

॥ శ్రీరస్తు ॥

శ్రీమతే శ్రీనివాసాయ పరమై బ్రహ్మణే నమః

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమ్

(బ్రహ్మపురాణాద్యంతర్గతమ్)

ద్వితీయో భాగః

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

2013

SRI VENKATACHALAMAHATMYAM

Volume : II

Editor-in-Chief :

Prof. RAVVA SRIHARI

T.T.D. Religious Publications Series No. 1038

© All Rights Reserved

First Edition:- 1961

Second Edition:- 2013

Copies: 2000

Published by :

M.G. Gopal I.A.S.,

Executive Officer,

Tirumala Tirupati Devasthanams,

Tirupati.

D.T.P:

Office of the Editor-In-Chief,

T.T.D, Tirupati.

Printed at :

Tirumala Tirupati Devasthanams Press,

Tirupati - 517 507

ముందు మాట

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మప్రచారం కోసం ఏన్నో కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నది. వీటిలో ఆధ్యాత్మికగ్రంథ ప్రచురణ ఒకటి. దేవస్థానం ఇప్పటికి సుమారు మూడువేలకు పైగా ధార్మిక గ్రంథాలను ప్రచురించి ప్రజల్లో ఆధ్యాత్మిక చైతన్యాన్ని విస్తృత రీతిలో వ్యాప్తి చేయడానికి ప్రయత్నించింది. ప్రయత్నిస్తున్నది కూడా.

కలియుగప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వెలసిన శ్రీ వేంకటాచలక్షేత్ర మాహాత్మ్యగాథ, వరాహపురాణం, పద్మ పురాణం, బ్రహ్మపురాణం, గరుడపురాణం మొదలైన పదకొండు పురాణాల్లోనూ, హరివంశంలోనూ వర్ణింపబడింది. ఋషిప్రోక్షాలైన ఆ యా పురాణాల్లో వర్ణింపబడిన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి అవతారం, పద్మావతీదేవితో స్వామికళ్యాణం, ఆ స్వామివారి దివ్యలీలాచరిత్ర విశేషాలు, వేంకటాచలంలోని వివిధ తీర్థాలమహత్త్వం మొదలైన ఎన్నో విశేషాలు ఇందులో ఉన్నాయి.

ప్రస్తుతం తి.తి.దేవస్థానం, ఆ యా పురాణాల్లోని శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యగాథను రెండు సంపుటలుగా ప్రచురిస్తున్నది. అందులో ఇది రెండవ సంపుటం. బ్రహ్మపురాణం, స్కాందపురాణం, ఆదిత్యపురాణం, భవిష్యోత్తర పురాణం - ఇలా నాలుగు పురాణాల్లో చెప్పబడిన భాగాలు ఈ గ్రంథంలో పొందుపరచబడినవి.

ఇదిగాక ప్రత్యేకంగా ఈ రెండవ సంపుటం చివర్లో “శ్రీ వేంకటేశ తాపిన్యపనిషత్తు”, “శ్రీ వేంకటేశ్వర అష్టోత్తర శతనామావళి”, వక్షః

స్థలవ్యాహలక్ష్మిని అర్చించే “శ్రీ మహాలక్ష్మీ చతుర్వింశతి నామావళి” కూడా పొందుపరచ బడినాయి.

ఇట్టి పవిత్రమైన గ్రంథాన్ని తి.తి.దేవస్థానం సుమారు యాభైఏళ్ల క్రితం మొదటిసారిగా తెలుగు లిపిలోను, దేవనాగరిలిపిలోను ముద్రించింది. వాటి ప్రతులు ఎప్పుడో చెల్లిపోయిన కారణంగా ప్రస్తుతం తెలుగు లిపిలో ఈ గ్రంథాన్ని పునర్ముద్రించి భక్తులకు అందిస్తున్నాం.

త్వరలో ఈ గ్రంథాలను దేవనాగరి (సంస్కృతం) లిపిలోను ముద్రించ దానికి ప్రయత్నం జరుగుతున్నది.

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి భక్తులందరూ ఈ గ్రంథాలను ఆదరిస్తారని ఆకాంక్షిస్తూ....

సదా శ్రీవారి సేవలో...

యం.టి.గౌడ్

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

॥ హరిః ఓమ్ ॥

‘ప్రవః పాంతమంధసో ధియాయతే ।

మహేశూరాయ విష్ణవే చార్చిత’ ॥

-ఋక్సంహితా - మండలమ్ ౨ సూ. ౧౫౫. మంత్రః ౧.

‘అరాయి కాణే వికటే గిరిం గచ్చ సదాఽన్వే

శిరింబిరస్య సత్త్వభిః తేభిష్త్వా చాతయామసి ॥

-ఋక్సంహితా - మండలమ్ ౧౦, సూ. ౧౫౫. మంత్రః ౧.

రయిః కకుద్మాన్ విదధద్విసప్తం రయిమద్విధానమ్ ।

తస్మై కకుత్త్రే వికటాయ పిత్రే స్వాహా॥

-శ్రీ వైఖానసమంత్రసంహితా. ప్రశ్నమ్ ౭ - అను-౭, మంత్రః ౩.

‘వినా వేంకటేశం న నాథో న నాథః

సదా వేంకటేశం స్మరామి స్మరామి ।

హరే వేంకటేశ ! ప్రసీద ప్రసీద

ప్రియం వేంకటేశ ! ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ’ ॥

‘వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాండే నాస్తి కించన ।

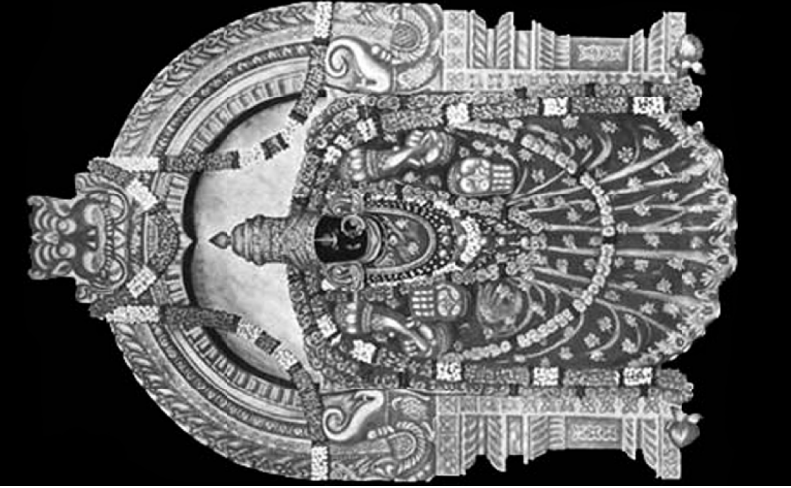
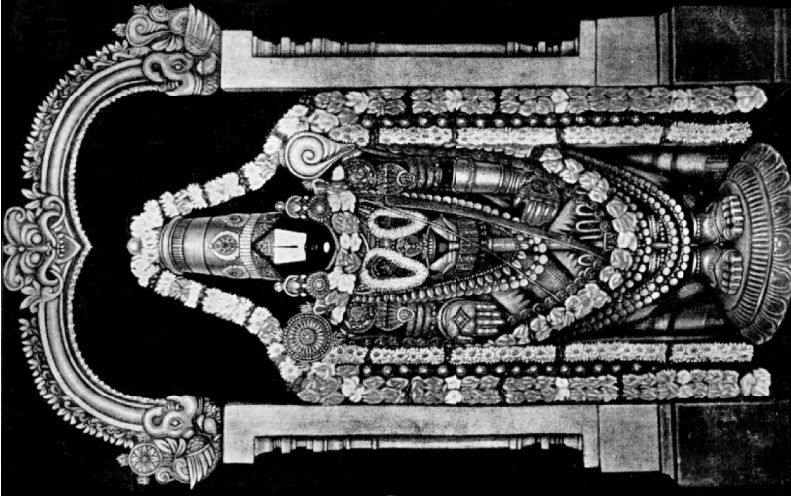
వేంకటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి’ ॥

-శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యమ్.

పురాణానుక్రమణికా

ద్వితీయభాగగతా

మాహాత్మ్యమ్.	అధ్యాయసంఖ్యా.	పుటే
1. శ్రీబ్రహ్మపురాణాంతర్గతమ్		
ప్రథమోఽధ్యాయః	1-7,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 8-12,
తృతీయోఽధ్యాయః	13-18,	చతుర్థోఽధ్యాయః 19-22,
పంచమోఽధ్యాయః	23-25,	షష్ఠోఽధ్యాయః 26-27,
సప్తమోఽధ్యాయః	28-34,	అష్టమోఽధ్యాయః 35-39,
నవమోఽధ్యాయః	40-42,	దశమోఽధ్యాయః 43-47,
2. బ్రహ్మోత్తరఖండాంతర్గతమ్		
50 అధ్యాయః	48-60,	51 అధ్యాయః 61-66,
3. స్కాందపురాణాంతర్గతమ్ - ప్రథమాభాగః		
ప్రథమోఽధ్యాయః	67-76,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 77-82,
తృతీయోఽధ్యాయః	83-89,	చతుర్థోఽధ్యాయః 90-94,
పంచమోఽధ్యాయః	95-97,	షష్ఠోఽధ్యాయః 98-102,
సప్తమోఽధ్యాయః	103-105,	అష్టమోఽధ్యాయః 106-110,
నవమోఽధ్యాయః	111-120,	దశమోఽధ్యాయః 121-129,
ఏకాదశోఽధ్యాయః	130 - 136,	ద్వాదశోఽధ్యాయః 137-143,
త్రయోదశోఽధ్యాయః	144 - 149	చతుర్దశోఽధ్యాయః 150-155,
పంచదశోఽధ్యాయః	156 - 160,	షోడశోఽధ్యాయః 161-171,
సప్తదశోఽధ్యాయః	172 - 177.	
4. స్కాందపురాణాంతర్గతమ్ - ద్వితీయో భాగః		
సప్తత్రింశోఽధ్యాయః	178 - 188	
5. స్కాందపురాణాంతర్గతమ్ - తృతీయో భాగః		
ప్రథమోఽధ్యాయః	189 -194,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 195-200,
తృతీయోఽధ్యాయః	201 - 205,	చతుర్థోఽధ్యాయః 206-212,
పంచమోఽధ్యాయః	213 - 220,	షష్ఠోఽధ్యాయః 221-225,

VIII

సప్తమోఽధ్యాయః 226-232,	అష్టమోఽధ్యాయః 233-239,
నవమోఽధ్యాయః 240-246,	దశమోఽధ్యాయః 247-255,
6. స్కాందపురాణాంతర్గతమ్ - చతుర్థో భాగః	
ప్రథమోఽధ్యాయః 256-261,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 262-264,
7. ఆదిత్యపురాణాంతర్గతమ్	
ప్రథమోఽధ్యాయః 265-271,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 272-281,
తృతీయోఽధ్యాయః 282-288,	చతుర్థోఽధ్యాయః 289-295,
పంచమోఽధ్యాయః 296 - 302,	
8. భవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గతమ్	
ప్రథమోఽధ్యాయః 303-327,	ద్వితీయోఽధ్యాయః 328-333,
తృతీయోఽధ్యాయః 334-340,	చతుర్థోఽధ్యాయః 341-343,
పంచమోఽధ్యాయః 344-350,	షష్ఠోఽధ్యాయః 351-361,
సప్తమోఽధ్యాయః 362-367,	అష్టమోఽధ్యాయః 368-386,
నవమోఽధ్యాయః 387-412,	దశమోఽధ్యాయః 413-435,
ఏకాదశోఽధ్యాయః 436-484,	ద్వాదశోఽధ్యాయః 485-499,
త్రయోదశోఽధ్యాయః 500-509,	చతుర్దశోఽధ్యాయః 510-536,
9. భవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గతమ్ - రహస్యాధ్యాయః	
	అశీతితమోఽధ్యాయః 537-558
10. మాతృకాంతరే ఉపలబ్ధః టిప్పణీభాగః	559-563
11. శ్రీ వేంకటేశ సహస్రనామస్తోత్రమ్	564
12. ఓం శ్రీవేంకటేశతాపిన్యపనిషత్	584
13. శ్రీవేంకటేశ అష్టోత్తరశతనామావళిః	602
14. శ్రీ పద్మావతీ చతుర్వింశతి నామావళిః	608

IX

శ్రీరస్తు
శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్య ద్వితీయభాగస్థవిషయాణాం
సూచికా
శ్రీబ్రహ్మపురాణే విషయాః

	పుటమ్.
దుర్వాససం ప్రతి దిలీపకృతప్రశ్నః	 1
దిలీపం ప్రతి దుర్వాససా ప్రోక్తం శ్రీవేంకటాచలవైభవమ్	 2
వాయుశేషయోః క్షీరాబ్ధిప్రవృత్తకలహోపోద్ఘాతాదివర్ణనమ్	 3
వాయుశేషాభ్యాం కృతా పరస్పరబలపరీక్షా	 4
వేంకటాద్రౌ శేషకృత తపఃప్రకారః	 8
శేషతపస్తుష్టభగవదావిరూపః	 8
శేషప్రార్థనయా భగవత్కృతవేంకటాద్రివాసాభ్యుపగమః	 8
భగవతః స్వామితీర్థతీరైకవాసనిమిత్తమ్	 9
వాయోర్భగవద్దత్తప్రధానాంగత్యప్రాప్తిః	 13
శ్రీవేంకటాద్రౌ అగస్త్యతపస్తుష్టభగవద్వాణ్యావిరూపః	 15
శ్రీవేంకటాచలే శంఖాఖ్యసృపతపస్తుష్ట శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనమ్	 16
శ్రీనివాసాజ్ఞయా శంఖసృపకృతభగవద్దివ్యవిమానకథనమ్	 18
శ్రీవేంకటాచలస్థముక్తిప్రదస్వామిపుష్కరిణ్యాదినస్తీర్థవర్ణనమ్	 19
శ్రీవేంకటాచలస్థాష్టషష్ఠీర్థమహిమానువర్ణనమ్	 23
మన్వాద్యష్టోత్తరశతతీర్థనామాని	 26
తొండమాన్నామకన్యపొత్పత్తిక్రమః	 28
శ్రీవేంకటాద్రౌ తొండమాన్నుపకృత గోపురాదిక్రమః	 33
తొండమాన్నుపస్య భగవద్దత్తచక్రాద్యాయుధప్రాప్తిః	 33
బింబాదౌ శంఖచక్రాభావే కారణవర్ణనమ్	 34

శ్రీవరాహస్య స్వామి తీర్థవాయవ్యభాగస్థితివర్ణనమ్	 35
బ్రహ్మప్రార్థనయా శ్రీనివాసాభ్యుపగతప్రాథమికవరాహసేవాక్రమః	 35
నిషాదకృతవరాహదర్శనప్రకారః	 36
స్వామి తీర్థమధ్యగతధనదాదినవతీర్థవర్ణనమ్	 38
శ్రీవేంకటాద్రిగతపుణ్యతీర్థస్నానప్రశంసా	 40
శ్రీవేంకటాచలకర్తవ్యమహాదానప్రశంసా	 43
విష్ణువృద్ధాఖ్యద్విజబంధువృత్తాంతః	 46
వేంకటాద్రి వేదాభిధద్విజకృతదీపారోపప్రశంసా	 46

శ్రీబ్రహ్మోత్తరఖండే విషయాః

బ్రహ్మణం ప్రతి వసిష్ఠప్రార్థనయా స్వపౌరోహిత్యపాపనివృత్తిః	 48
సర్వాబద్ధోపాఖ్యానమ్	 50
బ్రహ్మైజ్ఞయా శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి వసిష్ఠాద్యాగమనమ్	 51
ఘోణతీర్థస్నానేన వసిష్ఠాదీనాం పాపనివృత్తిః	 53
వసిష్ఠం ప్రతి భగవద్వర్ణితఘోణతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 54
ఘోణస్నానేన సర్వసిద్ధం సర్వాబద్ధం ప్రతి వసిష్ఠాదిప్రశంసా	 58
తుంబురోర్నారదశాపేన ఘోణతీర్థప్రాప్తిః	 61
ఘోణతీర్థే భగవద్ధ్యానపూర్వకతుమ్బురుకృత తపఃప్రకారః	 62
తుంబురుతపస్తుష్టభగవిదావిర్భావాదిః	 63
భగవదాజ్ఞయాఽగస్త్యవర్ణితతుంబురుతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 65

శ్రీస్నాందపురాణే 1-భాగే విషయాః

కాశ్యపస్య స్వామిపుష్కరిణీస్నానేన మహాపాతకనాశః	 67
పరీక్షిత్వృత్తాంతః	 68
శాకలోక్తధర్మాః	 74

స్వామిపుష్కరిణీస్నానాత్ తామిస్రాదినరకనిస్తారః	 77
స్వామి తీర్థమహిమాఽశ్రద్ధాలూనాం మహానరకప్రాప్తిః	 81
ధర్మగుప్తచరిత్రవర్ణనమ్	 83
జైమినివాక్యాత్ స్వామి తీర్థస్నాతస్య ధర్మగుప్తస్యాన్మాదనివృత్తిః	 87
సుమత్యాఖ్యద్విజవృత్తాంతః	 90
సుమత్యాఖ్యద్విజస్య కిరాతీసంగాత్ మహాపాతకప్రాప్తిః	 91
సుమతిం ప్రతి దుర్వాసఃకథితబ్రహ్మహత్యాముక్తుపాయః	 93
సుమతేః స్వామిపుష్కరిణీస్నానాత్ బ్రహ్మహత్యావిముక్తిః	 94
రామకృష్ణతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 95
రామకృష్ణాఖ్యమహర్షితపఃప్రసన్నభగవదావిర్భావః	 96
శ్రీవేంకటాద్రి జలదానప్రశంసా	 98
హేమాంగస్య జలదానాకరణేన గృహగోధికాత్వప్రాప్తిః	 98
శ్రుతదేవపాదోదకసేవనేన హేమాంగస్య జాతిస్మరణమ్	 99
శ్రుతదేవదత్తపుణ్యేన హేమాంగస్య గోధికాత్వవిముక్తిః	 101
శ్రీవేంకటాచలక్షేత్రాదివర్ణనమ్	 103
శ్రీవేంకటేశ్వరవైభవవర్ణనమ్	 106
బ్రహ్మాదీనాం నైరంతర్యేణ వేంకటాచలే స్థితివర్ణనమ్	 111
శ్రీవేంకటాచలారోహణసమయానుసంధానక్రమః	 112
పాపవినాశనాఖ్యతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 112
దృఢమత్యాఖ్యశూద్రవృత్తాంతః	 114
దృఢమతిం ప్రతి కులపత్యాఖ్యమున్యపదిష్టశూద్రధర్మాః	 114
దృఢమతయే సుమత్యాఖ్యవిప్రప్రకాశితకర్మానుష్ఠానక్రమః	 116
శూద్రస్య వైదికకర్మోపదేశేన సుమత్యనుభూతదుర్గతిః	 117
అగస్త్యోక్త్యా దుర్గత్యుపసోదనార్థం సుమతేర్వేంకటాద్రిగమనమ్	 118

సుమతే: పాపనాశనస్నానేన దుర్గత్యపనోదనమ్	 119
వైదికకర్మానుష్ఠాతుర్ద్వయతే: దుర్గతిప్రాప్త్యపనోదనమ్	 120
భూయ: పాపవినాశనతీర్థమాహాత్మ్యవర్ణనమ్	 121
భద్రమత్యాఖ్యదరిద్రద్విజవృత్తాంతః	 121
భద్రమతే: కామినీకృత వేంకటాద్రిగమనప్రోత్సాహనమ్	 123
కామినీకథితభూదానప్రశంసా	 124
భద్రమతయే భూప్రదానాత్ సుఘోషస్య సద్గతిః	 126
భద్రమతే: పాపనాశనతీరే భూదానార్థం వేంకటాద్రిగమనమ్	 127
భూదానప్రభావేణ భగవత్సాక్షాత్కారః	 128
రామానుజాఖ్యద్విజవృత్తాంతః	 130
ఆకాశగంగాతీరే రామానుజతపస్తుప్తభగవదావిర్భావః	 130
రామానుజాఖ్యవిప్రకృతభగవత్పుతిః	 131
రామానుజాఖ్యవిప్రకృతభగవత్పార్థనా	 132
భగవద్వర్ణితాఽకాశగంగాతీర్థస్నానకాలః	 133
భగవద్వర్ణితభాగవతలక్షణాని	 134
దానార్హసత్పాత్రనిర్ణయః	 137
ఆకాశగంగామాహాత్మ్యమ్	 139
పుణ్యశీలస్య వంధ్యాపతినిమంత్రణేన గర్భభముఖత్వప్రాప్తిః	 140
వంధ్యాపతే: శ్రాద్ధనిమంత్రణానర్హత్వప్రశంసా	 140
ఆకాశగంగాస్నానేన పుణ్యశీలస్య తద్వికృతినివృత్తిః	 142
చక్రతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 144
పద్మనాభాఖ్యద్విజకృతతపస్తుప్తభగవదావిర్భావః	 144
పద్మనాభాఖ్యద్విజకృతశ్రీనివాసస్తుతిః	 145

పద్మనాభస్య చక్రతీర్థే నిరంతరవాసాయ భగవన్నియమనమ్	 146
పద్మనాభహాసనోద్యుక్తాసురవధాయ భగవత్కృతచక్రప్రేషణమ్	 147
భగవత్ప్రేషితచక్రకృతాసురవధః	 147
ద్విజప్రార్థనయా చక్రకృతవరదానాదిః	 148
సుందరాఖ్యగంధర్వస్య రాక్షసత్వప్రాప్తినివృత్త్యేరుపోద్ఘాతః	 150
సుందరాఖ్యస్య వసిష్టోక్తరాక్షసత్వనివృత్తుపాయః	 151
సుందరాఖ్యస్య రాక్షసత్వవిముక్తిపూర్వకం స్వస్వరూపప్రాప్తిః	 153
జాబాలితీర్థమాహాత్మ్యవర్ణనమ్	 156
కావేరీతీరవాసిదురాచారాఖ్యద్విజోదంతః	 156
జాబాలితీర్థస్నానాత్ దురాచారవేతాలయోర్మహాపాతకాదినివృత్తిః	 157
జాబాలివర్ణితపార్వణశ్రాద్ధాకరణదోషప్రశంసా	 158
(తుంబురు) ఘోణతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 161
ఘోణతీర్థస్నానవిముఖానాం మహాదోషవర్ణనమ్	 162
ఘోణస్నానస్య సర్వపాపాపనోదకత్వవర్ణనమ్	 163
తుంబుర్వాఖ్యగంధర్వచరితమ్	 164
స్వభార్యాయై తుంబురూపదిష్టమాఘస్నానవిధిప్రకారః	 165
భార్యాయై ప్రతి తుంబురుదత్తశాపతద్విముక్తిప్రకారౌ	 166
ఘోణతీర్థే అగస్త్యదర్శనేన తుంబురుపత్న్యః వర్షాభూత్వనివృత్తిః	 168
అగస్త్యకథితపతివ్రతాధర్మాః	 169
ఘోణతీర్థస్నాత్యాణాం నానావిధఫలప్రాప్తిః	 170
శ్రీవేంకటాచలస్య సర్వపుణ్యతీర్థాధారత్వవర్ణనమ్	 172
స్వామిపుష్కరిణ్యాదిషట్తీర్థస్నానకాలనిర్ణయః	 173
పురాణశ్రవణస్య విశేషతః ప్రాశస్త్యవర్ణనమ్	 174
పురాణవక్తృః సర్వపూజనీయత్వవర్ణనమ్	 175

శ్రీస్కాందపురాణే 2 - భాగే విషయాః

కటాహతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 178
కటాహతీర్థమహిమశ్రద్ధాశూన్యానాం మహానరకప్రాప్తిః	 180
కటాహతీర్థపానక్రమః	 181
కేశవాఖ్యద్విజవృత్తాంతః	 182
గణికాలంపటస్య కేశవద్విజస్య బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తిక్రమః	 182
స్వసుతరక్షణోద్భవే పద్మనాభే బ్రహ్మహత్యోక్తిః	 184
పద్మనాభం ప్రతి భరద్వాజకథిత బ్రహ్మహత్యావిముక్తుపాయః	 185
భరద్వాజోక్త్యా కటాహతీర్థపానేన కేశవస్య బ్రహ్మహత్యావిముక్తిః	 187
బ్రహ్మహత్యావిముక్తసుతేన సహితం పద్మనాభం ప్రతి భగవదుక్తిః	 188

శ్రీస్కాందపురాణే 3-భాగే విషయాః

అర్జునతీర్థయాత్రాక్రమః	 189
అర్జునతీర్థయాత్రోపోద్ఘాతః	 191
అర్జునస్య గంగాదితీర్థావగాహనపూర్వకం సువర్ణముఖర్యాగమనమ్	 193
సువర్ణముఖరీవర్ణనమ్	 195
అర్జునస్య స్వర్ణముఖరీతీర్థకాశహస్తీశ్వరాదిసేవాప్రాప్తిః	 196
అర్జునస్య సువర్ణముఖరీతీర్థభరద్వాజాశ్రమగమనమ్	 197
అర్జునకృతభరద్వాజసేవాక్రమః	 198
అర్జునం ప్రతి భరద్వాజకృతాతిభ్యప్రకారః	 199
సువర్ణముఖరీప్రభావశుశ్రూషయా భరద్వాజం ప్రత్యర్జునప్రశ్నః	 201
భరద్వాజకథితశంకరవివాహప్రక్రియా	 202
భూసామ్యకరణాయాగస్త్యస్య హిమాద్రేర్దక్షిణదిగ్గమనమ్	 204
నద్యుత్పాదనాయ అగస్త్యం ప్రతి అశరీర్యుక్తిః	 206

సువర్ణముఖర్యుత్పాదనాయాగస్త్యం ప్రతి మహర్షిప్రార్థనా	 207
సువర్ణముఖర్యావిర్భావాయ అగస్త్యకృతతపఃప్రకారః	 208
అగస్త్యాశ్రమం ప్రతి చతుర్ముఖాగమనమ్	 209
అగస్త్యప్రార్థనయా గంగాం ప్రతి చతుర్ముఖచోదనా	 210
అగస్త్యసమీపే స్వాంశగత్వేన గంగాకృతనద్యుత్పత్త్యభ్యుపగమః	 211
సువర్ణముఖరీం ప్రతి శక్రాదిస్తుతిః	 213
వాయుకథితసువర్ణముఖరీనామనిష్ఠత్తిః	 213
సువర్ణముఖర్యా సముద్రసమాగమవర్ణనమ్	 214
భరద్వాజవర్ణితసువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యమ్	 215
అగస్త్యప్రతిమాదానవిధిః	 219
అగస్త్యతీర్థాగస్త్యేశ్వరయోః ప్రభావః	 221
సువర్ణముఖరీస్నానకాలనిర్ణయః	 222
దేవర్షిపితృతీర్థమాహాత్మ్యమ్	 223
వేణీసువర్ణముఖరీసంగమవర్ణనమ్	 223
సువర్ణముఖర్యాః వ్యాఘ్రపదాహ్వయనదీసంగమః	 224
శంఖచక్రతీర్థవర్ణనమ్	 225
సువర్ణముఖర్యా కల్యాణదీసంగమః	 226
శ్రీవేంకటాచలవాసి భగవద్వైభవవర్ణనమ్	 228
భగవత్కృతసృష్ట్యాదివర్ణనమ్	 230
వరాహకృతధర్మబృద్ధరణక్రమః	 233
కల్పవృత్తాంతవర్ణనపూర్వకం శ్వేతవరాహావతారవర్ణనమ్	 235
శంఖాభిధానస్మృత్యాంతః	 240
భగవదుక్త్యా శంఖస్మృతస్య శ్రీవేంకటాచలాగమనమ్	 242
భగవద్దర్శనార్థమగస్త్యస్య వేంకటాచలాగమనమ్	 243

అగస్త్యం ప్రతి గురువస్వాద్యుక్తిః	 244
అగస్త్యాదికృత శ్రీవేంకటాచలస్థరమ్యవస్తుదర్శనమ్	 245
అగస్త్యశంఖాదితపస్తుష్టస్య భగవతః ఆవిర్భావః	 247
బ్రహ్మాదిప్రార్థనయా భగవద్గృహీతసౌమ్యరూపప్రకారః	 250
అగస్త్యప్రార్థనయా స్వర్ణనద్యాః భగవద్దత్తసర్వాధికత్వప్రాప్తిః	 251
శంఖస్థపవరప్రదానపూర్వకం భగవదంతర్ధానమ్	 253
భరద్వాజవర్ణిత శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యనిగమనమ్	 254

శ్రీస్కాందపురాణే 4-భాగే విషయాః

పుత్రార్థమంజనాకృతతపఃప్రకారః	 256
వ్యాసప్రోక్తాశ్చకాశగంగాస్నానకాలనిర్ణయః	 262
వ్యాసప్రోక్తశ్రీవేంకటాచలకరణీయదానప్రశంసా	 263

శ్రీ ఆదిత్యపురాణే విషయాః

శౌనకాదీన్ ప్రతి సూతప్రోక్త శ్రీ శ్రీనివాసవైభవమ్	 265
శ్రీ శ్రీనివాసముద్దిశ్య దేవశర్మాఖ్యవిప్రకృతస్తుతిః	 269
శ్రీ శ్రీనివాసదివ్యమంగళవిగ్రహసౌందర్యాదివర్ణనమ్	 272
దేవశర్మకృత శ్రీ శ్రీనివాసస్తుతిః	 282
భగవతః విశ్వరూపాదివర్ణనమ్	 289
దేవశర్మాణం ప్రతి స్తుతిప్రసన్నశ్రీనివాసకృతవరప్రదానాదివర్ణనమ్	 296

శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే విషయాః

జనకన్యపాసుభూత శోకాతిరేకప్రకారః	 303
శతానందం ప్రతి జనకకృతస్వశోకనివృత్త్యుపాయప్రార్థనా	 305

జనకాయ శతానందోక్తః శ్రీవేంకటాచలప్రభావః	 306
వృషభాచలనామనిష్పత్తిః	 307
త్రేతాయుగేఽంజనాచలనామనిష్పత్తిః	 310
ద్వాపరయుగే శేషాచలనామనిష్పత్తిః	 312
కలియుగే శ్రీవేంకటాచలనామనిష్పత్తిప్రకారః	 317
భగవతః శ్రీవైకుంఠాద్వేంకటాచలాగమనమ్	 328
సాత్త్వికదేవతాత్వపరీక్షార్థం భృగోః సత్యలోకాదిగమనమ్	 328
భృగుం ప్రతి శ్రీవైకుంఠానాథోక్తవినితవచనమ్	 330
భగవతో భృగుకృతసాత్త్విక దేవతాత్వసమర్థనమ్	 331
భృగుపాదాహతికుపితాయాః లక్ష్మ్యః కరవీరపురగమనమ్	 331
లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం శ్రీ వేంకటాచలం ప్రతి భగవదాగమనమ్	 332
శ్రీస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్	 334
శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థపశ్చిమతీరస్థవల్మీకప్రవేశప్రకారః	 335
ఆకాశనృపగృహే బ్రహ్మాదీనాం ధేన్వాదిరూపేణ స్థితిః	 336
గోక్షీరపాయినం శ్రీనివాసం ప్రతి గోపాలకృతతాడనమ్	 337
మృతగోపవిలోకనార్థం శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్	 338
నృపం ప్రతి వల్మీకనిర్గతశ్రీనివాసశాపః	 340
నృపం ప్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతుపన్యాసః	 341
భగవత్ తాపనోదనాయ గురుకృతచికిత్సాప్రకారః	 342
శ్రీవేంకటాచలస్య అయోధ్యామథురాదితౌల్యవర్ణనమ్	 342
పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతః	 344
శ్రీవరాహానుజ్ఞయా శ్రీనివాసస్య శేషాచలప్రాప్తిః	 346
వకుళమాలికాఖ్యభగవత్పరిచారికాపూర్వజన్మవృత్తాంతః	 348
మృగయావిహారోద్భుక్త శ్రీనివాసాలంకారవర్ణనమ్	 351

మృగయావిహారసమయే శ్రీనివాసస్య కన్యాదర్శనమ్	 352
పుత్రాలాభేన వియన్మృపానుభూతచింతాప్రకారః	 354
ధరణీతలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తివర్ణనమ్	 357
వియన్మృపస్య వసుదానాఖ్యసుతోత్పత్తిః	 358
నారదోక్తపద్మావతీశరీరసల్లక్షణాని	 360
పద్మావత్యాః పుష్పాపచయసమయే శ్రీనివాసదర్శనమ్	 362
పద్మావతీశ్రీనివాసయోః పరస్పరసంవాదః	 364
పద్మావతీపరాజితశ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికాసాంత్యవచనమ్	 368
వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాసోక్తస్వమనోనిర్వేదహేతువర్ణనమ్	 370
వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాసపర్ణితపద్మావతీపూర్వజన్మోదంతః	 372
శ్రీనివాసానుజ్ఞయా నారాయణపురం ప్రతి వకుళాగమనమ్	 375
వకుళాం ప్రతి పద్మావతీ సఖీజ్ఞాపిత పద్మావత్యుదంతః	 377
పద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళాఽఽవేదితస్వాగమనవృత్తాంతః	 380
శ్రీనివాసస్య పుల్కసీరూపేణ నారాయణపురగమనమ్	 381
పుల్కసీరూపధారిభగవతా పద్మావతీజనన్యాశ్చాన్యోన్యసంవాదః	 382
ధరణ్యై పుళిందో క్తపద్మావతీదేహశోషణనివృత్త్యుపాయః	 387
పద్మావతీకథితభగవల్లక్షణతద్భక్తలక్షణాని	 392
ధరణీశం ప్రతి పద్మావతీసఖీభిః సహ వకుళాగమనమ్	 393
ధరణీం ప్రతి వకుళోక్తస్వాగమనకారణమ్	 395
ధరణ్యుక్త్యా వియన్మృపకృతపద్మావత్యాశ్వాసనప్రకారః	 396
వియన్మృపాజ్ఞయా ధరాతలం ప్రతి బృహస్పత్యాగమనమ్	 398
బృహస్పత్యుక్త్యా వియన్మృపకృతశుకాహ్వనమ్	 399
గురుకృతపద్మావతీశ్రీనివాసవివాహయోగాద్యానుకూల్యవిచారః	 403
శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్మృపలిఖితవివాహపత్రికాప్రకారః	 405

శ్రీనివాససన్నిధౌ వియన్మృపప్రేషితశుకోక్తవివాహోదంతః	 409
వియన్మృపతిం ప్రతి శ్రీనివాసవిలిఖితశుభపత్రికా	 409
శ్రీనివాసాజ్ఞయా శుకస్య వియన్మృపనగరం ప్రత్యాగమనమ్	 411
శ్రీనివాసాయ వకుళాకథితపద్మావతీపరిణయోదంతః	 412
శ్రీనివాసాజ్ఞయా బ్రహ్మద్వానయనార్థం శేషగరుడగమనమ్	 413
శ్రీనివాసవివాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి బ్రహ్మద్వాగమనమ్	 416
శ్రీనివాసం ప్రతి చారాదిజ్ఞాపితబ్రహ్మగమనమ్	 419
చతుర్ముఖశ్రీనివాసయోః పరస్పరప్రణయావలోకనసంవాదః	 421
చతుర్ముఖం ప్రతి శ్రీనివాసజ్ఞాపిత స్వపరిణయోదంతః	 423
శ్రీనివాసపరిణయార్థం శేషాచలం ప్రతి రుద్రాద్వాగమనమ్	 424
బ్రహ్మజ్ఞయా విశ్వకర్మకృతపరిణయార్థపురనిర్మాణక్రమః	 426
దేవాదికృతపరిణయార్థభగవత్ప్రార్థనాభ్యుపగమః	 428
వసిష్ఠాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతవివాహకార్యనియోజనప్రకారః	 429
వివాహార్థం కరవీరపురాద్రమాహ్వసనమ్	 430
భగవదుక్త్యా రమానయనాయ కరవీరపురం ప్రతి సూర్యగమనమ్	 432
కరవీరపురాత్ శేషాచలం ప్రతి రమాఽఽగమనమ్	 433
రమాయై శ్రీనివాసకథితపద్మావతీపరిణయోదంతః	 434
భగవతః పద్మాదికారితపరిణయార్థమంగళాభిషేకక్రమః	 436
భగవత్కృతపరిణయాంగకులదేవతాప్రతిష్ఠావిధానమ్	 443
కుబేరాద్భీనివాసకృత స్వపరిణయార్థఋణాదానప్రకారః	 445
శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుబేరకృతవైవాహికపదార్థసంజ్ఞీకరణప్రకారః	 449
భగవదాజ్ఞయా వహ్నికృత దివ్యాన్నసంజ్ఞీకరణప్రకారః	 450
శ్రీశేషాద్రౌ కశ్యపాదిభ్యో బ్రహ్మదికృతోపచారప్రకారః	 452
భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతసైన్యసంజ్ఞీకరణప్రకారః	 455

వియద్రాజపురం ప్రతి సపరికర శ్రీనివాసగమనమ్	 456
భగవంతం ప్రతి శుకమునికృతోపచారక్రమః	 458
శ్రీనివాసాభిముఖతయా స్వపురాత్ సపరికరవియన్మృపాగమనమ్	 461
శ్రీనివాసవియన్మృపపద్మావతీనాం పరస్పరావలోకనమ్	 462
శ్రీనివాసస్య పద్మావత్యా సహ దుర్గాదర్శనపూర్వకం పురప్రవేశః	 463
శ్రీనివాసాజ్ఞయా తొణ్ణమాన్మృపకృతం దివ్యాన్నసజ్జీకరణమ్	 465
వివాహార్థం శ్రీనివాసానయనాయ తన్మందిరం ప్రతి నృపాగమనమ్	 468
వియన్మృపోక్త్యా వసిష్ఠప్రేరితధరణీకృత శ్రీనివాసోపచారః	 469
దివ్యాలంకారాలంకృత శ్రీనివాసస్య సపరికరనృపమందిరప్రవేశః	 470
వియన్మృపకృతవరపాదాంబుజక్షాళనమ్	 471
వరాయ వియన్మృపదత్తవైవాహికభూషణాదికమ్	 472
గురువసిష్ఠకథితవధూవరప్రవరాదికమ్	 474
శ్రీనివాసస్య వసిష్ఠాదికారితపద్మావతీపాణిగ్రహోత్సవః	 474
శ్రీనివాసేన సహ శేషాచలం ప్రతి పద్మావతీప్రేషణమ్	 478
పద్మావతీశ్రీనివాసయోర్వియన్మృపప్రేషితపారిబర్హాదిః	 481
వియన్మృపస్య శ్రీనివాసదత్తస్వభక్తిసైరంతర్యరూపవరప్రాప్తిః	 482
భగవత్కృతషణ్ణాసాపధికాగస్త్రాశ్రమవాసప్రతిజ్ఞా	 483
స్వావాసం ప్రతి భగవత్కృతదేవాదిప్రేషణమ్	 483
వివాహోధ్యాయఫలశ్రుతిః	 484
శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్మృపోదంతజ్ఞాపకదూతాగమనమ్	 485
వియన్మృపవిలోకనాయ అగస్త్యేన సహ శ్రీనివాసగమనమ్	 486
మరణోద్భుక్తం వియన్మృపముద్దిశ్య శ్రీనివాసాదికృతనిర్వేదనమ్	 487
మృతాయ వియన్మృపాయ వసుదానకృతచరమకృత్యక్రమః	 489
తొండమానవసుదానయోః రాజ్యముద్దిశ్య కలహప్రవృత్తిః	 490

సాహ్యాశయా శ్రీనివాసం ప్రతి తొండమాన్వసుదానాగమనమ్	 490
పద్మావత్యుక్త్యావసుదానసాహ్యాకరణాయ శ్రీనివాసాగమనమ్	 491
శ్రీనివాసతొండమాన్వసుదానయుద్ధప్రకారః	 492
రణరంగే మూర్ఛితం శ్రీనివాసం దృష్ట్వా పద్మావత్యనుశోచనమ్	 494
కుపితం శ్రీనివాసం ప్రత్యగస్త్యకృతపద్మావత్యాశయజ్ఞాపనమ్	 496
పద్మావతీప్రార్థనయా శ్రీనివాసకృత తొండమానవసుదానసంధిక్రమః	 497
తొండమానకృతదివ్యస్వరూపజ్ఞాపనపూర్వక శ్రీనివాసస్తుతిః	 500
తొండమానం ప్రతి దివ్యాలయకరణాయ శ్రీనివాసచోదనా	 502
భగవత్కథిత తొండమాననృపపూర్వోదంతః	 504
తొండమాననృపప్రార్థనయా భగవత్కృతనవీనమన్దిరప్రవేశః	 507
బ్రహ్మకారితదీపారోపణ భగవదుత్సవప్రశంసా	 510
మహోత్సవార్థం వేంకటాద్రిం ప్రతి నానాదేశీయనృపాగమనమ్	 511
భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతభగవన్మూర్తీచతుష్టయనిర్మాణప్రకారః	 512
బ్రహ్మకారితశ్రీనివాసమహోత్సవవైభవప్రకారవర్ణనమ్	 514
గంగాస్నానగంతృకూర్మాఖ్యద్విజవృత్తాంతః	 517
తొండమానప్రార్థనయా భగవత్కృతకూర్మద్విజపుత్రాద్యుజ్జీవనక్రమః	 523
తొండమానాజ్ఞయా స్వావాసం ప్రతి సకుటుంబకూర్మద్విజాగమనమ్	 526
అంగిరసోక్త్యా శ్రీనివాసాయ తుళసీమర్పయంతం తొండమానం	 528
ప్రతి భగవదుక్తిః	 528
కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యకులలోదంతః	 530
తొండమానం ప్రతి భగవత్జ్ఞాపితభీమాఖ్యకులలోదంతః	 531
భీమాఖ్యకులాలనగరం ప్రతి తొండమానగమనమ్	 532
స్వపురస్తాత్ప్రాదుర్భూతం భగవంతం ప్రతి కులాలస్తుతిః	 533
భగవత్కృతభీమాఖ్యభక్తోపచారాభ్యుపగమః	 534

భగవదనుగ్రహేణ కులాలదంపత్యోః సారూప్యప్రాప్తిః	 535
తౌండమానస్య భగవద్దత్తసారూప్యప్రాప్తిప్రకారః	 536
భవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గతరహస్యాధ్యాయః	 537
టిప్పణిభాగః	 559
శ్రీ వేంకటేశ సహస్రనామస్తోత్రమ్	 564
ఓం శ్రీవేంకటేశ తాపిన్యపనిషత్	 584
శ్రీవేంకటేశ అష్టోత్తర శతనామావళిః	 602
శ్రీ పద్మావతీ చతుర్వింశతి నామావళిః	 608

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీమతే విష్ణుకృతాయ నమః

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

-----o-----

ద్వితీయో భాగః

(శ్రీ బ్రహ్మపురాణాంతర్గతమ్)

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।

శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్

ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

దుర్వాససం ప్రతి దిలీపకృతప్రశ్నః

శ్రీసూతః-

రాజా దుర్వాససం పుష్పా దిలీపో గృహమాగతమ్

శ్రుత్వా శ్రీరంగమాహాత్మ్యం శ్రీముష్ణస్య చ వైభవమ్ ॥

వేంకటాచలమాహాత్మ్యమథ పప్రచ్ఛ సాదరమ్

1

దిలీపః-

నిర్దిశ్య దేవదేవస్య స్వయంవ్యక్తాష్టవైభవమ్ ॥

శ్రీరంగవైభవం తత్ర శ్రీముష్ణస్య చ వైభవమ్

ఉక్తం త్వయా దయాసింధో ! సాంప్రతం వద వైభవమ్ ॥

2

3

శ్రీ వేంకటాద్రిసంజ్ఞస్య క్షేత్రస్యానుత్తమస్య చ
వేంకటేశ్వరదేవోఽసౌ యత్ర సన్నిహితో హరిః ॥

4

దిలీపం ప్రతి దుర్వాససా ప్రోక్తం శ్రీవేంకటాచలవైభవమ్

తస్యాఽగతిం వైభవం చ తీర్థసంఖ్యాం తదైవ చ
యేన ప్రథా కృతా లోకే తదాచక్ష్య కృపా యది ॥

5

దుర్వాసాః -

‘శృణు రాజన్ ! ప్రవక్ష్యామి వేంకటాచలవైభవమ్
తస్యాఽగతిం ప్రవక్ష్యామి దేవస్యాపి మహాత్మనః ॥

6

మేరోః పుత్రో మహాశైలో జాంబూనదనదీతటే
యోజనత్రయవిస్తీర్ణః । త్రింశద్ద్యోజనమాయతః ॥

7

“వేంకటే” తి కృతం నామ పిత్రా యస్య మహాత్మనః
అమృతస్యేందిరాయాశ్చ యతో విస్తారకారకః ॥

8

జీవానాం భారతే వర్షే తతోఽయం గుణనామకః
నిర్దోషవిష్ణోరయనం నారాయణమిమం విదుః ॥

9

వృషస్య భరణాత్పౌషాత్ వృషభం చాపి తం విదుః
ప్రసవాదంజనాదేవ్యా విదురంజనసంజ్ఞకమ్
సశేషాగమనాచ్ఛాపి శేషాద్రిం ప్రాహురుత్తమాః ॥

10

దిలీపః -

‘సశేషాగమనం తస్య కుత ఏతన్మహావిభో !

తదాచక్ష్య మహాప్రాజ్ఞ ! శ్రోతుం కౌతుహలం హి మే’ ॥

11

వాయుశేషయోః క్షీరాబ్ధిప్రవృత్తకలహోపోద్ఘాతాదివర్ణనమ్

దుర్వాసాః -

‘అనంతశయనః శ్రీమాన్ కదాచిత్ క్షీరసాగరే

లక్ష్మీవిలాసనిర్విణ్ణో భగవాన్ ! మధుసూదనః ॥

12

బ్రహ్మానందవనే రేమే రమయాఽంతః పురే సహ

సమాదిదేశ చ తదా భగవాన్ రమయా యుతః ॥

13

శేషమంతఃపురద్వారే భావికృత్యం చ చింతయన్

తదాశయానుగః శేషః సర్వలోకధురంధరః ॥

14

తస్థావంతఃపురద్వారే తస్య చానుమతే తదా

ఖ్యాపయామాస చాఽఽత్మానం బలిష్ఠం సర్వతోఽధికమ్

15

ఏతస్మిన్నంతరే వాయుః దుగ్ధాబ్ధిశయనం యయా

తదా వాయుం సమారౌఢీత్ ఫణీంద్రో బలదైవతమ్ ॥

16

న చ తే సమయశ్చాత్ర ప్రాప్తమంతఃపురం హరేః

నాఽఽత్మజ్ఞో హి భవాన్ వాయో! కదా తేఽభూద్గతిః పురా

ఇతఃపరమతీత్య త్రికల్వ్యాఽంతఃపురే గృహే ॥

17

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా వాయుస్తం ప్రత్యవోచత

వాయుః -

‘నాత్మజ్ఞోఽసి త్వమేవాత్ర త్వయోక్తమవిచారతః’ ॥

18

శేష:-

బహిరంతశ్చ యో నిత్యం అహం నాథసమీపగః
త్వం భృత్యో మీధుషోర్విష్టోః నాంతరంగో న మత్సమః ॥ 19

తిష్ఠ తావద్ధరేద్ధారి' ఇత్యహీకో వాయుమబ్రవీత్
తచ్ఛ్రుత్వా ప్రహసన్ వాయుః వాయుభక్షమథాబ్రవీత్ ॥ 20

వాయు:-

'దాసీదాసజనా యే తు యే చాన్యే పరిచారకాః
తాన్ వదంతి తు మిత్రాణి న తేఽర్హంత్యాసనం విభోః ॥ 21

బిదాలోఽంతఃస్థితో వాఽపి బహిష్ఠేభసమో న హి
మాం త్వం జానాసి నాధ్యక్షం ప్రాణినాం ప్రాణమీశ్వరమ్ ॥ 22

బలే జ్ఞానే విరాగే చ విష్ణుభక్తా న మత్సమః
సాక్షాద్విష్ణుప్రసాదస్య పాత్రభూతోఽస్మి సర్వదా ॥ 23

మర్యాదయాఽవస్థాతవ్యం వక్తుం నార్హసి చాధికమ్'
ఇత్యుక్తస్తేన సంక్రుద్ధః ప్రత్యువాచ బిలేశయః ॥ 24

వాయుశేషాభ్యాం కృతా పరస్పరబలపరీక్షా

శేష:-

'కిం జల్పితేన బహునా పరీక్షాఽత్ర విధీయతామ్
ఆవాభ్యాం బలశాలిభ్యాం ధృశ్యతేఽత్ర బలాబలమ్' ॥ 25

ఇత్యుక్తస్తేన ఫణినా మాతరిశ్వాఽబ్రవీత్తతః

వాయు:-

'ఆవయోః స్యాత్ కథం చాఽత్ర పరీక్షా పౌరుషే గతౌ ॥ 26

తద్వదస్య మహాబాహో ! యేన తే నిశ్చయో భవేత్
ఏవం వృత్తే వివాదే తు తత్రాగాద్ధరిరీశ్వరః ॥ 27

“కిమేత” దితి తౌ పృష్ట్యా శేషేణోక్తోఽతివిస్తరాత్
ప్రాహోద్వృత్తం తదా శేషం భావికార్యం స చింతయన్ ॥ 28

శ్రీభగవాన్ -

'లోకాంతరాత్మా బలదేవతా యః
ప్రాణో మమాపి హృధికో మతోఽయమ్ ।
త్వం లోకభరేతి మహాన్ మదస్తే
తవాపి వై కూర్మవరో హి వోధా' ॥ 29

తచ్ఛ్రుత్వా ప్రాహ దేవేశం శేషస్తస్యాఽశయానుగః

శేష:-

'భగవన్ ! మమ వాయోశ్చ పశ్యాద్య బలపౌరుషే
యోఽసౌ మత్పాలితః శైలో భారేణ మహతా యుతః ॥ 30

మేరుపుత్రో మహాపుణ్యో జాంబూనదనదీతటే
యోజనత్రయవిస్తీర్ణః త్రింశద్యోజనమాయతః ॥ 31

అహం మేరుమవష్టభ్య బద్ధ్వా తం కాయరజ్జునా
స్థాస్థామి తం మహాశైలం వాయురుద్ధరతే యది ॥ 32

తదా మతోఽధికో వాయుః ప్రభో ! సత్యం న సంశయః'
ఏవముక్తో హృషీకేశః శేషేణాత్యంతగర్విణా ॥ 33

వాయుముద్వీక్షయామాస వాయుర్జ్ఞాత్వేంగితం హరేః
'తథా కుర్వీతి తం శేషం హరిణా ప్రేరితోఽబ్రవీత్ ॥ 34

- తతః శేషో యయౌ భూమిం తత్రాపశ్యద్గిరిం శుభమ్
తప్తహాటకసంకాశం రత్నసానుం మనోహరమ్ ॥' 35
- మేరోర్దక్షిణదేశే తు జాంబూనదనదీతటే
మేరుపుత్రం మహాపుణ్యం వేంకటాచలసంజ్ఞకమ్॥ 36
- మేరువేంకటశైలేంద్రౌ అవష్టభ్య మహారుషా
స్వకాయరజ్జునా బద్ధ్వా శేషస్తస్థౌ జ్వలన్ రుషా ॥ 37
- సన్నద్ధః సహ సర్వాంగైః పశ్చాద్వాయుమువాచ హ
'యద్యస్తి తే బలం ఘోరం గిరిముద్ధర సాంప్రతమ్' ॥ 38
- ఇత్యుక్తో వాయురాయాతః స్పృశన్ పాదేన వేంకటమ్
చిక్షేపాంగుష్ఠతః శైలం దర్శేణానాదరాత్తదా ॥ 39
- అవిచాల్యం యదా మేనే శేషసంవేష్టితం గిరిమ్
తతః ప్రయేతే బాహుభ్యాం తం తోలయితుమాదరాత్ ॥ 40
- న శశాక యదా వాయుః బాహుభ్యామపి పీడయన్
తం చాలయితుమీషద్వా భగ్గుదర్పస్తదాఽఽభవత్॥ 41
- అకీర్తిశంకా చ తతో వాయుర్బ్రహ్మాండపూరణః
ఆత్మీయామఖిలాం శక్తిం కంపనే శోషణే తథా ॥ 42
- వ్యంజయన్ కంపయామాస సర్వాన్ స్థావరజంగమాన్
అథ బ్రహ్మాదిభిర్దేవైః అనునీతేఽపి మారుతే ॥ 43
- అకృతోపరమే శేషః సామ్నా విజ్ఞాపితస్తు తైః
లఘుర్భూత్వా క్వచిత్ కించిత్ ఫణాం సంశ్లేషయన్ స్థితః ॥ 44

- తతస్తద్వివరం వాయుః మహావేగో వివేశ హ
తతః క్షణేనోచ్చలితః తూలరాశిరివాంబరే ॥ 45
- ప్రచలన్ వర్త చోల్లంఘ్య దూరం లక్ష్మార్థయోజనమ్
ఉత్తరే దక్షిణాంభోధేః ద్వాత్రింశద్యోజనాంతరే ॥ 46
- పూర్వాంభోధేః పశ్చిమే తు పుణ్యే స్వర్ణముఖీతటే
పపాత వేగతో వాయోః శైలః శేషసమన్వితః ॥ 47
- సహస్రధా శీర్షమాణో బలేన బలశాలినః
తతస్తుష్టావ మరుతం మేరుః సుతహితేచ్ఛయా ॥ 48
- 'త్రాహి త్రాహి జగత్పాణ ! పుత్రభిక్షాం ప్రయచ్ఛ మే
అపరాధో హి శేషస్య న చ మే పుత్రహేతుకః' ॥ 49
- ఇతి తేన స్తుతో వాయుః 'పాలయామీ' తి చాబ్రవీత్
తం గిరిం స్వయమావిశ్య తేన సార్థం పపాత హ ॥ 50
- వాయోరావేశనాఛ్చైనం ప్రాహురంజనసంజ్ఞకమ్
శేషో విశీర్ణదేహస్తు తేన సార్థం పపాత హ ॥ 51
- ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే దిలీపదుర్వాసస్సంవాదే
వాయుశేషయోః పరస్పరం బలపరీక్షాదివర్ణనం నామ
ప్రథమోఽధ్యాయః

-----○-----

దిలీపః-

‘కిమర్థం దేవదేవేశో హిత్వా వైకుంఠముత్తమమ్
సాన్నిధ్యమకరోత్తత్ర వేంకటాఖ్యే నగోత్తమే? ॥
కిం తత్ర కారణం బ్రూహి శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే’

దుర్వాసాః-

శేషో గతమదః పశ్చాత్ తస్మిన్నేవ నగోత్తమే ॥
వాయవ్యే స్వామిసరసో నాగతీర్థే మనోరమే
నానాసానుసమాకీర్ణే నానాపాదపమండితే ॥
ఉత్తరే శిఖరే పుణ్యే సాన్నిధ్యార్థం జగత్పతేః
తపస్తేపే మహాఘోరం దివ్యం వర్షసహస్రకమ్ ॥

శేషతపస్తుప్తభగవదావిర్భావః

తపసా తోషితో దేవః ప్రత్యక్షః సమజాయత
‘వరం వరయ భద్రేతి తేనోక్తః శేష ఆహ తమ్॥

శేషః-

‘యది ప్రసన్నో భగవాన్ ఇదం మే దేహి భో వరమ్
యథా శేషే మదంగే త్వం వైకుంఠే భువనోత్తమే ॥
శైలాకారే చ మద్దేహే నిత్యమత్ర వస ప్రభో !’
ఇతి శేషేణ సంప్రోక్తః భగవాన్ ప్రత్యువాచ హ॥

శేషప్రార్థనయా భగవత్కృతవేంకటాద్రివాసాభ్యుపగమః

“పురా విచారితం స్థానం భూమౌ క్రీడాస్పదం శుభమ్
ఏతస్మిన్నంతరే ప్రాయాత్ నారదో మునిసత్తమః ॥

దృష్టే మునౌ మయా చోక్తం ఋషే ! కస్మాదిహగతః ”
సోఽపి మాం ప్రాహ విప్రేంద్రో ‘దృష్ట్వా భూగోళమాగతః ॥
ఇత్యుక్తస్తేన చావోచం మమ రంతుం భువః స్థలే
యోగ్యం కిం స్థానం?’ ఇత్యుక్తః స చోవాచ మునీశ్వరః ॥

నారదః-

‘అస్తి కశ్చిద్ధిరివరో వేంకటాఖ్యో మనోహరః
త్రింశద్యోజనమాయామీ యోజనత్రయవిస్తృతః ॥
అష్టోత్తరసహస్రేణ తీర్థానాం పరిశోభితః ॥
జాంబూనదనదీతీరే మేరుశైలస్య దక్షిణే ॥
కించిదూనశ్చ వైకుంఠాత్ విహరోఽయం మనోహరః
విహరస్వ రమానాథ! వాసయోగ్యస్తవైవ సః’ ॥
తదా తద్వచనం శ్రుత్వా గంతుమిచ్ఛా బభూవ మే
ఏతస్మిన్నంతరే వాయోః తవ సంవాదహేతునా ॥
గిరిరత్రాగతః పుణ్యః త్వయాఽపి తపసాఽర్థితః
ఇష్టం మే ప్రార్థితం పూర్వం తథాఽస్తు” ఇతి వరం దదౌ ॥
తేన విష్ణుః సమాయాతో హిత్వా వైకుంఠముత్తమమ్
స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే ॥

భగవతః స్వామిత్థీర్థతీరైకవాసనిమిత్తమ్

దిలీపః-

‘తస్మిన్నగోత్తమే పుణ్యే నానాపాదపమండితే
ఆదావంతే చ మధ్యే చ సంతి తీర్థాన్యనేకశః ॥

దేశా మనోహరాః పుణ్యాః సానూని వివిధాని చ
హిత్వా తత్సకలం స్థానం స్వామిపుష్కరిణీతటమ్
అశ్రితో రమయా తత్ర మమ తత్కారణం వద' ॥ 18

దుర్వాసాః -

'పురా సరస్వతీ దేవీ తీర్థోత్కృష్టత్వకాంక్షయా
సరస్వతీ నదీ నామ బ్రహ్మవర్షే బభూవ హ ॥ 19

తస్యాస్తీరే తపస్తప్తం పులస్త్యో భగవాన్ యయా
పుత్రభావేన తం దేవీ నార్చయంతీ స్థితా మునిమ్ ॥ 20

తతస్తాం కుపితః ప్రాహ 'యా తే కాంక్షా సరస్వతి !
తవ సా విఫలా భూయాత్ నదీరూపేణ సర్వదా ॥ 21

గుణసామాన్యభావేఽపి విష్ణుపాదప్రభావతః
తవాధికేన యశసా భవిష్యతి సరిద్వరా ॥ 22

తీర్థోత్కృష్టా సైవ భూయాత్ భువి గంగాఖ్యయా శుభా'
ఇతి శప్తా పునర్దేవీ తం శశాప మహామునిమ్ 23

'రాక్షసస్తే భవేద్వంశో విష్ణోరప్రియకారకః'
పునః ప్రసాదితా తేన విశాపమపి సా దదౌ 24

'అంతిమో వైష్ణవో భూయాత్ కల్పస్థాయీ విభీషణః'
పునశ్చ తపసా దేవీ తీర్థోత్కృష్టత్వకాంక్షయా
తోషయామాస దేవేశం తస్య సాన్నిధ్యమావహత్ ॥ 25

'వాంచా మే విఫలా బ్రహ్మన్ ! బ్రహ్మదండేన భూయసా
భూమావేవ యథా తీర్థస్వామిత్వం మే భవేద్ద్రువమ్ ॥ 26

వరయామి వరం దేవ ! దేహి మే పురుషోత్తమ !'
తయైవం ప్రార్థితో దేవో దేవీం తాం ప్రత్యువాచ హ ॥ 27

'బ్రహ్మదండో నదీరూపే పుష్కరిణ్యాం న వై కృతః
అతః శేషగిరిం గచ్ఛ వాసార్థం యామి తం గిరిమ్ ॥ 28

గిరేర్దక్షిణభాగే తు మూర్ధదేశే సుఖం వస
స్వామిపుష్కరిణీనామ్నా వసేయం తవ దక్షిణే ॥ 29

తిస్రః కోట్యోఽర్థకోటీ చ తీర్థాని భువనత్రయే
స్వస్వపాపవిమోక్షార్థం యాచయిష్యంతి మాం శుభే ॥ 30

తేషాం పాపవిమోక్షార్థం త్వయి స్నానం దదామ్యహమ్
'ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే ॥ 31

స్నానార్థమాగతం తీర్థజాలం ప్రేష్యత్వమాప్నుయాత్"
తీర్థాధిరాజ్యే తత్తీర్థజాలం త్వామభిషేక్ష్వతి ॥ 32

ఇతి దత్త్వా వరం దేవః తత్తీరే న్యవసత్ప్రభుః
దేవస్య పాచికా కాచిత్ నామ్నా వకుళమాలికా ॥ 33

ప్రసాద్య దేవం పాకేన శ్రియా సంఛోదితా విభోః
తీర్థభూమ్యాధిపత్యం చ లేభే పరమముత్తమమ్ ॥ 34

తత్రైవ వాసం దేవస్య యయాచే సా పునర్వరిమ్
1వాణీదేవీ తీర్థరూపా భూమిరూపా చ పాలికా ॥ 35

1. వాణీదేవీత్యాది । జలనిధేర్భగవత్త్వా కృష్ణవేణ్యా యమునయా చ యా
సమా సా పాచికా వకుళమాలికా భూమిరూపా తీర్థభూమ్యాధిపత్యవరలాభేన తీర్థభూమ్య
భిమానితయా తీర్థభూమిశరీరిణీ । అత్ర వకుళమాలికాయాస్తీర్థభూమి- రూపతయా

భోగపత్న్యా జలనిధేః కృష్ణవేణ్యా చ యా సమా

ఇతి సర్వం సమాఖ్యాతం దేవసాన్నిధ్యకారణమ్ ॥

36

ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యే భగవతః స్వామితీర్థ-
తీరైకవాసనిమిత్తవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----o-----

స్వామిపుష్కరిణీరూపేణ పరిణతయా సరస్వత్యా సంగతత్వవర్ణనం యమునా
నదీతుల్యత్వవర్ణనం చ సకలతీర్థాధిరాజ్యకామిన్యాః స్వామిపుష్కరిణీతీర్థరూపేణ
పరిణతాయాః సరస్వత్యాః యమునానదీసమశీల వకుళమాలికా సమాగమోఽస్తీతి
ప్రతిపాదనాయ కృతమిత్యవగమ్యతే ॥

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

వాయోర్భగవద్దత్తప్రధానాంగత్వప్రాప్తిః

దిలీపః -

‘దేవర్షినరసంఘేషు శైలస్యాస్య ప్రథా కథమ్ ?

దేవేన కేన దేవేషు మునిష్వపి చ కేన వా ॥

1

నృణాం కేన నరేణాత్ర ? బ్రూహి విస్తరతః క్రమాత్’

దుర్వాసాః -

‘పురా వాయుర్మహాతేజా విష్ణోరమితతేజసః ॥

2

¹ప్రధానాంగత్వమాకాంక్షన్ తపస్తేపే నగోత్తమే

దివ్యవర్ష సహస్రాంతే సహస్రభుజకంధరః ॥

3

ఆవిరాసీత్తదా తస్మై నీలాంబుదసమప్రభః

వరం ప్రాదాత్ “ప్రధానాంగం భవే” తి పురుషోత్తమః ॥

4

‘అహమత్ర నివత్స్వామి వస త్వం చ మయా సహ

తారకాసురవిధ్వంసజాతదోషాపనుత్తయే ॥

5

1. ప్రధానాంగత్వమిత్యాది । ప్రధానాంగత్వం సర్వప్రాణినాం స్వేతర దేహేంద్రియాది
సకలోపకరణసత్త్వానిర్వాహకత్వలక్షణప్రాధాన్య విశిష్ట ప్రాణా ఖ్యాంగత్వరూపం
అమితతేజసో విష్ణోః సకాశాదాకాంక్షన్ తపస్తేపే ఇత్యన్వయః ॥ ఛాందోగ్య
వాజసనేయకయోః ప్రాణవిద్యాయాం “యో హ వై జ్యేష్ఠం చ శ్రేష్ఠం చ వేద జ్యేష్ఠశ్చ
హ వై శ్రేష్ఠశ్చ భవతి ప్రాణో హ వా వ జ్యేష్ఠశ్చ శ్రేష్ఠశ్చ” ఇత్యాదినోక్తం స్వేతర
దేహేంద్రియాదిసకలోపక రణసత్త్వాకాయాది నిర్వాహకత్వ లక్షణం జ్యేష్ఠశ్రేష్ఠాదిరూపం
ప్రాణవాయుగతం ప్రాధాన్యమేవేహ ప్రధానాంగత్వమిత్యనేన వివక్షితమిత్యవగమ్యతే॥

కుమారధారికాతీర్థే స్కందోఽప్యత్ర తపస్యతి'
ఇతి వాయుం సమాదిశ్య పశ్చాదంతరధీయత|| 6
మృదాద్యా వశగా యస్య సోఽపి బ్రహ్మో చతుర్ముఖః
శ్రీవేంకటాచలే శ్రీశం వాయోరమితతేజసః || 7
తపఃఫలప్రదానార్థం సమాయాతం విదంస్తతః
తత్తపోబలసామర్థ్యాత్ సదా సాన్నిధ్యమత్ర వై || 8
భవిష్యచ్ఛాపి విజ్ఞాయ తత్ర తేపే స్వయం తపః
తథాఽన్యే బ్రహ్మణాఽఽజ్ఞప్తాః తపస్తేషుః సుదుష్కరమ్ || 9
సబ్రహ్మేశాః సురాః సర్వే సనకాద్యాశ్చ యోగినః
అగస్త్యాద్యాశ్చ మునయః శంఖాద్యాశ్చ నృపాస్థధా || 10
తథాఽన్యేఽపి సహాద్రాక్షుః ఆవిర్భూతం వృషాచలే
అప్రాకృతవిమానేన సార్థమేవ శ్రియఃపతిమ్ || 11
ఇత్థం వాయుముఖా దేవా బ్రహ్మేశానముఖా అపి
భేజిరే చాపరే సిద్ధిం బహవః సిద్ధికాంక్షిణః || 12
యతోఽత్ర తస్మాచ్ఛైలోఽయం ఖ్యాతో దేవేషు వాయునా

దివీపః-

‘భగవన్నస్య శైలస్య కేనాభూన్మునిషు ప్రథా ? || 13

దుర్వాసాః-

‘దేవం ద్రష్టుం తపస్తేపే హ్యగస్త్యో మలయాచలే
తదా గత్వాఽవదద్రుహ్యో ‘మునే ! వేంకటమావ్రజ
తత్ర తే భవితా సిద్ధిః’ ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే విభుః || 14

శ్రీవేంకటాద్రా అగస్త్యతపస్తుష్టభగవద్వాణ్యావిర్భావః

సోఽపి శైలం సమాసాద్య తపస్తేపే సుదుష్కరమ్
తతో వర్షసహస్రాంతే తమేవాహోఽశరీరివాక్ || 15
‘అష్టోత్తరసహస్రాణి సంతి తీర్థాని చాత్ర వై
స్నాత్వా తీర్థేషు సర్వేషు లోకే ఖ్యాపయ తాని చ || 16
నాన్యత్తపో ద్విజాతీనాం ఋతే శాస్త్రోపదేశతః
కిం కాయక్లేశధర్మేణ కా సిద్ధిర్భవితా ద్విజ ! || 17
ఉక్తం మాధ్యందినే ముత్రతే మాహాత్మ్యం భూధరస్య చ
వదంస్తుమంతేవాసిభ్యో గిరేః కురు ప్రదక్షిణమ్ || 18
ఏవం తే భవితా తత్ర కృతే షష్ఠే ప్రదక్షిణే
బ్రహ్మణో దర్శనం మధ్యే రౌద్రే దేవాదిదర్శనమ్ || 19
దేవేంద్రదర్శనం పూర్వే హ్యగ్నేయే చ హవిర్భుజః
దక్షిణే చర్షిసంఘానాం సరుద్రాణాం భవేద్రువమ్ || 20
యక్షరక్షఃపిశాచానాం నైర్మత్యే దర్శనం భవేత్
విష్వక్సేనఋషేః పశ్చాద్వాయవ్యే గిరిదర్శనమ్ || 21
ఉత్తరే భగవద్యోగిగణదర్శనమేవ చ
మాహాత్మ్యజ్ఞానపూర్వం తు స్వామిపుష్కరిణీతటే
ధ్యానయోగం సమాసాద్య తతో జ్ఞాన్యసి తం విభుమ్’ || 22
ఏతావదుక్త్వా విరరామ వాణీ
మాహాత్మ్యయోగం స తతో వివృణ్వన్ ।
ప్రదక్షిణం తస్య గిరేశ్చ కృత్వా
ధ్యానాద్విభుం వీక్ష్య పరాం గతిం యయౌ || 23

తతోఽగస్త్యేన మునినా శైలోఽయం ప్రథితోఽభవత్

శ్రీవేంకటాచలే శంఖాఖ్యనృపతపస్తుప్త శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనమ్

దిలీపః - మానుషేష్వస్య శైలస్య కేన జాతా ప్రథా భువి ? ॥ 24

దుర్వాసాః -

పురా శంఖో మహాప్రాజ్ఞః సూర్యవంశోద్భవో విభుః
సాక్షాత్కృత్య మహావిష్ణుం యయాచే వరముత్తమమ్ ॥ 25

‘యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతి మేదినీ
తావత్తిష్ఠతు మే సేవా కృతా విష్ణోర్మయా విభోః’ ॥ 26

ఇతి సంచింత్య మనసా రాజ్యే పుత్రం నిధాయ వై
గత్వా వసిష్ఠం పప్రచ్ఛ ‘యత్ర విష్ణుః ప్రసీదతి ॥ 27

తత్క్షేత్రం బ్రూహి విప్రేంద్ర! యత్ర ద్రక్ష్యామ్యహం విభుమ్’
ఇతి పుష్టో మునిః ప్రాహ ‘యత్రాగస్త్యో దిదృక్షయా ॥ 28

తపశ్చరతి ధర్మాత్మా తముద్దిశ్య మహామునిః
భగవాన్ యత్ర సర్వాత్మా సాన్నిధ్యం చ కరిష్యతి ॥ 29

త్వం చ తం గచ్ఛ శేషాద్రిం పుణ్యం స్వర్ణముఖీతటే
తత్ర బ్రహ్మశిలా కాచిత్ సరిన్మధ్యే చ వర్తతే ॥ 30

అగస్త్యతపసా పశ్చాత్ గయాసాన్నిధ్యమత్ర వై
పాదా ఈశానవిష్ణ్వాదిదేవానాం తత్ర సంతి హి ॥ 31

సువర్ణముఖరీ తత్ర కుల్యయా సంగతా విభో !
తయోస్తు సంగమే రాజన్ ! యే కేచన నరా భువి ॥ 32

సంకల్ప్య విధివత్ స్నాత్వా దేవర్షీనభితర్ప్య చ
మధ్యే బ్రహ్మశిలాయాస్తు పితౄనుద్దిశ్య భక్తితః ॥ 33

శ్రాద్ధతర్పణపిండాదీన్ శ్రద్ధయా సహ వై విభో !
సమాచరంతి రాజేంద్ర ! తేషాం సప్తకులావధి ॥ 34

గయాయాం పిండదానేన యథా తృప్తా భవంతి వై
తథా తృప్యంతి పితరః సత్యమేవ న సంశయః ॥ 35

తస్మిన్ దినేఽన్నం దద్యాచ్చ తాంబూలం చందనాదికమ్
గోభూతిలహిరణ్యాదివస్త్రధాన్యాని సర్వశః ॥ 36

తత్ర దత్తే యథాశక్తి రేణుర్మేరోః సమో భవేత్
త్వం చాపి తత్ర రాజేంద్ర ! మహానద్యోః సమాగమే ॥ 37

స్నానదానక్రియాదీని శ్రాద్ధపిండాంస్తిలోదకమ్
కృత్వా సర్వాణి కర్మాణి ధ్యానయోగం సమాస్థితః ॥ 38

వాసుదేవే మనః కృత్వా తపః కురు వృషాచలే
తదా కాలాంతరేఽగస్త్యః సశిష్యః సంగమిష్యతి ॥ 39

మునినోక్తం చ మాహాత్మ్యం శృణ్వన్ కుర్వన్ ప్రదక్షిణమ్
సాకం తేన సమాధిస్థః సాక్షాత్పశ్యసి తం విభుమ్
త్వయాఽపి సంస్తుతో దేవః తవాభీష్టం ప్రయచ్ఛతి’ ॥ 40

దుర్వాసాః -

గురుణా చోదితస్తేవం స గత్వా తం వృషాచలమ్
తత్క్రమేణ తపస్తప్త్వా మునినా తేన సంగతః ॥ 41

ఆవిర్భూతం హరిం దృష్ట్వా యయాచే వరముత్తమమ్
యావచ్చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ యావత్తిష్ఠతి మేదినీ ॥ 42

తావన్మయా కృతా సేవా శైలేంద్రే తవ సంభవేత్
ఇత్యుక్తో భగవాన్ ప్రాహ శృణు భూప ! వచో మమ ॥ 43

శ్రీనివాసాజ్ఞయా శంఖనృపకృతభగవద్వివేచనకథనమ్

అర్చావిగ్రహరూపోఽహం సచ్చిదానందవిగ్రహః
స్వయంవ్యక్తప్రదేశేషు దృశ్యో బ్రహ్మదియోగినామ్ ॥ 44

తామేవ ప్రతిమాం కేచిత్ జానంతి నృపపుంగవ !
తథాత్వేనాపి వా యోగ్యం దర్శనం మే కలౌ యుగే ॥ 45

యుగేష్వపి చ సర్వేషు దర్శనం యత్తు పాపినామ్
తద్రూపస్య పిదానాయ సాదృశ్యధ్యానహేతవే ॥ 46

విమానం చ శిలాదారులోష్ఠేష్టకచితం కురు
ప్రతిమాం చ శిలారూపాం తాం పశ్యంతి కుయోగినః ॥ 47

రూపద్వయం ప్రపశ్యంతి జ్ఞానినో బ్రహ్మవిత్తమాః
భానుమాన్ భానుసంఘైస్తు రసగ్రాహీ యథా భువః ॥ 48

సాక్షాత్పూజాశ్రయో నిత్యం అహం బింబాంతరేణ చ
యథా దృష్టం విమానం తే మద్రూపం పురుషర్షభ ! ॥ 49

తథా కురు మహాభాగ ! తేన తే భవితా గతిః
ఇత్యుక్త్వాఽంతర్దధే దేవః సర్వేషామేవ పశ్యతామ్ ॥ 50

తేనోక్తమార్గేణ విధాయ పుణ్యం
విమానవర్యం ప్రతిమాం చ పుణ్యామ్ ।
ప్రఖ్యాప్య శంఖో నరలోకసంఘే
జగమ విష్ణోః పదమవ్యయం శుభమ్ ॥ 51

ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే శంఖనృపాదితపస్తప్త
భగవదావిర్భావాదివర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతురోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీవేంకటాచలస్థముక్తిప్రదస్వామిపుష్కరిణ్యాదిసప్తతీర్థవర్ణనమ్

దిలీపః -

‘అస్మిన్నగోత్రమే పుణ్యే కతి తీర్థాని సంతి హి ?
తేషాం సంఖ్యాం చ మే బ్రూహి కతి ముఖ్యాని తత్ర వై ? ॥ 1

తత్రాప్యత్యంతముఖ్యాని వద మే మునిసత్తమ !
సద్ధర్మరతిదాన్యత్ర కతి సంఖ్యాన్వితాని చ ॥ 2

కతి చ జ్ఞానదాన్యత్ర భక్తివైరాగ్యదాని చ
ముక్తిప్రదాని కాన్యత్ర తాని మే వద సువ్రత ! ? ॥ 3

దుర్వాసాః -

షట్షష్టికోటితీర్థాని పుణ్యాన్యత్ర నగోత్రమే
అష్టోత్తరసహస్రం తు తేషు ముఖ్యాని సువ్రత ! ॥ 4

తీర్థాని సమృతానీహ సద్ధర్మరతిదాని వై
అష్టోత్తరసహస్రాచ్చ ముఖ్యతీర్థాని వై తతః ॥ 5

సద్విజ్ఞానప్రదాన్యత్ర తీర్థాన్యష్టోత్తరం శతమ్
తస్మాచ్ఛాష్టోత్తరశతం ముఖ్యతీర్థాని భూపతే ॥ 6

భక్తివైరాగ్యదాన్యత్ర షష్టిమష్టోత్తరాం విదుః
ముక్తిదాన్యత్ర సప్తైవ ముక్తిదాన్యత్ర తే బ్రువే ॥ 7

(1)స్వామిపుష్కరిణీ చైవ (2) వియద్గంగా తతః పరమ్
పశ్చాత్ (3) పాపవినాశం చ (4) పాండుతీర్థం తతః పరమ్ ॥ 8

- (5) కుమారధారికాతీర్థం (6) తుంబోస్తీర్థం తతః పరమ్
(7) కృష్ణతీర్థమితి ఖ్యాతం సర్వపాపహరం శుభమ్ ॥ 9
- తత్ర స్నాంతి చ యే మర్త్యాః తే యాంతి పరమం పదమ్
వర్షే వర్షే చ తీర్థానాం సప్తానాం పర్వతోత్తమే ॥ 10
- తిథినక్షత్రయోగేన సర్వతీర్థసమాగమః
తం చ కాలం ప్రవక్ష్యామి సమాహితమనా భవ ॥ 11
- మకరస్థే రవౌ రాజన్ ! పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ
పుష్యనక్షత్రయుక్తాయాం స్నానకాలో విధీయతే ॥ 12
- తద్దినే స్నాతి యో మర్త్యః కృష్ణతీర్థే మహామతిః
సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వకామాన్ లభేత్ సః ॥ 13
- కుంభమాసే పౌర్ణమాస్యాం మఘాయోగో యదా భవేత్
కుమారధారికాం యాంతి సర్వతీర్థాని వై తదా ॥ 14
- తత్ర యః స్నాతి రాజేంద్ర ! రాజసూయఫలం లభేత్
పుత్రో విజాయతే తస్య తస్మిన్నేవ హి జన్మని ॥ 15
- ముక్తిశ్చ భవితా తత్ర నాత్ర కార్యా విచారణా
కుమారధారికాయాం చ సార్థం దక్షిణయా విభో ॥ 16
- అన్నదానం చ కర్తవ్యం పితృనుద్దిశ్య యత్నతః
యుక్తే చోత్తరఫల్గున్యా శుక్లపక్షీయపర్వణి ॥ 17
- తుంబోస్తీర్థం మీనసంస్థే రవౌ తీర్థాని సర్వశః
అపరాహ్ణే సమాయాంతి తత్ర స్నాత్వా న జాయతే ॥ 18
- వివాహమౌజీబంధౌ చ కారయేద్ ద్రవ్యదానతః
మేషసంక్రమణే భానౌ సంయుతాయాం తు చిత్రయా ॥ 19

- పౌర్ణమాస్యాం సమాయాంతి వియద్గంగాం తదైవ చ
తత్ర స్నాత్వా నరః సద్యః శతక్రతుఫలం లభేత్ ॥ 20
- సువర్ణదానం కర్తవ్యం కన్యాదానం విశేషతః
వృషభస్థే రవౌ రాజన్ ! ద్వాదశ్యాం రవివాసరే ॥ 21
- శుక్లే వాఽప్యథవా కృష్ణే భౌమస్యాపి చ వాసరే
పాండుతీర్థం సమాయాంతి గంగాదీని జగత్త్రయే ॥ 22
- తత్ర స్నాత్వా చ గాం దత్త్వా ముచ్యతే ప్రతిబంధకాత్
కాలస్తు సంగవస్తత్ర ఋషిభిః పరికీర్తితః ॥ 23
- ఆశ్వినే శుక్లపక్షే తు భానువారేణ సప్తమీ
యోత్తరాషాఢయా యుక్తా తస్యాం పాపవినాశనే ॥ 24
- ప్రాప్తాయాముత్తరాభాద్రాం ద్వాదశ్యాం వా సమాగతః
తదా పాపవినాశాఖ్యే స్నాతుర్ముక్తిర్భవిష్యతి ॥ 25
- సాలగ్రామశిలాం దత్త్వా స్నాత్వా చ విధిపూర్వకమ్
ముచ్యతే సర్వపాపైశ్చ జన్మకోటిశతోద్భవైః ॥ 26
- ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే
ఆయాంతి సర్వతీర్థాని స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 27
- తత్ర స్నాత్వా నరః సద్యో ముక్తిమేతి న సంశయః
యేన జన్మసహస్రేషు పుణ్యమేవార్జితం పురా ॥ 28
- తస్య స్నానం తత్ర భవేత్ నాన్యస్యాసుకృతాఽత్మనః
తత్ర స్నానం సకృద్వ్యస్య జన్మకోటిశతేషు సః ॥ 29
- గంగాదిసర్వతీర్థేషు స్నాతో భవతి మానవః
విభవానుగుణం దానం కార్యం తత్ర యథావిధి ॥ 30

సాలగ్రామశిలాం చాన్నం గాం చ దద్యాద్విశేషతః
భూమిం దద్యాత్ప్రయత్నేన బ్రహ్మలోకజిగీషయా ॥ 31

పితృనుద్దిశ్య దాతవ్యం శ్రాద్ధాద్యం తతః తేన వై
అరుణోదయమారభ్య తత్ర షడ్ఘటికాఽవధి
సంగమః సర్వతీర్థానాం తత్ర పుణ్యమనంతకమ్ ॥ 32

ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే ముక్తిప్రద
స్వామిపుష్కరిణ్యాదిసప్తతీర్థమహిమానువర్ణనం నామ
చతుర్థోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ పంచమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీ వేంకటాచలస్థాష్టషష్టితీర్థమహిమానువర్ణనమ్

దిలీపః -

భక్తివైరాగ్యదానాం తీర్థానాం నామవైభవమ్
శ్రోతుమిచ్ఛామి చాత్రత్రయ ! ప్రాప్తానాం చాష్టషష్టితామ్ ॥ 1

దుర్వాసాః -

భక్తివైరాగ్యదం పుణ్యం సద్యః పాపవినాశనమ్
తీర్థానామష్టషష్టిస్తు తవ వక్ష్యామి వైభవమ్ ॥ 2

తీర్థానాం చాత్ర పుణ్యానాం నామసంకీర్తనాన్పుణామ్
సద్య ఏవ మహాపాపకోటినాం చ క్షయో భవేత్ ॥ 3

కిము స్నానాదిసత్కర్మనిరతానాం మహాత్యనామ్
తాని క్రమేణ వక్ష్యామి సమాహితమనా భవ ॥ 4

దేవస్య పూర్వదిగ్భాగే తత్రైవాగ్నేయకోణకే
చక్రతీర్థమితి ఖ్యాతం చక్రేణాధిష్ఠితం పురా ॥ 5

తస్యోపరి తదాఖ్యాతం వజ్రతీర్థం మనోహరమ్
వైష్ణవేనం తథా తీర్థం శక్రపాపహరం పరమ్ ॥ 6

తతః పంచాయుధం తీర్థం తన్మధ్యే చ హలాయుధమ్
తత ఐశాన్యభాగే తు నారసింహం మనోహరమ్ ॥ 7

తతః కాశ్యపతీర్థం చ మాన్మథం తు తతః పరమ్
బ్రహ్మతీర్థం చాగ్నితీర్థం గౌతమం తు తతః పరమ్ ॥ 8

- దైవతీర్థం దేవలం చ వైశ్వామిత్రమతః పరమ్
భార్గవస్తు తథా తీర్థం ఆష్టావక్రమతః పరమ్ ॥ 9
- దురారోహణతీర్థం తత్ ఆగ్నేయ్యామస్తి వై దిశి
ఐశాన్యాం భైరవం తీర్థం పిశాచానాం విమోచనమ్ ॥ 10
- మేహతీర్థమితి ఖ్యాతం ఉదరవ్యాధినాశనమ్
క్షేత్రపాలశిలాతీర్థే పశ్చిమే పాండవం తథా ॥ 11
- వాయుతీర్థం తథా పుణ్యం సేవితం భూరి వాయునా
అస్థితీర్థం మహాపుణ్యం మృతాస్థిక్షేపణాదిహ ॥ 12
- పూర్వదేహసమాయుక్తాః పునర్జీవంతి జంతవః
మార్కండేయం తథా తీర్థం స్నానాదాయుష్యవర్ధనమ్ ॥ 13
- తథా జాబాలీతీర్థం చ వాలఖిల్యమతః పరమ్
తతో జ్వరహరం తీర్థం సర్వజ్వరనివారణమ్ ॥ 14
- తతో విషహరం తీర్థం ఆస్తికేన వినిర్మితమ్
తక్షకేణాపి సందప్తః స్నానేనైవేహ నిర్విషః ॥ 15
- లక్ష్మీతీర్థం తతః పశ్చాత్ పూర్వస్యాం దిశి సంస్థితమ్
వాయవ్యాం దిశి తీర్థాని చోత్తరస్యాం తథైవ చ ॥ 16
- ఋషితీర్థం మహాపుణ్యం శతానందసుతీక్షణమ్
వైభాండకం మహాపుణ్యం బిల్వతీర్థమతః పరమ్ ॥ 17
- అధస్తాద్విష్ణుతీర్థం చ పుణ్యం మారుతినిర్మితమ్
సర్వతీర్థమితి ఖ్యాతం శారభం తు తతః పరమ్ ॥ 18
- తతో వాయవ్యదేశే తు బ్రహ్మతీర్థం మనోహరమ్
అశ్వమేధేన యత్రేజే భగవంతం సనాతనమ్ ॥ 19

- అధస్తాదింద్రతీర్థం తు భారద్వాజమతః పరమ్
తతస్త్వంబరగంగాఖ్యం తతః ప్రాచేతసం తథా ॥ 20
- తతః పాపవినాశం చ తీర్థం సారస్వతం తథా
యత్ర పాపాని సర్వాణి క్షాలితాని చ సర్వశః ॥ 21
- తోయే చ శ్వేతతాం యాంతి జనానాం పాపకారిణామ్
కుమారధారికా నామ వాయవ్యాం దిశి వర్తతే ॥ 22
- అధస్తాద్గజతీర్థం తు ఋష్యశృంగమతః పరమ్
తతస్త్వంబురుతీర్థం చ నారదాద్వైశ్చ సేవితమ్ ॥ 23
- తన్మధ్యేఽష్టాదశం తీర్థం సర్వపాపవినాశనమ్
దశావతారతీర్థం చ హాలాయుధమతః పరమ్ ॥ 24
- తతః సప్తర్షితీర్థం చ గజకోణమతః పరమ్
వైష్ణవేనం తథా తీర్థం పశ్చిమే తు విరాజితమ్ ॥ 25
- పశ్చాద్వృద్ధసరస్తీర్థం విష్ణవేనజయావహమ్
ఇతి ముఖ్యాని తీర్థాని మహాపాతకసంక్షయే ॥ 26
- ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే భక్తివైరాగ్యప్రద
అష్టషష్ఠీతీర్థనామవైభవవర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----○-----

మన్వాద్యష్టోత్తరశతతీర్థనామాని

దుర్వాసాః -

మన్వింద్రవసుసంజ్ఞాని రుద్రాదిత్యాహ్వయాని చ
నవప్రజేశసంజ్ఞాని హ్యశ్వినం శుక్రసంజ్ఞితమ్ ॥

1

వారుణం జాహ్నువీతీర్థం కాపేయం కాణ్యమేవ చ
ఆగ్నేయం నారదం తీర్థం సోమతీర్థం చ భార్గవమ్ ॥

2

ధర్మతీర్థం యజ్ఞతీర్థం పశుతీర్థం గణేశ్వరమ్
భౌమాశ్వం పారిభద్రం చ జగజ్జాడ్యహరం పరమ్ ॥

3

విశ్వకల్లోలతీర్థంచ తీర్థం యమవినిర్మితమ్
బార్హస్పత్యం రోమహర్షం అజామోదం జనేశ్వరమ్ ॥

4

ఇష్టసిద్ధిః కర్మసిద్ధిః దశప్రాచేతసం తథా ॥

5

గారుడం శేషతీర్థం చ వాసుకిర్విష్ణువర్ధనమ్
కర్మకాండం పుణ్యవృద్ధిః ఋణమోచనమేవ చ ॥

6

పార్జన్యం మేఘతీర్థం చ యత్ర నిత్యప్రవర్షణమ్
సాంకర్షణం వాసుదేవం నారాయణమతః పరమ్ ॥

7

దేవతీర్థం యక్షతీర్థం కాలతీర్థం చ గోముఖమ్
ప్రాద్యుమ్నమానిరుద్ధం చ పితృతీర్థమతః పరమ్ ॥

8

ఆర్ద్రేయం వైశ్వదేవం చ స్వధాస్వాహావినిర్మితే

అస్థితీర్థం చాఽంజనేయం శుద్ధోదకమతః పరమ్ ॥

9

అష్టభైరవతీర్థం చ శతమష్టోత్తరం త్విదమ్
తీర్థజాతమిదం నృణాం జ్ఞానప్రదమనుత్తమమ్ ॥

10

తీర్థాన్యష్టోత్తరశతం సంతి నైర్ఋతకోణకే
దక్షపుత్రసహస్రేణ యత్ర తప్తం మహత్తపః ॥

11

నారదస్యోపదేశేన యచ్ఛ తైరేవ నిర్మితమ్
అస్తి తీర్థసహస్రం తత్ సద్యః సిద్ధిప్రదాయకమ్ ॥

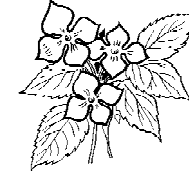
12

కాశ్యపాశ్రమమారభ్య హ్యర్థయోజనమధ్యతః
కుమారధారికాతీర్థాత్ పశ్చిమే సంస్థితం చ తత్
సాష్టభైరవతీర్థం తత్ కర్మసిద్ధిప్రదం నృణామ్ ॥

13

ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే మన్వాద్యష్టోత్తరశత-
తీర్థనామానువర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

-----o-----

తౌండమాన్నామకన్యపోత్పత్తిక్రమః

దిలీపః -

‘కేన నామ్నా ప్రసిద్ధోఽసౌ భగవాన్ హరిరీశ్వరః ?

కింలక్షణశ్చ తత్రాఽఽస్తే ? తన్మే బ్రూహి తపోధన ! ॥ 1

దుర్వాసాః -

శ్రీనివాసాఖ్యయా దేవః శంఖచక్రధరో విభుః !

శాంతభావం సమాపన్నో మృగయోద్దామలోచనః ॥ 2

కటిం స్పృశన్ వామకరాత్ వరముద్రాం చ దక్షిణాత్

తిరోహితరమాభూభ్యాం దృశ్యతే మృగయుర్యథా ॥ 3

నీలజీమూతసంకాశః పీతకౌశేయశోభితః

పీనవృత్తబృహద్భాహుః సునాసశ్చారులోచనః ॥ 4

దోషగంధవిదూరశ్చ గుణసాంద్రః సుఖోచితః

కోటికందర్పలావణ్యః స్ఫురన్మకరకుండలః ॥ 5

బృహద్వక్షఃస్థలావాస మహాలక్ష్మ్య చ శోభితః

తత్తదిష్టతమం కామం దదద్భక్తానుకంపయా ॥ 6

దర్శయన్ భక్తవాత్సల్యం యో దదౌ హస్తగే శుభే

శంఖచక్రే నృషేంద్రాయ “చక్రవర్తి”తి యం విదుః ॥ 7

అత ఏవారిశంఖాభ్యాం దృశ్యేతే రహితౌ కరౌ

అర్చారూపశిలారూపవిగ్రహస్య మహాత్మనః ॥ 8

దిలీపః -

‘కోఽయం నృపశ్చక్రవర్తి కింపూర్వః సుచిరాదభూత్

ఇదానీం వర్తతే క్షాయం కా వాఽభూద్విపదస్య వై ॥ 9

యదర్థం దేవదేవేన శంఖచక్రే ప్రసాదితే

బ్రూహి విస్తరతో బ్రహ్మన్ ! శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే’ ॥ 10

దుర్వాసాః -

పురా కశ్చిద్విజవరః ఆసీద్వైఖానసో నృప !

కృష్ణక్షేత్రే చోళదేశే యా హరిద్రా నదీ శుభా ॥ 11

తత్తీరే వర్తతే ప్రీత్యా హరిర్గోపాలవేషవాన్

తప్తే తపసి చోళేన ‘ధృతవర్మా’ లభిధేన చ ॥ 12

గోపాలకృష్ణరూపస్య దర్శనార్థం కలౌ యుగే

పంచవింశే తు యో భూమౌ పురా వైవస్వతేఽంతరే ॥ 13

భవిష్య(భావి) కృష్ణావతారస్య కథాం శ్రుత్వాఽతికౌతుకాత్

తదానీమేవ తద్రూపదర్శనాహ్లాదకామతః ॥ 14

నిత్యత్వాత్స్వయరూపాణాం తథా ప్రత్యక్షతాం గతః

వైఖానసో ద్విజస్తత్ర తపసా తమతోషయత్ ॥ 15

ముక్త్యర్థం ప్రీతిమాన్ విష్ణౌ తస్య స్వప్నే హరిః స్వయమ్

“త్వయా ధ్యేయః శ్రీనివాసో నాహం ధ్యేయో ద్విజోత్తమ ! ॥ 16

యో యోగ్యో యస్య జీవస్య తేన ధ్యేయః స ఏవ హి

యోగ్యోపాసనయా జీవా ముక్తిం యాంతి న సంశయః ॥ 17

అభిధా శ్రీనివాసస్య తవ యోగ్యా ద్విజోత్తమ

వేంకటాద్రిం తతో గచ్ఛ శ్రీనివాసః స్వయం హరిః ॥ 18

- స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే”
ఇత్యాహ భగవాన్ కృష్ణః పునః స్వప్నాంతరే ॥ 19
- “పురా కృతయుగే పశ్చాత్ భాగే శంఖేన వై కృతమ్
విమానం కల్పప్రలయే నష్టప్రాయమభూద్విజ ! ॥ 20
- వల్మీకస్యాంతరే విష్ణోః ప్రతిమా వర్తతే శుభా
శంఖేన నిర్మితా పుణ్యా సర్వపాపహరామలా ॥ 21
- జానుమాత్రే నిమగ్నా హి తిత్రిణీవృక్షమూలతః
ధనుర్వయాంతరే పుణ్యం భూతీర్థం వర్తతే శుభమ్ ॥ 22
- పాకార్థం దేవదేవస్య భూమ్యా వై నిర్మితం పురా
తత్రాస్తే గౌతమీ ధేనుః సింహకో పయసా విభుమ్ ॥ 23
- చించావృక్షస్య వాయవ్యే భూతీర్థే వాసమీయుషి
యుగాంతప్రలయే ధేన్వా పూజితో వర్తతే విభుః ॥ 24
- దాసనామ్నా చ శూద్రేణ సహ తం పూజయ ప్రభుమ్
త్వదాగమనకాలే తు పాండ్యదేశాత్సుధీః శుభః ॥ 25
- “రంగదాస” ఇతి ఖ్యాతః శూద్రస్త్రాంతం సంగమిష్యతే
ఉభాభ్యాం పూజితో దేవః ఇషసిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి” ॥ 26
- ఏతావదుక్త్వా స్వప్నే తు “గోపీనాథే”తి నామ చ
దదౌ తస్య ప్రియం విష్ణుః సోఽతిబుద్ధాఽతివిస్మితః ॥ 27
- ప్రీత్యా జగామ శైలేంద్రం వేంకటాఖ్యం స్వసిద్ధయే
గిరిప్రవేశకాలే తు రంగదాసః సమాగమత్ ॥ 28
- పుష్పోద్భానకరః శూద్రః పూజకశ్చ ద్విజోత్తమః
తిత్రిణీవృక్షమూలస్థ వల్మీకస్థం హరిం వరమ్ ॥ 29

- ఉద్భుత్య పశ్చిమే భాగే స్థాపయామాసతుశ్చ తౌ
సులాశిల్పికౌశలాభిశ్చ శి(అ)భిర్భిత్తిమంజసా ॥ 30
- కృత్వా తదంతరే రమ్యం తృణైః కృత్వా చ మండపమ్
తన్మధ్యే దేవదేవస్య పరిచర్యాం చ చక్రతుః ॥ 31
- భూస్వామిపుష్కరిణ్యోశ్చ మధ్యే క్రీడాస్పదం హరేః
పుష్పోద్భానం చకారాసౌ శూద్రో భాగవతోత్తమః ॥ 32
- ఉపాహృత్య చ పుష్పాణి త్రికాలేఽపి చ దామకృత్
పూజాకాలే విప్రహస్తే ప్రత్యహం చ సమర్పయత్ ॥ 33
- పశ్యంతౌ తావుభౌ పుణ్యౌ ప్రత్యహం చ దివౌకసామ్
పూజాభికాంక్షిణాం సంఘం విస్మయం జగ్ముతుః పరమ్ ॥ 34
- వన్యైః ఫలైశ్చ పుష్పైశ్చ కందమూలాదిభిశ్చ తౌ
సపర్యాం చక్రతుః సమ్యక్ భక్తుద్రిక్తసుఖాన్వితౌ ॥ 35
- తతః కాలాంతరే కశ్చిత్ గంధర్వో నామ కుండలః
దివ్యం విమానమారుహ్య సస్త్రీకో గిరిగహ్వరే ॥ 36
- స్వామిపుష్కరిణీతీరే దేవం దృష్ట్వాభిపూజ్య చ
తత ఉత్తరదేశే తు మనోరమ్యే వనాంతరే ॥ 37
- నానావిలాసభావాభిః రేమే రామాభిరంజసా
తం దృష్ట్వా రంగదాసోఽపి పంచబాణశరార్ధితః ॥ 38
- నిరీక్ష్వ కుంజే లీనః సన్ రేతః సద్యో విముక్తవాన్
పశ్చాద్గతమదో భూత్వా మనసైవాతిశంకితః ॥ 39
- తదోపహృతపుష్పాణి విసృజ్యాధిగతత్రపః
శుద్ధికామో మమజ్ఞాథ స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 40

- పునరాహృత్య పుష్పాణి తాన్యాదాయాఽలయం యయౌ
గోపీనాథోఽపి తం దృష్ట్వా ప్రాహ స్మాంతామ్రలోచనః ॥ 41
- ‘పూజాకాలో గతః క్వాద్య గతోఽసి గతసంస్మృతిః
కిం తే విలంబహేతుస్తు క్వావాత్సీః కథ్యతా’ మితి ॥ 42
- గోపీనాథేనైవముక్తో రంగదాసోఽతిలజ్జయా
న ప్రత్యువాచ తం విప్రం తదాఽవనతకంధరః ॥ 43
- పునః పునః కృతే ప్రశ్నే తస్మింస్తుష్టిం స్థితేఽపి చ
ఆకాశవాణీ తం ప్రాహ “శృణు శూద్రే”తి సాదరమ్ ॥ 44
- “కామేన వ్యాకులం చిత్తం నైవ స్వాస్థ్యం గమిష్యతి
అస్వస్థచిత్తో న క్వా పి సిద్ధిమేతి న సంశయః ॥ 45
- తస్మాద్విసృజ్య కాయం త్వం వ్రజ దేహాంతరం శుభమ్
తస్మిన్ నృపోత్తమో భూత్వా జీర్ణమేతం మమాఽఽలయమ్ ॥ 46
- గోపురాద్యైః శుభైః పూర్ణం మండపైరద్భుతైరపి
శోభమానం నవం కుర్యాః తేన తే భవితా గతిః ॥ 47
- తదా నారీసహస్రాణి భోక్తృసే త్వం న సంశయః
భుక్త్వా భోగాననేకాంశ్చ మత్పాదాఽఽసక్తచేతసః ॥ 48
- తస్మిన్ జన్మని తే శత్రుపీడా చైవ భవిష్యతి
తదా తవ జయార్థాయ చక్రశంఖౌ జయావహౌ ॥ 49
- దాస్యామి చాంతే ముక్తిం చ సకులస్య న సంశయః”
ఇత్యుక్త్వాఽఽకాశవాణీ తు విరరామ తతః పరమ్ ॥ 50

- రంగదాసో నిరాహారః క్రమాత్త్యక్తకళేబరః
నారాయణపురే జజ్ఞే “చక్రవర్తి”తి నామతః ॥ 51
- “తౌండమా”నితి తం ప్రాహుః ద్రావిడా ద్రవిడేశ్వరమ్
జన్మప్రభృతి దాసః సన్ సదా విష్ణుపరాయణః ॥ 52
- మండలాధిపతిర్భూత్వా దివ్యనారీసహస్రభుక్
ప్రత్యహం చ బిలద్వారాత్ గత్వా వేంకటపర్వతమ్ ॥ 53

శ్రీవేంకటాద్రౌ తౌండమాన్నపకృతగోపురాదిక్రమః

- అన్వహం చ కరోతి స్మ పూజాం తస్య మహాత్మనః
భక్తుద్రిక్తమనా భూత్వా దదౌ గ్రామాననేకశః ॥ 54
- ప్రాకారద్వయసంయుక్తం గోపురద్వయసంయుతమ్
గర్భాగారసమాయుక్తం అకరోద్దివ్యమాలయమ్ ॥ 55
- తథా మహానసాగారం యాగమండపమేవ చ
ధాన్యాగారం చ గోశాలాం యద్యదంగం హరేః శుభమ్ ॥ 56
- కారయామాస తత్సర్వం అష్టావింశే కలౌ యుగే
తథోత్సవవిధిం తస్య కారయామాస వై ద్విజైః ॥ 57
- భూషణాని దదౌ తస్య నానారత్నాంచితాని చ
స్థితే కదాచిత్క్షితిపే శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ॥ 58

తౌండమాన్నపస్య భగవద్దత్తచక్రాద్యాయుధప్రాప్తిః

- శత్రవశ్చ బలోద్రిక్తా రురుధుస్తస్య వై పురీమ్
శ్రుత్వా బలార్ణవం ఘోరం ఆయాంతం నాతిశంకితః ॥ 59

యోద్ధకామో జగామాథ పునస్తైశ్చ పరాజితః
తతః భిన్నమనా భూత్వా తమేవ శరణం యయౌ ॥ 60

బిలద్వారేణ దేవేశం గత్వా పాదౌ ప్రగృహ్య చ
రురోద “త్రాహి త్రాహీ”తి తం ప్రాహార్చాస్వరూపవాన్ ॥ 61

“మా భైషీః పుత్ర ! భద్రం తే చక్రశంఖౌ దదామి తే
తాభ్యాం గచ్ఛ పురీం దివ్యాం తౌ తే శత్రూన్ హనిష్యతః” ॥ 62

ఇత్యుక్త్వా తౌ దదౌ తస్మై తాభ్యాం సహ జగామ సః
తౌ చ శత్రూన్నిహత్యాశు కృత్వా రాజ్యమకంటకమ్ ॥ 63

ఆజగ్మతుః క్షితిభృతా సాకం దేవస్య సన్నిధౌ
రాజా దేవం వవందేఽథ స్తుత్వా స్తోత్రైరనేకశః ॥ 64

బింబాదౌ శంఖచక్రాభావే కారణవర్ణనమ్

“వరం వరయ భద్రే”తి దేవో రాజానమబ్రవీత్

రాజా -

మయాఽఽయుధప్రదానస్య ఖ్యాత్యై దేవోత్తమ ప్రభో ! ॥ 65

అర్చాబింబే శిలాబింబే చక్రశంఖౌ న ధారయ”
ఇతి సంప్రార్థితో దేవో న దధార పునశ్చ తౌ ॥ 66

అదృశ్యౌ తిష్ఠతశ్చేభౌ పార్శ్వతః శార్ఙ్గధన్వనః
ఇత్యేతత్కథితం సర్వం యత్ప్రొక్తమ్ ॥ త్వయాఽనఘ
సకారణం చక్రదానం కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ 67

ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే తాండమాన్నామక
నృపోత్పత్తి భగవద్దత్తశంఖచక్రధారణప్రాప్త్యాది వర్ణనం

నామ సప్తమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీ వరాహస్య స్వామితీర్థవాయవ్యభాగస్థితివర్ణనమ్

దిలీపః -

‘స్థితాని స్వామిసరసి తీర్థాని మునిపుంగవ !
కతి తాని చ పుణ్యాని నామధేయాని కాని చ ॥ 1
కా దేవతా ? కిం ఫలం చ ? వద విస్తరతో మునే !’

దుర్వాసాః -

తీర్థానాముత్తమం తీర్థం స్వామిపుష్కరిణీ శుభమ్ ॥ 2
స్మర్తవ్యా సర్వతీర్థేషు గంగేవాఘాపహారిణీ

తస్యా వాయవ్యభాగే తు వారాహం తీర్థముత్తమమ్ ॥ 3

యదాహృతం కాశ్యపేన భూతలం బ్రహ్మణా తదా
సంస్తుతో భగవాన్విష్ణుః భూమ్యుద్ధరణమిచ్ఛతా ॥ 4

తన్నాసాపుటసంభూతః కిటిః పోత్రీ మహాబలః
గత్వా రసాతలం హత్వా హిరణ్యాక్షం మహాబలమ్ ॥ 5

ఉజ్జహర క్షితిం దంష్ట్రాకోట్యా చ పురుషోత్తమః
తద్రూపం లోకరక్షార్థం స్థాపితం వేంకటాచలే ॥ 6

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా
జలాధివాసనం తస్య వాయవ్యేఽస్యాం చకార సః ॥ 7

బ్రహ్మప్రార్థనయా శ్రీనివాసాభ్యుపగతప్రాథమికవరాహసేవాక్రమః

మమజ్ఞాథ ప్రతిష్ఠాంతే దేవర్షిపితృభిః సహ
ఉవాచ వచనం చేదం సర్వలోకస్య పశ్యతః ॥ 8

‘వరాహతీర్థనామ్నా చ భాగోఽయం ప్రథితో భవేత్
యోఽత్రాఽఽయాతి హరిం సోఽత్ర నాస్మాత్త్వేవాఽశుచిర్నమేత్ ॥ 9

వరాహదర్శనాత్పూర్వం శ్రీనివాసం నమేన్న చ
దర్శనాత్ప్రాగ్గృహస్య శ్రీనివాసో న తృప్యతి ॥ 10

ఇతి కృత్వా వ్యవస్థాం స పరమేష్ఠీ పితామహః
దృష్ట్వాఽథ శ్రీనివాసం చ స్తుత్వా చ వివిధైః స్తవైః ॥ 11

పాదౌ ప్రగృహ్య దేవస్య యయాచే వరముత్తమమ్
‘మత్స్యాపితవరాహస్య పూర్వం స్వాత్పూజనం హరే ! ॥ 12

‘తథాఽస్త్రి’తి వరం దత్త్వా కారయామాస తత్తథా
తస్మాత్పూజ్యతమం తీర్థం వాయవ్యాం దిశి సంస్థితమ్ ॥ 13

నిషాదకృతవరాహదర్శనప్రకారః

పునర్యుగాంతసమయే నష్టే దేవాలయేఽపి చ
నిషాదోఽభూద్గిరివరే శ్యామాకాఽవాపకః శుచిః ॥ 14

ఆర్ద్రీభూతః స శ్యామాకతండులం ప్రత్యహం నృప
వైఖానసే ద్విజవరే దత్త్వా పాకం విధాయ చ ॥ 15

దాపయిత్వా చ నైవేద్యం స్వయం భుంక్తే తదేవ చ
కదాచిత్తండులం కృత్వా దత్త్వా పుత్రవశే త్వగాత్
వనాద్వనాంతరం వ్యాధో మధ్వన్వేషణతత్పరః ॥ 16

తస్మిన్నేవాంతరే పుత్రః క్షుధయా పరిపీడితః
కృత్వా శ్యామాకపక్వాన్నం మనసా విష్ణవేఽర్పయత్ ॥ 17

అభుంక్తాథ పితాఽప్యగాత్ మధుచ్ఛత్రం ప్రగృహ్య చ
‘శ్రీనివాసస్య నైవేద్యం తండులం దేహి పుత్రక !’ ॥ 18

పిత్రేత్సుక్తః సుతః ప్రాహ ‘తాతాహం క్షుధయాఽర్దితః
తాన్ పక్వా భుక్తవానస్మి విష్ణవే మనసాఽర్పయన్’ ॥ 19

ఇత్యుక్తవతి పుత్రే స తచ్ఛ్రుత్వా క్రోధమూర్ఛితః
ప్రాయశ్చిత్తం చికిర్షుః సన్ కరవాలమథాఽఽదదే ॥ 20

శిరశ్చేత్తుం స్వపుత్రస్య తదా వల్మీకగః కిటిః
ప్రగృహ్య తరసా ఖడ్గం తం నిషాదమువాచ హ ॥ 21

‘నాపరాధోఽస్తి తే పుత్రే యతోఽన్నం చార్పితం మమ
త్వతోఽప్యధికభిక్తోఽయం భక్త్యా తదహమద్మి వై’ ॥ 22

ఇత్యుక్తో విహ్వలః పశ్చాత్ దదర్శాద్భుతకర్మ తత్
పునర్విమృశ్య తద్రూపం బహుధా న చ దృష్టవాన్ ॥ 23

తమేవ ద్రష్టుకామః స నిషాదోఽన్నవివర్జితః
వనే చచార ధర్మాత్మా తదా కోలం మహాద్భుతమ్ ॥ 24

శ్యామాకవనమధ్యస్థం శ్యామాకాంకురభక్షణమ్
కుర్వంతం శ్వేతముద్యీక్ష్య తం హంతుం చాన్వగాద్రుషా ॥ 25

సోఽపి నానావనోద్దేశాన్ చారయిత్వా పునః క్రమాత్
ప్రవివేశ స్వవల్మీకం స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ 26

‘అయమేవ విభుర్విష్ణుః’ ఇతి జ్ఞాత్వా యయౌ ద్రుతమ్
వల్మీకం పరయా భక్త్యా జగౌ ప్రాకృతయా గిరా ॥ 27

- తదా వల్మీకగః ప్రాహ హరిరేవం మృగాంతకమ్
'నాహం దృశ్యోఽస్మి తే పుత్ర ! సచ్చిదానందవిగ్రహః ॥ 28
- కింతు వక్ష్యామి తే పుత్ర ! బ్రహ్మణా స్థాపితం పురా
శిలారూపం చ వల్మీకే వర్తతే తత్సముద్ధర ॥ 29
- విమానం కారయిత్వా చ తస్య పుష్కరిణీతటే
బ్రాహ్మణైశ్చ విధానజ్ఞైః పూజాం కారయ మే విభోః ॥ 30
- ఇత్యుక్తమాత్రేణ నిషాదవర్యో
వల్మీకగం విష్ణుమథోజ్ఞహర ।
వాయవ్యభాగే చ విమానవర్తం
విధాపయామాస విధానకోవిదైః (విత్తమైః) ॥ 31

స్వామితీర్థమధ్యగతధనదాదినవతీర్థవర్ణనమ్

- తతో నిషాదం తం ప్రాహ కిటిరూపీ హరిః స్వయమ్
పూర్వం సేవ్యం విమానం మే తీర్థం చ శ్రీనివాసతః
తతఃప్రభృతి తత్తీర్థం పూర్వం సేవ్యం బభూవ హ ॥ 32
- ఉత్తరే ధనదం తీర్థం ధనదేన వినిర్మితమ్
యత్ర స్నాత్వాఽఘనిర్ముక్తో ధనసంపదమాప్నుయాత్ ॥ 33
- ఐశాన్యాం గాలవం తీర్థం గాలవేన వినిర్మితమ్
తత్ర స్నాత్వా చ పీత్వా చ భుక్తిం ముక్తిం చ విందతి ॥ 34
- మార్కండేయం పూర్వభాగే మార్కండేయవినిర్మితమ్
తత్ర స్నాంతి నరా యే తు తేషామాయుః ప్రవర్ధతే ॥ 35

- అగ్నినా నిర్మితం తీర్థమాగ్నేయ్యాం పాపమోచనమ్
దక్షిణే యమతీర్థం తు నరకోత్తారకారణమ్ ॥ 36
- వసిష్ఠనిర్మితం తీర్థం రాక్షసం త్వణమోచనమ్
వారుణే వాయుతీర్థం చ సద్యః కైవల్యదాయకమ్ ॥ 37
- మధ్యే సరస్వతీతీర్థం మహాపాతకనాశనమ్
య ఏషు నవతీర్థేషు స్నానమేకదినే నరః ॥ 38
- కృత్వా పశ్యేద్ద్రినివాసం న పునర్జాయతే తు సః
స్వామిపుష్కరిణీస్నానం శ్రీనివాసస్య దర్శనమ్ ॥ 39
- సహస్రనామపఠనం నాల్పస్య తపసః ఫలమ్
అస్నాతుర్నవతీర్థే తు వరాహం చాప్యపశ్యతః ॥ 40
- సర్వం నిష్ఫలతాం యాతి శ్రీనివాసో న తుష్కతి
ఫలం ధర్మాదికం చైవ న యచ్ఛతి నృణాం విభుః ॥ 41
- తత్తత్ప్రశంసినీం దివ్యాం కథాం న శృణుయాద్యది
తీర్థయాత్రా చ విఫలా భస్మన్యేవ హుతం యథా
తస్మాత్కురు మహాభాగ ! కథాయాః శ్రవణం సదా ॥ 42
- ఇతి శ్రీబ్రహ్మపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీవరాహవిర్భావ
స్వామి పుష్కరిణీగతతీర్థమహాత్మ్యవర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

దిలీపః -

కో విధిస్తీర్థయాత్రాయాం ! కః కాలః ! కిం ఫలం ! భవేత్
ఏతద్విస్తార్య మే బ్రూహి తృప్తిర్నాద్యాపి జాయతే ॥

1

దుర్వాసాః -

భువి జన్మ సమాసాద్య సంస్కారైరపి సంస్మృతః
అధీతవిద్యో బాల్యే చ స్నాతకవ్రతనిష్ఠితః ॥

2

తీర్థయాత్రాం ప్రకుర్వీత శాస్త్రాణాం ప్రత్యయాయ చ
నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యమితి కర్మ త్రిధా మతమ్ ॥

3

తత్ర నైమిత్తికం ప్రాహుః తీర్థయాత్రాం మహత్తమాః
నావిద్యస్యాధికారోఽత్ర విద్యావిధిరనుత్తమాః ॥

4

న తీర్థయాత్రాం కుర్వీత మనీషీ మనసే రతః
యాత్రాయాం మననాభావాత్ చిత్తవిక్షేపహేతుతః ॥

5

నరో విస్మృతవిద్యత్వాత్ జ్ఞానహీనో భవేత్స్వయమ్
నష్టసంజ్ఞో విమార్గస్థో నిరయం చాధిగచ్ఛతి ॥

6

నిరాగమస్తు తీర్థస్య తథా చాకృతసత్త్రియః
న తత్ఫలమవాప్నోతి శ్రమ ఏవ హి కేవలమ్ ॥

7

సత్సంగీ సత్కథాం శృణ్వన్ సదాచారసమన్వితః
తీర్థయాత్రాం ప్రకుర్వాణో బ్రహ్మనిర్వాణమృచ్ఛతి ॥

8

తీర్థయాత్రాపరో యస్తు విధిజ్ఞో విధివిత్తమైః
నిర్దుతాఖిలపాపః సన్ స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥

9

కామ్యం న కుర్వీత నరః కామాద్యాజ్ఞన్మ చాశ్నుతే
జాతః కర్మాణి కురుతే కర్మణా చ పునర్జనిః ॥

10

ఐహికాముష్మికం సర్వం నిష్కామో లభతే ఫలమ్
సర్వేషామేవ జంతూనాం విద్యయా మనసే విధిః ॥

11

అభ్యస్తానాం చ విద్యానాం శ్రవణాన్మననాదపి
పరాపరోక్షశాస్త్రార్థప్రత్యయో లేశతో భవేత్ ॥

12

దృష్టప్రత్యయశాస్త్రార్థే పునః శ్రద్ధాఽభిజాయతే
శ్రద్ధయా జాయతే భక్తిః భక్త్యా తుష్యతి కేశవః ॥

13

తీర్థయాత్రాం ప్రకుర్వీత శాస్త్రాలాపసమన్వితః
శాస్త్రాలాపాచ్చ జానాతి మనసా విభుమవ్యయమ్ ॥

14

తథా దేవాశ్చ ఋషయః సదాలాపసమన్వితాః
ఉపాసతే సంజానానా భగవంతమధోక్షజమ్ ॥

15

వసిష్ఠాద్యాశ్చ ఋషయో దేవతా అపి సర్వశః
తీర్థే కృతాధివాసాశ్చ సమాధిస్థాః పరం యయుః ॥

16

అనాగమస్తు యో మర్త్యో పశ్చాత్ జ్ఞాతవిధిస్తథా
న స్నానఫలమాప్నోతి కాకమండకవత్తు సః ॥

17

అధీతవిద్యః సుకృతీ కృతస్నానాదిసత్త్రియః
శుద్ధాంతరో జ్ఞానవాంశ్చ తేన మోక్షం చ విందతి ॥

18

సత్కర్మసంతతిర్యా తు జ్ఞానవిజ్ఞానసంయుతా
అపరోక్షదృశా చాపి భక్తిశ్రద్ధావిరక్తిభిః ॥

19

పుంసః కైవల్యదా సా హి క్రమేణ సుకృతాత్మనః
దృష్టశ్రుతానుభవా యే దేవాశ్చ ఋషయస్తథా
విశుద్ధ్యర్థం ప్రకుర్వంతి సత్కేత్రస్యానువర్తనమ్ ॥ 20

భక్తిశ్రద్ధావిహీనానాం మనుష్యాణాం తు కా కథా !
లబ్ధవిద్యాధికారశ్చ సత్సంగత్యాగసంయుతః ॥ 21

యః శృణ్వన్ శ్రావయంశ్చాపి సతాం సంగేన సంయుతః
తీర్థవైభవమాకర్ణ్య సంయుక్తేనైవ నిర్వృతః ॥ 22

తీర్థయాత్రాం ప్రకుర్వీత భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః
తేన నిర్దుతపాపః సన్ స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ 23

యత్ర యత్ర త్వయా కార్యా తీర్థయాత్రా క్షితిశ్చర !
తత్రానేన విధానేన ప్రీణయస్వ జనార్దనమ్ ॥ 24

త్వదీయధనధాన్యాదీన్ భక్త్యా కురు సమర్పితాన్
వేంకటేశస్య యాత్రాం వై కురు నిత్యమతద్రుదితః ॥ 25

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే తీర్థయాత్రాప్రకార
వర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

-----o-----

శ్రీవేంకటాచలకర్తవ్యమహాదానప్రశంసా

దిలీపః -

కాని దానాని శస్తాని కర్తవ్యాని మహీధరే
ప్రీతయే శ్రీనివాసస్య తాని మే వద సువ్రత ! ॥ 1

దుర్వాసాః -

శృణు భూప ! ప్రవక్ష్యామి కర్తవ్యాని మహీధరే
అన్నదానం పితృశ్రాద్ధం ద్వయమేవ ప్రశస్యతే ॥ 2

సువర్ణం యే ప్రయచ్ఛంతి ప్రీతయే మధుఘాతినః
తే యాంతి మోక్షమమృతం వాసోదా ఆయురేవ చ ॥ 3

కాంక్షంతి పితరః సర్వే శ్రాద్ధం వేంకటభూధరే
కృతే శ్రాద్ధే ప్రహృష్యంతి ప్రయాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ 4

యః కుర్యాత్ కపిలాదానం ప్రీతయే శ్రీపతేర్నృప !
లోమసంఖ్యాప్రమాణేన విష్ణులోకే మహీయతే ॥ 5

యో దద్యాద్దేవభోగాయ గాం భూమిం భక్తిసంయుతః
స సద్యో ముక్తిమాప్నోతి జ్ఞానాజ్ఞానకృతాదఘాత్ ॥ 6

దేవభోగాయ యో దద్యాత్ గామనడ్వాహమేవ చ
స మోక్షభోగమాప్నోతి స పునర్జాయతే భువి ॥ 7

కర్పూరం చందనం శంఖం యాని వై భూషణాని చ
యో విష్ణవే ప్రదద్యాత్స గురుతల్పం వ్యపోహతి ॥ 8

గురుభిర్బాషణైర్యస్తు పూజాం కృత్వా జగత్పతేః
లింగభంగమవాప్నోతి స్వానుభూతిం చ విందతి ॥ 9

సమస్తదేవపూజార్థం యో వై గ్రామాన్ ప్రయచ్ఛతి స యాతి పరమాం సిద్ధిం నిర్దుతాఖిలబంధనః ॥	10
కన్యాకోటేః ప్రదానాద్యత్ స్యాదర్బుదగవాం తథా ఏకస్మాద్రథనిర్మాణాత్ విష్ణోస్తత్ఫలమశ్నుతే ॥	11
ఛత్రం చ కనకం చైవ వ్యజనం చామరం స్రజమ్ యో దద్యాద్భీషతేర్విష్ణోః వేంకటాఖ్యే మహీధరే ॥	12
ఆబ్రహ్మకల్పపర్యంతం మహీపాలో భవేత్ ధ్రువమ్ పశ్చాన్నోక్షమవాప్నోతి పితృపైతామహైర్వృతః ॥	13
యో దద్యాద్గజమశ్వం వా భువనాధిపతేర్విభోః స లోకపాలతామేతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥	14
యద్యదిష్టతమం వస్తు దీయతే మధుఘాతినః తేనాక్షయఫలం ప్రాప్య మోదతే విష్ణుమందిరే ॥	15
ఫలం పాత్రాసుగుణ్యాత్స్యాత్ పాత్రమత్ర హరిః స్వయమ్ అక్షయ్యమితి కిం బ్రూయాత్ ? యత్కించిదపి మోక్షదమ్ ॥	16
తత్ర పుణ్యతమే కాలే శ్రోత్రియే బ్రాహ్మణోత్తమే యత్కించిద్దీయతే తత్తు వర్ధతే వటబీజవత్ ॥	17
ముక్తికామేన దాతవ్యా కన్యా పృథ్వీ సరస్వతీ న తాసాం సదృశం దానం త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥	18
గీతవాదిత్రస్యత్యాద్యం యః కారయతి మానవః సద్య ఏవ స ముచ్ఛేత మహాపాతకకోటిభిః ॥	19

కుర్యాద్ధ్వజపతాకాభిః సపర్యాం పరమాత్మనః తేన ధూతాఖిలాఘః సన్ స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥	20
ఘంటాం దదాతి యో మర్త్యో విష్ణవే పరమాత్మనే దివ్యజ్ఞానమవాప్నోతి ప్రతిష్ఠాం చాధిగచ్ఛతి ॥	21
యః కుర్యాదుత్సవం విష్ణోః సద్భజైర్గరుడాదిభిః దేవేంద్రపదమాప్నోతి మోక్షం చైవాధిగచ్ఛతి ॥	22
పంచ పర్వాణి దేవస్య యః కారయతి మానవః తస్యాపరాధసాహస్రం క్షమతే నాత్ర సంశయః ॥	23
ఇహాపి భుక్త్వా భోగాంశ్చ మోక్షం చైవాధిగచ్ఛతి యః కారయతి నైవేద్యం స్వాదు షడ్రససంయుతమ్ ॥	24
ఐహికాముష్మికాంల్లోకే సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్ సహస్రనామభిః పూజాం శ్రీపతేః కారయేత్తు యః ॥	25
తేనైవ సకలా పూజా కృతైవ స్యాన్న సంశయః శారికాశుకపూర్వాంశ్చ విహంగాన్ మర్కటాన్ గురూన్ ॥	26
సారంగాన్ గవయాన్ వన్యాన్ దత్త్వా స్వర్గమవాప్నుయాత్ పుష్పోద్భానాని రమ్యాణి వనాని వివిధాని చ ॥	27
క్రీడాస్పదాని హర్మాణి యః కరోతి స ముచ్ఛతే యః కుర్యాద్దీపదానం తు నిత్యం విష్ణోశ్చ సన్నిధౌ ॥	28
బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి గురుతల్పార్బుదాని చ తథాస్య పాపకోటిశ్చ నిర్దహేత్సూర్యవద్ధిమమ్ ॥	29

విష్ణువృద్ధాఖ్యద్విజబంధువృత్తాంతః

- అత్రైవోదాహరంతీమమితిహాసం పురాతనమ్
శ్రవణాత్సర్వపాపఘ్నం సర్వమంగళదాయకమ్ ॥ 30
- ద్విజబంధుః పురా కశ్చిత్ విష్ణువృద్ధా (వర్ధా)భిధో నరః
హత్వా స్వం గురుమత్యుగ్రో దేవస్వామీతి యం విదుః ॥ 31
- దాసవృత్త్యా గృహే తిష్ఠన్ తస్య పతీసహస్రకమ్
నివృత్తార్థపథో మూర్ఖో బుభుజే కామమోహితః ॥ 32
- భూయాన్ కాలోఽ త్యయాత్తస్య ప్రత్యహం పాపవర్తనః
తేన దోషేణ మహతా శ్వేతకుష్టుభ్యజాయత ॥ 33
- అంగాని వ్యగ్రతాం ప్రాపుః రోగోత్కృత్తాని ఖండశః
దరిద్రా గురుపత్న్యస్తాః పాతిత్యాత్యంతదుఃఖితాః ॥ 34
- మదాదైశ్వర్యజాద్భుక్తా బలాత్తేన తదాఽపి చ
తతో లోకాపవాదాచ్చ గృహస్యాప్యగ్నిదాహనాత్ ॥ 35
- అయం చ బంధుభిస్త్యక్తో వనమేవావిశత్థలః
సృగాలభక్షతాం ప్రాప్తో నీతోఽయం యమకింకరైః ॥ 36
- జగామ నరకం ఘోరం చండకోలాహలం పరమ్
యత్ర వై నారకం దుఃఖం సకలం చాపి వర్తతే ॥ 37

వేంకటాద్రో వేదాభిధద్విజకృతదీపారోపప్రశంసా

- తత్పుత్రో వేదనామా చ కదాచిద్వేంకటాచలే
పితుః పాపం చ సంస్మృత్య దేవదేవస్య సన్నిధౌ ॥ 38

- అహోరాత్రం దదావేకదినే దీపం నృపోత్తమ !
తత్ప్రీతా తేన పుణ్యేన విధ్వస్తాఖిలపాతకః ॥ 39
- ధిక్పృత్య యమదూతాంశ్చ విష్ణులోకముపాయయా
తస్మాద్దీపప్రదో మర్త్యో న పునర్దుఃఖమశ్నుతే ॥ 40
- యత్కించిత్కురుతే దానం వేంకటాచలమూర్ధని
తదాకల్పమవిచ్ఛిన్నం వర్ధతే వటబీజవత్ ॥ 41
- తదేతత్సకలం శ్రుత్వా వేంకటేశస్య వైభవమ్
చలతి స్వగృహాద్యస్తు కృతనిశ్చయయా ధియా ॥ 42
- పదేపదే సోఽశ్వమేధఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయమ్
వేంకటేశస్య మాహాత్మ్యే శ్లోకం చార్ధం చ భక్తితః ॥ 43
- పదం చాప్యక్షరం చాపి యః పఠేచ్ఛృణుయాత్స తు
బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి పాతకాన్యపరాణ్యపి ॥ 44
- ఉపపాతకముఖ్యాని నిర్దహేత్సూర్యవద్ధిమమ్
వేంకటేశస్య మాహాత్మ్యం యస్య గేహే ప్రవర్తతే
ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం సోఽంతే విష్ణుపదం లభేత్ ॥ 45

సూతః -

- ఇతి శ్రుత్వా దిలీపోఽపి వైభవం పరమాద్భుతమ్
ఆనందాంబుధిసమ్మగ్నో న హి వేద తదా పరమ్ ॥ 46
- అశ్రుత్వా మహిమానం తు ఫలం న ప్రాప్యతే నరైః
శ్రుత్వా చైవ ఫలం యాంతి విష్ణోః సాయుజ్యమప్యథ ॥ 47
- ఇతి శ్రీ బ్రహ్మపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీవేంకటాచలే
మహాదానమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః

శ్రీరస్తు
 శ్రీశ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
 శ్రీయై పద్మావత్యై నమః
 శ్రీమతే విష్ణ్వేనాయ నమః

శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీబ్రహ్మోత్తరఖండాంతర్గతమ్)

శ్రియఃకాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేర్థినామ్ ।
 శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥
 శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।
 శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్

బ్రహ్మణం ప్రతి వసిష్ఠప్రార్థనయా స్వపౌరోహిత్యపాపనివృత్తిః

ఋషయః ఊచుః -

సూత ! వేదార్థతత్వజ్ఞ ! వేదవ్యాసకృపానిధే !
 బ్రూహి నః సర్వతీర్థేషు తీర్థం సర్వాఘనాశనమ్ ॥

1

సూతః -

కథయామి కథాం సమ్యక్ సర్వపాపాపనోదినీమ్
 యస్యాః శ్రవణమాత్రేణ దృష్టాదృష్టఫలాగమః ॥
 ప్రాప్నువంతి మహాత్పుణ్యం ఇతి సర్వర్షిసమ్మతమ్
 కథాయాం కథ్యమానాయాం యే భవంత్యపరాఙ్ముఖాః ॥

2

3

తస్మాదేకాగ్రహృదయైః కర్తవ్యాంతరనిస్స్పృహైః
 భవాద్యైః పుణ్యకథా శ్రోతవ్యాఽంజలికారిభిః ॥

4

శ్రీ బ్రహ్మోత్తరఖండే పంచాశత్తమోఽధ్యాయః

49

పురా కదాచిద్విప్రాణాం ఉత్తమోత్తమతాం గతాః
 వసిష్ఠాద్యా బ్రహ్మసదః కించిత్కార్యేచ్ఛయా గతాః ॥

5

తత్ర దేవైస్తథా సిద్ధైః పుణ్యశోకైశ్చ రాజభిః
 సనందసనకాద్యైశ్చ యోగాచార్యైశ్చ సత్తమైః ॥

6

గంగాద్యాభిర్నదీభిశ్చ సర్వతీర్థైః సవిగ్రహైః
 సంసేవ్యమానం సదసి బ్రహ్మణం చతురాననమ్ ॥

7

వేదైరనంతైః శాస్త్రైశ్చ మూర్తిమద్భిరుపాసితమ్
 సురజ్యేష్ఠముపాగమ్య వసిష్ఠో మునిసత్తమః ॥

8

ప్రణమ్య సహజాఽఽనందో వాక్యమేతదువాచ హ
 బ్రహ్మన్ ! సమస్తలోకానాం నాయకామరశేఖర ! ॥

9

ఇదం వందనమాయాతి దయయా మాం విలోకయ'
 ఇతి ప్రణమోఽర్ఘ్నితం తం వసిష్ఠమృషిసత్తమమ్ ॥

10

దయయా విధిరాలోక్య 'నిషీదే'త్యబ్రవీత్తదా
 తత్ర బ్రహ్మసభామధ్యే వర్తమానకథాసు చ ॥

11

నివృత్తాసు తతః పశ్చాత్ ఉవాచ చ పితామహః
 'కిమర్థమాగతోఽసీ'తి వసిష్ఠం వాక్యమబ్రవీత్ ॥

12

తతో వసిష్ఠః ప్రణతో వినయావనతో మునిః
 వాక్యం విజ్ఞాపయామాస బ్రహ్మణేఽఽనంతతేజసే ॥

13

వసిష్ఠః -

'ప్రసీద భగవన్ బ్రహ్మన్ ! పంకజాసన ! తే నమః
 విజ్ఞాప్యం కించిదస్త్రేతత్ దయయాఽఽకర్ణయ ప్రభో ॥

14

యద్వసిష్ఠ వసిష్ఠేతి మానం కుర్వంతి మే జనాః
తత్సర్వం మమ దుఃఖాయ జాయతే నాత్ర సంశయః ॥ 15

జానాతి మాం రాజపురోహితం భవాన్
పురోహితానాం బహులం హి పాపమ్ ।
తే రాజానో యద్యదఘం చరంతి
పురోహితానాం తదితి ప్రవాదః ॥ 16

ప్రాయశ్చిత్రేనాపవార్యం బహులం పాపమస్తి మే
తత్పాపశాంతిమిచ్ఛన్వై సదా వ్యగ్రో భవామ్యహమ్
అన్యచ్చ కించిదస్తీహ తచ్ఛ్రుణుష్వ మహామతే ! ॥ 17

సర్వాబద్ధోపాఖ్యానమ్

క్వచిద్గ్రామే కశ్చిదస్తి సర్వదా మత్పరాయణః
స నాస్తికో దుష్ప్రకృతిః సర్వపాపరతః సదా ॥ 18

దరిద్రశ్చ దురాచారః సర్వాబద్ధ ఇతి ద్విజః
యజ్ఞస్థానేషు సర్వేషు సంతిష్ఠత్సు ద్విజాతిషు ॥ 19

యత్కించిద్దక్షిణాపేక్షీ సోఽప్యగత్య స్థితః క్వచిత్
తం దృష్ట్వాఽవదదన్యో వై ద్విజో రోషేణ పూరితః ॥ 20

‘సర్వాబద్ధ ! కిమర్థం త్వం ఇహాగత్య ద్విజాతిషు
వసిష్ఠవత్తిష్ఠసి త్వం స్నానాఽచారవివర్జితః ॥ 21

సర్వాబద్ధస్తు తచ్చుత్వా గతోఽన్యత్రాతిదుఃఖితః
‘కోపాద్వసిష్ఠవదితి మాం ప్రత్యుక్తం ద్విజన్మనా ॥ 22

స వసిష్ఠో రక్షతు మాం పావనం చ కరోతు మామ్’
ఇతి నిత్యం వదత్యేవం ధ్యాయతే హృదయే చ మామ్ ॥ 23

వాగ్వసిష్ఠ వసిష్ఠేతి సర్వదా తస్య వర్తతే
కాయికం మానసం పాపం వాచికం నాస్తి తద్భువి ॥ 24

యన్నామ్నా వై కృతం పాపం తాదృక్క్వాఽపి న మే మతః
తథాఽపి మామాశ్రయతే తస్మాత్తస్మిన్ కృపా మమ ॥ 25

మామాశ్రితస్య మమ చ పాపం రాజపురోధసః
యథా సిద్ధ్యతి తస్మై త్వం వద లోకపితామహ ! ॥ 26

శ్రీసూతః -

‘బ్రహ్మ తదాఽబ్రవీదేనం వసిష్ఠం మునిసత్తమమ్
ప్రాయశ్చిత్తాపనోద్యాని పాపానీత్యవధారయ’ ॥ 27

వసిష్ఠః -

మునిర్బ్రహ్మణమవదత్ ‘స్వామింస్తచ్ఛ్రుణు సాంప్రతమ్
మమ తస్య చ పాపాని ఘనాని బహుళాని చ ॥ 28

ప్రాయశ్చిత్రైర్న నశ్యంతి తస్మాత్పాపాగతోఽస్మ్యహమ్
నమస్కరోమి ధర్మాత్మన్ ! త్వామేవ శరణం గతః ॥ 29

ఆవయోరల్పయత్నేన నశ్యంతే పాపరాశయః
యేన దృష్టం ఫలం చ స్యాత్ తముపాయం వదస్య మే’ ॥ 30

బ్రహ్మ ౨ జ్ఞయా శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి వసిష్ఠాధ్యాగమనమ్

శ్రీసూతః -

ఇతి పృష్టస్తతో బ్రహ్మ విచార్య హృదయే హరిమ్
వేంకటేశం నమస్మత్య వసిష్ఠమిదమబ్రవీత్ ॥ 31

బ్రహ్మ -

‘కాశ్యా దక్షిణదేశే వా కశ్చిదస్మి మహీధరః
వేంకటాద్రిరితి ఖ్యాతో విశ్వలోకైకసమ్మతః ॥ 32

శ్రీవేంకటేతి యన్నామ మర్త్యో వాచా వదన్నపి
దేవానాం వందనీయత్వం యాతి తాదృజ్ మహీధరః ॥ 33

తత్ర తీర్థాని సర్వాణి సర్వపాపహరాణి చ
షడ్షష్టికోటితీర్థాని విద్యంతే వేంకటాచలే ॥ 34

స్వామితీర్థమితి ఖ్యాతం సర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్
తత్తీరే దక్షిణే విష్ణుః లక్ష్మ్యా సహ విమోదతే ॥ 35

అగస్త్యశంఖణాదీనాం అభీష్టవరదాయకమ్
వేంకటేశం నమస్కృత్య దృష్టాదృష్టం చ విందతి ॥ 36

తస్య వేంకటశైలస్య మధ్యే ఘోణమితి స్మృతమ్
ఏకం తీర్థం పవిత్రం వై తత్ర స్నాతః శుచిః సదా ॥ 37

మీనసంస్థే సవితరి పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ
ఘోణస్నానేన సర్వాణి నశ్యంతి దురితాని హి ॥ 38

త్వదాశ్రితస్త్వం చ తత్ర గత్వా వేంకటభూధరే
మీనమాసే పౌర్ణమాస్యాం స్నాతౌ పూతౌ భవిష్యథః’ ॥ 39

ఇత్యుక్తవంతం బ్రహ్మణం నమస్కృత్యాఽథ హృష్టధీః
అవరుహ్య బ్రహ్మలోకాత్ అత్యంతం త్వరయాఽన్వితః ॥ 40

సర్వాబద్ధముపాగమ్య వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్
‘రేరే బ్రాహ్మణ ! మాం నిత్యం ఆశ్రితోఽసి సదా వదన్ ॥ 41

త్వత్పాపపరిహారాయ కించిద్వక్ష్యామి తచ్ఛృణు
గచ్ఛామి వేంకటగిరిం ఏహి శీఘ్రం మయా సహ’
ఇత్యుక్తమాత్రో విప్రోఽసౌ తేన సార్థం జగామ హ ॥ 42

ఘోణతీర్థస్నానేన వసిష్ఠాదీనాం పాపనివృత్తిః

స బ్రాహ్మణో వసిష్ఠోఽసౌ వేంకటాచలమీయవాన్
శుకస్య వరదం కృష్ణం సువర్ణముఖరీతటే ॥ 43

దృష్ట్వా ప్రణమ్య పశ్చాత్స వేంకటాచలమూలగః
కపిలాఖ్యే కృతస్నానః తీర్థే పాపప్రణాశనే
ఆరుహ్య వేంకటం శైలం స్వామిపుష్కరిణీం యయౌ ॥ 44

తత్ర స్నాత్వా భూవరాహం ప్రణమ్య
హ్యేనఃశాంతిం ప్రార్థయిత్వా స విప్రః ।
లక్ష్మీనాథం దక్షిణే కూలభాగే
నత్వా నాథం స్తోత్రయామాస సమ్యక్ ॥ 45

జయ ! ధాతృగిరా నిదర్శితో జయ ! లోకావనదక్ష రక్ష మామ్
జయ ! శంఖణపూజితేహ మాం ద్విజమేనం చ పునీహి కేశవ ! ॥ 46

తవ వేంకటనాయకాచలే మహతి శ్రీధర! ఘోణతీర్థకే
అభిషేకవిధిత్యయాఽఽగతో భగవంస్తత్ర ఫలం ప్రయచ్ఛ మే’ ॥ 47

ఇతి స్తుతోఽత్తరే దేశే పాపనాశనతీర్థకే
సర్వాబద్ధేన సహితః స్నాత్వా ఘోణం జగామ హ ॥ 48

ఏకాదశ్యాం తత్ర గత్వా పంచరాత్రమువాస హ
మీనమాసే పంచదశ్యాం మధ్యాహ్నే స్నాతుమాగతాన్ ॥ 49

ఋషీన్ దేవాంశ్చ యక్షాంశ్చ గంధర్వాన్నిన్నరాంస్తథా
ఆశ్చర్యం పరమం గత్వా వసిష్ఠో విప్రసంయుతః ॥ 50

స్నాత్వా సంకల్ప్య విధివత్ దేవర్షీనభితర్ప్య చ
సహ విప్రేణోపవిశ్య జపం చక్రే విధానతః ॥ 51

జపాంతే శ్రీహరిం ధ్యాయన్ సమాధిస్థోఽభవన్మునిః
స్నాత్వా తిష్ఠత్సు సర్వేషు తత్ర ఘోణే పురో మునేః ॥ 52

ఆవిరాసీద్వేంకటేశః శ్రియా సార్థం జగత్పతిః
గరుడాసనమారూఢః పీతాంబరధరో హరిః ॥ 53

ప్రసన్నవదనాంభోజః సర్వప్రాణిదయాపరః
కటాక్షయన్ కరుణయా సర్వాంస్తీర్థార్థమాగతాన్ ॥ 54

సనందసనకాద్యైశ్చ సేనాశానంతసంయుతః
సేవ్యమానో వేంకటేశో వసిష్ఠం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 55

వసిష్ఠం ప్రతి భగవద్వర్ణితఘోణతీర్థమాహాత్మ్యమ్

‘వసిష్ఠాహం ప్రసన్నోఽస్మి తవ ! వర్ధస్వ వై భవాత్
మమ తీర్థస్య మాహాత్మ్యం శ్రుత్వా బ్రహ్మముఖాద్భవాన్ ॥ 56

భక్త్యా సమాగతో యస్మాత్ తతస్తుష్టోఽస్మి తే మునేః
వరం వరయ విప్రేంద్ర ! యత్తే మనసి వర్తతే’
ఇత్యుక్తో వేంకటేశేన మునిః ప్రోవాచ కేశవమ్ ॥ 57

వసిష్ఠః -

‘సమోఽస్తు వేంకటాధీశ ! విశ్వరక్షామణే ! హరే !
విజ్ఞాపనాం మదీయాం త్వం సావధానమనాః శృణు ॥ 58

అయం విప్రో మమ సఖా కృతవాసపి పాతకమ్
మయ్యనుగ్రహబుద్ధ్యా చ తీర్థస్నాన ప్రభావతః ॥ 59

సర్వం సోధ్యా పవిత్రం చ కురు పాపవివర్జితమ్’
ఉక్తో వసిష్ఠేనైవం తు వేంకటాచలనాయకః ॥ 60

భగవాన్ -

‘వసిష్ఠ ! జాతః సంతోషో మమాతీవ మహామునే !
మమాశ్రితోఽయమిత్యేవ దయా తస్మింస్త్వయా కృతా ॥ 61

య ఆశ్రితేషు వాత్సల్యం కురుతే స ఇహోత్తమః
తస్మిన్మమ మహాప్రీతిః తన్మదీయగుణో మహాన్ ॥ 62

అయం చ త్వయి విశ్వాసాత్ భక్తిం విహితవాసహో
మహత్సు భక్తిం యః కుర్యాత్ స ఏవ పురుషోత్తమః ॥ 63

తస్య లక్ష్మ్యా సమేతోఽహం వసామి సతతం హృది
అయం తు బహుపాపాని కృతవాన్ లోకగర్హితః ॥ 64

ఏకో గుణోఽపి నాస్త్యస్మిన్ సర్వాబద్ధ ఇతీరితః
తథాఽపి త్వత్సహాయేన తీర్థమాగత్య భక్తితః ॥ 65

స్నాతశ్చ పూర్ణిమాయోగే పాపం సర్వం లయం గతమ్
సర్వే చాస్మిన్ గుణా జాతాః సహవాసేన తే మునే ! ॥ 66

తస్మాత్ స సర్వసిద్ధ్యాఖ్యాం అద్యప్రభృతి యాస్యతి
అన్యోహం హృదయే తిష్ఠన్ సత్కర్మాణి ప్రవర్తయన్ ॥ 67

ధనికం ధార్మికం చైవ కరోమి సుఖినం తదా !
వసిష్ఠ ! శృణు మద్వాక్యం ఏతేషాం సన్నిధౌ బ్రువే ॥ 68

- పౌరోహిత్యేన సంజాతం తవ దోషం హరామ్యహమ్
పురుషో వాఽథవా నారీ బ్రాహ్మణః క్షత్రియోఽపి వా ॥ 69
- పాపాన్ముక్తో వాంఛితాని ప్రాప్నోతి హి న సంశయః
మాముద్దిశ్య తపస్తప్త్వా తుంబురుర్భగవానిహ ॥ 70
- తీర్థస్య స్వస్య నామైవ ఖ్యాతిం ప్రార్థితవానభూత్
అజ్ఞానాద్విహితం జ్ఞానాత్ మనోవాక్కాయకర్మభిః ॥ 71
- యత్పాపం తదశేషం చాప్యత్ర స్నానేన శామ్యతి
నారీ వా పురుషో వాపి స్నాత్వా తీర్థే శుభే దినే ॥ 72
- ఇష్టార్థం స్వం స్వమాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా
దత్తా తుంబురుతీర్థాఽఖ్యా తీర్థస్యాస్య మహామునే ! ॥ 73
- వర్షే వర్షే మీనమాసే పూర్ణిమాయాం శుభే దినే
స్నాతి తుంబురుతీర్థేఽస్మిన్ స ధన్యో భువనత్రయే ॥ 74
- కన్యా భర్తారమాప్నోతి లోకే సర్వగుణోత్తరమ్
యువతీ దీర్ఘమాంగల్యం కులోత్తారం సుతం తథా ॥ 75
- వృద్ధా పాపవినిర్ముక్తా పుత్రపౌత్రాదిసంయుతా
ధనాన్వితా బధుమతీ జీవద్భర్త్రీ చిరం వసేత్ ॥ 76
- వన్ధ్యా పుత్రం ప్రసూతేహ స్నానాదత్ర న సంశయః
పురుషో ధనమన్విచ్ఛన్ ధనీ భవతి నిత్యదా ॥ 77
- పుత్రార్థీ లభతే పుత్రం పౌత్రం పౌత్రేష్పురాష్నుయాత్
మానార్థీ లోకసమ్మానం విద్యార్థీ బహువిద్యతామ్
లౌకికే వైదికే కార్యే పటుర్భవతి సర్వదా ॥ 78

- అత్ర స్నాతా ముక్తపాపాః సమస్తాః
ధాన్యం ద్రవ్యం పుత్రభాగ్యం చ లబ్ధ్వా ।
సౌఖ్యం లబ్ధ్వా బంధుమధ్యే సమస్తం
ఆయుష్మంతో విష్ణులోకం వ్రజంతి ॥ 79
- అత్ర తీర్థేఽత్ర దివసే స్నాత్వా యే భాగ్యశాలినః
దానం కుర్వంతి విప్రేభ్యః తేష్వత్యంతదయా మమ ॥ 80
- సువర్ణం యే ప్రయచ్ఛంతి తేషాం లక్ష్మీః స్థిరా భవేత్
గోదానం రాజతం దానం భూదానం చ ఫలం తిలాన్ ॥ 81
- విద్యాం వస్త్రం చ విప్రేభ్యో దాతా సోఽతీవ మే ప్రియః
తాంబూలం చ సుగంధం చ దధి తక్రం గుడోదకమ్ ॥ 82
- దత్త్వా బ్రహ్మశివాదీనాం వందనీయా భవంతి తే
యే బ్రాహ్మణాన్ భోజయంతి భక్త్వా భాగవతానిహ ॥ 83
- తానాలోక్య మహాఽనందో మమ లక్ష్మ్యాశ్చ జాయతే
కలౌ యుగే చ ప్రఖ్యాతం తీర్థమేతద్భవిష్యతి ॥ 84
- స్నానం దానం మనుష్యాణాం సర్వాఘౌఘవినాశనమ్
అత్ర మార్గే ప్రపాం యే వై కుర్వంతి శ్రమహరిణీమ్ ॥ 85
- తాన్ మదంశాన్ ఋషిగణాన్ వదంత్యత్ర న సంశయః
సర్వం దానం కోటిగుణం భవత్యత్ర న సంశయః ॥ 86
- తస్మాత్ కుర్వంతు దానాని సర్వే మనుజుపుంగవాః !
సర్వదాఽస్మిన్ పుణ్యదినే సన్నిధిం విదధామ్యహమ్ ॥ 87

స్నాతానామత్ర సర్వేషాం వాంఛితాని దదామ్యహమ్
తీర్థార్థమాగతాన్ సర్వాన్ అహాయ ఘననిఃస్వనః
భగవాన్ వేంకటాధీశో వాక్యమర్థవదబ్రవీత్ ॥ 88

సర్వేషాం వః సర్వపాపక్షయోఽభూత్
సర్వేషాం వో వాంఛితం దత్తమేవ ।
సర్వేషాం వః సంతు కాలాంతరే చ
లోకాః శ్రేష్ఠాః యోగినామప్యలభ్యాః ॥ 89

కలౌ తు భారతే వర్షే మానుషం జన్మ దుర్లభమ్
తతో వేంకటయాత్రా తు దుర్లభా సుకృతం వినా ॥ 90

తతోఽప్యస్మిన్ దినే పుణ్యే తీర్థే తుంబురునామతే
స్నానం దానం చ లబ్ధం చేత్ తే కృతార్థా న సంశయః' ॥ 91

ఇత్యుక్త్వా వేంకటాధీశో హరిర్గరుడవాహనః
రమయా సహితో రేమే వేంకటాఖ్యే మహీధరే ॥ 92

ఏవం తుంబురుతీర్థే వై స్నాత్వా దేవర్షిమానవాః
హరిం నత్వా తద్వదనసుధాం పీత్వా యథాగతమ్
ప్రశంసంతస్తు తత్తీర్థం యయుః సంతుష్టమానసాః ॥ 93

ఘోణస్నానేన సర్వసిద్ధం సర్వాబద్ధం ప్రతి వసిష్ఠాదిప్రశంసా

వసిష్ఠస్సర్వసిద్ధేన తుష్టః స్వాఽఽవాసమాగమత్
కించిత్కాలానంతరం తం వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 94

'గచ్ఛ విప్ర ! స్వకం గ్రామం ధనవత్స్వగృహం వ్రజ
వేంకటేశప్రసాదేన ధనధాన్యాదికం బహు ॥ 95

స్నానదానజపాదీని విప్రకర్మాణి చాఽఽచర
మహాత్ము పూజాం కుర్వాణో భోజయన్ బ్రాహ్మణానపి ॥ 96

వేంకటేశేత్యభివదన్ పుత్రపౌత్రైః సుఖీ భవ'
ఇత్యుక్తః స వసిష్ఠేన నత్వా తత్పాదపంకజమ్ ॥ 97

స్వగ్రామమగత్ సిద్ధః సర్వైరభ్యుద్ధతోఽభవత్
'సర్వసిద్ధ ! భవాన్ ధన్యో వేంకటేశకృపానిధిః ॥ 98

వసిష్ఠస్య ప్రసాదేన త్వత్సమః పురుషో న హి
ఏవం సంపూజితః సర్వైః బ్రాహ్మణక్షత్రియాదిభిః ॥ 99

ధనధాన్యయుతః సపుత్రపౌత్రః
స సదాచారయుతః సదానధర్మః ।
అథ వేంకటనాయకేతి జల్పన్
అవనౌ బ్రాహ్మణపుంగవో బభూవ ॥ 100

ఏవం సత్సంగమహిమా త్వేవం వేంకటవైభవః
ఏవం తుంబురుతీర్థస్య మహిమా లోకసమ్మతః ॥ 101

ఇమం ప్రసంగం యో విద్వాన్ వేంకటాచలవైభవమ్
మీనమాసే పూర్ణిమాయాం పఠతే జనసంసది ॥ 102

వక్తుశ్చ భక్త్యా శ్రోతృణాం వాంఛితాని దదాత్యసౌ
యస్తు వేంకటమహాత్మ్యకథాకథనకోవిదః
విష్ణ్వంశం తం ప్రశంసంతి వ్యాసాద్యా మునయస్తథా ॥ 103

శ్రీసూతః -

వేంకటాచలమహాత్మ్యం శ్రుతం వా పావనం ద్విజాః !
యస్మిన్సూతేఽన్యమహాత్మ్యశ్రవణేచ్ఛా న జాయతే ॥ 104

నాస్తి తుంబురుతీర్థస్య సమం పాపప్రణాశనమ్
 తస్మీనపౌర్ణమాస్యాం చేత్ సర్వపుణ్యోత్తమోత్తమమ్ ॥ 105

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మోత్తరఖండే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యే తీర్థమాహత్యే
 ఘోణతీర్థమాహాత్యవర్ణనం నామ పంచాశత్తమోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ ఏకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః

-----○-----

తుంబురోర్నారదశాపేన ఘోణతీర్థప్రాప్తిః

ఋషయః -

సూత ! సర్వార్థవిజ్ఞానవిచక్షణ ! మహామతే !
 కించిత్ బ్రూమో వయం సర్వే తన్నో వక్తుం త్వమర్హసి ॥ 1

తుంబురుర్నామ భగవాన్ కస్మాద్వేంకటపర్వతే
 తపస్తప్త్యా క్వచిత్తీర్థే లబ్ధవాన్ కిం ఫలం వద ॥ 2

కస్మాద్వా ఘోణతీర్థస్య స్వాఖ్యాం ప్రార్థితవానభూత్
 కిముద్దిశ్య తపస్తప్తం అస్మాకం వక్తుమర్హసి ॥ 3

శ్రీసూతః -

వేంకటేశం నమస్కృత్య కథాం కల్మషనాశినీమ్
 ప్రవదామి ముదా యుక్తాః శృణుత బ్రహ్మవాదినః ! ॥ 4

కదాచిద్ధగనే యాంతౌ వీణావాదనతత్పరౌ
 ధ్యాయంతౌ హరిమేకాగ్రౌ మునీ తుంబురునారదౌ ॥ 5

ఆకాశమార్గే దేవర్షిః తుంబురుం వీక్ష్య విస్మితః
 సర్వరత్నమయీం వీణాం దధతం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 6

‘తుంబురో ! తవ వీణేయం మద్వీణాతో విరాజతే
 కేనైవం శోభతే వీణా పూర్వమేవం న శోభితా ॥ 7

సత్యం వదేతి పృష్టోఽసౌ తుంబురుర్వాక్యమబ్రవీత్
 ‘ప్రాచీనబద్ధిషం భూపం గత్వాఽహం స్తుతిముక్తవాన్ ॥ 8

సంతుష్టస్తేన మే వీణామేవం రాజా త్వకారయత్
నారదస్తద్వచః శ్రుత్వా కోపావిష్టో జగామ హ ॥

9

నారదః -

నరస్తుతిః కృతా సాధో ! లోకే సత్పు వినిందితా
తస్మాన్మత్సంగయోగ్యత్వం న పశ్యామ్యధమే త్వయి ॥

10

సర్వేషామపి లోకానాం నాయకం కేశవం వినా
నరం న స్తోత్రయామ్యేవ తాదృగస్మి హరిప్రియః ॥

11

మయా సహ నతే సఖ్యం ఉచితం తన్నరస్తుతేః
అవాక్చిరాః పత త్వం తు ఖేచరత్వం న తే భవేత్ ॥

12

ఇత్యుక్తమాత్రే మునినా నారదేన తథైవ సః
అవాక్చిరాః పపాతాశు వేంకటాచలమధ్యతః ॥

13

ఘోణతీర్థే క్వచిద్భాగే మనుష్యాదివివర్జితే
సింహశార్దూలసహితే భీరూణాం భయదాయినీ ॥

14

పతన్నపి హరిం ధ్యాయన్ ప్రణతః ప్రీతికారకమ్
న వ్యథామాప్తవాన్ ఘోణమధ్యం కేవలమాప్తవాన్ ॥

15

ఘోణతీర్థే భగవద్భావపూర్వకతుంబురుకృత తపఃప్రకారః

తతో దృష్ట్వా తు తం ఘోణం దిశః సమవలోక్య చ
హరిభక్త్యా ధీరబుద్ధిః ఏవం చింతాం చకార హ ॥

16

‘వేంకటాద్రేర్మధ్యదేశో నాన్యో భవితుమర్హతి
తస్మాదేతద్వేంకటేశో మాం రక్షతు సదా హరిః ॥

17

గతిర్వేంకటనాథో మే నాన్యా గతి రితి బ్రువన్
సశంఖచక్రం లక్ష్మీశం తం ధ్యాతుముపచక్రమే ॥

18

స్నాత్వా తీర్థే తత్ర భక్త్యా ప్రాజ్ఞముఖస్తూపవిశ్వ చ
ప్రాణాయామశతం కృత్వా తుంబురుర్ధ్వానమాస్థితః ॥

19

పీతాంబరం పీనభుజాచతుష్కం
భుజాంతరాలస్థితలక్ష్మీయుక్తమ్ ।

ప్రసన్నవక్త్రం ప్రకటీభవత్కృపా-

పాథోధినేత్రం పరమం పుమాంసమ్ ॥

20

అనంతపక్షేశచమూపముఖ్య భక్తైః సమేతం పరమర్షిసేవ్యమ్ ।

దేవాదిదేవం దితిజాంతచక్రం సేవాపరాణాం సులభం నిధానమ్ ॥

21

హృదంబుజే హృద్యపపుర్ణరంతం

సంచింతయన్ వేంకటశైలనాథమ్ ।

సముచ్చరంస్త్రుక్షరమర్థయుక్తం

నివాతనిష్ఠంప ఇవ స్థితోఽభూత్ ॥

22

తుంబురుతపస్తుష్టభగవదావిర్భావాదిః

ఏవం తు నియమేనైవ సంవత్సరమువాస హ

తతః ఫాల్గుణమాసే తు పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ ॥

23

ప్రాదుర్భభూవ భగవాంస్తత్ర వేంకటనాయకః

పీతాంబరో దివ్యగంధస్రగ్భాషాభిరలంకృతః ॥

24

రాకాచంద్రోపమముఖో రాజీవాఽయతలోచనః

లక్ష్మ్యా సర్వజగన్మాత్రా రమణీయభుజాంతరః

సమస్తవాద్యనినదసంఘుష్టగిరకందరః ॥

25

శ్రీభగవాన్ -

- ‘తుంబురో ! తుంబురో ! వత్స ! మాం పశ్య కిమపేక్షసే’
ఇతి బ్రువంతం తమృషిః దదర్శోన్మీల్య చక్షుషీ ॥ 26
- సాష్టాంగం తం ప్రణమ్యాథ దేవదేవం దదర్శ హ
తస్య పార్శ్వే సేవమానం దదర్శానంతమవ్యయమ్ ॥ 27
- గరుడం గిరిసంకాశం విష్వక్సేనం మహాప్రభుమ్
అగస్త్యఋషిముఖ్యం చ దేవపాదావలోకినమ్ ॥ 28
- అన్యాయ ద్వైపాయనాదీంశ్చ ఋషీనంజలిబంధనాన్
సనకాద్యాన్ యోగినశ్చ వైఖానసమునీనపి ॥ 29
- శుకమానసపుత్రాంశ్చ శుకం చ మునిసత్తమమ్
దేవగంధర్వసిద్ధాంశ్చ విశ్వావసుముఖానపి ॥ 30
- యక్షాన్ కింపురుషాంశ్చైవ కిన్నరోరగనాయకాన్
జయ దేవ ! జగన్నాథ ! సావధాన మనోజయ ॥ 31
- ఇతి మేఘరవోదగ్రాన్ వేత్రపాణీంశ్చ కాంశ్చన
ఆబ్రహ్మలోకాదాయాతాన్ అప్పరోగణమాగతమ్ ॥ 32
- ఆహూయాశేషలోకం తం ఆహ శేషగిరీశ్వరః
‘భోభో ! సర్వేషాం తీర్థేషు స్మిన్ స్నానం కురుత మా చిరమ్ ॥ 33
- సమస్తపాపహరణే సర్వశ్రేయోవిధాయినీ’
ఇతి వాక్యం సమాకర్ణ్య భక్త్యా సంకల్ప్య వాగ్మతాః ॥ 34
- ‘గోవిందేతి తతః స్నాత్వా తీరమారురుహుశ్చ తే
శుద్ధహృత్తుంబురుశ్చాపి స్నాత్వా తైః సహితస్తథా ॥ 35

- భగవత్సన్నిధిం ప్రాప్తాః స్తోత్రం చక్రుః పృథక్ పృథక్
‘జయ ! సర్వగుహాఽఽవాస ! లోకరక్షామణే హరే ! ॥ 36
- భక్తార్తపాలనపర ! ప్రణతార్తిహర ! ప్రభో !
లక్ష్మీనాథ ! జయానంత ! రక్షితాశేషభూసుర !
పునీహి సకలాంల్లోకాన్ పాలయ త్వం కృపాలయ ! ॥ 37

తుంబురుః -

- ‘వందే సదా వేంకటశైలనాథం
త్వామేవ మే పాపహరో భవ త్వమ్ ।
తీర్థానుభావం చ తవానుభావం
శ్రోతుం మమేచ్ఛా పరివర్ధతే హి ॥ 38

భగవదాజ్ఞయాఽ గస్త్యవర్ణితతుంబురుతీర్థమాహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః -

- ఇతి స్తుతో వేంకటేశః కుంభసంభవమబ్రవీత్
‘ఏతేషామద్య సర్వేషాం వేంకటాచలవైభవమ్ ॥ 39
- మాహాత్మ్యమపి తీర్థస్య వద కించిన్మహామతే’
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన తత్రాగస్త్యోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ 40
- ‘పుణ్యోఽయం వేంకటగిరిః సర్వపుణ్యస్థలేష్వపి
సమస్తతీర్థాన్యత్రైవ పుణ్యాని నివసంతి హి ॥ 41
- భక్తాపరాధాన్ సోడ్వైవ వేంకటేశో దయాపరః
రక్షత్యేవ తతః సోఽయం సేవ్యః శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥ 42
- స్నాతానామత్ర తత్తీర్థే సర్వపాపక్షయో భవేత్
సర్వశ్రేయాంసి సిద్ధంతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 43

సువర్ణమన్నం తాంబూలం సుగంధం శీతలం జలమ్
అత్ర దత్త్వా నరః పూతః సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్ ॥ 44

తుంబురుః -

‘భగవన్ ! మమ నామైవ తీర్థమేతత్ ప్రసిద్ధ్యతు’
‘తథాఽస్మి’ త్యుక్తవాన్ విష్ణుః తుంబురుం పునరబ్రవీత్ ॥ 45

శ్రీభగవాన్ -

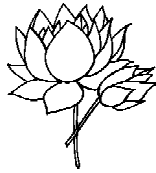
‘నారదేన సహైవ త్వం పూతో మతీర్తనం కురు
యేత్ర ఫాల్గుణరాకాయాం స్నానదానాది కుర్వతే ॥ 46

ఇహ లోకే పరత్రాపి తేషామిష్టం దదామ్యహమ్’
ఇత్యుక్తాస్తుంబురుముఖాః తుష్టా యాతా యథాగతమ్ ॥ 47

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాత్మరఖండే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యే తీర్థమహాత్యే
తుంబురుతీర్థమహాత్యవర్ణనం నామ

ఏకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః

-----○-----

శ్రీశ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీయై పద్మావత్యై నమః

శ్రీమతే విష్ణుక్ష్మేనాయ నమః

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్యమ్

(శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమ్)

శ్రియఃకాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।

శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్

ప్రథమోఽధ్యాయః

-----○-----

కాశ్యపస్య స్వామిపుష్కరిణీస్నానేన మహాపాతకనాశః

శ్రీసూతః -

ఓం అథాతః సంప్రవక్ష్యామి స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్

లక్ష్మీకృత్య కథామేకాం పవిత్రాం ద్విజసత్తమాః ! ॥ 1

కాశ్యపాఖ్యో ద్విజః పూర్వం తస్మిన్స్తీర్థవరే శుభే

స్నాత్వాఽతిమహతః పాపాత్ విముక్తో నరకప్రదాత్ ॥ 2

ఋషయః -

మునే ! కాశ్యపనామాఽసౌ అకరోత్ కిం హి పాతకమ్

స్నాత్వా తీర్థవరే హ్యత్ర యస్మాన్ముక్తోఽభవత్క్షణాత్ ॥ 3

ఏతన్నః శ్రద్ధధానానాం బ్రూహి సూత ! కృపాబలాత్
త్వద్వచోఽమృతతృప్తానాం న పిపాసాఽపి విద్యతే ॥ 4

శ్రీసూతః -

శ్రీస్వామిపుష్కరిణ్యాశ్చ మాహాత్మ్యప్రతిపాదకమ్
ఇతిహాసం ప్రవక్ష్యామి పఠతాం పాపనాశనమ్ ॥ 5

పరీక్షితవృత్తాంతః

అభిమన్యుసుతో రాజా పరీక్షిన్నామ నామతః
అధ్యాస్త హస్తినపురం పాలయన్ ధర్మతో మహీమ్ ॥ 6

స రాజా జాతు విపినే చచార మృగయారతః
షష్ఠివర్షవయా భూపః క్షు తృష్ణాపరిపీడితః ॥ 7

నష్టమేకం స విపినే మార్గయన్ మృగమాదరాత్
ధ్యానారూఢం మునిం దృష్ట్వా ప్రాహ భూపాలకోత్తమః ॥ 8

‘మయా బాణేన విపినే మృగో విద్ధోఽధునా మునే !
దృష్టః స కిం ? త్వయా విద్వన్ ! విద్రుతో భయకాతరః ॥ 9

సమాధినిష్ఠో మౌనిత్వాత్ న కించిదపి సోఽబ్రవీత్
తతో ధనురటన్యా స స్కంధే తస్య మహామునేః ! 10

నిధాయ మృతసర్పం తు కుపితః స్వపురం యయా
మునేస్తస్య సుతః కశ్చిత్ శృంగీ నామ బభూవ వై ॥ 11

సఖా తస్య కృశాఖ్యోఽభూత్ శృంగిణో ద్విజసత్తమః
సఖాఽయం శృంగిణం ప్రాహ కృశాఖ్యః స సఖా తతః ॥ 12

‘పితా తవ మృతం సర్పం స్కంధేన వహతేఽధునా
మా భూద్ధర్పస్తవ సఖే ! మా కృద్ధృష్టమిదం వృథా’ ॥ 13

సోఽభవత్కుపితః శృంగీ దిత్సుః శాపం నృపాయ వై
‘మత్తాతే శవసర్పం యో న్యస్తవాన్ మూఢచేతనః ॥ 14

స సప్తరాత్రాత్ మ్రియతాం సందష్టస్తక్షకాహినా’
శశాపైవం మునిసుతః సౌభద్రేయం పరీక్షితమ్ ॥ 15

శమీకాఖ్యః పితా తస్య శప్తం శ్రుత్వా సుతేన తమ్
నృపం ప్రోవాచ తనయం శృంగిణం మునిపుంగవః ॥ 16

రక్షకం సర్పలోకానాం నృపం కిం శప్తవానసి ?
అరాజకే వయం లోకే స్థాస్యామః కథమంజసా ॥ 17

క్రోధేన పాతకం భూయాత్ దయయా ప్రాప్యతే సుఖమ్
యః సముత్పాదితం కోపం క్షమయైవ నిరస్యతి ॥ 18

ఇహ లోకే పరత్రాసౌ అత్యంతం సుఖమశ్నుతే
క్షమాయుక్తా హి పురుషా లభంతే శ్రేయ ఉత్తమమ్’ ॥ 19

తతః శమీకః స్వం శిష్యం ప్రాహ గౌరముఖాభిధమ్
భో గౌరముఖ ! గత్వా త్వం వద భూపం పరీక్షితమ్ ॥ 20

ఇమం శాపం మత్సుతోక్తం తక్షకాధిపదంశనమ్
పునరాయాహి శీఘ్రం త్వం మత్సమీపం మహామతే ! ॥ 21

ఏవముక్తః శమీకేన యయా గౌరముఖో నృపమ్
సమేత్య చాబ్రవీద్భూపం సౌభద్రేయం పరీక్షితమ్ ॥ 22

“దృష్ట్వా సర్పం పితుః స్కంధే త్వయా వినిహితం మృతమ్
శమీకస్య సుతః శృంగీ శశాప త్వాం రుషాఽన్వితః ॥ 23

- ఏతద్దినాత్ సప్తమేఽహ్ని తక్షకేణ మహాహినా
దష్టో విషాగ్నినా దగ్ధో భూయాదాశ్వభిమన్యుజః ॥ 24
- ఏవం శశాప త్వాం రాజన్ ! శృంగీ తస్య మునేః సుతః
ఏతద్వక్తుం పితా తస్య ప్రాహిణోన్మాం త్వదంతికమ్ ॥ 25
- ఇతీరయిత్వా తం భూపం ఆశు గౌరముఖో యయౌ
గతే గౌరముఖే పశ్చాత్ రాజా శోకపరాయణః ॥ 26
- అభ్రంలిహమథోత్తుంగం ఏకస్తంభసువిస్తృతమ్
మధ్యేగంగం వ్యతనుత మండపం నృపపుంగవః ॥ 27
- మహాగారుడమత్రజ్ఞైః ఓషధిజ్ఞైశ్చికిత్సకైః
తక్షకస్య విషం హంతుం యత్నం కుర్వన్ సమాహితః ॥ 28
- అనేకదేవబ్రహ్మర్షి రాజర్షిప్రవరాన్వితః
ఆస్తే తస్మిన్ నృపస్తుంగే మండపే విష్ణుభక్తిమాన్ ॥ 29
- తస్మిన్నవసరే విప్రః కాశ్యపో మాంత్రికోత్తమః
రాజానం రక్షితుం ప్రాయాత్ తక్షకస్య మహావిషాత్ ॥ 30
- సప్తమేఽహని విప్రేంద్రో దరిద్రో ధనకాముకః
అత్రాంతరే తక్షకోఽపి విప్రరూపీ సమాయయౌ ॥ 31
- మధ్యేమార్గం విలోక్యాథ కాశ్యపం ప్రత్యభాషత
'బ్రాహ్మణ ! త్వం కుత్ర యాసి ? వద మేఽద్య మహామునే' ॥ 32
- ఇతి పృష్టస్తదాఽవాదీత్ కాశ్యపస్తక్షకం ద్విజః
'పరీక్షితం మహారాజం తక్షకోఽద్య విషాగ్నినా ॥ 33

- ధక్షతే తం శమయితుం తత్సమీపముపైమ్యహమ్'
ఇత్యుక్తః స చ తం విప్రం తక్షకః పునరబ్రవీత్ ॥ 34
- 'తక్షకోఽహం ద్విజశ్రేష్ఠ ! మయా దష్టశ్చికిత్సితుమ్
న శక్యోఽబ్ధశతేనాపి మహామంత్రాయుతైరపి ॥ 35
- చికిత్సితుం చేన్మద్దష్టం శక్తిరస్తి తవాధునా
అనేకయోజనోచ్చాయం దశామ్యుజ్జీవయ ద్రుమమ్ ॥ 36
- తతో భవాన్ సమర్థో హీత్యేవం మే భాతి హే ద్విజ !'
ఇతీరయిత్వా తం వృక్షం అదశత్తక్షకస్తదా ॥ 37
- అభవద్భస్మసాత్ సోఽపి వృక్షోఽత్యంతసముచ్చితః
పూర్వమేవ నరః కశ్చిత్ తం వృక్షమధిరూఢవాన్ ॥ 38
- తక్షకస్య విషోల్కాభిః సోఽపి దగ్ధోఽభవత్తదా
తన్నరం న విజజ్ఞాతే తౌ చ కాశ్యపతక్షకౌ ॥ 39
- కాశ్యపః ప్రతిజజ్ఞేఽథ తక్షకస్యాపి శృణ్వతః
మన్మంత్రశక్తిం పశ్యంతు సర్వే విప్రదయోఽధునా' ॥ 40
- ఇతీరయిత్వా తం వృక్షం భస్మీభూతం విషాగ్నినా
ఆజీవయన్మంత్రశక్త్యా కాశ్యపో మాంత్రికోత్తమః ॥ 41
- స నరస్తేన వృక్షేణ సాకముజ్జీవితోఽభవత్
అథాబ్రవీత్తక్షకస్తం కాశ్యపం మంత్రకోవిదమ్ ॥ 42
- 'యథా న మునివాక్ మిథ్యా భవేదేవం కురు ద్విజ !
యత్తే రాజా ధనం దద్యాత్ తతోఽపి ద్విగుణం ధనమ్ ॥ 43

- దదామ్యహం నివర్తస్య శీఘ్రమేవ ద్విజోత్తమ !'
ఇత్యుక్త్వాఽనర్థరత్నాని తస్మై దత్త్వా స తక్షకః ॥ 44
- న్యవర్తయత్ కాశ్యపం తం బ్రాహ్మణం మంత్రకోవిదమ్
అల్పాయుషం నృపం మత్వా జ్ఞానదృష్ట్వా స కాశ్యపః ॥ 45
- స్వాశ్రమం ప్రయయౌ తూష్ణీం లబ్ధరత్నశ్చ తక్షకః ॥
సోఽబ్రవీత్ తక్షకః సర్పాన్ సర్వానాహూయ తత్క్షణే ॥ 46
- ‘యూయం తం నృపతిం ప్రాప్య మునీనాం వేషధారిణః
ఉపహారఫలాన్యాశు ప్రయచ్ఛథ పరీక్షితే’ ॥ 47
- ‘తథే’ త్యుక్తా సర్వసర్పాః దదూ రాజ్ఞే ఫలాన్యమీ
తక్షకోఽపి తథా తత్ర కస్మింశ్చిద్భదరీఫలే
కృమివేషధరో భూత్వా వృతిష్ఠద్దంశితుం నృపమ్ ॥ 48
- అథ రాజా ప్రదత్తాని సర్వైర్బ్రాహ్మణరూపకైః
పరీక్షిత్ మంత్రివృద్ధేభ్యో దత్త్వా సర్వఫలాన్యపి ॥ 49
- కౌతూహలేన జగ్రాహ స్థూలమేకం కరే ఫలమ్
తస్మిన్నవసరే సూర్యోఽప్యస్తాచలమగాహత ॥ 50
- ‘మిథ్యా ఋషివచో మా భూది’తి తత్రత్యమానవాః
అన్యోఽన్యమవదంత్యర్వే బ్రాహ్మణాశ్చ నృపాస్తదా ॥ 51
- ఏవం వదత్సు సర్వేషు ఫలే తస్మిన్ అదృశ్యత
సాధు రక్తః కృమిః సర్పైః రాజ్ఞా చాపి పరీక్షితా ॥ 52
- ‘అయం కిం మాం దశేదద్య కృమి’ రిత్సుక్తవాన్ నృపః
నిదధే తత్ఫలం కంఠే సకృమి ద్విజసత్తమాః ! ॥ 53
- తక్షకోఽస్మింస్థితః కణ్ఠే కృమిరూపీ ఫలే తదా
నిర్గత్య తత్ఫలాదాశు నృపదేహమవేష్టయత్ ॥ 54

- తక్షకావేష్టితే భూపే పార్శ్వస్థా దుద్రువుర్భయాత్
అనంతరం నృపో విప్రాః ! తక్షకస్య విషాగ్నినా ॥ 55
- దగ్ధోఽభూద్భస్మసాదాశు సప్రాసాదో బలీయసా
కృత్స్నైర్ద్వదేహికం తస్య నృపస్య స పురోహితః ॥ 56
- మంత్రిణస్తత్సతం రాజ్యే జనమేజయనామకమ్
రాజానమభ్యషించన్ వై జగద్రక్షణవాంఛయా ॥ 57
- తక్షకాద్రక్షితుం భూపం ఆయాతః కాశ్యపాభిధః
యో బ్రాహ్మణో మునిశ్రేష్ఠః స సర్వైర్నిందితో జనైః ॥ 58
- బభ్రామ సకలాన్ దేశాన్ శిష్టైః సర్వైశ్చ దూషితః
అవస్థానం న లేభే స గ్రామే వాప్యాశ్రమేఽపి వా ॥ 59
- యాన్యాన్ దేశానసౌ యాతః తత్ర తత్ర మహాజనైః
తత్తద్దేశాన్నిరస్తః సన్ శాకల్యం శరణం యయౌ ॥ 60
- ప్రణమ్య శాకల్యమునిం కాశ్యపో నిందితో జనైః
ఇదం విజ్ఞాపయామాస శాకల్యాయ మహాత్మనే ॥ 61

కాశ్యపః -

- ‘భగవన్ ! సర్వధర్మజ్ఞ ! శాకల్య ! హరివల్లభ !
మునయో బ్రాహ్మణాశ్చాన్యే మాం నిందంతి సుహృజ్ఞనాః ॥ 62
- నాస్యాఽహం కారణం జానే కిం మాం నిందంతి మానవాః
బ్రహ్మహత్యా సురాపానం గురుస్త్రీగమనం తథా ॥ 63
- స్తేయం సంసర్గదోషో వా మయా నాఽఽచరితం క్వచిత్
అన్యాన్యపి చ పాపాని న కృతాని మయా మునే ! ॥ 64

తథాఽపి నిందంతి జనాః వృథా మాం బాంధవాదయః
జానాసి చేత్ త్వం శాకల్య ! మయా దోషం కృతం వద ॥ 65

ఉక్తోఽథ కాశ్యపేనైవ శాకల్యాభ్యో మహామునిః
క్షణం ధ్యాత్వా బభాషే తం కాశ్యపం ద్విజసత్తమాః ! ॥ 66

శాకల్యోక్తధర్మాః

శాకల్యః -

పరీక్షితం మహారాజం తక్షకాద్రక్షితుం భవాన్
ఆయాసీదర్థమార్గే తు తక్షకేణ నివారితః ॥ 67

చికిత్సితుం సమర్థోఽపి విషరోగాదిపీడితమ్
యో న రక్షతి లోకేఽస్మిన్ తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకమ్ ॥ 68

క్రోధాత్మామాధ్భయాల్లోభాత్ మాత్సర్యాన్మోహతోఽపి వా
యో న రక్షతి విప్రేంద్ర ! విషరోగాతురం నరమ్ ॥ 69

బ్రహ్మహా చ సురాపీ వా స్తేయీ చ గురుతల్పగః
సంసర్గదోషదుష్టశ్చ నాపి తస్య వినిష్క్మృతిః ॥ 70

కన్యావిక్రయిణశ్చాపి హయవిక్రయిణస్తథా
కృతఘ్నస్యాఽపి శాస్త్రేషు ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 71

విషరోగాతురం యస్తు సమర్థోఽపి న రక్షతి
న తస్య నిష్క్మృతిః ప్రోక్తా ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి ॥ 72

న తేన సహ పంక్తౌ చ భుంజీత సుకృతీ జనః
న తేన సహ భాషేత న పశ్యేత్తం నరం క్వచిత్ ॥ 73

తత్సంభాషణమాత్రేణ మహాపాతకభాక్ భవేత్
పరీక్షిత్ తు మహారాజః పుణ్యశ్లోకశ్చ ధార్మికః ॥ 74

విష్ణుభక్తో మహాయోగీ చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా
వ్యాసపుత్రాద్ధరికథాం శ్రుతవాన్ భక్తిపూర్వకమ్ ॥ 75

అరక్షిత్వా నృపం తం తు వచసా తక్షకస్య యత్
నివృత్తస్తేన విప్రేంద్రైః బాంధవైరపి దూష్యసే ॥ 76

స పరీక్షిన్మహారాజో యద్యపి క్షణజీవితః
తథాఽపి యావన్మరణం బుధైః కార్యం చికిత్సితమ్ ॥ 77

‘యావత్కంఠగతాః ప్రాణాః ముమూర్షోర్మానవస్య హి
తావచ్చికిత్సా కర్తవ్యా కాలస్య కుటిలా గతిః ॥ 78

ఇతి ప్రాహుః పురా శ్లోకం భిషగ్విద్యాబ్ధిపారగాః
తతశ్చికిత్సాశక్తోఽపి యస్మాదకృతభేషజః ॥ 79

అర్థమార్గనివృత్తశ్చ తేన త్వం గర్హితో హ్యసి
శాకల్యేనైవముదితః కాశ్యపః ప్రత్యభాషత ॥ 80

కాశ్యపః -

‘మమైతద్దోషశాంత్యర్థం ఉపాయం వద సువ్రత
యేన మాం ప్రతిగృహ్ణీయః బాంధవాః ససుహృజ్ఞనాః ॥ 81

కృపాం మయి కురుష్వ త్వం శాకల్య ! హరివల్లభ !’
కాశ్యపేనైవముక్తస్తు శాకల్యోఽపి మునీశ్వరః
క్షణం ధ్యాత్వా జగాదైవం కాశ్యపం కృపయా తదా ॥ 82

‘అస్య పాపస్య శాంత్యర్థం ఉపాయం ప్రవదామి తే
తత్పర్తవ్యం త్యయా శీఘ్రం విలంబం మా కృథా ద్విజ ! ॥ 83

- సువర్ణముఖరీతీరే లక్ష్మీపతినివాసభూః
వేంకటాద్రిరితి ఖ్యాతః సర్వలోకేషు పూజితః ॥ 84
- తస్మిచ్ఛేషగిరౌ పుణ్యే సురాసురనమస్కృతే
బ్రహ్మహత్యాసురాపానస్వర్ణస్తేయాదినాశకే ॥ 85
- స్వామిపుష్కరిణీ చేతి సర్వపాపాపనోదినీ
ఉత్తరే శ్రీనివాసస్య వర్తతే మంగళప్రదా ॥ 86
- తం గత్వా వేంకటం శైలం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్
స్నాత్వా సంకల్పపూర్వం తు వరాహస్వామినం హరిమ్ ॥ 87
- సేవిత్వా పశ్చిమే తీరే నిర్గత్య హరిమందిరమ్
గత్వా తత్ర విధానేన స్వర్ణాచలనివాసినమ్ ॥ 88
- శ్రీనివాసం పరం దేవం భక్తానామభయప్రదమ్
శంఖచక్రధరం దేవం వనమాలావిభూషితమ్ ॥ 89
- దృష్ట్వా నిర్మాతపాపోఽసి సంశయం మా కృధా ద్విజ !
శాకల్యేనైవముక్తస్తు కాశ్యపో మునిపుంగవః ॥ 90
- గత్వా వేంకటశైలేంద్రం సురాసురనమస్కృతమ్
పుష్కరిణ్యాం శుభాయాం తు స్నాతో నియమపూర్వకమ్ ॥ 91
- స్వస్థోఽభూత్కాశ్యపో విప్రో భిషగ్విద్యాబ్ధిపారగః
సర్వే బంధజనా విప్రాః కాశ్యపం బ్రాహ్మణోత్తమమ్ ॥ 92
- పూజయిత్వా విధానేన పూజ్యోఽసి న చ సంశయః
ఏవం వః కథితం విప్రా వేంకటాచలవైభవమ్
యః శృణోతి సరో భక్త్యా విష్ణులోకే మహీయతే ॥ 93
- ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీవేంకటాచలస్థ-
స్వామిపుష్కరిణీమహాత్మ్యే కాశ్యపదోషనివృత్తిర్నామ
ప్రథమోఽధ్యాయః

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

స్వామిపుష్కరిణీస్నానాత్ తామిస్రాదిసరకనిస్తారః

ఋషయః -

సూత ! సర్వార్థతత్త్వజ్ఞ ! వేదవేదాంగపారగ !
శ్రీస్వామిపుష్కరిణ్యాశ్చ వైభవం వద నః ప్రభో !
యస్యాః స్మరణమాత్రేణ ముక్తః స్యాన్మానవో భువి ॥ 1

శ్రీసూతః -

స్వామితీర్థం ప్రశంసంతి స్నాంతి వా కథయంతి యే
అష్టావింశతిభేదాంస్తే సరకాన్నోపభుంజతే ॥ 2

తామిస్రమంధతామిస్రం మహారౌరవరౌరవౌ
కుంభీపాకం కాలసూత్రం అసిపత్రవనం తథా ॥ 3

కృమిభక్షోఽంధకూపశ్చ సందంశః శాల్మలీ తథా
లాలాభక్షో హ్యవీచిశ్చ సారమేయాదనం తథా ॥ 4

తద్దైవ వజ్రకణకః క్షారకర్షమపాతనమ్
రక్షోగణాశనం చాపి శూలప్రోతనిరోధనమ్ ॥ 5

తిరోధనాభిధం విప్రాః తథా సూచీముఖాభిధమ్
పూయశోణితభక్షం చ విషాగ్నిపరిపీడనమ్ ॥ 6

అష్టావింశతినంఖ్యాతం ఏతన్నరకసంచయమ్
న యాతి మనుజో విప్రాః ! స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 7

విత్తాపత్యకలత్రాణాం యోఽన్యేషామపహారకః
స కాలపాశబద్ధోఽయం యమదూతైర్భయానకైః ॥ 8

- తామిసే నరకే ఘోరే పాత్యతే బహువత్సరమ్
స్నాతి చేత్వామితీర్థే స తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 9
- మాతరం పితరం విప్రాన్ యో ద్వేష్టి పురుషాధమః
స కాలసూత్రనరకే విస్తృతాయుతయోజనే ॥ 10
- అథస్తాదగ్నిసంతప్తే ఉపర్యర్కమరీచిభిః
ఖలే తామ్రమయే విప్రాః ! పాత్యతే క్షుధయాఽర్దితః ॥ 11
- స్నాతి చేత్పుష్కరిణ్యాం వై తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
యో వేదమార్గముల్లంఘ్య వర్తతే కుపథే నరః ॥ 12
- సోఽసిపత్రవనే ఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః
స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 13
- యోఽశ్నాతి పంక్తిభేదేన పక్వం సూపాదికం నరః
అకృత్వా పంచయజ్ఞాన్వా భుంక్తే మోహేన స ద్విజః ! ॥ 14
- పాత్యతేఽయం యమభటైః నరకే క్రిమిభోజనే
భక్ష్యమాణః క్రిమశతైః భక్షయన్ క్రిమిసంచయాన్ ॥ 15
- స్వయం చ క్రిమిభూతస్సన్ తిష్ఠేద్భావదఘక్షయమ్
స్నాతి చేత్వామితీర్థే వై తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 16
- యో హరేద్విప్రవిత్తాని స్నేహేన బలతోఽపి వా
అన్యేషామపి విత్తాని రాజా తత్పురుషోఽపి వా ॥ 17
- అయోమయాగ్నికుండేషు సందంశైః సోఽపి పీడితః
సందంశే నరకే ఘోరే పాత్యతే యమపూరుషైః ॥ 18

- స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
అగమ్యాం యోఽభిగచ్ఛేత స్త్రియం వై పురుషాధమః ॥ 19
- అగమ్యం పురుషం యోషిత్ అభిగచ్ఛేత వా ద్విజాః!
తావయోమయనారీం చ పురుషం చాప్యయోమయమ్ ॥ 20
- తప్తావాలింగ్య తిష్ఠంతౌ యావచ్చంద్రదివాకరమ్
సూచ్యాభ్యే నరకే ఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః ॥ 21
- స్నాతి చేత్వామితీర్థే చ తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
బాధతే సర్వజంతూన్ యో నానోపాయైరుపద్రవైః ॥ 22
- శాల్యలీనరకే ఘోరే పాత్యతే బహుకంటకే
స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 23
- రాజా వా రాజభృత్యో వా యః పాషండమనుద్రుతః
భేదకో ధర్మసేతునాం వైతరణ్యాం నిపాత్యతే ॥ 24
- స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
వృషలీసంగదుష్టో వా శౌచాద్యాచారవర్జితః ॥ 25
- త్యక్తలజ్జస్తృక్తవేదః పశుచర్యారతః సదా
స పూయవిష్టామూత్రాస్పృక్తేషుపిత్తాదిపూరితే ॥ 26
- అతిబీభత్సనరకే పాత్యతే యమకింకరైః
స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 27
- యః శ్వభిర్మృగయుర్వన్యాన్ బాణైర్వా బాధతే మృగాన్
స విద్భూమానో బాణౌఘైః పరత్ర యమకింకరైః ॥ 28

- ప్రాణరోధాఖ్యనరకే పాత్యతే యమకింకరైః
స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే ॥ 29
- దాంభికో యః పశూన్ యజ్ఞే విధ్యనుష్ఠానవర్జితః
హంత్యసౌ పరలోకేషు వైశసే నరకే ద్విజాః ! ॥ 30
- కృంత్యమానో యమభటైః పాత్యతే యమకింకరైః
స్నాతి చేత్పుష్కరిణ్యాం వై తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే 31
- ఆత్మభార్యాం సవర్ణాం యో రేతః పాయయతే యది
పరత్ర రేతఃపాయీ స రేతఃకుండే నిపాత్యతే ॥ 32
- స్నాతి చేత్పుష్కరిణ్యాం వై తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
యో దస్యుర్మార్గమాశ్రిత్య గరదో గ్రామదాహకః ॥ 33
- వణిగ్ద్వ్యాపహరీ చ స పరత్ర ద్విజోత్తమాః !
వజ్రదంష్ట్రాభిధే ఘోరే నరకే పాత్యతే చిరమ్ ॥ 34
- స్నాతి చేత్వామితీర్థే తు తస్మిన్నాఽసౌ నిపాత్యతే
విద్యంతే యాని చాన్యాని నరకాణి పరత్ర వై ॥ 35
- తాని నాఽఽపొత్తి మనుజః స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్
పుష్కరిణ్యాం సకృత్సానాత్ అశ్వమేధఫలం లభేత్ ॥ 36
- ఆత్మవిద్యా భవేత్సాక్షాత్ ముక్తిశ్చాపి చతుర్విధా
న పాపే రమతే బుద్ధిః న భవేద్దుఃఖమేవ వా ॥ 37
- తులాపురుషదానేన యత్ఫలం లభతే నరైః
తత్ఫలం లభ్యతే పుంభిః స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 38

- గోసహస్రప్రదానేన యత్పుణ్యం హి భవేన్నృణామ్
తత్పుణ్యం లభతే మర్త్యః స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 39
- ధర్మార్థకామమోక్షాణాం యం యమిచ్ఛతి పూరుషః
తం తం సద్యః సమాప్నోతి స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 40
- మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వా సర్వపాతకైః
సద్యఃపూతో భవేద్విప్రాః స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ 41
- ప్రజ్ఞా లక్ష్మీర్యశః సంపత్ జ్ఞానం ధర్మో విరక్తతా
మనఃశుద్ధిర్భవేన్నృణాం స్వామితీర్థనిషేవణాత్ ॥ 42
- బ్రహ్మహత్యాయుతం చాపి సురాపానాయుతం తథా
అయుతం గురుదారాణాం గమనం పాపకారిణామ్ ॥ 43
- స్తేయాయుతం సువర్ణానాం తత్సంసర్గాశ్చ కోటిశః
శీఘ్రం విలయమాయాంతి స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 44
- బ్రహ్మహత్యాసమానాని సురాపానసమాని చ
గురుస్త్రీగమనేనాపి యాని తుల్యాని చాస్తికాః ! ॥ 45
- సువర్ణస్తేయతుల్యాని తత్సంసర్గసమాని చ
తాని సర్వాణి నశ్యంతి స్వామితీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ 46
- స్వామితీర్థమహిమాఽశ్రద్ధాలానాం మహానరకప్రాప్తిః**
- ఉక్తేష్యేతేషు సందేహో న కర్తవ్యః కదాచన
జిహ్వగ్రే పరశుం తప్తం ప్రక్షిపంతి చ కింకరాః ॥ 47

అర్థవాదమిమం సర్వం బ్రువన్వై సరకం ప్రజేత్
సూకరః స హి విజ్ఞేయః సర్వకర్మబహిష్కృతః ॥ 48

అహో మౌర్ఖ్యమహో మౌర్ఖ్యం అహోమౌర్ఖ్యం ద్విజోత్తమాః !
స్వామితీర్థాభిదే తీర్థే సర్వపాతకనాశనే ॥ 49

అద్వైతజ్ఞానదే పుంసాం భుక్తిముక్తిప్రదాయినీ
ఇష్టకామప్రదే నిత్యం తద్వైవాజ్ఞాననాశనే ॥ 50

స్థితేఽపి తద్విహాయాఽయం రమతేఽన్యత్ర వై జనః
అహో మోహస్య మాహాత్మ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే ॥

51

స్నాతస్య స్వామితీర్థే తు నాంతకాఢ్యయమస్తి వై
స్వామితీర్థం చ పశ్యంతి తత్ర స్నాంతి చ యే నరాః ॥ 52

స్తువంతి చ ప్రశంసంతి స్మృశంతి చ నమంతి చ
న పిబంతి హితే స్తన్యం మాతృణాం ద్విజపుంగవాః ॥ 53

ఏవం వః కథతం విప్రాః ! స్వామితీర్థస్య వైభవమ్
భుక్తిముక్తిప్రదం నృణాం సర్వపాపనిబర్హణమ్ ॥ 54

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే శ్రీస్వామిపుష్కరిణీ
తీర్థమహిమానువర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

-----○-----

ధర్మగుప్తచరిత్రపర్ణనమ్

శ్రీసూతః -

భూయోఽపి సంప్రవక్ష్యామి స్వామితీర్థస్య వైభవమ్
యుష్మాకమాదరేణాహం నైమిశారణ్యవాసినః ! ॥ 1

నందో నామ మహారాజః సోమవంశసముద్భవః
ధర్మేణ పాలయామాస సాగరాంతాం ధరామిమామ్ ॥ 2

తస్య పుత్రః సమభవత్ ధర్మగుప్త ఇతి స్మృతః
రాజ్యరక్షాధురం నందో నిజపుత్రే నిధాయ సః ॥ 3

జితేంద్రియో జితాహారః ప్రవివేశ తపోవనమ్
తాతే తపోవనం యాతే ధర్మగుప్తాభిధో నృపః ॥ 4

మేదినీం పాలయామాస ధర్మజ్ఞో నీతితత్పరః
ఈజే జహువిదైర్యజ్ఞైః దేవానింద్రపురోగమాన్ ॥ 5

బ్రాహ్మణానాం దదౌ విత్తం క్షేత్రాణి చ బహూని సః
సర్వే స్వధర్మనిరతాః తస్మిన్ రాజని శాసతి ॥ 6

కదాచిన్నాభవత్ప్రీడా తస్మింశ్చోరాదిసంభవా
కదాచిద్ధర్మగుప్తోఽయం ఆరుహ్య తురగోత్తమమ్ ॥ 7

వనం వివేశ విప్రేంద్రాః ! మృగయారసకౌతుకీ
తమాలతాలహింతాలకురవాకులదిబ్బుభే ॥ 8

విచచార వనే తస్మిన్ సింహవ్యాఘ్రభయానకే
మత్తాలికులసన్నాదసమ్మూర్ఛితదిగంతరే ॥ 9

- పద్మకల్పారకుముదనీలోత్పలవనాకులే
తటాకే రససంపూర్ణే తపస్విజనమండితే ॥ 10
- తస్మిన్వనే సంచరతో ధర్మగుప్తస్య భూపతేః
అభూద్విభావరీ విప్రాః ! తమసాఽఽవృతదిబ్బుఖా ॥ 11
- రాజాఽపి పశ్చిమాం సంధ్యాం ఉపాస్య వినయాన్వితః
జజాప చ వనే తత్ర గాయత్రీం వేదమాతరమ్ ॥ 12
- సింహవ్యాఘ్రాదిభీత్యాఽస్మిన్ వృక్షమేకం సమాశ్రితే
రాజపుత్రే తదభ్యాశం ఋక్షః సింహభయార్దితః ॥ 13
- అన్యధావత వృక్షం తం ఏకః సింహో వనేచరః
అనుద్రుతః స సింహేన ఋక్షో వృక్షముపారుహత్ ॥ 14
- ఆరుహ్య ఋక్షో వృక్షం తం దదర్శ జగతీపతిమ్
వృక్షస్థితం మహాత్మానం మహాబలపరాక్రమమ్ ॥ 15
- ఉవాచ భూపతిం దృష్ట్వా ఋక్షోఽయం వనగోచరః
'మా భీతిం కురు రాజేంద్ర ! వత్సావో రజనీమిహ ॥ 16
- మహాసత్వో మహాకాయో మహాదంష్ట్రః సమాకులః
వృక్షమూలం సమాయాతః సింహోఽయమతిభీషణః ॥ 17
- రాత్ర్యర్థం భజ నిద్రాం త్వం రక్షమాణో మయోద్యతః
తతః ప్రసుప్తం మాం రక్ష శర్వర్యర్థం మహామతే' ॥ 18
- ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య సుప్తే నందసుతే హరిః
ప్రోవాచ ఋక్షం 'సుప్తోఽయం నృపో మే త్యజ్యతా'మితి ॥ 19

- తం సింహమబ్రవీదృక్షో ధర్మజ్ఞో ద్విజసత్తమాః !
'భవాన్ ధర్మం న జానీతే మృగరాజ ! వనేచర ! ॥ 20
- విశ్వాసఘాతినాం లోకే మహాకష్టం భవత్యహో !
న హి మిత్రద్రుహం పాపం నశ్యేద్యజ్ఞాయుతైరపి ॥ 21
- బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం కథంచిన్నిష్కృతిర్భవేత్
విశ్వాసఘాతినాం పాపం న నశ్యేజ్జన్మకోటిభిః ॥ 22
- నాహం మేరుం మహాభారం మన్యే పంచాస్య ! భూతలే
మహాభారమిమం మన్యే లోకవిశ్వాసఘాతుకమ్' ॥ 23
- ఏవముక్తోఽథ ఋక్షేణ సింహస్తూష్ణీం బభూవ హ
ధర్మగుప్తే ప్రబుద్ధే తు ఋక్షః సుష్వాప భూరుహే ॥ 24
- తతః సింహోఽబ్రవీద్భూపం 'ఏనమృక్షం త్యజస్వ మే'
ఏవముక్తోఽథ సింహేన రాజా సుప్తమశంకితః ॥ 25
- స్వాంకన్యస్తశిరస్కం తం ఋక్షం తత్యాజ భూతలే
పాత్యమానస్తతో రాజ్ఞా సమాలంబితపాదపః ॥ 26
- ఋక్షః పుణ్యవశాత్ వృక్షాత్ న పపాత మహీతలే
స ఋక్షో నృపమభ్యేత్య కోపాద్వాక్యమభాషత ॥ 27
- 'కామరూపధరో రాజన్ ! అహం భృగుకులోద్భవః
ధ్యానకాష్ఠాభిధో నామ్నా ఋక్షరూపమధారయమ్ ॥ 28
- కస్మాదనాగసం సుప్తం అత్యాక్షీన్మాం భవాన్ నృప !
మచ్చాపాదతిశీఘ్రం త్వం ఉన్నతశ్చర భూతలే' ॥ 29

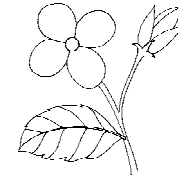
- ఇతి శష్టా మునిర్భూపం తతః సింహమభాషత
‘స సింహస్త్వం మహాయక్షః కుబేరసచివః పురా ॥ 30
- హిమవద్గిరిమాసాద్య కదాచిత్త్వం వధూసఖః
అజ్ఞానాద్గోతమాభ్యాశే విహారమతనోర్ముదా ॥ 31
- గౌతమోఽప్యటజాద్దైవాత్ సమిదాహరణాయ వై
నిర్గతస్త్వం వివసనం దృష్ట్వా శాపముదాహరత్ ॥ 32
- “యస్మాన్మమాశ్రమేఽద్య త్వం వివస్త్రః స్థితవానసి
అతః సింహత్వమద్యైవ భవితా తే న సంశయః ॥” 33
- ఇతి గౌతమశాపేన సింహత్వమగమత్పురా
కుబేరసచివో యక్షో భద్రనామా భవాన్ పురా ॥ 34
- కుబేరో ధర్మశీలో హి తద్భృత్యాశ్చ తదైవ హి
అతః కిమర్థం త్వం హంసి మామృషిం వనగోచరమ్ ॥ 35
- ఏతత్సర్వమహం ధ్యానాత్ జానామి హి మృగాధిప !
ఇత్యుక్తో ధ్యానకాష్ఠేన త్యక్త్వా సింహత్వమాశు సః ॥ 36
- యక్షరూపం గతో దివ్యం కుబేరసచివాత్మకమ్
ధ్యానకాష్ఠమసావాహ ప్రాంజలిః ప్రణతో మునిమ్ ॥ 37
- “అద్య జ్ఞాతం మయా సర్వం పూర్వవృత్తం మహామునే !
గౌతమః శాపకాలే మే శాపాంతమపి చోక్తవాన్ ॥ 38
- ‘ధ్యానకాష్ఠేన సంవాదః ఋక్షరూపేణ తే యదా
తదా నిర్ధాయ సింహత్వం యక్షరూపమవాప్స్యసి’ ॥ 39

- ఇతి మామబ్రవీద్ బ్రహ్మన్ ! గౌతమో మునిపుంగవః
అద్య సింహత్వనాశాన్మే జానామి త్వాం మహామునే ! ॥ 40
- ధ్యానకాష్ఠాభిధం శుద్ధం కామరూపధరం సదా”
ఇత్యుక్త్వా తం ప్రణమ్యాథ ధ్యానకాష్ఠం స యక్షరాట్ ॥ 41
- విమానవరమారుహ్య ప్రయయావలకాపురీమ్
ఉన్నతరూపం తం దృష్ట్వా మంత్రిణస్తు నృపోత్తమమ్ 42
- తస్మై నివేదయామాసుః మతిభ్రంశం సుతస్య చ
జ్ఞాత్వా తు పుత్రవృత్తాంతం పితా వై నందనస్తదా ॥ 43
- జైమినివాక్యాత్సామితీర్థస్నాతస్య ధర్మగుప్తస్యోన్మాదనివృత్తిః**
- పుత్రమాదాయ సహసా జైమినేరంతికం యయా
తస్మై నివేదయామాస పుత్రవృత్తాంతమాదితః ॥ 44
- ‘భగవన్ ! జైమినే ! పుత్రో మమాద్యోన్నతతాం గతః
అస్యోన్మాదవినాశాయ బ్రూహ్యపాయం మహామునే ! ॥ 45
- ఇతి పుష్టశ్చిరం దధ్యా జైమినిర్మునిపుంగవః
ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలం నృపనందనమబ్రవీత్ ॥ 46
- ‘ధ్యానకాష్ఠస్య శాపేన హ్యున్నతస్తే సుతోఽభవత్
తస్య శాపస్య మోక్షార్థం ఉపాయం ప్రబ్రవీమి తే ॥ 47
- సువర్ణముఖరీతీరే వేంకటే నామ పర్వతే
సర్వపాపహరే పుణ్యే నానాధాతువినిర్మితే ॥ 48
- ‘స్వామిపుష్కరిణీ’ చేతి తీర్థమస్తి మహత్తరమ్
పవిత్రాణాం పవిత్రం హి మంగళానాం చ మంగళమ్ ॥ 49

- శ్రుతిసిద్ధం మహాపుణ్యం బ్రహ్మహత్యాదిశోధకమ్
నీత్వా తత్ర సుతం తేఽద్య స్నాపయస్వ మహామతే ! ॥ 50
- ఉన్మాదస్తతక్షణదేవ తస్య నశ్యేన్న సంశయః
ఇత్యుక్తస్తం ప్రణమ్యాసౌ జైమినిం మునిపుంగవమ్ ॥ 51
- నందః పుత్రం సమాదాయ స్వామిపుష్కరిణీం యయా
తత్ర చ స్నాపయామాస పుత్రం నియమపూర్వకమ్ ॥ 52
- స్నానమాత్రాత్తతః సద్యో నష్టోన్మాదోఽభవత్పుతః
స్వయం సస్నా స నందోఽపి స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 53
- ఉషిత్వా దినమేకం తు సహపుత్రః పితా తదా
సేవిత్వా వేంకటేశం చ శ్రీనివాసం కృపానిధిమ్ ॥ 54
- పుత్రమాపుచ్ఛ్య నందస్తం ప్రయయా తపసే వనమ్
గతే పితరి పుత్రోఽపి ధర్మగుప్తో నృపో ద్విజాః ! ॥ 55
- ప్రదదౌ వేంకటేశస్య బహువిత్తాని భక్తితః
బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం ధాన్యం క్షేత్రాణి చ దదౌ తదా ॥ 56
- ప్రయయా ముత్రిభిః సార్థం స్వాం పురీం తదనంతరమ్
ధర్మేణ పాలయామాస రాజ్యం నిహతకంటకమ్ ॥ 57
- పితృపైతామహం విప్రాః ! ధర్మగుప్తోఽతిధార్మికః
ఉన్మాదైరవ్యపస్కారైః గ్రహైర్బుష్టైశ్చ యే నరాః ॥ 58
- గ్రస్తా భవంతి విప్రేంద్రాః తేఽపి చాత్ర నిమజ్జనాత్
పుష్కరిణ్యాం విముక్తాః స్యుః సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ॥ 59

- స్వామిపుష్కరిణీం త్యక్త్వా తీర్థమన్యద్రవజేత్తు యః
స్నిగ్ధం స గోపయస్త్యక్త్వా స్నుహీక్షీరం ప్రయాచతే ॥ 60
- ‘స్వామితీర్థం స్వామితీర్థం స్వామితీర్థ’ మితి ద్విజాః !
త్రిః పఠంతో నరా ఏవం యత్ర క్వాపి జలాశయే ॥ 61
- స్నాంతి సర్వే నరాస్తే వై యాస్యంతి బ్రహ్మణః పదమ్
ఏవం వః కథితా విప్రా ధర్మగుప్తకథా శుభా
యస్యాః శ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మహత్యా వినశ్యతి ॥ 62
- ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే స్వామిపుష్కరిణీ-
మహిమానువర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----o-----

సుమత్యాఖ్యద్విజవృత్తాంతః

శ్రీసూతః -

భో భో తపోధనాః ! సర్వే నైమిశారణ్యవాసినః
స్వామితీర్థస్య మాహాత్మ్యం భూయోఽపి ప్రవదామ్యహమ్ ॥ 1

పురా కిరాతీసంసర్గాత్ సుమతిర్బ్రాహ్మణః సురామ్
పీతవాన్ పుష్కరిణ్యాం స స్నాత్వా పాపాద్విమోచితః ॥ 2

ఋషయః -

సుమతిః కస్య పుత్రోఽసౌ కథం స చ సురాం పపౌ
కథం కిరాత్యాం సక్తోఽభూత్ సూత ! పౌరాణికోత్తమ !
సర్వేషాం విస్తరాదేతత్ వద త్వం కృపయాఽధునా ॥ 3

శ్రీసూతః -

మహారాష్ట్రాభిధే దేశే బ్రాహ్మణః కశ్చిదాస్తికః
యజ్ఞదేవ ఇతి ఖ్యాతో వేదవేదాంగపారగః ॥ 4

దయాలురాతిథేయశ్చ శివనారాయణార్చకః
సుమతిర్నామ పుత్రోఽభూద్వజ్ఞదేవస్య తస్య వై ॥ 5

పితరం స పరిత్యజ్య భార్యామపి పతివ్రతామ్
ప్రయయాపుత్కలే దేశే విటగోష్ఠీపరాయణః ॥ 6

కాచిత్కిరాతీ తద్దేశే వసంతో యువమోహనీ
యూనాం సమస్తద్రవ్యాణి ప్రలోభ్య జగృహే చిరమ్ ॥ 7

తస్యా గృహం స ప్రయయౌ సుమతిర్బ్రాహ్మణాధమః
సుమతిం సా చ జగ్రాహ కిరాతీ నిర్ధనం ద్విజమ్ ॥ 8

సుమత్యాఖ్యద్విజస్య కిరాతీసంగాత్ మహాపాతకప్రాప్తిః

తయా యుక్తోఽథ సుమతిః తత్సంయోగైకతత్పరః
ఇతస్తతశ్చీరయిత్వా బహుద్రవ్యాణి సంతతమ్ ॥ 9

దత్త్వా తయా చిరం రేమే తద్గృహే బుభుజే చ సః
ఏకేన చషకేణాసౌ తయా సహ సురాం పపౌ ॥ 10

ఏవం స బహుకాలం వై రమమాణస్తయా సహ
పితరౌ నిజపత్నీం చ నాస్మరద్విషయాతురః ॥ 11

స కదాచిత్కిరాతైస్తు చౌర్యం కర్తుం యయౌ సహ
విప్రస్య కస్యచిద్గేహే సోఽపి కైరాతవేషభృత్ ॥ 12

యయౌ చోరయితుం ద్రవ్యం సాహసీ ఖడ్గహస్తవాన్
తద్భూహస్వామినం విప్రం హత్వా ఖడ్గేన సాహసాత్ ॥ 13

సమాదాయ బహు ద్రవ్యం కిరాతీభవనం యయౌ
తం యాంతమనుయాతి స్మ బ్రహ్మహత్యా భయంకరీ ॥ 14

నీలవస్త్రధరా భీమా భృశం రక్తశిరోరుహో
గర్జంతీ సాట్టహాసం సా కంపయంతీ చ రోదనీ ॥ 15

అనుద్రుతస్తయా సోఽయం బభ్రామ జగతీతలే
ఏవం భ్రమన్ భువం సర్వం కదాచిత్సుమతిః స్వయమ్ ॥ 16

స్వగ్రామం ప్రయయౌ భీత్యా విప్రబంధుర్దురాత్మవాన్
అనుద్రుతస్తయా భీతః ప్రయయౌ స్వగృహం ప్రతి ॥ 17

బ్రహ్మహత్యాఽప్యనుద్రుత్య తేన సాకం గృహం యయౌ
పితరం 'రక్ష రక్షే'తి సుమతిః శరణం యయౌ ॥ 18

‘మా బైషీ’రితి తం ప్రోచ్య పితా రక్షితుముద్యతః
తదానీం బ్రహ్మహత్యేయం తత్తాతం ప్రత్యభాషత ॥

19

బ్రహ్మహత్యాః -

‘మైవ త్వం ప్రతిగృహ్ణీష్వ యజ్ఞదేవ ! ద్విజోత్తమ !
అసౌ సురాపీ స్తేయీ చ బ్రహ్మహా చాతిపాతకీ !

20

మాతృద్రోహీ పితృద్రోహీ భార్యాత్యాగీ చ పాతకీ
కిరాతీసంగదుష్టశ్చ హ్యేనం ముంచ దురాత్మకమ్ ॥

21

గృహ్ణసి చేదిమం విప్ర ! మహాపాతకినం సుతమ్
త్వద్భార్యమస్య భార్యాం చ త్వాం చ పుత్రమిమం ద్విజ ! ॥

22

భక్షయిష్యామి వంశం చ తస్మాన్మంచ సుతం త్విమమ్
ఇమం త్యజసి చేత్పుత్రం యుష్మాన్ ముంచామి సాంప్రతమ్ ॥

23

నైకస్యార్థే కులం హంతుం అర్హసి త్వం మహామతే !
ఇత్యుక్తః స తయా తత్ర యజ్ఞదేవోబ్రవీచ్ఛ తామ్ ॥

24

యజ్ఞదేవః -

‘బాధతే మాం సుతస్నేహః కథమేనం పరిత్యజే’
బ్రహ్మహత్యా తదాకర్ణ్య ద్విజోక్తం తమభాషత ॥

25

బ్రహ్మహత్యాః -

‘అయం హి పతితో భూత్వా వర్ణాశ్రమబహిష్కృతః
పుత్రైస్త్రిన్ మా కురు స్నేహం నిందితం తస్య దర్శనమ్ ॥

26

ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మహత్యా సా యజ్ఞదేవస్య పశ్యతః
తలేన ప్రజహారాస్య పుత్రం సుమతినామకమ్
రురోద ‘తాత తాతే’తి పితరం ప్రబ్రువన్ ముహూః ॥

27

సుమతిం ప్రతి దుర్వాసఃకథితబ్రహ్మహత్యాముక్త్వాపాయః

రురుదుర్జనకో మాతా భార్యాఽపి సుమతేస్తదా

ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దుర్వాసాః శంకరాంశజః ॥

28

దిష్ట్వా సమాయయౌ యోగీ ధార్మికో మునిసత్తమః

యజ్ఞదేవోఽథ తం దృష్ట్వా మునిం రుద్రావతారకమ్ ॥

29

స్తుత్వా ప్రణమ్య శరణం యయాచే పుత్రకారణాత్

‘దుర్వాసాస్త్యం మహాయోగిన్ ! సాక్షాద్వై శంకరాంశకః ॥

30

త్వద్దర్శనమపుణ్యానాం భవితా న కదాచన

బ్రహ్మహా చ సురాపీ చ స్తేయీ చాభూత్సుతో మమ ॥

31

ఏనం ప్రహర్తుమాయాతా బ్రహ్మహత్యాఽపి వర్తతే

భూయాద్యథా మే పుత్రోఽయం మహాపాతకమోచితః ॥

32

ఘోరా చ బ్రహ్మహత్యేయం యథా శీఘ్రం లయం వ్రజేత్

తముపాయం వదస్వాద్య మమ పుత్రే దయాం కురు ॥

33

అయమేవ హి పుత్రో మే నాన్యోఽస్తి తనయో మునే !

అస్మిన్ మృతే తు వంశో మే సముచ్చిద్యేత మూలతః ॥

34

తతః పితృభ్యః పిండానాం దాతాఽపి న భవేద్ధ్రువమ్

తతః కృపాం కురుష్వ త్వం అస్మాసు భగవన్ మునే ! ॥

35

ఇత్యుక్తః స తదోవాచ దుర్వాసాః శంకరాంశకః

ధ్యాత్వాఽథ సుచిరం కాలం యజ్ఞదేవం ద్విజోత్తమమ్ ॥

36

దుర్వాసాః -

‘యజ్ఞదేవ ! కృతం పాపం అతిక్రూరం సుతేన తే
నాస్య పాపస్య శాంతిః స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి ॥ 37

తథాఽపి తే సుతస్యాహం తస్య పాపస్య శాంతయే
ప్రాయశ్చిత్తం వదిష్యామి శృణు నాన్యమనా ద్విజ ! ॥ 38

సుమతేః స్వామిపుష్కరిణీస్సానాత్ బ్రహ్మహత్యావిముక్తిః

వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే
స్వామిపుష్కరిణీ చేతి వర్తతే మంగళప్రదా ॥ 39

స్నాతి చేత్ తవ పుత్రోఽయం పాతకాన్ముచ్యతే క్షణాత్
ఏవం శ్రుత్వా మునేర్వాక్యం యజ్ఞదేవో మహామతిః ॥ 40

పుత్రమాదాయ సుమతిం స్వామిపుష్కరిణీం గతః
స్నాపయామాస సుమతిం హత్యయా పీడితం సుతమ్ ॥ 41

ఆకాశవాణీ తం విప్రం ఉవాచ మధురస్వరా
‘యజ్ఞదేవ ! మహాభాగ ! స్నానేనానేన సువ్రత ! ॥ 42

పూతోఽభవత్తవ సుతః సంశయం మా కృథా ద్విజ !
ఏవంప్రభావం తత్తీర్థం పాపవృక్షకురారకమ్ ॥ 43

ఏవం వః కథితం విప్రాః ! ఇతిహాసం పురాతనమ్
శృణ్వతాం పఠతాం చాపి వాజపేయఫలం భవేత్ ॥ 44

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే స్వామిపుష్కరిణీ-
తీర్థమహిమానువర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ పంచమోఽధ్యాయః

-----o-----

రామకృష్ణతీర్థమహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః -

వేంకటాఖ్యే మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే
కృష్ణతీర్థస్య మాహాత్మ్యం శృణుధ్వం సుసమాహితాః ! ॥ 1

యత్ర మజ్జనమాత్రేణ కృతఘ్నాఽపి విముచ్యతే
పితౄన్ మాతృః గురూంశ్చావమన్యంతే మోహమోహితాః ॥ 2

యే చాప్యన్యే దురాత్మానః కృతఘ్నా నిరపత్రపాః
తే సర్వే కృష్ణతీర్థేఽస్మిన్ శుద్ధ్యంతి స్నానమాత్రతః ॥ 3

కృష్ణనామా మునిః పూర్వం వేంకటాహ్వయభూధరే
అవర్తత తపః కుర్వన్ విష్ణుం ధ్యాయన్ సమాహితః ॥ 4

స తత్ర కల్పయామాస స్నానార్థం తీర్థముత్తమమ్
తత్ర స్నాత్వా సకృన్నర్త్యః కృతఘ్నాఽపి విముచ్యతే ॥ 5

అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పురాణం పాపనాశనమ్
యస్య శ్రవణమాత్రేణ సరో ముక్తిమవాప్నుయాత్ ॥ 6

పురా బభూవ విప్రేంద్రో రామకృష్ణో మహామునిః
సత్యవాక్ శీలవాన్ వాగ్మీ సర్వభూతదయాన్వితః ॥ 7

శత్రుమిత్రసమో దాంతః తపస్వీ విజితేంద్రియః
పరే బ్రహ్మణి నిష్ఠాతో బ్రహ్మతత్త్వకసంశ్రయః ॥ 8

ఏవంప్రభావః స మునిః తపస్తేపే సుదారుణమ్
స వై నిశ్చలసర్వాంగః తిష్ఠన్ సర్వత్ర భూతలే ॥ 9

- పరమాణ్వంతరం వాసి న స్వస్థానాచ్చచాల సః
స్థిత్యా తత్ర తపస్యంతం అనేకశతవత్సరాన్ ॥ 10
- తం చాఽక్రమత వల్మీకం ఛాదితాంగం చకార వై
వల్మీకాఽక్రాంతదేహోఽపి రామకృష్ణో మహామునిః ॥ 11
- అకరోత్తప ఏవాసౌ వల్మీకం న త్వబుద్ధ్యత
తస్మింశ్చ తప్యతి తపో వాసవో మునిపుంగవే ॥ 12
- విసృజ్య మేఘజాలాని వర్షయామాస వేగవాన్
ఏవం దినాని సప్తాయం వవర్ష చ నిరంతరమ్ ॥ 13
- ధారావర్షేణ మహతా వృష్యమాణోఽపి వై మునిః
తద్వర్షం ప్రతిజగ్రాహ నిమీలితవిలోచనః ॥ 14
- మహతా స్తనితేనాఽఽశు తదా బధిరయఃక్రాచ్చతీ
వల్మీకస్యోపరిష్ఠాద్వై నిపపాత మహాశనిః
తస్మిన్ వర్షతి పర్జన్యే శీతవాతాదిదుఃసహే ॥ 15

రామకృష్ణాభ్యుమహర్షితపఃప్రసన్నభగవదావిర్భావః

- వల్మీకశిఖరం ధ్వస్తం బభూవాశనితాడితమ్
తదా ప్రాదురభూద్దేవః శంఖచక్రగదాధరః ॥ 16
- వినతానందనారూఢో వనమాలావిభూషితః
రామకృష్ణస్య తపసా తోషితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 17
- ‘తపోనిధే ! రామకృష్ణ ! వేదశాస్త్రార్థపారగ !
మదావిర్భావదివసే యః స్నాతి మనుజోత్తమః ॥ 18
- తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శేషేణాపి న శక్యతే
మకరస్థే రవౌ విప్ర ! పౌర్ణమాస్యాం మహతిథౌ ॥ 19

- వృష్యనక్షత్రయుక్తాయాం స్నానకాలో విధీయతే
తద్ధినే స్నాతి యో మర్త్యః కృష్ణతీర్థే మహామతిః ॥ 20
- సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వాన్ కామాన్ లభేత సః
మదావిర్భావదివసే కృష్ణతీర్థజలే శుభే ॥ 21
- స్నాతుం తత్ర సమాయాంతి స్వపాపపరిశుద్ధయే
దేవా మనుష్యాః సర్వే చ దిక్పాలాశ్చ మహౌజనః ॥ 22
- ఏతే సర్వే మహాత్మానః కోటిసూర్యసమప్రభాః
తే సర్వే కృష్ణతీర్థేఽస్మిన్ స్నానాత్ పూతా భవంతి హి ॥ 23
- త్వన్నామ్నేదం మహాతీర్థం లోకే ప్రఖ్యాతిమేష్యతి
ఇత్యుక్త్వా శ్రీనివాసశ్చ తత్రైవాంతరధీయత ॥ 24
- ఏవంప్రభావం తత్తీర్థం మహాపాపవిశోధనమ్
బుద్ధిశుద్ధిప్రదం పుంసాం సర్వైశ్చర్యప్రదాయకమ్ ॥ 25
- ఏవం వః కథితం విప్రాః ! కృష్ణతీర్థస్య వైభవమ్
శృణ్వతాం పఠతాం చైవ విష్ణులోకప్రదాయకమ్ ॥ 26
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే రామకృష్ణతీర్థ
మహిమానువర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీవేంకటాద్రౌ జలదానప్రశంసా

శ్రీసూతః -

వేంకటాఖ్యే మహాపుణ్యే తృషార్తానాం విశేషతః
జలదానమకుర్వాణః తిర్యగ్యోనిమవాప్నుయాత్ ॥ 1

తస్మాద్వేంకటశైలేంద్రే యథాశక్త్యనుసారతః
జలదానం హి కర్తవ్యం సర్వేష్వాం జీవనం మహత్ ॥ 2

అత్రైవోదాహరంతీమం ఇతిహాసం పురాతనమ్
విప్రస్య గృహగోధాయాః సంవాదం పరమాద్భుతమ్ ॥ 3

హేమాంగస్య జలదానాకరణేన గృహగోధికాత్వప్రాప్తిః

పురా చేక్ష్యాకువంశేఽభూత్ హేమాంగ ఇతి భూమిపః
బ్రహ్మణ్యో బ్రహ్మభూయిష్టో జితామిత్రో జితేంద్రియః ॥ 4

యావంతో భూమికణికాః యావంతస్తోయబిందవః
యావంత్కుడూని గగనే తావతీర్గా దదాత్యసౌ ॥ 5

యేనేష్టయజ్ఞదధైశ్చ భూమిర్బార్హిష్మతీ స్మృతా
గోభూతిలహిరణ్యద్వైః తోషితా బహవో ద్విజాః ॥ 6

తేనాదత్తాని దానాని న విద్యంత ఇతి శ్రుతమ్
తేనాదత్తం జలం చైకం సుఖలభ్యధియా ద్విజాః ! ॥ 7

బోధితో బ్రహ్మపుత్రేణ వసిష్ఠేన మహాత్మనా
అమూల్యం సర్వతో లభ్యం తద్దాతుః కిం ఫలం లభేత్ ? ॥ 8

ఇతి దుర్ధీర్ఘేతువాదైర్న జలం దత్తవాన్ విభుః
'అలభ్యదానే పుణ్యం స్వాత్' ఇత్యవాదీత్ సయుక్తికమ్ ॥ 9

స ఆనర్చ ద్విజాన్ వ్యంగాన్ దరిద్రాన్ వృత్తికర్మితాన్
నాఽనర్చ శ్రోతియాన్ విప్రాన్ ! బ్రహ్మజ్ఞాన్ ! బ్రహ్మవాదినః ॥ 10

'ప్రఖ్యాతాన్ పూజయిష్యంతి సర్వం లోకాః సహార్షణైః
అనాథానామవిద్యానాం వ్యంగానాం చ కుటుంబినామ్ ॥ 11

దరిద్రాణాం గతిః కా వా ? తస్మా త్తే మద్దయాఽస్పదాః'
ఇతి దుష్టేషు పాత్రేషు దత్తవాన్ కిమపి స్వకమ్ ॥ 12

తేన దోషేణ మహతా చాతకత్వం త్రిజన్మసు
ఏకజన్మని గృధ్రత్వం శ్వత్వం వా సప్తజన్మసు ॥ 13

ప్రాప్య పశ్చాద్ధృహ జాతో భూపోఽయం గృహగోధికా
శ్రుతకీర్తేస్తు భూపస్య మిథిలాధిపతేర్ద్విజాః ! ॥ 14

గృహద్వారప్రతోల్భాం స్మ వర్తతే కీటకాశనః
అష్టాశీతిషు వర్షేషు స్థితం తేన దురాత్మనా ॥ 15

శ్రుతదేవపాదోదకసేవనేన హేమాంగస్య జాతిస్మరణమ్

విదేహాధిపతేర్గేహం కదాచిదృషిసత్తమః
శ్రుతదేవ ఇతి ఖ్యాతః శ్రాంతో మధ్యాహ్నా ఆగతమ్ ॥ 16

తం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ జాతహర్షో నరాధిపః
మధుపర్వైః సుసంపూజ్య తస్య పాదావనేజనీః ॥ 17

ఆపో మూర్ధ్నా వహత్ క్షిప్తైః తదోత్థిష్టైశ్చ బిందుభిః
దైవోపదిష్టకాలేన ప్రోక్షితా గృహగోధికా ॥ 18

సద్యో జాతిస్మృతిరభూత్ కృతకర్మాఽతిదుఃఖితా
త్రాహి త్రాహీతి చుక్రోశ బ్రాహ్మణం గృహమాగతమ్ ॥ 19

- తిర్యగ్గుంతురవం శ్రుత్వా బ్రాహ్మణో విస్మితోఽభవత్
కుతః క్రోశసి గోధే! త్వం దశేయం కేన కర్మణా ॥ 20
- ఉపదేవోఽథ దేవో వా త్వం నృపోఽథ ద్విజోత్తమ! ।
కస్తస్యం బ్రూహి మహాభాగ! త్వామద్యాహం సముద్ధరే ॥ 21
- ఇత్యుక్తః స నృపః ప్రాహ శ్రుతదేవం మహాప్రభుః
అహమిక్ష్వాకులజః శస్త్రవిద్యావిశారదః ॥ 22
- యావంతో భూమికణికాః యావంతస్తోయబిందవః
యావంత్కుడూని గగనే తావతీః గాః అదామహమ్ ॥ 23
- సర్వైర్యజ్ఞైర్మయా చేష్టం పూర్తాన్యాచరితాని మే
దానాన్యపి చ దత్తాని ధర్మజాతం స్వసుష్టితమ్ ॥ 24
- తథాఽపి దుర్గతిర్జాతా న మే చోర్ధ్వగతిర్విభో!
త్రివారం చాతకత్వం మే గృధ్రత్వం చైకజన్మని ॥ 25
- సప్తజన్మసు చ శ్వత్వం ప్రాప్తం పూర్వం మయా ద్విజ!
ధరతాఽనేన భూపేన చాపః పాదావనేజినీః ॥ 26
- బిందవో దూరముత్కిప్తాః తైః సిక్తోఽహం కథంచన
తదా జన్మస్మృతిరభూత్ తేన మే హతపాపమనః ॥ 27
- గోధాజన్మాని భవ్యానీత్యష్టవింశతి మే ద్విజ!
దృశ్యంతే దైవదిష్టాని బిభృతే జన్మభిర్భుశమ్ ॥ 28
- న కారణం ప్రపశ్యామి తన్నే విస్తరతో వద
ఇత్యుక్తః స ద్విజః ప్రాహ జ్ఞాతం విజ్ఞానచక్షుషా ॥ 29

శ్రుతదేవదత్తపుణ్యేన హేమాంగస్య గోధికాత్వవిముక్తిః

- శృణు భూప! ప్రపక్ష్యామి తవ దుర్గతికారణమ్
న జలం తు త్వయా దత్తం వేంకటాహ్వయభూధరే ॥ 30
- తజ్జలం సులభం మత్వా న మౌల్యమితి నిశ్చితః
నాధ్వగానాం ద్విజాతీనాం ఘర్మకాలేఽప్యజానతా ॥ 31
- తథా పాత్రం సముత్పృజ్య హృపాత్రే ప్రతిపాదితమ్
జ్వలంతమగ్నిముత్సృజ్య న హి భస్మని హూయతే ॥ 32
- తులసీం తు సముత్పృజ్య బృహతీ పూజ్యతే ను కిమ్?
అనాథవ్యంగపంగుత్వం న ప్రయోజకతామియాత్ ॥ 33
- పంగాద్వ్యా యోఽప్యనాథా దయాపాత్రం హి కేవలమ్
తపోనిష్ఠా జ్ఞాననిష్ఠాః శ్రుతిశాస్త్రపరాయణాః ॥ 34
- విష్ణురూపాః సదా పూజ్యాః నేతరే తు కదాచన
తత్రాపి జ్ఞానినోఽత్యర్థం ప్రియా విష్ణోః సదైవ హి ॥ 35
- జ్ఞానినామపి భూపాల! విష్ణురేవ సదా ప్రియః
తస్మాత్ జ్ఞానీ సదా పూజ్యః పూజ్యాత్ పూజ్యతరః స్మృతః ॥ 36
- న జలం తు త్వయా దత్తం సాధవో వా న సేవితాః
తేన తే దుర్గతిశ్చేయం ప్రాప్తాః చేక్ష్యాకునందన! ॥ 37
- వేంకటాద్రౌ కృతం పుణ్యం తుభ్యం దాస్యామి శాంతయే
భూతం భవ్యం భవత్ తేన కర్మజాతం విజేష్యసి ॥ 38
- ఇత్యుక్త్వాఽపి ఉపస్పృశ్య దదౌ పుణ్యమనుత్తమమ్
యద్దత్తం బ్రాహ్మణే వాపి స్నానం చైకదినే కృతమ్ ॥ 39

తేన ధ్వస్తాఖిలాగస్తు త్యక్త్వా చ గృహగోధికా
రూపం కర్మోచితం ఘోరం సద్యోఽదృశ్యత పూరుషః ॥ 40

దివ్యం విమానమారూఢో దివ్యస్రగ్వస్త్రభూషణః
పశ్యతామేవ సాధూనాం మైథిలస్య గృహంతరే ॥ 41

బద్ధాంజలిపుటో భూత్వా పరిక్రమ్య ప్రణమ్య చ
అనుజ్ఞాతో యయౌ రాజా స్తూయమానోఽమరైర్దివమ్ ॥ 42

తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్ వర్షాయుతమతంద్రితః
స ఏవ చేక్ష్వాకుకులే కకుత్స్థోఽభూన్మహారథః ॥ 43

సప్తద్వీపమహీపాలో బ్రహ్మణ్యః సాధుసమ్మతః
దేవేంద్రస్య సఖా విష్ణోః అంశ ఏవం మహాప్రభుః ॥ 44

బోధితస్తు వసిష్ఠేన సర్వాన్ ధర్మాన్ మనోహరాన్
అనుష్ఠాయాఖిలాన్ రాజా తేన ధ్వస్తాశుభాదికః ॥ 45

దివ్యం జ్ఞానం సమాసాద్య విష్ణోః సాయుజ్యమాప్తవాన్
తస్మాద్వేంకటశైలేంద్రః పుణ్యపాపవినాశనః ॥ 46

తస్మింశ్చ జలదానం తు విష్ణులోకప్రదాయకమ్
ఏవం వః కథితం విప్రాః జలదానస్య వైభవమ్
వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే ॥ 47

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే జలదానవైభవవర్ణనం
నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీవేంకటాచలక్షేత్రాదివర్ణనమ్

శ్రీసూతః -

వేంకటాద్రిస్తు మాహాత్మ్యం భూయోఽపి ప్రవదామ్యహమ్
యుష్మాకం సావధానేన శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ 1

పుణివ్యాం యాని తీర్థాని బ్రహ్మాండాంతర్గతాని చ
తాని సర్వాణి వర్తంతే వేంకటాఽహ్వయభూధరే ॥ 2

తస్మిన్ నగోత్తమే పుణ్యే వసంతం పురుషోత్తమమ్
శంఖచక్రధరం దేవం పీతాంబరధరం శుభమ్ ॥ 3

కౌస్తుభాలంకృతోరస్కం భక్తానామభయప్రదమ్
దేవదేవం విశాలాక్షం వేదవేద్యం సనాతనమ్ ॥ 4

అంగకోసలకర్ణాటకాశీగుర్జరదేశగాః
చోళకేరళపాండ్యాదిసర్వదేశసముద్భవాః ॥ 5

సకుటుంబాశ్చ సేవార్థం ఆయాంతి ప్రతివత్సరమ్
దేవాశ్చ ఋషయః సిద్ధాః యోగినః సనకాదయః ॥ 6

యే భాద్రపదమాసే తు వేంకటేశమహోత్సవే
సేవాం కుర్వంతి తే సర్వే నిష్పాపా ఉత్తమోత్తమాః ॥ 7

తత్ర శ్రీవేంకటేశస్య బ్రహ్మ లోకపితామహః
చకార కన్యామాసే తు ధ్వజారోహమహోత్సవమ్ ॥ 8

ప్రతివర్షం చ తత్సేవానిమిత్తం సర్వమానవాః
సర్వే దేవాశ్చ గంధర్వాః సిద్ధాః సాధ్యా మహాజనః ॥ 9

- బ్రహ్మాత్మవే భగవతః సమాయాంతి ద్విజోత్తమాః ।
విద్యానాం వేదవిద్యేవ మంత్రాణాం ప్రణవో యథా ॥ 10
- ప్రాణవత్ ప్రియవస్తూనాం ధేనూనాం కామధేనువత్
తథా వేంకటశైలేంద్రః క్షేత్రాణాముత్తమోత్తమః ॥ 11
- శేషవత్ సర్వనాగానాం పక్షిణాం గరుడో యథా
దేవానాం తు యథా విష్ణుః వర్ణానాం బ్రాహ్మణో యథా ॥ 12
- తథా వేంకటశైలేంద్రః క్షేత్రాణాముత్తమోత్తమః
భూరుహాణాం సురతరుః భార్యేవ సుహృదాం యథా ॥ 13
- తీర్థానాం తు యథా గంగా తేజసాం తు రవిర్యథా
తథా వేంకటశైలేంద్రః క్షేత్రాణాముత్తమోత్తమః ॥ 14
- ఆయుధానాం యథా వజ్రం లోహానాం కాంచనం యథా
వైష్ణవానాం యథా రుద్రో రత్నానాం కౌస్తుభో యథా ॥ 15
- తథా వేంకటశైలేంద్రః క్షేత్రాణాముత్తమోత్తమః
స్నానేన సద్వ్యసో లోకే విష్ణుప్రీతివివర్ధనః ॥ 16
- న మాధవసమో మాసో న కృతేన సమం యుగమ్
న చ వేదసమం శాస్త్రం న తీర్థం గంగయా సమమ్ ॥ 17
- న జలేన సమం దానం న సుఖం భార్యయా సమమ్
న కృషేస్తు సమం విత్తం న లాభో జీవితాత్ పరః ॥ 18
- న తపోఽనశనాదన్యత్ న దానాత్ పరమం సుఖమ్
న ధర్మస్తు దయాతుల్యో న జ్యోతిశ్చక్షుషా సమమ్ ॥ 19

- న తృప్తిరశనాత్ తుల్యా న వాణిజ్యం కృషేః సమమ్
న ధర్మేణ సమం మిత్రం న సత్యేన సమం యశః
యతా తథా భగవతః స్థానేన సదృశం న హి ॥ 20
- యత్తీర్థనం సకలపాపహరం మునీంద్రాః
యద్వందనం సకలసౌఖ్యదమేవ లోకే
యాత్రాఽపి యం ప్రతి సురైరపి పూజనీయా
తాదృజ్ మహాన్ భవతి వేంకటశైలముఖ్యః ॥ 21
- తస్యానుభావం ప్రవదామి భూయః సమస్తతీర్థాని వసంతి యత్ర
ఏవం సమస్తేషు చ ముఖ్యతీర్థం శ్రీస్వామినామాస్తి సరోవరం తత్ ॥ 22
- మాహాత్మ్యమేతస్య మయోచ్యతే కథం
యత్పశ్యమే రోధసి భూవరాహః ।
ఆలింగ్య కాంతామతిసౌమ్యమూర్తిః
విరాజతే విశ్వజనోపకారీ ॥ 23
- శ్రీస్వామిపుష్కరిణ్యాశ్చ దక్షిణే వేంకటేశ్వరః
ఆలింగితవపుర్లక్ష్మ్యా వరదో వర్తతే చిరమ్ ॥ 24
- ఏవం వః కథితం విప్రాః! క్షేత్రమాహాత్మ్యముత్తమమ్
యః శృణోతి సదా భక్త్యా విష్ణులోకే మహీయతే ॥ 25
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే క్షేత్రమహిమానువర్ణనం
నామ సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీసూతః -

- అథేదానీం ప్రవక్ష్యామి వేంకటేశ్వరవైభవమ్
యచ్ఛ్చుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 1
- శ్రీవేంకటేశ్వరం దేవం యః పశ్యతి సకృన్నరః
స నరో ముక్తిమాప్నోతి విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥ 2
- దశవర్షైస్తు యత్పుణ్యం క్రియతే తు కృతే యుగే
త్రేతాయామేకవర్షేణ యత్పుణ్యం సాధ్యతే నృభిః ॥ 3
- ద్వాపరే పంచమానేన తత్ దినేన కలౌ యుగే
తత్ఫలం కోటిగుణితం నిమిషే నిమిషే నృణామ్ ॥ 4
- నిఃసందేహం భవేదేవం శ్రీనివాసవిలోకినామ్
శ్రీవేంకటేశ్వరే దేవే తీర్థాని సకలాన్యపి ॥ 5
- విద్యంతే సర్వదేవాశ్చ మునయః పితరస్తథా
ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం సర్వదైవ వా ॥ 6
- యే స్మరంతి మహాదేవం శ్రీనివాసం విముక్తిదమ్
కీర్తయంత్యథవా విప్రాః తే ముక్తాః పాపపంజరాత్ ॥ 7
- నారాయణం పరం దేవం వేంకటేశం ప్రయాంతి వై
పూజితం శంఖరాజేన సచ్చిదానందవిగ్రహమ్ ॥ 8

- తస్య స్మరణమాత్రేణ యమపీడాఽపి నో భవేత్
శ్రీనివాసం మహాదేవం యేర్చయంతి సకృన్నరః ॥ 9
- కిం దానైః కిం ప్రత్యస్తేషాం కిం తపోభిః కిమధ్వరైః ?
వేంకటేశం పరం దేవం యో న చింతయతి క్షణమ్ ॥ 10
- అజ్ఞానీ స చ పాపీ స్యాత్ స మూకో బధిరస్తథా
స జడోఽంధశ్చ విజ్ఞేయః చిద్రం తస్య సదా భవేత్ ॥ 11
- శ్రీనివాసే మహాదేవే సకృద్ధృష్టే మునీశ్వరాః!
కిం కాశ్యా గయయా చైవ ప్రయాగేనాపి కిం ఫలమ్ ? ॥ 12
- దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం మానవా ఇహ భూతలే
వేంకటేశం పరం దేవం యే పశ్యంత్యర్చయంతి వా ॥ 13
- జన్మ తేషాం హి సఫలం తే కృతార్థాశ్చ నేతరే
వేంకటేశే పరే దేవే దృష్టే వా పూజితేఽపి వా ॥ 14
- శంభునా బ్రహ్మణా కిం వా ? శక్రేణాప్యఖిలామరైః ?
వేంకటేశే మహాదేవే భక్తియుక్తాశ్చ యే నరాః ॥ 15
- తేషాం ప్రణామస్మరణపూజాయుక్తాస్తు యే నరాః
న తే పశ్యంతి దుఃఖాని నైవ యాంతి యమాలయమ్ ॥ 16
- బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి సురాపానాయుతాని చ
దృష్టే నారాయణే దేవే విలయం యాంతి కృత్స్నశః ॥ 17
- యే వాంఛంతి సదా భోగం రాజ్యం చ త్రిదశాలయే
వేంకటాద్రినివాసం తే ప్రణమంతు సకృన్మదా ॥ 18

యాని కాని చ చ పాపాని జన్మకోటికృతాని చ తాని సర్వాణి పశ్యంతి వేంకటేశ్వరదర్శనాత్ ॥	19
సంపర్కాత్ కౌతుకాల్లోభాత్ భయాద్వాఽపి చ సంస్మరన్ వేంకటేశం మహాదేవం నేహాముత్ర చ దుఃఖభాక్ ॥	20
వేంకటాచలదేవేశం కీర్తయన్నర్చయన్నపి అవశ్యం విష్ణుసారూప్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥	21
యథైథాంసి సమిద్ధోఽగ్నిః భస్మసాత్ కురుతే క్షణాత్ తథా పాపాని సర్వాణి వేంకటేశ్వరదర్శనాత్ ॥	22
వేంకటేశ్వరదేవస్య భక్తిరష్టవిధా స్మృతా తద్భక్తజనవాత్సల్యం తత్పూజాపరితోఽణమ్ ॥	23
స్వయం తత్పూజనం భక్త్యా తదర్థే దేహచేష్టితమ్ తన్మాహాత్మ్యకథావాంశ్చ శ్రవణేష్వదరస్తథా ॥	24
స్వరనేత్రశరీరేషు వికారస్ఫురణం తథా శ్రీనివాసస్య దేవస్య స్మరణం సతతం తథా ॥	25
వేంకటాద్రినివాసం తం ఆశ్రిత్యైవోపజీవనమ్ ఏవమష్టవిధా భక్తిః యస్మిన్ ఘ్నేచ్ఛేఽపి వర్తతే ॥	26
స ఏవ ముక్తిమాప్నోతి శౌనకాద్యా మహాజనః । భక్త్యా త్వనన్యయా ముక్తిః బ్రహ్మజ్ఞానేన నిశ్చితా వేదాంతశాస్త్రశ్రవణాత్ యతీనామూర్ఘరేతసామ్ ॥	27
సా చ ముక్తిర్వినా జ్ఞానం వేదాంతశ్రవణోద్భవమ్ యత్యాశ్రమం వినా విప్రః విరక్తిం చ వినా తథా ॥	28

సర్వేషాం చైవ వర్ణానాం అఖిలాశ్రమిణామపి వేంకటేశ్వరదేవస్య దర్శనాదేవ కేవలమ్ ॥	29
అపునర్భవదా ముక్తిః భవిష్యత్సవిలంబితమ్ కృమికీటాశ్చ దేవాశ్చ మునయశ్చ తపోధనాః ॥	30
తుల్యా వేంకటశైలేంద్రే శ్రీనివాసప్రసాదతః పాపం కృతం మయాఽనేకం ఇతి మా క్రియతాం భయమ్ ॥	31
మా గర్వః క్రియతాం పుణ్యం మయాకారీతి వా జనైః వేంకటేశే మహాదేవే శ్రీనివాసే విలోకితే ॥	32
న న్యూనా నాధికాశ్చ స్యుః కింతు సర్వే మహాజనాః వేంకటాఖ్యే మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే ॥	33
శ్రీనివాసం పరం దేవం యః పశ్యతి సభక్తికమ్ న తేన తుల్యతామేతి చతుర్వేద్యపి భూతలే ॥	34
వేంకటేశ్వరదేవేశం యః పూజయతి భక్తితః స కోటికులసంయుక్తః ప్రయాతి హరిమందిరమ్ ॥	35
శ్రీనివాసాచ్చ న సమం నాధికం పుణ్యమస్తి వై వేంకటాద్రినివాసం తం ద్వేష్టి యో మోహమాస్థితః ॥	36
బ్రహ్మహత్యాయుతం తేన కృతం నరకకారణమ్ తత్సంభాషణమాత్రేణ మానవో నరకం వ్రజేత్ ॥	37
శ్రీనివాసపరా వేదాః శ్రీనివాసపరా మఖాః శ్రీనివాసపరాః సర్వే తస్మాదన్యన్న విద్యతే ॥	38

- అన్యత్సర్వం పరిత్యజ్య శ్రీనివాసం సమాశ్రయేత్
సర్వయజ్ఞ తపోదానతీర్థ స్నానే తు యత్ ఫలమ్॥ 39
- తత్ఫలం కోటిగుణితం శ్రీనివాసస్య సేవయా
వేంకటాద్రినివాసం తం చింతయన్ ఘటికాద్వయమ్ ॥ 40
- కులైకవింశతిం ధృత్వా విష్ణులోకే మహీయతే
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నానం దేవస్య దర్శనమ్ ॥ 41
- యది లభ్యేత వై పుంసాం కిం గంగాజలసేవయా?
వేంకటేశం పరం దేవం యః కదాఽపి న పశ్యతి ॥ 42
- సంకరః స తు విజ్ఞేయో న పితుర్బిజసంభవః
తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన వేంకటేశో దయానిధిః ॥ 43
- ద్రష్టవ్యోఽతిప్రయత్నేన పరలోకేచ్ఛయా ద్విజాః !
ఏవం వః కథితం విప్రాః వేంకటేశస్య వైభవమ్ ॥ 44
- యస్త్యేతత్ శృణుయాన్నిత్యం పఠతే చ సభక్తికమ్
స వై వేంకటనాథస్య సేవాఫలమవాప్నుయాత్ ॥ 45
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే వేంకటేశ్వర
వైభవానువర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

బ్రహ్మాదీనాం నైరంతర్యేణ వేంకటాచలే స్థితివర్ణనమ్

శ్రీసూతః-

- అథాతః సంప్రవక్ష్యామి వేంకటాచలవైభవమ్
యుష్మాకం సావధానేన శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ 1
- లక్షకోటిసహస్రాణి సరాంసి సరితస్తథా
సముద్రాశ్చ మహాపుణ్యాః వనాన్యప్యాశ్రమా అపి ॥ 2
- పుణ్యాని క్షేత్రజాతాని వేదారణ్యాదికాని చ
మునయశ్చ వసిష్ఠాద్యాః సిద్ధచారణకిన్నరాః ॥ 3
- లక్ష్యా సహ ధరణ్యా చ భగవాన్ మధుసూదనః
సావిత్రిత్యా చ సరస్వత్యా సహైవ చతురాననః ॥ 4
- పార్వత్యా సహ దేవేశః త్ర్యంబకస్త్రిపురాంతకః
హేరంబషణ్ముఖాద్యాశ్చ దేవాః సేంద్రపురోగమాః ॥ 5
- ఆదిత్యాదిగ్రహశ్చైవ తథాఽష్టవసవో ద్విజాః !
పితరో లోకపాలాశ్చ తథాఽన్యే దేవతాగణాః ॥ 6
- మహాపాతకసంఘానాం నాశనే లోకపావనే
దివా నిశం వసంత్యంతః వేంకటాచలమూర్ధని ॥ 7
- తస్య దర్శనమాత్రేణ బుద్ధిసౌఖ్యం నృణాం భవేత్
తస్మాద్దని కృతావాసాః సిద్ధచారణయోషితః ॥ 8

పూజయంతి సదాకాలం వేంకటేశం కృపానిధిమ్
కోటయో బ్రహ్మహత్యానాం అగమ్యాగమకోటయః
అంగలగ్నా వినశ్యంతి వేంకటాచలమారుతైః ॥ 9

శ్రీవేంకటాచలారోహణసమయానుసంధానక్రమః

వేంకటాద్రిం గిరిం తం తు ప్రార్థయేత్ పుణ్యవర్ధనమ్
స్వర్ణాచల ! మహాపుణ్య ! సర్వదేవనిషేవిత ! ॥ 10

బ్రహ్మాదయోఽపి యం దేవాః సేవంతే శ్రద్ధయా సహ
తం భవంతమహం పద్భ్యాం ఆక్రమేయం నగోత్తమ ! ॥ 11

క్షమస్య తదఘం మేఽద్య దయయా పాపచేతసః
త్వన్మూర్ధని కృతాఽఽవాసం మాధవం దర్శయస్వ మే' ॥ 12

ప్రార్థయిత్వా నరస్త్వేవం వేంకటాద్రిం నగోత్తమమ్
తతో మృదుపదం గచ్ఛేత్ పావనం వేంకటాచలమ్ ॥ 13

వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నాత్వా నియమపూర్వకమ్ ॥ 14

పిండదానం తతః కుర్యాత్ అపి సర్వపమాత్రకమ్
శమీదలసమానాన్వా దద్యాత్ పిండాన్ పితౄన్ ప్రతి
స్వర్గస్థా మోక్షమాయాంతి స్వర్గం నరకవాసినః ॥ 15

పాపవినాశనాఖ్యతీర్థమహాత్మ్యమ్

తతస్తస్యోపరి మహత్ సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్
సర్వతీర్థోత్తమం పుణ్యం నామ్నా పాపవినాశనమ్ ॥ 16

అస్తి పుణ్యతమే విప్రాః ! పవిత్రే వేంకటాచలే
యస్య సంస్మరణాదేవ గర్భవాసో న విద్యతే ॥ 17

తత్ప్రాప్య తు నరః స్నాయాత్ స్వామితీర్థస్య చోత్తరే
తత్ర స్నానాన్నరా యాంతి వైకుంఠం నాత్ర సంశయః ॥ 18

ఋషయః -

సూత ! పాపవినాశనాఖ్యతీర్థస్య బ్రూహి వైభవమ్
వ్యాసేన బోధితస్త్వం హి వేత్సి సర్వం మహామునే ! ॥ 19

శ్రీసూతః -

బ్రహ్మశ్రమపదే వృత్తాం పార్శ్వే హిమవతః శుభే
వక్ష్యామి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠా ! యష్మాకం తు కథాం శుభామ్ ॥ 20

తదాశ్రమపదం పుణ్యం బ్రహ్మశ్రమపదం శుభమ్
నానావృక్షసమాకీర్ణం పార్శ్వే హిమవతః శుభే ॥ 21

బహుగుల్మలతాఽఽకీర్ణం మృగద్విపనిషేవితమ్
సిద్ధచారణసంఘుష్టం రమ్యం పుష్పితకాననమ్ ॥ 22

యతిభిర్బహుభిః కీర్ణం తాపసైరుపశోభితమ్
బ్రాహ్మణైశ్చ మహాభాగైః సూర్యజ్వలనసన్నిభైః ॥ 23

నియమవ్రతసంపన్నైః సమాకీర్ణం తపస్విభిః
దీక్షితైర్యాగశీలైశ్చ యతాఽఽహారైః కృతాఽఽత్మభిః ॥ 24

వేదాధ్యయనసంపన్నైః వైదికైః పరివేష్టితమ్
వర్ణిభిశ్చ గృహస్థైశ్చ వానప్రస్థైశ్చ భిక్షుభిః ॥ 25

స్వాశ్రమాచారనిరతైః స్వవర్ణోక్తవిధాయభిః
వాలఖిల్యైశ్చ ఋషిభిః సమంతాత్పరివేష్టితమ్ ॥ 26

దృఢమత్యాఖ్యశూద్రవృత్తాంతః

తత్రాఖ్యైశ్చ పురా కశ్చిత్ శూద్రో దృఢమతిర్ద్విజాః
సాహసీ బ్రాహ్మణాభ్యాశం ఆజగామ ముదాఽన్యితః ॥ 27

ఆగతో హ్యశ్రమపదం పూజితశ్చ తపస్విభిః
నామ్నా దృఢమతిః శూద్రః సాష్టాంగం ప్రణనామ వై ॥ 28

తాన్ స దృష్ట్వా మునిగణాన్ దేవకల్పాన్ మహాజనః
కుర్వతో వివిధాన్ యజ్ఞాన్ సంప్రహృష్యత శూద్రకః ॥ 29

అథాస్య బుద్ధిరభవత్ తపః కర్తుమనుత్తమమ్
తతోఽబ్రవీత్ కులపతిం మునిమాగత్య తాపసమ్ ॥ 30

దృఢమతిః -

‘తపోధన ! నమస్తేఽస్తు రక్ష మాం కరుణానిధే !
తవ ప్రసాదాదిచ్ఛామి యాగం కర్తుం ప్రసీద మే’ ॥
ఏవముక్తస్తు శూద్రేణ తమాహ బ్రాహ్మణస్తదా ॥ 31

దృఢమతిం ప్రతి కులపత్యాఖ్యమున్యపదిష్టశూద్రధర్మాః

కులపతిః -

‘యాగే దీక్షయితుం శక్యో న శూద్రో హీనజన్మభాక్ ॥ 32

శ్రూయతే యది తే బుద్ధిః శుశ్రూషానిరతో భవ
ఉపదేశో న కర్తవ్యో జాతిహీనస్య కర్హిచిత్ ॥ 33

ఉపదేశే మహాన్ దోష ఉపాధ్యాయస్య విద్యతే
నాధ్యాపయేత్ బుధః శూద్రం తథా నైవ చ యాజయేత్ ॥ 34

న పాఠయేత్ తథా శూద్రం శాస్త్రం వ్యాకరణాదికమ్
కావ్యం వా నాటకం వాఽపి తథాఽలంకారమేవ వా ॥ 35

పురాణమితిహాసం చ శూద్రం నైవ తు పాఠయేత్
యది చోపదిశేద్విప్రః శూద్రస్యైతాని కర్హిచిత్ ॥ 36

త్యజేయుర్బ్రాహ్మణా విప్రం తం గ్రామాద్ర్భహ్మసంకులాత్
శూద్రాయ చోపదేష్టారం ద్విజం చండాళవత్ప్రజేత్ ॥ 37

శూద్రం చాక్షరసంయుక్తం దూరతః పరివర్ణయేత్
తచ్చుశ్రూషస్య భద్రం తే బ్రాహ్మణాఽప్రద్యాయా సహ ॥ 38

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా మన్వాదిభిరుదీరితా
నహి నైసర్గికం కర్మ పరిత్యక్తుం త్వమర్హసి’ ॥ 39

ఏవముక్తః స మునినా స శూద్రోఽచింతయత్తదా
కిం కర్తవ్యం మయా త్వద్య ప్రతే శ్రద్ధా హి మే పరా ॥ 40

యథా స్యాన్మమ సుజ్ఞానం యతిప్యేఽహం తథాఽద్య వై’
ఇతి నిశ్చిత్య మనసా శూద్రో దృఢమతిస్తదా ॥ 41

గత్వాఽఖ్యైశ్చ శ్రమపదాత్ దూరం కృతవాసుటజం శుభమ్
తత్ర వై దేవతాగారం పుణ్యాన్యాయతనాని చ ॥ 42

పుష్పారామాదికం చాపి తటాకఖననాదికమ్
శ్రద్ధయా కారయామాస తపఃసిద్ధ్యర్థమాత్మనః ॥ 43

- అభిషేకాంశ్చ నియమాన్ ఉపవాసాదికానపి
బలిం కృత్వా చ హుత్వా చ దైవతాన్యభ్యపూజయత్ ॥ 44
- సంకల్పనియమోపేతః ఫలాహారో జితేంద్రియః
నిత్యం కందైశ్చ మూలైశ్చ పుష్పైరపి తథా ఫలైః ॥ 45
- అతిథీన్ పూజయామాస యథావత్ సముపాగతాన్
ఏవం హి సుమహాన్ కాలో వ్యతిచక్రామ తస్య వై ॥ 46
- దృఢమతయే సుమత్యాఖ్యవిప్రప్రకాశిత
కర్మానుష్ఠానక్రమః**
- అథాశ్రమమగాత్తస్య సుమతిర్నామ నామతః
ద్విజో భర్గకులోద్భూతః సత్యవాదీ జితేంద్రియః ॥ 47
- స్వాగతైర్మునిమారాధ్య తోషయిత్వా ఫలాదికైః
కథయన్వై కథాః పుణ్యాః కుశలం పర్యపృచ్ఛత ॥ 48
- ఇత్థం సంప్రతి పాద్యాద్యైః ఉపచారైస్తు పూజితః
ఆశీర్భిరభినంద్యైః ప్రతిగృహ్య చ సత్క్రియామ్ ॥ 49
- తమాపృచ్ఛత్ ప్రహృష్టాత్మా స్వాశ్రమం పునరాయయా
ఏవం దినేదినే విప్రః శూద్రేఽస్మిన్ పక్షపాతవాన్ ॥ 50
- ఆగచ్ఛదాశ్రమం తస్య ద్రష్టుం తం శూద్రయోనిజమ్
బహుకాలం ద్విజస్యాభూత్ సంసర్గః శూద్రయోనినా ॥ 51
- స్నేహస్య వశమాపన్నః శూద్రోక్తం నాతిచక్రమే
అథాఽఽగతం ద్విజం శూద్రః ప్రాహ స్నేహవశీకృతమ్ ॥ 52
- హవ్యకవ్యవిధానం మే బ్రూహి త్వం తు గురుర్మతః
ఏవముక్తః స శూద్రేణ సర్వమేతదుపాదిశత్ ॥ 53

- కారయామాస శూద్రస్య పితృకార్యాదికం తదా
పితృకార్యే కృతే తేన విసృష్టః స ద్విజోత్తమః ॥ 54
- శూద్రస్య వైదికకర్మోపదేశేన సుమత్యనుభూతదుర్గతిః**
- అథ దీర్ఘేణ కాలేన పోషితః శూద్రయోనినా
త్యక్తో విప్రగణైః సోఽయం పంచత్వమగమత్ ద్విజః ॥ 56
- వైవస్వతభటైర్నిత్వా పాతితో నరకేష్వపి
కల్పకోటిసహస్రాణి కల్పకోటిశతాని చ ॥ 57
- భుక్త్వా క్రమేణ నరకాన్ తదంతే స్థావరోఽభవత్
గర్దభస్తు తతో జజ్ఞే విద్వరాహస్తతః పరమ్ ॥ 58
- జజ్ఞేఽథ సారమేయోఽసౌ పశ్చాద్వాయసతాం గతః
అథ చండాలతాం ప్రాప్య శూద్రయోనిమగాత్తతః ॥ 59
- గతవాన్ వైశ్యతాం పశ్చాత్ క్షత్రియస్తదనంతరమ్
ప్రబలైర్పాద్యమానోఽసౌ బ్రాహ్మణో వై తదాఽభవత్ ॥ 60
- ఉపసీతః స పిత్రా తు వర్షే గర్భాష్టమే ద్విజః
వర్తమానః పితృగృహే స్వాచారాభ్యాసతత్పరః ॥ 61
- గచ్ఛన్ కదాచిద్గహనే గృహీతో బ్రహ్మరక్షసా
రుదన్ భ్రమన్ స్థలన్ మూఢః ప్రలపన్ ప్రహసన్నసౌ ॥ 62
- శశ్వద్ధాహేతి చ వదన్ వైదికం కర్మ సోఽత్యజత్
దృష్ట్వా సుతం తథాభూతం పితా దుఃఖేన పీడితః ॥ 63
- సుతమాదాయ చ స్నేహాత్ అగస్త్యం శరణం యయా
సువర్ణముఖరీతీరే తపస్యంతం శివాగ్రతః ॥ 64

భక్త్యా మునిం ప్రణమ్యాసౌ పితా తస్య సుతస్య వై
తస్మై నివేదయామాస స్వపుత్రస్య విచేష్టితమ్ ॥ 65

అగస్త్యోక్త్యా దుర్గత్యపనోదనార్థం సుమతేర్వేంకటాద్రిగమనమ్

అబ్రవీచ్ఛ తదా విప్రః కుంభజం మునిపుంగవమ్
'ఏష మే తనయో బ్రహ్మన్ ! గృహీతో బ్రహ్మరక్షసా ॥ 66

సుఖం న లభతే బ్రహ్మన్ ! రక్ష తం కరుణాదృశా
నాస్తి మే తనయోఽప్యన్యః పితౄణామృణముక్తయే ॥ 67

తస్య పీదావినాశార్థం ఉపాయం బ్రూహి కుంభజ !
త్వత్సమన్తిషు లోకేషు తపఃశీలో న విద్యతే ॥ 68

త్వాం వినాఽస్య పరిత్రాతా న మే పుత్రస్య విద్యతే
పుత్రే దయాం కురు గురో! దయాశీలా హి సాధవః ॥ 69

శ్రీసూతః -

'పూర్వజన్మని తే పుత్రో బ్రాహ్మణోఽయం మహామతే !
సుమతిర్నామ విప్రోఽయం మతిం శూద్రాయ వై దదౌ ॥ 70

కర్మాణి వైదికాన్యేష సర్వాణ్యుపదిదేశ వై
అతోఽయం నరకాన్ భుక్త్వా కల్పకోటిసహస్రకమ్ ॥ 71

జాతో భువి తదంతేషు స్థావరాదిషు యోనిషు
ఇదానీం బ్రాహ్మణో జాతః కర్మశేషేణ తే సుతః ॥ 72

యమేన ప్రేషితేనాత్ర గృహీతో బ్రహ్మరక్షసా
కూరేణ పాతకేనాద్య పూర్వజన్మకృతేన వై ॥ 73

ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామి బ్రహ్మరక్షోవినాశనే
శృణుష్వ శ్రద్ధయా యుక్తః సమాధాయ చ మానసమ్ ॥ 74

సువర్ణముఖరీతీరే ఋషిసంగనిషేవితే
వర్తతే దైవతైః సేవ్యః పావనో వేంకటాచలః ॥ 75

తస్యోపరి మహాతీర్థం నామ్నా పాపవినాశనమ్
అస్తి పుణ్యం ప్రసిద్ధం చ మహాపాతకనాశనమ్ ॥ 76

భూతప్రేతపిశాచానాం వేతాలబ్రహ్మరక్షసామ్
మహతాం చైవ రోగాణాం తీర్థం తన్నాశకం స్మృతమ్ ॥ 77

సుతమాదాయ గచ్ఛ త్వం తత్తీర్థం గిరిమధ్యగమ్
ప్రయతః స్నాపయ సుతం తీర్థే పాపవినాశనే ॥ 78

స్నానేన త్రిదినం తత్ర బ్రహ్మరక్షో వినశ్యతి
నైవోపాయాంతరం తస్య వినాశే విద్యతే భువి ॥ 79

తస్మాచ్ఛీఘ్రం ప్రయాహి త్వం వేంకటాహ్వయపర్వతమ్
తత్ర పాపవినాశాఖ్యతీర్థే స్నాపయ తే సుతమ్ ॥ 80

మా విలంబం కురుష్వాత్ర త్వరయా యాహి వై ద్విజ !
ఇత్యుక్తః స ద్విజోఽగస్త్యం ప్రణమ్య భువి దండవత్ ॥ 81

అనుజ్ఞాతశ్చ తేనాసౌ ప్రయయౌ వేంకటాచలమ్
సుతేన సాకం విప్రోఽసౌ గత్వా పాపవినాశనమ్ ॥ 82

సుమతేః పాపనాశనస్నానేన దుర్గత్యపనోదనమ్

సంకల్పపూర్వం సంస్నాప్య దినత్రయమసౌ సుతమ్
సస్నౌ స్వయం చ విప్రేంద్రః పితా పాపవినాశనే ॥ 83

సమాగతః పపౌ తోయం కృత్వా చాప్యాహ్నికక్రమమ్
అథ తస్య సుతస్తత్ర విముక్తో బ్రహ్మరక్షసా ॥ 84

సమజాయత నీరోగః స్వస్థః సుందరరూపధృక్
సర్వసమృత్సమృద్ధోఽసౌ భుక్త్వా భోగాననేకశః ॥ 85

దేహంతే ప్రయయా ముక్తిం స్నానాత్ పాపవినాశనే
పితాఽపి తత్ర స్నానేన దేహంతే ముక్తిమాప్తవాన్ ॥ 86

వైదికకర్మానుష్ఠాతుర్ధృఢమతేః దుర్గతిప్రాప్త్యపనోదనమ్
తేనోపదిష్టోఽయం శూద్రః సః భుక్త్వా నరకాన్ క్రమాత్
అనేకాసు జనిత్వా చ కుత్సితాస్వపి యోనిషు ॥ 87

గృధ్రజన్మాభవత్పశ్చాత్ వేంకటాచలభూధరే
న కదాచిజ్జలం పాతుం తీర్థే పాపవినాశనే ॥ 88

సమాగతః పపౌ తోయం సిషిచే చాత్మనస్తనుమ్
తదైవ దివ్యదేహః సన్ సర్వాభరణభూషితః
దివ్యం విమానమారుహ్య ప్రయయావమరాలయమ్ ॥ 89

శ్రీసూతః -

ఏవంప్రభావమేతద్వై తీర్థం పాపవినాశనమ్
పాపానాం నాశనాద్విప్రాః పాపనాశాభిధం హి తత్ ॥ 90

ఇత్థం రహస్యం కథితం మునీంద్రాః ! తద్వైభవం పాపవినాశనస్య ।
యత్రాభిషేకాత్ సహసా విముక్తౌ ద్విజశ్చ శూద్రశ్చ వినింద్యకృత్యౌ ॥ 91

ఇతి శ్రీ స్కాందపూరాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే పాపవినాశన
తీర్థమహిమానువర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ దశమోఽధ్యాయః

-----o-----

భూయః పాపవినాశనతీర్థమహాత్మ్యవర్ణనమ్

శ్రీసూతః -

పునశ్చాహం ప్రవక్ష్యామి పాపనాశనవైభవమ్
భగవద్భక్తిభావేన శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ 1

ఇతిహాసం ప్రవక్ష్యామి సర్వపాపవినాశనమ్
యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 2

భద్రమత్యాఖ్యదరిద్రద్విజవృత్తాంతః

ఆసీత్ పురా ద్విజవరో వేదవేదాంగపారగః
దరిద్రో వృత్తిహీనశ్చ నామ్నా భద్రమతిర్ద్విజః ॥ 3

శ్రుతాని సర్వశాస్త్రాణి తేన విప్రేణ ధీమతా
శ్రుతాని చ పురాణాని ధర్మశాస్త్రాణి సర్వశః ॥ 4

అభవంస్తస్య షట్ పత్న్యః కృతా సింధుర్యశోవతీ
కామినీ మాలినీ చైవ శోభా చైవ ప్రకీ ర్తితాః ॥ 5

తాసు పత్నీషు తస్యాసీత్ పుత్రాణాం చ శతద్వయమ్
తే సర్వే తస్య పుత్రాద్యాః క్షుధయా పరిపీడితాః ॥ 6

అకించనో భద్రమతిః క్షుధార్తానాత్మజాన్ ప్రియాన్
పశ్యన్ ప్రియాః క్షుధార్తాశ్చ విలలాపాకులేంద్రియః ॥ 7

ధిక్ జన్మ భాగ్యరహితం ధిక్ జన్మ ధనవర్జితమ్
ధిక్ జన్మ కీర్తిరహితం ధిక్ జన్మాతిధ్యవర్జితమ్ ॥ 8

- ధిక్ జన్మాచారరహితం ధిక్ జన్మజ్ఞానవర్జితమ్
ధిక్ జన్మ యత్నరహితం ధిక్ జన్మ సుఖవర్జితమ్ ॥ 9
- ధిక్ జన్మ బంధురహితం ధిక్ జన్మ ఖ్యాతివర్జితమ్
నరస్య బహ్వపత్యస్య ధిక్ జన్మైశ్వర్యవర్జితమ్ ॥ 10
- అహో గుణాః సౌమ్యతా చ విద్వత్తా జన్మ సత్కులే
దారిద్ర్యాంబుధిమగ్నస్య సర్వమేతన్న శోభతే ॥ 11
- విప్రాః పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ బాంధవా భ్రాతరస్తథా
శిష్యాశ్చ సర్వే మనుజాః త్యజంత్యైశ్వర్యవర్జితమ్ ॥ 12
- ఇతి నిశ్చిన్త్య మతిమాన్ ధీరో భద్రమతిర్ద్విజః
చండాలో వా ద్విజో వాపి భాగ్యవానేవ పూజ్యతే ॥ 13
- దరిద్రః పురుషో లోకే శవవల్లోకనిందితః
అహో సంపత్సమాయుక్తో నిష్ఠరో వాప్యనిష్ఠరః ॥ 14
- గుణహీనోఽపి గుణవాన్ మూర్ఖో వాపి స పండితః
నిష్ఠరో వా గుణీ వాపి ధర్మహీనోఽథ వా నరః ॥ 15
- ఐశ్వర్యగుణయుక్తశ్చేత్ పూజ్య ఏవ న సంశయః
అహో దరిద్రతా దుఃఖం తత్రాప్యశాఽతిదుఃఖదా
ఆశాభిభూతాః పురుషాః దుఃఖమశ్నువతే క్షణాత్ ॥ 16
- ఆశాయా దాసా యే దాసాః తే సర్వలోకస్య
ఆశా దాసీ యేషాం తేషాం దాసాయతే లోకః ॥ 17
- సర్వశాస్త్రార్థవేత్తాఽపి దరిద్రో భాతి మూర్ఖవత్
ఆకించన్యమహాగ్రాహగ్రస్తానాం నాస్తి మోచకః ॥ 18

- అహో దుఃఖమహో దుఃఖమహో దుఃఖం దరిద్రతా
తత్రాపి పుత్రదారాణాం బాహుల్యమతిదుఃఖదమ్ ॥ 19
- ఏవముక్త్వా భద్రమతిః సర్వశాస్త్రార్థపారగః
అత్రైశ్వర్యపదం ధర్మం మనసా చింతయంస్తదా
తూష్టిం స్థితో భద్రమతిః మహాక్షేశసమన్వితః ॥ 20
- భద్రమతేః కామినీకృత వేంకటాద్రిగమనప్రోత్సాహనమ్**
- తదానీం తాసు భార్యాసు కామినీ పతిదేవతా
భార్యా సాధుగుణైర్యుక్తా పతిం తం ప్రత్యభాషత ॥ 21
- కామినీః -**
- “భగవన్ ! సర్వధర్మజ్ఞ ! సర్వశాస్త్రార్థపారగ !
మమ నాథ ! మహాభాగ ! వాక్యం శృణు మహామతే ! ॥ 22
- సువర్ణముఖరీతీరే ఋషిసంఘనిషేవితే
వర్తతే దైవతైః సేవ్యః పావనో వేంకటాచలః ॥ 23
- తస్మిన్ వేంకటశైలేంద్రే సురాసురనమస్కృతే
వర్తతే పావనం తీర్థం పాపానాం దాహకం శుభమ్ ॥ 24
- తత్ర గత్వా మహాభాగ ! పాపనాశే మహామతే !
కురు స్నానం ప్రయత్నేన భార్యాపుత్రసమన్వితః ॥ 25
- తస్య తీర్థస్య మాహాత్మ్యం నారదేన శ్రుతం మయా
బాలభావే మమ పితురంతికే ప్రోక్తవాన్ మునిః ॥ 26
- ‘వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే
సర్వదుఃఖప్రశమనే సర్వసంపత్ప్రదాయకే ॥ 27

- పాపనాశే మహాతీర్థే స్నాత్వా సంకల్పపూర్వకమ్
అత్యైశ్వర్యప్రదం ధర్మం మనసా చింతయంస్తదా ॥ 28
- భూమిదానం వినిశ్చిత్త్య సర్వదానోత్తమోత్తమమ్
ప్రాపకం పరలోకస్య సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ 29
- దానానాముత్తమం దానం భూదానం పరికీర్తితమ్
తద్గత్వా సమవాప్నోతి యద్యదిష్టతమం నరః ॥ 30
- ఇత్యేవం నారదేనోక్తం శ్రుత్వా మే జనకో ద్విజః
సంప్రహృష్టమనా భూత్వా శేషాద్రిం ప్రాప్తవాంస్తదా ॥ 31
- తత్ర గత్వా మహాభాగః సర్వసంపత్ప్రదాయకమ్
భూదానం విప్రవర్యాయ శ్రోత్రియాయ ప్రదత్తవాన్ ॥ 32
- తతో మే జనకో విద్వన్ ! సర్వభాగ్యసమన్వితః
ఇహ లోకే సుఖం ప్రాప్య చాంతే విష్ణుపురం యయౌ ॥ 33
- త్వం చ గత్వా మహాభాగ ! వేంకటాద్రిం నగోత్తమమ్
కురు దానం ప్రయత్నేన భూదానం సర్వకామదమ్ ॥ 34

కామినీకథితభూదానప్రశంసా

- భూమిదానస్య మాహాత్మ్యం శృణుస్వ సుసమాహితః
న కోఽపి గదితుం శక్తో లోకేఽస్మిన్ భగవన్ ! ప్రభో ! ॥ 35
- భూమిదానాత్ పరం దానం న భూతం న భవిష్యతి
పరం నిర్వాణమాప్నోతి భూమిదో నాత్ర సంశయః ॥ 36
- స్వల్పామపి మహీం దత్త్వా శ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే
బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితమ్ ॥ 37

- భూమిదః సర్వదః ప్రోక్తో భూమిదో మోక్షభాక్ భవేత్
భూమిదానం వృషాద్రౌ చ సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 38
- మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వా సర్వపాతకైః
దశహస్తాం మహీం దత్త్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ 39
- సత్పాత్రే భూమిదాతా యః సర్వదానఫలం లభేత్
భూమిదస్య సమో నాన్యః త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ 40
- ద్విజస్య వృత్తిహీనస్య యః ప్రదద్యాన్మహీం శుభామ్
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శేషో నార్హః కదాచన ॥ 41
- విప్రస్య వృత్తిహీనస్య సదాచారస్య కస్య చిత్
యోఽల్పామపి మహీం దద్యాత్ స విష్ణుర్నాత్ర సంశయః ॥ 42
- ఇక్షుగోధూమకేదారపూగవృక్షాదిసంయుతా
పుధ్నీ ప్రదీయతే యేన స విష్ణుర్నాత్ర సంశయః ॥ 43
- వృత్తిహీనస్య విప్రస్య దరిద్రస్య కుటుంబినః
స్వల్పామపి మహీం దత్త్వా విష్ణుసాయుజ్యమశ్నుతే ॥ 44
- సక్తస్య దేవపూజాసు విప్రస్యాటవికా మహీ
దత్తా భవతి గంగాయాం త్రిరాత్రస్నానజం ఫలమ్ ॥ 45
- విప్రస్య వృత్తిహీనస్య సదాచారరతస్య చ
ద్రోణికాం పృథివీం దత్త్వా యత్ఫలం లభతే శృణు ॥ 46
- గంగాతీరేఽశ్వమేధానాం శతాని విధివన్నరః
కృత్వా యత్ఫలమాప్నోతి తదాప్నోతి మహాత్ఫలమ్ ॥ 47

- దదాతి భారికాం భూమిం దరిద్రాయ ద్విజాతయే
తస్య పుణ్యం ప్రవక్ష్యామి మన్నాథ ! భగవన్ ! ప్రభో ! ॥ 48
- అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయశతాని చ
విధాయ జాహ్నవీతీరే యత్ఫలం తల్లభేత సః ॥ 49
- భూమిదానం మహాదానమతిదానం ప్రకీర్తితమ్
సర్వపాపప్రశమనం అపవర్గఫలప్రదమ్ ॥ 50
- యచ్ఛ్రుత్వా శ్రద్ధయా యుక్తో భూమిదానఫలం లభేత్
భార్యాయా వచనం శ్రుత్వా త్వితిహాససమన్వితమ్ ॥ 51
- సంతుష్టో మనసి ధ్యాత్వా శేషాచలనివాసినమ్
గంతుం ప్రచకమే బుద్ధ్యా క్రీడాచలమనుత్తమ్ ॥ 52
- భద్రమతయే భూప్రదానాత్ సుఘోషస్య సద్గతిః**
- తతో భద్రమతిః సౌమ్యః సర్వధర్మపరాయణః
సుశాలిం నామ నగరీం కలత్రసహితో యయౌ ॥ 53
- సుఘోషం నామ విప్రేంద్రం సర్వైశ్వర్యసమన్వితమ్
గత్వా యాచితవాన్ భూమిం పంచహస్తాయతాం ద్విజః ॥ 54
- సుఘోషో ధర్మనిరతః తం నిరీక్ష్య కుటుంబినమ్
మనసా ప్రీతిమాపన్నం సమభ్యర్చ్యైనమబ్రవీత్ ॥ 55
- ‘కృతార్థోఽహం భద్రమతే ! సఫలం మమ జన్మ చ
మత్కులం చానఘం జాతం త్వం హి గ్రాహ్యోఽసి మే యత ॥’ 56
- ఇత్యుక్త్వా తం సమభ్యర్చ్య సుఘోషో ధర్మతత్పరః
పంచహస్తప్రమాణాం తాం దదౌ తస్మై మహామతిః ॥ 57

- ‘పృథివీ వైష్ణవీ పుణ్యా పృథివీ విష్ణుపాలితా
పృథివ్యాస్తు ప్రదానేన ప్రీయతాం మే జనార్దనః’ ॥ 58
- మంత్రేణానేన విప్రేంద్రాః ! సుఘోషస్తం ద్విజేశ్వరమ్
విష్ణుబుద్ధ్యా సమభ్యర్చ్య తావతీం పృథివీం దదౌ ॥ 59
- స భద్రమతయే విప్రాః ! ధీమాంస్తాం యాచితాం భువమ్
దత్తవాన్ హరిభక్తాయ శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే ॥ 60
- సుఘోషో భూమిదానేన కోటివంశసమన్వితః
ప్రపేదే విష్ణుభవనం యత్ర గత్వా న శోచతి ॥ 61
- భద్రమతేః పాపనాశనతీరే భూదానార్థం వేంకటాద్రిగమనమ్**
- విప్రో భద్రమతిశ్చాపి పుత్రదారసమన్వితః
గతో వేంకటశైలేంద్రం సురాసురనమస్కృతమ్ ॥ 62
- గంధర్వయక్షశైలాదిసేవితం మేరుపుత్రకమ్
వైకుంఠాదాగతం దివ్యం క్రీడాచలమను త్తమమ్ ॥ 63
- తత్ర స్వామిసరస్తోయే నిర్మలే పావనే శుభే
దారపుత్రాదిసంయుక్తః స్నాత్వా సంకల్పపూర్వకమ్ ॥ 64
- తత్పశ్చిమతటే శ్వేతసూకరం వసుధాధరమ్
నత్వా తత్ర విధానేన శ్రీనివాసాలయం గతః ॥ 65
- తత్ర బ్రహ్మాదిదేవైశ్చ సేవితం వేంకటేశ్వరమ్
దృష్టవాన్ సహపుత్రాద్వైః విష్ణుభక్తో మహామతిః ॥ 66
- భక్త్యా ప్రణమ్య దేవేశం శ్రీనివాసం కృపానిధిమ్
పుత్రదారాదిసంయుక్తః పాపనాశనమాయయౌ ॥ 67

తత్ర స్నాత్వా విధానేన కృతధర్మాదిసత్త్రియః
కస్మైచిత్ విష్ణుభక్తాయ శ్రోత్రియాయ మహామతిః
విష్ణుబుద్ధ్యా స ప్రదదౌ భూదానం మోక్షదం శుభమ్ ॥ 68

భూదానప్రభావేణ భగవత్సాక్షాత్కారః

తదా ప్రాదురభూద్దేవః శంఖచక్రగదాధరః
వినతానందనారూఢో వనమాలావిభూషితః ॥ 69

పాపనాశస్య తీరే తు భూదానస్య ప్రభావతః
తదా భద్రమతిః సౌమ్యః స్తోతుం సముపచక్రమే ॥ 70

నమో నమస్తేఽఖిలకారణాయ నమో నమస్తేఽఖిలపాలకాయ ।
నమో నమస్తేఽమరనాయకాయ నమో నమో దైత్యవిమర్దనాయ ॥ 71

నమో నమో భక్తజనప్రియాయ నమో నమః పాపవిదారణాయ
నమో నమో దుర్జననాశకాయ నమోఽస్తు తస్మై జగదీశ్వరాయ ॥ 72

నమో నమః కారణవామనాయ నారాయణాయామితవిక్రమాయ
శ్రీశార్ఙ్గచక్రాసిగదాధరాయ నమోఽస్తు తస్మై పురుషోత్తమాయ ॥ 73

నమః పయోరాశినివాసకాయ నమోఽస్తు లక్ష్మీపతయేఽవ్యయాయ
నమోఽస్తు సూర్యాద్యమితప్రభాయ నమో నమః పుణ్యగతాగతాయ ॥ 74

నమో నమోఽర్కేందువిలోచనాయ నమోఽస్తు తే యజ్ఞఫలప్రదాయ
నమోఽస్తు యజ్ఞాంగవిరాజితాయ నమోఽస్తు తే సజ్జనవల్లభాయ ॥ 75

నమో నమః కారణకారణాయ నమోఽస్తు శబ్దాదివివర్జితాయ
నమోఽస్తు తేఽఖిలసృష్టానామప్రదాయ నమో నమో భక్తమనోరమాయ ॥ 76

నమో నమస్తేఽఖిలకారణాయ నమోఽస్తు తే మందరధారకాయ
నమోఽస్తు తే యజ్ఞవరాహనామ్నే నమో హిరణ్యాక్షవిదారకాయ ॥ 77

నమోఽస్తు తే వామనరూపభాజే నమోఽస్తు తే క్షతకులాంతకాయ
నమోఽస్తు తే రావణమర్దనాయ నమోఽస్తు తే నందసుతాగ్రజాయ ॥ 78

నమస్తే కమలాకాంత ! నమస్తే సుఖదాయినే
శ్రితార్చినాశినే తుభ్యం భూయో భూయో నమో నమః' ॥ 79

విప్రేణ సంస్తుతో దేవో భగవాన్ భక్తవత్సలః
వాత్సల్యేనాబ్రవీద్వాక్యం శ్రీనివాసో దయానిధిః ॥ 80

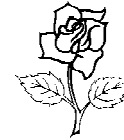
‘తాత ! తుష్టింఽస్మి భద్రం తే స్తోత్రేణ మహతా ద్విజ !
సర్వభోగసమాయుక్తః పుత్రపౌత్రాదిభిర్మతః ॥ 81

ఇహ లోకే సుఖం ప్రాప్య దేహాంతే ముక్తిమాప్నుహి’
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుః తత్రైవాంతరధీయత ॥ 82

ఏవం వః కథితం విప్రాః పాపనాశనవైభవమ్
తత్తీరే భూప్రదానస్య మాహాత్యం చాపి వర్ణితమ్ ॥ 83

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే పాపవిनाశనతీర్థే
భూదానఫలానువర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః

-----౦-----

రామానుజాఖ్యద్విజవృత్తాంతః

శ్రీసూతః -

భో భోస్తపోధనాః ! సర్వే నైమిశారణ్యవాసినః
ఆకాశగంగాతీర్థస్య మాహాత్మ్యం ప్రవదామ్యహమ్ ॥ 1

ఆకాశగంగానికటే సర్వశాస్త్రార్థపారగః
రామానుజ ఇతి ఖ్యాతో విష్ణుభక్తో జితేంద్రియః ॥ 2

తపశ్చకార ధర్మాత్మా వైఖానసమతే స్థితః
గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో విష్ణుధ్యానపరాయణః ॥ 3

జపన్నష్టాక్షరం మంత్రం ధ్యాయన్ హృది జనార్దనమ్
వర్షాస్వాకాశగో నిత్యం హేమంతేషు జలేశయః ॥ 4

సర్వభూతహితో దాంతః సర్వద్వంద్వవివర్జితః
వర్షాణి కతిచిత్సోఽయం జీర్ణపర్ణాశనోఽభవత్
కంచిత్యాలం జలాహరో వాయుభక్షః కియత్సమాః ॥ 5

ఆకాశగంగాతీరే రామానుజతపస్తుష్టభగవదావిర్భావః

అథ తత్తపసా తుష్టో భగవాన్ భక్తవత్సలః
ప్రత్యక్షతామగాత్తస్య శంఖచక్రగదాధరః ॥ 6

వికచాంబుజపత్రాక్షః సూర్యకోటిసమప్రభః
వినతానందనారూఢః ఛత్రచామరశోభితః ॥ 7

హరకేయూరమకుటః కటకాదివిభూషితః
విష్వక్సేనసునందాదికింకరైః పరివారితః ॥ 8

వీణావేణుమృదంగాదివాదకైర్నారదాదిభిః
గీయమానః సువిభవః పీతాంబరవిరాజితః ॥ 9

లక్ష్మీవిరాజితోరస్కో నీలమేఘనిభచ్ఛవిః
సనకాదిమహాయోగిసేవితః పార్శ్వయోర్ద్వయోః ॥ 10

మందస్మితేన సకలం మోహయన్ భువనత్రయమ్
స్వభాసా భాసయన్ సర్వా దిశో దశ విరాజయన్ ॥ 11

సుభక్తసులభో దేవో వేంకటేశో దయానిధిః
పునః సన్నిదధే తస్య రామానుజమహామునేః ॥ 12

ఆవిర్భూతం తదా దృష్ట్వా శ్రీనివాసం కృపానిధిమ్
పీతాంబరధరం దేవం తుష్టిం ప్రాప మహామునిః
భక్త్యా పరమయా యుక్తః తుష్టావ జగదీశ్వరమ్ ॥ 13

రామానుజాఖ్యవిప్రకృతభగవత్పుతిః

రామానుజః -

‘సమో దేవాధిదేవాయ శంఖచక్రగదాభృతే
నమో నిత్యాయ శుద్ధాయ వేంకటేశాయ తే నమః ॥ 14

నమో భక్తార్తిహంత్రే తే హవ్యకవ్యస్వరూపిణే
నమస్త్రిమూర్తయే తుభ్యం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణే ॥ 15

నమః పరేశాయ నమోఽతిభూమ్నై నమోఽస్తు లక్ష్మీపతయే విధాత్రే
నమోఽస్తు సూర్యేండువిలోచనాయ నమో విరించ్యాదృభివందితాయ ॥ 16

యో నామజాత్యాదివికల్పహీనః సమస్తదోషైరపి వర్జితో యః
సమస్తసంసారభయాపహారిణే తస్మై నమో దైత్యవినాశకాయ ॥ 17

- వేదాంతవేద్యాయ రమేశ్వరాయ వృషాద్రివాసాయ విధాతృపిత్రే
నమో నమః సర్వజనార్తిహారిణే నారాయణాయామితవిక్రమాయ॥ 18
- నమస్తుభ్యం భగవతే వాసుదేవాయ శార్ణిణే
భూయో భూయో నమస్తుభ్యం వేంకటాద్రినివాసినే' ॥ 19
- ఇతి స్తుత్వా వేంకటేశం శ్రీనివాసం జగద్గురుమ్
రామానుజో మునిస్తాష్ట్రీం ఆస్తే విప్రవరోత్తమః ॥ 20
- శ్రుత్వా స్తుతిం శ్రుతిసుఖాం హరిస్తస్య మహాత్మనః
అవాప పరమం తోషం వేంకటాచలనాయకః ॥ 21
- అథాఽఽలింగ్య మునిం శౌరిః చతుర్భిర్భాహుభిస్తదా
బభాషే ప్రీతిసంయుక్తో 'పరం వై వ్రయతా'మితి ॥ 22
- 'తుష్టోఽస్మి తపసా తేఽద్య స్తోత్రేణాపి మహామునే !
నమస్కారేణ చ ప్రీతో వరదోఽహం తవాఽఽగతః' ॥ 23

రామానుజాఖ్యవిప్రకృతభగవత్పార్థనా

రామానుజః -

- 'నారాయణ రమానాథ ! శ్రీనివాస జగన్మయ !
జనార్దన జగద్ధామన్ ! గోవింద నరకాంతక ! ॥ 24
- త్వద్ధర్మనాత్మకార్థోఽస్మి వేంకటాద్రిశిరోమణే !
త్వాం నమస్యంతి ధర్మిష్ఠా యతస్త్వం ధర్మపాలకః ॥ 25
- యన్న వేత్తి భవో బ్రహ్మ యన్న వేత్తి త్రయీ తథా
త్వాం వేద్మి పరమాత్మానం కిమస్మాదధికం పరమ్ ? ॥ 26

- యోగినో యం న పశ్యంతి యం న పశ్యంతి కర్మతాః
పశ్యామి పరమాత్మానం కిమస్మాదధికం పరమ్ ? ॥ 27
- ఏతేన చ కృతార్థోఽస్మి వేంకటేశ జగత్పతే !
యన్నామస్మృతిమాత్రేణ మహాపాతకినోఽపి చ ॥ 28
- ముక్తిం ప్రయాంతి మనుజాః తం పశ్యామి జనార్దనమ్
త్వత్పాదపద్మయుగళే నిశ్చలా భక్తిరస్తు మే' ॥ 29

భగవద్వర్ణితాకాశగంగాతీర్థస్నానకాలః

శ్రీభగవాన్ -

- 'మయి భక్తిర్ద్విధా తేఽస్తు రామానుజ ! మహామతే !
శృణు చాప్యపరం వాక్యం ఉచ్యతే తే మయా ద్విజ ! ॥ 30
- మేషసంక్రమణే భానోః చిత్రానక్షత్రసంయుతే
పౌర్ణమాస్యాం చ గంగాయాం స్నానం కుర్వంతి యే జనాః ॥ 31
- తే యాంతి పరమం ధామ పునరావృత్తివర్జితమ్
వియద్గంగాసమీపే త్వం వస రామానుజ ద్విజ ! ॥ 32
- ఏతత్పారబ్రహ్మదేహోంతే మత్స్వరూపమవాప్యసి
బహునా కిమిహోక్తేన వియద్గంగాజలే శుభే ॥ 33
- స్నాంతి యే వై జనాః సర్వే తే వై భాగవతోత్తమాః
భవంతి మునిశార్దూల ! నాత్ర కార్యా విచారణా' ॥ 34

రామానుజః -

- 'కింలక్షణా భాగవతాః జ్ఞాయంతే కేన కర్మణా
ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం కౌతూహలపరో యతః ॥ 35

భగవద్వర్ణితభాగవతలక్షణాని

శ్రీభగవాన్-

- ‘లక్ష్మ భాగవతానాం తు శృణుష్వ మునిసత్తమ !
వక్తుం తేషాం ప్రభావం తు శక్యతే నాబ్ధకోటిభిః ॥ 36
- యే హితాః సర్వజంతూనాం గతాః సూయా విమత్సరాః
జ్ఞానినో నిఃస్పృహః శాంతాః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 37
- కర్మణా మనసా వాచా పరపీడాం న కుర్వతే
అపరిగ్రహశీలాశ్చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 38
- సత్కథాశ్రవణే యేషాం వర్తతే సాత్త్వికీ మతిః
మత్పాదాంబుజభక్తా యే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 39
- మాతాపిత్రోశ్చ శుశ్రూషాం కుర్వతే యే సరోత్తమాః
యే తు దేవార్చనరతా యే తు తత్సాధకా నరాః
పూజాం దృష్ట్వా తు మోదంతే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 40
- వర్జినాం చ యతీనాం చ పరిచర్యాపరాశ్చ యే
పరనిందామకుర్వాణాః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 41
- సర్వేషాం హితవాక్యాని యే వదంతి సరోత్తమాః
యే గుణగ్రాహిణో లోకే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 42
- ఆత్మవత్సర్వభూతాని యే పశ్యంతి సరోత్తమాః
తుల్యః శత్రుషు మిత్రేషు తే వై భాగవతాః స్మృతాః ॥ 43
- ధర్మశాస్త్రప్రవక్తారః సత్యవాక్యరతాశ్చ యే
తేషాం శుశ్రూషవో యే చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 44

- వ్యాకుర్వంతి పురాణాని తాని శృణ్వంతి యే తథా
తద్వక్తరి చ భక్తా యే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 45
- యే గోబ్రాహ్మణశుశ్రూషాం కుర్వంతి సతతం నరాః
తీర్థయాత్రాపరా యే చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 46
- అన్యేషాముదయం దృష్ట్వా యేభిరనందంతి మానవాః
హరినామపరా యే చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 47
- ఆరామారోపణరతాః తటాకపరిరక్షకాః
కాసారకూపకర్తారః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 48
- యే వై తటాకకర్తారో దేవసద్మాని కుర్వతే
గాయత్రీనిరతా యే చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 49
- యేభిరనందంతి నామాని హరేః శ్రుత్వాఽతిహర్షితాః
రోమాంచితశరీరాశ్చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 50
- తుళసీకాననం దృష్ట్వా యే నమస్కుర్వతే నరాః
తత్కాష్టాంకితకర్ణా యే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 51
- తుళసీగంధమామ్రాయ సంతోషం కుర్వతే తు యే
తన్మూలమృద్ధరా యే చ తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 52
- స్వాశ్రమాచారనిరతాః తథైవాతిథిపూజకాః
యే చ వేదార్థవక్తారః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 53
- విదితాని చ శాస్త్రాణి పరార్థం ప్రవదంతి యే
సర్వత్ర గుణభాజో యే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 54

పానీయదాననిరతా హ్యన్నదానరతాశ్చ యే
ఏకాదశీవ్రతపరాః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 55

గోదాననిరతా యే చ కన్యాదానరతాశ్చ యే
మదర్థకర్మకర్తారః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 56

మన్మానసాశ్చ మద్భక్తా యే మద్భజనలోలుపాః
మన్నామస్మరణాసక్తాః తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 57

బహునాత్ర కిముక్తేన ? సంక్షేపాత్తే బ్రవీమ్యహమ్
సద్గుణాయ ప్రవర్తంతే తే వై భాగవతోత్తమాః ॥ 58

ఏతే భాగవతా విప్రాః కేచిదత్ర ప్రకీర్తితాః
మమాపి గదితుం శక్యా నాబ్ధికోటిశతైరపి ॥ 59

రామానుజ ! మహాభాగ ! మద్భక్తానాం చ లక్షణమ్
మయి భక్తే త్వయి ప్రీత్యా హ్యుక్తం కిల మహామతే ! ॥ 60

శ్రీసూతః-

ఏవం వః కథితం విప్రాః ! శౌనకాద్యా ! మహాసః !
వృషాద్రౌ చ వియద్గంగాతీర్థమహాత్మ్యముత్తమమ్ ॥ 61

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే ఆకాశగంకమాహాత్మ్యే
రామానుజవ్రతచర్యాదివర్ణనం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

-----o-----

దానార్హసత్పాత్రనిర్ణయః

ఋషయః-

‘భగవన్ సూత ! సర్వజ్ఞ ! వేదవేదాంతకోవిద !
దానాని కస్మై దేయాని దానకాలశ్చ కీదృశః
కశ్చ తత్రప్రతిగృహ్ణీయాత్ సర్వం నో వక్తుమర్హసి ॥ 1

శ్రీసూతః-

మహాపుణ్యప్రదే క్షేత్రే వేంకటాఖ్యే ద్విజోత్తమాః !
సర్వేషామేవ వర్ణానాం బ్రాహ్మణః పరమో గురుః ॥ 2

తస్మై దానాని దేయాని స తారయతి పండితః
బ్రాహ్మణః ప్రతిగృహ్ణీయాత్ వర్జయిత్వా త్వవర్ణకమ్ ॥ 3

షండస్య పుత్రహీనస్య దంభాచారరతస్య చ
వేదవిద్వేషిణశ్చైవ ద్విజవిద్వేషిణస్తథా ॥ 4

స్వకర్మత్యాగినశ్చాపి దత్తం భవతి నిష్ఫలమ్
పరదారరతస్యాపి పరద్రవ్యరతస్య చ ॥ 5

గాయకస్యాపి విప్రస్య దత్తం భవతి నిష్ఫలమ్
అసూయావిష్టమనసః కృతఘ్నస్య చ మాయినః ॥ 6

జ్ఞానశూన్యస్య విప్రస్య దత్తం భవతి నిష్ఫలమ్
నిత్యం యాచ్ఛాపరస్యాపి హింసకస్యాబలస్య చ ॥ 7

నామవిక్రయిణశ్చైవ వేదవిక్రయిణస్తథా
స్మృతివిక్రయిణశ్చైవ ధర్మవిక్రయిణస్తథా ॥ 8

- పరోపతాపశీలస్య దత్తం భవతి నిష్ఫలమ్
యే కేచిత్పాపనిరతా నిందితాః సుకృతైస్తథా ॥ 9
- న తేభ్యః ప్రతిగృహ్ణీయాత్ న దేయం వాపి కించన
సత్కర్మనిరతాయైవ శ్రోత్రియాయాఽఽహితాగ్నయే ॥ 10
- వృత్తిహీనాయ వై దేయం దరిద్రాయ కుటుంబినే
దేవపూజాసు సక్తాయ పురాణకథకాయ చ ॥ 11
- దేయం ప్రయత్నతో విప్రాః ! దరిద్రాయ విశేషతః
బహునా కిమిహోక్తేన ! శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః ! ॥ 12
- సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం చ ప్రదాతుం శక్యతే సదా
వంధ్యాభరై ప్రదత్తం చేత్ రాసభో జాయతే నరః ॥ 13
- నాస్తికం భిన్నమర్యాదం పుత్రహీనం జడం ఖలమ్
స్త్రేయినం కితవం చైవ కదాచిన్నాభివాదయేత్ ॥ 14
- పాషండం పతితం వ్రాత్యం వేదవిక్రయిణం తథా
కృతఘ్నం పాపనిరతం కదాచిన్నాభివాదయేత్ ॥ 15
- తథా స్నానం ప్రకుర్వంతం సమిత్పుష్పకరం తథా
ఉదపాత్రధరం చైవ భుంజంతం నాభివాదయేత్ ॥ 16
- వివాదశీలినం చండం వమంతం జనమధ్యగమ్
భిక్షాన్నధారిణం చైవ శయానం నాభివాదయేత్ ॥ 17
- వన్ధ్యాం చ తథా జారాం సూతికాం గర్భపాతినీమ్
ప్రతఘ్నీం చ తథా చండీం కదాచిన్నాభివాదయేత్ ॥ 18
- సభాయాం యజ్ఞశాలాయాం దేవతాయతనేష్వపి
ప్రత్యేకం తు నమస్కారో హంతి పుణ్యం పురాతనమ్ ॥ 19

- శ్రాద్ధప్రతే నియుక్తం చ దేవతాభ్యర్చకం తథా
యజ్ఞం చ తర్పణం చైవ కుర్వంతం నాభివాదయేత్ ॥ 20
- కుర్వతే వందనం యస్తు న కుర్యాత్ప్రతివందనమ్
నాభివాద్యః స విజ్ఞేయో యథా శూద్రస్తథైవ చ ॥ 21
- తస్మాత్సర్వేషు కాలేషు బుద్ధిమాన్ బ్రాహ్మణోత్తమః
వంధ్యాపతిం ద్విజం క్రూరం కదాచిన్నాభివాదయేత్ ॥ 22

అకాశగంగామాహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః -

- అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పుణ్యశీలస్య ధీమతః
సనత్కుమారమునయే నారదేన ప్రభాషితమ్
తద్వక్ష్యామి మునిశ్రేష్ఠాః ! శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ 23
- పురా గోదావరీతీరే సర్వధర్మపరాయణః
పుణ్యశీలో ద్విజవరః సత్యవాదీ జితేంద్రియః ॥ 24
- దయావాన్ సర్వభూతేషు దేవాగ్నిద్విజపూజకః
కర్మణా జన్మశుద్ధశ్చ మాతాపితృహితే రతః ॥ 25
- గురుభక్తిః సదాక్షిణ్యో బ్రహ్మణ్యః సాధుసమ్మతః
ఏతాదృశగుణైర్యుక్తః పుణ్యశీలస్య ధీమతః ॥ 26
- గృహం సంప్రాప్తవాన్ విప్రో వేదవేదాంగపారగః
ప్రార్థితః పుణ్యశీలేన పితృశ్రాద్ధేఽతివేగతః ॥ 27
- తం విప్రం శ్రోత్రియం శాంతం పితృశ్రాద్ధే నియోజ్య వై
శ్రాద్ధం చకార ధర్మాత్మా ప్రత్యాబ్ధికమనుత్తమమ్ ॥ 28

పుణ్యశీలస్య వంధ్యాపతినిమంత్రణేన గర్దభముఖత్వప్రాప్తిః

తతః కాలాంతరే తస్య పుణ్యశీలస్య చాననే
వైరూప్యం ప్రాప్తమత్యుగ్రం రాసభాననవత్తదా ॥ 29

తతః ఖిన్నమనా భూత్వా పుణ్యశీలోఽతిధార్మికః
నిఃశ్వస్య బహుధా ఖిన్నః ప్రపేదేఽగస్త్యయోగినః ॥ 30

సువర్ణముఖరీతీరే ఋషిసంఘనిషేవితే
ఆశ్రమం పరమం దివ్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ ॥ 31

తత్రాఽఽశ్రమే మునివరైః సేవ్యమానమహర్నిశమ్
దృష్ట్వాఽగస్త్యం మహాత్మనం సర్వలోకహితైషిణమ్
ప్రణామమకరోత్తస్మై గార్దభాస్యోఽతిదుఃఖితః ॥ 32

పుణ్యశీలః-

‘తపోనిధే ! నమస్తుభ్యమగస్త్య ! మునిసేవిత !
కుత్సితాస్యం మహాపాపం రక్ష రక్ష దయానిధే ! ॥ 33

కేన దోషేణ మే చాత్ర ముఖస్యాసీద్విరూపతా
మయి ప్రీత్యా మహాభాగ ! వదస్వ మునిసత్తమ’ ॥ 34

ఆగస్త్యః-

‘విప్రవర్య ! మహాభాగ ! పుణ్యశీల ! మహామతే !
ఆననస్య విరూపం వై శృణు నాన్యమనా ద్విజ ! ॥ 35

వంధ్యాపతేః శ్రాద్ధనిమంత్రణానర్హత్వప్రశంసా

కంచిద్విప్రం గుణనిధిం వేదవేదాంగపారగమ్
శ్రోత్రియం పుత్రరహితం శ్రాద్ధే త్వం వినియుక్తవాన్ ॥ 36

తేన దోషేణ మహతా ముఖే తవ విరూపతా
యే లోకే హవ్యకవ్యాదౌ వంధ్యాయాః స్వామినం ద్విజమ్ ॥ 37

నియోజయంతి తే యాంతి ముఖే గర్దభరూపతాయ్
శుభకర్మణి వా విప్ర ! పైతృకే వాఽపి కర్మణి ॥ 38

వంధ్యాపతిం మహాపాపం కదాచిన్న నిమంత్రయేత్
వంధ్యాపతిం మహాకూరం వృషలీపతిమేవ వా ॥ 39

శ్రేయస్కామీ హి విప్రేంద్ర ! శ్రాద్ధే తు న నిమంత్రయేత్
వేదశాస్త్రాదియుక్తో పి కులీనః కర్మరోఽపి వా ॥ 40

వంధ్యాభర్తా ద్విజశ్రేష్ఠ ! శ్రాద్ధే త్యాజ్యః కథంచన
జ్యోతిష్టోమాదియజ్ఞేషు వ్రతేషు చ తపస్సు చ ॥ 41

సమర్థోఽపి ద్విజశ్రేష్ఠః శ్రాద్ధే వంధ్యాపతిం త్యజేత్
అలభ్యే తు ద్విజే పాత్రే తంతుమాత్రోపజీవినమ్ ॥ 42

పుత్రవంతం సదాచారం శ్రాద్ధార్థం తు నిమంత్రయేత్
తదభావే ద్విజశ్రేష్ఠ ! పుత్రం వాఽనుజమేవ వా ॥ 43

ఆత్మానం వా నియుంజీత శ్రాద్ధే వంధ్యాపతిం త్యజేత్
పుణ్యశీల ! మహాభాగ ! చోద్ధృత్య భుజముచ్యతే ॥ 44

సర్వథా పుత్రహీనం తు శ్రాద్ధార్థం న నియోజయేత్
వంధ్యాపతిం ద్విజం యస్తు శ్రాద్ధకర్తా నియోక్షతి
తచ్ఛ్రాద్ధమాసురం జ్ఞేయం కర్తా చ నరకం వ్రజేత్ ॥ 45

ఆకాశగంగాస్నానేన పుణ్యశీలస్య దద్వికృతినివృత్తిః

- బహునాత్ర కిముక్తేన తద్దోషవినివృత్తయే
ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామి స్వర్ణముఖ్యాస్తతే శుభే ॥ 46
- వర్తతే దేవసంఘైశ్చ సేవితో వేంకటాచలః
మేరుపుత్రో మహాపుణ్యః సర్వకామఫలప్రదః ॥ 47
- తస్మిన్ వేంకటశైలేంద్రే సురాసురనమస్కృతే
వియద్గంగేతి నామ్నా వై తీర్థమస్తి మహత్తరమ్ ॥ 48
- సర్వపాపప్రశమనం ఆయురారోగ్యవర్ధనమ్
త్వం గత్వా వేంకటం శైలం స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 49
- స్నాత్వా సంకల్పపూర్వస్తు గంగాతీర్థమనంతరమ్
గత్వా తీర్థవిధానేన స్నానం కురు మహామతే ! ॥ 50
- స్నానమాత్రాత్తతః సద్యో ముఖస్యాస్య మహామతే !
వైరూప్యం తత్క్షణాదేవ నశ్యత్యేవ న సంశయః ॥ 51

శ్రీసూతః -

- ఏవముక్తః పుణ్యశీలో హ్యగస్త్యేన మహాత్మనా
తం ప్రణమ్య మహాత్మానం వేంకటాద్రిం తతో యయౌ ॥ 52
- తత్ర గత్వా మహాభాగః స్వామిపుష్కరిణీజలే
స్నాత్వా నియమపూర్వం తు వియద్గంగాసమీపగః ॥ 53

- తత్ర స్నానేన ధర్మాత్మా కామవక్రోపమం ముఖమ్
ప్రాప్తవాన్ పుణ్యశీలస్తు అహో తీర్థస్య వైభవమ్ ! ॥ 54

- ఏవం వః కథితం విప్రాః ! నారదేన ప్రభాషితమ్
సనత్కుమారమునయే శౌనకాద్యా మహాజనః ! ॥ 55

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే ఆకాశగంగామాహాత్మ్యే
వర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః

-----o-----

చక్రతీర్థమాహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః -

అథాహం సంప్రవక్ష్యామి ద్విజేంద్రాః ! సత్యవాదినః !

చక్రతీర్థస్య మాహాత్మ్యం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥

1

యే శృణ్వంతి మహాపుణ్యం చక్రతీర్థస్య వైభవమ్

తే యాంతి విష్ణుభవనం పునరావృత్తివర్జితమ్ ॥

2

అన్నదానే చ విముఖా జలదానే తథైవ చ

గోదానవిముఖా యే చ శుద్ధాస్తేఽత్ర నిమజ్జనాత్

తస్మాత్పుణ్యతమం తీర్థం చక్రతీర్థమనుత్తమమ్ ॥

3

పద్మనాభాఖ్యద్విజకృతపస్తుప్తభగవదావిర్భావః

శ్రీసూతః -

పురా శ్రీవత్సగోత్రీయః పద్మనాభో జితేంద్రియః

చక్రపుష్కరిణీతీరే సోఽతప్యత మహత్తపః ॥

4

దయాయుక్తో నిరాహారః సత్యవాదీ జితేంద్రియః

ఆత్మవత్సర్వభూతాని పశ్యన్ విషయనిఃస్పృహః ॥

5

సర్వభూతహితో దాంతః సర్వద్వంద్వవివర్జితః

వర్షాణి కతిచిత్సోఽయం జీర్ణపర్ణాశనోఽభవత్ ॥

6

కంచితకాలం జలాహారో వాయుభక్షః కియత్సమాః

ఏవం ద్వాదశవర్షాణి పద్మనాభో మహామునిః ॥

7

శ్రీస్కాందపురాణే త్రయోదశోఽధ్యాయః

అతప్యత తపో ఘోరం దేవైరపి సుదుష్కరమ్

అథ తత్తపసా తుష్టో భగవాన్ కమలాపతిః ॥

8

ప్రత్యక్షతామగాత్తస్య శంఖచక్రగదాధరః

వికచాంబుజపత్రాక్షః సూర్యకోటిసమప్రభః

ఉన్మీల్య చక్షుషీ తత్ర దృష్టవాన్ వేంకటేశ్వరమ్ ॥

9

శంఖచక్రధరం శాంతం శ్రీనివాసం కృపానిధిమ్

దృష్ట్వా దేవం మహాత్మానం స్తోతుం సముపచక్రమే ॥

10

పద్మనాభాఖ్యద్విజకృతశ్రీనివాసస్తుతిః

‘సమో దేవాధిదేవాయ వేంకటేశాయ శారిణే

నారాయణాద్రివాసాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

11

నమః కల్మషనాశాయ వాసుదేవాయ విష్ణవే

శేషాచలనివాసాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

12

నమస్తైలోక్యనాథాయ విశ్వరూపాయ సాక్షిణే

శివబ్రహ్మాదివంద్యాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

13

నమః కమలనేత్రాయ క్షీరాబ్ధిశయనాయ తే

దుష్టరాక్షససంహర్రే శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

14

భక్తప్రియాయ దేవాయ దేవానాం పతయే నమః

ప్రణతార్చినాశాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

15

యోగినాం పతయే నిత్యం వేదవేద్యాయ విష్ణవే

భక్తానాం పాపసంహర్రే శ్రీనివాసాయ తే నమః’ ॥

16

ఏవం స్తుతో మహాభాగః శ్రీనివాసో జగన్మయః
పద్మనాభాఖ్యముషిణా చక్రతీర్థనివాసినా
సంతోషం పరమం ప్రాప్య వేంకటేశో దయానిధిః ॥ 17

పద్మనాభం ద్విజవరం శాంతం ధర్మపరాయణమ్
సుధాధారోపమం వాక్యం అభ్రవీత్ పురుషోత్తమః ॥ 18

పద్మనాభస్య చక్రతీర్థే నిరంతరవాసాయ భగవన్నియమనమ్

శ్రీభగవాన్-

‘ద్విజవర్య ! మహాభాగ ! మత్పాదకమలార్చక !
చక్రతీర్థస్య తీరే త్వం ఆకల్పం పూజయన్ వస’ ॥ 19

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుః తత్రైవాంతరధీయత
అంతర్ధానం గతే దేవే శ్రీనివాసే జగద్గురౌ ॥ 20

చక్రతీర్థస్య తీరే తు వాసం చక్రే మహామతిః
తతః కాలాంతరే కశ్చిత్ రాక్షసో భీమదర్శనః ॥ 21

మునిం తం పద్మనాభాఖ్యం నారాయణపరాయణమ్
ఆయయౌ భక్షితుం క్రూరః క్షుధయా పరిపీడితః ॥ 22

బ్రాహ్మణం తరసా సోఽయం రాక్షసో జగృహే తదా
గృహీతస్తరసా తేన విప్రో వేదాంగపారగః ॥ 23

ప్రచుక్రోశ దయాంభోధిం ఆపన్నానాం పరాయణమ్
నారాయణం చక్రపాణిం రక్ష రక్షేతి వై ముహుః ॥ 24

‘వేంకటేశ ! దయాసింధో ! శరణాగతపాలక !
త్రాహి మాం పురుషవ్యాఘ్ర ! రక్షోవశముపాగతమ్ ॥ 25

లక్ష్మీకాంత ! హరే ! విష్ణో ! వైకుంఠ ! గరుడధ్వజ !
మాం రక్ష రాక్షసాక్రాంతం గ్రాహాక్రాంతం గజం యథా ॥ 26

దామోదర ! జగన్నాథ ! హిరణ్యసురమర్దన !
ప్రహ్లాదమివ మాం రక్ష రాక్షసేనాతిపీడితమ్ ॥ 27

పద్మనాభహననోద్యుక్తాసురవధాయ భగవత్కృతచక్రప్రేషణమ్

ఇత్యేవం స్తువతస్తస్య పద్మనాభస్య హే ద్విజాః !
స్వభక్తస్య భయం జ్ఞాత్వా చక్రపాణిర్దయానిధిః ॥ 28

స్వచక్రం ప్రేషయామాస భక్తరక్షణకారణాత్
ప్రేరితం విష్ణుచక్రం తత్ విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ 29

అజగామాథ వేగేన చక్రపుష్కరిణీతటమ్
అనంతాదిత్యసంకాశం అనంతాగ్నిసమప్రభమ్ ॥ 30

మహాజ్వాలం మహానాదం మహాసురవిమర్దనమ్
దృష్ట్వా సుదర్శనం విష్ణోః రాక్షసోఽథ ప్రదుద్రువే ॥ 31

భగవత్ప్రేషితచక్రకృతాసురవధః

ద్రవమాణస్య తస్యాశు రాక్షసస్య సుదర్శనమ్
శిరశ్చకర్త సహసా జ్వాలామాలాదురాసదమ్ ॥ 32

తతో విప్రవరో దృష్ట్వా రాక్షసం పతితం భువి
ముదా పరమయా యుక్తః తుష్టావ చ సుదర్శనమ్ ॥ 33

పద్మనాభః-

విష్ణుచక్ర ! నమస్తేఽస్తు విశ్వరక్షణదీక్షిత !
నారాయణకరాంభోజభూషణాయ ! నమోఽస్తు తే ॥ 34

- యుద్ధేష్వసురసంహారకుశలాయ మహారవ !
 సుదర్శన ! నమస్తుభ్యం భక్తానామార్తినాశన ! ॥ 35
- రక్ష మాం భయసంవిగ్నం సర్వస్మాదపి కల్మషాత్
 స్వామిన్ ! సుదర్శన ! విభో ! చక్రతీర్థే సదా భవాన్ ॥ 36
- సన్నిధేహి హితాయ త్వం జగతో ముక్తికాంక్షిణః
 బ్రాహ్మణేనైవముక్తం తత్ విష్ణుచక్రం మునీశ్వరాః !
 తం ప్రాహ పద్మనాభాఖ్యం ప్రీణయన్నివ సౌహృదాత్ ॥ 37

ద్విజప్రార్థనయా చక్రకృతవరదానాదిః

సుదర్శనః-

- ‘పద్మనాభ ! మహాపుణ్యం చక్రతీర్థమనుత్తమమ్
 అస్మిన్ వసామి సతతం లోకానాం హితకామ్యయా
 త్వత్ప్రీడాం పరిచింత్యాహం రాక్షసేన దురాత్మనా ॥ 38
- ప్రేరితో విష్ణునా విప్ర ! త్వరయా సముపాగతః
 త్వత్ప్రీడకోఽపి నిహతో మయాఽయం రాక్షసాధమః ॥ 39
- మోచితస్త్వం భయాదస్మాత్ త్వం హి భక్తో హరేః సదా
 చక్రతీర్థే మహాపుణ్యే సర్వపాపహరే ద్విజ ! ॥ 40
- సతతం లోకరక్షార్థం సన్నిధానం కరోమి తే
 అస్మిన్ మత్సన్నిధానాత్తే తథాఽన్యేషామపి ద్విజ ! ॥ 41
- ఇతః పరం న పీడా స్యాత్ భూతరాక్షససంభవా
 అస్మిన్ మత్సన్నిధానాత్స్వాత్ ‘చక్రతీర్థ’ మితి ప్రథా ॥ 42

- స్నానం యేఽత్ర ప్రకుర్వంతి చక్రతీర్థే విముక్తిదే
 తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ వంశజాః సర్వ ఏవ హి ॥ 43
- విధూతపాపా యాస్యంతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్
 ఇత్యుక్త్వా విష్ణుచక్రం తత్ పద్మనాభస్య పశ్యతః ॥ 44
- అన్యేషామపి విప్రాణాం పశ్యతాం సహసా ద్విజాః !
 చక్రపుష్కరిణీం తాం తు ప్రావిశత్ పాపనాశినీమ్ ॥ 45

శ్రీసూతః-

- చక్రతీర్థస్య మాహాత్మ్యం విప్రేంద్రాః ! పాపనాశనమ్
 యుష్మాకం కథితం సర్వం శౌనకాద్యాః ! మహాజనః ! ॥ 46
- చక్రతీర్థసమం తీర్థం న భూతం న భవిష్యతి
 అత్ర స్నాత్వా నరో విప్రాః ! మోక్షభాజో న సంశయః ॥ 47
- కీర్తయేదిమమధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః
 చక్రతీర్థాభిషేకస్య ప్రాప్నోతి ఫలముత్తమమ్ ॥ 48
- ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే చక్రతీర్థమహిమాను
 వర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతుర్థశ్చోఽధ్యాయః

సుందరాఖ్యగంధర్వస్య రాక్షసత్వప్రాప్తినివృత్త్యైరుపోద్ఘాతః

ఋషయః-

భగవన్ ! రాక్షసః కోఽసౌ సూత పౌరాణికోత్తమ !

విష్ణుభక్తం మహాత్మానం యో బ్రాహ్మణమబాధత ॥

1

శ్రీసూతః-

వక్ష్యామి రాక్షసం క్రూరం తం విప్రాః ! శృణుతాఽఽదరాత్

యథా చ రాక్షసో జాతో మునీనాం శాపవైభవాత్ ॥

2

పురా వైకుంఠసదృశే శ్రీరంగే విష్ణుమందిరే

వసిష్ఠాత్రిముఖాః సర్వే విష్ణుభక్తా మహాజనః ॥

3

శ్రీరంగనాథం దేవేశం భక్తానామభయప్రదమ్

ఉపాసాంచక్రిరే ముక్త్యై శ్రీరంగపురవాసినః ॥

4

కదాచిత్తత్ర గంధర్వో వీరబాహుసుతో బలీ

సుందరో నామ విప్రేంద్రాః ! విటగోష్ఠీపరాయణః ॥

5

లలనాశతసంయుక్తో వివస్త్రిః సలిలాశయే

చిక్రీడ స వివస్త్రాభిః సాకం యువతిభిర్ముదా ॥

6

కవేరజాయాస్తీర్థే తు వసిష్ఠో మునిభిః సహ

మాధ్యాహ్నికం కర్తుమనాః యయౌ శ్రీరంగమందిరాత్ ॥

7

తాన్మషీనవలోక్యాథ రామాస్తా భయకాతరాః

వాసాంస్యాచ్ఛాదయామాసుః సుందరో న తు సాహసీ

తతో వసిష్ఠః కుపితః శశాపైనం గతత్రపమ్ ॥

8

వసిష్ఠః-

‘యస్మాత్సుందర ! గంధర్వ ! దృష్ట్వా స్మాంలజ్జయా త్వయా

వాసో నాచ్ఛాదితం శీఘ్రం యాహి రాక్షసతాం తతః’ ॥

9

ఏవముక్తే వసిష్ఠేన రామాః ప్రాంజలయస్తదా

ప్రణిపత్య వసిష్ఠం తం భక్తినిమ్రేణ చేతసా

మునిమండలమధ్యే తు వసిష్ఠమిదమబ్రువన్ ॥

10

రామాః-

భగవన్ ! సర్వధర్మజ్ఞ ! చతురానననందన !

దయాసింధోఽవలోక్యాస్మాన్ న కోపం కర్తుమర్హసి ॥

11

పతిరేవ హి నారీణాం భూషణం పరముచ్యతే

పతిహీనా తు యా నారీ శతపుత్రాఽపి సా మునే ! ॥

12

విధవేత్యుచ్యతే లోకే తాసాం జన్మ నిరర్థకమ్

తత్రప్రసాదం కురు మునే ! పత్యావస్మాకమాదరాత్ ॥

13

ఏకోఽపరాధః క్షంతవ్యో మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః

క్షమాం కురు దయాసింధో ! యుష్మచ్ఛిష్యేత్ర సుందరే’ ॥14

శ్రీసూతః-

వసిష్ఠః ప్రార్థితస్తేవం సుందరస్యాంగనాజనైః

ప్రోవాచ వచనం భూయః ప్రసన్నః స ద్విజోత్తమః ॥

15

సుందరాఖ్యస్య వసిష్ఠోక్తరాక్షసత్వనివృత్తుపాయః

వసిష్ఠః-

‘స మే స్యాద్వచనం మిథ్యా కదాచిదపి సుభ్రువః

ఉపాయం వః ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం శ్రద్ధయా సహ ॥

16

- పోడశాబ్దావధిః శాపో భర్తుర్యై భవితా ధ్రువమ్
పోడశాబ్దావధౌ చైవ సుందరో రాక్షసాకృతిః ॥ 17
- యదృచ్ఛయా వేంకటాద్రిం సర్వపాపహరం శుభమ్
గత్వాఽసౌ చక్రతీర్థం తత్ గమిష్యతి సురాంగనాః ! ॥ 18
- ఆస్తే తత్ర మహాయోగీ పద్మనాభో మునీశ్వరః
భక్షార్థం తం మునిం సోఽయం రాక్షసోఽభిగమిష్యతి ॥ 19
- తతో బ్రాహ్మణరక్షార్థం ప్రేరితం చక్రముత్తమమ్
విష్ణునాఽస్య శిరః కాయాత్ హరిష్యతి న సంశయః ॥ 20
- తతః స్వం రూపమాసాద్య శాపాన్ముక్తః స సుందరః
పతిర్వస్తిదివం భూయో గంతా నాస్త్యత్ర సంశయః ॥ 21
- తతస్త్రిదివమాసాద్య సుందరో యం పత్నిర్హి వః
రమయిష్యతి సుందర్యో ! యుష్మాన్ సుందరవేషభృత్ ॥ 22

శ్రీసూతః -

- ఇత్యుక్త్వా తు వసిష్ఠస్తాః సుందరస్య వరాంగనాః
స్వాశ్రమం ప్రయయౌ తూర్ణం శ్రీరంగేశ్వరభక్తిమాన్ ॥ 23
- అథ రామాస్తమాలింగ్య సుందరం పతిమాత్మనః
రురుదుః శోకసంతప్తాః దుఃఖసాగరమధ్యగాః ॥ 24
- దృశ్యమానాసు తాస్వేవం సుందరో రాక్షసోఽభవత్
మహాదంష్ట్రో మహాకాయో రక్తశ్మశ్రుశిరోరుహః ॥ 25
- తం దృష్ట్వా భయసంవిగ్నాః జగ్ముః రామాన్త్రివిష్టపమ్
తతో రాక్షసవేషోఽయం సుందరో భైరవాకృతిః ॥ 26

- భక్షయన్ ప్రాణినః సర్వాన్ దేశాద్దేశం వనాద్వనమ్
భ్రమన్ననిలవేగోఽయం వేంకటాద్రిం నగోత్తమమ్ ॥ 27
- ప్రవిశ్యాసౌ మహాపాపీ చక్రతీర్థం తతో యయా
ఏవం పోడశవర్షాణి భ్రమతోఽస్య యయుస్తదా ॥ 28
- తతస్తు పోడశాబ్దాంతే రాక్షసోఽయం మునీశ్వరాః !
భక్షితుం పద్మనాభం తం చక్రతీర్థనివాసినమ్ ॥ 29
- ఉపాద్రవద్వాయువేగః స చాస్తాషీజ్జనార్దనమ్
యోగినా చ స్తుతో విష్ణుః తదా చక్రమచోదయత్ ॥ 30
- రక్షితుం పద్మనాభం తం రాక్షసేన ప్రవీడితమ్
అథాఽగత్య హరేశ్చక్రం రాక్షసస్య శిరోఽహరత్ ॥ 31

సుందరాఖ్యస్య రాక్షసత్వవిముక్తిపూర్వకం స్వస్వరూపప్రాప్తిః

- తతోఽయం రాక్షసం దేహం త్యక్త్వా దివ్యకలేబరః
విమానవరమారుహ్య సుందరః పుష్పవర్షితః ॥ 32
- ప్రాంజలిః ప్రణతో భూత్వా వవందే తత్సుదర్శనమ్
తుష్టావ శ్రుతిరమ్యాభిః వాగ్భిరగ్ర్యాభిరాదరాత్ ॥ 33

సుందరః -

- ‘సుదర్శన ! నమస్తేఽస్తు విష్ణుహస్తైకభూషణ !
నమస్తే సురసంహరే సహస్రాదిత్యతేజసే ॥ 34
- కృపావేశేన భవతః త్యక్త్వాఽహం రాక్షసీం తనుమ్
స్వం రూపమభజం విష్ణోః చక్రాయుధ ! నమోఽస్తు తే ॥ 35

- అనుజానీహి మాం గంతుం త్రిదివం విష్ణువల్లభ !
భార్యా మే పరిశోచంతి విరహాతురచేతసః ॥ 36
- త్వన్మనస్కో భవిష్యామి యావజ్జీవం యథా హ్యహమ్
తథారూపం కురుష్య త్వం మయి చక్ర ! నమోఽస్తు తే ॥ 37
- ఏవం స్తుతం విష్ణుచక్రం సుందరేణ సభక్తికమ్
అనుజగ్రాహ సహసా 'తథాఽస్తి'తి మునీశ్వరాః ! ॥ 38
- చక్రాయుధాభ్యనుజ్ఞాతః సుందరో బ్రాహ్మణోత్తమమ్
ప్రణమ్య తేనానుజ్ఞాతో గంధర్వస్త్రిదివం యయౌ ॥ 39
- సుందరే తు గతే స్వర్గం పద్మనాభో మునీశ్వరః
తచ్చక్రం ప్రార్థయామాస 'విష్ణ్వయుధ ! నమోఽస్తు తే ॥ 40
- చక్రాయుధ ! నమామి త్వాం మహాసురవిమర్దన !
సన్నిధానం కురుష్య త్వం చక్రతీర్థేఽమలే శుభే ॥ 41
- త్వత్సన్నిధానాత్సర్వేషాం స్నాతానాం పాపినామిహ
పాపనాశం కురుష్య త్వం మోక్షం చ కురు శాశ్వతమ్ ॥ 42
- 'చక్రతీర్థ'మితి ఖ్యాతిం లోకేఽస్య పరికల్పయ
త్వత్సన్నిధానాదత్రత్యమునీనాం భయనాశనమ్ ॥ 43
- ఇతః పరం భవత్సార్య ! చక్రాయుధ ! నమోఽస్తు తే
భూతప్రేతపిశాచేభ్యో భయం మా భవతు ప్రభో ! ॥ 44
- ఇతి సంప్రార్థితం చక్రం పద్మనాభేన యోగినా
'తథైవాస్తి'తి సంభాష్య తస్మిన్స్తీర్థే తిరోహితమ్ ॥ 45

శ్రీసూతః-

- ఏవం వః కథితం విప్రాః ! రాక్షసస్యోద్భవో మయా
మాహాత్మ్యం చక్రతీర్థస్య కథితం చ మలాపహమ్
యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో భువి ॥ 46

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే చక్రతీర్థమహిమాను
వర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ పంచదశోఽధ్యాయః

-----౦-----

జాబాలితీర్థమాహాత్మ్యవర్ణనమ్

శ్రీసూతః -

భో భో తపోధనాః సర్వే నైమిశారణ్యవాసినః
వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే ॥

1

తతో జాబాలితీర్థస్య మహాత్మ్యం వర్ణయామ్యహమ్
దురాచారాభిధో యత్ర స్నాత్వా ముక్తోఽభవత్ ద్విజాః ! ॥

2

మునయః -

దురాచారాభిధః కోఽసౌ సూత ! తత్త్వార్థకోవిద !
కించ పాపం కృతం తేన దురాచారేణ వై మునే ! ॥

3

కథం వా పాతకాన్ముక్తః తీర్థేఽస్మిన్ స్నానవైభవాత్
ఏతచ్ఛ్రూషమాణానాం విస్తరాద్వద నో మునే ! ॥

4

కావేరీతీరవాసిదురాచారాఖ్యద్విజోదంతః

శ్రీసూతః -

మునయః శ్రూయతాం తస్య దురాచారస్య పాతకమ్
జాబాలితీర్థస్నానేన యథా ముక్తశ్చ పాతకాత్ ॥

5

దురాచారాభిధో విప్రః కావేరీతీరమాశ్రితః
కశ్చిదాస్తే ద్విజః పాపీ క్రూరకర్మరతః సదా ॥

6

బ్రహ్మఘ్నేశ్చ సురాపైశ్చ స్తేయిభిర్గురుతల్పగైః
సదా సంసర్గదుషోఽసౌ తైః సాకం న్యవసత్ ద్విజాః ॥

7

మహాపాతకసంసారదోషేణాస్య ద్విజస్య వై
బ్రాహ్మణ్యం సకలం నష్టం నిఃశేషేణ ద్విజోత్తమాః ॥

8

మహాపాతకిభిః సార్థం దినమేకం తు యో ద్విజః
నివసేత్సాదరం తస్య తత్క్షణాద్వై ద్విజన్మనః ॥

9

బ్రాహ్మణ్యస్య తు చైకాంశో నశ్యత్యేవ న సంశయః
ద్విదినం సేవనాత్సర్వాత్ దర్శనాచ్చయనాత్తథా ॥

10

భోజనాత్ సహపంక్తౌ చ మహాపాతకిభిర్ద్విజాః
ద్వితీయభాగో నశ్యేత బ్రాహ్మణ్యస్య న సంశయః ॥

11

త్రిదినాచ్చ తృతీయాంశో నశ్యత్యేవ న సంశయః
చతుర్దినాచ్చతుర్థాంశో విలయం యాతి హి ధ్రువమ్ ॥

12

అతః పరం చ తైః సాకం శయనాసనభోజనైః
తత్తుల్యపాతకీ భూయాత్ మహాపాతకిసంగవాన్ ॥

13

తేన బ్రాహ్మణ్యహీనోఽయం దురాచారాభిధో ద్విజః
గ్రస్తో భవద్భిషణేన వ్యాలేనేవ బలీయసా ॥

14

అసౌ పరవశస్తేన వేతాలేనాతిపీడితః
దేశాద్దేశం భ్రమన్ విప్రో వనాచ్ఛైవ వనాంతరమ్ ॥

15

పూర్వపుణ్యవిపాకేన దైవయోగేన స ద్విజః
వేంకటాద్రిం మహాపుణ్యం సర్వపాతకనాశనమ్ ॥

16

జాబాలితీర్థస్నానాత్ దురాచారవేతాలయోర్మహాపాతకాదినివృత్తిః

అనుద్రుతః పిశాచేన వేతాలేన ద్విజో యయా
న్యమజ్జయత్స వేతాలో మహాపాతకనాశనే ॥

17

- జాబాలితీర్థేఽథ విప్రేంద్రాః ! మహాపాతకిసంగినమ్
ఉదతిష్ఠతాదేవ వేతాలేన విమోచితః ॥ 18
- ఉత్థితోఽసౌ ద్విజో విప్రాః ! తస్మాత్తీర్థాత్తు పావనాత్
స్వస్థో వ్యచింతయత్ 'కోఽయం స్వర్ణముఖ్యాః సమీపతః ॥ 19
- కథం మయా గతమహో! కావేరీతీరవాసిన్
ఇతి చింతాకులః సోఽయం జాబాలేస్తీర్థముత్తమమ్ ॥ 20
- జాబాలిం చ మహాత్మానం యోగీంద్రవరముత్తమమ్
సమాగమ్య ప్రణమ్యాసౌ దురాచారోఽభ్యభాషత ॥ 21
- 'స జానే భగవన్ విప్ర ! పర్వతోఽయం వదాధునా
కావేరీతీరనిలయో దురాచారాభిధో హ్యహమ్ ॥ 22
- కృపయా బ్రూహి మే బ్రహ్మన్ ! మయాఽత్ర కథమాగతమ్
ఇతి పృష్టో మునిస్తేన దురాచారేణ సువ్రతః
ధ్యాత్వా ముహూర్తమవదత్ దురాచారం కృపానిధిః ॥ 23

జాబాలివర్ణితపార్వణశ్రాద్ధాకరణదోషప్రశంసా

జాబాలిః-

- 'మహాపాతకిసంసర్గాత్ దురాచారస్య తే పురా
బ్రాహ్మణ్యం సప్తమభవత్ వేతాలస్త్వాం తతోఽగ్రహీత్ ॥ 24
- తేనావిష్టస్త వ్యమాయాతో వివశోఽత్ర విమూఢధీః
న్యమజ్జయత్త్వాం వేతాలః తీర్థేఽస్మిన్నతిపావనే ॥ 25
- అత్ర మజ్జనమాత్రేణ విముక్తః పాతకాద్భవాన్
జాబాలితీర్థే యే స్నానం పుణ్యం కుర్వంతి మానవాః ॥ 26

- తేషాం నశ్యంతి వై సత్యం పంచపాతకసంచయాః
సత్కర్మసాధనే పుణ్యతీర్థేఽస్మిన్ స్నానమాత్రతః ॥ 27
- మహాపాతకిసంసర్గదోషస్తే విలయం గతః
త్వామగ్రహీద్యో వేతాలః పురాఽయం బ్రాహ్మణోఽభవత్ ॥ 28
- మృతేఽహని పితృశ్రాద్ధం నాకరోత్పార్వణేన వై
తేన స్వపితృభిః శప్తో వేతాలత్వమగాదయమ్ ॥ 29
- సోఽపి జాబాలితీర్థస్య జలే స్నానప్రభావతః
వేతాలత్వం విహాయైవ విష్ణులోకమవాప్తవాన్ ॥ 30
- న కుర్యాద్యో నరః శ్రాద్ధం మాతాపిత్రోర్మృతేఽహని
వేతాలత్వమవాప్యాశు పశ్యాన్నరకమశ్నుతే' ॥ 31

శ్రీసూతః-

- దురాచారో మహాపాపీ తీర్థేఽస్మిన్ స్నానమాత్రతః
ప్రాప్తవాన్ విష్ణులోకం వై పునరావృత్తివర్జితమ్ ॥ 32
- ఏవం వః కథితం పుణ్యం దురాచారవిమోక్షణమ్
తస్మాత్పుణ్యతమం తీర్థం సర్వపాపహరం శుభమ్ ॥ 33
- యత్ర హి స్నానమాత్రేణ దురాచారో విమోచితః
యాని నిష్కృతిహీనాని పాపాన్యపి వినాశయేత్ ॥ 34
- శూద్రేణ పూజితం లింగం విష్ణుం వా యో నమేత్ ద్విజః
ప్రాయశ్చిత్తం న స్మృతిషు తస్యోక్తం పరమర్షిభిః ॥ 35
- నశ్యేత్తస్యాపి తత్పాపం తీర్థే జాబాలిసంజ్ఞకే
విప్రనిందాకృతాం చైవ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 36

విశ్వాసఘాతుకానాం చ కృతఘ్నానాం చ నిష్క్రుతిః
భ్రాతృభార్యారతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ 37

తేషాం జాబాలితీర్థే వై స్నానాచ్ఛుద్ధిర్భవిష్యతి
ఏవం వః కథితం విప్రాః ! జాబాలేస్తీర్థవైభవమ్
యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో భువి ॥ 38

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే జాబాలితీర్థ
మహిమానువర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ షోడశోఽధ్యాయః

-----○-----

(తుంబురు) ఘోణతీర్థమహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః -

అత్రాహం సంపదక్ష్యామి శౌనకాద్యా మహాజనః !

ఘోణతీర్థస్య మాహాత్మ్యం సర్వపాతకనాశనమ్ ॥ 1

తత్ర స్నానం జనానాం తు జన్మాంతరతపః ఫలమ్

ఉత్తరాఫల్గుణీయుక్త శుక్లపక్షీయపర్వణి ॥ 2

తుంబోస్తీర్థం మీనసంస్థే రవౌ తీర్థాని సర్వశః

అపరాహ్ణే సమాయాంతి గంగాదీని జగత్త్రయే ॥ 3

ఋషయః -

భగవన్ సూత ! సర్వజ్ఞ ! సర్వశాస్త్రార్థపారగ !

గంగాద్యాః సరితః సర్వా ఘోణతీర్థేఽతిపావనే

కిమర్థం స్నాంతి వై తత్ర మీనసంస్థే ప్రభాకరే ॥ 4

శ్రీసూతః -

‘పాపినో మనుజాః సర్వే హ్యస్మాసు స్నాంతి యత్నతః

విస్మజ్య పాపజాలాని కృతార్థా యాంతి వై జనాః ॥ 5

అస్మాకం పాపజాలం తత్ కథం నశ్యతి సర్వతః’

ఏవమాలోచ్య తీర్థాని గంగాదీని ప్రయత్నతః ॥ 6

సంస్మృత్య బ్రహ్మపుత్రస్య నారదస్య మహాత్మనః

వాక్యం మనోహరం దివ్యం సర్వపాపనిఘాదనమ్ ॥ 7

గత్వా శ్రీవేంకటం వైలం బ్రహ్మహత్యాదిశోధకమ్
తత్ర స్నాత్వా తీర్థవర్య స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 8
అనంతరం తతో విప్రాః ! ఘోణతీర్థేఽతిపావనే
ఉత్తరాఫల్గుణీయుక్తశుక్లపక్షీయపర్వణి ॥ 9
స్నాంతి తీర్థాని సర్వాణి మీనసంస్థే ప్రభాకరే
తస్య తీర్థస్య మాహాత్మ్యం కో వేత్తి ? భువనత్రయే ॥ 10

ఘోణతీర్థస్నానవిముఖానాం మహాదోషవర్ణనమ్

తస్మాత్పుణ్యతమం తీర్థం ఘోణతీర్థం ద్విజోత్తమాః !
ఆరామచ్ఛేదకం క్రూరం కన్యాతురగవిక్రయమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకమ్ ॥ 11
దేవద్రవ్యాపహర్తారం తథా దత్తాపహరకమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్బ్రహ్మఘాతుకమ్ ॥ 12
తటాకసేతుభేత్తారం పరస్త్రీసంగల ిలుపమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః స్తేయినం బుధాః ॥ 13
'దదామీ'తి ద్విజాయోక్తా పశ్చాద్యో నాస్తికోఽధమః
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం సురాపం తం విదుర్బుధాః ॥ 14
గురువిప్రజనద్యేషం ఆత్మస్తుతిపరాయణమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః స్తేయినం బుధాః ॥ 15
అసంస్కృతాన్నభోక్తారం పితృశేషాన్నభోజినమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః స్తేయినం ద్విజాః ॥ 16
పితృశేషాన్నదాతారం మాతాపితృవిరోధినమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః స్తేయినం బుధాః ॥ 17

పరస్త్రీసంగనిరతం బ్రాతృభార్యారతిప్రియమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్గురుతల్పగమ్ ॥ 18
చండాలభాషిణం విప్రం సదైవాదర్శపాణికమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తత్సంసర్గం తు పంచమమ్ ॥ 19
రజస్వలాశ్వచండాలధ్వనిం శ్రుత్వాఽన్నభోజినమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తత్సంసర్గం తు పంచమమ్ ॥ 20
పురాణోద్వాహమౌజ్యాదిధర్మాణాం విఘ్నకారకమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుః పశుఘాతుకమ్ ॥ 21
శరణాగతహంతారం సర్వతీర్థపరాజ్ఞుఖమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్బ్రూణహం బుధాః ॥ 22
పితృయజ్ఞపరిత్యాగం త్యక్తభార్యం కులాధమమ్
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం తమాహుర్గోవిఘాతుకమ్ ॥ 23
మహాపాపసమానాని క్షుద్రపాపాని యాని చ
ఘోణస్నానపరిత్యక్తం ఆశ్రయంతి ద్విజోత్తమాః ! ॥ 24

ఘోణస్నానస్య సర్వపాపాపనోదకత్వవర్ణనమ్

మహాపాపరతం విప్రాః ! శ్వపచం వా కులాధమమ్
క్రూరం కులాంతకం కష్టం అదత్తం కర్మవర్జితమ్ ॥ 25
పశుఘ్నం చ పరద్రోహమాశ్రితం పిశునం తథా
అసత్యభాషిణం దంభం పరపాకరతం తథా ॥ 26
మిత్రద్రోహం కృతఘ్నం చ భూణహం చాతిపాతకమ్
పరదారరతం పాపం పరాణామర్థసూచకమ్ ॥ 27

- అన్యతం కృషికర్మాణం స్వామిద్రోహం చ వంచకమ్
సలోభం పితృహంతారం సర్వదేవపరాఙ్ముఖమ్ ॥ 28
- ఆత్మప్రశంసాం కుర్వాణం ధర్మవిఘ్నకరం శరమ్
అపాత్రవ్యయకర్తారం సానుకూల్యవిభేదకమ్ ॥ 29
- సుపల్లవఫలోపేతవృక్షవిచ్ఛేదకారకమ్
విశ్వాసఘాతుకం చైవ వీరహత్యాపరాయణమ్ ॥ 30
- అనగ్నికమపుత్రం చ విషకర్మప్రయోగిణమ్
గురుద్వేషకరం పాపం దంపత్యోర్విరసావహమ్ ॥ 31
- గ్రామాధిపత్యం కుర్వాణం తథా దేవాలయస్య చ
భృతకాధ్యాపకం విప్రం క్రూరకర్మపరాయణమ్ ॥ 32
- ప్రకటికృతపాపౌఘం గుహ్యఘౌఘపరాయణమ్
అజ్ఞానాదఘకర్తారం జ్ఞానాత్ దుష్కర్మకారకమ్ ॥ 33
- ఏతాన్ సర్వాంశ్చ విప్రేంద్రాః ! ఘోణతీర్థం మనోహరమ్
పునాతి స్నానపానాద్వైః అహో ! తీర్థస్య వైభవమ్ ॥ 34

తుమ్బుర్వాఖ్యగంధర్వచరితమ్

శ్రీసూతః -

- అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి పురాణం పాపనాశనమ్
సర్వపాపప్రశమనం అపవర్గఫలప్రదమ్ ॥ 35
- పురా గార్గ్యో మహాతేజాః సర్వవిద్యావిశారదః
సర్వజ్ఞో నీతిమాన్ విప్రః ప్రాహ చేత్థం జితేంద్రియః ॥ 36

- దేవలం చ మహాత్మానం నమస్కృత్య ప్రసన్నధీః
'కథయస్వ మాహాభాగ ! మయి కారుణికో భవ
ఘోణతీర్థస్య మాహాత్యం సర్వపాపహరం శుభమ్' ॥ 37

దేవలః -

- 'తుంబురుర్నామ గంధర్వో భార్యాం శప్తా పతివ్రతామ్
అత్ర స్నాత్వా సమభ్యర్చ్య వేంకటేశం దయానిధిమ్
ప్రాప్తవాన్ విష్ణులోకం వై పునరావృత్తివర్జితమ్' ॥ 38

గార్గ్యః -

- 'కిమర్థం దేవల ! ఋషే ! భార్యాం రూపవతీం స్త్రియమ్
తుంబురుర్నామ గంధర్వః వేంకటేశం దయానిధిమ్
శప్తవాన్ కేన దోషేణ భార్యాం సర్వగుణాన్వితామ్
తద్వదస్వ మాహాభాగ ! శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే' ॥ 39

స్వభార్యాయై తుమ్బురూపదిష్టమాఘస్నానవిధిప్రకారః

దేవలః -

- తుంబురుర్నామ గంధర్వో భార్యాం ప్రీత్యా హ్యవాచ హ
'మాఘత్రయే మయా సాకం స్నానం కురు మలాపహమ్ ॥ 41
- మాఘమాస్యుదితే సూర్యే సర్వకల్మషనాశనే
తీరేఽస్మిన్ విష్ణుపూజార్థం గోమయాలేపనం కురు ॥ 42
- రంగవల్క్యాదిభిః శుభ్రపద్మస్వస్తికథాతుభిః
శుశ్రూషాం కురు మే విష్ణోః మాసేఽస్మిన్ మంగళప్రదే ॥ 43
- మాఘేఽస్మిన్ మాధవస్యాస్య కురు త్వం దీపవర్తికామ్
సధూపం పావకం భక్త్యా సమర్పయ హరేః పురః ॥ 44

కురు పాకం శుచిర్భూత్వా మాధవాయ మహాత్మనే
ప్రదక్షిణనమస్సారైః భక్త్యా మాఘే మయా సహ ॥ 45

కురుష్వ దేవదేవస్య సపర్యాం విష్ణవేఽన్వహమ్
పురాణశ్రవణం విష్ణోః కురు నిత్యమతంద్రితః ॥ 46

నిత్యం స్నాత్వా ప్రయత్నేన పిబ పాదోదకం హరేః
కృష్ణ ! విష్ణో ! ముకుందేతి నారాయణ ! జనార్దన ! ॥ 47

అచ్యుతానంత ! విశ్వాత్మన్ ఇతి కీర్తయ సంతతమ్
క్రోధమాత్సర్యలోభాదీన్ త్యక్త్వా త్వం వ్రతమాచర
తేన తే జాయతే ముక్తిః విష్ణులోకశ్చ శాశ్వతః ॥ 48

భార్యాం ప్రతి తుంబురుదత్తశాపద్విముక్తిప్రకారౌ

ఇత్థం సా భర్తృగదితం శ్రుత్వా గంధర్వవల్లభా
భర్తారమబ్రవీత్కౌపాత్ అసహ్యం దుర్గతిప్రదమ్ ॥ 49

‘మాఘే చోద్భూతశీతే తు ప్రాతర్మందోదితే రవౌ
కథం నిమజ్జయేదస్మిన్ మాఘే శీతార్తిదేఽనఘ ! ॥ 50

యత్త్వయోక్తాని కర్మాణి న శక్యాని మయా సకృత్
న కరోమి పతే ! స్నానం ప్రాతఃకాలే త్వయా సహ ॥ 51

మృతే శీతాతిపాతేన న చ మే రక్షకో భవాన్
ఇత్యేవముదితం శ్రుత్వా పతిర్గంధర్వవల్లభః ॥ 52

స శాంతోఽపి శశాపాథ భార్యాం చాప్రియవాదినీమ్
‘పుత్రం చ ధర్మవిముఖం భార్యాం చాప్రియభాషిణీమ్ ॥ 53

అబ్రహ్మణ్యం చ రాజానం సద్యః శాపేన దండయేత్
ఇతి న్యాయం విచింత్యాసౌ శశాపేత్థం సతీం తదా ॥ 54

‘వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వపాతకనాశనే
ఘోణతీర్థసమీపే చ పిష్పలద్రుమకోటరే ॥ 55

తత్రాంబురహితే మూఢే ! మండూకా భవ కేవలమ్
ఇత్యేవం భర్తృవాక్యం తత్ శ్రుత్వా గంధర్వవల్లభా ॥ 56

పతిత్వా పాదయోస్తస్య తుంబురుం ప్రార్థయత్ సతీ
విశాపమవదత్ పశ్చాత్ భర్తా వై తుంబురుస్తదా ॥ 57

అగస్త్యో వై మహాభాగః తపస్వీ విజితేంద్రియః
ఘోణతీర్థవరే స్నాత్వా పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ ॥ 58

శిష్యేభ్యో వై యదా తస్మిన్ అశ్వత్థద్రుమసన్నిధౌ
ఘోణతీర్థస్య మాహాత్మ్యం వక్తి వై బ్రాహ్మణోత్తమః ॥ 59

తదా పిష్పలవృక్షస్య కోటరే త్వం సమాహితా
శ్రుత్వా వై ఘోణతీర్థస్య మాహాత్మ్యం మోక్షదాయకమ్ ॥ 60

విధూయ సర్వపాపాని మయా సాకం రమిష్యసి
ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ ధర్మపత్నీ పతివ్రతా ॥ 61

భర్తృశాపాన్మహాఘోరాత్ మండూకతనుమాశ్రితా
శేషాద్రిశిఖరే తస్మిన్ ఘోణతీర్థస్య దక్షిణే ॥ 62

శనైః శనైర్గతా నారీ పిష్పలద్రుమకోటరమ్
అబ్దాయుతం గతం తస్యాః అశ్వత్థద్రుమకోటరే ॥ 63

- తతః కాలాంతరేఽగస్త్యో వేంకటాద్రిం మనోహరమ్
గత్వా శ్రీస్వామితీర్థే చ స్నాత్వా నియమపూర్వకమ్ ॥ 64
- వరాహస్వామినం దేవం నత్వా తీర్థస్య దక్షిణే
వేంకటేశాలయం గత్వా శ్రీనివాసం కృపానిధిమ్ ॥ 65
- వేదవేద్యం విశాలాక్షం దేవదేవం సనాతనమ్
నత్వాఽగస్త్యో మహాభాగో ఘోణతీర్థం తతో యయౌ ॥ 66
- తత్ర స్నాత్వా తీర్థవర్యే స్వశిష్యైర్యోగినాం వరః
పిష్పలద్రుమఛాయాయాం శిష్యేభ్యో భక్తిపూర్వకమ్ ॥ 67
- ఘోణతీర్థస్య మాహాత్మ్యం బ్రహ్మహత్యావినాశకమ్
సర్వమంగళదం పుణ్యం సర్వసంపత్ప్రదాయకమ్
ఉక్తవాన్ యోగినాం శ్రేష్ఠో హ్యగస్త్యో భగవాన్పుషిః ॥ 68

ఘోణతీర్థే అగస్త్యదర్శనేన తుంబురుపత్న్యాః వర్షాభూత్వనివృత్తిః

- తదా శ్రుత్వా తు వర్షాభూః పాదయోస్తస్య యోగినః
పతిత్వా జ్ఞానదీపేన విదిత్వా వైభవం మునేః ॥ 69
- పూర్వరూపం సమాసాద్య నారీరూపం మనోహరమ్
'అగస్త్య ! యోగినాం శ్రేష్ఠ ! రక్ష రక్ష దయానిధే ! ॥ 70
- మాం రక్ష దయయా బ్రహ్మన్ ! పతివాక్యవిరోధినీమ్'
ఇత్యుక్త్వా తం విశాలాక్షీ విరరామ తతః పరమ్ ॥ 71

అగస్త్యః-

- 'కా త్వం సుశ్రోణి ! భద్రం తే భేకజన్మప్రదాయకమ్
పాపం పూర్వభవే చాసీత్ తద్వదస్య చ మా చిరమ్' ॥ 72

నారీః-

- 'తుంబురుర్నామ గంధర్వః సర్వవిద్యావిశారదః
తస్య భార్యాఽస్మ్యహం విప్ర ! హ్యగస్త్య ! మునిసేవిత ! ॥ 73
- భర్తా మే సర్వధర్మజ్ఞః తుంబురుర్మునిసత్తమః
సర్వధర్మాన్ మనోజ్ఞా త్వం కురు నిత్యం మయా సహ' ॥ 74
- పతివాక్యం తదా శ్రుత్వా పరలోకోపకారకమ్
అసహ్యం వాక్యమత్యుగ్రం దుర్గతిప్రదమేవ హి
మయా చోక్తం హి దుర్బుద్ధ్యా హే తాత ! మునిసత్తమ ! ॥ 75

అగస్త్యకథితపతివ్రతాధర్మాః

అగస్త్యః-

- 'కుశాగ్రబుద్ధిస్తే భర్తా శశాప త్వాం రుషాఽన్వితః
ఏవం శాపో యుక్త ఏవ పతివాక్యవిరోధినీమ్ ॥ 76
- పతివాక్యమనాదృత్య స్వేచ్ఛయా వర్తతే తు యా
సా నారీ నిరయే ఘోరే పతత్యాచంద్రతారకమ్ ॥ 77
- న స్వాతంత్ర్యం తు నారీణాం నోల్లంఘ్యం పతిభాషణమ్
పాతివ్రత్యేన పుణ్యేన పతిశుశ్రూషణేన చ ॥ 78
- స్త్రీయో విష్ణుపదం యాంతి న చాన్యైరపి సువ్రతైః
పతిర్మాతా పతిర్విష్ణుః పతిర్బ్రహ్మ పతిః శివః ॥ 79
- పతిర్గురుః పతిస్తీర్థం ఇతి స్త్రీణాం విదుర్బుధాః
పతివాక్యమపాకృత్య యా నారీ సుకృతైః పరైః ॥ 80

సదైవ యుజ్యతే సాపి నైవ శుద్ధా భవేత్సక్తుత్
పతిహీనా తు యా నారీ గురుభిర్ధర్మవిత్రమైః ॥ 81

సా కృతజ్ఞా విదధ్యాత్తు వ్రతం ధర్మఫలప్రదమ్
పతినా ప్రేరితా సైవ పతిబుద్ధిపరాయణా ॥ 82

పతిపాదాబ్జతీర్థేన యా స్నాతా సా హరిప్రియా
సా స్నాతా సర్వతీర్థేషు గంగాదిషు న సంశయః ॥ 83

తస్మాత్సత్కృతదోషస్తు త్వామాయాతీతి తత్ఫలమ్
భుంజంత్యాస్తైత్ర శృణ్వంత్యా ఘోణతీర్థస్య వైభవమ్
ముక్తిరాసీచ్ఛుభాంగం తత్ నారీరూపం పునర్యథా' ॥ 84

శ్రీసూతః -

తస్మాద్ధోణస్య తీర్థస్య తుంబుతీర్థమితీహ వై
లోకే ప్రసిద్ధిరభవత్ అహో తీర్థస్య వైభవమ్ ॥ 85

ఘోణతీర్థస్నాత్మాణాం నానావిధఫలప్రాప్తిః

ఘోణతీర్థే మహాపుణ్యే సర్వపాపవినాశిని
స్నాంతి యే పౌర్ణమాస్యాం వై శౌనకాద్యాః ! మహాజనః ॥ 86

తేషాం క్రతుఫలం పుణ్యం తీర్థాయుతఫలం భవేత్
కపిలాగోసహస్రం తు యో దదాతి దినే దినే ॥ 87

తత్ఫలం సమవాప్నోతి స్నానాత్తుంబురుతీర్థకే
రత్నకోటిసహస్రాణి యో దదాతి దినే దినే ॥ 88

మత్తేభానాం సహస్రాణి తథైవాశ్వాయుతాన్యపి
తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థావగాహనాత్ ॥ 89

కన్యాకోటిప్రదానేన యత్ఫలం ఋషిభిః స్మృతమ్
తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థాచ్చ పావనాత్ ॥ 90

హేమాంబరసహస్రం యః కురుక్షేత్రే ప్రయచ్ఛతి
తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థస్య వైభవాత్ ॥ 91

గుర్వర్థే బ్రాహ్మణార్థే వా స్వామ్యర్థే యస్త్వజేత్తనుమ్
తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థస్య వైభవాత్ ॥ 92

ఆపన్నార్తిహరాణాం చ తీర్థసేవాపరాత్మనామ్
సత్యవ్రతానాం యత్పుణ్యం ఘోణతీర్థాచ్చ తద్భవేత్ ॥ 93

యత్ఫలం శ్రాద్ధకర్తృణాం పితౄణామిందుసంక్షయే
తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థాద్ధి పావనాత్ ॥ 94

గంగాయాం నర్మదాయాం చ సరయూచంద్రభాగయోః
సర్వేషు పుణ్యతీర్థేషు యః స్నానం కురుతే నరః ॥ 95

తత్ఫలం సమవాప్నోతి ఘోణతీర్థాద్ధి పావనాత్
తస్మాత్పుణ్యతమం తీర్థం ఘోణతీర్థం విదుర్బుధాః ॥ 96

య ఇమం శృణుతే ధ్యాయం సర్వపాపనిబర్హణమ్
వాజపేయఫలం తస్య విష్ణులోకశ్చ శాశ్వతః ॥ 97

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే తుమ్మురుతీర్థ
మాహాత్మ్య వర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీవేంకటాచలస్య సర్వపుణ్యతీర్థాధారత్వవర్ణనమ్

ఋషయః-

- వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వసంకటనాశనే
సంతి వై కతి తీర్థాని ? సూత ! పౌరాణికోత్తమ ! ॥ 1
- తేషాం సంఖ్యాం చ మే బ్రూహి కతి ముఖ్యాని ? తత్రపై
తత్రాప్యత్యంతముఖ్యాని వద నో మునిసత్తమ ! ॥ 2
- సద్ధర్మరతిదాన్యత్ర కతి ముఖ్యాని ? తాని చ
కాని చ జ్ఞానదాన్యత్ర ? భక్తివైరాగ్యదాని చ ?
ముక్తిప్రదాని కాన్యత్ర ? తాని మే వద సువ్రత ! ॥ 3

శ్రీసూతః-

- షట్షష్టికోటితీర్థాని పుణ్యాన్యత్ర నగోత్తమే
అష్టోత్తరసహస్రాణి తేషు ముఖ్యాని సువ్రత ! ॥ 4
- సద్ధర్మరతిదాన్యత్ర సంతి చాష్టోత్తరం శతమ్
సహస్రేభ్యశ్చ ముఖ్యాని పృథక్ తేభ్యశ్చ తాని చ
భక్తివైరాగ్యదాన్యత్ర షష్టిరష్టోత్తరే శతే ॥ 5
- ముక్తిదాన్యత్ర షట్ చైవ వేంకటాచలమూర్ధని
స్వామిపుష్కరిణీ చైవ వియద్గంగా తతః పరమ్ ॥ 6
- పశ్చాత్పాపవినాశం చ పాండుతీర్థమతఃపరమ్
కుమారధారికాతీర్థం తుంబోస్తీర్థమతః పరమ్ ॥ 7

స్వామిపుష్కరిణ్యాదిషట్తీర్థస్నానకాలనిర్ణయః

- కుంభమాసే పౌర్ణమాస్యాం మఘాయోగో యదా భవేత్
కుమారధారికాం యాంతి సర్వతీర్థాని హే ద్విజాః ! ॥ 8
- తత్ర యః స్నాతి విప్రేంద్రాః ! రాజసూయఫలం లభేత్
ముక్తిశ్చ భవితా తత్ర నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 9
- అన్నదానవిధిస్తత్ర సార్థం దక్షిణయా ద్విజాః !
ఉత్తరాఫల్గుణీయుక్తశుక్లపక్షీయపర్వణి ॥ 10
- తుంబోస్తీర్థం మీనసంస్థే రవౌ తీర్థాని సర్వశః
అపరాష్ణే సమాయాంతి తత్ర స్నాతో న జాయతే ॥ 11
- మౌంజీబంధం వివాహం చ కారయేత్ ద్రవ్యదానతః
మేషసంక్రమణే భానౌ చిత్రానక్షత్రసంయుతే ॥ 12
- పౌర్ణమాస్యాం సమాయాంతి వియద్గంగాం తథైవ చ
తత్ర స్నాత్వా నరః సద్యః శతక్రతుఫలం లభేత్ ॥ 13
- సువర్ణం తత్ర దాతవ్యం కన్యాదానం విశేషతః
వృషభస్థే రవౌ విప్రాః ! ద్వాదశ్యాం హరివాసరే ॥ 14
- శుక్లే వాఽప్యథ కృష్ణే వా భౌమేనాపి సమన్వితే
పాండుతీర్థం సమాయాంతి గంగాదీని జగత్త్రయే ॥ 15
- తత్ర స్నాత్వా చ గాం దత్త్వా ముచ్యతే ప్రతిబంధకాత్
అశ్వయుక్చుక్లపక్షే చ సప్తమ్యాం భానువాసరే ॥ 16
- ఉత్తరాషాఢయుక్తాయాం తథా పాపవినాశనమ్
ఉత్తరాభాద్రయుక్తాయాం ద్వాదశ్యాం వా సమాగతః ॥ 17

సాలగ్రామశిలాం దత్వా స్నాత్వా చ విధిపూర్వకమ్
ముచ్యతే సర్వపాపైశ్చ జన్మకోటిశతోద్భవైః ॥ 18

ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే
ఆయాంతి సర్వతీర్థాని స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ 19

తత్ర స్నాత్వా నరః సద్యో ముక్తిమేతి న సంశయః
యస్య జన్మసహస్రేషు పుణ్యమేవార్జితం పురా ॥ 20

తస్య స్నానం భవేద్విప్రాః ! నాన్యస్య త్వకృతాత్మనః
విభవానుగుణం దానం కార్యం తత్ర యథావిధి
సాలగ్రామశిలాదానం గాం దద్యాచ్చ విశేషతః ॥ 21

పురాణశ్రవణస్య విశేషతః ప్రాశస్త్యవర్ణనమ్

యే శృణ్వంతి కథాం విష్ణోః సదా భువనపావనీమ్
తే వై మనుష్యలోకేఽస్మిన్ విష్ణుభక్తా భవంతి హి ॥ 22

యద్యశక్తః సదా శ్రోతుం కథాం భువనపావనీమ్
ముహూర్తం వా తదర్థం వా క్షణం వా విష్ణుసత్కథామ్ ॥ 23

యః శృణోతి నరో భక్త్యా దుర్గతిర్నాస్తి తస్య హి
యత్ఫలం సర్వయజ్ఞేషు సర్వదానేషు యత్ఫలమ్ ॥ 24

సకృత్పురాణశ్రవణాత్ తత్ఫలం విందతే నరః
కలౌ యుగే విశేషేణ పురాణశ్రవణాదృతే ॥ 25

నాస్తి ధర్మః పరః పుంసాం నాస్తి ముక్తిప్రదం పరమ్
పురాణశ్రవణం విష్ణోః నామసంకీర్తనం పరమ్ ॥ 26

ఉభే ఏవ మనుష్యాణాం పుణ్యద్రుమమహాఫలే
పిబన్నేవామృతం యత్నాత్ ఏకః స్కాందజరామరః
విష్ణోః కథామృతం కుర్యాత్ కులమేవాజరామరమ్ ॥ 27

పురాణవక్త్రః సర్వపూజనీయత్వవర్ణనమ్

బాలో యువాఖ్యథ వృద్ధో వా దరిద్రో దుర్భగోఽపి వా
పురాణజ్ఞః సదా వంద్యః స పూజ్యః సుకృతాత్మభిః ॥ 28

నీచబుద్ధిం న కుర్వీత పురాణజ్ఞే కదాచన
యస్య వక్త్రోద్గతా వాణీ కామధేనుః శరీరిణామ్ ॥ 29

భవకోటిసహస్రేషు భూత్వా భూత్వాఽవసీదతామ్
యో దదాత్యపునర్వృత్తిం కోఽన్యస్తస్మాత్పురో గురుః ॥ 30

వ్యాసాసనసమారూఢో యదా పౌరాణికో ద్విజః
ఆసమాప్తేః ప్రసంగస్య నమస్కూర్యాన్న కస్యచిత్ ॥ 31

న దుర్జనసమాకీర్ణే న శూద్రశ్వాపదావృతే
దేశే న ద్యూతసదనే వదేత్ పుణ్యకథాం సుధీః ॥ 32

సుగ్రామే సుజనాకీర్ణే సుక్షేత్రే దేవతాలయే
పుణ్యే వాఖ్యథ నదీతీరే వదేత్ పుణ్యకథాం సుధీః ॥ 33

శ్రద్ధాభక్తిసమాయుక్తాః నాన్యకార్యేషు లాలసాః
వాగ్మతాః శుచయో వ్యగ్రాః శ్రోతారః పుణ్యభాగినః ॥ 34

అభక్త్యా యే కథాం పుణ్యాం శృణ్వంతి మనుజాధమాః
తేషాం పుణ్యఫలం నాస్తి దుఃఖం జన్మని జన్మని ॥ 35

- పురాణం యే తు సంపూజ్య తాంబూలాద్వైరుపాయనైః
శృణ్వంతి చ కథాం భక్త్యా న దరిద్రా న పాపినః ॥ 36
- కథాయాం కథ్యమానాయాం యే గచ్ఛంత్యన్యతో నరాః
భోగాంతరే ప్రణశ్యంతి తేషాం దారాశ్చ సంపదః ॥ 37
- సోష్ఠీషమస్తకా యే చ కథాం శృణ్వంతి పావనీమ్
తే బాలకాః ప్రజాయంతే పాపినో మనుజాధమాః ॥ 38
- తాంబూలం భక్షయంతో యే కథాం శృణ్వంతి పావనీమ్
శ్వవిష్టాం భక్షయంత్యేతే నరకే చ పతంతి హి ॥ 39
- యే చ తుంగాసనారూఢాః కథాం శృణ్వంతి దాంభికాః
అక్షయ్యాన్నరకాన్ భుక్త్వా తే భవంత్యేవ వాయసాః ॥ 40
- యే చ వీరాసనారూఢాః యే చ సింహాసనస్థితాః
శృణ్వంతి సత్కథాం తే వై భవంత్యర్జునపాదపాః ॥ 41
- అసంప్రణమ్య శృణ్వంతో విషవృక్షా భవంతి హి
తథా శయానాః శృణ్వంతో భవంత్యజగరా హి తే ॥ 42
- యం శృణోతి కథాం వక్తుః సమానాసనసంస్థితః
గురుతల్పసమం పాపం సప్రాప్య నరకం వ్రజేత్ ॥
- యే నిందంతి పురాణజ్ఞం సత్కథాం పాపహారిణీమ్
తే వై జన్మశతం మర్యాః శునకాశ్చ భవంతి హి ॥ 43
- కథాయాం కీర్త్యమానాయాం యే వదంతి దురుత్తరమ్
తే గర్దభాః ప్రజాయంతే కృకలాసాస్తతః పరమ్ ॥ 45
- కదాచిదపి యే పుణ్యాం న శృణ్వంతి కథాం నరాః
తే భుక్త్వా నరకాన్ ఘోరాన్ భవంతి వనసూకరాః ॥ 46
- కథాయాం కీర్త్యమానాయాం విష్ణుం కుర్వంతి యే నరా
కోట్యబ్ధం నరకాన్ భుక్త్వా భవంతి గ్రామసూకరాః ॥ 47

- యే కథామనుమోదంతే కీర్త్యమానాం నరోత్తమాః
అశృణ్వంతోఽపి తే యాంతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ 48
- యే శ్రావయంతి మనుజాః పుణ్యాం పౌరాణికీం కథామ్
కల్పకోటిశతం సాగ్రం తిష్ఠంతి బ్రహ్మణః పదే ॥ 49
- ఆసనార్థం ప్రయచ్ఛంతి పురాణజ్ఞస్య యే నరాః
కంబలాజినవాసాంసి తథా మంచకమేవ వా ॥ 50
- స్వర్గలోకం సమాసాద్య భుక్త్వా భోగాన్ యథేష్యితాన్
స్థిత్యా బ్రహ్మాదిలోకేషు పదం యాంతి నిరామయమ్ ॥ 51
- పురాణస్య ప్రయచ్ఛంతి యే చ సూత్రం నవం వరమ్
భోగినో జ్ఞానసంపన్నాః తే భవంతి భవే భవే ॥ 52
- యే మహాపాతకైర్యుక్తా హ్యపపాతకినశ్చ యే
పురాణశ్రవణాదేవ తే యాంతి పరమం పదమ్ ॥ 53
- వేంకటాద్రేస్తు మాహాత్మ్యం శ్రుత్వా తే ఋషయస్తతః
వ్యాసప్రసాదసంపన్నం సూతం పౌరాణికోత్తమమ్
పూజయిత్వా యథాన్యాయం ప్రహర్షమతులం గతాః ॥ 54
- ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే సర్వతీర్థమహిమోప
సంహారపూర్వకపురాణశ్రవణప్రక్రియాద్యనువర్ణనం నామ

సప్తదశోఽధ్యాయః

॥ ప్రథమో భాగః సమాప్తిమగాత్ ॥

॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

॥ శ్రీరస్తు ॥

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

-----○-----
(శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమ్)

-----○-----
హరిః ఓమ్

శ్రియఃకాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేర్ధినామ్
శ్రీ వేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥
శ్రీ వేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్
శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

అథ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

-----○-----
కటాహతీర్థమాహాత్మ్యమ్

ఋషయః-

సూత ! సర్వార్థతత్త్వజ్ఞ ! వేదవేదాంతపారగ !
శ్రీవేంకటాచలే తీర్థం కటాహాఖ్యం సుపావనమ్ ॥ 1
శ్రూయతే తస్య మాహాత్మ్యం ఘృష్యతే చ జగత్త్రయే
అస్మాకమేతత్ బ్రూహి త్వం కృపయా వ్యాసశాసిత ! ॥ 2
పురా వై నారదః శ్రీమాన్ బ్రహ్మపుత్రో మహానృషిః
దృష్ట్వా వై నైమిశారణ్యం సంప్రాప్తో ద్విజసత్తమః ॥ 3
తదానీం బ్రహ్మపుత్రం తం అర్ఘ్యపాద్యాదిభిః శుభైః

శ్రీస్కాందపురాణే ద్వివీతీయభాగే సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

179

పూజయిత్వా యథాన్యాయం పవిత్రే చ కుశాసనే ॥ 4
సన్నివేశ్య మహాభక్త్యా వినయానతకంధరాః
ప్రణమ్య ప్రార్థయామాసుః ఇమే సర్వే మహర్షయః ॥ 5
త్వాం వినా నారద ! శ్రీమన్ ! అస్మాకం భువనత్రయే
ధర్మోపదేశకః కశ్చిత్ నాస్తి నాస్తి మహర్షిషు ॥ 6
వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సర్వదేవనిషేవితే ॥
వైకుంఠాదాగతే దివ్యే సిద్ధగంధర్వసేవితే ॥ 7
కటాహతీర్థమాహాత్మ్యం వర్ణయాద్య వనౌకసామ్ 8

శ్రీనారదః-

‘శృణుధ్వమృషయః సర్వే శౌనకాద్యాః ! మహాజనః !
కటాహతీర్థమాహాత్మ్యం కో వేత్తి ? భువనత్రయే ॥ 9
మహాదేవో విజానాతి తస్య తీర్థస్య వైభవమ్
యాని కాని చ పుణ్యాని బ్రహ్మాండాంతర్గతాని వై ॥ 10
తాని గంగాదితీర్థాని గ్వపాపపరిశుద్ధయే
కటాహతీర్థసేవాం చ కుర్వంతి ద్విజసత్తమాః ! ॥ 11
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చేతరజాతయః
స్మృశంతి తజ్జలమితి న పిబేద్యో విమూఢధీః ॥ 12
స హి చందాలతాం ప్రాప్య కుంభీపాకే పతిష్యతి
బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా వానప్రస్థో యతీశ్వరః ॥ 13

- సేవయా తస్య తీర్థస్య ప్రాప్నోతి పరమం పదమ్
శ్రుతిస్మృతిపురాణేషు తస్య తీర్థప్రశంసనమ్ ॥ 14
- బహుధా వర్ణ్యతే పంచమహాపాతకనాశనమ్
అత్యద్భుతతరం విప్రాః ! సర్వలోకైకపావనమ్ ॥ 15
- బ్రహ్మహత్యాయుతం చాపి సురాపానాయుతం తథా
అయుతం గురుదారాణాం గమనం పాపకారణమ్ ॥ 16
- స్త్రీయాయుతం సువర్ణానాం తత్సంసర్గాశ్చ కోటయః
శీఘ్రం విలయమాయాంతి తస్య తీర్థస్య సేవయా ॥ 17
- యాని నిష్క్రమిహీనాని పాపాని వివిధాని చ
తాని సర్వాణి నశ్యంతి తీర్థస్యాస్య నిషేవణాత్ ॥ 18
- ఇదం తీర్థం మహాపుణ్యం భగవత్పాదనిస్సృతమ్
కుష్మాదిరోగయుక్తో యః ప్రత్యహం చ పిబేదిదమ్ ॥ 19
- సోఽపి రోగవిహీనః సన్ విష్ణులోకం చ గచ్ఛతి
భగవాన్ శంకరో దేవో రహస్యానుభవే పురా ॥ 20
- పార్వత్యై కథయామాస తస్య తీర్థస్య వైభవమ్
ఉక్తేష్యేతేషు సందేహో న కర్తవ్యః కదాచన ॥ 21
- కటాహతీర్థమహిమశ్రద్ధాశూన్యానాం మహానరకప్రాప్తిః**
- అర్థవాదోఽయమితి చ న వక్తవ్యం కదాచన
యేఽర్థవాదమిదం బ్రూయుః తేషాం వై నాస్తికాత్మనామ్ ॥ 22
- జిహ్వగ్రే పరశుం తప్తం ప్రక్షిపంతి చ కింకరాః
తస్మాత్కటాహతీర్థం తు సేవనీయం ప్రయత్నతః ॥ 23

- సర్వదుఃఖప్రశమనం అపవర్గఫలప్రదమ్
యత్ర పీత్వా నరో భక్త్వా సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్ ॥ 24
- ఏవముక్త్వా మహాభాగః కాశీం త్రైలోక్యపావనీమ్
సంప్రాప్తో నారదః శ్రీమాన్ సూత ! పౌరాణికోత్తమ ! ॥ 25
- సంక్షేపతశ్చ భగవాన్ నైమిశే హ్యుక్తవాన్ ఖలు
ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామః కటాహస్య చ వైభవమ్
సువిస్తరేణ చాస్మాకం వద సూత ! కృపావశాత్ ॥ 26

కటాహతీర్థపానక్రమః

శ్రీసూతః -

- భో భోస్తపోధనాః సర్వే ? నైమిశారణ్యవాసినః !
కటాహతీర్థమాహాత్మ్యం శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః ! ॥ 27
- కటాహతీర్థం భో విప్రాః ! సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్
సర్వసంపత్కరం శుద్ధం సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ 28
- దుఃస్వప్ననాశనం హేతత్ మహాపాతకనాశనమ్
మహావిఘ్నప్రశమనం మహాశాంతికరం నృణామ్ ॥ 29
- స్మృతిమాత్రేణ యత్పుంసాం సర్వపాపనిఘ్నాదనమ్
మంత్రేణాష్టాక్షరేణైవ పిబేత్తీర్థం మనోహరమ్ ॥ 30
- అథవా కేశవాద్వైశ్చ నామభిర్వా పిబేజ్జలమ్
యద్వా నామత్రయేణాపి పిబేత్తీర్థం శుభప్రదమ్ ॥ 31
- ఆహోస్విద్వేంకటేశస్య మంత్రేణాష్టాక్షరేణ వై
పిబేత్కటాహతీర్థం తత్ భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ ॥ 32

వినా మంత్రేణ యో విప్రః సంపిబేత్తీర్థము త్రమమ్
పాపం మే నాశయ క్షిప్రం జన్మాంతరకృతం మహత్' ॥ 33

ఇత్యుక్త్వా స పిబేన్నిత్యం మోక్షమార్గైకసాధనమ్
స్వామిపుష్కరిణీస్నానం వరాహశ్రీశదర్శనమ్ ॥ 34

కటాహతీర్థపానం చ త్రయం త్రైలోక్యదుర్లభమ్
బహునా కిమిహోక్తేన ! బ్రహ్మహత్యాదినాశనమ్ ॥ 35

కేశవాఖ్యద్విజవృత్తాంతః

పురా కశ్చిత్ ద్విజో మోహాత్ కేశవాఖ్యో బహుశ్రుతః
హత్వా ఖడ్గేన దుర్బుద్ధ్యా బ్రహ్మహత్యామవాప్తవాన్ ॥ 36

సోఽపి తస్మిన్ మహాతీర్థే పీత్వా జలమనుత్తమమ్
కేశవాఖ్యో మహాపాపీ విముక్తో బ్రహ్మహత్యయా ॥ 37

ఋషయః-

కస్య పుత్రః కేశవాఖ్యః కథం ప్రాప్తో భయంకరీమ్
బ్రహ్మహత్యామతిక్రూరాం అస్మాకం వక్తుమర్హసి ॥ 38

గణికాలంపటస్య కేశవద్విజస్య బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తిక్రమః

శ్రీసూతః-

తుంగభద్రాతటే రమ్యే గంధర్వైరుపసేవితే
అగ్రహారో మహానాసీత్ 'వేదాధ్య' ఇతి నామతః ॥ 39

తస్మిన్ వేదపురే రమ్యే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
శబ్దశాస్త్రపరాః సర్వే జ్యోతిఃశాస్త్రప్రవర్తకాః ॥ 40

మీమాంసాతర్కశాస్త్రజ్ఞాః సర్వేవేదాంతవాదినః
ధర్మశాస్త్రేషు నిరతాః అన్నదానపరాః సదా ॥ 41

పుత్రవంతశ్చ తే సర్వే హ్యగ్రహారే మహాజనాః
వేదాధ్యేష్యగ్రహారే వై పద్మనాభ ఇతి శ్రుతః ॥ 42

తస్య పుత్రః కేశవాఖ్యః సర్వకర్మబహిష్కృతః
మాతరం పితరం త్యక్త్వా భార్యామపి పతివ్రతామ్ ॥ 43

సర్వదా గణికాసక్తో వేశ్యాగారం వివేశ హ
దినద్వయే చ తాం వేశ్యామనుభూయ ద్విజస్తతః ॥ 44

నిష్కర్షయం ప్రదాతవ్యం హస్తే దత్త్వా గతః సుఖమ్
వేశ్యయా చాధనస్తృక్తః తత్సంయోగైకతత్సరః ॥ 45

ఇతస్తతశ్చీరయిత్వా బహుద్రవ్యాణి సంతతమ్
దత్త్వా తయా చిరం రేమే తద్గృహే బుభుజే చ సః ॥ 46

ఏకేన చషకేణాసౌ తయా సహ సురాం పపౌ
స కదాచిత్ కిరాతైస్తు ద్రవ్యం హర్తుం యయౌ ద్విజః ॥ 47

విప్రస్య కస్యచిద్గృహే సోఽపి కైరాతవేషధృక్
కేశవో విప్రబంధుర్యై సాహసీ ఖడ్గహస్తవాన్ ॥ 48

తద్గృహస్వామినం విప్రం హత్వా ఖడ్గేన సాహసాత్
సమాదాయ బహు ద్రవ్యం వేశ్యాగారం వివేశ హ ॥ 49

తం యాంతమనుయాతి స్మ బ్రహ్మహత్యా భయంకరీ
నీలవస్త్రధరా భీమా భృశం రక్తశిరోరుహో ॥ 50

గర్జంతీ సాట్టహాసం సా కంపయంతీ చ రోదసీ
అనుద్రుతస్తయా విప్రో బభ్రామ జగతీతలే ॥ 51

- ఏవం భ్రమన్ ధరాం సర్వాం విప్రబంధుర్దురాత్మవాన్
స్వగ్రామం ప్రయయౌ భీత్యా శౌనకాద్యాః ! మహాజనః ! ॥ 52
- అనుద్రుతస్తయా భీతః ప్రయయౌ స్వనికేతనమ్
బ్రహ్మహత్యాఽప్యనుద్రుత్య తేన సాకం గృహం యయౌ ॥ 53
- జనకం 'రక్ష' 'రక్షే' తి కేశవః శరణం యయౌ
'మా భైషీ'రితి స ప్రోచ్య పితా రక్షితుముద్యతః
క్రూరైనం బ్రహ్మహత్యా సా జనకం ప్రత్యభాషత ॥ 54

స్వసుతరక్షణోద్యుక్తే పద్మనాభే బ్రహ్మహత్యోక్తిః

బ్రహ్మహత్యా :-

- 'మౌనం త్వం ప్రతిగృహ్నిష్ఠస్య పద్మనాభ ! ద్విజోత్తమ !
అయం సురాపీ స్తేయీ చ బ్రహ్మహా చాతిపాతకీ ॥ 55
- మాతృద్రోహీ పితృద్రోహీ భార్యాత్యాగీ చ దుష్టధీః
గణికాసక్తచిత్తశ్చ హ్యేనం ముంచ దురాత్మకమ్ ॥ 56
- గృహ్ణసి చేత్సుతం విప్ర ! మహాపాతకినం వృథా
త్వద్భార్యమస్య భార్యాం చ త్వాం చ పుత్రమిమం ద్విజ ! ॥ 57
- భక్షయిష్యామి వంశం చ తస్మాన్ముంచ దురాత్మకమ్
ఇమం త్యజసి చేత్పుత్రం యుష్మాన్ ముంచామి సాంప్రతమ్ ॥ 58
- నైకస్యార్థే కులం హంతుం అర్హసి త్వం మహామతే !
ఇత్యుక్తః స తయా తత్ర పద్మనాభోఽబ్రవీచ్ఛ తామ్ ॥ 59

పద్మనాభః -

- 'బాధతే మాం సుతస్నేహః కథం పుత్రం పరిత్యజే' ?
బ్రహ్మహత్యా తదాకర్ణ్య పద్మనాభం తమబ్రవీత్ ॥ 60

బ్రహ్మహత్యః -

- 'పుత్రోఽయం పతితో భూత్తే వర్ణాశ్రమబహిష్కృతః
పుత్రేఽస్మిన్ మా కురు స్నేహం నిందితం తస్య దర్శనమ్ ॥ 61
- ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మహత్యా సా పద్మనాభస్య పశ్యతః
హస్తేన ప్రజహారాస్య సుతం కేశవనామకమ్ ॥ 62
- రురోద 'తాత తాతే'తి జనకం ప్రబ్రువన్ ముహూః
రురుదుర్జనకో మాతా భార్యా తస్య దురాత్మనః ॥ 63
- తస్మిన్ కాలే మహాభాగో భరద్వాజో మహామునిః
దిష్ట్వా సమాయయౌ యోగీ శౌనకాద్యా ! మహాజనః ॥ 64
- పద్మనాభోఽథ తం దృష్ట్వా భరద్వాజం మహామునిమ్
స్తుత్వా ప్రణమ్య శరణం యయాచే పుత్రకారణాత్ ॥ 65

పద్మనాభం ప్రతి భరద్వాజకథిత బ్రహ్మహత్యావిముక్త్యుపాయః

- 'భరద్వాజ మహాభాగ ! సాక్షాద్విష్ణుంశకో భవాన్
త్వద్దర్శనమపుణ్యానాం భవితా న కదాచన ॥ 66
- బ్రహ్మహా చ సురాపీ చ స్తేయీ చాభూత్సుతో మమ
పుత్రం ప్రహర్తుమాయాతా బ్రహ్మహత్యా భయంకరీ ॥ 67
- భూయాద్యథా మే పుత్రోఽయం మహాపాతకమోచితః
ఘోరేయం బ్రహ్మహత్యా చ యథా శీఘ్రం లయం ప్రజేత్ ॥ 68

తముపాయం వదస్వాద్య మమ పుత్రే దయాం కురు
ఏక ఏవ హి పుత్రో మే నాన్యోఽస్తి తనయో మునే ! ॥ 69

సుతే మృతే తు వంశో మే సముచ్చిద్యేత మూలతః
తతః పితృభ్యః పిండానాం దాతాఽపి న భవేద్ధ్రువమ్ ॥ 70

తతః కృపాం కురుష్వ త్వం అస్మాసు భగవన్ మునే !
ఇత్యుక్తః స భరద్వాజః సాక్షాన్నారాయణాంశకః
ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలం పద్మనాభం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 71

భరద్వాజః -

‘పద్మనాభ ! కృతం పాపం అతిక్రూరం సుతేన తే
నాస్య పాపస్య శాంతిః స్యాత్ ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి ॥ 72

తథాఽపి తే సుతస్యాహం అస్య పాపస్య శాంతయే
ప్రాయశ్చిత్తం వదిష్యామి పద్మనాభ ! శృణు ద్విజ ! ॥ 73

గంగాయా దక్షిణే భాగే ద్విశతీయోజనే ద్విజ !
పూర్వాంభోధేః పశ్చిమే తు పంచభిర్యోజనైర్మితే ॥ 74

సువర్ణముఖరీతీరే చోత్తరే క్రోశమాత్రకే
వేంకటాద్రిరితి ఖ్యాతః సర్వలోకనమస్కృతః ॥ 75

మేరుపుత్రో మహాపుణ్యః సర్వదేవాభివందితః
వైకుంఠలోకాదానీతో విష్ణోః క్రీడాచలో మహాన్ ॥ 76

గరుత్మతా వేగవతా స్వర్ణముఖ్యాస్తటే శుభే
వర్తతే దేవసంఘైశ్చ ఋషిసంఘైశ్చ పూజితః ॥ 77

తస్మిన్ వేంకటశైలేంద్రే సాక్షాన్నారాయణః స్వయమ్
లక్ష్మీదేవ్యా చ భూదేవ్యా నీలాదేవ్యా సమాగతః ॥ 78

వర్తతే వేంకటేశః స సాక్షాన్మోక్షప్రదాయకః
తస్య వేంకటనాథస్య హ్యేలయస్య తథోత్తరే ॥ 79

కటాహతీర్థం విప్రేంద్ర ! వర్తతే మంగళప్రదమ్
బ్రహ్మహత్యాదిపాపఘ్నం వాంఛితార్థప్రదాయకమ్ ॥ 80

సుతేన సాకం విప్రేంద్ర ! పిబ తీర్థం మనోహరమ్
భరద్వాజస్య వాక్యం తత్ శ్రుత్వా వై వేదసమ్మితమ్
శిరసా తం ప్రణమ్యాఽథ యయౌ వేంకటపర్వతమ్ ॥ 81

భరద్వాజోక్త్యా కటాహతీర్థపానేన కేశవస్య బ్రహ్మహత్యావిముక్తిః

తం గత్వా వేంకటం శైలం స్వామిపుష్కరిణీజలే
సుతేన సాకం విప్రేంద్రః ససౌ నియమపూర్వకమ్ ॥ 82

వరాహస్వామినం నత్వా శ్రీనివాసాలయం గతః
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా విమానం సంప్రణమ్య చ ॥ 83

పద్మనాభోఽథ పుత్రేణ కేశవేన దురాత్మనా
పపౌ కటాహతీర్థం తత్ బ్రహ్మహత్యావినాశకమ్ ॥ 84

తదానీం బ్రహ్మహత్యా సా శీఘ్రమేవ లయం గతా
అనంతరం తతో గత్వా వేంకటేశం కృపానిధిమ్ ॥ 85

పుత్రేణ సహ విప్రేంద్రః పద్మనాభో దదర్శ సః
తదా ప్రాదురభూద్దేవో వేంకటేశో దయానిధిః
కటాహతీర్థపానేన తోషితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 86

బ్రహ్మహత్యావిముక్తసుతేన సహితం పద్మనాభం ప్రతి భగవదుక్తిః

శ్రీభగవాన్-

‘పద్మనాభ ! మహాబుద్ధే ! వేదవేదాంతపారగ !
భరద్వాజస్య వాక్యేన ప్రాప్య వేంకటపర్వతమ్ ॥ 87

కటాహతీర్థం త్వం పీత్వా కృతార్థోఽసి న సంశయః
తవ పుత్రః కేశవాఖ్యో విముక్తో బ్రహ్మహత్యయా ॥ 88

తస్మాత్కటాహతీర్థం తు సేవనీయం ప్రయత్నతః
తస్మిన్స్తీర్థే మహాభాగ ! పీత్వా జలమనుత్తమమ్ ॥ 89

పాపినోఽపి కృతార్థాః స్యుః సత్యం సత్యం న సంశయః
మామకం లోకమాగత్య సుఖీ భవ మహామతే !
ఇత్యుక్త్వా వేంకటేశోఽసౌ అంతర్ధానం గతస్తతః ॥ 90

శ్రీసూతః-

తస్మాత్తపోధనాః సర్వే శౌనకాద్యా మహాజనః !
కటాహతీర్థమాహాత్మ్యం ఇతిహాససమన్వితమ్
యథాశ్రుతం మయా సమ్యక్ తథోక్తం భవతాం ద్విజాః ! 91

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే సూతశౌనకసంవాదే
కటాహతీర్థప్రశంసనం నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

సమాప్తో ద్వితీయో భాగః

శ్రీవేంకటాద్రినిలయః కమలాకాముకః పుమాన్

అభంగురవిభూతిర్నస్తరంగయతు మంగళమ్ ॥

-----o-----

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమతే విష్ణుకృణాయ నమః

శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమ్

(శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమ్)

-----o-----

తృతీయో భాగః

హరిః ఓమ్

అర్జునతీర్థయాత్రాక్రమః

ఓమ్॥ పావనే నైమిశారణ్యే శౌనకాద్యా మహర్షయః

చక్రిరే లోకరక్షార్థం సత్రం ద్వాదశవార్షికమ్ ॥ 1

తానభ్యగచ్ఛత్ కథకో వ్యాసశిష్యో మహామతిః
మునిరుగ్రశ్రవా నామ రోమహర్షణసంభవః ॥ 2

సమ్యగభ్యర్చితస్తేషాం సూతః పౌరాణికోత్తమః
కథయామాస తద్దివ్యం పురాణం స్కాందనామకమ్ ॥ 3

సృష్టిసంహారవంశానాం వంశానుచరితస్య చ
కథాం మన్వంతరాణాం చ విస్తరాత్ స న్యవేదయత్ ॥ 4

తథా తీర్థప్రభావాంస్తు శ్రుత్వా తే మునిపుంగవాః
ఊచిరే వచనం సూతం కథాశ్రవణకాంక్షయా ॥ 5

ఋషయః-

తీర్థానామిహ సర్వేషాం ప్రభావః కథితస్త్వయా
నదీనాం పర్వతానాం చ క్షేత్రాణాం సరసామపి ॥ 6

- నిదేశాత్పద్మగర్భస్య సువర్ణముఖరీ నదీ
నీతా భువమగస్త్యేన వ్యాఖ్యాతా భవతాఽనఘ ! ॥ 7
- తదుత్పత్తిప్రభావం చ తీర్థోఘాంస్తత్సమాశ్రయాన్
శ్రోతుం సంప్రీతిరుత్పన్నా తన్నో వక్తుం త్వమర్హసి ॥ 8
- ప్రణమ్య శంభుం నందీశం షడాస్యం వ్యాసమేవ చ
మునిభిః ప్రార్థితః సూతః తదా వక్తుం ప్రచక్రమే ॥ 9

శ్రీసూతః -

- సాధు పృష్టం మహాభాగాః ! భవద్భిర్మంగళావహమ్
ఆఖ్యానమేతదామ్నాయశ్రవణోద్భూతసిద్ధిదమ్ ॥ 10
- శ్రుణుతావహితా దివ్యాం కథాం కల్మషనాశినీమ్
భరద్వాజేన కథితాం పార్థాయ కథయామి వః ॥ 11
- అవాప్య ద్రుపదాత్ ప్రాజ్ఞాత్ యాజ్ఞసేనీం పృథాసుతాః
ధృతరాష్ట్రనిదేశేన జగ్ముః కరిపురం శుభమ్ ॥ 12
- భీష్మేణ చాంబికేయేన తత్ర సమ్మానితాస్తదా
దుర్యోధనాదిభిః సార్థం న్యవసన్ పంచ వత్సరాన్ ॥ 13
- తతోఽనుశిష్టో భీష్మాద్వైః ధృతరాష్ట్రో మహాయశాః
సర్వేషాం కులవృద్ధానాం వాసుదేవస్య చాగ్రతః ॥ 14
- ప్రదదౌ పాండుపుత్రేభ్యః తత్సేవాహృష్టమానసః
సార్థరాజ్యం పురవరం ఖాండవప్రస్థసంజ్ఞికమ్ ॥ 15
- ఆమంత్ర్య పాండుతనయాః ధృతరాష్ట్రాదికాన్ కురూన్
జగ్ముస్తత్ఖాండవప్రస్థం పురం కృష్ణసమన్వితాః ॥ 16

- ఇంద్రప్రస్థాహ్వయే తత్ర రచితే విశ్వకర్మణా
వసన్ పురేఽశిషత్ పృథ్వీం సానుజో ధర్మనందనః ॥ 17
- గతే కృష్ణే నిజపురం నారదస్యానుశానసనాత్
ప్రతిజ్ఞాం చక్రిరే పార్థాః ధర్మజ్ఞా ద్రౌపదీం ప్రతి ॥ 18

అర్జునతీర్థయాత్రోపోద్ఘాతః

- యథాక్రమేణ సా కృష్ణా వర్షమేకైకమాదరాత్
ఏకైకస్య గృహే తిష్ఠేత్ ప్రతినిర్ణయపూర్వకమ్ ॥ 19
- యః పశ్యేత్తాం పరగృహే స్థితాం పాంచాలనందినీమ్
తేనైకహాయనమితం విధేయం తీర్థసేవనమ్ ॥ 20
- ఏవం కృతప్రతిజ్ఞాస్తే పాండుభూపాలనందనాః
వ్యాపారైర్లోకసామాన్యైః నిన్యుః కాలమతంద్రితాః ॥ 21
- అథ జానపదో విప్రో రాజగేహంగణే స్థితః
చుక్రోశ బహుధా 'ధేనుః హృతా మే తస్మరైరితి ॥ 22
- సమాశ్వాస్య చ తం విప్రం ప్రవివేశ ధనంజయః
ఆయుధాని సమానేతుం త్వరయా శస్త్రమందిరమ్ ॥ 23
- తత్రాపశ్యత్ సమాసీనౌ పాంచాలీధర్మనందనౌ
జానన్నపి ప్రతిజ్ఞాం సః ధనుర్బ్రాహ సేషుధి ॥ 24
- స గత్వా తస్కరానాజౌ నిహత్య నృపనందనః
నివర్త్య ధేనుం తాం తస్మై దదౌ విప్రాయ సాదరమ్ ॥ 25
- అథ విజ్ఞాపయామాస ఫాల్గుణో ధర్మనందనమ్
'తీర్థయాత్రా మయా కార్యా సమయోల్లంఘనా'దితి ॥ 26

అనుజన్య వచః శ్రుత్వా సర్వధర్మవిదాం వరః
ఉవాచ వచనం ధీరః సాదరం ధర్మనందనః ॥

27

యుధిష్ఠిరః -

‘గవార్థం బ్రాహ్మణార్థం చ యద్వదేదన్యతం వచః
యదా చరేదసత్కర్మ తత్సత్యం తత్సమంజసమ్ ॥

28

బ్రాహ్మణార్థం గవార్థం చ త్వయా కర్మేద్యుశం కృతమ్
తదసద్భావమాప్నోతి కథం కథయ సువ్రత ? ॥

29

ప్రజాపాలనకృత్యస్య చోరోపేక్షణశిక్షణైః
నూనం ఫలం భవేద్రాజ్ఞో బ్రహ్మహత్యాశ్వమేధజమ్ ॥

30

అసాధ్యాన్ వైరిణో జ్ఞాత్వాఽప్యవనీశో న భద్రభాక్
స్వదేశోపప్లవకరాః తస్మరా యద్యశిక్షితాః ॥

31

అస్మాకం భూభుజాం లోకజాలస్య చ హితం హి యత్
త్వయేద్యుశం కృతం కర్మ నాస్తి దోషో హ్యతస్తవ ॥

32

శ్రీసూతః -

ధర్మపుత్రస్య వచనం ఆకర్ణ్య రచితాంజలిః
పునర్విజ్ఞాపయామాస ధర్మనిత్యో ధనంజయః ॥

33

అర్జునః -

‘మైవం భూపాల ! వాదీన్స్వం స్వప్రతిజ్ఞాతిలంఘనమ్
జానతా ధర్మసర్వస్వం ఉల్లసద్ధర్మమూర్తినా ॥

34

కృత్యాకృత్యవిదా దక్షేణాఽత్యనా ప్రాక్ సమీరితా
నోల్లంఘనీయా సతతం ప్రతిజ్ఞా పురుషేణ హి ॥

35

అశక్తానాం గతిః సేయం యద్భంధుగురువాక్యతః
ధర్మం త్యజంతి సమయం త్యక్త్వా ప్రాక్ స్వం సమీరితమ్ ॥

36

కృపయా తీర్థగమనాత్ ఆర్యో యది నివర్తయేత్
హతప్రతిజ్ఞం మాం లోకాన్ జల్పతః కో నివారయేత్ ॥

37

మమాపి తీర్థయాత్రాయాం కౌతుకోత్తరలం మనః
కర్తవ్యం చ స్మృతం రాజన్ ! నారదాదిష్టశాసనమ్ ॥

38

తత్రప్రసీద మహారాజ ! యత్తీర్థగమనోద్యమే
సమ్మాననీయః ప్రభుభిః స మయా హ్యనుజీవి నామ్’ ॥

39

‘తథే’తి బ్రాతృభిః సార్థం కృతానుమతిరర్జునః
అగ్రజం తోషయామాస ప్రణామప్రశ్రయాదిభిః ॥

40

యథార్హం భీమసేనాదీన్ బ్రాతృనామంత్ర్య పాండవః
కృతస్వస్త్వయనో భవ్యైః నిర్యయౌ ధరణీసురైః ॥

41

పౌరాణికా జ్యోతిషికాః భిషజో ధరణీసురాః
అనుజగ్ముర్భృత్యగణాః శిల్పినః సూతమాగధాః ॥

42

యుధిష్ఠిరాజ్జయా తస్య భోగత్యాగక్షమం ధనమ్
గృహీత్వాఽనుయయుః స్నిగ్ధాః సభ్యాః కోశాధికారిణః ॥

43

అర్జునస్య గంగాదితీర్థావగాహనపూర్వకం సువర్ణముఖర్యాగమనమ్

స రాజపుత్రః ప్రథమం ప్రాప్య భాగీరథీం నదీమ్
గంగాద్వారం ప్రయాగం చ సిషేవే కాశికామపి ॥

44

పశ్యంస్తీర్థాని జాహ్నవ్యాః తత్తీరోపాంతవర్తనా
ఆససాద సముత్తుంగకల్లోలం దక్షిణోదధిమ్ ॥

45

- మహానదీం మహాపుణ్యాం ప్రసిద్ధం పురుషోత్తమమ్
సింహాచలం చ సంవీక్ష్య ప్రాప్తవాన్ కృతకృత్యతామ్ ॥ 46
- తతో దదర్శ కౌంతేయః పుణ్యాం గోదావరీం నదీమ్
సమస్తదురితవ్రాతశాతనోత్తిర్ణగౌరవామ్ ॥ 47
- కృతాభిషేకస్తత్తోయైః విధివత్ పాండునందనః
ప్రమోదం వివిధైర్దానైః అకరోద్భాసువర్ణకైః ॥ 48
- నదీం మలాపహాఖ్యాం చ దృష్ట్వా మోదం యయౌ శుభమ్
తతః సమాససాదాసౌ కృష్ణవేణీం సరిద్వరామ్ ॥ 49
- శివస్య నియతావాసం చతుర్ద్వారసమన్వితమ్
నానాతీర్థగణాకీర్ణం శ్రీపర్వతమవైక్షత ॥ 50
- నదీం పినాకినీం తీర్త్వా గత్వా దేవర్షిసేవితమ్
నారాయణప్రియావాసం అపశ్యద్వేంకటాచలమ్ ॥ 51
- శృంగేఽస్య భూభృతస్తుంగే స్థితం లోకైకనాయకమ్
అపూజయద్ధరిం భక్త్యా ప్రసిద్ధం శుభసిద్ధయే ॥ 52
- అవరుహ్య వేంకటమహాద్రిశృంగతః
స దదర్శ సిద్ధమునిసంఘసేవితామ్ ।
కలశోద్భవేన మునినా సమాహృతాం
తటినీం సువర్ణముఖరీసమాహ్వయామ్ ॥ 53
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే తృతీయ
భాగే సువర్ణముఖరీమహాత్మ్యే అర్జునతీర్థయాత్రాగమనం
నామ ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----o-----

సువర్ణముఖరీవర్ణనమ్

- తథా సర్వాణి తీర్థాని సమాలోక్యగతస్య చ
ముదం ప్రగుణయాంచక్రే సా పార్థస్య మహాపగా ॥ 1
- యస్యాస్తటనికుంజేఘ మోదంతే వనితాసఖాః
సిద్ధాః సంసేవితా వాతైః శీకరాసారశీతలైః ॥ 2
- యా సముద్యతహస్తేవ గంగామాకాశవాహినీమ్
ఆలింగితుం సముత్తుంగైః కల్లోలై రభ్రసంగిభిః ॥ 3
- ధూమైరాహుతిసంభూతైః తరుశాఖోపలంబిభిః
వల్మలైశ్చ విరాజంతే యత్తటాశ్రమభూమయః ॥ 4
- మునీంద్రైః సురవర్త్యైశ్చ స్థాపితాని సమంతతః
యత్తటద్వితయే భాంతి దివ్యలింగాని శూలినః ॥ 5
- యదీయసైకతావాసవిశ్రాంతా మానసం సరః
న స్మరంతి నిజావాసం మరాలా విహగోత్తమాః ॥ 6
- శమితావగ్రహాతంకైః కుల్యాముఖవినిర్గతైః
పుష్పాతి తోయైః సస్యాని లోకరక్షాక్షమాణి యా ॥ 7
- చక్రవాకకుచోత్తుంగవీచివల్లీవిభూషితా
ఆవర్తనాభివిలసత్తైకతశ్రోణిమండలా ॥ 8
- ప్రపుల్లపద్మవదనా చలన్మీనయుగేక్షణా
విలసత్సేనవసనా హంసయానమనోహరా ॥ 9

- జలపక్షిరవాలాపా నయనానందకారిణీ
అపూర్వకామినీరూపా యా విభాత్యంబుధిప్రియా ॥ 10
- రోధస్యంతరవాహిన్యాః నద్యాః ప్రాచ్యాం ధనంజయః
దదర్శ శైలముత్తుంగం కాళహస్తిసమాహ్వయమ్ ॥ 11
- ఉదగ్రశిఖరాభోగోల్లిఖితాకాశమండలమ్
సప్తపాతాళమూలాధోరూఢమూలోపలాంచితమ్ ॥ 12
- అర్జునస్య స్వర్ణముఖరీతీరస్థకాళహస్తీశ్వరాది సేవాప్రాప్తిః**
- స్నాత్వా తస్యాం మహానద్యాం తస్మిన్ శైలే సురార్చితమ్
అపశ్యదర్జునో దేవం కాళహస్తీశనామకమ్ ॥ 13
- సంపూజ్య చ మహాదేవం నాగేంద్రతనయాసఖమ్
మనసా భక్తియుక్తేన కృతార్థత్వముపేయివాన్ ॥ 14
- తతో మహాగిరౌ తస్మిన్ అద్భుతైకనికేతనే
చచారాభూతపూర్వాణాం విశేషాణాం దిదృక్షయా ॥ 15
- సిద్ధానాలోకయామాస వసతో గిరిసానుషు
గాయతో దేవదేవస్య చరిత్రాణ్యబలాయుతాన్ ॥ 16
- అప్సరోలలనాజుష్టాన్ పుష్పాసవమదాకులాన్
నికుంజేషు సమాసీనాన్ గంధర్వానైక్షతాదరాత్ ॥ 17
- వివిక్తేషు ప్రదేశేషు శివధ్యానపరాయణాన్
అపశ్యద్ద్యోగినో దివ్యాన్ ఆదరానందశాలినః ॥ 18
- ప్రశాంతాన్యాశ్రమపదాన్యవైక్షత సమంతతః
బలినీవారవిలస ద్ద్వారభూమీశ్చ పాండవః ॥ 19

- నిరాహారాన్ వాయుభుజః పర్ణాదానాతపాశనాన్
శాంతానాలోకయామాస మునీన్నియమితేంద్రియాన్ ॥ 20
- ముదం వితేనిరే తస్య నేత్రయోః కమలాకరాః
పుల్లసౌగంధికామోదసంవాసితదిగంతరాః
మృగయాసంభృతధియః చరతోఽధిజ్యకార్ముకాన్ ॥ 21
- అర్జునస్య సువర్ణముఖరీతీరస్థభరద్వాజాశ్రమగమనమ్**
- దదర్శాన్వేషితమృగాన్ కిరాతాన్ వనితాయుతాన్
తతో దక్షిణదిగ్భాగే చరన్తద్రేర్మనోహరే ॥ 22
- పుణ్యమాశ్రమమద్రాక్షీత్ భరద్వాజస్య కౌరవః
కదలీనారికేళామ్రకోలచంపకచందనైః ॥ 23
- తక్మోలాశోకహింతాలతాళకేతకిదాడిమైః
జంబూకదంబకతకఖదిరార్జునపాటలైః ॥ 24
- నాగపున్నాగసరళదేవదారుకరంజకైః
లవంగలుంగలవలీప్రియంగుతిలకైరపి ॥ 25
- విభీతశ్రీఫలాశ్వత్థమధూకష్ణక్షకేసరైః
పూగజంబీరనారంగనిమ్బామలకకౌశికైః ॥ 26
- అన్యైశ్చ ఫలపుష్పాఞ్జ్యైః శోభితం ధరణీరుహైః
వాసంతీ కుందజాత్యాదిలతాభిః పరివేష్టితమ్ ॥ 27
- అపూర్వసౌరభాకృష్ణభ్రమరీభిః సమంతతః
చక్రవాకబకక్రౌంచహంసకారండవాశ్రయైః ॥ 28
- సౌగంధికోత్పలాంభోజకైరవౌఘవిరాజితైః
సరోభిరమృతస్యందిమధురస్పారవారిభిః ॥ 29

- సమాపాదితలక్ష్మీకం కౌతుకైకనికేతనమ్
సింహదంతావలవ్యాఘ్రతరక్షురురురంకుభిః ॥ 30
- మృగైరన్యైః సమాకీర్ణం అన్యోన్యహితకారిభిః
జితచైత్రరథోద్యానం అధరీకృతనందనమ్ ॥ 31
- అతివాఙ్మనసోదారం పరమానందకారణమ్
శివాగమానాం దివ్యానాం అర్థజాతమనుత్తమమ్ ॥ 32
- ప్రకాశయంతి శాబానాం యత్ర మంజుగిరః శుకాః
యస్మిన్ హుతాశనోదారధూమశ్యామలితం నభః ॥ 33
- అకాలజలదబ్రాంతిం ఆతనోతి శిఖండినామ్
యస్మిన్ విహరశ్రాంతానాం సింహానాం స్వేచ్ఛయా గతాః ॥ 34
- నిర్వాపయంతి గాత్రాణి కరిణః కరశీకరైః
తదాశ్రమపదం పశ్యన్ విస్మయాక్రాంతమానసః ॥ 35
- ప్రభావం పాండుతనయః ప్రశశంస తపస్విनाమ్
నివార్య తత్ర తత్రైవ సకలాననుజీవినః ॥ 36
- అర్జునకృతభరద్వాజ సేవాక్రమః**
- మిత్రైర్విప్రవరైః సార్థం ప్రవివేశ తమాశ్రమమ్
అగ్రే దదర్శ కౌంతేయః స్ఫురత్పావకతేజసమ్ ॥ 37
- భరద్వాజం మునివరైః అనేకైః పరివారితమ్
భస్మానులిప్తసర్వాంగం మృగచర్మోత్తరీయకమ్ ॥ 38
- నవవారిదసంవీతం కైలాసమివ భాస్వరమ్
జటాభిర్లంబమానాభిః భాస్వంతం స్వర్ణకాంతిభిః ॥ 39

- స్థిరవిద్యుల్లాతాకీర్ణం ఇవ శారదనీరదమ్
శ్రుతిస్మృతిపురాణార్థైః ఏకీభూయ సమాగతైః 40
- అంగీకృతమివాకారం దివ్యజ్ఞానశుభాస్పదమ్
ధృతిక్షాంతిదయాతుష్టిశాంతిభిర్నిత్యసేవితమ్ ॥ 41
- ప్రియాభిరివ రక్తాభిః అఖండబ్రహ్మవర్చసమ్
ఉపగమ్య శనైః పార్థః తత్పాదాంబుజయోః పురః
చక్రే ప్రణామం సాష్టాంగం సమాలింగితభూతలమ్ ॥ 42
- అర్జునం ప్రతి భరద్వాజకృతాతిథ్యప్రకారః**
- తమాగతం పృథాపుత్రం ఉత్థాప్య మునిపుంగవః
ఆశీర్భిరేధయాంచక్రే ప్రహర్షోత్ఫుల్లమానసః ॥ 43
- సంపూజ్య చ యథాన్యాయం తమర్హాద్వైః ప్రియాతిథిమ్
వినిర్దిష్టాసనాసీనం తమపుచ్చదనామయమ్ ॥ 44
- సమ్మాననమవాప్యోస్మాత్ మునేః పాండవమధ్యమః
ప్రియైర్వాక్యైర్మునిపతేః అకరోన్మససో ముదమ్ ॥ 45
- సస్మారాథ భరద్వాజః స్వర్ధేనుం కామదోహినీమ్
సా వితేనేఽతిమహతీం భక్ష్మభోజ్యాదికల్పనామ్ ॥ 46
- భుక్త్వా పార్థః సానుచరః తముపాస్య తపోనిధిమ్
దినశేషం కథాలాపకౌతుకేనాత్యవాహయత్ ॥ 47
- తతః సాయంతినీం సంధ్యాం ఉపాస్య హుతపావకః
విప్రైరమాత్యైః సహితో యయా తస్య కుటీగృహాన్ ॥ 48

తత్రాఽఽ సీనో మునిపతేః ఆశీర్భిరభినందితః
ఆనంద్యమానో ముముదే తన్నదీశీతలానిలైః ॥

49

‘సంప్రాపితా కేన భువః ప్రభూతా

కస్మాన్మహీద్రాదధికప్రభావా ।

ఇతి ప్రభావం పరిపుచ్చ్య నద్యాః

శ్రోతుం మునీంద్రాన్మతిరస్య జజ్ఞే ॥

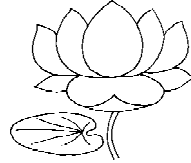
50

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే తృతీయభాగే

సువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యే భరద్వాజాశ్రమవర్ణనం నామ

ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

-----○-----

సువర్ణముఖరీప్రభావశుశ్రూషయా భరద్వాజం ప్రత్యర్జునప్రశ్నః

శ్రీసూతః -

కృతసాయంతనవిధిం హుతాశనసమద్యుతిమ్

సుఖాసీనం మునిపతిం ప్రణమ్య భరతర్షభః ॥

1

తదీయశీతలామోదసుధాపూరానుమోదితః

గంభీరం ప్రశ్నయోపేతం ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥

2

అర్జునః -

‘మునిపుంగవ ! లోకేఽస్మిన్ ధన్య ఏకోఽహమేవ హి

పుత్రావిశేషం భవతా యదేవం సమ్యగాదృతః ॥

3

భవదాదరసంజాతకౌతుకం మమ మానసమ్

భవద్వాక్యామృతం దివ్యం పాతుం త్వరయతీవ మామ్ ॥

4

కస్మాచ్ఛైలాదియం జాతా కేనా నీతా మహానదీ

కిం పుణ్యం స్నానదానాద్వైః కృతైస్తత్రోపలభ్యతే ॥

5

అస్యాః ప్రభావం ప్రభవం ప్రహ్వస్య మమ సన్మునే !

వక్తుమర్హసి కార్యో హి భక్తానుగ్రహ ఏవ తే’ ॥

6

అర్జునస్య వచః శ్రుత్వా భరద్వాజో ద్విజోత్తమః

తదాననం సమాలోక్య వాక్యం వాక్యవిదబ్రవీత్ ॥

7

భరద్వాజః -

- ‘త్వమర్జున ! మహాబాహో ! కౌరవాన్వయపావనః
విశేషాన్మమ మాన్యోఽసి ధర్మపుత్రానుజో యతః ॥ 8
- అనేకే భూమిపా దృష్టాః నతే త్వమివ ఫాల్గుణ !
లీలార్జ్వలదయోదార్యధైర్యగాంభీర్యశాలినః ॥ 9
- కులం విద్యా ధనం చైవ బలినాం మదకారణమ్
భవాదృశానాం భవ్యానాం తాని ప్రశ్రయకారణమ్ ॥ 10
- ప్రాజ్ఞేషు రాజ్యభోగేషు విద్యమానేషు కౌరవ !
ఋతే భవంతం కో వాఽన్యో నోపైతి వికృతేర్వశమ్ ॥ 11
- పరవానస్మి కౌంతేయ గుణైః లోకోత్తరైస్తవ
కిమస్త్వకథనీయం తే కౌతుకోపేతమానసః ॥ 12
- శృణు రాజన్ ! కథాం దివ్యాం మయా మునిముఖాచ్ఛృతామ్
యాం శ్రుత్వా పాతకాతంకాత్ ముచ్యంతే సర్వజంతవః ॥ 13

భరద్వాజకథితశంకరవివాహప్రక్రియా

- పూర్వం దాక్షాయణీ దేవీ జనకేనావమానితా
త్యక్త్వా తనుం తాం నీహారగిరేరభవదాత్మజా ॥ 14
- సప్తర్షిభిరుపాగమ్య ప్రార్థితో ధరణీధరః
మృత్యుంజయాయ స్వాం పుత్రీం వివాహే దాతుముద్యతః ॥ 15
- వృషభాంకో జగత్స్వామీ వివోధుం సర్వమంగళామ్
ప్రాప్తో హిమవదావాసం ఓషధీప్రస్థనామకమ్ ॥ 16

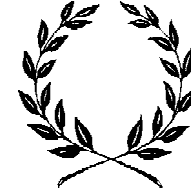
- తచ్ఛాసనాత్ సమాజగ్ముః స్థావరాణి చరాణి చ
భూతాని భూతనాథస్య కల్యాణమభినందితుమ్ ॥ 17
- తద్భూరిభారసమ్మగ్నా భూమిరుత్తరసంశ్రయా
నిమ్నతామాయయౌ తావత్ యావత్పాతాళమాస్థితా ॥ 18
- నిర్భారలాఘవాదస్మాత్ భృశం దక్షిణగామినీ
ఊర్ధ్వం గతా చ తత్ దృష్ట్వా సర్వేషామభవద్భయమ్ ॥ 19
- జ్ఞాత్వా తాం వికృతిం భూమేః దృష్ట్వాఽగస్త్యం మహేశ్వరః
‘ఇత ఏహి మహాప్రాజ్ఞే’ త్యుక్త్వా వచనమబ్రవీత్ ॥ 20
- ‘ఆగతేషు సమస్తేషు భూతేష్వత్ర వసుంధరా
తద్భారేణ సమాక్రాంతా వికృతిం సముపాగతా ॥ 21
- తద్భువః సామ్యకరణే త్వమర్హసి మహామతే !
ఋతే త్వామత్ర హి త్వత్తః పరేణైతత్ కథం భవేత్ ? ॥ 22
- మత్తేజః సంభవో హి త్వం లోకసంరక్షణోద్యతః
తస్మాన్మద్వచనాద్వత్స ! భువమేతాం సమీకురు ॥ 23
- మత్పాణిగ్రహణాలోకకౌతుకాయత్తబుద్ధిషు
ఆగతేషు సమస్తేషు స్థాతవ్యం భవతాఽపి చ ॥ 24
- త్వం న తిష్ఠసి చేదత్ర న కశ్చిద్వికృతిం భువః
అవనేతుం హి శక్నోతి తద్గంతవ్యం త్వయాఽనఘ ! ॥ 25
- ఇమాం గిరిసుతాపాణిగ్రహకల్యాణభాసురామ్
మూర్తిం ప్రదర్శయిష్యామి యత్ర తిష్ఠసి తత్ర తే’ ॥ 26

భూసామ్యకరణాయాగస్త్యస్య హిమాద్రేర్దక్షిణదిగ్గమనమ్

- ఇత్యుక్త్వా తం పరిష్వజ్య విససర్జ మహేశ్వరః
'తథేతి' తం ప్రణమ్యాసౌ యయౌ యామ్యాం దిశం మునిః ॥ 27
- వింధ్యాద్రిం సమతిక్రమ్య దక్షిణామాగతే దిశమ్
అగస్త్యే మునిశార్దూలే మహీ సామ్యముపాయయౌ ॥ 28
- భువోఽపనీయ వికృతిం స్థితం కలశజం మునిమ్
తుష్టువుర్హర్షతరలాః సురగంధర్వకిన్నరాః ॥ 29
- స దదర్శ తతో గత్వా కంచిచ్ఛైలం సమున్నతమ్
వితతైర్ధరణీం పాదైః ధృత్వా సంస్థితమగ్రతః ॥ 30
- మహాషధీనాం రత్నానాం అశేషాణాం స్వయంభువా
అఖండతేజోదీప్తానాం వినిర్మితమివాకరమ్ ॥ 31
- సమున్నతైర్యః శిఖరైః నిపతద్వ్యోమ భూతలే
ఉదారధారాసంపన్నైః దధాతీవ నిరంతరమ్ ॥ 32
- శనైరారుహ్య తం శైలం అగస్త్యో మునిపుంగవః
నివాసాయ మతిం చక్రే రమ్యే తచ్ఛిఖరస్థలే ॥ 33
- తస్యామృతోపమేయస్య పద్మోత్పలకులశ్రియః
నానాద్రుమపరీతస్య కాసారస్యోత్తరే తటే ॥ 34
- మనోహరే మహీభాగే విధాయాశ్రమముత్తమమ్
ఆరాధ్య పితృదేవర్షీన్ విధివద్వాస్తుదేవతామ్ ॥ 35
- ఉవాస సుచిరం తత్ర మునిసంఘసమన్వితః
దేవతాసిద్ధగంధర్వాస్సరోజుష్టమహీధరే ॥ 36

- తపఃసమావేశితచిత్తవృత్తై తపోవనే తిష్ఠతి కుంభజాతే
ప్రశస్తసౌభాగ్యసమన్వితోఽద్రిః అగస్త్యశైలాహ్వయమాససాద ॥ 37
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే సువర్ణముఖరీ
మాహాత్మ్యే అర్జునభరద్వాజసంవాదే శంకరవివాహాగస్త్యదక్షిణ
దిగ్గమనవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----౦-----

నద్యుత్పాదనాయ అగస్త్యం ప్రతి అశరీర్యుక్తిః

భరద్వాజః -

స కదాచిన్మునివరః కృతపౌర్వాష్టికక్రియః
వివేశ దేవాతాగారం సమారాధయితుం శివమ్ ॥ 1

అదృశ్యరూపా వాగ్దేవీ తత్రాశ్రావి మహాత్మనా
తేనాద్భుతోపపన్నేన వ్యక్తవర్ణసముజ్జ్వలా
ఆకాశవాణ్యువాచైనం అగస్త్యం జపతాం వరమ్ ॥ 2

ఆకాశవాణీ -

‘నదీహీనో హ్యయం దేశః ప్రసిద్ధోఽపి న శోభతే
జ్ఞానవిజ్ఞానవిముఖః సాకార ఇవ భూసురః ॥ 3

దీక్షేవ దక్షిణాహీనా జ్యోత్స్నాహీనేవ శర్వరీ
న విభాతి నదీహీనా పృథ్వీయం భూసురోత్తమ ! ॥ 4

ప్రవర్తయ నదీం కాంచిత్ లోకానాం హితకామ్యయా
అగాధదురితోద్భూతభీతిమోచనశాలినీమ్ ॥ 5

హితమేతత్సర్వరూపానాం ఏతన్మునివరార్థితమ్
భద్రమేతన్మనుష్యాణాం ఏతదాచర సువ్రత ! ॥ 6

దేవానామృషివర్యాణాం భూజనానాం హితాపహమ్
పాపపంకప్రశమనీం ప్రవర్తయ మహానదీమ్ ॥ 7

భరద్వాజః -

తదాకర్ణ్య వచో విప్రః క్షణం చింతాపరాయణః
సమాప్య దేవతాపూజాం బహిర్వేద్యాముపావిశత్ ॥ 8

ఆనాయయామాస తదా తదాశ్రమగతాన్ మునీన్
తేషామకథయచ్ఛాసౌ దివ్యవాణీరితం వచః ॥ 9

తదద్భుతముపశ్రుత్య మునయో హృష్టమానసాః
అభివంద్య మునిశ్రేష్ఠం మైత్రావరుణిమబ్రువన్ ॥ 10

సువర్ణముఖర్యుత్పాదనాయాగస్త్యం ప్రతి మహర్షిప్రార్థనా
మునయః -

ఆశ్చర్యాణాం మహాశ్చర్యం మంగళానాం చ మంగళమ్
తవైవ శోభతే దివ్యం త్వచ్చరిత్రం కృపానిధే ! ॥ 11

తవ హుంకారమాత్రేణ భ్రష్టో దేవాధిరాజ్యతః
నహుషః కీటతాం ప్రాప తతశ్చిత్త్రం న విద్యతే ॥ 12

సమావృతధరాచక్రః కల్లోలాతాడితాంబరః
కిన్న్వతో విద్యతే చిత్రం యదభిశ్చులుకీకృతః ॥ 13

సూర్యమార్గనిరోధార్థం ప్రవృత్తో వింధ్యభూధరః
త్వయా ప్రశాంతిం గమితః కిన్న్వతో విద్యతే పరమ్ ? ॥ 14

తవాద్భుతాని కర్మాణి కః స్తోతుం ప్రభవేద్భువి
మన్మహాభాగ్యయోగాత్త్వం ప్రాప్తోఽసీతి శరీరిణామ్ ॥ 15

వయం కృతార్థాః సంజాతాః త్రైలోక్యే యన్మహామునే !
నివసామోఽత్ర భవతా సనాథా హ్యశ్రమస్థలే ॥ 16

- వర్ణ్యో హి యామ్యతో దూరే విషయోఽయం ద్విజోత్తమ !
సమస్తపస్తుపూర్ణోఽపి నదీహీనో న రాజతే ॥ 17
- కిమలబ్ధనదీస్నానేనామునా హతజన్మనా
అనదీకే జనపదే వాసాదజననం వరమ్ ॥ 18
- పరిపాకస్తు భాగ్యానాం అస్మాకం సముపస్థితః
యదాదిష్టోఽసి విబుధైః ప్రవర్తయ మహానదీమ్ ॥ 19
- ప్రవర్తితాయాం దేశేఽస్మిన్ మహానద్యాం తవానఘ !
కదా ను ఖలు యాస్యామః కృతస్నానాః కృతార్థతామ్ ? ॥ 20
- కిం వితర్కేణ బహునా ప్రయత్నః క్రియతాం ధ్రువమ్
సమానేతుం జగద్వంద్యాం శరణ్యాం సరిదుత్తమామ్ ॥ 21

భరద్వాజః -

- స తేషాం వచనం హృద్యం మానయిత్వా మహాద్విజః
'సమానేష్యామి సరితం' ఇతి చక్రే వినిశ్చయమ్ ॥ 22

సువర్ణముఖర్యావిర్భావాయ అగస్త్యకృతతపఃప్రకారః

- మునీశ్వరైరనుజ్ఞాతః తానభ్యర్చ్య సురానపి
విశేషపూజాం విధివత్ విధాయ పురవిద్విషః ॥ 23
- అంగీకృత్య వ్రతం గాఢం బహుశక్లేశదుఃసహమ్
అనన్యసులభం యత్నాత్ చకార సుమహత్తపః ॥ 24
- ఘోరేషు ఘర్మదివసేష్వంతరస్థో హవిర్భుజామ్
చతుర్థాం సవిత్సన్మదృష్టిః నాపయయౌ క్షమమ్ ॥ 25

- వార్షికేషు దినేషాగ్రవాయుసంపాతదుఃసహైః
అసారైస్తాద్యమానోఽపి నోద్వేగమగమద్భుది ॥ 26
- హేమంతే సమయే తిష్ఠన్ కంఠదఘ్నేషు వారిషు
జపధ్యానపరో భూత్వా న కించిద్వికృతిం యయౌ ॥ 27
- తతః సమీహితార్థస్య విలంబమవలోక్య సః
పునర్గాఢతరాం నిష్ఠాం ప్రపేదే లోకభీషణామ్ ॥ 28
- నిగృహ్య మానసీం వృత్తిం నిరాహరో జితేంద్రియః
అవిజ్ఞాతబహిర్వృత్తిః తస్థౌ పాషాణవత్తదా ॥ 29
- ఏవం తపస్యతస్తస్య సర్వాంగేషు హుతాశనః
అభ్రంలిహో జ్వలజ్ఞోతిః నిశ్చక్రామ భయంకరః ॥ 30
- తతోఽద్భుతశిఖాజాలైః అవృతాః సర్వతో దిశః
సముదగ్రభయోద్విగ్నాః జనౌఘాః పరిచుక్రుశుః ॥ 31
- తదా తథావిధం ఘోరం జగత్సంక్షోభమాగతమ్
దేవా విజ్ఞాపయామాసుః నమస్కృత్యాబ్జజన్మనే ॥ 32

అగస్త్యాశ్రమం ప్రతి చతుర్ముఖాగమనమ్

- తానాశ్వాస్య తతో బ్రహ్మ సిద్ధగంధర్వసేవితః
ప్రాదురాసీత్కుంభభువః పురోభాగే తపస్యతః ॥ 33
- తమాగతం సమాలోక్య బ్రహ్మణం పరమం ద్విజః
ప్రణమ్య వివిధైః స్తోత్రైః తోషయామాస తన్మనాః ॥ 34
- తతస్తం వినయానవ్రుం అగస్త్యం వీక్ష్య పద్మభూః
ప్రసాదసుముఖో భూత్వా పూతాం గిరముపాదదే ॥ 35

బ్రహ్మ -

‘పరితుష్టోఽస్మి తపసా దుశ్చరేణ తవానఘ !
వృణీష్వ యద్యదిష్టం తే తత్తద్దాస్యామి సువ్రత’ ॥ 36

అగస్త్యః -

‘తవ ప్రసాదాత్సకలం ఉపపన్నం మమ వ్రభో !
సంప్రయచ్ఛసి చేత్కామం యాచే నిఃశంకయా ధియా ॥ 37

నదీహీనమిమం దేశం దృష్ట్వా భీద్యతి మే మనః
అర్థావబోధరహితం శ్రుతిపాఠమివాధికమ్ ॥ 38

ఉర్విం పావయితుం దక్షాం రక్షితుం చ మహానదీమ్
ప్రసాదం కురు దేవేశ ! మమేష్టమిదమేవ హి’ ॥ 39

అగస్త్యప్రార్థనయా గంగాం ప్రతి చతుర్ముఖచోదనా

భరద్వాజః -

అగస్త్యస్య వచః శ్రుత్వా ‘భూయాదేవ’ మితి బ్రువన్
సస్మార మనసా బ్రహ్మ సురవర్తాశ్రయాం నదీమ్ ॥ 40

అథోపేత్య వియధంగా పురస్తాత్ పరమేష్ఠినః
అతిష్ఠన్ముకుటన్యస్త ప్రశస్తాంజలిభాసురా ॥ 41

స్వశాసనాత్సమాయాతాం వినయానతమస్తకామ్
తాం సర్వజగతాం ధాత్రీం ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 42

భ్రహ్మ -

‘గంగే ! మయానుశాస్యాఽసి కార్యే లోకోపకారకే
తవాపి లోకరక్షాయాం మమేవ నియతా స్థితిః ॥ 43

దేశే నదీవిహీనేఽత్ర ప్రవర్తయితుమాపగామ్
హితార్థం సర్వలోకానాం కుంభజన్మా సమీహతే ॥ 44

తస్మాత్త్వమవతీర్యోర్విం స్వాంశేనైకేన భూజనాన్
పునీహి గచ్ఛ పసుధాం ఏతద్దర్శితవర్తనా ॥ 45

భూలోకే సంప్రవృత్తే తు ప్రవాహే సిద్ధికాంక్షిణః
సేవిష్యంతే సురవరా మునివర్యాశ్చ సంతతమ్ ॥ 46

నదీషూత్రమతాం యాహి త్రాహి త్వత్సంశ్రయాన్ జనాన్
కురు ప్రియమగస్త్యస్య గచ్ఛ భద్రే ! యథాసుఖమ్’ ॥ 47

అగస్త్యసమీపే స్వాంశత్వేన గంగాకృతనద్యుత్పత్త్యభ్యుపగమః

భరద్వాజః -

ఇత్యుక్త్వాంతర్దధే బ్రహ్మ తయా నద్యా చ తేన చ
ప్రణామపూజనస్తోత్రైః విశేషైరభినందితః ॥ 48

అథ గంగా మునిపతేః పురస్తాత్స్వాంశసంభవామ్
దివ్యతేజోమయీం మూర్తిం దర్శయిత్వా వచోఽబ్రవీత్ ॥ 49

గంగా -

‘మదీయాంశో యమవనీం సంప్రాప్య మునివల్లభ !
పూరయిష్యతి తేఽభీష్టం నదీరూపం సమాశ్రితః’ ॥ 50

భరద్వాజః -

ఇత్యుక్త్వా సిద్ధవాహిన్యాం గతాయాం తత్ప్రయుక్తయా
గంతవ్యం వర్తనా కేనేత్యుక్తో మునిరువాచ తామ్ ॥ 51

అగస్త్యః -

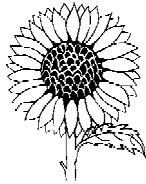
‘గచ్ఛన్ పురస్తాత్కల్యాణి ! త్వదీయగమనోచితమ్
అహం ప్రదర్శయిష్యామి మార్గం త్వం మామనువ్రజ’ ॥ 52

ఇత్యుక్తా మునినా తేన సంప్రహృష్టా ‘తవానఘ
యదిష్టం తత్కరిష్యేహ’ మితి ప్రోవాచ సా శుభా ॥ 53

అథ మునిరవతార్య తాం నగేంద్రాత్
ధృతతడినీతనుమభ్రసంగిశృంగాత్ ।
ముదితతరమనా యయౌ పురస్తాత్
తదభిమతాం పదవీం ప్రదర్శయన్ సః ॥ 54

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీసువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యే
సువర్ణముఖర్యావిర్భావవర్ణనం
నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ పంచమోఽధ్యాయః

-----○-----

సువర్ణముఖరీం ప్రతి శక్రాదిస్తుతిః

భరద్వాజః -

తదా దివ్యవిమానస్థాః శక్రముఖ్యా దివౌకసః
అగస్త్యమనుయాంతీం తాం అనుజగ్ముర్మహాపగామ్ ॥ 1

నవావతారాం తాం దివ్యాం సర్వే చ మునిపుంగవాః
కృతాంజలిపుటాః స్తోత్రైః అనుయాతాః సిషేవిరే ॥ 2

సిద్ధచారణగంధర్వాః సంభూతాశ్చ సహస్రశః
తాం నదీం తం మునీంద్రంంచ ప్రశశంసుః శుభైః స్తవైః ॥ 3

‘సుధోపమానమమలం దిష్ట్యా లబ్ధమిదం జలమ్’
ఇత్యౌత్సుక్యరసాయంతాః ననందుర్ధరణీజనాః ॥ 4

తదా నిదేశాద్దేవస్య పద్మయోనేః సమీరణః
శృణ్వతాం సర్వదేవానాం ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 5

వాయుకథితసువర్ణముఖరీనామనిష్ఠుతిః

వాయుః -

‘సువర్ణమివ లోకానాం భాగధేయాదియం నదీ
నీతా భువమగస్త్రేన ముఖరీకృతదిజ్ముఖా ॥ 6

తస్మాద్వాస్యతి విఖ్యాతిం సర్వలోకాభినందితామ్
సువర్ణముఖరీనామ్నా ధామ్నా కైవల్యసంపదః ॥ 7

ఏషా సువర్ణముఖరీ సరిత్సు సకలాస్వపి
విశిష్టా సేవనీయా చ బ్రహ్మణో వచనం త్విదమ్’ ॥ 8

సువర్ణముఖర్యా సముద్రసమాగమవర్ణనమ్

భరద్వాజః -

శ్రుత్వేత్థం పవనేనోక్తం వచనం కుంభసంభవః
తుతోష విస్మయాక్రాంతః స్వాంతఃపులకితాంగకః ॥ 9

ఏవమేషా దివ్యనదీ స్నానపానాదికల్పనైః
సౌఖ్యావహో మనుష్యాణాం ప్రతిష్ఠామగమద్భువి ॥ 10

ఆజ్ఞయా పద్మగర్భస్య తటిన్యాకాశవాహినీ
సువర్ణముఖరీనామ్నా పునాత్మాత్మైకసంశ్రయాన్ ॥ 11

బహూన్ గిరీంద్రాన్ వనమండలం చ దేశాననేకాన్ సరిదుత్తమేయమ్
క్రమాదతిక్రమ్య నిషేవ్యమాణా మహానదీభిర్గిరిసంభవాభిః ॥ 12

రోగాహతానామధికాతురాణాం అనామయైకప్రతిపాదకాని
అంతర్బహిఃసంభృతభూరితాపనివారణాని ప్రియకారణాని ॥ 13

విహరలోలద్విరదప్రకాండశుండామహాఘాతరయోత్థితేన
పుష్పోపహారం పుష్పతోత్కరేణ హర్షాత్ దదాతీవ దివాకరస్య ॥ 14

సౌగంధికాంభోరుహకైరవాణాం సౌరభ్యసంవాసితదిబ్బుఖానామ్
ద్విరేఫభాగ్యైకనికేతనానాం ఆధారభూతాన్యతినిర్మలాని ॥ 15

లీలావగాహోత్సుకనాకనారీసీమాంతసిందూరరజోరుణాని
తత్కేశపాశచ్యుతపారిజాతప్రసూనగంధైరధివాసితాని ॥ 16

సా బిభ్రతీ సంభృతమంగలాని స్వాదూన్యపంకాన్యతినిర్మలాని
సుధోపమానాని సురేంద్రసూనో ! పయాంసి పాపప్రతిఘాతుకాని ॥ 17

అగస్త్యశైలాత్ సమవాప్తజన్మా నీతా భువం కుంభసముద్భవేన
ప్రశస్తతీర్థాఘవిరాజమానా సమాయయౌ దక్షిణవారిరాశిమ్ ॥ 18

శీకరాక్షతవిన్యాసైః రత్నదీపార్పణైరపి
ప్రత్యుద్యయుస్తామంభోధేః వీచయోఽభిముఖాగతాః ॥ 19

తరంగహస్తైరాలింగ్య సంభావ్యైనాం సమాగతామ్
చకార సరితాం నాథః ప్రియమాఘోషభాషణైః ॥ 20

ప్రాప్తాయామనుకూలాయాం తదా తస్యామపాం నిధేః
ప్రహృష్టేన తరంగేణ జీవనం వవృధేతరామ్ ॥ 21

ఇత్థం సంస్మజ్య సరితం అగస్త్యస్తాముదన్వతా
స్తుత్వా యయౌ సమామంత్ర్య కృతకృత్యో యదృచ్ఛయా ॥ 22

అర్జునః -

‘త్వయైష కథితో బ్రహ్మన్ మహానద్యాః సముద్భవః
అస్యాః ప్రభావం భగవన్ ! ఇదానీం శ్రోతుముత్సహే’ ॥ 23

భరద్వాజవర్ణితసువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యమ్

భరద్వాజః -

అహో నిబర్హణం సర్వశ్రేయసామేకకారణమ్
శృణు మాహాత్మ్యమస్యాస్తే కథయిష్యామి పాండవ ! ॥ 24

పాశ్చాత్యం జన్మ సంప్రాప్య జ్ఞానినాం కర్మణః క్షయే
సువర్ణముఖరీస్నానం సిద్ధ్యేద్బ్రహ్మాత్వకారణమ్ ॥ 25

ఏతాం సువర్ణముఖరీం యోజనానాం శతైరపి
స్మృత్వా మనుష్యః పాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 26

నిక్షిప్తమస్థి జంతూనాం సువర్ణముఖరీజలే సోపానతాం సమాయాతి బ్రహ్మలోకాధిరోహణే ॥	27
స్మరంతః స్వర్ణముఖరీం యత్ర కుత్రాపి మానవాః తోయాంతరేషు స్నాత్వాఽపి లభంతే ఫలముత్తమమ్ ॥	28
తావదేవాభిభూయంతే నరాః పాతకకోటిభిః సువర్ణముఖరీస్నానం యావత్తల్లభ్యతే శుభమ్ ॥	29
దివ్యాంతరిక్షభౌమాని తీర్థాని నిజసిద్ధయే స్మరంత్యహరహః ప్రాతః సువర్ణముఖరీం నదీమ్ ॥	30
అగస్త్యాచలసంభూతా దక్షిణోదధిగామినీ పాపాని స్వర్ణముఖరీ స్మరణాదేవ నాశయేత్ ॥	31
సువర్ణముఖరీస్నానలోలుపేనాంతరాత్మనా వాంఛంతి మర్త్యతామేవ దేవాః శక్రపురోగమాః ॥	32
సువర్ణముఖరీతోయపుష్టసస్యాన్నభోజినః న లిప్యంతే మహాపాపైః దుర్భోజనశతోద్భవైః ॥	33
అపి నిష్కమితం పీతం సువర్ణముఖరీజలమ్ నాశయేదద్రితుల్యాని హ్యశు పాపాని దేహినామ్ ॥	34
ప్రాప్యాఽపి మానుషం జన్మ సువర్ణముఖరీజలే యే వా స్నానం న కుర్వంతి తేషాం జన్మ నిరర్థకమ్ ॥	35
సువర్ణముఖరీస్నానం యదేకం విధినా కృతమ్ జాహ్నువీస్నానకోటీనాం సమం భవతి పర్వసు ॥	36

గోవింద ఇవ దేవేషు నక్షత్రేష్వివ చంద్రమాః నరేష్వివ మహీపాలో భూరుహేష్వివ కల్పకః ॥	37
మహాభూతేష్వివ వియత్ మాయేవాఖిలశక్తిషు గాయత్రీవ చ మంత్రేషు వజ్రం దేవాయుధేష్వివ ॥	38
తత్తేష్వివాత్మనస్తత్వం రుద్రాధ్యాయో యజుష్వివ అనంత ఇవ నాగేషు హిమాచల ఇవాద్రిషు ॥	39
పోత్రిత్రేత్రమివ క్షేత్రేష్వింద్రియేష్వివ మానసమ్ నదీష్విపి చ సర్వాసు సువర్ణముఖరీ వరా ॥	40
నిత్యం స్మరేన్నమస్కుర్యాత్ కీర్తయేన్ననసాఽర్చయేత్ శుద్ధిక్షేమశివాపేక్షి సువర్ణముఖరీం శుభామ్ ॥	41
‘అగస్త్యాచలసంభూతాం దక్షిణోదధిగామినీమ్ సమస్తపాపహంత్రీం త్వాం సువర్ణముఖరీం శ్రయే ॥	42
మహాపాతకవిఘ్నం గాత్రం మమ తవోదకైః క్షాలయామి జగద్ధాత్రి ! శ్రేయసా యోజయస్వ మామ్’ ॥	43
ఇతి సూక్తద్వయం సమ్యగుచ్చార్య నియతో నరః సువర్ణముఖరీతోయే స్నాత్వా శుద్ధః ప్రమోదతే ॥	44
బ్రహ్మణా నిర్మితా పూర్వం అగస్త్యేన సమాహృతా స్వయం మందాకినీ మూర్తా సువర్ణముఖరీ వరా ॥	45
ఏవంప్రభావా దివ్యేయం కీర్తనీయా శుభార్థిభిః మనసా భక్తియుక్తేన స్నాతవ్యా శుభకాంక్షిభిః ॥	46

- సోమసూర్యోపరాగేషు స్నానదానాదికం కృతమ్
స్యాదమేయఫలం పార్థ ! సువర్ణముఖరీతటే ॥ 47
- సంక్రాంతావయనే పుణ్యే వ్యతీపాతేఽథ వాసరే
సువర్ణముఖరీస్నానం కులకోటిం సముద్ధరేత్ ॥ 48
- జన్మరే జన్మదివసే సువర్ణముఖరీజలే
స్నాత్వా విధివదాప్నోతి క్షేమారోగ్యసుఖశ్రియః ॥ 49
- దుఃస్వప్నవిఘ్నజం భూతగ్రహదుఃస్థానజం తథా
సువర్ణముఖరీతోయే స్నాత్వా తరతి కిల్బిషమ్ ॥ 50
- సువర్ణముఖరీతీరే గోపాదప్రమితాం భువమ్
దత్త్వా సర్వమహీదానాత్ యత్ఫలం తదవాప్నుయాత్ ॥ 51
- ధేనుం సవస్త్రాలంకారాం సువర్ణముఖరీతటే
దత్త్వా విప్రాయ విధివత్ యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ 52
- పుణ్యకాలేషు దానాని విధేయాన్యఖిలాన్యపి
ఇహాముత్ర ఫలప్రాప్త్యై సువర్ణముఖరీతటే ॥ 53
- జపో హోమస్తపో దానం పితృకర్మ సురార్చనమ్
కృతం భవేచ్ఛతగుణం సువర్ణముఖరీతటే ॥ 54
- అన్యత్తే కథయిష్యామి విధేయం వ్రతముత్తమమ్
సువర్ణముఖరీతీరే వ్రతివర్షం సుఖార్థిభిః ॥ 55
- మేఘకాలే రవికర్తైః తిరోధానముపాగతః
యదుదేతి మునిః శ్రీమాన్ మిత్రావరుణనందనః ॥ 56

- తస్మిన్ దినే యే నియతాః స్నానమస్యాం ప్రకుర్వతే
తైరాకల్పం సురావాసే స్థీయతే కురునందన ! ॥ 57
- తదాఽగస్త్యస్య యద్రూపం సువర్ణేన వినిర్మితమ్
విధినా దదతే పార్థ ! తే యాంతి బ్రహ్మ శాశ్వతమ్ ॥ 58

అర్జునః -

- ‘విధినా కేన కర్తవ్యం వ్రతమేతన్మహామునే !
తన్మమాచక్ష్య సకలం జిజ్ఞాసోస్తు మహాత్మనః’ ॥ 59

అగస్త్యప్రతిమాదానవిధిః

భరద్వాజః -

- ‘అగస్త్యస్యోదయదినం జ్ఞాత్వా నియతమానసః
స్వశక్త్యా కారయేద్రూపం తస్య హేమ్నా మహామునేః ॥ 60
- సువర్ణభాస్వరచ్ఛాయం జటాబంధమనోహరమ్
దధానం కరపద్మాభ్యాం అక్షమాలాం కమండలుమ్ ॥ 61
- వసానం మృదులం వల్కం మృగచర్మోత్తరీయకమ్
సౌమ్యం భస్మాంకరుచిరం రుద్రాక్షకృతభూషణమ్ ॥ 62
- ఏవం విధాయ తద్రూపం స్నాత్వా నియతమానసః
ఆచార్యం గంధపుష్పాద్యైః అలంకృత్య యథావిధి ॥ 63
- శాలేయతండులానాం తాం ఆధకస్యోపరి స్థితామ్
వస్త్రద్వయసమాయుక్తాం వ్రతిమాం వ్రతిపూజయేత్ ॥ 64
- ‘వింధ్యసంస్తంభనో వార్ధిచులకీకృతిపేశలః
బ్రహ్మాదినర్పదేవానాం తేజసా సుప్రకాశితః ॥ 65

- అగస్త్యః కుంభసంభూతో దేవాసురసమస్మృతః
ప్రీతిమాప్నోతు మహతీం దానేనానేన మే ప్రభుః ॥ 66
- ఇమం మంత్రం సముచ్చార్య ధారాపూర్వం సదక్షిణమ్
దత్త్వా విముక్తః పాపేభ్యో యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ 67
- జన్మాంతరకృతైర్నానం ఇహజన్మకృతైరపి
మహాపాపోపపాపౌఘైః ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ 68
- బ్రహ్మద్యాః సకలా దేవాః సనకాద్యా మహర్షయః
చరాచరాణి భూతాని ప్రీతిం యాంతి న సంశయః ॥ 69
- కృత్వా వ్రతమిదం పుణ్యం అగస్త్యస్య చ సన్మనేః
ప్రీత్యర్థం భోజయేద్విప్రాన్ యథాశక్తి సదక్షిణమ్ ॥ 70
- తస్మిన్ కర్మణి చాశక్తో యథాశక్తి మహీసురాన్
స్వర్ణధాన్యాదిదానేన తోషయేద్భక్తిసంయుతః ॥ 71
- తిథిం న వితథీకుర్యాత్ తాం యత్నేన సమాచరేత్
యత్కించిదపి చావశ్యం కర్మ నిర్మలపూరుషః ॥ 72
- మహామునేరగస్త్యస్య పరిపక్వం తపఃఫలమ్ 32
ఏవం తే కథితః సమ్యక్ మహానద్యాః సముద్భవః
ప్రభావశ్చ తదాచక్ష్య యద్భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి' ॥ 74
- ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే సువర్ణ
ముఖరీప్రభావప్రశంసా నామ పంచమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----o-----

అగస్త్యతీర్థాగస్త్యేశ్వరయోః ప్రభావః

అర్జునః-

- ‘శ్రోత్రాంజలిభ్యాం పీత్వాఽపి భవద్వాక్యామృతం ముహుః
మనో నోపైతి మే తృప్తిం భూయః శ్రవణకాంక్షయా 1
- క్రియాసమభిహరో మే త్వద్వాక్యాకర్ణనైషిణః
మనఃభేదాయ మాభూత్తే కరుణాభరితాత్మనః ॥ 2
- ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి నద్యామస్యాం మహామునే !
కుత్ర కుత్ర సమర్థాని తీర్థాన్యఘనిబర్హణే ॥ 3
- కాః కాః పుణ్యతరంగిణ్యః సంగతా అనయా మునే !
కుత్ర స్నానేన కృత్వాఘా నోపయాంతి యమాద్భయమ్ ॥ 4
- హరాచ్యుతాదిదేవానాం పుణ్యాన్యాయతనాని చ
యాని యాని చ పుణ్యాని తిష్ఠంత్యస్తాస్తటద్వయే ॥ 5
- తేషు క్షేత్రేషు మనుజైః యత్ఫలం సమవాప్యతే
విహితైర్విధివత్స్నానదానాదిశుభకర్మభిః ॥ 6
- సోపాఖ్యానమిదం సర్వం వేదితుం వేదవిత్తమ !
సంజాతా మహతీ ప్రీతిః విస్తార్యాచక్ష్య మే క్రమాత్ ॥ 7

భరద్వాజః-

- ‘యత్కృష్టం భవతా పార్థ ! క్రమాద్విస్తార్య కథ్యతే
ఆరభ్యాగస్త్యతీర్థేంద్రాత్ అస్మాస్తీర్థాఘవైభవమ్ ॥ 8

- అఖండజ్ఞానరూపేణ సర్వలోకహితైషిణా
సురాసురాణాం సంభావ్యేనాగస్త్యేన మహాత్మనా ॥ 9
- వసుధామవతీర్ణాయాం ప్రథమం తద్ధరాధరాత్
స్నాత్వా యత్ర మహానద్యాం సంప్రాప్నోతి కృతార్థతామ్ ॥ 10
- అగస్త్యతీర్థమిత్యుక్తం పావనం తజ్జగత్త్రయే
తత్ర స్నానేన శుద్ధిః స్యాత్ మహాపాతకినామపి ॥ 11
- అనేకజన్మాచరితమహాపాతకసంహతిమ్
నిరస్య దివి మోదంతే తత్ర స్నానరతా జనాః ॥ 12
- యే తత్ర తీర్థే యతినః కృతస్నానా యతేంద్రియాః
గోభూతిలహిరణ్యాదిమహాదానాని కుర్వతే ॥ 13
- తే ప్రాప్నువంతి సంపూర్ణం గంగాద్వారే సమాహితైః
విహితానాం శతగుణం దానానాం ఫలమర్జున ! ॥ 14
- అత్రాస్తి భగవానీశః ఖ్యాతోఽగస్త్యేశసంజ్ఞయా
స్థాపితోఽగస్త్యమునినా లోకానందవిధాయినా ॥ 15
- స్నాత్వా తస్యాం మహానద్యాం తల్లింగం పూజయంతి యే
దశానామశ్వమేధానాం ఫలం సంప్రాప్నువంతి తే ॥ 16

సువర్ణముఖరీస్నానకాలనిర్ణయః

- ‘ధనూరాశిం పరిత్యజ్య యదా మకరమంశుమాన్
విశేత్తదయనం పుణ్యం ఉత్తరం పరికీర్తితమ్ ॥ 17
- తస్మిన్ దినే యే నియతా నద్యాం స్నాత్వా సమాహితాః
పశ్యంతి పార్వతీనాథం అగస్త్యేశం సురార్చితమ్ ॥ 18

- అగ్నిష్టోమసహస్రస్య వాజపేయశతస్య చ
ఫలం సంప్రాప్య మోదంతే దివి దేవగణార్చితాః ॥ 19
- మృగసంక్రమవేలాయాం పురుషైర్మంగళార్థిభిః
అవశ్యమేవ కర్తవ్యం అగస్త్యేశస్య దర్శనమ్ ॥ 20

దేవర్షిపితృతీర్థమాహాత్మ్యమ్

- ఐశాన్యాం తస్య తీర్థస్య దేశే క్రోశమితేర్జున !
అస్తి తీర్థత్రయం ఖ్యాతం దేవర్షిపితృనామభిః ॥ 21
- దేవర్షిపితరస్తత్ర మునినా తేన పూజితాః
ప్రదదుర్హృష్టమనసః సర్వాన్ సమభివాంఛితాన్ ॥ 22
- తదా దేవర్షిపితృభిః ఇదం తీర్థత్రయం క్రమాత్
అస్మన్నామభిరీడ్యం స్యాత్ ఇత్యుక్తం తస్య సన్నిధౌ ॥ 23
- తస్మిన్స్తీర్థత్రయే యే తు స్నాత్వా విహితతర్పణాః
ఋణత్రయవినిర్ముక్తాః తే యాంతి దివమక్షయామ్ ॥ 24

వేణీసువర్ణముఖరీసంగమవర్ణనమ్

- ‘తతః ప్రాగుత్తరక్షోణ్యః యోజనద్వయసీమని
ప్రాప్తా సువర్ణముఖరీం వేణా నామ మహానదీ ॥ 25
- సముదగ్రరయా ఘాతనిపాతితతటద్రుమా
కుల్యాసిర్గతవాఃపూరసమాప్లావితకాననా ॥ 26
- ఉత్తుంగపులినోత్సంగభేలతోక్తకులాకులా
అంబుజామోదలోలాలిమాలాలీలారవాన్వితా ॥ 27
- అతిక్రమ్య సముత్తుంగాన్ అనేకాన్ ధరణీధరాన్
ప్రభూతతోయరుచిరా సువర్ణముఖరీం గతా ॥ 28

- నదీద్వయవృతకరే కృతస్నానా యథావిధి
దశానామశ్చమేధానాం అఖండం ప్రాప్నుయ్యః ఫలమ్ ॥ 29
- సంగతా వేణయా పుణ్యా సువర్ణముఖరీ నదీ
గిరిదుర్గమమార్గేణ యయాపుత్తరవాహినీ ॥ 30
- మధ్యగేన మహీధ్రాణాం మార్గేణ విషమేణ సా
గత్వా విరేజే తటినీ యోజనానాం చతుష్టయమ్ ॥ 31
- పూర్వతస్త్వస్య దేశస్య విషయే సార్థయోజనే
ఉదక్కులే మహానద్యాః ప్రాగ్వాహిన్యా మనోహరే ॥ 32
- అగస్త్యేశ్వరనామాఽఽస్తే ఖ్యాతం లింగం పురద్విషః
స్మరణం దేవమర్త్యానాం సమస్తాఘనివారణమ్ ॥ 33
- తత్ర స్నాత్వా మహానద్యాః యే నరా నియతేంద్రియాః
పశ్యంతి పార్వతీనాథం అగస్త్యేన ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 34
- అనేకైః పూర్వజననైః ఆర్జితం పాపసంచయమ్
తే నిరస్య సురావాసే మోదంతే కాలమక్షయమ్ ॥ 35
- తతః సోదఙ్ముఖీ భూత్వా సువర్ణముఖరీ యయా
యోజనార్థమిదం దేశం తీర్థసంగసమన్వితా ॥ 36
- సువర్ణముఖర్యాః వ్యాఘ్రపదాహ్వానదీసంగమః**
- తస్మిన్ దేశే తు హింతాలతాలసాలమనోరమే
గతా సువర్ణముఖరీం నదీ వ్యాఘ్రపదాహ్వానా ॥ 37
- దుర్వారభూరిదురితవినివారణపేశలా
నీరంద్రతీరవానీరవనమండలమండితా ॥ 38

- సిద్ధగంధర్వలలనాలీలాగాహనశాలినీ
తపస్వికన్యానిక్షిప్తబలిపుష్పవిరాజితా ॥ 39
- హంసకారండవక్రౌంచకులకోలాహలాకులా
ప్రాక్రప్తవాహో సమాగత్య శైలాంతరగతాధ్వనా ॥ 40
- సంగమే సరితోస్తత్ర కృతస్నానా నరోత్తమాః
సమగ్రమశ్చమేధానాం దశానాం ప్రాప్నుయ్యః ఫలమ్ ॥ 41

శంఖతీర్థవర్ణనమ్

- తత్ర వ్యాఘ్రపదాఖ్యానాః తటే లోకమలాపహే
అనఘం సర్వపాపఘ్నం శంఖతీర్థం విరాజతే ॥ 42
- బ్రహ్మర్షినియతావాసం సురగంధర్వసేవితమ్
దర్శనస్నానపానాద్యైః అమితానందదాయకమ్ ॥ 43
- తత్రాఽఽస్తే భగవానీశః శంఖేశో నామ ఫాల్గున !
శంఖనామ్నా మునీంద్రేణ లింగరూపం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ 44
- యే తత్ర తీర్థే సుస్నాతాః పశ్యంతి వృషవాహనమ్
దశాశ్చమేధజం పుణ్యం లబ్ధ్వా యాంతి సురాలయమ్ ॥ 45
- యుక్తా తయా వ్యాఘ్రపదాభిధానయా
గత్వా తతో యోజనసమ్మితాం భువమ్ ।
యయా మునీంద్రైర్వృషభాచలాంతికం
సంసేవ్యమానా శుభనిర్మలోదకా ॥ 46

ఇతి శ్రీ స్కాందపురాణే (తృతీయభాగే) తీర్థఖండే
శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే
అగస్త్యతీర్థాదివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

-----o-----

సువర్ణముఖర్యా కల్యానదీసంగమః

భరద్వాజః -

‘సువర్ణముఖరీం తత్ర సంగతా మంగళప్రదా
కల్యా నామ నదీ పుణ్యా కాళిందీ జాహ్నవీమివ ॥

1

వృషభాచలసంభూతా తీర్థరాజవిరాజితా
నదీనాముత్తమా కల్యా కలుషౌఘవినాశినీ ॥

2

నానాతరులతావ్రాతవిభూషితతటద్వయా
మునిసంఘసుఖావాసా పుణ్యాశ్రమసముత్పటా ॥

3

ద్విజదత్తార్ఘ్యవిలసత్కుశాక్షతలసత్పటా
అపరఃకుచకస్తూరీపంకక్షాలనపంకిలా ॥

4

దంతావలకటచ్యోతన్మదాంబుసురభీకృతా
విప్రభూపాలవితతమఖయూపశతావృతా ॥

5

అనావిలజలాపూరతోషితాశేషమానవా
ఏకైవాలం పరాకర్తుం మహానద్యోస్తు పాతకమ్ ॥

6

తయోః సంగతయోః స్తోతుం మహిమానం క ఈశతే
యత్ర బ్రహ్మశిలా నామ సరిన్మధ్యే చ వర్తతే ॥

7

అగస్త్యతపసా పశ్చాత్ గయాసాన్నిధ్యమేతి చ
నదీద్వయజలే తత్ర స్నాతా పుణ్యే కురూద్వహ ! ॥

8

మఖానాం పౌండరీకాణాం శతస్య ఫలమాప్నుయూః
బ్రహ్మహత్యాదిపాపాని సమాయాంతి పరిక్షయమ్ ॥

9

శ్రీస్కాందపురాణే (తృతీయభాగే) సప్తమోఽధ్యాయః

తత్రాభిషేకపూతానాం నదీద్వితయసంగమే

సంగతా భవనాశిన్యా కృష్ణవేణీవ పావనీ

రాజతే స్వర్ణముఖరీ కల్యాయా సంగతా తదా ॥

10

అథోదీచ్యాం మహానద్యా యోజనార్ధే విరాజతే

యోజనోత్సేధసహితో విఖ్యాతో వేంకటాచలః ॥

11

సర్వేషామేవ తీర్థానాం ఆశ్రయో యం నగోత్తమః !

అంజనానంతవృషభనీలకేసరిపోత్రిణః ॥

12

ఏతాన్మృపవనాన్యద్రేః స్యుర్నారాయణవేంకటౌ

వరాహవపుషా పూర్వం స్వీకృతత్వాన్మధుద్విషా ॥

13

వరాహక్షేత్రమిత్యార్ఘ్యైః కీర్తితోఽయం మహీధరః

సువర్ణముఖరీతీరే విఖ్యాతే వేంకటాచలే ॥

14

నివసత్యచ్యుతో నిత్యం అభీంద్రతనయాన్వితః

తస్మిన్ గిరౌ శ్రియా సార్థం వసంతం వేంకటాధిపమ్ ॥

15

సేవంతే సిద్ధగంధర్వమునిమానవదానవాః

తస్మిన్ విన్యస్తచిత్తానాం భక్తానాం పురుషోత్తమే ॥

16

వాంఛితాన్యాశు సిద్ధ్యంతి నశ్యంతి విపదోఽర్జున !

యే స్మరంతి జగన్నాథం వేంకటాద్రినివాసినమ్ ॥

17

అర్జునః -

నిరస్తదోషాస్తే యాంతి శాశ్వతం పదమవ్యయమ్’

‘వేంకటాద్రౌ మహాపుణ్యే సురాసురనమస్కృతః ॥

18

కథం ప్రాదురభూద్దేవో భగవాన్ కమలాపతిః

కస్య వా కృతినస్తత్ర ప్రసన్నో నిజమద్భుతమ్ ॥

19

రూపం ప్రకాశయాంచక్రే భుక్తిము క్తిఫలప్రదమ్
విష్ణోర్దేవాధిదేవస్య మహిమానం మహామునే ! ॥
శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వేన తస్మై కథయ విస్తరాత్'

శ్రీవేంకటాచలవాసి భగవద్వైభవవర్ణనమ్

భరద్వాజః -

'శృణు వేంకటనాథస్య మహిమానం సమాహితః ॥ 21
విస్తరేణ సమాఖ్యాతుం బ్రహ్మణాఽపి న శక్యతే
ధన్యోఽసి దేవదేవస్య మాహాత్మ్యం మధువిద్విషః ॥ 22
యద్భక్తియుక్తాఽభూత్తాత ! శ్రోతుం మతిరరిందమ !
కృతపుణ్యోఽస్మ్యహం పార్థ ! సర్వభూతపతేర్హరేః ॥ 23
పవిత్రాణి చరిత్రాణి స్తోవ్యంతే యన్మయాఽధునా
పురా భాగీరథీతీరే జనకాయ మహాత్మనే ॥ 24
క్రతుదీక్షాప్రసక్తాయ విశుద్ధజ్ఞానశాలినే
వామదేవేన కథితాం కథాం పాపప్రణాశినీమ్ ॥ 25
కథయిష్యామి తే పార్థ ! విష్ణుకీర్తనపావనీమ్
సర్వేషామేవ భూతానాం ఆద్యో నారాయణః ప్రభుః ॥ 26
జగన్మయో జగత్కర్తా చిత్స్వరూపో నిరంజనః
సహస్రశీర్షా భగవాన్ సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ 27
యస్య భాసా జగదిదం విభాతి సచరాచరమ్
తస్మాత్పరతరం తేజః తస్మాత్పరతరం తపః ॥ 28
తస్మాత్పరతరం జ్ఞానం యోగస్తస్మాత్పరో న చ
విద్యా తస్మాదపి పరా నాస్తి పార్థ ! నరర్షభ ! 29

సర్వేష్యపి చ భూతేషు సదా సన్నిహితః ప్రభుః
సర్వాణ్యపి చ భూతాని తస్మిన్నేవాసతే సుఖమ్ ॥ 30
స ఏవ యజ్ఞో యజ్ఞా చ సాధనం స్రుక్ స్రువాదికమ్
ఫలం ఫలప్రదాతా చ తత్సంప్రాప్యా గతిస్తథా ॥ 31
వహ్నా ప్రణీతే పశునా ప్రోక్షితేన ప్రజుహ్వతి
యే తం ప్రయాంతి తే యాంతి గతిం తత్ప్రతిపాదితామ్ ॥ 32
కర్మబంధం పశుం కృత్వా జ్ఞానాగ్నౌ సంప్రవర్తితే
యే జుహ్వతే తముద్దిశ్య తే తత్సాయుజ్యభాగినః ॥ 33
హరిః సదాశివో బ్రహ్మ మహేంద్రః పరమః స్వరాట్
సర్వేశ్వరస్య తస్యైతే పర్యాయాః పరికీర్తితాః ॥ 34
సమాహితోఽనుసంధత్తే య ఇదం పరమాత్మనః
నారాయణస్య మాహాత్మ్యం స న యాతి పునర్భవమ్ ॥ 35
చిదానందమయః సాక్షీ నిర్గుణో నిరుపాధికః
నిత్యోఽపి భజతే తాం తాం అవస్థాం స యదృచ్ఛయా ॥ 36
పవిత్రాణాం పవిత్రం యో హ్యగతీనాం పరా గతిః
దైవతం దేవతానాం చ శ్రేయసాం శ్రేయ ఉత్తమమ్ ॥ 37
బోధ్యానాం బోధ్య ఏకోఽసౌ ధ్యేయానాం ధ్యేయ ఉత్తమః
వినయానాం సమధికో వినయో నయసంయుతః ॥ 38
తేజసాం జనకం తేజః ప్రకృష్టం తపసాం తపః
ఆధారః సర్వభూతానాం అనాద్యంతో జనార్దనః ॥ 39
తస్యేదంభావవిజ్ఞానే మూఢా బ్రహ్మాదయోఽపి చ
అజో గృహ్ణతి జననం సర్వాత్మా హంతి విద్విషః ॥ 40

- స్వతంత్రో పి స్వభక్తానాం పరతంత్రః ప్రవర్తతే
స సాక్షీ కర్మణాం దేవః సర్వజ్ఞో గరుడధ్వజః ॥ 41
- తస్య స్వరూపం మునయో మృగయంతే సమాహితాః
సంకర్షణో వాసుదేవః ప్రద్యుమ్నశ్చ తథా పునః ॥ 42
- అనిరుద్ధ ఇతి ఖ్యాతం తస్మాద్దీనాం చతుష్టయమ్
కీర్తితః ప్రణవః పశ్చాద్ధృదయం తస్య భాస్వరమ్ ॥ 43
- భగవాన్ వాసుదేవశ్చ మంత్రోఽయం తత్ప్రకాశకః
మంత్రరాజమిమం నిత్యం ప్రజపేద్యః సమాహితః ॥ 44

భగవత్కృతసృష్ట్యాదివర్ణనమ్

- స విష్ణోః కరుణాయోగాత్ సిద్ధీనాం భాజనం భవేత్
ఆపన్నివారకః సంపత్పాపకో భుక్తిము క్తిదః ॥ 45
- యథా ససర్జ భూతాని కల్పాదావేష మాధవః
తత్సర్వం కథయిష్యామి సమాహితమనాః శృణు ॥ 46
- తస్య చింతయతః సర్గం తేజోరూపం పరం హరేః
విరించ ఇతి విఖ్యాతం రాజసం గుణమాశ్రితమ్ ॥ 47
- తస్య దేవస్య వదనాత్ శక్రో దేవః సపావకః
జజ్ఞే యశ్చ త్రిలోకేశః పాకకర్మణి యః ప్రభుః ॥ 48
- మనసశ్చాభవచ్ఛంద్రః కరుణానిత్యశీతలాత్
అపాం సర్వోషధీనాం చ మిత్రాణాం రక్షకః సదా ॥ 49
- నేత్రాభ్యాముదభూత్సూర్యః తస్య విశ్వప్రకాశకః
శీతోష్ణవర్షకృత్కాలకారణం తేజసాం నిధిః ॥ 50

- ప్రాణేభ్యోఽస్య జగత్పాణః సమీరః సమజాయత
ధర్తా గ్రహర్క్షస్వర్గంగావిమానానాం మహాబలః ॥ 51
- నాభిదేశాత్సముత్పన్నం అంతరిక్షం మహాత్మనః
తస్యాసీచ్ఛిరసో వ్యోమ భూతసంభవకారణమ్ ॥ 52
- పాదాంబుజాభ్యాముదభూత్ భూమిర్భూతగణాశ్రయా
వినిఘ్నతా దిశః సర్వాః శ్రోత్రాభ్యాం పరమాత్మనః ॥ 53
- భూర్భువాద్వాస్తధా లోకాః సృరణాత్తస్య జజ్ఞిరే
రసాతలాదిలోకాశ్చ యక్షరక్షోగణాశ్రయాః ॥ 54
- ముఖబాహూరుపాదేభ్యో జనయామాస స క్రమాత్
బ్రాహ్మణాన్ క్షత్రియాన్ వైశ్యాన్ శూద్రాదీంశ్చ కురూద్వహ ! 55
- ఛందాంసి యజ్ఞాస్తురగా గావో మేషావికాదయః
అతర్హప్రభవాం తస్మాత్ ఉత్పత్తిం ప్రతిపేదిరే ॥ 56
- సంకల్పాద్దేవదేవస్య తస్య స్థావరజంగమమ్
భూతజాతమభూత్కాలో భూతో భావీ భవంస్తథా ॥ 57
- పిబత్యంబు సముద్రాణాం బడబానలరూపధృక్
కల్పాంతకాలే తత్సర్వం విసృజత్యాత్మని స్థితమ్ ॥ 58
- సంచారయతి భూతానాం వృత్తిం సూర్యేందురూపధృక్
తమోనిరసనాచ్ఛాపి కాలధర్మప్రవర్తనాత్ ॥ 59
- జగంతి కల్పవిరమే విన్యస్య స్వోదరాంతరే
లీలాబాలాకృతిః శేతే వటపత్రే మహాంబుధౌ ॥ 60
- అథ చోదగ్రభోగీంద్రభోగతల్పే సుఖోచితే
యోగనిద్రామవాప్నోతి సద్విత్తీయోఽబ్జవాసయా ॥ 61

నాభికాసారసంభూతాత్ జనయామాస పంకజాత్
సర్వేషాం జగతాం నాథో విధాతారం చతుర్ముఖమ్ ॥ 62

లీలా హ్యేషా ముకుందస్య స్వేచ్ఛాయోగప్రర్తినః
విజ్ఞాయతే స కేనా పి యాథార్థేన స ఈశ్వరః ॥ 63

యదా ధర్మస్య హానిః స్యాత్ అధర్మో వర్ధతే యదా
యదా వా మహతీం పీడాం భజంతే దేవతాగణాః ॥ 64

యదాఽవలేపదుర్వారాః యాంతి వృద్ధిం సురద్రుహః
భూమేర్భూమిజనానాం చ యదోదేతి మహద్భయమ్ ॥ 65

యదా వా నిజభక్తానాం సాధూనామనివారితా
దురంతాతంకజననీ విపత్ సముపజాయతే ॥ 66

తదా తదనురూపాణి రూపాణ్యాస్థాయ కౌతుకాత్
అధర్మమవధూయాఽఽశు కురుతే జగతో హితమ్ ॥ 67

సృజతి విధిసమాఖ్యో రాజసేనాఽఽత్మజోఽసౌ
వహతి హరిసమాఖ్యః సత్త్వనిష్ఠః ప్రపంచమ్ ।
హరతి హరసమాఖ్యస్తామసీమేత్య వృత్తిం
మధుమథనమహిమ్నామస్తి వేత్తా స కోఽపి ॥ 68

యజ్ఞాజ్ఞైః కృతసకలాఙ్గసన్నిబంధం
వారాహం వపురధిగమ్య లోకనాథః ।
శైలేఽస్మిన్నభజదసౌ యథా నివాసం
తద్వక్ష్యే శృణు విబుధాధినాథసూనోః ॥ 69

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే (తృతీయభాగే) తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
సృష్ట్యాదివర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

వరాహకృతధరణ్యుద్ధరణక్రమః

భరద్వాజః -

‘పురా నిశాత్యయే ధాతుః ప్రబుద్ధో మధుసూదనః
పునః ప్రవృత్తిం భూతానాం అన్వియేష ధియా భృశమ్ ॥ 1

వినా వసుమతీమన్యే భూతౌఘధరణక్షమాః
న భవంతీతి హృదయే తర్కస్తస్యాజని ద్రువః ॥ 2

అపశ్యత్ప్రణిధానేన మహీం పాతాళగోచరామ్
అతిమాత్రభయోద్విగ్నాం పరీతాం మహతాఽంబునా ॥ 3

ప్రతిపేదే తదా రూపం భూసముద్ధరణోచితమ్
ఉపాకర్మోష్ఠమనలజిహ్వాం ప్రణవఘోషణమ్ ॥ 4

చతురామ్నాయచరణం ప్రాయశ్చిత్తఖురాంచితమ్
ప్రాగ్వంశకాయం విలసద్ధర్మరోమావలీయుతమ్ ॥ 5

ప్రవర్ణావర్తసంపన్నం దక్షిణాగ్న్యూదరాన్వితమ్
స్రుక్తుండమఖిలైః సర్వైః సంవిభక్తాంగసంధికమ్ ॥ 6

దివ్యసూక్తసటాజాలం పరబ్రహశిరస్తథా
హవ్యకవ్యరయోపేతం విశుద్ధపశుజానుకమ్ ॥ 7

ఉక్తాత్యుక్తాదికచ్ఛందోమార్గతంత్రబలాన్వితమ్
సర్వయజ్ఞమయం దివ్యం వారాహం రూపమాస్థితః ॥ 8

అన్వేష్టుం ధరణీమద్ధేః వివేశ సలిలాంతరమ్
దంష్ట్రాబాలశశాంకోత్థలసత్కాంతిచయైర్హరాత్ ॥ 9

- కల్పాంతసమయస్ఫీతం తమిస్రమపసారయన్
అభిభూతాంబుభృద్దోష్టైః ముహూర్తప్రహ్లాంకకంధరాన్ ॥ 10
- నినాదముఖరాన్ కుర్వన్ గాఢైర్ఘ్నరుఘురుస్వనైః
ఖురప్రఖురవిన్యాసైః జర్జరీకృతవిగ్రహమ్ ॥ 11
- ఇతస్తతో విలురయన్ ఉరగాణామధీశ్వరమ్
తీవ్రైర్నిశ్వాసపవనైః ఆపాతాలం సరిత్పతేః ॥ 12
- ప్రాపయన్నతలస్పర్శం అంతరం దర్శనీయతామ్
అతిదీర్ఘేణ పోత్రేణ మగ్నీన్మగ్నీన వారిధేః ॥ 13
- సంక్షోభితాని పాథాంసి కుర్వన్నంతర్యయౌ తదా
సప్తపాతాలమూలాధఃస్థితాం తోయే భయాకులామ్ ॥ 14
- వేపమానాం సమాలోక్య ధరణీం హృష్టమానసః
తామారోప్య స్వదంష్ట్రాగ్రం ఉన్మమజ్జ సరిత్ప్రతేః ॥ 15
- సంస్తూయమానో మునిభిః జనలోకనివాసిభిః
తస్మిన్నుద్వహతి ప్రేక్షా దేవే వసుమతీం క్షణమ్ ॥ 16
- ప్రతిసీరా బభూవాంభో వారిధేర్మంగలోచితా
తదుత్తారణవేలాయాం వరాహవపుషోఽర్జున ! ॥ 17
- గంభీరఘోషైరంభోధిః ప్రాప మంగలతూర్యతామ్
ఉద్వృత్తవీచీవిక్షి ప్రశీకరాసారసంగతః ॥ 18
- భేజే ముక్తాఫలచయో మంగలాక్షతవిభ్రమమ్
ఉదూఢా తేన దేవేన సా బభౌ సలిలాఽఽఘతా ॥ 19
- గాఢరాగసముత్పన్న స్వేదక్లిన్నతనూరివ
ఇత్థముద్భుత్య భగవాన్ మహీం పాతాలమూలతః ॥ 20

- సుదృఢం స్థాపయామాస మధ్యేఽంబునిధిపాథసామ్
తేనోద్భుతాయాం మేదిన్యాం పూర్ణం తద్భూనభోంతరే ॥ 21
- జలం తత్ప్రతమర్యాదా వ్యవచ్ఛిన్నమభూత్తదా
సంస్థాప్య పృథివీమిత్యం తదుర్వాధారసిద్ధయే ॥ 22
- దిగ్గజానహిరాజం చ కమరం చ న్యవేశయత్
తేషామపి చ సర్వేషాం ఆధారత్వేన సాదరమ్ ॥ 23
- అవ్యక్తరూపాం స్వాం శక్తిం యుయోజ చ దయానిధిః
తతో ధరాం సముద్భుత్య స్థితం కిటితనుం హరిమ్ ॥ 24
- తుష్టువుః సనకాద్వాస్తం జనోలోకనివాసినః
తదా వరాహవపుషం ఆరాధ్య పురుషోత్తమమ్
తదాజ్ఞయా జగద్్రుహ్యో యథాపూర్వమకల్పయత్ ॥ 25
- అర్జునః -**
'కల్పాంతసలిలే మగ్నా కథం తిష్ఠతి భూరియమ్
సప్తపాతాలలోకాధః కిమాధారా మహామునే ! ॥ 26
- కల్పకాలః కియానేషః స్యాత్తద్వృత్తిశ్చ కీదృశీ ?
ఏతద్విస్తార్య సకలం మమ బ్రహ్మన్ ! మునే ! వద' ॥ 27
- కల్పవృత్తాంతవర్ణనపూర్వకం శ్వేతవరాహోవతారవర్ణనమ్**
- భరద్వాజః -**
'వినాడికానాం షష్ట్యా స్యాత్ నాడికైకా దినం భవేత్
తత్షష్ట్యా దివసాస్త్రింశత్ మాసః పక్షద్వయాత్మకః ॥ 28
- మాసౌ ద్వావృతురిత్సుక్తం తైః షడ్భిర్వత్సరో భవేత్
అయనద్వితయాకారః శీతవరోష్ణసంశ్రయః ॥ 29

- దేవాసురాణామన్యోన్యం అహోరాత్రం విపర్యయాత్
ఉత్తరం దక్షిణం భానోః అయనే తే యథాక్రమమ్ ॥ 30
- మానుషాబ్జైః ఖఖవ్యోమఖాక్షిపావకసాగరైః
మహాయుగం భవేత్ పార్థ ! కృతాద్యాకారసంయుతమ్ ॥ 31
- సప్తత్యా సైకయా కాలో యుగానామంతరం మనోః
అస్మిన్ శ్వేతవరాహాఖ్యే కల్పే జాతాన్ మనూన్ శృణు ॥ 32
- స్వాయంభువః స్వాత్రుధమః తతః స్వారోచిషో మనుః
ఉత్తమస్తామసాఖ్యశ్చ రైవతశ్చాక్షుషాహ్వయః ॥ 33
- ఏతే గతాః ప్రాజ్ఞునవః షట్ సేంద్రసురతాపసాః
వైవస్వతో వర్తతేఽద్య సప్తమో మనురర్జున ! ॥ 34
- ఆదిత్యవసురుద్రాద్యాః తత్కాలే దేవతాగణాః
ఇష్టాఽశ్వమేధశతకం తేజస్వీ ప్రాప శక్రతామ్ ॥ 35
- విశ్వామిత్రోఽహమత్రిశ్చ జమదగ్నిశ్చ కాశ్యపః
వసిష్ఠో గౌతమశ్చైవ తే వై పక్షర్షయోఽర్జున ! ॥ 36
- ఇక్ష్వాకుప్రముఖాః శూరా మనుషుత్రా మహాబలాః
అవనీం పాలయామాసుః నిత్యం ధర్మపరాయణాః ॥ 37
- సూర్యదక్షబ్రహ్మధర్మరుద్రాణాం పంచ సూనవః
సావర్ణిరౌచ్యభౌమాద్యాః భవిష్యన్మనుసప్తకమ్ ॥ 38
- చతుర్దశ విధాతుస్తే భవంతి మనవోఽహని
తత్కల్పసంజ్ఞం తస్యాంతే నిశా స్వాత్తత్సమా శృణు ॥ 39

- దినావసానసమయే బ్రహ్మణః పాండునందన !
జాయతేఽవగ్రహో ఘోరః పృథివ్యాం శతవార్షికః ॥ 40
- తస్మిన్నవగ్రహే పృథ్వాం నీరసాయాం ధనంజయ !
చతుర్విధాని భూతాని సమాయాంతి పరిక్షయమ్ ॥ 41
- తదా తప్తసిరాకారైః ఉపేతో ధర్మదీధితిః
మయూఖైరగ్నిసదృశైః స్యాత్ తప్తాయఃపిండసన్నిభా ॥ 42
- వినష్టగ్రామనగరశ్చై లవృక్షాదికాననా
కూర్మపృష్ఠోపమోర్వి స్యాత్ తప్తాయఃపిండసన్నిభా ॥ 43
- తతో విధాతుర్గాత్రేభ్యః సముత్పన్నా మహాఘనాః
ఆచ్ఛాదయంతో గగనం గర్జితధ్వానబంధురాః ॥ 44
- సితపీతారుణశ్యామాః చిత్రవర్ణాశ్చ భీషణాః
శైలేభిసౌధవృక్షాదినానారూపసమన్వితాః ॥ 45
- తే శతాబ్జమితం కాలం మహావృష్టిం వితన్వతే
తేనాంభసా శమం యాతి సూర్యోద్భూతో మహానలః ॥ 46
- భూయశ్చ నవ వర్షాణి వర్షంతుగ్రం మహాఘనాః
తదంభసా సముద్వేలా వికృతిం యాంతి వార్ధయః ॥ 47
- కల్పాంతాంబుదనిర్ముక్తం లోకాన్ వ్యాప్నోతి తజ్జలమ్
భూర్భువఃస్వర్మహర్లోకాన్ ఆవృణోతి తమో మహత్ ॥ 48
- తదా నిమగ్నా సలిలే మహీ పాతాలమూలగా
అనష్టా కథమప్యాస్తే బ్రహ్మశక్త్యవలంబితా ॥ 49

- అథ నిఃశ్వాససంభూతో మారుతో బ్రహ్మణోఽర్జున !
ఉత్సాదయతి తాన్ సర్వాన్ కల్పాంతోత్థాన్ మహాఘనాన్ ॥ 50
- ఏవం ప్రవృద్ధపవనః శతసంవత్సరాత్మకమ్
కాలం నిరంతరం వాతి దుర్నివారరయోత్థితః ॥ 51
- తముగ్రమనిలం హిత్వా హరేర్నాభిసరోరుహే
యోగనిద్రామవాప్నోతి తస్మిన్ పాథసి పద్మభూః ॥ 52
- యోగనిద్రానుష క్తస్య యాతి తస్య జగద్విభోః
తావతీ శర్వరీ పార్థ ! దినం యావత్ప్రమాణకమ్ ॥ 53
- నిశాయాం సమతీతాయాం ఉత్థితో వేగవాన్ పునః
సృజత్యఖిలజంతూన్ వై పూర్వవచ్ఛాసనాద్ధరేః ॥ 54
- కల్పే కల్పే సముచితైః రూపైః పాతి జగద్ధరిః
అస్మిన్ కల్పే శ్వేతవర్ణాం ప్రాప్తవాన్ యజ్ఞపోత్రితామ్ ॥ 55
- వరాహవపుషా దేవో విహరన్నవనీతలే
స్వపూర్వనియతాఽఽవాసం ప్రపేదే వేంకటాచలమ్ ॥ 56
- స్వామిపుష్కరిణీతీరే చరంశ్చిరమథోక్షజః
భక్త్యా పరమయా యుక్తం అపశ్యజ్జలజాసనమ్ ॥ 57
- సంపూజ్య ప్రార్థయామాస బ్రహ్మ తం భూతభావనమ్
'పురాతనీం నిజాం స్వామిన్ ! భజ దివ్యాం తనూ' మితి ॥ 58
- గృహీత్వాఽనునయం తస్య త్యక్త్వా తాం సూకరాకృతిమ్
అనన్యభజనీయాం స్వాం ప్రాప విశ్వాత్మికాం తనుమ్ ॥ 59

- తథా స్థితం గిరౌ తత్ర కృత్వాఽప్యతాహమూర్జితమ్
ద్రష్టుం న శేకుః సర్వేఽపి కాలేన బహునాపి చ' ॥ 60

అర్జునః -

- 'దర్శనస్మరణాదీనాం హరిరిత్థమగోచరః
కథం ప్రత్యక్షతాం ప్రాప మానుషాణాం మహామునే ! ॥ 61
- భాగ్యభూతోఽథ జగతాం యః కోవాఽఽరాధ్య తం విభుమ్
ఏవం ప్రకాశయామాస కథామేతాం నివేదయ' ॥ 62
- హరికథాశ్రవణం దురితాపహం
కథయతాం సకలాగమవిద్యవాన్ ।
సుకృతినాం నను సంప్రతి ధుర్యతా
మునివరేణ్య ! మమాద్య సమాగతా' ॥ 63

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే (తృతీయభాగే) తీర్థఖండే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే
వరాహోపతారకీర్తనం నామ ఆష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

శంఖాభిధానసృపవృత్తాంతః

భరద్వాజః -

- ‘శృణు పార్థ ! ప్రవక్ష్యామి కథామాశ్చర్యకారిణీమ్
యథాసౌ భగవానస్మిన్ శైలే ప్రాప్తః ప్రకాశతామ్ ॥ 1
- శ్రుతాభిధానో నృపతిః అస్తి హైహయవంశజః
యః ప్రజాః స్వా ఇవ చిరం శశాస ధరణీప్రజాః ॥ 2
- తస్య పుత్రో గుణనిధిః శంఖో నామ మహీపతిః
పాలయామాస వసుధాం సర్వశాస్త్రవిశారదః ॥ 3
- తస్య విష్ణౌ జగన్నాథే పుండరీకాయతేక్షణే
బభూవ నిశ్చలా భక్తిః పరిత్యక్తాన్యసంశ్రయా ॥ 4
- దేవదేవం జగన్నాథం అనంతం పురుషోత్తమమ్
ప్రగాఢనిశ్చయో నిత్యం ధ్యాయన్నద్భుతవైభవమ్ ॥ 5
- చక్రే వ్రతాని దానాని పుణ్యాని వివిధాని చ
వేదవేద్యస్య నియతం ప్రీత్యర్థం మధువిద్విషః ॥ 6
- తముద్దిశ్యైవ విదధే వాజిమేధాదికాన్ క్రతూన్
యథోక్తదక్షిణాయోగాత్ ప్రీణితాశేషభూసురః ॥ 7
- ఇష్టాపూర్తాత్మకం చక్రే కర్మజాతమతంద్రితః
వినృస్తహృదయో నిత్యం కేశవే భక్తవత్సలే ॥ 8

- స్మరత్యజస్రం గోవిందం జగత్యచ్యుతమవ్యయమ్
పూజయత్యబ్జనయనం సంకీర్తయతి శార్ఙ్గిణమ్ ॥ 9
- శృణోతి సతతం రాజా సంసారార్థవతారిణీః
పౌరాణికైః సమాఖ్యాతాః పవిత్రా వైష్ణవీః కథాః ॥ 10
- బ్రాహ్మణానర్చతి స్మాయం హరిప్రీత్యర్థమేవ చ
ఇత్థం సర్వాత్మనా యుక్తోఽప్యశ్రాంతః పృథివీపతిః ॥ 11
- నాపశ్యత్ శాశ్వతైశ్వర్యం స్వతంత్రం పురుషోత్తమమ్
అప్రాప్య దర్శనం విష్ణోః సర్వయజ్ఞమయాత్మనః
స శోకాక్రాంతహృదయః పరాం చింతాముపాగమత్ ॥ 12
- శంఖః -
- ‘పరస్సహస్రైర్జననైః అతీతైర్దుష్కృతం బహు
కృతం మయా యదప్రాప్తం హృషీకేశస్య దర్శనమ్ ॥ 13
- ఉపార్జితానాం తపసాం అనేకైః పూర్వజన్మభిః
ఆఖండం హి ఫలం విష్ణోః దర్శనం మధుఘాతినః ॥ 14
- కథం ను యాయాద్భుగవాన్ విషయం మమ నేత్రయోః
కదా వా లభ్యతే శ్రేయః తద్వాక్యాకర్ణనాత్మకమ్ ॥ 15
- హా ధిజ్ఞాం విహితాగస్కం క్రియాసాఫల్యవర్జితమ్
నారాయణకృపాదూరం సంసారక్షేపగోచరమ్ ॥ 16
- భరద్వాజః -
- ఇతి చింతాకులే తస్మిన్ రాజ్ఞి జీవితనిఃస్పృహే
అదృశ్యమూర్తిః సర్వేషాం శృణ్వతామాహ కేశవః ॥ 17

శ్రీభగవాన్ -

‘మా శోకస్య వశం యాయాః శృణు వక్ష్యామి తే హితమ్
మదేకశరణం సాధుం త్వాం త్యక్త్యామి కథం నృప? ॥ 18

అయం వేంకటనామాద్రిః త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః
వైకుంఠాదపి మే రాజన్ ! ఆవాసోఽతిప్రియావహః ॥ 19

తం గత్వా భూధరవరం తవ భక్త్యా తపస్యతః
గతే సహస్రే వర్షాణాం యాస్యామ్యాలోకనీయతామ్ ॥ 20

భవానివోద్యతోఽగస్త్యో మమ దర్శనమంజసా
‘క్వ వా సందృశ్యతే విష్ణుః’? ఏవమాహ చతుర్ముఖమ్ ॥ 21

‘వృషభాద్రౌ హరిర్ద్రష్టుం లభ్యతే నియతాత్మభిః
గచ్ఛ తత్రేతి’ మునయే కథయామాస పద్మభూః ॥ 22

అంభోజసంభవేనేత్థం ఆదిష్టః కుంభసంభవః
అంజనాద్రౌ మహావాసే తపస్తప్తుం సమేష్యతి ॥ 23

తస్మిన్ మహీధరే పుణ్యే కృతవాసో భవానపి
ఆరాధ్య మాం తపోనిష్ఠో మమ దర్శనమాప్స్యసి ॥ 24

భగవదుక్త్యా శంఖనృపస్య శ్రీవేంకటాచలాగమనమ్

భరద్వాజః -

ఇత్యాజ్ఞప్తో భగవతా శంఖో దానవవైరిణా
జగామ ప్రీతిమతులాం ‘ధన్యోఽస్మీ’ తి స్వచేతసి ॥ 25

విన్యస్య తనయం వజ్రం ప్రజాపాలనకర్మణి
గోవిందదర్శనాపేక్షీ నారాయణగిరిం యయౌ ॥ 26

అస్య శృంగే సముత్తుంగే స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్
దివ్యైః పయోభిరాపూర్ణాం అపశ్యదమృతోపమైః ॥ 27

అనేకసిద్ధగంధర్వ దేవర్షిగణసేవితామ్
భవతాపప్రశమనీం సర్వతీర్థసమాశ్రయామ్ ॥ 28

జలకాకబకక్రౌంచహంసకారండవాకులామ్
కుముదోత్పలరాజీవసౌగంధికమనోహరామ్ ॥ 29

తాం దృష్ట్వా పద్మినీం దివ్యాం తత్తీరే విహితోటజః
తోషితః స్నానపానాద్వైః నిర్వికల్పమనోగతిః ॥ 30

సర్వకర్మాణి విన్యస్య జగదీశే జనార్దనే
జపధ్యానపరో నిత్యం తపస్తేపే సుదారుణమ్ ॥ 31

భగవద్దర్శనార్థమగస్త్యస్య వేంకటాచలాగమనమ్

తస్మిన్నేవ మునిః కాలే శాసనాత్పరమేష్ఠినః
అగస్త్యోఽప్యాససాదాద్యం శైలం మునిశతావృతః ॥ 32

ప్రతీచీం దిశమారభ్య కృతయత్నః ప్రదక్షిణే
పశ్యంస్తీర్థాని పుణ్యాని బభ్రామ సుచిరం గిరౌ ॥ 33

తత్ర తత్ర దదర్శాసౌ హరిదర్శనలాలసాన్
విరించిగుహశక్రేశవిష్వక్సేనాదికాన్ క్రమాత్ ॥ 34

సనకాద్యాంశ్చ యోగీంద్రాన్ నారదప్రముఖాన్ ఋషీన్
సిద్ధగంధర్వదైతేయయక్షరాక్షసపన్నగాన్ ॥ 35

తైస్తైః సమ్మాన్యమానోఽసౌ ప్రశ్రయప్రియభాషిణః
పశ్యన్నాశ్చర్యభూతాని సర్వాణి విచచార హ ॥ 36

స్నాత్వా తీర్థేషు సర్వేషు స్కందధారాదికేషు చ
తత్ర తత్రార్చయామాస గోవిందం జగతాం పతిమ్ ॥ 37

ఏవం భ్రాంత్యా గతేఽబ్ధానాం సహస్రైర్మునిసత్తమః
అపశ్యన్ పుండరీకాక్షం చింతాశోకపరోఽభవత్ ॥ 38

తస్మిన్ కాలే సమాజగ్ముః ధిషణోశనసౌ పునః
రాజోపరిచరో నామ వసుశ్చ తమృషీశ్వరమ్ ॥ 39

అగస్త్యం ప్రతి గురువస్వాద్యుక్తిః

“అస్మాకం సఫలం జాతం జీవితం మునిసత్తమః
దృష్ట్వా భవాన్ యదస్మాభిః నారాయణ ఇవాపరః ॥ 40

బ్రహ్మణా లోకనాథేన యదాదిష్టా వయం మునే
అచ్యుతాలోకనపరాః తదిదం కథ్యతే తవ ॥ 41

‘అస్తి దక్షిణదిగ్భాగే వేంకటో నామ భూధరః
శ్వేతద్వీపాదపి హరేః ఆవాసోఽయమభీష్ఠితః ॥ 42

తస్మిన్ గిరావగస్త్యస్య శంఖస్య చ మహీపతేః
దర్శయిష్యతి గోవిందో నిజరూపం జగద్గురుః ॥ 43

తదానీం సర్వదేవానాం ఋషీణాం యక్షరక్షసామ్
అస్మాకం దేవదేవస్య దర్శనం సంభవిష్యతి ॥ 44

అచిరేణైవ తద్భావి తతః సంత్యక్తకల్మషాః
అన్వేష్టుం గచ్ఛతాగస్త్యం తస్మిన్ నారాయణాచలే’ ॥ 45

ఇత్యాజ్ఞప్తా వయం ధాత్రా నమాగమ్యాత్ర భాగ్యతః
దృష్టవంతో మహాభాగం భవంతం భూరితేజసమ్ ॥ 46

భవతా సహితా గత్వా స్వామిపుష్కరిణీతటే
తమప్యాలోకయిష్యామః శంఖం భాగవతోత్తమమ్” ॥ 47

అగస్త్యాదికృత శ్రీవేంకటాచలస్థరమృవస్తుదర్శనమ్

భరద్వాజః -

గీష్పతిప్రముఖైరిత్యం ఆదిష్టః కుంభసంభవః
శోకజాలం పరిత్యజ్య యయౌ తైః సహితో ద్రుతమ్ ॥ 48

స దదర్శ మహావృక్షాన్ ఫలపుష్పభరానతాన్
ప్రరూఢశాఖానికరచ్ఛాయాచ్ఛాదితదిక్తటాన్ ॥ 49

సింహదంతావలవ్యాఘ్రవరాహమహిషాదికాన్
మృగానాలోకయామాస పంథానం చాంతరాంతరా ॥ 50

తైస్తదానీం దదృశిరే సానవోఽప్యంబుభృద్భృతః
సువర్ణరౌప్యతామ్రాదిశోభితా స్తత్ర తత్ర తు ॥ 51

ఉచ్చలచ్ఛీకరాసారనిర్వాపితదివౌకసః
వేగోత్థితశిలా దృష్టాః శతశో గిరినిర్ఘరాః ॥ 52

తేషామాపాదయామాస ప్రమోదం మందమారుతః
కమలామోదసంవాహీ విచరన్ గిరిసానుషు

శుకానాం కోకిలానాం చ తదా శుశ్రువిరే గిరః ॥ 53

తత్ర తత్ర సమాసీనాన్ విస్తీర్ణాసు దృషత్సు తే
సిద్ధానపశ్యన్ కృష్ణస్య గాయతో గుణవైభవమ్ ॥ 54

అగస్త్యప్రముఖాః సర్వే పరిక్రమ్య మునీశ్వరాః
స్వామిపుష్కరిణీం దివ్యాం దదృశుః విమలోదకామ్ ॥ 55

తత్తీరే విహితావాసం అపశ్యచ్ఛంఖభూపతిమ్
వాఙ్మనఃకాయజం కర్మ సన్నివేశ్య స్థితం హరౌ ॥ 56

స తానాలోక్య సహసా మునీంద్రాన్ సంశితవ్రతాన్
యథోక్తమకరోత్పూజాం ప్రణామస్తుతిపూర్వికామ్ ॥ 57

ఆసీనాస్తత్ర తే సర్వే సంభావ్యాన్యోఽన్యముత్సుకాః
గోవిందకీర్తనపరాః కృతార్థత్వం ప్రపేదిరే ॥ 58

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి శంఖాగస్త్రాద్యాగమనవర్ణనం నామ
నవమోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ దశమోఽధ్యాయః

-----○-----

అగస్త్యశంఖాదితపస్తుష్టస్య భగవతః ఆవిర్భావః

భరద్వాజః -

తేషాం హరౌ జగన్నాథే సమావేశితచేతసామ్
దినత్రయం గతం తత్ర పూజాస్తోత్రపరాత్మనామ్ ॥ 1

తృతీయే దివసే ప్రాప్తే తే సర్వే నిద్రితా నిశి
అంతే చతుర్థయామస్య దదృశుః స్వప్నముత్తమమ్ ॥ 2

శంఖచక్రగదాపాణిం ప్రసన్నం పురుషోత్తమమ్
వరదానాయ సంప్రాప్తం అపశ్యన్ స్మేరలోచనమ్ ॥ 3

ఉత్థాయ ముదితాఽత్మానో గృహాన్నిర్గత్య పావనే
స్వామిపుష్కరిణీతోయే సన్నుః విధివదాదరాత్ ॥ 4

విధాయ విధివత్కర్మ సర్వే దినముఖోచితమ్
గృహాన్ ప్రత్యాయయుర్దేవం ఆరాధయితుమచ్యుతమ్ ॥ 5

సద్యః శ్రేయస్కరం మార్గే నిమిత్తం పక్షిసూచితమ్
దృష్ట్వా ప్రసాదం దేవస్య కరస్థం మేనిరే తదా ॥ 6

తతస్త్రిలోకకర్తారం పూజయిత్వా జనార్దనమ్
తుష్టువృర్వివిధైః స్తోత్రైః పవిత్రైః వేదవర్ణితైః ॥ 7

స్తోత్రావసానే కౌంతేయ! మునీంద్రః కుంభసంభవః
జజాప శంఖసహితో మంత్రమష్టాక్షరం హరేః ॥ 8

- ఇత్థం తేషాం జగత్స్వామిన్యచ్యుతేఽర్చితచేతసామ్
అగ్రభాగే ప్రాదురభూత్ ఏకం తేజో మహద్భుతమ్ ॥ 9
- అనేకకోటిసంఖ్యానాం ఆదిత్యేందుహవిర్భుజామ్
ఏకీభూయాంబరతలే జ్యోతిర్జాలమివ స్థితమ్ ॥ 10
- తత్తేజో వీక్ష్యతే సర్వే నితాంతాశ్చర్యగోచరాః
దధ్యుర్నారాయణం దివ్యం పరమానందవిగ్రహమ్ ॥ 11
- వాఙ్మానసపథాతీతం విశ్రుతైశ్చర్యభాసురమ్
సహస్రనేత్రం సాహస్రబాహుపాదైః సమన్వితమ్ ॥ 12
- తప్తకార్తస్వరనిభస్ఫురత్కాంతిమనోహరమ్
దంష్ట్రాకరాలం దుర్దర్శం వమంతం దహనచ్ఛటాః ॥ 13
- కౌస్తుభేన విరాజంతం దధానమురసి శ్రియమ్
అవిచింత్యమనాద్యంతం అత్యంతభయదాయకమ్ ॥ 14
- ప్రకాశయంతం బ్రహ్మాండం సర్వమాత్మని సర్వగమ్
అగస్త్యశంఖప్రముఖాః తే సర్వే హృష్టచేతసః ॥ 15
- తమాలోక్య జగన్నాథం భూయో భూయో వవందిరే
భ్రమంతి లోకరక్షార్థం ఆయుధాని తదా హరేః ॥ 16
- నిజతేజోబలోపేతాన్యాజగ్ముస్తం నిషేవితుమ్
చక్రమర్కప్రభం దివ్యా గదా ఖడ్గశ్చ నందకః ॥ 17
- పుండరీకం చోగ్రరవః పాంచజన్యః శశిప్రభః
తదా బ్రహ్మాండమఖిలం పూరయామాస నిర్భరః ॥ 18
- పాంచజన్యస్య నినదః సర్వాసురభయంకరః
పాంచజన్యధ్వనిం శ్రుత్వా నితాంతాశ్చర్యభీషణమ్ ॥ 19

- ఆయయుద్దేవతాః సర్వాః స్వం స్వం వాహనమాస్థితాః
బ్రహ్మ రుద్రః శతమఖః సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ 20
- వసిష్ఠముఖ్యా మునయో గంధర్వోరగకిన్నరాః
విష్ణుకేనో గరుత్మాంశ్చ విష్ణుభృత్యా జయాదయః ॥ 21
- సరూపాశ్చైవ యే నిత్యాః శ్వేతద్వీపనివాసినః
సుమనోద్రుమసంభూతా సుమనోవృష్టిరద్భుతా ॥ 22
- పపాత మేదురామోదమోదితాశేషమానసా
నన్యతుర్దివ్యసుదృశో జగుః కిన్నరపుంగవాః ॥ 23
- తుష్టువుర్దర్శతరలాః సురగంధర్వచారణాః
దృష్ట్వా తే పుండరీకాక్షం ప్రసన్నం భక్తవత్సలమ్
ప్రణమ్య తోషయామాసుః సాష్టాంగం వివిధైః స్తవైః ॥ 24
- బ్రహ్మాదయః -**
'జయ విష్ణో కృపాసింధో! జయ తామరసేక్షణ!
జయ లోకైకవరద! జయ భక్తార్తిభంజన! ॥ 25
- అనంతమక్షరం శాంతం అవాఙ్మనసగోచరమ్
కో వా భవంతం జానాతి చిదానందమయాత్మకమ్ ॥ 26
- అణోరణుతరం స్థూలాత్ స్థూలం సర్వాంతరస్థితమ్
త్వామామనంతి పురుషం ప్రకృతేః పరమచ్యుతమ్ ॥ 27
- వేదాంతసారరూపం త్వాం సర్వాంతర్భాహ్యవర్తినమ్
కో హి వర్ణయితుం శక్తో మాయాయత్రైషు దేహిషు ॥ 28
- భవదీయమిదం రూపం దృష్ట్వాఽతిభయదాయకమ్
భయోద్విగ్నా వయం సర్వే శాంతం రూపం భజన్య హ' ॥ 29

భరద్వాజః -

ఇతి స్తుతో విరించాద్యైః ప్రసన్నో గరుడధ్వజః
మేఘఘోషప్రతిమయా వాచా సాదరమబ్రవీత్ ॥ 30

బ్రహ్మాదిప్రార్థనయా భగవద్గృహీతసౌమ్యరూపప్రకారః

శ్రీభగవాన్ -

భయావహామిమాం మూర్తిం ఉత్పజ్ఞాహం ప్రియావహమ్
శాంతం రూపం భజిష్యామి మాం పశ్యత నిరాకులాః ॥ 31

ఇత్యుక్త్వాంతర్హితో భూత్వా తస్మిన్నేవ క్షణాంతరే
విమానే రత్నఖచితే బభూవ సుఖదర్శనః ॥ 32

చంద్రబింబాననః శాంతో నీలోత్పలదలద్యుతిః
సువర్ణవర్ణవసనో రత్నభూషణభూషితః ॥ 33

శంఖచక్రగదాపద్మలసత్కరచతుష్టయః
తమాలోక్య రమాకాంతం భూయో భూయో వవందిరే ॥ 34

సంతోషయిత్వా బ్రహ్మాదీన్ అభీష్టప్రతిపాదనైః
అవోచద్విసయానమ్రం అగస్త్యం మునిపుంగవమ్ ॥ 35

‘త్వం మునీంద్ర! వ్రతై ర్హోరైశ్చీరైర్మాం ప్రతి సంప్రతి
పరిక్లిష్టోఽసి దాస్యామి వరాంస్తేభీష్పితాన్ వద’ ॥ 36

భరద్వాజః -

నిశమ్య వాక్యం శ్రీభర్తుః ప్రణమ్య చ పునః పునః
స రోమాంచితసర్వాంగః కుంభజన్మా వచోఽబ్రవీత్ ॥ 37

అగస్త్యప్రార్థనయా స్వర్ణనద్యాః భగవద్దత్త సర్వాధికత్వప్రాప్తిః

అగస్త్యః -

‘యద్ధృతం యత్తపస్తప్తం యదధీతం శ్రుతం మయా
తత్సర్వం సఫలం జాతం ఆదృతోఽస్మి యతస్త్వయా ॥ 38

ఏకోఽహమేవ ధర్మాత్మా త్రిషు లోకేష్వపి ప్రభో!
త్వాం విచిన్వంతమధునా మామన్విష్యాత్ గతోఽసి యత్ ॥ 39

త్వత్ప్రసాదాత్ పురైవాహం ప్రాప్తాఖిలమనోరథః
న పశ్యామి విచిన్త్యాపి ప్రాప్యం సంప్రతి మాధవ! ॥ 40

తథాఽపి చాపలాదేతత్ తవ విజ్ఞాప్యతే ప్రభో
త్వత్పాదాంబుజయోర్భక్తిం ఏవం కురు నిరంతరామ్ ॥ 41

అవధారయ చైతత్త్వం సురప్రార్థనయా మయా
నదీ సువర్ణముఖరీ స్నాతాఘౌఘవినాశినీ ॥ 42

సాఽభవచ్ఛైలకటకసమాసన్నా సమాగతా
తాం కృతార్థయ లోకేశ! త్వదనుగ్రహవృత్తిభిః ॥ 43

సువర్ణముఖరీతోయే స్నాత్వా యే వేంకటే స్థితమ్
పశ్యంతి భుక్తిముక్త్యోస్తు భూయాసుః భాజనాని తే ॥ 44

అల్పాయుషో నరా మూఢా జ్ఞానయోగపరిచ్యుతాః
న శక్నువంతి త్వాం ద్రష్టుం వ్రతాధ్యయనకర్మభిః ॥ 45

సదాస్మిన్నాస్థితః శైలే సర్వేషాం చ జగద్గురో!
ప్రసాదసుముఖో దేవ! కాంక్షితార్థప్రదో భవ’ ॥ 46

శ్రీభగవాన్ -

‘యత్రార్థితం త్వయా విప్రః తత్తదైవ భవిష్యతి
నూనమప్రతిమా లోకే మయి భక్తిః కృతా త్వయా ॥ 47

జాహ్నువీవ నదీ సేయం సువర్ణముఖరీ మునే!
స్యాదాశాస్యా సురాణాం చ వాంఛితశ్రీవిధాయినీ ॥ 48

స్వామిపుష్కరిణీ చేయం నదీమూర్త్యా సమన్వితా
సంక్రమిష్యతి తాం దివ్యాం నదీం తీర్థాఘసంశ్రయామ్ ॥ 49

వైకుంఠనామ్ని శైలేఽస్మిన్ అద్య ప్రభృతి సర్వదా
కృతవాసో భవిష్యామి మునే! ప్రార్థనయా తవ ॥ 50

సువర్ణముఖరీస్నానక్షాలితాఘౌఘకర్దమాః
అస్మిన్ వైకుంఠశైలే మాం యే పశ్యంతి సమాహితాః ॥ 51

భువి పుత్రాదిసంపన్నాః సర్వైశ్వర్యసమన్వితాః
మృతాస్త్రీవిష్టపే భోగాన్ ఆకల్పమనుభూయ చ ॥ 52

పునరావృత్తిరహితం కేవలానందభాసురమ్
మత్పదం సమవాప్స్యంతి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 53

మాం ద్రష్టుమాగతాన్ సర్వాన్ ప్రతీక్ష్యాభీప్సితైః శుభైః
యోజయిష్యామి సతతం త్వద్వచోగౌరవాన్మునే ॥ 54

పుత్రార్థినాం బహూన్ పుత్రాన్ ధనాని చ ధనార్థినామ్
తదైవారోగ్యకామానాం రోగశాంతిం గరీయసీమ్ ॥ 55

తీవ్రాపత్పరిభూతానాం తదైవాపన్నివారణమ్
దాస్యామ్యభీప్సితాన్ భోగాన్ దుర్లభానపి సర్వదా ॥ 56

యే యాన్ కామానపేక్ష్యేహ ప్రేక్షంతే మాం సమాగతాః
అవాప్నువంతి తే సర్వే తాంస్తాన్ కామాన్ న సంశయః ॥ 57

స్థితా వా యత్ర కుత్రాపి మాం స్మరంతి నరోత్తమాః
తే సర్వే వాంఛితాం సిద్ధిం లభంతే మత్ప్రసాదతః’ ॥ 58

శంఖనృపవరప్రదానపూర్వకం భగవదంతర్ధానమ్

భరద్వాజః -

ఇత్యుక్త్వా తం మునిం దేవః శంఖమాలోక్య భూపతిమ్
శృణ్వతాం బ్రహ్మముఖ్యానాం ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 59

శ్రీభగవాన్ః -

‘ప్రీతోఽస్మి శంఖ! భక్త్యా తే వృణీష్వాభీప్సితం వరమ్
దదామి వరదోహం తే క్రశిష్ఠస్య తపస్యతః’ ॥ 60

శఙ్ఖః -

‘స యాచేఽన్యస్మహాబాహో! త్వత్పాదాంబుజసేవనాత్
యాం ప్రాప్నువంతి త్వద్భక్తాః తాం యాచే గతిముత్తమామ్’ ॥ 61

భరద్వాజః -

‘యత్రార్థితం త్వయా శంఖః తత్తదైవ భవిష్యతి
మత్సేవాయోగభవ్యానాం అలభ్యం కిము విద్యతే ॥ 62

ఆకల్పమింద్రలోకస్థో హ్యప్సరోగణసేవితః
భుక్త్వా బహువిధాన్ భోగాన్ తతో మల్లోకమేష్యసి’ ॥ 63

భరద్వాజః -

ఏవం దదౌ వరానిష్ఠాన్ శంఖాయ పృథివీభృతే
నారాయణో జగద్యోనిః భజతాం కల్పభూరుహః ॥ 64

తతో బ్రహ్మదికాన్ సర్వాన్ విసృజ్య కమలేక్షణః
సంస్తూయ మానసైర్భక్త్యా తత్రైవాంతర్దధే ప్రభుః ॥ 65

భరద్వాజవర్ణిత శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యనిగమనమ్

భరద్వాజః -

‘వేంకటాద్రిః ప్రభావోఽయం ఆఖ్యాతో భవతేఽర్జున!
నరాః పాపైః ప్రముచ్యంతే శ్రుత్వేమాం పావనీం కథామ్ ॥ 66

వారాహం రూపముత్సృజ్య బ్రహ్మణాఽభ్యర్థితో హరిః
ముమోదాత్రాద్భుతాకారో మాయయా మోహయన్ జగత్ ॥ 67

పశ్చాదగస్త్యశంఖాభ్యాం ప్రార్థితః సుఖదర్శనమ్
దదౌ నితాంతసుభగం శాంతం భోగాత్మకం వపుః ॥ 68

నారాయణం వేంకటాద్రిం స్వామిపుష్కరిణీం తథా
ఇమామాఖ్యాం చ సంస్మృత్య ముచ్యంతే పాతకైర్జనాః ॥ 69

వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాండే నాస్తి కించన
వేంకటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి ॥ 70

వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాండే నాస్తి కించన
స్వామితీర్థసరస్థుల్యం న కుత్రాపి చ విద్యతే ॥ 71

ప్రాతరుత్థాయ యే నిత్యం వేంకటేశం స్మరంతి వై
తేషాం కరస్థా మోక్షశ్రీః నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 72

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నాత్వా సర్వాత్మకం హరిమ్
యే వా పశ్యంతి నియతా వరాహాచలవాసినమ్ ॥ 73

తేఽశ్వమేధసహస్రస్య వాజపేయశతస్య చ
ప్రాప్నువంతి ఫలం పూర్ణం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 74

వేంకటాచలమహాత్మ్యం యే శృణ్వంతి నరోత్తమాః
తేషాం ముక్తిశ్చ భు క్తిశ్చ ఇహ లోకే పరత్ర చ ॥ 75

ఆతః పరం మహానద్యాః ప్రభావః కథ్యతేఽర్జున ॥ 76

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే సువర్ణముఖరీమాహాత్మ్యే
శ్రీవేంకటాచల ప్రశంసాయామగస్త్య శంఖాదితపస్తుప్త

శ్రీవేంకటేశావిర్భావాదిమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ

దశమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమతే విష్ణ్వేనాయ నమః

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గతమ్)

చతుర్థో భాగః

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।

శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్.

-----o-----

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

పుత్రార్థమంజనాకృతతపఃప్రకారః

శ్రీసూతః -

పుత్రహీనాఽంజనా పూర్వం దుఃఖితా తపసి స్థితా

తాం దృష్ట్వా మునిశార్దూలో మతంగో విష్ణుతత్పరః

అంజనాఖ్యామువాచేదం అత్యుగ్రే తపసి స్థితామ్ ॥

1

మతంగః -

‘సముత్తిష్ఠాంజనే! దేవి! కిమర్థం తపసి స్థితా

వద దేవి! మహాభాగే! కార్యం తవ వరాసనే!’ ॥

2

శ్రీస్కాందపురాణే (చతుర్థభాగే) ప్రథమోఽధ్యాయః

257

అష్టానాః -

‘మతంగ! మునిశార్దూల! వచనం మే శృణుష్వ హ
పితా మే కేసరీ నామ రాక్షసః శివతత్పరః ॥

3

శైవం ఘోరం తపశ్చక్రే పుత్రార్థం తు సుదుష్కరమ్
పార్వతీసహితః శంభుః వృషభోపరి సంస్థితః
ప్రాదురాసీత్తదా దేవో దదౌ తస్మై వరం శుభమ్ ॥

4

‘శృణు రాజన్! ప్రవక్ష్యామి విధినా నిర్మితం తవ
అస్మిన్ జన్మన్యపుత్రత్వం తథాఽప్యన్యద్దదామి తే ॥

5

విశ్రుతా సర్వలోకేషు పుత్రీ తవ భవిష్యతి
తస్యాః పుత్రో మహాబుద్ధిః తవ ప్రీతిం కరిష్యతి’ ॥

6

ఇతి తస్మై వరం దత్త్వా తత్రైవాంతర్గదే హరః
మాం లబ్ధ్వా మత్పితా విప్ర! కృతకృత్యో బభూవ హ ॥

7

తతః కాలాంతరే విప్రః కేసర్యాఖ్యో మహాకపిః
యయాచే మాం దదస్వేతి పితరం మే తతః పితా ॥

8

తస్మై మాం దత్తవాంశ్చైవ పారిబర్హం దదౌ చ సః
గవాం లక్షసహస్రాణి గజలక్షం మహాత్మనః ॥

9

వాజినామర్బుదం చైవ రథానామర్బుదం తథా
వస్త్రరత్నాన్యనేకాని దాసదాసీసహస్రకమ్ ॥

10

అంతఃపురచరీర్నారీః సృత్యగీతవిశారదాః
దదౌ వాసఃసహస్రం చ మయా సాకం మహామతే! ॥

11

పత్యా మే రమమాణాయా భూయాన్ కాలో గతో మునే!
అపుత్రా దుఃఖితా విప్ర! వ్రతాని వివిధాని చ ॥

12

- కృతాని చ మయా తత్ర కిష్కింధాయాం మహాపురి
మాఘే మాసి చ విప్రేంద్ర! వైశాఖే కార్తికే తథా ॥ 13
- స్నానదానవ్రతాదీని చాతుర్మాస్యవ్రతం తథా
నమస్కారం తథా విప్ర! ప్రదక్షిణమనుత్తమమ్ ॥ 14
- సాలగ్రమాన్నదానాని దీపదానం తథైవ చ
గోదానం తిలదానం చ వస్త్రదానం మహామునే! ॥ 15
- భూదానం వారిదానం చ దత్త్వా పుష్పాదికం మునే ।
యాని యాని చ ముఖ్యాని వైష్ణవాని వ్రతాని చ ॥ 16
- మయా కృతాని సర్వాణి సత్పుత్రఫలకాంక్షయా
శ్రవణాదిషు యత్రోక్తం వ్రతం విప్రైర్మహాత్మభిః ॥ 17
- మయా కృతం చ విప్రేంద్ర! తుష్టార్థం మధువిద్విషః
యాని యాని చ ముఖ్యాని ఫలాని వివిధాని చ ॥ 18
- మయా దత్తాని సర్వాణి సత్పుత్రఫలకాంక్షయా
మయా కృతాన్యసంఖ్యాని వ్రతాని వివిధాని చ ॥ 19
- పుత్రం తథాఽప్యలబ్ధాహం దుఃఖితా తపసి స్థితా
భవిష్యతి కథం విప్ర! పుత్రస్రైలోక్యవిశ్రుతః ॥ 20
- యయాచేఽహం మునిశ్రేష్ఠ! ప్రణతా చ తవాగ్రతః
వద త్వం మునిశార్దూల! దీనాఽహం తపసి స్థితా' ॥ 21
- శ్రీసూతః -**
- ఏవం వదంతీం తాం ప్రాహ మతంగో మునిసత్తమః
'శృణు మద్వచనం దేవి! పుత్రపౌత్రప్రదాయకమ్ ॥ 22

- ఇతో దక్షిణదిగ్భాగే దశయోజనదూరతః
ఘనాచల ఇతి ఖ్యాతో నృసింహస్య నివాసభూః ॥ 23
- తస్యోపరి మహాభాగే! బ్రహ్మతీర్థం మనోహరమ్
తస్యాపి పూర్వదిగ్భాగే దశయోజనమాత్రతః ॥ 24
- సువర్ణముఖరీ నామ నదీనాం ప్రవరా నదీ
తస్యా ఏవోత్తరే భాగే వృషభాచలనామతః ॥ 25
- తస్యాగ్రే సరసీ నామ్నా స్వామిపుష్కరిణీ శుభా
గత్వా దృష్ట్వా శుభం తోయం మనఃశుద్ధిం గమిష్యసి ॥ 26
- తత్ర స్నాత్వా విధానేన వరాహం తం ప్రణమ్య చ
వేంకటేశం నమస్కృత్య తతో గచ్ఛ వరాననే! ॥ 27
- ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య సింహశార్దూలసంయుతే
చూతపున్నాగపనసైః బహులామలకైః శుభైః ॥ 28
- చందనాగురునింబైశ్చ తాలహింతాలకింశుకైః
కపిత్థాశ్వత్థబిల్వైశ్చ ఇంగుదైశ్చ వరాననే ॥ 29
- ఏతాదృశైర్మహాపుష్పైః వృక్షైశ్చ వివిధైః శుభైః
వియద్గంగేతి విఖ్యాతం తీర్థమేకం విరాజతే ॥ 30
- తస్మిన్స్తీర్థేఽంజనే దేవి! తపః కురు వరాననే!
స్నాత్వా పీత్వా శుభం తీర్థం తీర్థస్యాభిముఖీ స్థితా ॥ 31
- వాయుముద్దిశ్య హే దేవి! తపః కురు వరాననే
దేవేశ్చ రాక్షసైర్విప్రైః మనుజైర్మునిసత్తమైః ॥ 32

- భృంగైః పక్షిభిరస్రైశ్చ శస్రైశ్చ వివిధైః శుభైః
అవధ్యో భవితా పుత్రః తపసా తే న సంశయః ॥ 33
- ఇతి ప్రోక్తాంజనా దేవీ తం ప్రణమ్య పునః పునః!
భర్తా సాకం యయావాశు వేంకటాచలసంజ్ఞకమ్ ॥ 34
- కాపిలం తీర్థమాసాద్య స్నాత్వా నిర్మలమానసా
వేంకటాద్రిం సమారుహ్య స్వామిపుష్కరిణీం యయౌ ॥ 35
- స్నాత్వా వరాహమానమ్య వేంకటేశకృతాఽనతిః
మతంగస్య ఋషేర్వాక్యం స్మరంతీ చ ముహుర్ముహు ॥ 36
- వియద్గంగాం యయావాశు చాంజనా మంజుభాషిణీ
స్నాత్వా పీత్వా శుభం తోయం తీరే తస్య తదనుష్ఠీ ॥ 37
- ప్రాణవాయుం సముద్గిశ్య తపశ్చక్రే యతవ్రతా
ఫలాహారా జలాహారా నిరాహారా తతః పరమ్ ॥ 38
- సహస్ర్రాబ్దం తపశ్చక్రే న్యస్తనాసాగ్రదృష్టికా
వయస్యా విపులా నామ శుశ్రూషామకరోచ్ఛుభా ॥ 39
- వర్షాణాం చ సహస్రాంతే వాయుర్దేవో మహామతిః
ప్రాదురాసీత్తదా తాం వై భాషమాణో మహామతిః ॥ 40
- ‘మేషసంక్రమణం భానౌ సంప్రాప్తే మునిసత్తమా!
పూర్ణిమాఖ్యే తిథౌ పుణ్యే చిత్రానక్షత్రసంయుతే ॥ 41
- తవేష్ఠితమహం దాస్యే వరం వరయ సుప్రతే,
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా మాతరిశ్వాఽబ్రవీత్తతః ॥ 42
- ‘పుత్రం దేహి మహాభాగ! వాయో! దేవ! మహామతే
తస్మాస్తద్వచనం శ్రుత్వా మాతరిశ్వాఽబ్రవీత్తతః ॥ 43

- ‘పుత్రస్తేహం భవిష్యామి ఖ్యాతిం దాస్యే శుభాననే’
ఇతి తస్యై వరం దత్త్వా తత్రైవాస్త మహాబలః ॥ 44
- తదా బ్రహ్మాదయో దేవా ఇంద్రాద్యా లోకపాలకాః
వసిష్ఠాద్వా మహాత్మానః సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ 45
- వ్యాసాదయశ్చ విప్రేంద్రా లక్ష్మ్యా సాకం జగత్పతిః
మునిపత్న్యో దేవపత్న్యః ఋషిపత్న్యస్తథైవ చ ॥ 46
- స్వం స్వం వాహనమారుహ్య దారభృత్యసుతాదిభిః
ఆగతాస్తే మహాత్మానో ద్రష్టుం తాం తపసి స్థితామ్ ॥ 47
- ఆశ్చర్యమాశ్చర్యమితి బ్రువాణా బ్రహ్మాదయో దేవగణాశ్చ సర్వే
ఆలోకయంతో దివి దూరతస్తే స్థితాః సదా బ్రహ్మమహేశముఖ్యాః॥
- ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే (చతుర్థభాగే)
అంజనాతపఃకరణప్రకారాదివర్ణనం నామ

ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీసూతః -

అంజనాఽపి వరం లబ్ధ్వా భర్తా సాకం ముమోద హ
బ్రహ్మదీనాగతాన్ దృష్ట్వా విస్మయాఽవిష్టమానసా ॥

1

పత్యా సాకం తతః స్వస్థా చాంజనా మంజుభాషిణీ
బ్రహ్మదిభిరనుజ్ఞాతో వ్యాసో వేదవిదాం వరః
అంజనాం తామువాచేదం మేఘగంభీరయా గిరా ॥

2

వ్యాస -

‘అంజనే! శృణు మద్వాక్యం సర్వలోకోపకారకమ్
మతంగస్య ఋషేర్వాక్యం శ్రుత్వా నిర్మలచేతసా ॥

3

యస్మాత్తు వేంకటం గత్వా తపః కృత్వా సుదుష్కరమ్
ప్రసూయతే త్వయా పుత్రః శూరస్రైలోక్యవిక్రమః ॥

4

ఇదం తీర్థోత్తరం తస్మాత్ ప్రత్యక్షదివసే తవ
స్నానార్థం యే సమాయాంతి చిత్రాఋక్షసమన్వితే ॥

5

మేషే పూషణి సంప్రాప్తే పూర్ణిమాయాం శుభే దినే
శృణు తేషాం ఫలం దేవి! వక్ష్యామి తవ సువ్రతే! ॥

6

గంగాదిసర్వతీర్థేషు ద్వాదశాబ్దం వరాననే!
యత్ఫలం విద్యతే దేవి! తత్ఫలం భవతి ధ్రువమ్ ॥

7

దానాని కుర్వతాం పుంసాం తేషాం శ్రుణు ఫలోన్నతిమ్
స్థానే తూక్తం ఫలం దేవి! విద్ధి తేషాం వరాననే!’ ॥

8

అజ్ఞానా -

‘కార్యాణి యాని దానాని వేంకటాద్రౌ నగోత్తమే
తాని సర్వాణి విప్రేంద్ర! వద వేదవిదాం వర!’ ॥

9

వ్యాసప్రోక్తశ్రీవేంకటాచలకరణీయదానప్రశంసా

వ్యాస -

‘అన్నదానం వస్త్రదానం ద్వయమేతత్ప్రశస్యతే
పితుః శ్రాద్ధం విశేషేణ వేంకటాద్రౌ నగోత్తమే ॥

10

సువర్ణం యే ప్రయచ్ఛంతి ప్రీతయే మధుఘాతినః
సర్వలోకం సమాసాద్య మోదంతే మునిసత్తమాః ॥

11

సాలగ్రామశిలాదానం యః కరోతి నగోత్తమే
ఆంగభంగమవాప్నోతి స్వానుభూతిం చ విందతి ॥

12

యో దదాతి ద్విజేంద్రాయ గోదానం చ కుటుంబినే
రోమసంఖ్యాప్రమాణేన విష్ణులోకే విరాజతే ॥

13

భూమిం దదాతి యో దేవి! బ్రాహ్మణాయ కుటుంబినే
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం కః శక్తో దివి వా భువి ॥

14

కన్యాం దదాతి యో దేవి! శ్రోత్రియాయ ద్విజాతయే
విష్ణులోకం సమాసాద్య మోదతే పితృభిః సహ ॥

15

ప్రపాం కుర్వంతి యే దేవి! శీతలోదకసంయుతామ్
తేషాం పుణ్యఫలం వక్తుం శేషేణాపి న శక్యతే ॥

16

తిలం దదాతి విప్రాయ శ్రోత్రియాయ కుటుంబినే
సర్వపాపవినిర్ముక్తే విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ॥

17

ధాన్యదానం ప్రశంసంతి విప్రా వేదవిదాం వరాః

బహుపుత్రా భవిష్యంతి ధాన్యదానం ప్రకుర్వతామ్ ॥ 18

గంధచంపకపుష్పాదీన్ ఛత్రవ్యజనచామరాన్
తాంబూలఘనసారాదీన్ యో దదాతి ద్విజాతయే ॥ 19

భుక్త్వా భోగం చిరం కాలం స్వర్గలోకం తతో ప్రజేత్
దివ్యవర్షసహస్రం చ భుక్త్వా భోగాననేకశః ॥ 20

సార్వభౌమస్తతో భూత్వా తత్ర భుక్త్వా చిరం మహీమ్
తతో విప్రత్వమాసాద్య వేదవేదాంతపారగః ॥ 21

తతో ముక్తిం సమాయాతి ప్రసాదాచ్చక్రపాణినః
ఇత్యేతత్కథితం దేవి! వేంకటాచలవైభవమ్ ॥ 22

య ఏతచ్ఛృణుయాన్నిత్యం యశ్చాపి పరికీర్తయేత్
సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి' ॥ 23

ఇత్యేతత్కథితం పూర్వం వ్యాసేనైవ మహాత్మనా
శృణుయాద్వా పఠేద్వాపి కృతకృత్యో భవిష్యతి
తస్మైవ వంశజాః సర్వే ముక్తిం యాంతి స సంశయః ॥ 24

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే (చతుర్థభాగే)

ఆకాశగంగాస్నానకాలనిర్ణయాదివర్ణనం నామ

ద్వితీయోఽధ్యాయః

॥ హరిః ఓం! ఓం తత్సత్ ॥

-----o-----

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీమతే విష్ణుకృణాయ నమః

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యమ్

(ఆదిత్యపురాణాంతర్గతమ్)

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినాం ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।

శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓం.

-----o-----

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

శౌనకాదీన్ ప్రతి సూతప్రోక్తశ్రీశ్రీనివాసవైభవమ్

శ్రీశౌనకాదయః -

‘శ్రీవేంకటేశమహాత్మ్యం శ్రీనివాసప్రసాదతః

శ్రీప్రదం సర్వదా సూత! దయయా ప్రోక్తవాససి ॥ 1

ఇతః పరం శ్రీనివాసం శ్రీపతిః సర్వశో హి నః

కథం ప్రీతో భవేత్సద్యో హ్యభీష్టాని ప్రవర్షయన్ ॥ 2

తద్వదస్య కృపాపూర్ణ! వేంకటేశకథామృతమ్

భగవన్! సర్వతత్త్వజ్ఞ! దయాపాత్రం వయం తవ' ॥ 3

శ్రీసూతః -

- శృణుధ్వం మునయో! దివ్యం సావధానతయా త్విదమ్
యథా పృష్టం తథైవాహం వక్ష్యామి వచనం శుభమ్ ॥ 4
- వేంకటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాండే నాస్తి కించన
వేంకటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి ॥ 5
- అద్భుతం చాస్య చరితం వర్ణితం కేన శక్యతే?
తథాఽపి తారకం సర్వపాపఘ్నం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 6
- సువిచిత్రమపూర్వార్థం దేవర్వాదిభిరాదృతమ్
లోకోత్తరం మహాశ్చర్యం వక్ష్యేఽహం సర్వసిద్ధిదమ్ ॥ 7
- శేషాచలే యన్మాహాత్మ్యం అన్యక్షేత్రే న తత్ క్వచిత్
తద్గతశ్రీనివాసస్య మహిమా నాన్యగః శుభః ॥ 8
- వేదేషు చ పురాణేషు వేంకటేశకథామృతమ్
వర్ణితం చేతిహాసేషు భారతాద్యాగమేషు చ ॥ 9
- మనోహరం తు సంశ్రావ్యం ఇహోముత్రేష్టదాయకమ్
జ్ఞానప్రదం విశేషేణ మహైశ్వరస్య కారణమ్ ॥ 10
- వైరాగ్యభక్తి సత్త్వాదిప్రదేంద్రియవశప్రదే
వేంకటాద్రౌ శుచిక్షేత్రేఽశుచిదోషో న విద్యతే ॥ 11
- తస్మాద్వేంకటనాథస్య నైవేద్యం గ్రాహ్యముత్తమమ్
తేన క్షేమం ప్రజానాం హి విపరీతే విపర్యయః ॥ 12
- కర్తా హి సృష్టిస్థితిసంయమాదేః
ధర్తా రజఃసత్త్వతమాన్యనర్హః ।
అనాద్యంతో వచసాఽనిరుక్తః
సదాశ్రయో దేవవరో వరేణ్యః ॥ 13

- నిత్యం బ్రహ్మ శివః శేషగరుడేంద్రాదయో వరాః
పూజయంతి మహాభక్త్యా వేంకటేశం శ్రియా సహ ॥ 14
- చరాచరగురుర్దేవః సర్వసాక్షీ మహేశ్వరః
జప్యస్తప్యోఽర్చనీయశ్చ స్మర్యో ధ్యేయోఽఖిలైరపి ॥ 15
- తన్మనాస్తద్గతప్రాణో భక్త్యా తన్నామ సంస్మరేత్
గోదానాన్యశ్వమేధాద్యాః కన్యాదానాన్యసంఖ్యయా ॥ 16
- అసంఖ్యమేరుసౌవర్ణదానాన్యన్యాన్యనేకశః
తన్నామస్మృత్యతుల్యాని మాహాత్మ్యం కిముతాద్భుతమ్ ॥ 17
- ఇతి శేషేణ కథితం కపిలాయ మహాత్మనే
కపిలాఖ్యమహాయోగిసకాశాత్తు మయా శ్రుతమ్ ॥ 18
- తదుక్తం భవతామద్య సద్యః ప్రీతకరం హరేః
అతో వో మంగళార్థం చ శృణుధ్వం యన్మయోచ్యతే ॥ 19
- శ్రీవేంకటేశయాత్రార్థం గచ్ఛధ్వం సుదృఢవ్రతాః
విష్ణుసందర్శనం కృత్వా భక్తిమంతో జితేంద్రియాః ॥ 20
- స్తోత్రం కురుధ్వం బహుధా భగవద్గుణవర్ణనైః
స్వగుణోత్కర్షవిజ్ఞానాత్ యథా ప్రీతిర్నిజా హరేః ॥ 21
- న తాదృశీ ప్రీతిరస్తి హ్యజ్ఞానాదన్యథామతౌ
భక్త్యా స్తోత్రేణ సంతుష్టః సర్వేష్టాని ప్రవర్షతి ॥ 22
- భక్తిస్తోత్రవిహీనేషు దయావాన్ న భవేత్ తథా
అత్ర వః కథయామీష్టం ఇతిహాసం పురాతనమ్ ॥ 23
- యస్య స్మరణమాత్రేణ భక్తిర్విష్ణుపదాంబుజే
వాయుశిష్యో దేవశర్మా విష్ణుభక్తో జితేంద్రియః ॥ 24

- తపస్వీ బహునిష్ఠావాన్ సర్వదా విష్ణుచింతనే
మమతాహంకారశూన్యో విషయేషు విరాగవాన్ ॥ 25
- షట్చత్రవిజయీ శాంతః షట్తరంగసుభంగకృత్
కుటుంబే న మనఃకారీ దారిద్ర్యాత్ పీడితోఽపి చ ॥ 26
- భార్యయా ప్రార్థితో నిత్యం దారిద్ర్యపగమేచ్ఛయా
'భో నాథ హే పతే స్వామిన్! ప్రసీద కరుణాకర! ॥ 27
- క్షుధయా దుఃఖితా బాలాః తవ పుత్రాశ్చ కేవలమ్
న శక్తాః హమరణ్యేషు కందమూలార్జనాదిషు ॥ 28
- రక్షకో మమ నాన్యోఽస్తి శిశూనాం పాలనేఽపి చ
కృపాం కురుష్వ శిశుషు విజ్ఞాపనమిదం శృణు ॥ 29
- కులస్వామీష్టదేవో నో జగద్రక్షణదీక్షితః
శరణాగతసంత్రాణః శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 30
- పాలకో హి బహూనాం చ భక్తానాం భక్తవత్సలః
తల్లక్ష్మీపతిపాదాబ్జం గత్వా తత్పార్థనాం కురు ॥ 31
- తేన ప్రీతో భవేత్ సద్యః తతోఽస్మజ్జీవనం భవేత్
ప్రసీద త్వం దయాసింధో! దయాం కురు దయాం కురు' ॥ 32
- ఇతి దైన్యేన మహతా ప్రార్థితోఽహర్నిశం తయా
న స్వీచకార తద్వాక్యం తపోవిఘ్నభయాత్తదా ॥ 33
- దిష్ట్యా చాదృష్టపాకేన తద్గురుర్వాయురాగమత్
పతివ్రతాయాం శిశుషు ప్రసన్నః కరుణానిధిః ॥ 34
- తపోఽవసానే సంప్రాప్తం స్వగురుం జగతాం గురుమ్
దృష్ట్వా ముదా దేవశర్మా సహసోత్థాయ చాదరాత్ ॥ 35

- సాష్టాంగం తం ప్రణమ్యాథ బద్ధాంజలిపుటోఽభవత్
తతో వాయుః ప్రాహ శిష్యం మధురం వచనం హితమ్ ॥ 36
- 'శ్రీమద్వేంకటనాథస్య యాత్రార్థం గచ్ఛ మా చిరమ్
తేనేహముత్ర తేఽభీష్టసిద్ధిర్భవతి నాన్యథా ॥ 37
- లక్ష్మీపతేర్దయాసింధోః బ్రహ్మాదివరదాయినః
యాత్రాయాం మాఽస్తు సందేహః శీఘ్రం గచ్ఛ సుభక్తిమాన్ ॥ 38
- ఇతి దేవేనానిలేన గురుణా స్వస్య చోదితః
ముహుర్ముహుర్స్పృధితోఽథ విష్ణుయాత్రామహాదరః ॥ 39
- గురూక్తమర్థం జగ్రాహ గురువాక్యే సదా రతః
గురూపదేశో బలవాన్ గురోరాజ్ఞాం న లంఘయేత్ ॥ 40
- ఇత్యర్థమనుసంధాయ ప్రతస్థే శేషపర్వతమ్
తత్ర శ్రీవేంకటేశస్య సుదర్శనమహాదరః ॥ 41
- ఆనందజ్ఞానదం విష్ణుం ఆనందమయనామకమ్
ఆనందేన దదర్శాయం ఆనందనిలయాలయే ॥ 42
- విహరంతం శ్రీధరాఖ్యం నానాలీలావిలాసినమ్
భక్తదర్శనమాత్రేణ ప్రసాదాత్ మందహాసినమ్
శ్రీవేంకటేశం తం నత్వా భక్త్వా చక్రేఽథ సంస్తుతిమ్ ॥ 43

శ్రీశ్రీనివాసముద్దిశ్య దేవశర్మాఖ్యవిప్రకృతస్తుతిః

దేవశర్మా -

- 'దయానిధే! దయానిధే! దయానిధే! దయానిధే!
నమో నమో నమో నమో నమో నమో నమో నమః ॥ 44

- శ్రీపద్మనాభ! పద్మేశ! పద్మజేశేంద్రవందిత!
పద్మమాలిన్ పద్మనేత్ర! పద్మాభయదరారిభృత్! 45
- పద్మపాణి! పద్మపాద! సర్వహృత్పద్మసంస్థిత!
త్వత్పాదపద్మయుగళం ప్రణమామ్యతిసుందరమ్ ॥ 46
- త్వత్పాదపద్మమహాత్మ్యం అప్యనంత! త్రివిక్రమమ్
యత్కనిష్ఠాంగులినఖమణ్యగ్రగుణసంయుతాన్ ॥ 47
- అనంతాన్ సువిశేషాంశ్చ పశ్యంతీ శ్రీర్నిరంతరమ్
స్తోతుకామాక్షణాదీక్షా హర్షాదాశ్చర్యసాగరే ॥ 48
- గహనే గాహమానాభూత్ అనంతశ్రుత్యగోచరే
త్వయోపదిష్టో యః పుత్రవాత్సల్యాచ్చతురాసనః ॥ 49
- త్వద్గుణానాం చ గణనాదానందమతులం భజన్
నాద్యాపి విరరామాసా గణనాద్దేవరాదపి ॥ 50
- సహస్రవదనః శేషోఽశేషవేదార్థకోవిదః
'నాహం జానే' ఇతి బ్రూతే యన్నఖాగ్ర్యగ్రవైభవమ్ ॥ 51
- అనంతవేదా భాషంతే హ్యన్యోఽన్యం ప్రవిచార్య చ
ఏకైకస్మిన్నధికారే నియుక్తా ఏకైకశో బ్రహ్మపూర్వాశ్చ విష్ణోః ॥ 52
- సర్వే దేవాః స్వాధికారే నియుక్తాః సత్యాదిలోకేషు యథాక్రమేణ
భుంజంత ఇష్టాని మహాదరేణ భజంతి శేషాచలగం రమేశమ్ ॥ 53
- వయం త్వనంతా హరిణా నియుక్తా
వేదాః స్తోతుం స్వస్య గుణానుభావమ్ ।
గుణాన్వనంతాః పరమాత్మనో యత్
పదో నఖాగ్రస్థగుణైకదేశమ్ ॥ 54
- స్తుతో మిలిత్వా వయమత్ర శక్తా వేదాన్వనంతా జనితాస్తదర్థమ్
ఏవం సునిశ్చిత్వ గుణైకదేశమాహాత్మ్యమేతే త్వవిజానంత ఏవ ॥ 55

- ఉపక్రాంతాః స్తోతుమథో గుణైకదేశోఽ -
ప్యనంతాత్మతయాఽభివృద్ధః ।
తం వీక్ష్య తేఽన్యోన్యమథోచరేకం
గుణం వదామో విస్మజామ శేషాన్ ॥ 56
- ఆరేభిరే పూర్వవదేవ తేఽపి గుణా అనంతా అభవచ్చ సోఽపి
గుణైః సుపూర్ణాః శుభదైరనంతైః ప్రత్యేకశః కిరణానీవ పూష్టః 57
- విదిక్షు దిక్షూర్ధ్వమధశ్చ వేదా
దృష్ట్వా గుణా వ్యాప్యతానిత్యవోచన్ ।
ద్రష్టుం శ్రోతుం కీర్తితుం వాఽపి బోద్ధుం
అశక్యం నః కిముత స్తోతుమేతాన్ ॥ 58
- అస్మానతీతా వయమల్పసారాః
కిం వర్ణయామోఽలమలం ప్రశంసయా! ।
ఇత్యుక్తవంతః స్వమనోనుసారాత్
గుణానేతా వర్ణయామాసురంజః ॥ 59
- తథాఽపి తే పాదనఖాగ్రగేషు గుణేష్వనంతేషు విభాజితస్య
గుణైకదేశస్య గుణైకదేశకః ప్రవర్ణితోఽంశా బహవో న వర్ణితాః
ఏవం రమాజాహిప వేదముఖ్యాః శక్తా నాసన్ దర్శనే త్వద్గుణానామ్ ॥
- యత్సమస్తగుణాన్ విష్ణోర్వర్ణనే శక్తివర్ణితాః ।
అనంతవేదాస్తద్భూమన్ గుణాంతే త్వమితాద్భుతాః ॥ 61
- ఇతి శ్రీమదాదిత్యపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
దేవశర్మకృత శ్రీనివాసపాదనఖాగ్రాదిమహిమవర్ణనం నామ

శ్రీశ్రీనివాసదివ్యమంగళవిగ్రహసౌందర్యాదివర్ణనమ్

దేవశర్మా -

- ‘ఇతోఽప్యథ త్వత్పదాబ్జగతసౌందర్యమద్భుతమ్
స్వామింస్త్వయా ప్రేరితశ్చేత్ యథామత్యనువాదయే ॥ 1
- వక్షఃస్థాఽపి రమాదేవీ తవ పాదాంబుజే స్థితమ్
సౌందర్యమద్భుతం దృష్ట్వా సుందరీ మోహితాఽభవత్ ॥ 2
- విస్మితా ద్రష్టుకామాఽథ స్వస్య నేత్రద్వయేన వై
అశక్యం దర్శనం మత్స్యా త్రిరూపా చాభవత్తదా ॥ 3
- దక్షిణే శ్రీరూపిణీ చ వామే భూరూపిణీ స్థితా
నీలరూపా చ తత్రైవ త్రిరూపా నేత్రషట్కతః ॥ 4
- పశ్యంత్యనన్యమనసా సౌందర్యాఖ్యరసాయనమ్
పిబన్త్యప్యన్వహం నాపి నివృత్తా తృప్తయాఽధునా ॥ 5
- శ్రీసుందర! శ్రీనివాస! నాభిస్థశ్చతురాననః
తవ పాదాంబుజే రమ్యసౌందర్యే లగ్నమానసః ॥ 6
- అష్టనేత్రా దివారాత్రం పశ్యన్ సౌందర్యమద్భుతమ్
నాలం నేత్రాష్టకమితి బహురూపీ తదాఽభవత్ ॥ 7
- కంఠే చ కౌస్తుభే నాభౌ వైకుంఠాదిత్రిధామసు
సత్యలోకే చ మేర్వాదౌ సర్వత్ర చతురాననః ॥ 8
- తతః పాదాబ్జసౌందర్యరసం చామృతనైచ్చదమ్
ప్రీత్యా పాతుమహోరాత్రం ఆసాద్య సుఖభోగినః ॥ 9

- తృష్ణా శాంతాఽధునా నాఽపి పాదసౌందర్యమీదృశమ్
శయాఽఽసనాతపత్రాదిరూపీ త్వత్పాదసేవకః ॥ 10
- శేషో బహుసహస్రాక్షః సదాంతఃస్థో వ్యచింతయత్
‘అస్మత్స్వామ్యంఘ్రిసౌందర్యం విచిత్రం సుమనోహరమ్ ॥ 11
- అదృష్టశ్రుతపూర్వం చ మహాగాఢం విలక్షణమ్
సులక్షణం చ సందృశ్యం జగన్మోహనమోహకమ్ ॥ 12
- బహూని మమ నేత్రాణి సమీపే సర్వదా హరేః
వాసశ్చేతప్రసాదేన త్వేవం భాగ్యమభూన్మమ’ ॥ 13
- ఇతి సంభ్రమసంయుక్తః సర్వదాఽతిప్రియో హరేః
నేత్రైర్బహుసహస్రైశ్చ లక్ష్మీపతిపదాంబుజే ॥ 14
- అసమం చిత్రసౌందర్యం దృష్ట్వాదృష్ట్వా పునః పునః
మహానందాంబుధౌ మగ్నః ఏవం మేనే ఫణీ తదా ॥ 15
- ‘వసామ్యహం సదైవాత్ర పాదమూలే చ మత్పతేః
వైకుంఠం వా న గచ్ఛామి త్యక్త్వా విష్ణుపదాంబుజమ్ ॥ 16
- యస్మానందో భవేన్నిత్యం పాదసౌందర్యదర్శనాత్
వైకుంఠే ఈదృశానందః కైవల్యేఽపి న విద్యతే ॥ 17
- పాతాళమాత్రం గన్తవ్యం పాదమూలం యతో హరేః
న స్థాస్థామి క్షణమపి యత్సౌందర్యామృతం వినా’ ॥ 18
- ఇతి నిశ్చిత్త్య నాగేంద్రః పాదసౌందర్యమోహితః
యత్ర యత్రేందిరేశస్య పాదమూలం ప్రవర్తతే ॥ 19

- తత్ర తత్ర సదా పాదసౌందర్యామృతపాయుభూత్
అథాచింతయదేవం హ శంకరో లోకశంకరః ॥ 20
- ‘శేషస్య కిమహో భాగ్యం శేషాగేశప్రసాదజమ్
బహునేత్రాణి తత్పాదసౌందర్యామృతసేవనమ్ ॥ 21
- ఏతద్వయం దుర్లభం మే త్రినేత్రత్వాదహో బత
భావిజన్మని శేషత్వప్రాప్త్యర్థం వా మహత్తపః ॥ 22
- కరోమీ‘త్యతివైరాగ్యాత్ శంభుః కైలాసగోఽభవత్
శ్రీవేంకటేశేందిరేశ! జిష్ణుస్తవ ముఖాంబుజాత్ ॥ 23
- జాతః సహస్రనయనోఽప్యేవం తత్ర పదాంబుజే
అదృశ్యాశ్చర్యసౌందర్యం సంపశ్యన్నప్యహర్నిశమ్ ॥ 24
- ఇత్యచింతయదత్యంతం పాదసౌందర్యమోహితః
‘అమృతస్య పురా పానే మే నాభూదీదృశం సుఖమ్ ॥ 25
- సౌందర్యమతిసామీప్యదోషాత్ సమ్యక్ న దృశ్యతే
ఇతోఽప్యతిశయానందః కించిద్వ్యవహితే భవేత్ ॥ 26
- అతః స్వర్గస్థోఽనిమేషో యావన్నేత్రైరహర్నిశమ్
వీక్ష్యే యావదలంబుద్ధిస్తతో మత్థానమావ్రజే’ ॥ 27
- ఇతి స్వర్గగతస్యాపి యావన్నేత్రైః శ్రియః పతే!
త్వజ్జేజఃపుంజపాదాబ్జసౌందర్యామృతపాయినః ॥ 28
- తృప్త్యా శాంతాఽధునా నాపి తస్మాత్ స్వర్గే స్థిరా స్థితిః
శ్రీశ! తే పాదసౌందర్యం లేఖానాం మహతామపి ॥ 29

- యద్యేవం దుర్లభమభూత్ ఇతరేషాం తు కా కథా?
విష్ణో! తే పాదరేఖాణాం మాహాత్మ్యం లోకపావనమ్ ॥ 30
- విజ్ఞాపనం కరిష్యామి త్వపరాధం క్షమస్వ మే
పాదమాహాత్మ్యశ్రోతృణాం భక్తానాం భక్తవత్సల! ॥ 31
- మహాజ్ఞానతమో భిత్వా కృత్వా జ్ఞానప్రకాశనమ్
త్వన్మార్గదర్శనార్థాయ చక్రరేఖాం పదేఽధరః ॥ 32
- ‘పాదమాహాత్మ్యమంతృణాం సాంగవేదచతుష్టయమ్
ఇతిహాసపురాణాని మంత్రోపనిషదాత్మికాః ॥ 33
- సర్వవిద్యా దదానీ‘తి దరరేఖాం పదేఽధరః
‘పాదమాహాత్మ్యధ్యాత్మాణాం ఉపద్రవకరాన్ ఖలాన్ ॥ 34
- దైత్యరక్షఃపిశాచాదీన్ కూష్మాండబ్రహ్మరాక్షసాన్
సంచూర్ణయామీ‘తి హరే! గదారేఖాం పదేఽధరః ॥ 35
- ‘పాదమాహాత్మ్యవక్తృణాం ఉత్తమే మందిరే సదా
పద్మయా భార్యయా సాకం పద్మజేన సుతేన చ ॥ 36
- కుటుంబీ పద్మనాభోఽహం వసామీ,త్యేవ సూచయన్
పద్మరేఖాం పాదపద్మే పద్మేశ! త్వం ధరన్నసి ॥ 37
- ‘విరజా మానససరో ధనుష్కీటిర్మహాగహా
గంగాదిసర్వతీర్థాని త్వత్పాదాబ్జే వసంతి హి ॥ 38
- సహస్రపత్రపూర్వాణి జాయంతే తేషు నిత్యశః’
ఇతి సూచయితుం పాదే పద్మరేఖాం ధరన్నసి ॥ 39

- పద్మా హృత్పద్మసంస్థాపి పాదపద్మస్య మూలగా
పశ్యంతీ నేత్రపద్మాభ్యాం తత్సౌందర్యమలౌకికమ్ ॥ 40
- ధ్యాయంతీ చ స్వహృత్పద్మే తన్మాహాత్మ్యం శ్రుతీరితమ్
భజంతీ కరపద్మాభ్యాం అంకేఽర్చనకరీ సదా ॥ 41
- ఇతి సూచయితుం పాదే పద్మరేఖాం ధరన్నసి
'పాదపంకజమాహాత్మ్యం లిఖిత్వైవ స్వహస్తతః ॥ 42
- దాతృణాం వైష్ణవాగ్రీభ్యో మహాఘోషవిభేదనమ్
కరోమీ' తి జ్ఞాపనాయ వజ్రరేఖాం పదేఽధరః ॥ 43
- 'మాహాత్మ్యస్యార్చకానాం తు గజాన్ కామాదిసంజ్ఞితాన్
అదమ్యాన్ దమయా' నీతి హ్యంకుశాభ్యాం పదేఽధరః ॥ 44
- 'శ్రుత్వాఽఽదరేణ సంతుష్టా భక్తాన్ ధ్వజవదుచ్చితాన్
కరోమీ' తి జ్ఞాపనాయ ధ్వజరేఖాం పదేఽధరః ॥ 45
- అబగ్న్యనిలఖాహంకృన్మహత్త్వగుణత్రయైః
క్రమార్దశగుణైరండం ఆవృతం పరమాద్భుతమ్ ॥ 46
- యన్నఖాగ్రాద్వినిర్భిన్నం తత్పాదం కో ను వర్ణయేత్?
శేషో మహత్తపస్తప్త్వా త్వామారాధ్య జగత్పతిమ్ ॥ 47
- త్వత్ప్రసాదాన్మహద్భాగ్యం యత ఆప సుదుర్లభమ్
శయ్యాఽఽసనం పాదుకే తత్ ఆతపత్రమభూత్తవ ॥ 48
- తత్సుఖం తు రమా దృష్ట్వా మేనే శేషైకభాజనమ్
అహమేవానుభోక్త్యామి మత్పతేరంగసంగజమ్ ॥ 49

- ఆతపత్రేణ యత్రాప్తం పాదుకాభ్యాం చ యత్సుఖమ్
సర్వభాగ్యం మమైవ స్యాత్ ఇతి వక్షఃస్థితాఽపి సా ॥ 50
- వైకుంఠాదిషు లోకేషు చతుర్దశసు వై తదా
బ్రహ్మాండాంతర్బహిశ్చాపి సర్వహృత్పమలేష్వపి ॥ 51
- మద్భుత్పద్మే యదా యత్ర వర్తతే తత్ర తత్ర హి
క్రీడావనమభూన్మందవాయుగంధాదిరంజితమ్ ॥ 52
- మల్లికాకేతకీజాతిచంపకైః కుసుమాన్వితైః
ఖర్జూరపనసద్రాక్షాకదలీనారికేలకైః ॥ 53
- బదరీమాతులుంగైశ్చ కపితైశ్చూతదాడిమైః
జంబూజంబీరక్రముకప్రముఖైః ఫలనాయకైః ॥ 54
- పారిజాతైః కల్పవృక్షైః నిత్యం తు ఫలసాంద్రకైః
శ్రీచందనేక్షుమందారైః సంకులం మధుకాదిభిః ॥ 55
- తస్మిన్ సరః స్వచ్ఛనీరం స్వర్ణసోపానమండితమ్
నవరత్నాభకమలైః సువర్ణాభకుశేశయైః ॥ 56
- పీతవర్ణైరుత్పలైశ్చ రక్తనీలోత్పలాన్వితమ్
మత్స్యకచ్ఛపహంసాఢ్యం మత్తషట్పదనాదితమ్ ॥ 57
- తత్ర రత్నమయం క్రీడామండపం చాభవద్రమా
దివ్యం రత్నమయం తేజఃపుంజపీఠమభూన్ముదా ॥ 58
- తత్ర త్వామర్చయత్యంబా షోడశాద్యుపచారకైః
పాయాసాన్నవ్యంజనాదిపంచభక్ష్యామృతాని చ ॥ 59

- నూతనాని పవిత్రాణి నానారుచిఫలాని చ
ఆర్ద్రకాదీని మూలాని స్వాదూని స్వర్ణపాత్రకే ॥ 60
- నిత్యతృప్తయార్చయంతీ పూర్ణకామాయ చాదరాత్
నిరంకసర్వసారాయ సర్వసారాత్మికా స్వయమ్ ॥ 61
- అథాఽఽత్మానం కల్పయంతీ డోలామంచం మనోహరమ్
సువర్ణశృంఖలాలంబం సువిశాలం సులక్షణమ్ ॥ 62
- ప్రవాలపాదసంయుక్తం సువజ్రఫలకైర్యుతమ్
ఓతం ప్రోతం స్వర్ణపట్టైః మాణిక్యస్తంభకైర్ఘృతమ్ ॥ 63
- జాంబూనదవితానాఢ్యం ముక్తాస్తంభకరంజితమ్
భూరూపాఽభూత్ స్వయం శయ్యా శ్రీరూపా సోపబర్హణమ్ ॥ 64
- నీలాఽభూత్పాదసేవార్థం తాంబూలం భోగసాధనమ్
సువర్ణదండవృజనం విద్యుదాభసుచామరే ॥ 65
- వైడూర్యస్తంభకచ్ఛత్రం పాదుకే రత్నపీఠకే
సర్వరాజోపచారౌఘా రాజచిహ్నాని యాని చ ॥ 66
- సర్వాణ్యభూద్రమా దేవీ దేవాయానంతతేజసే
భోగ్యవస్తుస్వరూపేణ తవ సేవాభిలాషిణీ ॥ 67
- మహానందాంబుధౌ మగ్నా రమతే సా రమా త్వయా
రమసే రమయైవ త్వం వైకుంఠాదిషు ధామసు ॥ 68
- ప్రత్యేకావరణైః స్వస్వమూర్తిభిః బ్రహ్మపూర్వకైః
త్రిదశైర్దశదిక్పాలైః సేవితః పరమాసనే ॥ 69

- శ్రీనివాస! రమానాథ! త్వన్నాభ్యుజ్జే చతుర్ముఖమ్
గిరీశమంతఃకరణే హ్యంగేష్వింద్రాదిదేవతాః ॥ 70
- ఋష్యాదీంశ్చ యథావత్త్వం సర్వజీవాంశ్చతుర్విధాన్
సృష్ట్వా తేష్వంతరావిశ్య బహిః స్థిత్యాఽసి పాలకః ॥ 71
- అత్యంతభిన్నాస్తే సర్వే పృథగ్భీవా జడాత్మకాః
పారతంత్ర్యాదిదోషజ్ఞః స్వాతంత్ర్యాదిగుణోద్భితః ॥ 72
- నిరపేక్షో నిత్యతృప్తః పూర్ణకామస్త్వమార్ద్రహృత్
సత్యకృత్ సత్యసంకల్పో మాబ్రహ్మేశేంద్రవందితః ॥ 73
- సర్వేషాం ప్రేరకస్త్వం హి ముక్తాముక్తనియామకః
అఘట్యఘటనే శక్తో హ్యగణ్యగుణమండితః ॥ 74
- అచింత్యాశ్చర్యచర్యస్త్వం బ్రహ్మాందాంతర్బహిఃస్థితః
అణోరణీయాన్ మహతో మహీయాన్ సర్వగః సమః ॥ 75
- సర్వాధారః సర్వసాక్షీ సర్వాపేక్ష్యోఽతిసుందరః
సర్వోత్తమశ్చ సర్వజ్ఞః సర్వస్వామీ చ సర్వదః ॥ 76
- సర్వశక్తోఽజ్ఞేయచర్యో వ్యక్తోఽవ్యక్తః సనాతనః
శేషోఽశేషశ్చ నిర్లిప్తో బ్రహ్మణ్యః శాశ్వతః శుభః ॥ 77
- చతుర్వర్ణైః సదా హీనః చతుర్ధర్మప్రదర్శకః
చతుఃపుమర్థదాతా చ చతుర్మోక్షప్రదః శ్రుతః ॥ 78
- అధోక్షజోఽప్రాకృతస్త్వం అనంతమహిమా తవ
మూలరూపీ హ్యనంతస్త్వం అవతారాస్తథా శ్రుతాః ॥ 79

- నామధేయాన్యనంతాని జ్ఞానానందాదయో గుణాః
అనంతవేదవేద్యస్తైః అవేద్యోఽనంతసౌఖ్యదః ॥ 80
- అహో భాగ్యమహో భాగ్యం రమేశ! త్వత్పదాంబుజే
నివిష్టమనసాం సౌఖ్యం ఇహాముత్రాభివర్ధతే ॥ 81
- తన ప్రసాదలేశస్య లేశలేశాతిలేశతః
లవమాత్రం యైః సులబ్ధం తైరలబ్ధం న కించన ॥ 82
- చరిత్రాణ్యతిచిత్రాణి మహాంతి చ బహూన్యపి
తవ నానావతారేషు దర్శయస్యనువర్తినామ్ ॥ 83
- కీటోఽపి త్వద్దయాలేశాత్ సామ్రాజ్యమనుభుక్తవాన్
త్వత్పాదపద్మసంపర్కలేశలేశాతిలేశతః ॥ 84
- దృష్టదివ్యాంగనోఽభూద్ధి మనుష్యాణాం తు కిం బ్రువే
అత ఏవార్జునే సూతో బలేశ్చ ద్వారపో హ్యభూః ॥ 85
- ఇంద్రే త్వం దయయాఽత్యంతం బలిం యాచితవానసి
గజేంద్రరక్షణే దూతాన్ ద్వారపాన్ వాప్యనాదిశన్ ॥ 86
- అన్యధావః స్వయం శీఘ్రం క్షుద్రనక్రోన్ముముక్షయా
'వైకుంఠం వా పరిత్యజ్యే న భక్తాన్స్తక్తుముత్సహే ॥ 87
- అతిప్రియా హి మే భక్తా ఇతి సంకల్పవానసి'
కామధేనుః కల్పవృక్షః చింతామణిరితి త్రయమ్ ॥ 88
- వేంకటేశ త్వమేవాసి శేషాగే సర్వదానతః
దదాతి కామానన్నాదీన్ మణిర్దేనుశ్చ పాదపః ॥ 89

- న చాపవర్గం స్వర్గం వా తేషాం శక్తిశ్చ తాదృశీ
యది త్వం సుప్రసన్నోఽసి సర్వార్థాన్ సంప్రదాస్యసి ॥ 90
- జాత్యంధానాం చ చక్షూంషి దాసి త్వస్మాద్దిదర్శనాత్
శ్రోత్రాణి బధిరాణాం చ త్వత్కథాశ్రవణాత్తథా ॥ 91
- అనేడమూకం వాచాలం కరోష్యధ్యయనాన్వితమ్
మందబుద్ధిం ప్రాజ్ఞతమం సాంఖ్యయోగసమాధిగమ్ ॥ 92
- అకరంచ కరౌ దత్త్వా కరోషి తవ పూజకమ్
అపదం చ పదౌ దత్త్వా త్వత్తీర్థక్షేత్రగామినమ్ ॥ 93
- యద్యద్ దుఃఖం భవేద్భక్తే తత్తత్సద్యో హరిష్యసి
కుబ్జత్వకుష్ఠితానారోగానప్యాభిచారికాన్ ॥ 94
- హృత్వా దదాస్యంగదార్థ్యం సౌందర్యం చ దయోదధే!
శ్రీనివాస! భహూక్త్వా కిం? భక్తసర్వార్తినాశనే ॥ 95
- సర్వార్థపూరణే చాపి త్వత్సమోఽందే న కుత్రచిత్
ప్రసన్నో నీలమేఘస్త్వం శ్రీభూవిద్యుత్సమన్వితః ॥ 96
- హృద్వోమగస్త్రితాపఘ్నో భక్తసర్వేష్టవార్షకః
అభీష్టాష్టమవారాశౌ నిమజ్ఞోన్మజ్జనం నిజమ్ ॥ 97
- ఆనందాష్టమసుదీప్యే సంస్థాపయసి చాదరాత్
సర్వసౌఖ్యం దదాస్యత్ర స్వర్మక్తానందవృద్ధిదః ॥ 98

ఇతి శ్రీమదాదిత్యపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే

భగవద్గుణకథానువర్ణనం నామ

ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

దేవశర్మకృత శ్రీ శ్రీనివాసస్తుతిః

దేవశర్మ -

‘అనంతవేదసంవేద్య! లక్ష్మీనాథాంతకారణ!
జ్ఞానానందైశ్వర్యపూర్ణ! నమస్తే కరుణాకర! ॥ 1
నక్షత్రాణి ద గణ్యంతే పాంసవశ్చ క్షణాదయః
త్వద్వీర్యాణి న గణ్యంతే బ్రహ్మణా రమయాఽపి వా ॥ 2
తథాఽప్యహం భక్తదాసదాసదాసో యథామతి
స్తౌమి త్వాం వేంకటాధీశ ! త్వద్భక్తః ప్రేరితస్త్వయా ॥ 3
శ్రీవేంకటేశ! మత్స్వామిన్ జ్ఞానానందదయానిధే!
భక్తవత్సల! భో విశ్వకుటుంబిన్ అధునాఽవ మామ్ ॥ 4
సత్యేశం సత్యసంకల్పం సత్యం సత్యవ్రతం హరిమ్
సత్యచర్యం సత్యయోనిం సత్యశీర్షమహం భజే ॥ 5
శ్రవణాత్ సర్వపాపఘ్నం మననాత్ పుణ్యవర్ధనమ్
స్వభ్యాసాత్ సిద్ధిదం విష్ణుం ప్రేక్షణాన్మోక్షదం భజే ॥ 6
శ్రీవేంకటేశం లక్ష్మీశం అనిష్టఘ్నమభీష్టదమ్
చతుర్ముఖాత్మతనయం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 7
యదపాంగలవేనైవ బ్రహ్మాద్యాః స్వపదం యయుః
మహారాజాధిరాజం త్వాం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 8
అనంతవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్
అతీంద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 9

స్మరణాత్ సర్వదోషఘ్నం శ్రవణాదిష్టవర్షిణమ్
దర్శనాన్ముక్తిదం వీరం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 10
అశేషశయనం శేషశయనం శేషశాయినమ్
శేషాద్రీశమశేషం చ శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 11
భక్తానుగ్రాహకం విష్ణుం సుశాంతం గరుడధ్వజమ్
ప్రసన్నవక్త్రనయనం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 12
భక్తభక్తిసుపాశేన బద్ధసత్పాదపంకజమ్
ప్రసన్నవస్త్రనయనం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 13
గంగాదితీర్థజనకపాదపద్మం సుతారకమ్
శంఖచక్రాభయకరం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 14
సువర్ణముఖితీరస్థం సువర్ణేద్యం సువర్ణదమ్
సువర్ణాభం సువర్ణాంకం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 15
శ్రీవత్సవక్షసం శ్రీశం శ్రీలోలం శ్రీకరగ్రహమ్
శ్రీమంతం శ్రీనిధిం శ్రీద్యం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 16
వైకుంఠవాసం వైకుంఠత్యాగం వైకుంఠసోదరమ్
వైకుంఠం చ వికుంఠాజం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 17
వేదోద్ధారం మత్స్యరూపం స్వచ్ఛాకారం యదృచ్ఛయా
సత్యవ్రతోద్ధారం సత్యం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 18
మహాగాఢజలాధారం కచ్చపం మందరోద్ధరమ్
సుందరాంగం చ గోవిందం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 19

- వరం శ్వేతవరాహాఖ్యం సంహృత్య ధరణీహరమ్
దంష్ట్రాకృతధరోద్ధారం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 20
- ప్రహ్లాదాహ్లాదకరం లక్ష్మీనృసింహం భక్తవత్సలమ్
దైత్యమత్తేభదమనం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 21
- వామనం వామనం పూర్ణకామం వామనమాణవమ్
మాయినం బలిసమ్మోహం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 22
- ఇంద్వాననం కుందదంతం కురాజఘ్నం కురారిణమ్
సుకుమారం భృగుఋషేః శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 23
- శ్రీరామం దశదిగ్వాప్తం దశేంద్రియనియామకమ్
దశాస్యఘ్నం దాశరథిం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 24
- గోవర్ధనోద్ధరం బాలం వాసుదేవం యదూత్తమమ్
దేవకీతనయం కృష్ణం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 25
- నందనందనమానందమింద్రనీలం నిరంజనమ్
శ్రీయశోదాయశోదం చ శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 26
- గోవృందావనగం బృందావనగం గోకులాధిపమ్
ఉరుగాయం జగన్మోహం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 27
- పారిజాతహరం పాపహరం గోపీమనోహరమ్
గోపీవస్త్రహరం గోపం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 28
- కంసాంతకం శంసనీయం సంశాంతిం సంసృతిచ్ఛిదమ్
సంశయచ్ఛేదిసంవిత్కం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 29
- కృష్ణాపతిం కృష్ణగురుం కృష్ణామిత్రమభీష్టదమ్
కృష్ణాత్మకం కృష్ణసఖం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 30

- కృష్ణాహిమర్దనం కృష్ణం కృష్ణోపవనలోలుపమ్
కృష్ణాతాతం మహాత్మృష్టం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 31
- బుద్ధం సుబోధం దుర్బోధం బోధాంత్యానం బుధప్రియమ్
విబుధేశం బుధైర్బోధ్యం శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 32
- కల్కినం తురాగారూఢం కలికల్మషనాశనమ్
కల్యాణదం కలిఘ్నం చ శ్రీనివాసం భజేఽనిశమ్ ॥ 33
- హరిం హంసం కృష్ణం నరహరిమనంతం మధురిపుం
హృషీకేశం యజ్ఞం కపిలమృషభం వాజివదనమ్
నరం వ్యాసం నారాయణమనఘమాత్మానమమృతం
భజే దత్తాత్రేయం పురుషమథ ధన్వంతరిమపి ॥ 34
- అనంతరూపస్వమనంతచర్యమనంతవేదైరసువర్ణనీయమ్
అనంతనామానమనంతదేవమనంతకల్యాణగుణాభిరామమ్ ॥ 35
- అనంతశక్త్యంశమనంతవిక్రమం హ్యనంతదేహే చ శయానమీశ్వరమ్ ।
అనంతసౌభాగ్యమనంతనేత్ర మనంతపాదాదిమనంతసౌఖ్యమ్ ॥ 36
- అసురాచలౌఘహరచక్రధరం దురితాచలౌఘహరవజ్రధరమ్
కరుణాచలౌఘభరచిత్తవరం కనకాచలౌఘదరపద్మశరమ్ ॥ 37
- భువనేషు వేంకటేశ్వర! బహుపురుషార్థప్రదాననిపుణస్త్వమ్
నోచేద్వ్యక్తతయా త్వం బహున్నతాద్రిస్థలే కుతో వససి? ॥ 38
- గుణోఽమైరపారం స్ఫురద్రత్నహారం స్మరద్దోషహారం స్వభక్త్యేషూరమ్!
భజే వేంకటేశం ఘణీశాద్రివాసం సదా మందహాసం శ్రియా సద్విలాసమ్ ॥ 39
- వేంకటేశ! చరణౌ తవ వందే సర్వతీర్థశరణౌ మే
మావిధాతృశివవీశఘణీశేంద్రార్కసోమహతభుజ్ముఖవంద్యౌ ॥ 40

శ్రీనివాస! చరణౌ తవ వందే లోకపావన! సుకుంకుమవర్ణౌ
శ్రీప్రదౌ కిల సురర్షిన్మపాణాం శ్రీఋగాదినిగమాగమవేద్యౌ || 41

భజే భజకసౌఖ్యకృన్నిజకటాక్షసంప్రేక్షణం
పరాత్పరతరం దరం దధతమజ్జచక్రే గదామ్ ।
చతుర్భుజమధోక్షజం కమలజేశపూర్వార్చితం
వరోద్ధతఖలాన్ బహూన్ ఝటితి సంహరంతం రిపూన్ || 42

అజ్ఞానసాగరసముత్తరణే ప్రశస్తం
సుజ్ఞానసేతురచనే నిపుణం బుధేద్యమ్ ।
లక్ష్మీపతిం సురవరార్చితవేంకటేశం
దారిద్ర్యదుఃఖదురితౌఘనిశాచరఘ్నమ్ || 43

లక్ష్మీనాథం కమలనయనం హారకేయూరభూషం
సర్వవ్యాప్తం బహుగుణభరం దోషదూరం దయాఽభిమ్
స్వానాం తాపత్రయహరమజం నిర్విశేషం విశేషం
లోకాతీతం పురుషమతులం భావయామేష్టదేవమ్ || 44

శ్రీమద్వేంకటనాథపాదజనితా గంగా జగత్పావనీ
యస్యాపాంగనిరీక్షణం విధిభవేంద్రాగ్మాదిసర్వేష్టదమ్ ।
యన్నామస్మరణం మహాఘహరణం స్వర్గం చ మోక్షప్రదం
యత్పాదాంబుజయుగ్మసేవనరతో బ్రహ్మాదిభిః పూజ్యతే || 45

దృష్ట్వాద్యత్యంతదూరం నిగమనిచయ వేద్యాత్మమాహాత్మ్యపూర్ణం
సర్వేషామాదిమిత్రం రవిశశినయనం పూర్ణకారుణ్యదేహమ్ ।
నిర్వాణం నిష్ప్రపంచం నిరవధికసమామ్నాయసంఘైరసంగైః
గీర్వాణాద్వైరజస్రం స్తుతినతినియమైకాంతభక్తైశ్చ పూజ్యమ్ || 46

కింకరశంకర! బహుకరుణా తవ బహుచరితం సమస్తభువనేషు
జ్ఞాపయసి భక్తిమద్భ్యః ఫణిపతిశుకపైలనారదప్రముఖైః || 47

వేంకటేశమనుసృత్య య ఆస్తే తస్య భూరి సుభగం దశదిక్షు
ఐహికం త్రిదివసౌఖ్యమతుల్యం మోక్షమాశు లభతే గుణసామ్యమ్ || 48

శ్రీనిధిం త్విహ జహాతి మదాంధో యోఽస్య దుఃఖమసమం దశదిక్షు
ఐహికం భవతి రౌరవకుంభీపాతకపావకత మిస్రమముత్ర || 49

విపద్ఘ్నం శుభదోగ్ధారం భక్తానాం వశవర్తినమ్
లోకపూజ్యం రమానాథం భజేత్సహం ప్రతిజన్మసు || 50

భక్తౌఘానుగ్రహార్థాయ త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్
ధరణ్యామవతీర్ణోఽసి వరేణ్యో వరదోఽర్చితః || 51

అత్యల్పమాత్రం పరవస్తు లోకే నైవాపహర్యం కిల సత్యసంధ! ।
జనై రన్తేర్థహుజన్మయతైః ఆయాససాధ్యం బహుపాపసంచయమ్ || 52

హరస్య శేషం సృతిమాత్రతస్త్వం వాణీమనోదృష్టిపథాద్యగోచరః
విలక్షణస్థావరజంగమాత్మకం వీక్షే బహూపాయవిశారదం త్వామ్ || 53

తవ రూపాణ్యనంతాని చరిత్రాణి తథైవ చ
స్మరతాం భక్తిపూర్వం తు మహావిభవదాని చ || 54

ఇహాముత్రాతుల్యసౌఖ్యప్రదాని మహతామపి
అల్పానాం కిము వక్తవ్యం స్వరూపోద్ధారకాణి చ || 55

ప్రపద్యే పుండరీకాక్షం ఈశం భక్తానుకంపినమ్
లోకోత్తరం లోకనాథం పరాత్పరతరం విభుమ్ || 56

పుణ్యాత్ త్వద్దయయా లబ్ధం విశేషాదకుతోభయమ్
భగవంతం విశ్వవంద్యం భూతభవ్యభవత్ప్రభుమ్ || 57

యతో భూతాని జాయంతే యేన సర్వమిదం తతమ్
యేన జాతాని జీవంతి యం ప్రాప్యంతి మహాలయే ॥ 58

దీపవిద్యుత్తారకాగ్నిచంద్రసూర్యాదిదీప్తిమాన్
యో యోగైర్వ్యోగయోగైశ్చ దృశ్యోఽదృశ్యోఽశ్రుతః శ్రుతః ॥ 59

ఇతి శ్రీమదాదిత్యపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యే
భగవద్గుణనామమహిమానువర్ణనం నామ
తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----o-----

భగవతః విశ్వరూపాదివర్ణనమ్

దేవశర్మా -

శ్రీవేంకటేశ! మత్స్వామిన్! ప్రణతార్తిప్రణాశన!
జ్ఞానానందదయాపూర్ణ! విజ్ఞాపనమిదం శృణు ॥ 1

యన్ముఖం బ్రహ్మజనకం యద్బాహూ క్షత్రకారణే
యదూరుభ్యాం వైశ్యకులం యత్పద్భ్యాం సేవకోఽభవత్ ॥ 2

శిరసా ద్వారభవత్తస్య సహస్రాంశుశ్చ నేత్రజః
ముఖాత్పురందరోఽగ్నిశ్చ దిగ్దేవాః శ్రోత్రతోఽభవన్ ॥ 3

శీతాంశుర్మనసో జాతః ప్రాణాద్వాయురజాయత
అంతరిక్షం నాభితోఽభూత్ పద్భ్యాం భూమిరజాయత ॥ 4

యత్కేమలాంగైరభవన్ భువనాని చతుర్దశ
కోమలే నాభికమలే బ్రహ్మాండం బ్రహ్మణాఽఽశ్రితమ్ ॥ 5

శ్రియఃపతే! కోఽపి జయేత్ న మాయాం
యయా జనో ముహ్యతి వేదనార్థమ్ ।

వినిర్జితాత్మానమనంతమాయినం
మాయాపహం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 6

నమోఽతర్థాయ తర్థాయ సగుణాయాగుణాయ చ
నమోఽనంతాయాంతకాయ వేద్యావేద్యస్వరూపిణే ॥ 7

- సిద్ధిప్రదస్త్వం కిల దేవవర్య!
త్వత్ప్రేరితోఽహం తవ పాదమాప్తుః ।
త్వత్పాదభక్తో బహిరంతరాత్మనః
కిమస్తి విజ్ఞాప్యమశేషసాక్షిణః ॥ 8
- సుఖం నృపాలాః సురదేవముఖ్యాః
బ్రహ్మాదయస్తే పదపద్మసంస్థితాః ।
త్వత్కింకరాస్తేఽపి పృథగ్విభావితాః
కురుష్వ శంభో మునిదేవమిత్ర! ॥ 9
- ఉత్పత్త్యధ్వన్యశరణ ఉరుక్లేశదుర్గాంతకోగ్ర-
వ్యాలోత్పృష్టే విషయమృగత్వష్టాత్మగేహోరుభారః ।
ద్వంద్వశ్వభే ఖలమృగభయే శోకదావేఽజ్ఞసార్థం
ప్రాప్తః పాదౌ శరణద! కదా యామి తే కామవశ్యః ॥ 10
- భవాబ్ధితారం కటివర్తిహస్తం
స్వర్ణాంబరం రత్నకిరీటకుండలమ్ ।
ప్రలంబిసూత్రోత్తమమాల్యభూషితం
నమామ్యహం వేంకటశైలనాయకమ్ ॥ 11
- జాంబూనదైరాభరణైః ప్రదీప్తం వక్షఃస్థలే దక్షకుచోర్ధ్వభాగే
శ్రీవత్సలక్ష్యుంచితదివ్యరూపం శ్రీవేంకటాధీశమహం ప్రపద్యే ॥ 12
- సంస్థితం సువిమానాంతః విరించాద్యైశ్చ సేవితమ్
చామరవ్యజనచ్చత్రైః శరదిందుముఖం భజే ॥ 13
- భక్తానుకంపీ గరుడధ్వజస్తత్ స్కంధం త్వమారుహ్య కిరీటకుండలీ
పీతాంబరశ్చారుసుసమందహాసః శ్రీకౌస్తుభశ్చక్రవరాభయాంకితః॥ 14

- సజయో విజయశ్చైవ దృశ్యోఽదృశ్యః శ్రుతోఽశ్రుతః
సభాషణోఽభాషణశ్చ వాచ్యోఽవాచ్యో వృషోఽవృషః ॥ 15
- త్వత్పాదపద్మయుగళం శ్రేయ ఆసక్తమానసాః
విస్మజ్యోభయతః సంగం బ్రహ్మణ్యాః సముపాసతే ॥ 16
- మాహాత్మ్యం కేన సదృశం రమాయా రమణస్య తే
యత్కించిద్ద్రష్టుమిచ్ఛామి మాయినోఽమాయినః శుభమ్ ॥ 17
- సర్వప్రాణిహృదావాసం వాసుదేవం జగద్ధితమ్
శరణ్యాగ్ర్యం దేవదేవం ప్రధానపురుషం భజే ॥ 18
- నమోఽవ్యక్తాయ సూక్ష్మాయ పరాత్పరతరాయ చ
జగత్కారణకర్త్రే చ సాక్షిణేఽవ్యక్తమూర్తయే ॥ 19
- నమస్తే వాసుదేవాయ నమః సంకర్షణాయ చ
ప్రద్యుమ్నాయానిరుద్ధాయ యోగిహృత్పద్మవాసినే ॥ 20
- పంచభూతవిస్మయ పంచమాత్రాత్మకాయ చ
జ్ఞానకర్మేంద్రియేశాయ హృషీకేశాయ తే నమః ॥ 21
- విష్ణవే వైష్ణవేశాయ జిష్ణవే జయదాయినే
ఇష్టప్రదాయ చేష్టాయ కృష్ణాయోత్పష్టకర్మణే ॥ 22
- క్షరాక్షరోత్తమాయాథ స్వక్షరేశాక్షరాయ చ
కుక్షిస్థపక్షిసంఘాయ క్షయాఽక్షయకరాయ తే ॥ 23
- నమో భవాయ భావాయ ధీరాయ పరమేష్ఠినే
వీరాయ వీరవపుషే ఋషయే పరమాత్మనే ॥ 24
- నమో నారాయణాఖిఖ్యాధారణోద్ధారణాయ చ
నమః సమర్హణార్థాయ ధరణీధరరూపిణే ॥ 25

- అర్చ్యార్చాయాచ్యుతాయాపి వంద్యవంద్యపదాయ చ
హిరణ్యగర్భగర్భాయ నమః శివశివాయ చ ॥ 26
- స్కందాయ శిపివిష్ణాయ సచ్చిదానందరూపిణే
కర్మజ్ఞానద్విరూపాయ శ్రుతిస్మృత్యాలయాయ తే ॥ 27
- యమాయ నియమాయాథ దానవ్రతకరాయ చ
తపస్వినే చ తప్యాయ తాపత్రయహరాయ చ ॥ 28
- యజ్ఞాయ విశ్వాాయ సుమంగళాయ సుతీర్థపాదాయ సుతారకాయ
ప్రసన్నలోకానుగుణాయ శంభవే శుద్ధాయ శశ్వద్గుణవర్మణే నమః ॥
- కర్మిణే కర్మలిప్తాయ జ్ఞానాయ జ్ఞానదాయినే
నిత్యముక్తాయ హరయే నిత్యముక్తిప్రదాయినే ॥ 30
- శుద్ధం వపుఃపరమయోగమతుల్యసౌఖ్యం
భూమిం ద్యులోకముత తత్త్వమతిం సుభక్తిమ్ ।
వైరాగ్యమన్యసుగుణా భజతాం దదానం
శ్రీశం దయోదధిమహం శరణం ప్రపద్యే ॥ 31
- సులభం దుర్లభం వందే భగవంతం సనాతనమ్
సదసత్తేత్రగం విష్ణుం మూర్తామూర్తం శుభాశుభమ్ ॥ 32
- గోవిందం గోగణాతీతం కల్మషఘ్నమకల్మషమ్
ప్రతికల్పేనల్పకల్పతరుం సర్వార్థకల్పకమ్ ॥ 33
- దుష్టభావప్రమత్తే వా నామాద్యుచ్చారకోఽపి యః
బ్రహ్మహత్యాదిపాపాని దహత్యేవ చ నాన్యథా ॥ 34
- అజ్ఞానాదథ వా దంభాత్ పుణ్యశ్లోకస్య నామ తే
యో వదేత్తాని నశ్యంతి తూలరాశిర్యథానలాత్ ॥ 35

- క్షుధితో దుఃఖితః శ్రాంతః తన్నామ యది సంస్మరేత్
తస్య దుఃఖాని సర్వాణి నశ్యంతి క్షణమాత్రతః ॥ 36
- సర్వాణ్యశుభజాతాని దురితాన్యపి యాని చ
తాని సర్వాణి లభతే మత్తస్త్వాం వ్యస్మరేద్ద్యది ॥ 37
- న తీర్థయాత్రా న చ దానయజ్ఞాః
వ్రతం తపో నార్చనమన్యదైవతమ్ ।
యచ్ఛ్రీనివాసస్య చ నామకీర్తనం
తదేవ సర్వార్థసుపుష్టికారణమ్ ॥ 38
- యాత్రా యజ్ఞా వ్రతా ధర్మదానాన్యన్యాన్యసంఖ్యయా
తవ నామస్మతేర్థక్త్యా కలాం నార్హంతి షోడశీమ్ ॥ 39
- అహో భాగ్యమహా! భాగ్యం! విష్ణునామానువర్తినామ్
తేషాం దూరో యామ్యులోకః స్వర్గో మోక్షశ్చ యత్పదమ్ ॥ 40
- మాహాత్మ్యం విష్ణునామ్నో హి వర్ణితుం కేన శక్యతే
అజామిలో మృత్యుపాశాత్ ముక్తో వైకుంఠగో యతః ॥ 41
- అయమేవ మహాధర్మో నరాణాం తారకః స్మృతః
విష్ణో సదా భక్తియోగః తన్నామగ్రహణాదిభిః ॥ 42
- నైకోఽజామిల ఏవ పాపజలధిం సంతీర్ణవాన్ నామతః
ప్రహ్లాదోఽపి గజేంద్రభూప్రభృతయో దుఃఖాంబుధేస్తారితాః ।
యన్నామస్మరణామృతాంబుధినిమగ్నోఽద్యాపి గౌరీపతిః
యద్ధ్యానే నిరతాః ప్రజాపతిముఖాః ప్రాప్తా మహావైభవమ్ ॥ 43
- యన్నామ వై సర్వజగద్గురుస్తత్ దుష్కర్మభారాంశ్చ బహూన్ఛినత్తి ।
స సర్వశక్తిః స హి విశ్వరూపః ప్రసీద మేఽనంతనిరుక్తశక్తేః ॥ 44

- అనుగ్రహార్థం భవతాం పదాబ్జం
అనామరూపస్త్వగుణో హ్యజన్మా ।
నామాని రూపాణి గుణాన్ క్రియాశ్చ
జన్మాని గృహ్ణాసి నమః ప్రసీద ॥ 45
- జన్మాదిభిర్జనే మోహానుగ్రహవధికారతః
కరోషి సాంప్రతం భూయోఽనుగ్రహస్తు భవేన్మయి ॥ 46
- త్వదపాంగలవో భూయాత్ ఇహాముత్రేష్టవార్షకః
అన్యథా నాస్తి సందేహ ఇతి చిత్తే సునిశ్చితమ్ ॥ 47
- ఓం నమో వేంకటేశాయ పురుషాయ మహాత్మనే
మహానుభావాయ మహామాయినేఽమేయకర్మణే ॥ 48
- స్థలేషు దుర్గేషు జలేషు ఖేషు
గర్భేష్వరణ్యేషు చ కైతవేషు ।
నామైవ భావ్యం ఖలు సర్వలక్షణం
మాయావినో విశ్వకుటుంబినస్తే ॥ 49
- మహావిపత్సు త్వన్నామస్మరణం తద్వినాశనమ్
బహుసంపత్సు తే నామవిస్మృతిః తద్వినాశికా ॥ 50
- తస్మాత్త్వన్నామసక్తోఽహం సర్వదా త్వదనుగ్రహాత్
త్వత్ప్రేరితస్త్వదీయత్వాత్ మత్పుణ్యం త్వద్దయాబలమ్ ॥ 51
- న కదాచిద్భయం మేఽస్తి దివ్యనామరతో యతః
తథాఽపి తే కృపాలేశలేశలేశోఽస్తి మయ్యహో ॥ 52
- శ్రీశ! చిత్రం చరిత్రం తే న జానే బహుదుష్కృతిః
సర్వజ్ఞం సర్వదా కిం త్వాం వదామి కృపయాఽవ మామ్ ॥ 53

- నామ్నా మహాఘౌఘహానిః మనఃకాయౌ తతః శుచీ
తం దృష్ట్వా ప్రీయసే విష్ణో! తతః సత్కర్మసంగ్రహః ॥ 54
- కర్మణా జ్ఞానసిద్ధిశ్చ తేన ప్రీతిస్తవాద్భుతా
అపరోక్షమదూరే చ ముక్తిరానందవర్ధినీ ॥ 55
- గోదానకన్యాదానాని పృథివీరేణుసంజ్ఞయా
దుర్భిక్షో జాహ్నవీతీరే ప్రత్యహం కోటిభోజనమ్ ॥ 56
- త్వన్నామస్మరణాత్పుల్యం నామమాహాత్మమీదృశమ్
తస్మాన్నామస్మృతిః సిద్ధా సులభా పురుషార్థదా ॥ 57
- లోకోత్తరస్వయం మార్గః ప్రజానామకుతోభయః
యత్ర భక్తివశాః సర్వే నామస్మృతిపరాయణాః ॥ 58
- యేనైకదా విష్ణుపదాబ్జయుగ్మే
సమర్పితం చిత్తమనన్యబుద్ధ్యా ।
యమోఽపి తద్దూతగణాః సపాశాః
పశ్యంత్యఘౌఘాశ్రయమప్యహో న తమ్ ॥ 59

ఇతి శ్రీమదాదిత్యపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాహృత్యే
భగవద్గుణనామమహిమానువర్ణణం నామ

చతుర్థోఽధ్యాయః

-----౦-----

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః

-----౦-----

దేవశర్మాణం ప్రతి స్తుతిప్రసన్నశ్రీనివాసకృతవరప్రదానాదివర్ణనమ్

దేవశర్మ -

‘సర్వలోకజననీ కమలాలయా దేశకాలవితతా రమణీ తే
సాఽతిమృద్వత్సంకాకుసుమాభోత్సంగగా చ తవ హృత్కమలస్థా ॥ 1

బ్రహ్మశంకరపదార్పణదక్షా సర్వలోకశుభదా ద్రవచిత్తా
యత్కటాక్షలవమాత్మపదస్థా ప్రార్థయన్తజశివేంద్రముఖా హి ॥ 2

భారతీప్రముఖసుందరయోషిజ్జాలజైత్రబహుసుందరరూపామ్
ఆలిలింగిషసి యాం కరపద్మైః మందహాసనవదనాం సరస్వతీమ్ ॥ 3

నిత్యముక్తా దోషదూరా త్వదూనాధికసద్గుణా
త్వత్పాదపూజనే నిత్యం బద్ధకంకణభూషితా ॥ 4

అభీష్టదానే భక్తానాం కల్పవృక్షాయితా రమా
చింతామణిః కామధేనుః కరుణాసాగరాయితా ॥ 5

లక్ష్మీః పురస్తాత్ పశ్చాచ్ఛ దక్షిణోత్తరతశ్చ యా
ఊర్ధ్వాధరాదిభాగస్థా జగత్సృజతి పాతి హి ॥ 6

గుణైస్తతా ప్రసవిత్కృతరణీయగుణోర్జితా
ప్రకాశమతిమూర్తిశ్చ ధ్యేయా బుద్ధిప్రచోదికా ॥ 7

దురన్నాత్ దుర్గహత్వాచ్ఛ పాతకాదుపపాతకాత్
స్వగాయకత్రాణదక్షా గాయత్రీత్యుదితా రమా ॥ 8

సవితుర్ద్వైతకత్వాచ్ఛ భక్తేష్టప్రభవే రతా
చరాచరప్రసవితా సావిత్రి కమలా స్మృతా ॥ 9

వాగీశత్వాత్ వచోదానాత్ కీర్తితా చ సరస్వతీ
కాంతిరత్యాదిదానాచ్ఛ భారతీత్యాదినామికా ॥ 10

గుణపూర్ణత్వయోగేన బ్రహ్మ బ్రహ్మవశే స్థితా
బ్రహ్మాందాంతర్బహిర్వాప్తా స్థూలా సూక్ష్మా చ మధ్యమా ॥ 11

కర్మణాం గురురూపాణాం సర్వేషాం చ నియామికా
యద్దయాపాంగలేశేన త్వేహికీః సర్వసంపదః ॥ 12

స్వర్విరక్తీశసద్భక్తిజ్ఞప్తిముక్తీః ప్రజంతి హి
లోకాతీతా లోకపూజ్యా తవాత్యంతప్రియా మతా ॥ 13

సర్వశక్తా సర్వసుఖా సర్వలక్షణసంయుతా
అనేకగుణసంపూర్ణా పూర్ణకామా చ సర్వదా ॥ 14

అప్రమేయా ప్రమేయాఽపి సమస్తపురుషార్థదా
సుమహైశ్వర్యసౌభాగ్యా తథాఽపి త్వాఽనువర్తినీ ॥ 15

స్మరతి ధ్యాయతి స్తౌతి నమత్యర్చతి పశ్యతి
తపతి త్వాం జపతి చ సేవతే త్వాం ప్రతీక్షతే ॥ 16

నిత్యానపాయినీ నమ్రా సంప్రార్థయతి సర్వదా
కిముతాన్యేల్పజీవాశ్చ మాదృశా వృత్తివర్జితాః ॥ 17

దరిద్రా బంధురహితా అనాథా జీవనార్ధినః
తేషా త్వత్పార్థనాకాంక్షా నాశ్చర్యం భువనత్రయే ॥ 18

శ్రీవేంకటేశ! మత్స్వామిన్ జ్ఞానానందదయానిధే!
శరణాగతసంత్రాణకారణాభీష్టవార్షక ॥ 19

శ్రీశ! తే రూపకర్మాణి బ్రహ్మరుద్రాహిపాదిభిః
అగణ్యాని హ్యవేద్యాని హ్యచింత్యాన్యద్భుతాని చ ॥ 20

- ఏవం పూర్వే త్వన్మహిమ్ని నాహం శక్తోఽస్మి వర్ణనే
కశ్చాహం కా చ మే శక్తిః కిమితి స్తౌమి మందధీః ॥ 21
- అలసోఽహమహంకారీ చాఙ్గో మూర్ఖః శరః ఖలః
జ్ఞానభక్త్యాదిహీనశ్చ కామక్రోధాధిపూరితః ॥ 22
- మనోజయవిహీనశ్చ సదా విషయలంపటః
పాంసూనాం వృష్టిబిందూనాం మద్దోషాణాం మితిర్న హి ॥ 23
- గుణాన్వయి యథా పూర్ణః దోషాః పూర్ణాస్తథా మయి
అలసత్వాదహంకారాత్ అజ్ఞానాల్లోభతో మయా ॥ 24
- దంభాత్ ప్రమాదాద్దాక్షిణ్యాత్ స్వభావాత్ సంగతః కృతాన్
అసంఖ్యానపరాధాన్మేఽగణయిత్వా క్షమస్వ మామ్ ॥ 25
- పితా మాతా గురుర్భ్రాతా సఖా బంధుస్త్వమేవ మే
విద్యా సత్కర్మ విత్తం చ పురః పృష్ఠే చ పార్శ్వయోః ॥ 26
- మూర్ధ్ని హృత్కమలే యేఽంతః బహిర్జన్మని జన్మని
కులస్వామీష్టదేవో నో వృతః పితృపితామహైః ॥ 27
- సర్వం త్వమేవ లక్ష్మీశ! న జానే త్వాం వినా పరమ్
దుఃస్మృతిం హరదూరాన్మే విస్మృతిం తే విలోపయ ॥ 28
- త్వత్స్మృతిం సంప్రదేహ్యాద్ధా త్వత్సమో నాస్తి మే ప్రియః
త్వన్మనాస్త్వద్గతప్రాణః త్వత్పదాంబుజసంక్రితః ॥ 29
- తవ భక్తోఽస్మి దాసోఽస్మి శిష్యః పుత్రోఽస్మి కేవలమ్
భృత్యస్త్వమేవ విశ్వస్య స్మరామి త్వామహర్నిశమ్ ॥ 30

- శ్రీహరిర్మమ హృత్పద్మకర్ణికాస్థోఽతిసుందరః
పద్మాసనసమాసీనః ఇంద్రనీలసమద్యుతిః ॥ 31
- కంజకోమలపాదాధః కుంకుమాధికవర్ణవాన్
వజ్రాంకుశధ్వజాబ్జాంకపాదాబ్జనఖరత్నవాన్ ॥ 32
- క్వణన్నూపురసన్నాదవలయాఢ్యపదాంబుజః
అతసీపుష్పసంకాశతేజఃపుంజోరురంజితః ॥ 33
- నితంబపీతవసనః స్వర్ణకాంచ్యంచితోఽచ్యుతః
విరించ్యాధారసౌవర్ణగంధీరాబ్జాభనాభికః ॥ 34
- బ్రహ్మాండగూహకమృదుశ్లక్షరేఖాత్రయోదరః
ధర్మస్తనోఽధర్మపుష్టః శ్లక్షసూక్ష్మతనూరుహః ॥ 35
- శ్రీవత్సాంకః కౌస్తుభాఢ్యో వైజయంతీహృదంబుజః
ఉన్నతాంసాఽజానులంబబాహ్వభీతివరప్రదః ॥ 36
- కుంకుమాభకరన్యస్తశంఖచక్రసులక్షణః
కింకిణీకంకణలసద్వలయాంగదభూషితః ॥ 37
- కంబుగ్రీవః సుబింబోష్ఠః కుందకుటూలదంష్ట్రవాన్
ఆదర్శవద్ధృశ్యసూక్ష్మగండయుగ్మసుమండితః ॥ 38
- సునాసోఽనిమిషః సుభ్రూః కరుణాపూర్ణలోచనః
శరత్పార్శ్వేందువదనః నతనీలసుకుంతలః ॥ 39
- అతుల్యతిలకోపేతో రత్నకుండలమండితః
స్ఫురద్రత్నకిరీటశ్చ సర్వలక్షణసంయుతః ॥ 40

- జగద్విలక్షణః శ్రీమాన్ మద్భింబో నిత్యచిత్సుఖః
సూర్యకోటిప్రతీకాశః చంద్రకోటిసుశీతలః ॥ 41
- అనంతవేదైర్బ్రహ్మద్యైః అవేద్యోఽప్రాకృతో హరిః
శ్రీధరాభ్యాం సమాశ్లిష్ఠో బ్రహ్మరుద్రేంద్రసేవితః ॥ 42
- పూర్ణానందజ్ఞానదయామూర్తిః పరమమంగళః
మంగళాంగో మంగళాంకో భక్తమంగళదాయకః ॥ 43
- కరుణామృతపూర్ణాభ్యాం మాం నేత్రాభ్యాం సమీక్షతే
కా చింతా మే! ఇహాముత్ర సర్వారిష్టం హరత్యసౌ ॥ 44
- తత్పదాంబుజవిశ్వాసే సర్వాభీష్టం దదాతి హి
ఇతి స్మరన్నహోరాత్రం తం త్వాహం శరణం గతః ॥ 45
- భోః స్వామిన్! పూర్ణకామస్త్యం సంపూర్ణైశ్చర్యవానసి
స్వప్రయోజనహీనోఽపి మాయయా బహురూపవాన్ ॥ 46
- లోకోపకరణాయైవ త్వితరాసాధ్యకృత్యవాన్
బహ్వాద్రీనుద్ధరన్ సేతుం అనాయాసాదకల్పయః ॥ 47
- క్షణేనోత్పాదితం చాపి స్థూలబ్రహ్మాండమద్భుతమ్
వహసి త్వముపాయేన బహుసూక్ష్మమృదూదరే ॥ 48
- ఏవం మహాభారవహస్య విశ్వకుటుంబినః కరుణాపూర్ణసింధోః
మమ త్వదీయస్య సుసూక్ష్మలేశలవాల్పకస్యోద్ధరణం హి యతే! ॥ 49
- శ్రీవేంకటేశ! మత్స్వామిన్ జ్ఞానానందదయానిధే !
దుఃఖసాగరమగ్నం మాం స్వీయం నోద్ధరసే కుతః? ॥ 50
- శ్రీనివాస! కృపాపూర్ణ! భక్తపోషణదీక్షిత!
సంసారారణ్యపతితం దయయా నేక్షసే కుతః? ॥ 51

- భక్తబంధో! దయాసింధో! త్వత్పాదాబ్జే నమామ్యహమ్
సూక్తాసూక్తమిదం సర్వం అపరాధం క్షమస్వ మే ॥ 52
- వరం వరం చ వరయే భక్తిం త్వత్పాదయోః స్మృతిమ్
సదా నానార్థవిజ్ఞానం దేహిహాముత్ర సౌఖ్యదమ్ ॥ 53
- శ్రీస్వామితీర్థదుగ్ధాబ్ధౌ శ్వేతద్వీపే సుమండపే
శ్రీభూభ్యాం విహరన్ విష్ణో! ముక్తిం భక్తాయ దేహి మే' ॥ 54
- భరద్వాజః -**
ఇతి స్తుత్వా వేంకటేశం రమేశం
తూష్టింభూతో దేవశర్మా సుభక్తః ।
భక్తేభ్యోఽభీష్టార్థవర్షప్రబుద్ధం
సాష్టాంగస్తం ప్రాణమత్ స్వేష్టదేవమ్ ॥ 55
- అథ స్తోత్రేణ సంతుష్టః శ్రీనివాసః సతాం గతిః
మేఘగంభీరయా వాచా వరదానమథాబ్రవీత్ ॥ 56
- శ్రీభగవాన్ -**
'ప్రీతోఽహం తే ద్విజశ్రేష్ఠ! మదుపాసనకర్మణా
యన్మహైశ్చర్యసంసిద్ధికారణం స్తోత్రముత్తమమ్ ॥ 57
- కృతవానసి తస్మాత్ త్వం భైషీర్మాత్ర పరత్ర చ
మద్భక్తవాయుశిష్యస్య గురుపాదావలంబినః ॥ 58
- విపన్నాశః సంపదాప్తిః భూయాత్ తే మదనుగ్రహాత్
మమ భక్తస్య తే గేహే స్వర్ణవృష్టిర్దినే దినే ॥ 59
- అయుతాయుశ్చ తే దత్తం పుత్రపౌత్రాస్తథాఽయుషః
శతపూరుషపర్యంతం భుక్త్వా భోగాననేకశః
తతో మత్పదమాప్నోషీ' త్యుక్త్వాఽదృశ్యో బభూవ హ ॥ 60

శ్రీసూతః -

భోః శౌనకాద్యా మునయః! నిఃసంగాశ్చ తపస్వినః
భక్తవశ్యో వేంకటేశః ప్రసన్నో భవతి ధ్రువమ్ ॥ 61

యూయం గత్వా వేంకటేశం రమేశం
నత్వా స్తుత్వా వేదవేద్యం సుభక్తాః ।
భక్తేభ్యోఽభీష్టార్థవర్షప్రబుద్ధం
సంప్రీణీధ్వం తేన వోఽభీష్టసిద్ధిః ॥ 62

శ్రీవేంకటేశస్య కథాఽమృతం త్విదం
మాహాత్యసారం సుతపస్విమృగ్యమ్ ।
శ్రీవేంకటేశస్య మహాప్రియప్రియం
లోకోత్తరం దేవఋషిప్రియం చ ॥ 63

సమస్తపాపౌఘవినాశకారణం సమస్తపుణ్యౌఘసమృద్ధికారణమ్
శ్రీవేంకటేశస్య పదారవిందం సద్భక్తివృద్ధేరసమానకారణమ్ ॥ 64

వక్తుః శ్రోతుః పాఠకస్య పారాయణపరస్య చ
పరాత్పరో వేంకటేశః ప్రసన్నో భవతి క్షణాత్ ॥ 65

స్తోత్రేణానేన సంతుష్టో వేంకటేశో రమాపతిః
యాన్ యాన్ కామాన్ కామయంతే తాంస్తాన్ ముక్తిం దదాతి చ ॥

ఇతి శ్రీమదాదిత్యపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే
శ్రీవేంకటేశస్య సకలాభీష్టప్రదానమహిమానువర్ణనం నామ
పంచమోఽధ్యాయః
-----o-----

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీమతే విష్ణుకృణాయ నమః

శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యమ్

(శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గతమ్)

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥
శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।
శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్.

-----o-----

అథ ప్రథమోఽధ్యాయః

-----o-----

జనకన్యపానుభూత శోకాతిరేకప్రకారః

శౌనకః -

‘సూత! సూత! మహాభాగ! సర్వశాస్త్రవిశారద!
త్వత్తోఽహం శ్రోతుమిచ్ఛామి మాహాత్యం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1

కథితం రంగమాహాత్యం త్వయా హస్తిగిరీశితుః
జగన్నాథస్య వై విష్ణోః మాహాత్యమతులం మునే!
ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి మాహాత్యం వేంకటేశితుః ॥ 2

శ్రీసూతః -

‘సాధు పృష్టం త్వయా బ్రహ్మన్! చరితం వేంకటేశితుః
యథాశ్రుతం మయా పూర్వం వ్యాసాదమితతేజసః ॥ 3

- తత్తథాఽహం సమాచక్షే సావధానమనాః శృణు
పురా తు జనకో నామ రాజా పరిమధార్మికః ॥ 4
- సత్యవాక్ సర్వశాస్త్రేషు కోవిదః కోపవర్జితః
వాసుదేవప్రసాదస్య ముఖ్యపాత్రమభూన్ముపః ॥ 5
- నిర్మమో నిత్యతృప్తశ్చ నిరహంకృతిరాత్మధృక్
తస్య భ్రాతాఽభవత్పూర్వం కుశకేతురితి స్మృతః ॥ 6
- కుశధ్వజస్య తనయాః త్రయస్త్రైలోక్యసుందరాః
దుహితృణాం త్రయం తస్య కుశకేతోర్మహాత్మనః ॥ 7
- జనకస్యాభవత్పుత్రీ జానకీ నామ సా రమా
భ్రాత్రా చ కారయామాస రాజ్యం జనకభూపతిః ॥ 8
- స భ్రాతురాజ్ఞయా రాజ్యం చకారార్యేషు భక్తిమాన్
కదాచిత్ జనకో రాజా మనసీత్థమచింతయత్ ॥ 9
- ‘సుఖమేవ సదా మే స్యాత్ దుఃఖం మా భూత్ కదాచన
దుఃఖం న వీక్షే నేత్రాభ్యాం సుఖం వీక్షే సదాఽఽత్మనః’ ॥ 10
- అసాధుసమ్మతం వాక్యం శ్రుత్వేత్థముదితం హరిః
దుఃఖం ప్రదర్శయామాస రాజ్యమత్తస్య భూపతేః ॥ 11
- కదాచిత్ దైవయోగేన కుశకేతురగాన్ముతిమ్
హతేఽనుజే చ తద్భార్యా తేన సాకం మమార చ ॥ 12
- రాజ్యం పుత్రాన్స్తతస్తృక్ష్వా త్వగాత్పతిసలోకతామ్
తౌ దంపతీ నృపో దృష్ట్వా త్యక్తపుత్రౌ సుఖోచితా ॥ 13
- విలలాప మహారాజో భ్రాతరం భ్రాతృవత్సలః
‘హా భద్రే బాలకాన్స్తృక్ష్వా వృద్ధం మాం జానకీం తథా ॥ 14

- క్వ గచ్ఛసి వరారోహే? పతిమాలింగ్య మంగళే!
అశీతివర్షసాహస్రం సంప్రాప్తం మమ భామిని ॥ 15
- ఏతావత్కాలపర్యంతం న దృష్టో దుఃఖసంచయః
అద్య దృష్టో వరారోహే! త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ॥ 16
- ఇతి సంచింత్య మనసి వారంవారం మహీపతిః
చకార ప్రేతకార్యాణి పుత్రాణాం చైవ శైశవాత్ ॥ 17
- మాతృహీనాన్స్తతో బాలాన్ ఆలింగాంకే నిధాయ చ
‘భోః పుత్రా! బాలభావే తు మాతృహీనాశ్చ కర్మితాః ॥ 18
- కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం మాతృహీనాన్శ్చ బాలకాన్’
ఇతి చింతాపరః సోఽభూత్ త్యక్తరాజ్యోఽతిదుఃఖితః ॥ 19
- త్యక్తాన్మః త్యక్తభోగశ్చ త్యక్తనిద్రోఽతికర్మితః
తస్య దుఃఖోపశాంత్యర్థం శతానందః పురోహితః ॥ 20
- సంప్రాప్తో దైవయోగేన వామదేవానుజో మునిః
ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా రాజా పూజామకల్పయత్ ॥ 21
- స పూజితో మునివరో నివిష్టో మృగచర్మణి
తతః కాలోచితాం వార్తాం కథయామాస గౌతమీమ్ ॥ 22
- శతానందం ప్రతి జనకకృతస్వశోకనివృత్తుపాయప్రార్థనా**
- జనకః -**
- శతానంద! మహాప్రాజ్ఞ! కా గతిః స్యాదితో మమ!
వృద్ధత్వాదాత్మనశ్చైవ పుత్రాణాం చైవ శైశవాత్ ॥ 23
- కన్యకారత్నబాహుళ్యాత్ హతబంధోర్మహామునే!
బహవః శత్రవః సంతి రావణేంద్రజిదాదయః ॥ 24

- తేభ్యో యుద్ధం కథం దాస్యే హ్యసహాయోఽతిజీర్ణవాన్
దివానక్తం సమాయాతి రావణః కేన హేతునా ॥ 25
- న జానే మునివర్యాహం ప్రజ్ఞాచక్షుర్న విద్యతే
నిమిత్తమేకం కథితం ద్వితీయం ప్రవదామి తే ॥ 26
- సీతాయాశ్చ సురూపాయాః సురూపః పురుషః కథమ్
లభ్యతే? వద విప్రేంద్ర! తృతీయం ప్రవదామి తే ॥ 27
- దీర్ఘాయుషశ్చ మే పుత్రాః పుత్ర్యశ్చాపి సభర్తృకాః
ఏకదేశాధిపస్యైవ న్నుషాస్తాశ్చ భవంతు మే ॥ 28
- జామాతరశ్చ చత్వారః ఏకరాజసుతాస్తథా
వర్ధితం చైవ మే రాజ్యం స్వయమేవ పురోహిత!
కేనోపాయేన వై భూయాత్ తదేతత్కారణం వద' ॥ 29

జనకాయ శతానందోక్తః శ్రీవేంకటాచలప్రభావః

శతానందః -

- 'అస్తి కశ్చిద్విశేషోఽస్తి భూలోకే భూమిపాలక!
దుహితుస్తవ కల్యాణసుఖదం శత్రునాశనమ్ ॥ 30
- వైకుంఠగిరిమాహాత్మ్యం సభవిష్యం సహోత్తరమ్
కలౌ తత్తీర్తనం పుణ్యం సర్వదుఃఖహరం శివమ్ ॥ 31
- ధనకామస్య ధనదం పుత్రకామస్య పుత్రదమ్
రోగార్తస్య చ రోగఘ్నం జ్ఞానినాం జ్ఞానసాధనమ్ ॥ 32
- యచ్ఛ్రుత్వా సర్వలోకేశో బ్రహ్మ బ్రహ్మపదం గతః
నీలకంఠస్తు యచ్ఛ్రుత్వా నిర్విషః సుఖమాప్తవాన్ ॥ 33

- వజ్రీ నాకపదం ప్రాప్తో యత్కథాశ్రవణాదరాత్
పదాన్యపుర్లోకపాలాః యత్కథాశ్రవణేన వై ॥ 34
- కిముక్తేన విశేషేణ తదనంతఫలం శృణు'
ఇత్యుక్తో మునినా తేన జనకో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 35

జనకః -

'వద వైకుంఠమాహాత్మ్యం కలౌ తచ్ఛ్చరితం కథమ్'?

శతానందః -

- 'కృతే వృషాద్రిం వక్ష్యంతి త్రేతాయామంజనాచలమ్ ॥ 36
- ద్వాపరే శేషశైలేతి కలౌ శ్రీవేంకటాచలమ్
నామాని యుగభేదేన శైలస్యాస్య భవంతి హి' ॥ 37

జనకః -

- 'చతుర్యుగే త్వయా ప్రోక్తం నామ యద్యద్ధిరేర్మునే!
తస్య తస్య చ వై హేతుం విస్తరాద్వద మే గురో!
కృతే వృషాచల ఇతి కథం నామ భవిష్యతి ॥ 38

వృషభాచలనామనిష్ఠత్తిః

శతానందః -

- 'పురా తు వృషభో నామ రాక్షసో రూక్షకర్మకృత్
ఆక్రమ్య శేషశైలం చ తాపసానవ్యభాధత ॥ 39
- తేన సంక్లిష్టతపసః తదర్థం శరణం గతాః
శ్రీనివాసం హృషీకేశం భక్తానామభయంకరమ్ ॥ 40
- తుష్టువృర్హృష్టమనసః స్రష్టారం సర్వచేతసామ్
ప్రాదుర్భభూవ భగవాన్ మునీనాం పురతో హరిః
వ్యజ్ఞాపయన్మునిశ్రేష్ఠాః అసకృత్ప్రతసంస్తవాః' 41

మునయః -

భగవన్నరవిందాక్ష! వృషభో నామ రాక్షసః
సంబోధతే సదా క్రూరః తపోభంగకరః ఖలః ॥ 42

తస్మాద్రక్ష క్షరాతీత భయాద్రాక్షసకల్పితాత్
బాధమిత్యుక్తవాన్ కృష్ణో దుష్టమభ్యద్రవద్రుషా ॥ 43

స రాక్షసో మహావీర్యః తీర్థే తుంబురుసంజ్ఞకే
స్నాత్వా త్రిషవణం పుణ్యాం సాలగ్రామశిలాం నృప! ॥ 44

నారసింహాత్మికాం దివ్యాం సకరాలామధోముఖామ్
'నిత్యమారాధయేయాహ' మితి నిశ్చిత్య పూజయన్ ॥ 45

పూజాంతే స్వశిరఃపుష్పం ఖడ్గేనాహృత్య భూపతే!
సమర్పయామాస తతః తచ్చిరః పునరాగతమ్ ॥ 46

ఏవం పంచసహస్రాణి వర్షాణి విగతాని చ
తస్మిన్ కాలేఽరవిందాక్షః ప్రత్యక్షః సమజాయత ॥ 47

శిలాంతర్యామీ భగవాన్ శ్రీనివాసః సతాం గతిః
తమాలోక్య హృషీకేశం వృషభో దండవద్భువి ॥ 48

పపాత రాజశార్దూల! స విసంజ్ఞాముపేయివాన్
ముహూర్తాంతే సముత్థాయ ప్రత్యభాషత కేశవమ్ ॥ 49

వృషభః -

'కేశవానంత! గోవింద! శ్రీనివాస! సురోత్తమ!
న చ మోక్షం న చ స్వర్గం పారమేష్ఠ్యపదం హరేః ॥ 50

న యాచే జగతాం నాథ యుద్ధభిక్షాం చ దేహి మే
దశావతారవిభవే శ్రుతస్తే విక్రమో హరే! ॥ 51

అద్య తం సత్యమాధత్స్వ విక్రమం పురుషోత్తమ!
దేవస్తద్భారతీం శ్రుత్వా కించిద్ధాస్యముఖో హరిః ॥ 52

ఉవాచ వచనం తం హి రాక్షసం యుద్ధదుర్మదమ్
శ్రుత్వా తదుక్తవాన్ కృష్ణః 'తథాఽస్మి' త్యరిమర్దనః ॥ 53

తయోర్బుద్ధమభూత్తత్ర వృషభశ్రీనివాసయోః
యత్పతం శ్రీనివాసేన తత్పతం వృషభేణ చ ॥ 54

తదద్భుతమభూత్తత్ర దేవానాం పశ్యతామపి
తద్యుద్ధకౌశలం దృష్ట్వా భగవాన్ పర్యపూజయత్ ॥ 55

'భో రాక్షసకులోత్పన్న! పశ్య మే పౌరుషం బలమ్!
ఇత్కుక్త్వా దర్శయామాస గరుడం వికృతాకృతిమ్ ॥ 56

తత్రస్థం వాసుదేవం చ విశ్వరూపిణమవ్యయమ్
సహస్రభుజసంయుక్తం సహస్రాయుధభూషితమ్ ॥ 57

తన్మాయాం రాక్షసో దృష్ట్వా స్వయం చ గరుడం హరిమ్
దర్శయన్ వ్యంజయామాస స్వమాయాం సురమోహినీమ్ ॥ 58

నక్తంచరస్య చరితమతిక్రాంతుం క్షమోఽప్యయమ్
ప్రశంసన్ రాక్షసం వీరం 'సాధు సాధ్వి' త్యభాషత ॥ 59

'రే రే! రాక్షసవర్యాద్య చక్రేణ శతనేమినా
హరిష్యే తే శిరః కాయాత్ యథా పక్వఫలం ద్రుమాత్' ॥ 60

ఇత్యుక్తో దేవరాజేన వృషభో దండవద్భువి
ప్రణిపత్యాహ విశ్వేశం అస్తువద్రాక్షసేశ్వరః ॥ 61

వృషభః -

‘చక్రపాణే! నమస్తుభ్యం చక్రస్య చరితం శ్రుతమ్
యచ్ఛక్రేణ ప్రతప్తస్తు ముక్తిమేతి న సంశయః ॥ 62

యచ్ఛక్రేణ పురా రాజా కీర్తిమాన్ కీర్తిమాప్తవాన్
త్వచ్ఛక్రేణ హతో రాజన్ గచ్ఛామి తవ మందిరమ్ ॥ 63

ఏవముక్త్వా హరేః పాదౌ పస్పర్శ్య వృషభాసురః
వరం యయాచే వృషభః ‘శైలో మదభిధోఽస్మి’ తి ॥ 64

సమాలింగ్య ‘భవేదేవ’ మిత్యుక్త్వా హరిణాఽథ సః
విసృష్టచక్రసంఘ్నః త్యక్తవాన్ స కలేవరమ్ ॥ 65

తస్మాద్వృషభశైలోఽయం కృతే ఖ్యాతివ
యపేయివాన్

జనకః -

‘కథమంజనశైలేతి త్రేతాయాం నామ మే వద’ ॥ 66

త్రేతాయుగేఽంజనాచలనామనిష్ఠత్తిః

శతానందః -

‘పురా కేసరిణః పత్నీ హ్యంజనా కంజలోచనా
అనపత్యత్వదుఃఖేన మతంగమునిమాగమత్ ॥ 67

ఆనమ్య మునిశార్దూలం అనపత్యాతికర్షితా
ఉవాచ వచనం నేత్రనీరసిక్తకలేవరా’ ॥ 68

అంజనా -

‘అహో తాపసశార్దూలాపుత్రాయా మమ కా గతిః?’
ఏవముక్తోఽంజనాదేవ్యా మతంగో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 69

మతంగః -

పంపాయాః పూర్వదిగ్భాగే పంచాశద్యోజనాంతరే
నారసింహాశ్రమం దేవి! వర్తతే వసుధాతతే ॥ 70

తస్య దక్షిణదిగ్భాగే నారాయణగిరేస్తటే
ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య వర్తతే క్రోశమాత్రకే ॥ 71

వియద్గంగేతి విఖ్యాతా తత్ర గచ్ఛ యథాసుఖమ్
తత్ర స్నాత్వాఽథ కల్యాణి ద్వాదశాబ్దం తపశ్చర ॥ 72

తేన పుణ్యేన తే పుత్రో భవిష్యతి గుణాధికః
మతంగేనైవ ముక్తా సా నారాయణగిరిం యయా ॥ 73

కృత్వా స్వామిసరఃస్నానం అశ్వత్థస్య ప్రదక్షిణమ్
వరాహరూపిణం నత్వా పీత్వా తత్ఫలం శుభమ్ ॥ 74

ఆకాశగంగామాసాద్య తపః కర్తుం ప్రచక్రమే
మునీంశ్చామంత్ర్య భర్తారం వ్రతార్థం భక్ష్యవర్జితా ॥ 75

ఉపవాసరతా బాలా బాహ్యభక్షగవివర్జితా
కాష్ఠవత్ పర్యవస్థాప్య శరీరం స్వాఽత్మనః శుచి ॥ 76

పూర్ణే సంవత్సరే జాతే వాయుదేవో మహాబలః
ఫలమాహృత్య భక్ష్యార్థం ప్రత్యహం హృదదాన్మరుత్ ॥ 77

అథైకస్మిన్ దినే వాయుః ఫలే వీర్యమపూరయత్
వీర్యగర్భం ఫలం తస్యాః ప్రాక్షిపత్కరసంపుటే ॥ 78

ఫలం సా మన్యమానా హి క్షుధార్తా తదభక్షయత్
తతో గర్భః సముదభూత్ అజ్ఞానాయాశ్చ భూమిప ॥ 79

మునీనామభవద్ధర్షో వాయుగర్భసముద్భవః
అథ సా దశమాసాంతే సుషువే పుత్రముత్తమమ్ ॥ 80

హనూమంతమిమం ప్రాహుః మునయో వీతకల్మషాః
అంజనా వ్రతమాస్థాయ పుత్రం ప్రాప గిరీశ్వరే
తస్మాదంజనశైలోఽయం లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ॥ 81

ద్వాపరయుగే శేషాచలనామనిష్ఠత్తిః

జనకః -

సంతోషో హ్యభవన్మహ్యం శ్రుత్వా తన్నామకారణమ్
ద్వాపరే శేషశైలేతి కథం ఖ్యాతిర్భవిష్యతి ॥ 82

శతానందః -

పురా వైకుంఠనగరే ద్వారి శేషం సమాదిశత్
జానన్ భగవతో భావం సోఽతిష్ఠత్ భావికర్మణి ॥ 83

చికిర్షితే మారుతేన ద్వారి జాగ్రత్కుతూహలీ
దేవాధిదేవో భగవాన్ రేమే చ రమయా సహ ॥ 84

తస్మిన్ కాలే మహారాజ! మారుతస్తు కదాచన
అకస్మాత్కారణాత్ ప్రాప్తో భగవంతం జనార్దనమ్ ॥ 85

ద్వారే తం రోధయామాస రుక్మదండేన సర్పరాట్
'కిమర్థం రుద్ధ్యతే మూర్ఖః కార్యస్య మహతీ త్వరా'
ఇత్కుక్తే వాయునా శేష ఉవాచ వచనం పునః ॥ 86

శేషః -

'అహమాజ్ఞాధరో విప్రోర్మా త్వమంతఃపురం గమః'
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా జగత్ప్రాణోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ 87

వాయుః -

జయస్తు విజయశ్చైవ సంశయౌ మునిభిః పురా
అహంకారేణ తః జాతౌ కుంభకర్ణదశాననౌ ॥ 88

విస్మృతః కిం త్వయా మూర్ఖ! ద్వారపత్యే నియోజితౌ
తద్వాక్యాంతే చ రాజేంద్ర! ప్రజజ్వాల విషోల్బణః
గర్హయన్ వచనైస్తీక్షణైః జగత్ప్రాణమహీశ్వరః ॥ 89

శేషః -

'కిం గరిష్ఠం వచః ప్రోక్తం జీవనేచ్ఛా న విద్యతే?
కాలేనానుగతో లోకో నైవ జానాతి మోహితః ॥ 90

త్వం తాదృజ్నరవద్దండోఽవృథా మోహాత్ ప్రభాషసే
బలే జ్ఞానే విరాగే చ విష్ణుభక్తౌ న మత్సమః ॥ 91

సదా మేఽంతఃపురే వాసః పుత్రాదప్యధికో హరేః
లోకానాం చ హితార్థాయ హితార్థం జగదీశితుః
స్థాపితోఽస్మి ద్వారపత్యే లక్ష్మ్యా నారాయణేన చ ॥ 92

వాయుః -

బిడాలోఽంతఃస్థితో వాపి బహిష్ఠేభసమో న హి
శయానం రత్నపర్యంకే రాజానమపి సేవతే ॥ 93

కశ్చిద్దూతో నియుక్తస్తు పర్యంకాధిష్ఠితః స్వయమ్
కిమాధిక్యం తస్య శేష! పుత్రే కా న్యూనతా వద ॥ 94

తయోర్వివాదో హ్యభవత్ శేషవాయోర్మహాత్మనోః
లక్ష్మ్యాఽవబోధితః శ్రీమాన్ ఉత్తస్థా గరుడధ్వజః ॥ 95

‘కిమర్థం క్రోశసే శేష! కః పుమానాగతః పరః’

ఇత్యుక్తో దేవదేవేన ఫణిరాజోఽభ్యభాషత ॥ 96

శేషః -

మలయాచలవాసస్తు వాయురత్యంతగర్వితః

అకాలేఽంతఃపురం శీఘ్రం ప్రవేష్టుం చ సముద్యతః ॥ 97

అవాచ్యవచనం ప్రోక్తం అనేనాత్యంతమానినా’

ఇత్యాహూతః ఫణీంద్రేణ భావజ్ఞేన తదా హరిః ॥ 98

సంజ్ఞాపయన్నిజం భావం ఇంగితైః ద్వారమాయయా

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సాష్టాంగం ప్రణిపత్య తమ్ ॥ 99

వాయుస్తుష్టావ పురుషం పురాణం వేదగోచరమ్

వాయుమాలోక్య వచనం వారిజాక్షోఽబ్రవీత్స తమ్ ॥ 100

భగవాన్ -

‘కిమర్థం కలహః పుత్ర! శేషేణాత్యంతమానినా’

ఇత్థం హరేర్వాగమృతం పీత్వా కర్ణపుటద్వయాత్

తూష్ణిం బభూవ నృపతే! వాయురత్యంతభక్తిమాన్ ॥ 101

శేషః -

అహం సమర్థో భగవన్! బలే జ్ఞానే తవ ప్రియే

మత్సమో నాస్తి భూలోకే నాకే వా బ్రహ్మసదృసి ॥ 102

సరీస్పపవచః శ్రుత్వా ప్రహసన్ ఫణినం హరిః

‘సాధుసాధ్వీ’ తి సంభావ్య చోవాచ ఫణినాం పతిమ్ ॥ 103

శ్రీభగవాన్ -

‘స వాఙ్మాత్రేణ పారుష్యం క్రియా కేవలముత్తరమ్

బలాబలే పరీక్ష్యంతాం దేవాశ్చేంద్రపురోగమాః ॥ 104

అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే పర్వతం మేరునందనమ్

స్వకాయరజ్జునా బద్ధ్వా బలం తే యావదస్తి హి ॥ 105

తావతైవ బలేన త్వం సంయుక్తః సుస్థిరాఽత్యనా

తిష్ఠ భద్ర! మహాభాగ! విషపూత్కారజృంభితః’ ॥ 106

హృషీకేశవచః శ్రుత్వా హృష్టపుష్టాంగవిగ్రహః

స్వకాయరజ్జునా బద్ధున్ ఆనందాద్రిమహీశ్వరః ॥ 107

స్థిరో బభూవ చామంత్ర్య వాయుం వేగవతాం వరమ్

తమాలోక్యాగ్నిదయితః పర్వతం తముపాగతః ॥ 108

ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య దేవానాం పశ్యతాం సతామ్

స్వస్మిన్ భగవతః ప్రీతిం మత్వాఽతిశయితాం మరుత్ ॥ 109

మదోద్ధతో మహావేగం చక్రే పర్వతచాలనే

న చకంపే గిరిః కించిత్ అపి శేషేణ వేష్టితః ॥ 110

తతోఽపి సుమహావేగం చక్రే వాయుః ప్రకోపనః

సంస్పర్ధమానయోరిత్థం శేషవాయోర్మహాత్మనోః ॥ 111

హాహాకారో జగత్యాసీత్ అధరోత్తరితే తదా

తతో బ్రహ్మదిభిర్దేవైః యాచితోఽపి యదా మరుత్ ॥ 112

ప్రపేదే న శమం కించిత్ తదాఽసౌ ఫణినాం పతిః

జానన్ భగవతశ్చాపి భావం దేవాంశ్చ తోషయన్ ॥ 113

క్వచిత్పణాంతరం కించిత్ శ్లథయామాస వై విభుః

తతః ప్రకుర్వతో వేగం మారుతస్య మహాత్మనః ॥ 114

- కనిష్ఠాంగుళిమాత్రే తు ప్రదేశే శ్లథబంధనే
మహావేగస్య సంపర్కాత్ పర్వతో భోగిసంయుతః ॥ 115
- యోజనాన్యతిలక్ష్మాణి దక్షిణాభిముఖో యయా
మేరుస్తుష్టావ నృపతే! బలదేవం మహాబలమ్ ॥ 116
- ‘త్రాయతాం త్రాయతాం స్వామిన్’ పుత్రం బాలం భవాన్మమ’
ఏవముక్తో మేరుణాఽయం తత్పుత్రం పర్యపాలయత్ ॥ 117
- స్వర్ణముఖ్యా మహానద్యాః ప్రతీరే చ తథోత్తరే
స్థాపయామాస రాజేంద్ర! గిరిరాజం సపన్నగమ్ ॥ 118
- తతో వాయుం సురగణాః బోధయామాసురాదరాత్
‘అయం శేషాంశజో వాయో! శైలః శైలాత్మజేశ్వరః ॥ 119
- హరేః సంచోదనేనైవ జాతః స్వాఽఽవాసహేతవే
వ్యాజేనైవ త్వయా నీతః తేన స్వర్ణముఖీతటమ్ ॥ 120
- త్వత్సంవాదచ్చలేనైషః స్వస్థానోత్థానితోఽహినా
మాయావీ భగవానిత్థం కేవలం త్వా వ్యపోహయత్ ॥ 121
- తదద్యృ ఫణిరాజం త్వం అంతరంగం హరేరిమమ్
ప్రసాదయాపరాధ్ధోఽసి వృథా తస్మిన్ మహాత్మని’ ॥ 122
- ఇతి సంబోధితో దేవైః హితకాంక్షిభిరాదరాత్
శేషం గతమదః పశ్చాత్ తుష్టావ మరుతాం పతిః ॥ 123
- ‘క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం అజ్ఞానేనాఽగతం విభో!
త్వయాహ భగవాన్ సాక్షాత్ ఆగమిష్యతి వై హరిః ॥ 124
- మయాఽపచరితం మౌర్ఖ్యాత్ మహాభాగే వృథా త్వయి’
ఇత్థం ప్రసాదయామాస ఫణిరాజం తదా మరుత్ ॥ 125

- నిర్వైరత్వాత్ ప్రసాదం స చకార మరుతి స్వయమ్
ఇత్థం శేషాంశజం శైలం శేషేణ పరివేష్టితమ్ ॥ 126
- స్వావాసహేతోర్ద్వరిణా వాహితం వాయునా ఛలాత్
రాజ! శేషనిమిత్తేన శేషాచలమిమం విదుః’ ॥ 127

కలియుగే శ్రీవేంకటాచలనామనిష్పత్తిప్రకారః

జనకః -

- ‘కలౌ వేంకటశైలేతి కథం నామ మహామునే’ ॥ 128

శతానన్దః -

- ‘పురా పురందరో నామ సోమయాజీ దృఢవ్రతః
కాలహస్తాఖ్యునగరే సత్యవాక్ బ్రాహ్మణోఽభవత్ ॥ 129
- అపుత్రస్యాపి విప్రస్య నాభూద్దుఃఖం సుతాప్తయే
దైవేన పూర్వపుణ్యేన వృద్ధస్యాస్య సుతోఽభవత్ ॥ 130
- చకార నామ్నా స సుతం మాధవం విప్రసంసది
పిత్రోపనీతో బాలస్తు వవృధే చంద్రవన్మృప! ॥ 131
- వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞః సర్వవిద్యావిశారదః
తతః కాలాంతరే పుత్రం సదారం తం చకార హ ॥ 132
- స చంద్రలేఖయా రేమే బహుకాలం చ మాధవః
పంచయజ్ఞపరో నిత్యం పంచాననసమద్యుతిః ॥ 133
- త్రిసప్తవర్షో రేజే స ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః
సా కన్యా పాండ్యదేశీయా పాండ్యానాం చ తథా ప్రియాః ॥ 134
- పత్యౌ సుప్తే స్వయం శిష్యే పత్యౌ భుక్తే త్వభుంక్త చ
కదాచిద్విప్రపుత్రస్తు దివాసంగమతత్పరః ॥ 135

రాజపుత్రీం సమాసాద్య రాజన్! కామాతురోఽబ్రవీత్
మమేచ్ఛా వర్తతే భద్రే సంగమే తవ భామిని
పతివాక్యముపాకర్ణ్య పతిం ప్రాహ ప్రజాపతే ||

136

చంద్రలేఖా -

‘శరీరమస్థిమాంసాద్యైః పూరితం పురుషర్షభ
శరీరేణ శరీరస్య సంగమః సాధ్వసమ్మతః ||

137

తత్రాపి దివసక్రీడామయుక్తాం మునయో విదుః
నికేతనే పితా మాతా చాగ్నిహోత్రశ్చ దేవరాట్ ||

138

ప్రభాకరప్రభాం పశ్య త్యజ కామం ద్విజాత్మజ!
వధూవచనమాకర్ణ్య మాధవో వాక్యమబ్రవీత్ ||

139

మాధవః -

‘భవ భామిని! సౌఖ్యే మే పూరయాద్య మనోరథమ్
తదా స్యాత్ పుత్రసౌభాగ్యం పరం పతిసలోకతా’ ||

140

భర్తుర్వచనమాకర్ణ్య భర్తారం వాక్యమబ్రవీత్ ||

141

చంద్రలేఖా -

‘గచ్ఛామి జలహేతోస్తు గచ్ఛ త్వం పురతో మమ’
తదా జగామ రాజేంద్ర! కుశార్థం స స్వభావతః ||

142

సా జగామాథ పానీయపాత్రమాదాయ భామినీ
తామన్వగాన్మాధవోఽపి వటకూటమభిద్రుతః ||

143

తత్రాంతరే విప్రపుత్రో దదర్శాన్యాం స్త్రీయం పునః
వనాంతరే వసంతే చ పసంతీం ద్రుమమూలగామ్ ||

144

ధవలాంబరసంబద్ధాం కటిమేఖలయాఽన్వితామ్
సునాసాం సుభగాం సుభ్రూం సుభ్రూం నీలాలకవిరాజితామ్ || 145

ముమోహ విప్రస్తాం దృష్ట్వా సువర్ణాం సుపయోధరామ్
స్నిగ్ధకంచుకసంబద్ధాం కోకిలస్వరరరీంజితామ్ ||

146

అంజనాఽలిప్తనయనాం అంత్యజాం నామ కుంతలామ్
పాదేన విలిఖంతీం గాం జానుస్థితశిరోరుహామ్ ||

147

దృష్ట్వా ఖిన్నమనా భూత్వా చింతయన్ బ్రహ్మనిర్మితమ్
స భార్యాం ప్రత్యువాచేదం ‘గచ్ఛ ప్రాణప్రియే! గృహమ్
ఇచ్ఛా మే పూర్ణతాం ప్రాప్తా త్వద్భక్త్యా పరితుష్యతః’ ||

148

చంద్రలేఖా -

‘యుక్తముక్తం త్వయా భద్ర! గచ్ఛామి భవనం స్వకమ్’
భర్తురాజ్ఞాముపాసీయ చంద్రలేఖా గృహం గతా ||

149

యావద్గచ్ఛతి సా భార్యా తావత్తత్ర స్థితోఽభవత్
గతాయాం స్వప్రియాయాం తు తాం బాలాం పరిచింతయన్ ||

150

శనైర్ద్రుగామ రాజేంద్ర! స్మరేణ హృతచేతనః
సమీపస్థం మునిం ప్రేక్ష్య సా రాజన్! పృథులోచనా
స్వరభేదం ప్రకుర్వంతీ వాక్యమూచేఽథ మాధవమ్ ||

151

కుంతలా -

మా యాహి మునిశార్దూల! మత్సమీపం మహామతే’
స చ తద్వచనం శ్రుత్వా సహసా వాక్యమబ్రవీత్ ||

152

మాధవః -

‘కా త్వం కల్యాణి! భద్రం తే జననీ జనితా చ కః?
ఆవాసస్తవ భద్రం తే కస్మిన్ రాష్ట్రే వరానసే!’
సా చేత్రముక్తా మునినా జాతిమాహ మనస్వినీ ॥ 153

కుంతలా -

‘కిం మాం పృచ్ఛసి పాపిష్ఠాం వృభిచారకులోద్భవామ్
అంత్యజాంత్యజయోర్జాతాం సురామాంసాశినీం ఖలామ్ ॥ 154

మధ్యదేశే నివాసో మే కిం త్వం పృచ్ఛసి భూసుర!
వేదవేదాంతవేదింస్త్వం న మాం ద్రష్టుమిహార్హసి ॥ 155

మాం స్రుష్టం క్రీడితుం వాసి కథమిచ్ఛసి మూఢధీః’
ఏవమాది ప్రజల్పంతీం మాధవస్తామథాబ్రవీత్ ॥ 156

మాధవః -

‘వృథా నారాయణాజ్ఞాతో బ్రహ్మ లోకపితామహః
అంధమేనం మహారాజం మన్యతే మే మతిః సదా ॥ 157

వృథా యజ్ఞనయామాస వనితాం వనహేతవే
తథాఽపి మమ బుద్ధిస్తు త్వయ్యేవ రమతే సదా ॥ 158

యతస్త్వయ్యేవ నిరతం మనో మే కృతవానజః
అతో మనో మే సంపూర్య జీవయాద్య శుచిస్మితే!’ ॥ 159

కుంతలా -

‘కులాటనం ప్రకుర్వాణాః కులమాశతమాకులమ్
దహంతీతి వదంతి స్మ కులజా వరమానినః’ ॥ 160

మాధవః -

‘లవణోదకజాతాని రత్నాని వివిధాని చ
అంగీకుర్వంతి దేవాశ్చ తేజఃప్రాధాన్యకారణాత్ ॥ 161

తస్మాదహం సురూపత్వాత్ త్వయి భోగం కరోమి చ
నరకం వా మృతో యాస్యే పితృభిః సహ సుస్మితే ॥ 162

ఇత్యేవముక్తా ద్విజబాలకేన రురోద కన్యా తరుణాఽరుణాభా ।

కుంతలా -

‘దివౌకసో విప్రవరో విమోచ్యో దోషాదముష్మాదసతీప్రసంగాత్ ॥ 163

దిగ్దేవతా యాశ్చ గణాధిపా యే
భాన్విందుపూర్వాశ్చ నవగ్రహా యే!
శృణ్వంతు వాక్యం మమ తే వృథాఽయం
విప్రో మృతిం యాస్యతి పాపనంగాత్ ॥ 164

విలలాప మహారాజ! బ్రాహ్మణార్థం సుమధ్యమా
‘మా స్పృశాద్య మహీదేవ! పాపినీం వృభిచారిణీమ్ ॥ 165

కః స్మృశేదగ్నిమార్తః సన్ సర్పం వ్యాఘ్రం గజం ద్విజ!
పరపత్న్యో హి తత్తుల్యాః కిము చండాళకన్యకా ॥ 166

ఉత్తమం పదమాస్థాయ నీచా ఇచ్ఛంత్యథోగతిమ్
జ్ఞానినో న తథా విప్రాః తవ బుద్ధిస్తు తాదృశీ ॥ 167

జాతీ ద్వే నిర్మితే పూర్వం విష్ణునా ద్విజసత్తమ!
స్త్రీత్వం పుంస్త్వం యథా తద్వత్ చాతుర్వర్ణ్యం చ భూసుర ॥ 168

- బ్రాహ్మణస్య బ్రహ్మయోన్యాం రంతుమిచ్ఛా ప్రశస్యతే
తథాన్యేషాం చ వర్ణానాం స్వస్వజాతౌ ప్రశస్యతే ॥ 169
- విపరీతమిమం మన్యే ధర్మత్యాగం ద్విజన్మనామ్
శరీరం తవ విప్రేంద్ర! వేదపూతం విశేషతః ॥ 170
- ఋతుకాలే చ యన్మాతుః తవ పిత్రా సమాగమే
రేతః స్పష్టం వేదపూతం గర్భాధానమిదం విదుః! ॥ 171
- సీమంతం కల్పయామాసుః మంత్రైర్వేదమయైర్ద్విజ !
దశమే మాసి సంప్రాప్తే ప్రాసూత జననీ తవ ॥ 172
- తదా పిత్రా జాతకర్మ కృతం నామ చ మంత్రవత్
అన్నప్రాశనచౌలాది బ్రహ్మవాచనపూర్వకమ్ ॥ 173
- అగ్నిసాక్షివిధానేన ప్రాప్తదారః కృతో భవాన్
అధీతవేదశాస్త్రః సన్ ఆహితాగ్నివ్రతే స్థితః ॥ 174
- ఏతాద్భుతస్య దేహస్య మయా సంగః కథం భవేత్?
కర్ణౌ హరికథా, శ్రుత్వా పావితౌ నాసికా తవ ॥ 175
- హర్యర్చితసుగంధేన పావితా జరరం తవ
వాసుదేవార్చితాన్నేన పవిత్రం పురుషర్షభ! ॥ 176
- కృష్ణార్చనప్రసంగేన కర్మ పావనతాం గతౌ
హరినామకలాపేన జిహ్వ తే పావనాత్మికా ॥ 177
- పుణ్యక్షేత్రానుచారేణ పాదౌ తే పావనీకృతౌ
ఏతాద్భుతేన దేహేన కథం సంగం ప్రశంససి? ॥ 178
- మమాపి శృణు మాహాత్మ్యం దేహస్యామితదోషిణః
ఆవాచ్యవచనైః క్రూరైః జిహ్వ మే దహ్యతే సదా ॥ 179

- సురామాంసాశనేనైవ జరరే గుల్మమాగతమ్
వృభిచారకథాఽఽలాపాత్ కర్ణౌ మే శిథిలీకృతౌ ॥ 180
- పాదౌ జారగృహం గత్వా పాషాణసదృశౌ మమ
గోవధాన్యే కర్మ క్రూరౌ యమదండసమప్రభౌ ॥ 181
- ఏతాద్భుతస్య దేహస్య త్వయా సంగః కథం భవేత్?
ఉత్తమౌ నీచతాం ప్రాప్య కథం స్వర్గం గమిష్యతి? ॥ 182
- పరస్త్రీసంగదోషేణ బహవో నరకాన్ గతాః
తస్మాదుత్తిష్ట భద్రం తే తవ దాసీ భవామి భోః
వనితావచనం శ్రుత్వా వాక్యమూచే ద్విజాత్మజః ॥ 183

మాధవః -

- ‘త్వద్ధీయసంగో బహుకాలపుణ్య -
ప్రభావజో ముక్తికరః శుభావహః
దైవేన యోగేన హరేః ప్రసాదాత్
పుణ్యేన లబ్ధః పురుషార్థహేతుః ॥ 184
- తస్మాద్భజస్వానుగతోఽస్మి భామిని!
త్యజాద్య లజ్జాం కురు మే మనోగతమ్ ॥ 185
- గచ్ఛంత్యద్య మమ ప్రాణాః త్వద్వియోగేన కేవలమ్
తస్మాజ్జీవయ భద్రం తే మరణాభిముఖం చ మామ్’ ॥ 186
- ఏవముక్తా ద్విజేంద్రేణ పృథుశ్రోణీ సముత్థితా
పలాయనాయాఽశు మతిం చక్రే చండాకన్యకా ॥ 187
- ధావమానామనుద్రుత్య మాధవస్తాముపాస్పృశత్
రౌరవం జనకస్యాపి జనన్యాః కులయోః ద్రువమ్ ॥ 188

స్వాదితి క్రోశమానాం తాం మాధవో మన్మథాఽహతః
బలాత్కారేణ సంగృహ్య బుభుజే భోగముత్తమమ్
భోగాత్మయే ద్విజం బాలా వాక్యమూచే మనస్వినీ ॥ 189

కుస్తలా -

‘అద్యప్రభృతి భో విప్ర! పతిస్త్వం మమ భూసుర!
త్యజ యజ్ఞోపవీతం త్వం ముండయిత్వా శిరస్తథా ॥ 190

అబ్రాహ్మణ్యముపాగమ్య భుజ్వి గోమాంసముత్తమమ్
పిబ మద్యోదకం శీఘ్రం చండాలత్వముపాశ్రితః’ ॥ 191

తద్వాక్యమాకర్ణ్య తదా తయోక్తం సర్వమాచరన్
చండాలాచరితాచారం జగామ విధిచోదితః ॥ 192

విప్రస్తయా సమేతస్తు కృష్ణవేణీనదీతటమ్
ద్వాదశాబ్దం వసన్ విప్రః తత్సంగపరిమోహితః ॥ 193

అనిత్యత్వాచ్చరీరాణాం కాలపాశేన యంత్రితా
జగామ మరణం రాజన్! కుంతలా నీలకుంతలా ॥ 194

తయా విరహితః శ్రీమాన్ మాధవో దుఃఖకాతరః
అచరద్భువనం సర్వం ఉన్మాదేనోద్భ్రమన్నివ ॥ 195

అకస్మాద్దైవయోగేన రాజానశ్చైత్తరాస్తదా
యాత్రార్థం సముపాజగ్ముః వరాహస్య చ పర్వతమ్ ॥ 196

మార్గమధ్యే దదర్శాసౌ మాధవస్తాన్ మహిపతీన్
గచ్ఛన్నేవ చ తైః సార్థం తదుచ్ఛిష్టాన్నభోజనః ॥ 197

ప్రాప సర్పగిరిం రాజ! దేవయోగేన కర్మణా
తే రాజానస్తత్ర గత్వా తీర్థే కపిలసంజ్ఞితే ॥ 198

స్నాత్వా భక్తిభరోపేతాః వపనం చక్రురాదరాత్
మాధవః స్వయమప్యేత్య వాపయామాస వై శిరః ॥ 199

పార్వణాని ప్రకుర్వంతః తత్ర రాజన్! క్షితీశ్వరాః
పిండాని చ సుసంహృష్టాః శ్రాద్ధీయాని దదుస్తదా ॥ 200

మాధవోఽపి శుభే తీర్థే స్నాత్వా తద్వచ్చ పార్వణమ్
కుర్వన్ పిండాన్ మృదా కృత్వా పితృభ్యః శ్రద్ధయా దదౌ ॥ 201

దైవాత్తత్కర్మణైవాసౌ తదాఽభూద్గతకల్మషః
తస్మాద్యో మానవో భక్త్యా కుర్యాత్తీర్థావగాహనమ్ ॥ 202

పితృశ్రాద్ధం పిండదానం ముక్తిస్తస్య న సంశయః
మృత్పిండం కృతవాన్ విప్రః పుణ్యక్షేత్రే పురాతనే ॥ 203

కిం వర్ణయామః పురుషోత్తమస్య
క్షేత్రస్య తీర్థస్య చ పుణ్యశక్తిమ్ ।
మృత్పిండదానాత్పితరశ్చ తస్య
ముక్తిం ప్రపన్నాః మురవైరిశాసనాత్ ॥ 204

ప్రభాతే విమలే జాతే రాజానో రాజసత్తమ!
సమారోహన్ గిరిశ్రేష్ఠం సపుత్రాశ్చ సబాంధవాః ॥ 205

తేషామనుపదం రాజ! ప్రాప శేషగిరిం చ సః
విశ్రామ్యంతః సర్వ ఏవ తే తస్థుస్తత్ర తత్ర చ ॥ 206

సోఽపి తస్థౌ మహారాజ! మాధవో గిరిమస్తతే
భూధరస్పర్శమాత్రేణ తదఘం పర్యకంపత ॥ 207

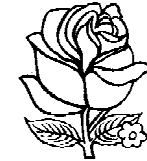
మాధవస్యాభవత్కష్టం యథా వై మక్షికాశినః
వమంతమేనం స్వం పాపం సమావృణ్వన్ సమంతతః ॥ 208

- తదంగజాతః కోఽప్యగ్నిః అద్రిమాహాత్మ్యతస్తదా
ప్రజజ్వల దహన్ పాపం సురామాంసాశనోద్భవమ్ ॥ 209
- తస్య దుర్గంధధూమేన వాసితాః సర్వదేవతాః
తద్భావం వేదితుం దేవాః బ్రహ్మరుద్రపురోగమాః ॥ 210
- విమానాని విచిత్రాణి భాసయంతః సమాగతాః
ఖమార్గే సంస్థితాః సర్వే దృష్ట్వా తచ్చరితం నృప! ॥ 211
- వపుషుః పుష్పవర్షాణి మాధవస్యోత్తమాంగకే
దృష్ట్వా పితామహః శ్రీమాన్ విమానాదవరువ్యా సః ॥ 212
- మాధవం గతపాప్మానం యథా హరిరజామిలమ్
కృపయోద్ధృతవానేనం కృపాల్పద్విజపుంగవమ్ ॥ 213
- ఇతి సంచింతయంతస్త్వ నికటం ప్రాప సాదరమ్
జిప్రుంశ్చ తచ్చిరః శ్రీమాన్ బ్రహ్మ వాణీమథాబ్రవీత్ ॥ 214
- ‘భో భో మాధవ విప్రేంద్ర! గతపాపోఽసి కేవలమ్
స్వామితీర్థస్య నికటం గత్వా స్నాత్వా చ తజ్జలే ॥ 215
- వరాహవదనం నత్వా త్యజ దేహం మహీసుర!
మహీపాలోఽథ భూత్వాఽత్ర కురు రాజ్యమకంటకమ్ ॥ 216
- పాండవానాం చ దౌహిత్రకులే జాతోఽసి కీర్తిమాన్
సుధర్మస్య సుతో భూత్వాఽఽకాశనామాధ దక్షిణే ॥ 217
- నారాయణపురే వీర! తొండదేశాధిపో భవ
తవ పుత్రీ జగన్మాతా జామాతా చ జగత్పతిః ॥ 218
- భవిష్యతి మహారాజ! పశ్చాద్వై కుండమాప్నుహి
ఇతి తస్య వరం దత్త్వా చతురశ్చతురాననః ॥ 219

- తదా నామ చకారాద్రేః ‘వేంకటాచల’ ఇత్యపి
సర్వపాపాని ‘వేం’ ప్రాహుః ‘కటః’ తద్దాహ ఉచ్యతే ॥ 220
- తస్మాద్వేంకటశైలోఽయం లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్
ప్రభాతకాలే రాజేంద్ర! యః కీర్తయతి భూధరమ్ ॥ 221
- తస్య పుణ్యఫలం వక్ష్యే శృణు రాజ! యథాస్థితమ్
ఫలం భవేత్ ధ్రువం గంగాసేతుయాత్రాసహస్రజమ్ ॥ 222
- ఇతిహాసమిదం ప్రోక్తం గౌతమేనోదితం హి మే
పుణ్యం పరమకల్యాణం శ్రవణాద్భద్రదాయకమ్ ॥ 223
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
భగవత్క్రిడాద్రేర్యుగభేదేన వృషభాద్రినామభేదవర్ణనం నామ

ప్రథమోఽధ్యాయః

-----○-----

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

-----o-----

భగవతః శ్రీవైకుంఠాద్వైంకటాచలాగమనమ్

జనకః -

- ‘మరుత్సాహహిరాజం తం భగవానాగమిష్యతి’
ఇతి త్వయోదితం పూర్వం తన్మమాచక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 1
- కథం నారాయణః ప్రాప్తః కేన వా కారణేన భోః ।
తత్రాగత్య కృతం కిం తు తన్మమాచక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 2
- కథం వైకుంఠలోకం తు త్యక్తవాన్ పురుషోత్తమః
చరితం తస్య మాహాత్మ్యం తీర్థానాం పర్వతస్య చ ॥ 3
- వరాహరూపిణో విష్ణోః మాహాత్మ్యం వద విస్తరాత్
ఆకాశనామ్నశ్చరితం రాజ్ఞస్తస్య మాహాత్మనః ॥ 4
- యస్య పుత్రీ రమాదేవీ జామాతా చ జగత్పతిః
దేవానాం చ ఋషీణాం చ దేవస్త్రీణాం సమాగమమ్ ॥ 5

సాత్త్వికదేవతాత్వపరీక్షార్థం భృగోః సత్యలోకాదిగమనమ్

శతానందః -

- ‘పురా తు ఋషయః సర్వే కశ్యపాద్యా మునీశ్వరాః
సన్మఖం జాహ్నువీతీరే సంతోషాత్ చక్రిరే ద్విజాః ॥ 6
- తస్మిన్ కాలే మునిశ్రేష్ఠో నారదో మునిసత్తమః
ఉవాచ వచనం విప్రా కిమర్థోఽయం క్రతూత్తమః ॥ 7
- కో వా భుంక్తే యజ్ఞఫలం కో వా ధ్యేయః సురోత్తమః
కృతయజ్ఞఫలం కస్య చార్హతే మునిసత్తమాః’ ॥ 8

- ఇతి నారదవాక్యం తు శ్రుత్వా తే మునిపుంగవాః
సంశయార్థం సమాపన్నాః కథమత్ర విచార్యతామ్ ॥ 9
- సమ్మిలిత్వా తదా సర్వే భృగుం బ్రహ్మవిదాం వరమ్
తమూచుర్భక్తిసమ్రాంగాః కృతాంజలిపుటాః స్థితాః ॥ 10
- ‘గచ్ఛ శీఘ్రం మహాబుద్ధే! పరీక్షార్థం సురోత్తమాన్’
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా యయౌ కంజజమందిరమ్ ॥ 11
- తత్ర దృష్ట్వాఽష్టబాహుం తం సాక్షాద్బ్రహ్మణమగ్రజమ్
చతుర్ముఖముదారాంగం సరస్వత్యా సుసేవితమ్ ॥ 12
- చతురాస్యసముదృశతవేదఘోషవిరాజితమ్
దిక్పాలకగణైః సార్థం కిరీటమకుటోజ్జ్వలమ్ ॥ 13
- స్తువంతం జగదీశానం నారాయణమనామయమ్
ప్రణమన్ భక్తిభావేన మదదీప్తివిరాజితమ్ ॥ 14
- పాతయామాస కాయం స్వం పురతః కంజజన్మనః
పతితం స భృగుం దృష్ట్వా నోవాచ వచనం విధిః ॥ 15
- తం మత్వా కించిదజ్ఞానాత్ అపూజ్యం మునిపుంగవః
అలబ్ధ్వా స్వాత్మనః కార్యం కైలాసం స ఋషిర్యయౌ ॥ 16
- కైలాసగిరిమాసాద్య తత్రాద్రాక్షీత్ త్రిలోచనమ్
కాముకం పార్వతీదేవ్యా క్రీడంతం నిజమందిరే ॥ 17
- తస్మిన్ కాలే తమాయాతం నాజానాత్మాముకో హరః
ఆగతం సా మునిం దృష్ట్వా పార్వతీ లజ్జయాఽవదత్ ॥ 18
- ‘త్యజ శీఘ్రం మహాబాహో హ్యగతో మునిపుంగవః’
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా క్రోధాత్తామ్రవిలోచనః ॥ 19

- తం హంతుమద్రవచ్ఛీఘ్రం ఋషిః శాపాన్నిరాకరోత్
శశాప స ఋషిః శంభుం 'లోకే త్వం నైవ పూజ్యసే' ॥ 20
- త్వం శేఫః పూజనేనైవ లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యసి'
ఇత్యుక్త్వా స ఋషిశ్చాగాత్ వైకుంఠం హరిమందిరమ్ ॥ 21
- ప్రాకారగోపురద్వారనవతోరణభూషితమ్
చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వారపాలకైరుపశోభితమ్ ॥ 22
- తత్ర శయ్యాగృహే రమ్యే శేషమంచకశాయినమ్
లక్ష్మ్యా సమేతం దేవేశం దదర్శ స భృగుస్తదా ॥ 23
- తతాడోరసి గోవిందం భృగుః పాదతలేన తమ్
తాడ్యమానో హరిః సాక్షాత్ ఉత్థాయ వినయాన్వితః ॥ 24
- పపాత భగవాన్ భక్త్యా ఋషిపాదసరోరుహే
ఆలిలింగేఽథ భక్త్యైవ చోవాచ ఋషిపుంగవమ్ ॥ 25

భృగుం ప్రతి శ్రీవైకుంఠనాథోక్తవినీతవచనమ్

శ్రీభగవాన్ -

- 'కిమర్థం త్వమృషిశ్రేష్ఠ! మచ్ఛరీరం కఠోరకమ్
అతాడయోఽజరాయుక్తమభేద్యం దేవమానవైః ॥ 26
- వజ్రాదష్టగుణాం విద్ధి మచ్ఛరీరే కఠోరతామ్
కిమర్థం తాడితం విప్ర! కోమలాంఘ్రితలేన తత్ ॥ 27
- పాదౌ తే కోమలౌ దివ్యౌ మచ్ఛరీరసమాగమాత్
కియద్దుఃఖం సమాపన్నౌ న జానామి ద్విజోత్తమ!' ॥ 28
- ఇత్యుక్త్వా ద్విజపాదౌ తౌ ప్రక్షాళ్యోష్ణోదకేన వై
దధార శిరసా భక్త్యా విప్రపాదోదకం శుభమ్ ॥ 29

- జగృహే సకుటుంబశ్చ సర్వలోకం విడంబయన్
'విబుధా దర్శనేనైవ పునంతి చ జగత్త్రయమ్'
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన ఋషిశ్చాగాధ్ధరాతలమ్ ॥ 30

భగవతో భృగుకృతసాత్త్వికదేవతాత్వసమర్థనమ్

- ఋషీణామగ్రజాతీనాం సభాయాం స ఋషిస్తదా
బోధయామాస తాః సర్వా 'హరిః సర్వోత్తమః స్వయమ్ ॥ 31
- హరిః సర్వోత్తమః సాక్షాద్రమా దేవీ తదంతరా
తదథో విధివాణ్యౌ చ తదధః శర్వపూర్వకాః ॥ 32
- ఏవం తరతమా జ్ఞేయాః సురదైత్యనరేషు చ'
ఇత్యేనం బోధితా విప్రాః భృగుణా తత్త్వవేదినా
హరిం నిశ్చిన్త్య సర్వేశం చక్రుస్తస్మై మఖార్పణమ్ ॥ 33

భృగుపాదాహతికుపితాయాః లక్ష్మ్యాః కరవీరపురగమనమ్

- తతస్తు భగవాన్ దేవః ఏకాంతే నిజమందిరే
సార్థం చ రమయాఽతిష్ఠత్ తదోవాచ రమా హరిమ్ ॥ 34

శ్రీరామా -

- 'గచ్ఛామి దేవదేవేశ! త్యక్త్వా త్వాం జగదీశ్వర!
తాడితోఽసి జగన్నాథ! ఋషిణా త్వం జగన్మయః ॥ 35
- మదాలింగస్థలే దేవ! పాదేనైవ జగత్పతే!
కరవీరపురం దివ్యం గచ్ఛామి గరుడధ్వజ' ॥ 36
- ఇతి ప్రేమ్ణా చ కలహం కృత్వా తు హరిణా సహ
రమా జగామ తక్షేత్రం కరవీరపురాహ్వయమ్ ॥ 37

లక్ష్మణస్వేషణార్థం శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

- యదా గతా మహాలక్ష్మీః తదా నారాయణో హరిః
 'అష్టావింశతిమే ప్రాప్తే ద్వాపరాంతే కలౌ యుగే
 యస్మిన్ దేశే యదా ప్రేమకలహోఽస్యాః ప్రశామ్యతి ॥ 38
- కర్మణా యేన చ యతా తత్తథా చ కరోమి తత్
 ఇతి సంకల్ప్య గోవిందో లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 39
- మాయావీ పరమానందం త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్
 గంగాయా దక్షిణే దేశే యోజనానాం శతత్రయే ॥ 40
- సువర్ణముఖరీ నామ నదీనాం ప్రవరా నదీ
 శుకస్య వరదా పుణ్యా హ్యగస్త్యమునిపూజితా ॥ 41
- తస్యా ఏవోత్తరే తీరే క్రోశార్థద్వయమాత్రతే
 శ్రీవేంకటగిరిర్నామ వర్తతే పుణ్యకాననః ॥ 42
- సువర్ణగిరిపుత్రస్తు సర్వతీర్థసమన్వితః
 సాక్షాచ్ఛేషావతారోఽసౌ సర్వధాతువిరాజితః ॥ 43
- వైకుంఠసదృశో దివ్యో నారాయణసమాశ్రయః
 శేషమారుతసంవాదాత్ ఆగతః పుణ్యకాననః ॥ 44
- యోజనత్రయవిస్తీర్ణః త్రింశద్యోజనమాయతః
 వదనం వేంకటగిరిః సృసింహాద్రిశ్చ మధ్యమః ॥ 45
- శ్రీశైలః పుచ్చభాగస్థః సర్వక్షేత్రమయో గిరిః
 సర్వవృక్షసమాకీర్ణః సర్వధాతువిభూషితః ॥ 46

- కుందమందారపనసప్లక్షోదుంబరకింశుకైః
 పిచుమందైః పారిజాతైః తింత్రిణీజంబుమండలైః ॥ 47
- సరలైశ్చ మహావృక్షైః కృష్ణాగరుభిరంచితః
 తాలహింతాలపున్నాగైః దేవదారుభిరాశ్రితః ॥ 48
- హంసకారండవాకీర్ణః బకకోకశుకైర్యుతః
 కపోతైః క్షీరహంసాద్వైః మృగషండైశ్చ భూషితః ॥ 49
- సింహశార్దూలశరభక్రోడమాతంగవానరైః
 జంబుకైశ్చైవ భల్లూకైః కస్తూరీమృగమాహిషైః ॥ 50
- ఉరగైర్వాల్మీకిభైశ్చ గోమాయుభిరపి శ్రితః
 మల్లికామాలతీజాతినంద్యావర్తైర్విరాజితః ॥ 51
- చంపకాశోకపున్నాగ కేతకైః స్వర్ణకేతకైః
 ఏవం మనోహరః శ్రీమాన్ పర్వతః పుణ్యకాననః ॥ 52
- తరవో దైవతగణాః మృగాశ్చ ఋషిపుంగవాః
 పితరః పక్షిణః సర్వే పాషాణా యక్షకిన్నరాః ॥ 53
- ఏవం ప్రభావోఽస్య గిరీంద్రజన్మనః
 శ్రీవేంకటాద్రేస్తు హరేస్తథైవ ।
 జానంతి న బ్రహ్మశివేంద్రపూర్వకాః
 అత్యల్పవీర్యా మనుజాస్తు కిం పునః? ॥ 54
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
 భగవతః శ్రీవైకుంఠాద్వేంకటాచలాగమనవర్ణనం నామ

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్

శతానందః -

- తస్యోపరి వరా దివ్యా స్వామిపుష్కరిణీ శుభా
మత్స్యకచ్చపసంబాధా జలకుక్కుటభూషితా ॥ 1
- శింశుమారగణాకీర్ణా మండూకస్వరహుంకృతా
తీరజైర్వక్షసంఘైశ్చ తుంగైరాచుంబితాంబరా ॥ 2
- గంగాదిసర్వతీర్థానాం జన్మభూమిర్విరాజతే
తస్యాం యే స్నాంతి మనుజాః తే ధన్యాః పుణ్యవర్ధనాః ॥ 3
- ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే
కాంక్షంతి విబుధశ్రేష్ఠాః మజ్జనం తజ్జలై శుభే ॥ 4
- కాంక్షంతి మనుజాః స్నానం ఇతి భోః! కిం వదామి తే
యేఽత్ర శ్రాద్ధాదికర్మాణి పితౄణాం కుర్వతే ద్విజాః ॥ 5
- తేషాం చ పితరస్తుష్టాః సృత్యంతి హరిమందిరే
జన్మనా కిమనేనేహ వృద్ధేన భవతామహో ॥ 6
- స్నానదానేన తత్తీర్థే మనుజా భాగ్యశాలినః
శంఖో నామ సృపః కల్పిత స్నానమాత్రేణ రాజ్యగః ॥ 7
- పురా నారాయణో నామ బ్రాహ్మణోఽంగిరసః సుతః
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే మహిమ్నా స్నానజేన హి ॥ 8

- వరం లబ్ధ్వా హరిం దృష్ట్వా జగామ హరిమందిరమ్
రామోఽపి తత్ర స్నానేన హృతాం సీతామగాత్పురా ॥ 9
- ఏవం తీర్థవరా తత్ర స్వామిపుష్కరిణీ శుభా
తస్యాః పశ్చిమదిగ్భాగే వరాహవదనో హరిః ॥ 10
- ధరామాలింగ్య వల్మీకే ఆస్తే పిప్పలరాజితే
త్రికోటితీర్థజాతానాం జన్మస్థానం స భూధరః ॥ 11
- ఏనం గిరవరం ప్రాప్య భగవాన్ వేంకటాచలమ్
వైకుంఠాదధికం మత్స్యా విచచార తతస్తతః
న ప్రాప కించిదాస్థానం గూహనార్థం రమాపతిః ॥ 12
- శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థపశ్చిమతీరస్థవల్మీకప్రవేశప్రకారః
- ఇత్థం విచార్యమాణే తు స్వామిపుష్కరిణీతటే
దక్షిణే విమలం దివ్యం వల్మీకం దృష్ట్వాన్ ముదా ॥ 13
- తింత్రిణీవృక్షమూలస్థం భగవాన్ జగదీశ్వరః
మత్స్యేదం పరమం స్థానం తత్ర లీనోఽభవద్ధరిః
ఏవం దేవే స్థితే తత్ర విగతం వత్సరాయుతమ్ ॥ 14
- అతీతే ద్వాపరే దైవ త్వష్టావింశతిమే కలౌ
అతీతే వత్సరే కల్పిత చోళరాజో నృపోత్తమః ॥ 15
- అవతారం సమాపన్నో నాగకన్యోదరే తథా
తస్మిన్కౌసతి భూఖండం బహుపుణ్యఫలప్రదమ్ ॥ 16
- బహుక్షీరప్రదా గావః పుత్రా వై పితృవత్సలాః
కాలే వవర్ష పర్జన్యః సస్యా వై బహుధాన్యదాః ॥ 17

- నార్యః పతివ్రతాః సర్వాః పురుషాశ్చ సతీవ్రతాః
ఇత్థం శాసతి రాజ్ఞస్మిన్ జనా ఆనందతత్పరాః ॥ 18
- అకాశనృపగృహే బ్రహ్మాదీనాం ధేన్వాదిరూపేణ స్థితిః**
- తస్మిన్ కాలే విధిః సాక్షాత్ ధేనురూపం సమాశ్రితః
బ్రహ్మ ధేనోః పాలికాఽభూత్ గోపాలీ కమలాఽలయా ॥ 19
- సాక్షాద్రుద్రో వత్సరూపీ తాభ్యాం చేయం సమాగతా
పశ్యంతీ పతిమార్గం తు చోళరాజం సమభ్యగాత్ ॥ 20
- చోళరాజగృహం ప్రాప్య సా మౌల్యేన సవత్సకామ్
విక్రీయ గాం మహాలక్ష్మీః జగామ నిజధామ చ ॥ 21
- గృహీత్వా తాం మహీపాలో ముదమాస ప్రియాన్వితః
బహుక్షీరప్రదాం తాం సః పుత్రార్థమకరోత్తదా ॥ 22
- తతో ధేనుసహస్రేణ సాకం శ్రీవేంకటాచలే
సా గౌర్జగామ నిత్యం తు రమానాథం విచిన్వతీ ॥ 23
- తత్ర తత్ర సమాజిఘ్రన్ భూధరేంద్రే వృషాకపిమ్
విచినోతి స్మ సర్వత్ర ధేనురూపీ విధిస్తదా ॥ 24
- తతః కాలేన మహతా స్వామిపుష్కరిణీతటే
వల్మీకస్తం హరిం జ్ఞాత్వా తుతోష మనసా విధిః ॥ 25
- సమసించచ్చ వల్మీకం సమంతాత్ క్షీరధారయా
తదాప్రభృతి నిత్యం తు రాజధేనుగణైః సహ ॥ 26
- తత్ర గత్వా చ భక్త్యైవ వల్మీకే క్షీరసేచనమ్
జగన్నాథస్య సంప్రీత్యై ధేనురూపీ పితామహః ॥ 27

- చకరానుదినం గేహే నైవ క్షీరం దదౌ తదా
చిరమేవం గతే కాలే చోళరాజసతీ స్వయమ్ ॥ 28
- ధేనుపాలం సమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్
'గవాం పాలక! దుర్బుధే! పయోఽస్యాః కిం కరోషి రే? ॥ 29
- కిం త్వం భుంక్షేఽథ వా వత్సో భుంక్తే? తద్వద మే ద్రుతమ్'
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా గోపాలో భయవిహ్వలః
ఉవాచ వచనం మందం రాజభార్యాం సగద్గదమ్ ॥ 30
- గోక్షీరపాయినం శ్రీనివాసం ప్రతి గోపాలకృతతాదనమ్**
- 'స జానేఽహం చ తత్కర్మ న మయా పీయతే పయః
స్వయం పిబతి వా ధేనుః వత్సో వేతి న విద్యుహే ॥ 31
- సత్యం వచనమేతద్ధి విచారం కురు భామిని!
ఇతి గోపవచః శ్రుత్వా సా సతీ విహ్వలేక్షణా ॥ 32
- తాడయామాస తం గోపం రజ్జుభిశ్చర్మనిర్మితైః
తతః పరదినే ప్రాప్తే తాడితో రాజభార్యయా ॥ 33
- కంఠాఙ్గిబద్ధరజ్జుం తాం త్యక్త్వా తత్పుష్పతో యయా
ధేనుః ప్రాప్యాథ వల్మీకం దివ్యం తద్ధరిమందిరమ్ ॥ 34
- అభ్యషించత్ పయోభిశ్చ స్వపయోధరసంభవైః
తాం దృష్ట్వా ధేనుపః కోపాత్ కుఠారం హస్తమాత్రకమ్ ॥ 35
- ఉద్భృత్య తరసా తస్యాః వధోద్యోగం సమాచరత్
తదా వల్మీకగః స్వామీ వాత్సల్యం దర్శయన్ హరిః ॥ 36

- ‘స్వభక్తహాసనం లోకే స్వాత్మార్థం సహతే తు యః
స ఏవ నరకం భుంక్తే యావదాచంద్రతారకమ్ ॥ 37
- మదర్థే చ కుఠారేణ హనిష్యతి చ గాం ఖిలః’
ఇతి మత్స్యా రమాకాంతః శ్రీనివాసో నిరామయః ॥ 38
- ‘తుళసీదళమాత్రేణ మామకేనైవ యః పుమాన్
పూజయేద్భక్తిభావేన తం రక్షామీతి మత్పణః ॥ 39
- ఇయం తు భక్త్యా మాం నిత్యం సించతి క్షీరధారయా’
ఇత్థం విచార్య గోవిందః తత్ప్రహారం నిగృహ్య చ ॥ 40
- స్వయం జగ్రాహ తం ఘాతం మౌలౌ స్వే చ జగత్పతిః
కుఠారేణాతితీక్ష్ణేన తాడితే వేంకటేశ్వరే ॥ 41
- శిరఃస్ఫోటం సమాపన్నే కుఠారేణ తదోత్థితా
సప్తతాళప్రమాణేన రక్తవృద్ధిరభూత్తదా ॥ 42
- స తం కోలాహలం దృష్ట్వా గోపాలో మరణం యయా
హతే గోపే తదా సా గౌః అవరుహ్య గిరేస్తటాత్ ॥ 43
- రాజానం సమనుప్రాప్య వత్సహీనేన దుఃఖితా
లుంఠనం పరిచక్రేఽథ రాజాగ్రే రాజమందిరే ॥ 44

మృతగోపవిలోకనార్థం శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్

- తాం దృష్ట్వా విహ్వలాం గాం నః లుఠంతీం చారమబ్రవీత్
‘కిమర్థం లుఠతీయం గౌః త్యక్తా గోసంతతిః కుతః? ॥ 45
- గవా సార్థం గచ్ఛ చార! మేలయైనాం గవాం గణే’
ఇతి రాజ్ఞా సమాజ్ఞప్తః చారస్తత్పుష్పతో యయా ॥ 46

- ఆరుహ్య వేంకటగిరిం వల్మీకాగ్రముపాశ్రితః
పతితం ధేనుపం దృష్ట్వా వల్మీకాగ్రాత్ సముత్థితామ్ ॥ 47
- రక్తవృద్ధిం ఘోరతరాం సప్తతాళప్రమాణికామ్
సంవీక్ష్య నృపచారోఽథ జగామ నృపమందిరమ్ ॥ 48
- చారస్తమానమ్య నరేంద్రసన్నిధౌ గోపాలకృత్యం సకలం జగాద
గోపాలఘాతేన కృతం సరక్తం వల్మీకరంద్రం తమువాచ దీనః ॥ 49
- రక్తవృద్ధిం తతః శ్రుత్వా రాజా విస్మితమానసః
ఆరుహ్య నరయానం చ శీఘ్రమాగాత్ వృషాచలమ్ ॥ 50
- వల్మీకస్యాంతికే స్థిత్వా స ఇదం వాక్యమబ్రవీత్
‘కిమిదం భోః మహత్కష్టం కేన పాపేన వై కృతమ్ ॥ 51
- ధేనుపాలస్య మరణం వల్మీకం రక్తపూరితమ్
గవా వృత్తాంతకథనం కిమిదం వేంకటాచలే’
ఇతి రాజవచోఽశ్రౌషీత్ వల్మీకస్థో జగత్పతిః ॥ 52
- ఉద్బిద్య వల్మీకమనంతవీర్యవాన్ అనంతశైలేంద్రతలం సమాశ్రితః
శ్రీస్వామితీర్థస్య చ దక్షిణే తటే వల్మీకగః శ్రీభగవానువాచ ॥ 53
- సగద్గదోత్కంఠసమాకులాననః
సరక్తబాష్పోదకపూర్ణలోచనః
చోళం నృపేంద్రం బహునిష్ఠురం గిరా
సశంఖచక్రప్రతిమాం సమాశ్రితః ॥ 54

నృపం ప్రతి వల్మీకనిర్గతశ్రీనివాసశాపః

శ్రీభగవాన్ -

‘పాపిష్టోఽసి దురాచార! రాజ్యగర్వమదోన్నత!
అనాథం భక్తహీనం మాం దరిద్రం వనచారిణమ్ ॥ 55

పితృమాతృవిహీనం చ భార్యాబంధువివర్జితమ్
సుభ్రాతృహీనం కుటిలః కురారేణాసిధారిణా ॥ 56

అతాడయత్ నృపశ్రేష్ఠ! తద్దుఃఖమతులం హ్యభూత్
ధేనుపాలాయుధాఘాతాఞ్జాతం దుఃఖం మహద్భృతమ్ ॥ 57

శిరో భిన్నం ధేనుపేన దయాహీనేన దుర్మతే!
యజమానో గృహే యస్తు న విచారపరో భవేత్ ॥ 58

స్త్రీపుత్రాద్యైః కృతం కర్మ తస్యానిష్ఠకరం విదుః
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ దేవః శశాప నృపపుంగవమ్ ॥ 59

‘పిశాచో భవ దుర్బుధ్దే! మద్దుఃఖాధానకర్మణా’
ఇత్థం శస్త్రో నృపశ్రేష్ఠః పతితః శాపమూర్ఛితః
ముహూర్తాంతే సముత్థాయ ప్రోవాచ జగదీశ్వరమ్ ॥ 60

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
స్వామిత్తీర్థపశ్చిత్తీర్థస్థవల్మీకాత్ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనం
నామ తృతీయోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

-----o-----

నృపం ప్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతూపన్యాసః

రాజా -

‘కిమర్థమశపో దేవ! మాఽపరాధవివర్జితమ్
అవిచార్య జగన్నాథ! కిం మయాఽఽచరితం తవ ॥ 1

న జానేఽహం కించిదపి దుఃఖదం తే రమాపతే!
హా కష్టమతులం ప్రాప్తం కథమత్ర జగత్పతే! ॥ 2

ఇతి తేన స విజ్ఞప్తః శ్రీనివాసోఽతిదుఃఖితః
ఉవాచ మందం వచనం రాజానం శాపమూర్ఛితమ్ ॥ 3

శ్రీనివాసః -

పాపిష్టోఽహం దురాచారోఽస్త్రివిచారీ నృపోత్తమ!
అఞ్జానేనాతిదుఃఖేన వృధా శాపో మయాఽర్చితః ॥ 4

తథాఽపి మాం విదుర్దేవాః భగవంతం సనాతనమ్
యతోఽతో మద్వచః సత్యం మద్భక్తా మాముపాసతే ॥ 5

మచ్ఛాపో హ్యసృతో న స్యాత్ ఇతి వేదవిదో విదుః
భక్తవాత్సల్యదోషేణ దుఃఖితోఽహం భవామి చ ॥ 6

యావత్కలియుగం తిష్ఠేత్ తావద్దుఃఖీ భవాన్ నృప!
ఉభౌ దుఃఖం సమాపన్నౌ సత్యసంకల్పదోషతః ॥ 7

భవిష్యతి నృపశ్రేష్ఠ! ఆకాశ ఇతి నామవాన్
సోఽపి మే దాస్యతే కన్యాం నామ్నా పద్మావతీం శుభామ్ ॥ 8

- కన్యాదానస్య కాలే చ దదాతి వరదక్షిణామ్
కిరీటం శతభారం చ రత్నవజ్రసమాకులమ్ ॥ 9
- శుక్రవారే తు సాయాహ్నే కిరీటం ధారయామ్యహమ్
కిరీటధారణే స్యాతాం నేత్రే మే జలపూరితే ॥ 10
- ఘటికాషట్కమాత్రం తే సుఖం తత్ర భవిష్యతి
ఇతి కాలావధిం కృత్వా రాజ్ఞః స్వస్య చ మాధవః ॥ 11
- సుఖస్య కాలం సంసూచ్య స్వావతారప్రయోజనమ్
స్వావతారస్య చరితం కలౌ కన్యాపరిగ్రహమ్ ॥ 12
- ఇతి సంభాష్య రాజానం తత్రాస్తే భగవాన్ హరిః
క్షతశాంత్యర్థమాకాంక్షన్ వైద్యశాస్త్రవిశారదమ్ ॥ 13
- గురుం సురపతీనాం చ సస్మార జగదీశ్వరః
ఆగతం చ గురుం దృష్ట్వా 'స్వాషధం వద మే ద్రుతమ్' ॥ 14

భగవత్క్షతాపనోదనాయ గురుకృతకిత్సాప్రకారః

- ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో జీవో జీవవతాం పరః
'క్షీరమౌదుంబరం దేవ! తథా కార్పాసమర్కజమ్ ॥ 15
- మేళయిత్వా రమాకాంత! తత్క్షతోపరి ధార్యతామ్'
ఇత్యేవం గురుణాఽఽజ్ఞప్తః తచ్ఛకార యథోదితమ్ ॥ 16

శ్రీవేంకటాచలస్య అయోధ్యామధురాదితౌల్యవర్ణనమ్

- ఏవం కుర్వన్ రమానాథః తత్ర లీనోఽభవద్ధరిః
కౌసల్యా కీటకగృహం తింత్రిణీ దశదిగ్రధః ॥ 17
- గిరిరూపోఽనుజః సాక్షాత్ అయోధ్యాభూదధిత్వకా
ఇత్థం రామావతారేణ సమాం క్రీడామకల్పయత్ ॥ 18

- వల్మీకం దేవకీ సాక్షాత్ వసుదేవోఽథ తింత్రిణీ
బలభద్రః శేషశైలో మధురాఽభూదధిత్వకా ॥ 19
- స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర యమునా చ వ్యరాజత
యాదవాశ్చ మృగాః సర్వే ఖగా వై గోపికాదయః ॥ 20
- ఏవం శ్రీకృష్ణరూపేణ క్రీడితో వేంకటాచలే
'అరాయికాణే వికటే గిరిం గ' చేతి తం విదుః ॥ 21
- ఏవం వేదమయః సాక్షాత్ గిరింద్రః పన్నగాచలః
ఛన్నవల్మీకదేహాఢ్యో వైకుంఠాదధికో హ్యభూత్ ॥ 22
- సువర్ణముఖరీ నామ నదీ సా విరజా నదీ
వైకుంఠో వేంకటగిరిః వాసుదేవో రమాపతిః ॥ 23
- ముక్తా అజాః పక్షిగణాః ముక్తా రుద్రా మృగోత్తమాః
సనత్కుమారప్రముఖాః వానరాద్యా ద్విజోత్తమాః ॥ 24
- మానుషం జన్మ చాస్థాయ యః పుమాన్ వేంకటాచలమ్
గంతుమిచ్ఛతి ధర్మిష్ఠః తేన సర్వమనుష్ఠితమ్
ప్రీతో భవేద్రమానాథః సర్వదేవనమస్మతః ॥ 25
- శ్రీవేంకటాద్రేర్మహిమానముత్తమం
జానంతి న బ్రహ్మశివేంద్రపూర్వకాః ।
కిమల్పవీర్యామనుజాస్తమోగతాః
జానంతి విష్ణోః స్థలమద్భుతం హి తత్ ॥ 26
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే నృపతిం
ప్రతి శ్రీనివాసకృతశాపహేతూపన్యాసాదివర్ణనం
నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

అథ పంచమోఽధ్యాయః

-----౦-----

పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతః

ఋషయః -

- ‘సూత! సూత! మహాభాగ! సర్వశాస్త్రవిశారద!
శ్రుతం శ్రీవేంకటేశస్య మాహాత్మ్యం పాపనాశనమ్ ॥ 1
- అవతారప్రభావశ్చ చోళరాజనిబంధనమ్
వైకుంఠాచ్చైవాగమనం చరితం లౌకికం పరమ్ ॥ 2
- కృపాలోఽసిదయాసారః శిష్యప్రీతిపరాయణః
తత్కల్యాణవిధిం బ్రూహి కో వాఽఽకాశస్మిపోత్తమః ॥ 3
- కథం పుత్ర్యభవత్పూర్వం కథం జామాతృతాం గతః
యోగినాం మనసాఽచింత్యః శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 4
- తత్త్వేన బ్రూహి భగవన్! సాంగం వైవాహికం శుభమ్
యః పుమాన్ వేంకటేశస్య మహిమక్షీరసాగరే
స్నానాచారపరో నిత్యం స ధన్యః పుణ్యవర్ధనః’ ॥ 5
- ఏవం మునీనాం వచనం నిశమ్య
సూతో నితాంతం నిజశిష్యసంఘాన్
ఉవాచ భక్త్యా హృతినమ్రదేహః
సాధ్విత్వసౌ తాన్ కృపయాఽభినందన్ ॥ 6

శ్రీసూతః -

- శృణ్వంతు మునయః సర్వే భక్తిభావేన సంయుతాః
పన్నగాచలనాథస్య కన్యాసంగ్రహణం శుభమ్ ॥ 7

- కదాచిద్వేంకటేశస్తు స్వాషధార్థం స్వయం హరిః
గమనాభిముఖో భూత్వా నిర్జగామారుణోదయే ॥ 8
- తస్మిన్ కాలే వరాహస్తు మృగయాయాం స సూకరః
శ్యామాకహారిణం జిత్వా దైత్యం వృషభనాయకమ్ ॥ 9
- సమాగచ్ఛత్తదా దేవో వేంకటేశం దదర్శ సః
గర్జంతః ‘కోఽసి కోఽసీతి’ సూకరాస్తత్ర చాఽయయుః ॥ 10
- తాన్ దృష్ట్వా జగదీశస్తు తత్ర లీనోఽభవద్ధరిః
లీనం తం వేంకటే దృష్ట్వా వరాహవదనో హరిః ॥ 11
- వైకుంఠాదాగతం మత్వా వేంకటేశం శ్రియః పతిమ్
ఉవాచ వచనం దేవం ధైర్యమాలంబ్య బుద్ధిమాన్ ॥ 12
- సోఽపి శ్వేతవరాహం తం జానన్ వల్మీకతస్తదా
నిరీక్షమాణః సోత్కంఠం నిర్గత్యోత్తరమభ్యధాత్ ॥ 13
- తతోఽన్యోన్యవిలోకోత్థబాష్పనందిగ్ధలోచనౌ
క్రోడనారాయణౌ సాక్షాత్ రూపద్వంద్వవిరాజితౌ ॥ 14
- ఊచతుర్భాషణం చోభౌ కృతలోకవిడంబనౌ
తయోస్తదద్భుతం కర్మ దృష్ట్వా బ్రహ్మపురోగమాః
వపుషః పుష్పవర్షాణి క్రోడనారాయణోపరి ॥ 15
- ‘యథాయుగం యథాదేశం యథాకాలం యథావయః
తథాఽవతారమాకాంక్షన్ రమతే ప్రాకృతో యథా’ ॥ 16
- ఏవం వదంతః సురపుంగవాస్తే విచిత్రమాయాం జగదీశచేష్టామ్ ।
స్తువంత ఊచుస్తమనంతవీర్యం అనంతశైలం చ రమాపతిం చ ॥ 17

శ్రీవరాహానుజ్ఞాయా శ్రీనివాసస్య శేషాచలప్రాప్తిః

ఇత్యన్యోన్యం భాషమాణౌ సాక్షాన్నారాయణానుభౌ
సకౌతుకం చ సంవీక్ష్య స్తుత్వా స్వం స్వం పదం తతః ॥ 18
గతే దేవగణే తత్ర వరాహో హరిమబ్రవీత్

శ్రీవరాహః -

‘త్యక్త్వా వైకుంఠలోకం తు కిమర్థం త్వమిహాగతః’ ॥ 19
తద్వదస్వ మహాభాగ! జగదానందకారణ!
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో న్యగదత్కీలరూపిణా ॥ 20

శ్రీనివాసః-

‘భృగోరంఘ్రిప్రపాతాచ్చ రమా కొల్వాపురం గతా
తేన దుఃఖేన సంతప్తః త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్ ॥ 21
ఆగతోఽస్మి ధరాకాంత! వలీకే తవ దక్షిణే
నివసంతం చ మాం దేవ! ధేనుపాలో హ్యతాడయత్ ॥ 22
కురారేణాసిధారేణ తత్త్వతం మాం ప్రబాధతే
ఔషధార్థం వరాహాత్మన్! గచ్ఛామీహ నిరంతరమ్ ॥ 23
దైవేన దృష్టవానస్మి త్వామద్యేహ ధరాధరమ్
అత్రైవ నివసామీతి సంకల్పో మమ వర్తతే ॥ 24
స్థలం దేహ్యవనీకాంత! యావత్కలియుగం భవేత్
ఇతి తేన స విజ్ఞప్తో వరాహవదనో హరిః ॥ 25
ఉవాచ వచనం దేవః ‘స్థలం మౌల్యేన గృహ్యతామ్’
ఇతి వాక్యం తతః శ్రుత్వా ప్రోవాచ మధురం వచః ॥ 26

‘ప్రథమం దర్శనం చ స్యాత్ నైవేద్యం క్షీరసేచనమ్
ఇదమేవ పరం ద్రవ్యం దదామి కరుణానిధే ॥ 27
దాస్యామి యత్తే భూకాంత! తదంగీకురు మాధవ!
వరం ద్రవ్యమిదం తాత! కృపాం కురు కృపానిధే! ॥ 28
ఇత్యుక్తో హరిణా పోత్రీ హరయే స్థానకాంక్షిణే
తదా దదౌ స్థలం పాదశతమాత్రం రమాపతేః ॥ 29
పరస్పరం వినోదేన కుర్వాణావేకరూపిణౌ
మోహనార్థమభక్తానాం భక్తానాం భక్తిసిద్ధయే ॥ 30
సంక్రీడాతే వేంకటేశక్రోడరూపౌ సురోత్తమౌ
తదారభ్య ధరాకాంతో వకుళాం పాకకారిణీమ్ ॥ 31
అర్చయామాస దేవస్య సేవార్థం వేంకటేశితుః
భోజనార్థం రమేశస్య శ్యామాకాన్నం నిరంతరమ్ ॥ 32
సమధు ప్రేషయన్నిత్యం తయా వకుళమాలయా
సా బాలా భక్తినిరతా శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ॥ 33
అన్నపానౌషధాద్యైశ్చ పాదసంవాహనాదిభిః
పూజయామాస గోవిందం శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 34

ఋషయః -

శ్రుతం సూత మహాభాగ! దేవాగమనముత్తమమ్
న శ్రుతం శ్రీవరాహస్య ప్రథమం దర్శనే ఫలమ్ ॥ 35

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య కల్యాణం శుభదం మహత్
పునః శ్రీవేంకటగిరౌ వాసః శ్రీశార్ఙ్గధారిణః
వకుళా సేవికా ప్రోక్తా కా సా పూర్వం వదస్వ నః ॥ 36

వకుళమాలికాఖ్యభగవత్పురిచారికాపూర్వజన్మవృత్తాంతః

శ్రీసూతః -

పురా యశోదా వకుళా కృష్ణస్య జననీ హ్యభూత్
అదృష్టానంతరూపస్య కృష్ణస్య తనయస్య సా
కల్యాణం సుఖదం స్వస్య తదయాచత తం హరిమ్ ॥ 37

యశోదా -

‘మనః సీదతి మే కృష్ణ! తవ కల్యాణవీక్షణే
దర్శయస్వ రమానాథ! యశోదానందవర్ధన! ॥ 38
కల్యాణాది మహాపుణ్యం పావనం చరితం తవ
తయేత్యుక్తో రమానాథః సోఽవదన్మధురం వచః ॥ 39

శ్రీభగవాన్ -

జన్మన్యనంతరే దేవి! తావకీనం మనోరథమ్
శ్రీకైలే పూరయిష్యామి కించిత్కాలాదనంతరమ్ ॥ 40
దేవేనేత్థం దత్తవరా సాఽత్యజత్తేన హేతునా
కలేవరం తు కల్యాణీ యశోదా నందవల్లభా ॥ 41
తస్యాః ప్రీత్యై వాసుదేవో హ్యష్టావింశే కలౌ యుగే
ఆవిర్భూయ యశోదాయాః తోషకైర్గుణకర్మభిః ॥ 42

క్రీడన్నాస్తే జగద్యోనిః నిర్దోషోఽపీశ్వరోఽపి చ
దైత్యానాం వంచనాయైవ సురాణాం ముక్తిహేతవే ॥ 43

స్వభక్తానాం హితార్థాయ విరక్తానాం విశేషతః
ముక్తిమాపదయన్ దేవః క్రీడతే ప్రాకృతాఽకృతిః ॥ 44

ఇత్యేవం కారణదేవ యశోదా వకుళాఽభవత్
సా కరిష్యతి కల్యాణం హరేర్వేంకటవాసినః ॥ 45

కిమలభ్యా హరౌ తుష్టే జ్ఞానవిజ్ఞానసంపదః
కశ్చిద్దేవం పూజయతి కశ్చిద్దేవేన పూజ్యతే ॥ 46

హనూమతా పూజితోఽపి స్వయమర్జునమర్చతి
కో వర్ణయేద్ధరేః క్రీడాం విచిత్రాం జనపావనీమ్ ॥ 47

నిత్యశుద్ధస్య వై విష్ణోః యతోఽముష్మాభివందనే
కృతే పుణ్యమృషీణామప్యకృతే దోషసంగ్రహః ॥ 48

తస్మాత్పూజ్యో హరిః సర్వైః ఋషిభిస్తత్ప్రకోవిదైః
పితృభిర్భూమిపైర్విప్రైః మానవైః రాక్షసైర్వైః ॥ 49

కలౌ కలుషచిత్తానాం పాపాచారరతాత్మనామ్
రక్షణార్థం రమాకాంతో రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 50

దైత్యానాం మోహనార్థాయ సురాణాం మోచనాయ చ
క్రీడతే బాలకైర్బాలో జగత్పాలకబాలకః ॥ 51

జగన్మోహనసౌందర్యలీలామానుషవిగ్రహః
నైతద్రూపం కృతం దేవైః స కృతం విశ్వకర్మణా ॥ 52

స్వేచ్ఛయా క్రీడతే తత్ర స్వేచ్ఛారూపవిరాజితః
క్షేత్రస్య మహిమా దివ్యః తథా తీర్థస్య వైభవమ్ ॥ 53

తత్ర సాక్షాద్రమాకాంతః కిం తత్ర సుకృతం కృతమ్?
బహుజన్మార్జితైః పుణ్యైః లభ్యతే క్షేత్రదర్శనమ్ ॥ 54

తత్రాపి వేంకటగిరేః దర్శనం ముక్తిదం పరమ్
దుర్లభం దేవసంఘానాం మనుష్యాణాం తు కా కథా? 55

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతాదివర్ణనం నామ

పంచమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

-----o-----

మృగయావిహారోద్భుక్త శ్రీనివాసాలంకారవర్ణనమ్

శ్రీసూతః -

స కదాచిద్రమేశస్తు చింతయామాస వై హయమ్
మనసా చింత్యమానే తు హయః ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ 1

వాయురశ్వత్వమాపన్నో రజ్జుస్తత్త్వాభిమానినీ
ఉపాసర్పత్స్వయం లక్ష్మీః తతోఽశ్వం తం స పూజయన్ ॥ 2

తస్యోపరి సమాతిష్ఠత్ సర్వాభరణభూషితః
శుభ్రవస్త్రం పంచదశహస్తం బిభ్రత్తథోపరి ॥ 3

కాంచీం బద్ధ్వా రమాకాంతః కాంచీదామవిభూషితః
శుభ్రవర్ణం చోత్తరీయం పంచహస్తం తథాఽదధత్ ॥ 4

ఆదర్శాలోకితే వక్త్రే ధృత్వా శుభ్రాం చ మృత్తికామ్
తన్మధ్యే కుంకుమేనాపి తిలకం సుమనోహరమ్ ॥ 5

పూగీఫలం చ తాంబూలం చూర్ణనిక్షేపపాత్రకమ్
కర్పూరవాసితైః పూగకాచైర్జాతీఫలైః శుభైః ॥ 6

లవంగైః పత్రసమ్మిశ్రైః గర్భితాం రత్నపేటికామ్
ఆదర్శమృత్తికాం శుభ్రాం తథా కుంకుమభాజనమ్ ॥ 7

స్వర్ణనిర్మితవస్త్రేణ బద్ధ్వా తు కటిమధ్యతః
స్వర్ణయజ్ఞోపవీతాంగః కంఠాభరణభూషితః ॥ 8

కంకణాంకితదోర్భ్యాం చ సంపూర్ణవరగాత్రకః
భుజకీర్త్యా రత్నమయ్యా రాజమానోఽంగులీయకైః ॥ 9

- కుంకుమాక్షసుగంధేన లిప్తోరోబాహురంజితః
కబరీకృతకేశేషు రక్తవస్త్రం సువేష్ట్య చ ॥ 10
- లంబితైః పుష్పజాలైశ్చ స్కంధగైః పరిభూషితః
సువర్ణరత్నసంబద్ధపాదుకాగూహితాంఘ్రికః ॥ 11
- ధనుర్బాణధరః శ్రీమాన్ సాక్షాన్మన్మథమన్మథః
ఏవం మనోహరం రూపం ధృత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥ 12
- హయం రత్నసమాకీర్ణైః ఉపబర్హైర్విభూషితమ్
సువర్ణతిలకోల్లాసివక్త్రం వాయుమనోజవమ్
నీలవర్ణం పాండుపాదం హస్తపంచదశోన్నతమ్ ॥ 13
- ఆరుహ్య దేవమణ్యాదిసర్వలక్షణసంయుతమ్
అవరుహ్య గిరిశ్రేష్ఠాత్ మృగయార్థం జగామ సః ॥ 14
- మృగయావిహారసమయే శ్రీనివాసస్య కన్యాదర్శనమ్**
- మృగాన్ బహువిధాకారాన్ సింహశార్దూలజంబుకాన్
మాతంగాన్ శరభాన్ ఘోరాన్ తథా వై మహిషానపి ॥ 15
- జఘాన తాన్ వనే దేవః సంచరన్ స ఇతస్తతః
తత్రైకం హస్తినం దృష్ట్వా మదోన్మత్తం వనేచరమ్ ॥ 16
- తం హంతుమగమత్పుష్టం అనుసృత్య రమాపతిః
స జగామ వనే దూరం భయాద్భీతో వృషాకపిః ॥ 17
- స యోజనార్థం గత్వా తు తత్ర దేవం జనార్దనమ్
దండవత్పతితో భూత్వా శుండాముద్భుత్య గర్జయన్
యదా గతస్తదా కన్యా దృష్టి మార్గముపాశ్రితా ॥ 18

ఋషయః -

- ‘సా కన్యా కస్య సంబద్ధా కిమర్థం వనమాగతా?
కస్యేయం తనయా కన్యా? తద్వదస్య మహామునే!’ ॥ 19
- ఇతి తైశ్చ స విజ్ఞప్తః సూతః పరమధార్మికః
ఉవాచ వచనం భక్త్యా సంతోషోద్బుక్తమానసః ॥ 20

శ్రీసూతః -

- శృణ్వంతు మునయః సర్వే! కన్యాయా జన్మ పావనమ్
పురా తు ద్వాపరస్యాంతే పాండవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 21
- యుద్ధే తు భారతేఽతీతే త్వష్టావింశే కలౌ యుగే
విక్రమార్కాదయో భూపాః స్వర్గలోకం యదా యయుః ॥ 22
- తత్కాలాంతే వత్సరేషు సాహస్రేషు గతేషు వై
చంద్రవంశే నృపః కశ్చిత్ సువీర ఇతి విశ్రుతః ॥ 23
- జజ్ఞే సుధర్మస్తత్పుత్రః తత్పుత్రౌ నృపపుంగవౌ
ఆకాశతొండమానాభౌ జాతౌ లోకయశస్కరౌ ॥ 24
- ధర్మిష్ఠౌ దృఢభక్తౌ తు నారాయణపరాయణౌ
జ్యేష్ఠౌ వియన్ముపః సాధుః కనిష్ఠః తొండమాన్ నృపః ॥ 25
- తొండదేశాధిపౌ భూత్వా శశాస పృథివీమిమామ్
తస్మిన్ శాసతి భూచక్రం ఇదం స్వర్గ ఇవాభవత్
నిరాతంకమభూత్సర్వం జగత్ స్థావరజంగమమ్ ॥ 26
- గావో బహుపయోదాశ్చ నార్యః పతిపరాయణాః
కదాచిత్ పుత్రకాంక్షీ స హ్యేకాంతే భవనే స్థితః
అపుత్రో నృపతిర్దుఃఖాత్ గురుం ప్రోవాచ భక్తితః ॥ 27

పుత్రాలాభేన వియన్ముపానుభూతచింతాప్రకారః

అకాశరాజః -

- ‘అనుభూతమిదం రాజ్యం హస్త్యశ్వరథసంకులమ్
నానాదానమకార్షం చ తీర్థయాత్రాం విశేషతః 28
- నానుభూతం పుత్రసుఖం పితౄణాం ముక్తిదం ద్విజ!
కిం మయాఽఽచరితం పాపం కస్య పుత్రో హతః పురా? 29
- కేన పాపేన విప్రేంద్ర! న ప్రాప్తం పుత్రజన్మ మే
నేత్రాభ్యాం నైవ దృష్టం చ పుత్రస్య ముఖపంకజమ్ 30
- కర్ణాభ్యాం న శ్రుతః శబ్దః పుత్రేణ రుదతా కృతః
ద్విజేంద్రపితృబంధూనాం దుర్గతిశ్చ భవేత్తథా 31
- అపుత్రస్య గతిర్నాస్తీత్యేవం వేదవిదో విదుః
పుత్రేణ రిక్తపాత్రే తు నాన్నం భుక్తం మయా సహ 32
- కృతదోషేణ న మయా కదాచిల్లాలితః సుతః
భూషణాన్యాదరాత్మత్వా న పుత్రోఽలంకృతో మయా 33
- స సంజాతో న మే యః స్యాత్ పుత్రః పితృహితే రతః
సుతార్థం కవచం కృత్వా త్వమేహీతి స నోదితః 34
- పుత్రహీనం చ మాం దృష్ట్వా కర్షంతి యమకింకరాః
‘గచ్ఛ రాజన్! జవేనైవ యమస్య భవంన త్వి’ తి 35
- పాశకుంఠితసర్వాంగః కిము వక్ష్యామ్యపుత్రవాన్?
చిత్రగుప్తేన లిఖితం అపుత్రత్వం మహామతే! 36
- మధగర్భజేన సుకులం మార్జితం తు కదా భవేత్
‘దురాచారోఽసి దుర్బుద్ధిః అపుత్రే’తి యమేన చ 37

- భాషితం వచనం శ్రుత్వా కః పుమాన్ సుఖమాప్నుయాత్?
నష్టదీపోఽతి నైష్ఠుర్యః కష్టోద్భూతకలేబరః 38
- వృధా జాతోఽతిపాపాత్మాఽస్త్వాత్మనో నరకావహః
తంతుహీనం కులం చాపి విగతామ్బుం చ వాపికామ్ 39
- అంగనాం భర్తృహీనాం చ సంతో నిందంతి సంసది
కిం కరోమి మహీదేవ! క్వ గచ్ఛామీహ కా గతిః 40
- కం దేవం శరణం గత్వా భవాద్భిం ప్రతరామ్యహమ్?
రుదంతం పుత్రమాలోక్య కదా ప్రేష్ణా తమాహ్వయే 41
- ఘంటాం చ ప్రతిమాం దత్త్వా పుత్రస్య ఫలకందుకౌ
గజమారోప్య మాం తాత! కుర్వన్ గ్రామప్రదక్షిణమ్ 42
- సభాం గచ్ఛాథ రాజేంద్ర! తథా తాలస్వనేన చ
ఇతి పుత్రేణ సోత్కంఠం కృతాం మంజులభాషిణా 43
- కదాచిదపి నైవాహం శ్రుతవాన్ ప్రార్థనామితి
అజాతపుత్రః శోకేన మూర్ఛామాప మహీపతిః 44
- పునః సంజ్ఞామవాప్యాథ విలలాప సుదుఃఖితః
‘కవచం కారయిత్వా తు శిరోభూషణమవ్యథ 45
- కేశభూషణమత్యర్థం రత్నవజ్రసమాకులమ్
కదాచిదంకమారోప్య న మయాఽలంకృతః సుతః 46
- నోపనీతోఽపి చ ప్రీత్యా సుతో మే పంచవార్షికః
అష్టమే వాఽథ దశమే న కృతో దారసంగ్రహః 47
- బాలస్య జాతకర్మాఽపి నాకార్షం నాపి చాభిధామ్
పుత్రార్జితం ధనం బ్రహ్మన్! నోపజీవితమద్య మే 48

- అభిషిచ్య సుతం రాజ్యే భార్యయా కృతభోజినా
న గతం చ వనం విద్వన్! పారంపర్యక్రమాన్మయా ॥ 49
- అహో దరిద్రస్య మహానుభావ! మే
పుత్రేణ హీనస్య కథం గతిర్భవేత్
వృథా శరీరం ఘటకుడ్యసన్నిభం
జాతం సుధర్మస్య కులే సుపావనే ॥ 50
- మనుష్యాణామనాథానాం దుర్లభం పుత్రజన్మ చ
బహుపుణ్యవశాత్పుత్రో జాయతే మానవోదరే ॥ 51
- కన్యకాఽపి న సంభూతా హ్యస్మాకమతిపాపూనామ్
సత్పుత్రాః క్వ ను జాయేరన్ ధర్మసంతానసంజ్ఞికాః ॥ 52
- వరదాచ్యుత రంగేశ! జగన్నాథ జగద్గురో!
సుబ్రహ్మణ్య సురాధీశ! రామ! కృష్ణ! నమోఽస్తు తే ॥ 53
- వేంకటేశ! రమాకాంత! వరాహవదనాచ్యుత!
నారాయణ! రమాధీశ! కృపాం కురు కృపానిధే! ॥ 54
- సుపుత్రవంతః ఖలు భాగ్యవంతః హ్యపుత్రవంతో భువి దుఃఖవంతః ।
సంసారసింధోస్తరణేఽస్త్రిశక్తః కా మే గతిః కర్మఫలానుభోగినః ॥ 55
- ఏవముక్త్వా మహీదేవం విరరామ మహీపతిః
'పాపిష్టోఽహం దురాచారః పుత్రేణాహం దరిద్రితః ॥ 56
- హా కాన్ లోకాన్ గమిష్యామి క్రూరం వా నరకం గురో
క ఉపాయో మహాప్రాజ్ఞ! పుత్రలాభే ద్విజోత్తమ!'
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా గురుర్వాక్యమువాచ హ ॥ 57

ధరణీతలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తివర్ణనమ్

గురుః -

- 'యజ్ఞం కురు నృపశ్రేష్ఠ! పుత్రస్తేన భవిష్యతి'
గురోర్వాక్యం సమాకర్ణ్య యజ్ఞాయాశోధయద్ధరామ్ ॥ 58
- స్వర్ణలాంగలసంఘైశ్చ ద్విజమంత్రిగణైస్తథా
శోధ్యమానే ధరాపుష్టే తత్ర పద్మం దదర్శ సః
సహస్రపత్రం రాజేంద్రః 'కిమేత' దితి విస్మితః ॥ 59
- కన్యాం చ పత్రేషు రమాకృతిం శుభాం
దృష్ట్వాఽతిసంతుష్టమనా బభాషే ।
'దేవేన దత్తా త్వియమిందిరాభా
కన్యాకుమారీ కమలాభనేత్రీ' ॥ 60
- ఇత్యం సమాభాష్య నృపోత్తమోఽసౌ
హస్తే ప్రగృహ్యోఽశు బభాణ దీనః ।
'మాయా మహేశస్య దురత్యయా హరేః
కేయం తు యా సంప్రతి గృహ్యతే మయా' ॥ 61
- ఇత్యేవం సంశయానం తం ఆకాశాఖ్యం నరాధిపమ్
ఉవాచాఽఽకాశగా వాణీ 'పుత్రీయం తవ వల్లభా ॥ 62
- సంరక్షైనాం మహాభాగ! బహుకీర్తిఫలప్రదామ్'
ఇత్యనంతగతాం వాణీం శ్రుత్వా రాజాఽతిహర్షితః ॥ 63
- తాం కన్యాం ప్రతిగృహ్యోఽశు స్వభార్యాం ప్రత్యువాచ హ
'శృణు భద్రే! మహాప్రాజ్ఞే! దేవదత్తామిమాం శుభామ్ ॥ 64

సంవర్ధయ వరాం పుత్రీం గర్భజాతాం సుతామివ'
ఇత్యుక్త్వా తత్కరే దత్త్వా బహుదానమథాకరోత్ ॥

65

వియస్సుపస్య వసుదానాఖ్యసుతోత్పత్తిః

కన్యాఽగమనపుణ్యేన సా దేవీ గర్భమాదధే
గర్భిణీం స్వసతీం దృష్ట్వా చక్రే పుంసవనం పతిః ॥

66

పంచమాసే తు సంజాతే సీమంతం నృపపుంగవః
కారయామాస విధినా బ్రాహ్మణైర్యజుషాం గణైః ॥

67

తతః కాలేన సా సాధ్వీ నవమాసే గతే సతీ
మాసే తు దశమే ప్రాప్తే సుషువే పుత్రముత్తమమ్ ॥

68

కన్యారాశిగతే భానౌ దశమ్యాం రోహిణీయుజి
పక్షే తు ప్రథమే దేవీ సాయంకాలే గురోర్ధినే ॥

69

పుత్రోత్పత్తిప్రవక్తాణాం సర్వస్వం దత్తవాంస్తదా
గవాం కోటిసహస్రాణి చాశ్వానామయుతం తథా ॥

70

నవధాన్యాని వస్త్రాణి వినా స్వే ఛత్రచామరే
దానం కృత్వా నృపశ్రేష్ఠః స్వస్తివాచనమాచరత్ ॥

71

జాతకర్మాదికం కర్మ కృతవాంస్తత్క్షణం నృపః
దినే చ ద్వాదశే ప్రాప్తే కృత్వా పుత్రాభిధాం తథా ॥

72

యన్నామ్నా వసుదాతేతి లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి
తద్దినే బహువిప్రోఘాన్ అన్నాద్వైః పర్యతోషయత్ ॥

73

ఋషయః -

శ్రుతం పుత్రస్య చరితం న శ్రుతం వ్యాసవల్లభ!
అయోనిజాయాస్తత్పుత్ర్యాః కిం నామ చ తదాఽకరోత్ ॥

74

శ్రీమాతః -

పద్మోదరీం పద్మగర్భాం పద్మజాతాం వరాననామ్
పద్మాయా అవతారాం తాం మత్స్వా తస్యాస్తదాఽకరోత్ ॥

75

అనురూపం నామకర్మ నామ్నా పద్మావతీతి చ
వర్ధమానౌ సుతౌ దృష్ట్వా రాజా సంతోషమాగతః ॥

76

అకలంకేందుసదృశౌ రమాచంద్రమసావివ
కిం తేన సుకృతం రాజ్ఞా బహుజన్మసు సంచితమ్ ॥

77

అగ్రజాం పుత్రికాం దృష్ట్వా తదంతే పుత్రముత్తమమ్
దృష్ట్వా తుతోష మనసా సంపూర్ణానందవిభ్రమః ॥

78

ఇత్థం కాలే గతే తస్మిన్ సా బాలా యౌవనం గతా
యౌవనాధ్యాం విశాలాక్షీం దృష్ట్వా రాజాఽప్యచింతయత్ ॥

79

విచారయన్ స నృపతిః పుత్ర్యర్థం వరముత్తమమ్
న ప్రాప దుఃఖసంతప్తః 'కస్మై దేయా మయా సుతా' ॥

80

ఇతి చింతాఽబ్ధిమగ్నోఽసౌ పుత్రీపరిణయే తదా
అసమ్మతోఽకరోత్పుత్రం పరం సంస్కారసంస్కృతమ్ ॥

81

శ్రుత్వా రాజసుతా బాలా బ్రాహ్మణైరనుజం పరమ్
తదోపనీతం సద్యోఽభూత్ పుత్రీ యౌవనపీడితా ॥

82

సా కదాచిద్వనం బాలా సఖీభిః పరివారితా
జగామ పుష్పాణ్యాహర్తుం కన్యా కమలలోచనా ॥

83

వసంతమాగతం వీక్ష్య వనే తాభిర్భయాకులా
పుష్పాణ్యాహారయామాస తరుమూలముపాశ్రితా ॥

84

తదాగతో నారదస్తు వృద్ధో భూత్వా జటాధరః
ధూళీధూసరితాంగశ్చ కర్పూరసదృశద్యుతిః ॥ 85

ఆగతం తం మునిం దృష్ట్వా విస్మయాఽకులమానసా
పద్మావతీ సఖీః ప్రాహ చటులా భృశకాతరా ॥

‘కోఽసౌ భయంకరో బాలః! క్వ యాత్యత్ర విచార్యతామ్
ఇత్యుక్తాస్తాస్తదా కన్యాః పప్రచ్ఛుః స్థవిరం ద్విజమ్ ॥ 87

‘కోఽసి విప్ర మహాప్రాజ్ఞ! కిమర్థం త్వమిహగతః’
వాక్యం తాసాం సమాకర్ణ్య గురుః ప్రోవాచ సద్వచః ॥ 88

నారదః -

‘అహం కులగురుః సాక్షాత్ యుష్మాకం వరయోషితామ్
హస్తం దర్శయ మే పుత్రి! లక్షణాని వదామి తే’
ఉవాచ లజ్జయా దేవీ ‘కిం వదిష్యసి హే ద్విజ!’ ॥ 89

‘విద్ధి త్వం పితృతుల్యం మాం మనసా నిర్మలేన చ’
ఇత్యుక్తా మునినా తేన దత్త్వా హస్తం వరాంగనా
ప్రాహ భావి శుభం శ్రోతుం నిజలక్షణలక్షితమ్ ॥ 90

పద్మావతీ -

‘సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞ! లక్షణాని విలోక్య మే’
తతో దృష్ట్వా పాణితలం ప్రాహ స్మాజతనూభవః ॥ 91

నారదోక్తపద్మావతీశరీరసల్లక్షణాని

నారదః -

‘పతిర్భవతి ధర్మజ్ఞో త్రిలోకేశో రమాపతిః
పాణీ పద్మదళోపేతౌ పాదౌ తే స్వస్తికాయతౌ ॥ 92

ముఖం చంద్రసమాకారం చక్షుః కమలకుడ్మలమ్
తలపుష్పసమాకారా నాసికా తే విరాజతే ॥ 93

కపోలా ముకురాభౌ తే భ్రువౌ తే ధనుషా సమే
దంతా దాడిమబీజాభాః ఆస్యం కర్పూరభాజనమ్ ॥ 94

అధరం రక్తపద్మాభం జిహ్వో మృదుతరా శుభా
అరాలాలకసమృద్ధా శ్యామలా భాతి వేణికా ॥ 95

లలాటం రత్నపీఠాభం శ్రోత్రే శమ్ములికాసమే
తనుస్తే మన్మథాకారప్రతిమాఽప్రతిమప్రభా ॥ 96

కంఠః సూర్యాంశుసదృశతాంబూలరసదర్శకః
స్తనౌ పీనౌ ఘనౌ కుబ్జౌ శుభౌ తే మగ్నచూచుకౌ ॥ 97

ఉదరం కదలీపర్ణసదృశం నిమ్ననాభికమ్
కటిస్తవ కరిధ్వంసికటిసామ్యయుతా శుభా ॥ 98

రంభాస్తంభసమాకారం తవోరుయుగుళం రమే!
పృష్ఠం తే వేదివద్భాతి కిం త్వయా సుకృతం కృతమ్ ॥ 99

గమనం కరిరాజస్య సదృశం తే వరాననే’
ఇతి సంభాష్య తాం దేవీం దేవర్షిః పద్మసంభవామ్ ॥ 100

అంతర్దధే నారదస్తు సర్వాసాం పురతో మునిః
సంస్తుత్య కమలాం దేవీం మనసా చింతయన్ రమామ్
మనసా వందనం కృత్వా జగామాథ ఋషిస్తదా ॥ 101

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే మృగయా
విహారోద్యుక్తశ్రీనివాసాలంకారాదివర్ణనపూర్వకమాకాశనృపతేః

కన్యాపుత్రప్రాప్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

-----౦-----

పద్మావత్యాః పుష్పాపచయసమయే శ్రీనివాసదర్శనమ్

శ్రీసూతః -

- ‘కన్యయా జననం ప్రోక్తం కుమారస్యాపి వై తతః
తస్యా వదామి చారిత్రం వైవాహం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1
- కరీంద్రసంగేన సమాగతో హరిః తురంగమాస్థాయ వరాంగనానామ్ ।
శ్రీగంధలేపారుణచారువక్షాః బాలర్కభాః సోఽథ సమీపమాయయా॥
- గర్జంతం గజరాజం తం దృష్ట్వా పద్మావతీముఖాః
వనస్పతిముపాశ్రిత్య తత్ర లీనాస్తదా భవన్ ॥ 3
- నిమీల్య నేత్రవర్తాని వ్యూహం కృత్వా వరాంగనాః
పశ్యంత్యోఽథ తరుచ్చన్నాః పునః పునరవస్థితాః ॥ 4
- తదంతరేఽబలాః సర్వాః దదృశుర్హయముత్తమమ్
బాలార్కసదృశాకారం స్వర్ణాభరణభూషితమ్ ॥ 5
- పురుషేణ సమాయుక్తం మన్మథాకారతేజసా
తం దృష్ట్వా గజరాజోఽపి హయస్థం పురుషోత్తమమ్ ॥ 6
- సమస్మత్య యథాన్యాయం జగామ విపినం నదన్
తం దృష్ట్వా యోషితః సర్వాః విస్మయాఽకులమానసాః ॥ 7
- కరసంపుటమాపన్నాః చలితాస్తు భయాతురాః
వృక్షమూలం గతా బాలాః అన్యోన్యం వాక్యమబ్రువన్ ॥ 8

- ‘కోఽయమత్ర వరారోహే! సఖి! కంజాయతేక్షణే!
కోఽసౌ కిరాతరూపీ చ కిం న దృష్టస్త్వయా పురః ॥ 9
- తురంగోపరి సంస్థాయ య ఆగచ్ఛతి హే సఖి!’
ఏవం వదంత్యస్తాస్తస్థుః సా చ పద్మావతీ శుభా ॥ 10
- ఉవాచ మందం వచనం సఖీస్తాస్తు తతో ద్విజాః!
‘పుచ్చంతు తస్య వృత్తాంతం పితృమాతృస్వబంధవాన్ ॥ 11
- దేశం వృత్తం కులం శీలం నామగోత్రాదికం తథా’
ఇతి సఖ్యా సమాజ్ఞప్తాః తా ఊచుర్వచనం స్త్రియః
ఆగతం పురుషం దృష్ట్వా ‘కోఽసి కోఽసీ’ తి చాబ్రువన్ ॥ 12

కన్యాః -

- ‘కిమర్థమాగతోఽసి త్వం కిం తే కార్యం వద ప్రభో!
న సంతి పురుషా హ్యత్ర గచ్ఛ గచ్ఛే’తి చాబ్రువన్
తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా హయస్థో వాచమూచివాన్ ॥ 13

శ్రీభగవాన్ -

- ‘అస్తి కార్యం వరారోహే! రాజపుత్ర్యాః సమీపకే’ ॥ 14

స్త్రియః -

- ‘కిం కార్యం వద శీఘ్రం త్వం యత్తే మనసి వర్తతే
క్వ తే వాసశ్చ కిం నామ కా తే మాతా చ కః పితా ॥ 15
- కో భ్రాతా కా చ భగినీ కిం కులం గోత్రమేవ చ?’
ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా న్యగదజ్జగదీశ్వరః ॥ 16

పద్మావతీశ్రీనివాసయోః పరస్పరసంవాదః

శ్రీనివాసః -

‘కన్యాపేక్షా ముఖ్యకార్యం తదంతే ప్రవదామి వః
ఇతి తాః ప్రోచ్య చోవాచ దేవీం పద్మావతీమథ ॥ 17

‘సింధుపుత్రకులం ప్రాహుః అస్మాకం తు పురావిదః
జనకో వసుదేవస్తు దేవకీ జననీ మమ ॥ 18

అగ్రజః శ్వేతకేశస్తు సుభద్రా భగినీ మమ
పార్థోఽపి మే సఖా దేవి! పాండవా మమ బాంధవాః ॥ 19

షణ్ణాం తు మృతపుత్రాణాం కృతనామ్నాం మహాత్మనామ్
వియోగతప్తౌ పితరౌ సప్తమం రామ ఇత్యథ ॥ 20

చక్రతుః సంస్మృతం నామ్నా పితృలింగముపాగతమ్
జాతోఽహమష్టమోఽష్టమ్యాం సుభద్రా మదనంతరమ్ ॥ 21

మాతృవర్ణశ్చ మే దేవి! కృష్ణపక్షే జనిర్మమ
తస్మాత్ప్రప్లేతి మాం దేవి! చక్రతుర్నామ సంస్మృతమ్ ॥ 22

వర్ణతో నామతశ్చాపి కృష్ణం ప్రాహుర్మనీషిణః
వృత్తాంతో హ్యఖిలో మత్తో జ్ఞేయః పండితనందిని! ॥ 23

యుష్మాభిరుచ్యతాం వార్తాగోత్రనామకులాదికమ్
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా ప్రోవాచ నృపనందినీ ॥ 24

పద్మావతీ -

‘ఆకాశరాజతనయాం నిషాదాధిప! విద్ధి మామ్
నామ్నా పద్మావతీం కృష్ణ! కులం శీతకరస్య చ
అత్రిగోత్రం కిరాతేంద్ర! శీఘ్రం గచ్ఛేతి చాబ్రవీత్ ॥ 25

శ్రీనివాసః -

‘కిమర్థం నిష్కరం వాక్యం మందం కిం న ప్రభాషసే?
అన్నం కాంక్షంతి వై లోకాః యో దదాతి సరోత్తమః ॥ 26

స పుమాన్ పుణ్యమాప్నోతి జలదోఽపి ఫలం లభేత్
అదిశన్ మృదుభాషీ చ న తు నిష్కరభాషణః ॥ 27

అథాహం కామముద్దిశ్య పాత్రభూతోఽస్మి సాంప్రతమ్
సుఖమేష్యసి దానేన త్వంతే స్వర్గం గమిష్యసి ॥ 28

ఆత్మానం దిశ మహ్యం త్వం కిం వృథా నిష్కరోక్తిభిః
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా క్రోధాత్తామ్రవిలోచనా ॥ 29

పద్మావతీ -

‘అవాచ్యం వదనే మూఢ! జీవనేచ్ఛా న విద్యతే
ఆకాశరాజస్త్వాం దృష్ట్వా హనిష్యతి న సంశయః
యావన్నాయాతి తావత్త్వం గచ్ఛ శీఘ్రం స్వమాలయమ్’ ॥ 30

శ్రీనివాసః -

‘కార్యంతే మరణం సౌఖ్యం కార్యహానౌ మృతిః కుతః
కథం హన్యాత్ స రాజేంద్రస్వధర్మాభిముఖో హి మామ్?
త్వం కన్యాఽహం వరో దేవి! కోఽత్రాన్యాయో మహీపతే!’ ॥ 31

పద్మావతీ -

‘శృణు మూఢ! న జానాసి బాలభావేన కిం వృథా
త్వాం దృష్ట్వాఽఽకాశరాజోఽసి కృత్వా తే గలబంధనమ్
బద్ధీయాన్నిగళైర్మూర్ఖ! భవిష్యత్ప్రవదామ్యహమ్ ॥ 32

శ్రీనివాసః -

‘నిశ్చిత్త మరణం దేవి! రంతుకామోఽస్మహం త్వయా
జాతస్య మరణం నిత్యం పూర్వకర్మఫలానుగమ్
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా కథం హన్యాదనాగసమ్’ ॥ 33

పద్మావతీ -

‘గౌరవం యన్నిషాదేంద్ర! నృపస్యాస్య హరేర్యథా
వరదస్యాథ రంగస్య వేంకటాచలవాసినః ॥ 34

తద్రక్ష త్వం మహాబాహో! సుఖం గచ్ఛ స్వమాలయమ్
ఇత్యుక్తోఽపి తయా దేవ్యా నిషాదేంద్రాకృతిర్హరిః ॥ 35

నిరాకృత్య చ తద్వాక్యం హయస్థః పునరాపతత్
హయమగ్రాగతం వీక్ష్య సా బాలా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 36

పద్మావతీ -

‘త్యక్త్వా చ పితరౌ బంధూన్ భ్రాతృముఖ్యాన్ వనేచరాన్
అనాథో మ్రియసే వ్యర్థం కిమర్థం కాకభాజనమ్
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా తామూచే వారిజేక్షణః ॥ 37

శ్రీనివాసః -

‘విధినా లిఖితం యత్తు న తద్వ్యర్థం భవిష్యతి
జయోఽవాఽపజయో వా స్యాత్ త్వయి భోగం కరోమ్యహమ్’ 38

ఇత్యుక్తా కోపతామ్రాక్షీ సఖీభిః పరివారితా
తర్జయంతీ జగద్వీనిం శిలాపాణిః సమాగమత్ ॥ 39

తాడయామాస గోవిందం శిలౌఘైః శీఘ్రగత్వరైః
తాడ్యమానః శిలావర్షైః నృపతద్వోటరాట్ స్వయమ్ ॥ 40

త్యక్తాసుం స హయం దృష్ట్వా ముక్తకేశో ముహుర్ముహుః
పశ్యన్ పశ్యన్ దిశః సర్వాః అభ్రమద్విభ్రమన్నివ ॥ 41

‘హయో వై సంకటం ప్రాప్తో మమాత్ర కృతసన్నిధేః’
ఇత్యుచ్ఛరన్ రమాకాంతో జగామోత్తరదిబ్ముఖః ॥ 42

ఆరూఢసోపానగణో గిరేర్విభుః
విడంబయన్ లోకమవాప శయ్యామ్
ప్రాప్త్యాధిమానందయుతోఽపి మాధవో
యథా యుగాంతే వటపత్రశాయీ ॥ 43

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే పద్మావతీ
శ్రీనివాసయోః పరస్పరం సంవాదాదివర్ణనం నామ
సప్తమోఽధ్యాయః
-----o-----

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

పద్మావతీపరాజితశ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికాసాంత్యవచనమ్

శ్రీసూతః -

- శయనం ప్రాప పర్యంకే శ్రీనివాసో వృషాకపిః
తదా గతా చ సా దేవీ సేవార్థం వకుళా శుభా ॥ 1
- షడ్విధాన్నం సమాదాయ సూపాపూపరసాన్నితమ్ ।
రమాపతేస్తు బహుళభక్తిభావేన సంయుతా ॥ 2
- శయానం శ్రీనివాసం చ వల్మీకస్థానసంస్థితమ్
ఆభాషమాణం శ్రీకాంతం బభాషే వకుళా శుభా ॥ 3

వకుళా -

- ‘ఉత్తిష్టోత్తిష్ట గోవింద! కిం శేషే పురుషోత్తమ!
న కదాఽపి దివాఽస్వాప్నీః నాకార్షిః రోదనం హరే! ॥ 4
- కిమర్థం దుఃఖమేణాక్ష! ఆర్తవద్ దృశ్యసే కుతః?
మనోగతం వా కిం దేవ! తద్వదస్వ యథార్థతః ॥ 5
- పరమాన్నం కృతం దేవ! భోక్తుమాగచ్ఛ మాధవ!’
ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా నోవాచ వచనం హరిః
హరిం దృష్ట్వా హిరణ్యాంగీ పునర్వాచమువాచ హ ॥ 6
- కిం దృష్టం విపినే కృష్ణ! కిమర్థం దుఃఖముల్బణమ్
ఆర్తిహీనోఽపి దేవ! త్వం ఆర్తవద్భుశ్యసే కుతః ॥ 7
- మనోగతం వదాఽదేశం గౌరవం మయి మా కృథాః
గౌరవం బలరామే స్యాత్ దేవకీవసుదేవయోః ॥ 8

శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే అష్టమోఽధ్యాయః

- దుఃఖం భవతి దృష్ట్వా త్వాం అభుక్తం భూతభావన!
సర్వలోకార్తినంహర్తః! పుణ్యమూరే! నమోఽస్తుతే ॥ 9
- కా దృష్టా కన్యకా కృష్ణ! గాంధర్వీ వా సురోత్తమ!
కన్యాః సంగం సమాపేక్ష్య చిత్తవైకల్యమద్య తే? ॥ 10
- కా చ పుణ్యవతీ బాలా బాలం భక్తవశం హరిమ్
మోహయామాస కామార్తా? న జానామి జగద్గురో! ॥ 11
- వద గోవింద! తే కార్యం క్షణమాత్రాత్మరోమ్యహమ్
మృగం దృష్ట్వా భయం వాఽఽస్తం చోరం వా క్రూరరూపిణమ్ ॥
- పిశాచభూతప్రేతాన్ వా న జానామి రమాపతే!
మంత్రం వా యంత్రపూగాన్వా మూలికా ఔషధాన్యపి ॥ 13
- కారయిత్వా యథాశాస్త్రం తత్సర్వం శమయామ్యహమ్’
ఇత్యుక్తేఽపి హరౌ తూష్టీం స్థితే వకుళమాలికా ॥ 14
- ఆనీతం తత్ర నిక్షిప్య తత్సమీపముపాశ్రితా
పాదసంవాహనం కృత్వా సాంత్యయామాస చాసకృత్ ॥ 15
- సాంత్యయంత్యా తయాఽఽయాసస్విన్నం దేహం సమంతతః
ఆపాదమౌలిపర్యంతం కరాభ్యాం పరిమృజ్య చ ॥ 16
- బోధితోఽపి రమాకాంతో నోవాచ వచనం యదా
తదా సా వకుళా ఖేదాత్ ఉవాచ వచనం హరిమ్ ॥ 17
- పుథక్కృత్వా ఛన్నవస్త్రం హస్తేన పరిమృజ్య చ
‘దేవదేవ జగన్నాథ! పురాణపురుషోత్తమ! ॥ 18
- మనోగతం కరిష్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా
సత్యం వద మనఃస్థం తే మా లజ్జాం మా భయం కృథాః ॥ 19

పూరయామ్యవిలంబేన యావన్మే వర్తతే బలమ్'
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా హరిరుష్టం సముచ్చసన్
ఉవాచ చాతిదుఃఖేన మందం మందం మనోగతమ్ ॥ 20

వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాసోక్తస్వమనోనిర్వేదహేతువర్ణనమ్

శ్రీనివాసః

'నామోహయన్మాం గాంధర్వీ నర్సిపుత్రీ న రాక్షసీ
న పిశాచా భూతగణాః ప్రేతా వా మే భయావహాః ॥ 21

మృగాశ్చారణ్యకాశ్చీరాః న క్రూరా మే కదాచన
మన్నామస్మరణాదేతే విద్రవంతి దిశో దశ ॥ 22

తతస్తేభ్యో భయం నేహ మృత్యుమృత్యోర్మమానఘే!
మయా దృష్టా వరా కన్యా నామ్నా పద్మావతీ శుభా ॥ 23

తాం దృష్ట్వా మే మనో భ్రాంతం కామమోహవశం గతమ్
సురూపాం సుందరీం సుభ్రూం నీలాలకవిరాజితామ్ ॥ 24

పూర్ణేందువదనాం శ్యామాం నీలమాణిక్యవిగ్రహామ్
సాక్షాద్రమాసమాం కన్యాం ఘటయాఽఽశు వరాననే ॥ 25

బహుజన్మార్జితేనైవ పుణ్యేనైషా హి లభ్యతే
మత్పుణ్యం పక్వతాం యాతం దర్శనేన సులోచనే ॥ 26

మానుషం దేహమాసాద్య తాం కన్యాం కః పుమాంస్తృజేత్?
లోకే వినా జడమతిం అన్నపానవివర్జితమ్ ॥ 27

జీవనేన కిమేతేన కార్యహీనేన మే సఖి!
ఘటయాఽఽశు వరాంగీం తాం ఆకాశస్పృశనందినీమ్ ॥ 28

తాం వినా న హి జీవామి సత్యమిత్యవధారయ
తాడితోఽహం శిలావర్షైః హతాశ్వోఽస్మి వరాననే ॥ 29

మజ్జీవనం వృథా మాతః జాతం వై వేంకటాచలే
యతోఽభూదవతారోఽత్ర పద్మావత్యర్థమేవ మే ॥ 30

పుత్రో మే వైరమాపన్నః కిం కృతం పూర్వజన్మని?
దృష్టిహీనేన విధిना నిర్మితా కన్యకా వరా ॥ 31

అనాయాసేన మే సా స్యాత్ ఇతి మే నిశ్చితా మతిః
కిం దృష్టం బ్రహ్మణా పూర్వం మత్పాపం ఘోరదర్శనమ్ ॥ 32

యత్పాపమనుసృత్యైవం ఘటనం నాకరోద్విధిః
మద్భాగస్థో విధిస్త్యం హి సాహాయ్యం కురు మేఽంగనే ॥ 33

న కరోషి యదా బాలే! తదా మే మరణం ధ్రువమ్
మరణే జీవనోపాయం యే కుర్వంతి నరోత్తమాః ॥ 34

తే దివం యాంతి యానేన పుణ్యమార్గేణ కన్యకే!
ఇత్థం ధర్మార్థకామా త్వం ధర్మమార్గముపాశ్రయ ॥ 35

కిముక్తేన విశేషేణ విదితాశాఽసి సంగమే
త్వం మే మాతా పితా దేవి! భ్రాతా మాతుల ఏవ చ ॥ 36

త్వం ప్రహ్లాదస్త్యమక్రూరః త్వం ధ్రువస్త్యం గజేశ్వరః
త్వముద్ధవోఽతిభక్తో మే త్వం కిరీటీ బలిస్తథా ॥ 37

అజామీళో ద్రౌపదీ చ భక్తో మే త్వం విభీషణః
త్వాం దృష్ట్వా మే మనో హర్షం గచ్ఛతీహ నిరంతరమ్ ॥ 38

మద్దుఃఖవ్యపనోదాయ నిర్మితా విధినాఽంగనా
గవాం కోటిసహస్రేణ హయానామయుతైస్తథా ॥ 39

సువర్ణతిలదానైశ్చ సమం మాంగల్యవర్ధనమ్
కన్యాం దృష్ట్వా తు సంతోషం లభసే నాత్ర సంశయః
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 40

వకుళా -

‘కుత్రాఽస్తే జగదాధార! త్వయా యాత్ర నిరీక్షితా
తన్మార్గం వద గోవింద! గచ్ఛామి కరుణానిధే ॥ 41

కా సా పూర్వం కిమర్థం చ కన్యకా జనితా భువి
తద్వృత్తమఖిలం బ్రూహి సత్యేన మమ కేశవ!’ ॥ 42

ఇత్యాజ్ఞప్తో విరించేశవినతాంఘ్రిసరోరుహః
ఉవాచ మందం వచనం వకుళాం ధరణీధరః ॥ 43

వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాసవర్ణితపద్మావతీపూర్వజన్మోదంతః

శ్రీనివాసః -

‘శృణు బాలే పురావృత్తం పద్మావత్యా జనేః! శుభమ్
త్రేతాయాం కామరూపేణ త్వవతారమహం గతః ॥ 44

పితృమాతృవచః శ్రుత్వా దండకారణ్యమాగతః
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా వకుళే! శుభే! ॥ 45

తదా తు రావణో నామ రాక్షసో లోకకంటకః
లోకభర్తుః సతీం హృత్వా లంకాం గంతుమవర్తత
లక్ష్మణోఽప్యగ్రజం ద్రష్టుం సీతయా ప్రేషితో బలాత్ ॥ 46

తత్కాలమాలక్ష్మ స రాక్షసేంద్రో విమానమారోపయితుం హి సీతామ్!
ప్రావర్తతేషా చ తదా రురావ ‘హో రామ హో లక్ష్మణ రాఘవే’తి ॥ 47

తదార్తరావేణ తదా వనౌకసో
విచుక్రుశుస్తత్ర వనాంతరస్థితా!
తద్వాక్యమాకర్ణ్య చ హవ్యవాహనః
పాతాళలోకాదుదగాద్ధరాతలమ్ ॥ 48

సమాయాంతం దురాధర్షం ఆకర్షంతం చ జానకీమ్
సంభాష్య రావణం క్రూరం పాతాళాదుపగమ్య చ ॥ 49

రావణేన చ పాపేన సహితః సీతయా తయా
రావణం బోధయామాస నానావాక్యగణైస్తదా ॥ 50

‘ఇయం జనకపుత్రీ న విప్రపత్నీ తు ఖేచర!
రాఘవస్త్వద్భయాద్రక్షన్ జానకీం మమ సన్నిధౌ ॥ 51

సంస్థాప్య విపినే రామో వ్యచరత్సహలక్ష్మణః
శిష్యోఽసి పరమోదార! మమ కల్యాణ రావణ! ॥ 52

ప్రియోఽసి మా గమో విప్రపత్న్యాం సీతాభ్రమం వృథా
ఇతి ప్రతారయన్ రక్షః ఛద్మనా జనకాత్మజామ్ ॥ 53

ఇత్థం స్వలోకమాదాయ తాం సంపూజయితుం ద్రుతమ్
స్వాహాయాం సన్నివేశ్యాథ నామ్నా వేదవతీం శుభామ్ ॥ 54

ప్రాగ్రావణాపచారేణ ప్రతిశ్రుత్య చ తద్వధమ్
కృతప్రవేశాం క్రోధేన సమిద్ధే జాతవేదసి ॥ 55

తత ఆరభ్య సమయం ఆకాంక్షంతీం స్థితాం సతీమ్
సీతాఽలక్ష్మణిధరాం కృత్వా మాయయా మేషవాహనః ॥ 56

- ప్రదర్శయన్నవాచాథ రావణం ప్రీణయన్నివ
'ఇమాం సీతాం సమాదాయ గచ్ఛ శీఘ్రం నిశాచర!' ॥ 57
- ఇత్యుక్తః పావకేనాయం తామాదాయాగమద్భుతమ్
హరే చాగ్నౌ విశేషేణ భక్తిర్వై రావణస్య చ ॥ 58
- తస్మాదగ్నివచః శ్రుత్వా త్వేవం తాం జానకీం తదా
అజ్ఞానాన్మన్యమానోఽసౌ రావణో మోహదర్పితః ॥ 59
- లంకాం గత్వాఽశోకవనే శింశుపావృక్షమూలతః
సీతాకృతిం తాం సంస్థాప్య విష్ణావిష్ణాం స రాక్షసః ॥ 60
- కృతకృత్యం తదాఽఽత్మానం మేనే వై కాలచోదితః
రామో గత్వా తు తం హత్వా రావణం సగణం ఖలమ్ ॥ 61
- సీతాం ప్రాప్య జగన్నాథో యుద్ధాంతే పర్యచింతయత్
తాం తు లోకాపవాదేన పావకేన విశోధితామ్ ॥ 62
- జిఘృక్షుణా రాఘవేణ సీతా చాగ్నౌ ప్రవేశితా
సీతాద్వంద్వం తత్ర దృష్ట్వా ప్రోవాచ నిజభామినీమ్ ॥ 63

-----o-----

- కా సా దేవీ తవ సమా తవ రూపసమన్వితా ?
న జానే హం వరాంగీం తాం తవ బింబనిభాం శుభామ్
రాఘవేణైవముక్తా సా జానకీ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 65

జానకీ-

- మద్దుఃఖం హ్యేతయా భుక్తం నిర్నిమిత్తం దయాళునా
కా సా వేదవతీ దేవ! స్వాహాయాః సన్నిధౌ స్థితా ॥

- తామంగీకురు గోవింద! వివాహం విధిపూర్వకమ్
ఇతి సీతావచః శ్రుత్వా రామో వచనమబ్రవీత్ ॥ 66

శ్రీరామ -

- 'ఏకపత్నీవ్రతం మేఽద్య కృతం జానాసి భామిని!
ద్వాపరేఽంగీకరోమీతి బహూనాం వరదో యతః ॥ 67
- తవ వాక్యం కరిష్యామి త్వష్టావింశే కలౌ యుగే
తావదేషా బ్రహ్మలోకే బ్రహ్మణా పూజితా భవేత్ ॥ 68
- శ్రుత్వైవం రామవాక్యం సా జగామ భవనం విధేః
పద్మావత్యాః కారణం తు భణితం తవ సువ్రతే ॥ 69
- న మే వాక్యమసత్యం స్యాత్ ఇతి వేదవిదో విదుః
శ్రుత్వా తజ్జననే హేతుం వకుళాఽఽనందనిర్భరా
కౌతూహలసమావిష్టా శ్రీనివాసమభాషత ॥ 70

శ్రీనివాసానుజ్ఞయా నారాయణపురం ప్రతి వకుళాగమనమ్

వకుళా-

- గచ్ఛామి రాజేంద్రసభాం సభాసదో
యత్రాఽఽసతే సర్వకళావిశారదాః ।
ఆకాశరాజ్యస్య పురీం సురోత్తమైః
సంస్తూయమానాం చ రమాం విగూహితామ్ ॥ 71
- ఇత్యేవముక్తో భగవాన్ జగద్గురుః
సంప్రేషయిష్యన్ వకుళాం స్వకారణాత్ ।
ఉత్థాయ తల్పస్థిమితాంతరంగః
తస్మా తదానీం భృశహృష్టచేతాః ॥ 72

భుక్వాఽన్మముత్తమమసౌ వకుళాప్రదత్తం
ఆనందపూర్ణసుమనాః సురబృందవంద్యః ।
తస్థావలంకృతవపుశ్చ విభూషణౌఘైః
ముక్తాఫలైః సురుచిరైరథ పుష్పసంఘైః ॥

73

దివ్యాం తురంగీమారుహ్య నిర్మితాం దేవమాయయా
మార్గం విజ్ఞాతుకామా తం ఆపుచ్ఛ్య వకుళాఽవదత్ ॥

74

వకుళా-

మార్గం వద రమాధీశ! గచ్ఛామి నృపసత్తమమ్

75

శ్రీనివాసః-

అస్మాదేవ వరాన్మార్గాత్ అవరుహ్య గిరేస్తటాత్
త్వం గచ్ఛాధఃప్రదేశే చ కాపిలం లింగముత్తమమ్ ॥

76

తత్రాఽంతే తీర్థరాజో యః కపిలేశ్వరసన్నిధౌ
తత్ర స్నాత్వా యథాయోగ్యం మదర్థం తీర్థపుంగవే ॥

77

కపిలేశ్వరమాసాద్య యాచ్యతాం పరమవ్యయమ్
శ్రీనివాసేన బాలేన సదా కల్యాణకాంక్షిణా॥

78

ప్రేషితాఽహం తదర్థం వై కురు మేఽభీప్సితం ప్రియమ్
ఏవముక్త్వా శివం దేవి! తతః పద్మతటం గతా ॥

79

తత్ర దృష్ట్వా కృష్ణరామౌ నత్వా తౌ భక్తిభావతః
పద్మతీర్థసముద్భూతైః కమలైః కమలాననే! ॥

80

పూజాం కురు మదర్థం తౌ భ్రాతృభూతౌ హి మే మతౌ
సువర్ణముఖరీం తీర్త్వా తత్ర గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ॥

81

ఉచితం కురు కల్యాణి! కన్యాఽర్థే కమలాననే!
ఆజ్ఞప్తా దేవదేవేన త్విత్థం వకుళమాలికా ॥

82

జగామ శనకైః శేషశైలాదుత్తీర్ణచాంగనా
యదుక్తం శ్రీనివాసేన తచ్ఛకార తదాఽబలా ॥

83

హయమారుహ్య వకుళా సువర్ణముఖరీం తదా
తీర్త్వాఽగస్త్యాశ్రమం ప్రాప్య సఖీస్తస్యా వ్యలోకయత్ ॥

84

శివాలయే శివం ద్రష్టుం ఆగతా యాస్తు తత్ర వై
తత్ర దృష్ట్వా వరాః కన్యాః కా యూయ మితి చాబ్రవీత్
తయా సంభాషితా బాలాః ఊచురేనాం తథోత్తరమ్ ॥

85

వకుళాం ప్రతి పద్మావతీసఖీజ్ఞాపితపద్మావత్యుదంతః

కన్యా-

వయమాకాశరాజస్య సన్నిధానగతాః సదా
ఇతః పూర్వదినే కంచితృరుషం తురగాఽస్థితమ్ ॥

86

పద్మావత్యాః సమీపం చ సంప్రాప్తం మన్మథాఽకృతిమ్
దృష్టవత్సో వయం సర్వాః కిరాతాకృతిశోభనమ్ ॥

87

దృష్ట్వా పద్మావతీ భీత్యా జ్వరతాపవిమూర్ఛితా
తత్తాపస్యోపశాంత్యర్థం రాజ్ఞా జ్ఞప్తా వయంతిహ ॥

88

ఇదానీం కన్యకారూపాం త్వాం తు వీక్షామహే వయమ్
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥

89

వకుళా -

కోఽసౌ కిరాతరూపీ చ భవతీభిశ్చ సంగతః
వదధ్వం కన్యకాః సర్వాః తద్వత్తమఖిలం మమ ॥

90

కన్యా -

- పద్మావత్యా చ సహితాః కదాచిద్వయమాగతాః
పుష్పాపచయనం కర్తుం ఆరభ్యాస్తు వనాంతరే ॥ 91
- తత్ర కశ్చిత్పుమాన్ ప్రాప్తః విచిత్రతురగాన్వితః
ఆస్మాన్ ప్రత్యుదితం తేన హ్యవాచ్యవచనం తదా ॥ 92
- తచ్ఛ్రుత్వా తనయా రాజ్ఞో రుష్టా వచనమబ్రవీత్
తయోః కలహ ఆపన్నః కలహే తాడితో హయః ॥ 93
- నిపపాత తదాఽశ్వస్తు శిలాభిర్హతచేతనః
స ఘోటం సంపరిత్యజ్య జగామోత్తరదిబ్ముఖః ॥ 94
- గతే కిరాతే కమలోద్భవాఽ ధ
మూర్ఛాముపాగమ్య పపాత భూమౌ ।
కన్యాం తతస్తాం ఉపవేశ్య యానే
వయం స్వకం రాజపురం గతాః స్మః ॥ 95
- తామాగతాం యానగతాం సుతాం నృపః
చింతాముపాగమ్య రురోద దీనః ।
అంకే నిధాయఽ తృసుతాం చ పశ్యన్
ముఖం ముదా హీనమభాషణం చ ॥ 96
- కా వాఽ భవన్మే దుహితుర్దురాసదా
విభీషికా విశ్వవినాశకారిణీ ? ।
తస్యా వినాశం న వినానతే నరాః
గురుం వినేతి ప్రసమీక్ష్య భూమిపః ॥ 97

- తతః సురాణాం గురుమాత్తకంపః
సమానయత్తత్ర సుతేన శీఘ్రమ్ ।
శీఘ్రం ప్రపన్నో నృపమందిరం చ
తద్వాక్యమార్ఘ్య గురుర్ధరాతలమ్ ॥ 98
- ప్రాప్తం గురుం ప్రాణమివాగతం తదా
ప్రాప్యేవ పుణ్యం పరిపక్వమాగతమ్ ॥
దత్త్వాఽఽ సనం రత్నమయం సమర్పయన్
సుసాధనైః సార్థ్యసుపుష్పభోజనైః ॥ 99
- కృతాతిథేయో ద్విజమాబభాషే
సుతానిమిత్రం గగనాభిధో నృపః ।
తద్వాక్యమాకర్ణ్య గురుః సతాం పతిః
సంప్రీణయన్ వాక్యమువాచ భూపమ్ ॥ 100

బృహస్పతిః -

- దుహితుస్తవ సంకష్టనిమిత్తం శృణు భూమిప!
పుష్పార్థం తు గతా బాలా భీతా పురుషదర్శనాత్ ॥ 101
- తస్య శాంతిం ప్రవక్ష్యామి శ్రూయతామవధానతః
కారయంత్యధునా విప్రాః అభిషేకం శివస్య చ ॥ 102
- అగస్త్యేశస్య వై రుద్రైః త్వమేకాదశభిః ప్రభో!
ఏవముక్తోఽ ధ గురుణా రాజా విప్రాన్ సమాదిశత్ ॥ 103
- సంపాద్య సర్వసంభారా వయం విప్రసమన్వితాః
తత్పుత్రీ జ్వరతాపేన శాయితా నిజమందిరే ॥ 104

తచ్చాంత్యర్థం వయం ప్రాప్తాః అభిషేకార్థమంగనే!
ధిషణేన సమాజ్ఞప్తాః ద్విజవర్యాః సమాగతాః ॥ 105

తస్మాద్దేశాద్వయం ప్రాప్తాః కైలాసపతిమందిరమ్
గచ్ఛసి త్వం కుత్ర బాలే! కిమర్థం త్వమిహోఽఽ గతా ॥ 106
వదాదేశమితి స్త్రీభిః వకుళా చోదితాఽబ్రవీత్

పద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళాఽఽ వేదితస్వాగమనవృత్తాంతః

వకుళా-

శృణ్వంతు కన్యకాః సర్వాః మద్వాక్యమవిచారతః ॥
ప్రభావమాత్మానుభవస్య విష్ణోః
యూయం న జానీథ పురాణపుంసః ।
కృష్ణం ముకుందం తనయం విదంత్యాః
వృథా శరీరం పునరాగతం మమ ॥ 108

జగద్విధీశానమహేంద్రపూర్వం
సృజన్నయం మానుషవద్విభాతి ।
యుష్మాన్ సహస్మాభిరిహన్యదైవతాన్
సంప్రార్థయంతీః స్వశుభం కరోత్యసౌ ॥ 109

హరిరేవ బలం యస్మాత్ సర్వార్థానామలం భవేత్
ధ్రువం తతో నృణాం మోహాత్ కుపథోఽఽ న్యసమాశ్రయః ॥ 110

హరేర్వమమృతం యస్మాత్ కుపదం చ తదాశ్రయమ్
లాలయామి తతో మాం వై వకుళామవగచ్ఛతామ్ ॥ 111

మా మాం లాలయతీత్యేవం మాలామప్యవగచ్ఛత
అహం శ్రీవేంకటాధీశదాసీభూతాఽస్మి సాంప్రతమ్ ॥ 112

ధరణ్యాశ్చ సమీపే మే కించిత్కార్యం తు వర్తతే
నారాయణపురం దివ్యం అభేద్యం పరదేశిభిః ॥ 113

భవతీసంగమాత్రేణ కరిష్యంతి ప్రవేశనమ్
ఇత్థముక్త్వా స్థితా బాలా కన్యాభిః సా చ సంగతా ॥ 114

శ్రీనివాసస్య పుల్కనీరూపేణ నారాయణపురగమనమ్

ఏవం గతాయాం తస్యాం తు న విశ్వాసమగాద్ధరిః
ఏకపుత్రో హ్యపుత్రః స్యాత్ ఏకనేత్రో హ్యనేత్రవాన్ ॥ 115

స్త్రీభిస్తు యత్కృతం కర్మ న తత్కార్యం ఫలప్రదమ్
ఇతి సంచింత్య గోవిందో లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 116

స్వయం శ్రీవేంకటాధీశో వనితారూపమాయయౌ
చీరవస్త్రం తతో బద్ధ్వా చిద్రకంచుకరంజితా ॥ 117

బ్రహ్మాణం చ శిశుం కృత్వా యష్టిం కృత్వా మహేశ్వరమ్
బ్రహ్మాండం జగదాధారం త్రైగుణ్యం గుల్మమేవ చ ॥ 118

ఆకీర్య కేశపుంఖాని పంచాశద్వర్షసంయుతా
గుంజామణివిభూషాంగశంఖబద్ధసుహారికా ॥ 119

వేణుగుల్మం స్వశిరసి దధానా ధాన్యపూరితమ్
లంబోదరీ లంబకర్ణా లంబితార్థపయోధరా ॥ 120

అదంతా శుష్కవదనా తదాభూద్ధర్మదేవతా
బ్రహ్మాణం నాభిసంజాతం సప్తమాసవయోయుతమ్ ॥ 121

రుదంతం శుష్కవదనం కృశాంగీ దీర్ఘబాహుకమ్
శిశుం బద్ధ్వా చీరవస్త్రే నృత్యంతీ జగదీశ్వరీ ॥ 122

యష్టిం ధృత్వా కరే చాఽఽ గాత్ సబాలా ధర్మదేవతా
నారాయణపురం ప్రాప్తా నారదాబ్జజవందితా ॥ 123

పురీం సమాగత్య జగర్జ చేత్థం
పతీన్ సుతాన్ బంధుగణాన్ దదామి ।
శ్రుత్వా వచస్తద్గదితం పురాంగనాః
ఊచుస్తదా తాం నృపవల్లభాం ప్రతి ॥ 124

పుల్కశీరూపధారిభగవతా పద్మావతీజనన్యాశ్చాన్యోన్యసంవాదః

గ్రామికాః -

ధర్మదేవీ సమాయాతా నరనారాయణాశ్రమాత్
వృద్ధా సా వర్తతే హ్యంబ! మితభాషేవ దృశ్యతే ॥
మనోగతం వదామీతి వదతీయం పునఃపునః
తామాహ్వయ మహాభాగే! ధర్మదేవీం పతివ్రతామ్ ॥ 126

తామిత్యమావేదితచిత్తవేదితా
విద్యాం నిజగ్రామభవాంగనా గణైః ॥
ఆహ్వాపయత్తత్ర సఖీభిరాదరాత్
సంప్రాప్తభాగ్యాహమితి స్మరంత్యసౌ ॥ 127

ఆజ్ఞప్తా ధరణీదేవ్యా సఖీభూతా వరాంగనాః
ఊచుస్తామగ్రగాః సర్వాః సబాలాం ధర్మదేవతామ్ ॥ 128

గ్రామికాః -

‘యాహి మంగళదే! దేవి! రాజభార్యామిమా’ మితి
సా శ్రుత్వా వచనం తాసాం మందమాహ మనస్వినీ ॥ 129

ధర్మదేవీ -

అహం దరిద్రా కుటిలా సబాలా భాగ్యసంయుతా
ఆహ్వానం కిం వినోదార్థం హాస్యార్థం హసితాననాః ॥ 130

మద్వస్త్రం పశ్యత చ్ఛిద్రం మదాభరణమండలమ్
నవధాన్యసమాకీర్ణగుల్మం గుంజావిభూషితమ్ ॥ 131

అన్నహీనం శిశుం మాం చ దృష్ట్వా దేవ్యేతి నో ద్రువమ్
నాగచ్ఛామి విశాలాక్ష్యః ! కిం కార్యం రాజమందిరే ॥ 132

ధర్మదేవీవచః శ్రుత్వా జగ్ముస్తా ధరణీం ప్రతి
యథోక్తం ధర్మదేవ్యా తు తదాచఖ్యుశ్చ తాం ప్రతి ॥ 133

తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా ధరణీ తాం యయౌ స్వయమ్
ఉవాచ ధర్మదేవీ తాం ధరణీ రాజసుందరీ ॥ 134

ధరణీ -

ఏహి భద్రే మహాభాగే! సాక్షాత్త్వం ధర్మదేవతా
దైవయోగాదాగతాఽసి మమ కల్యాణవర్ధినీ ॥ 135

మనోరథో మనఃసంస్థః తథ్యం మే కథ్యతామితి
భాషితా రాజపత్న్యా సా సత్యమాహ ధరాం ప్రతి ॥ 136

ధర్మదేవీ -

కఠినం మమ వాక్యం తు శృణు రాజన్యవల్లభే!
మయా తు గదితం వాక్యం అసత్యం చేన్మనస్విని! ॥ 137

పురా నిష్కాస్య మాం దేవి! జిహ్వాయాశ్చేదనం కురు
నరనారాయణః స్వామీ మద్భర్తా రాజసుందరి : ॥ 138

- తద్వీర్యజాతపుత్రం తు ప్రజాపతిమిమం విదుః
తేనాఽఽ జ్ఞప్తా త్వదర్థే చ సంప్రాప్తా తవ మందరమ్ ॥ 139
- భూతం భవ్యం భవిష్యచ్చ జానామి జగదీశ్వరి!
ఇత్యుక్తా ధర్మదేవ్యా సా రాజపత్నీ పతివ్రతా ॥ 140
- సువచోభిః సాంత్యయిత్వా ధరణీ ధర్మదేవతామ్
ప్రాపయద్భవనం స్వస్యాః మందంమందం ముదాన్వితా ॥ 141
- తామాదాయ గృహం ప్రాప్య పరం సింహాసనం దదౌ
సింహాసనగతా సా చ ధర్మదేవీ వచోఽబ్రవీత్ ॥ 142

ధర్మదేవీ -

- మజ్జనం కురు కల్యాణి! వస్త్రాలంకారభూషితా
గురుదేవనమస్కారం కురు దేవి! హరిప్రియమ్ ॥ 143
- ఏవముక్తాఽథ కల్యాణీ తథా చక్రే యథోదితమ్
తస్యాశ్చాభిముఖీభూయ పశ్చాద్వాక్యమువాచ సా॥ 144

ధరణీ -

‘కిం కార్యం వద భద్రం మే కరోమి తవ శాసనాత్

పులిందా -

- వాయనం దేహి కల్యాణి! దేవానాం ప్రీతిసాధకమ్ ॥ 145
- ఇత్థం పులిందావచనం శ్రుత్వా సా ధరణీ తదా
స్వర్ణశూర్పం సమాదాయ ముక్తాతండులపూరితమ్
నిక్షిప్య పురతః శీఘ్రం ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 146

ధరణీ -

- ‘సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞే! మమ దుఃఖం ప్రణోదయ’
ధరణీవాక్యమాకర్ణ్య ధర్మదేవీ వచోఽబ్రవీత్॥ 147

ధర్మదేవీ -

- ‘సత్యం వదామి సుశ్రోణి! శిశోరన్నం ప్రయచ్ఛ మే
అహఃకృతం రాత్రికృతం సుపక్వరససంయుతమ్ ॥ 148

- శ్రుత్వా తద్వచనం రమ్యం త్వరయాఽఽ నీయ భామినీ
క్షీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం అర్చకాయ దదౌ నృప॥ 149

- తద్బ్రష్ట్యా స్వర్ణపాత్రస్థం మానుషాన్నం న భుక్తవాన్
రురోద చ శిశుస్తస్యాః ధర్మదేవ్యాః స భూమిపః॥ 150

- రుదంతమాత్మజం దృష్ట్వా వినింద్య చ తతాడ సా
దరిద్రోఽసి దురాచార! కందమూలఫలాశనః ॥ 151

- కథం న భోక్తుసే మృష్టం క్షీరాన్నం రాజనిర్మితమ్
సదాఽపి రోదనం మాతః! కిం కరోమీ, తి భూమిపః ॥ 152

- శిశుం తం భర్త్యయిత్వాఽథ సంభోజ్యాన్నమనుత్తమమ్
మమోదరగతం చాన్నం పుత్రస్య హితకారణమ్ ॥ 153

- ఇత్యుక్తా సా ధర్మదేవీ శిశోర్దత్తం నృపోత్తమః
క్షీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం భుక్త్యా స్వస్థా తదాఽబ్రవీత్ ॥ 154

- సత్యం వదామి సుశ్రోణి! తాంబూలం దేహి మేఽంగనే
ఇత్యుక్తా ధరణీ దేవీ ధర్మదేవ్యా పుళిందయా ॥ 155

- ఏలాలవంగుకర్పూరనాగవల్లీదళైర్యుతమ్
తాంబూలమర్పయామాస పుళిందాయై పతివ్రతా ॥ 156
- తతః సా ప్రాజ్ఞుభీ భూత్వా పుత్రమంకే నిధాయ చ
నిక్షిప్య పురతో గుల్మం పాదావాస్తీర్య సంస్థితా ॥ 157
- ఏవం రూపం గతం కృష్ణం శ్రీనివాసం సురోత్తమా :
ద్రష్టుకామాః సమాయాతాః వైఖరీం ప్రాకృతోచితామ్ ॥ 158
- సంపశ్యంతస్తస్య ఖస్థాః సవిమానగణాస్తథా
సల్లాపం చక్రరన్వోన్యం సంభ్రమాత్ కౌతుకాన్వితాః॥ 159
- కిం తయా సుకృతం రాజ్ఞా కృతం పూర్వం యయాఽ ధునా
లక్ష్మీసహాయో భగవాన్ క్రీడతే ప్రాకృతో యథా ॥ 160
- ఏవం హరేశ్చిత్రవిచిత్రకర్మ
గాయంతి కంజోద్భవశంభుశక్రాః ।
కలౌ యుగే పాపకృతాం నరాణాం
హ్యుద్ధారణార్థా జగదీశచేష్టాః ॥ 161
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్యే శ్రీనివాసస్య
పుళిందస్త్రీరూపవర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

ధరణ్యై పుళిందోక్తపద్మావతీదేహశోషణనివృత్తుపాయః
శతానందః-

- భోజనాంతేఽస్మరద్దేవీ దేవాన్ స్వకులపూజితాన్
అదౌ నారాయణం ధ్యాత్వా పశ్చాల్లక్ష్మీం పితామహమ్ ॥ 1
- సరస్వతీముమాకాంతం ఉమామింద్రమతః పరమ్
శచీమగ్నియమాద్యాంశ్చ సదారాన్ దిక్పతీనథ ॥ 2
- దేవాన్మషీన్ పితౄన్ రాజన్ గంధర్వాన్ రాజసత్తమాన్
కాశీశం విశ్వానాథం చ బిందుమాధవమేవ చ ॥ 3
- విష్ణుపాదం ప్రయాగం చ గోదాతీరనివాసినమ్
నారసింహం జగన్నాథం పాండురంగమహోబిలమ్ ॥ 4
- పంపాధ్యక్షం విరూపాక్షం శ్రీశైలం పుణ్యకాననమ్
శ్రీవేంకటగిరీశం చ కాళహస్తీశ్వరం హరమ్ ॥ 5
- ఘటికాచలసంస్థానం వృద్ధాచలనివాసినమ్
వరదం సర్వలోకేశం శ్రీరంగం శ్వేతరూపిణమ్ ॥ 6
- కుంభఘోణాలయం కృష్ణం శార్ఙ్గపాణిం మహీపతే !
నేతుం రామకృతం రాజన్! పద్మనాథం జనార్దనమ్ ॥ 7
- సుబ్రహ్మణ్యం కుమారాఖ్యం మధుసూదనశంకరౌ
చంద్రేశ్వరం చ గోకర్ణం తథా హరిహరౌ నృప ॥ 8
- గంగాం గోదావరీం కృష్ణాం తుంగభద్రాం మలాపహమ్
కావేరీం కపిలాం క్షీరాం సువర్ణముఖరీం తథా ॥ 9

- మూకాంబికాం భైరవం చ కాలభైరవమేవ చ
కామాక్షీం చ విశాలాక్షీం మత్స్యాక్షీమపి సౌఖ్యదామ్ ॥ 10
- సస్మార లోకభావేన చోవాచ మధురం వచః
రమే! కొల్వాపురాధ్యక్షే! పాహి మాం పరదేశగామ్ ॥ 11
- ఇతి స్వకీయభావేన స్మరంతీ ధర్మదేవతా
కృత్వా మౌక్తికరాశీంస్త్రీన్ మధ్యరాశౌ విచింత్య తామ్ ॥ 12
- హస్తే దత్త్వా పరాం యష్టిం 'ఎష్వేకమనయా స్పృశ'
ఇత్యుక్తయా తయా దేవ్యా మధ్యరాశౌ విలోడితే
భావసామ్యం తతో జ్ఞాత్వా ప్రహృష్టా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 13

ధర్మదేవీ-

- వదేయం కారణం దేవి! దుహితుస్తేఽంగశోషణే
ఆగతః పురుషేణాస్యాః యేన కేనాప్యపద్రవః ॥ 14
- ఇతః పూర్వదినే కంచిత్పురుషం తురగాఽఽస్థితమ్
దృష్ట్వా మోహవశం యాతా కామజ్వరసుపీడితా ॥ 15
- శృణు మాతః! సవిస్తారం శపే గుల్మం సపుత్రకామ్
భర్తారం బదరీవాసం మాతరం పితరం గురుమ్ ॥ 16
- పతిం శ్రీవేంకటాధీశం కర్తుమిచ్ఛతి తే సుతా
తథా భవిష్యతి శుభం వాగియం నాన్యథా భవేత్ ॥ 17
- స్వాత్మానం తు శపే రాజ్ఞి! సత్యమిత్యవధారయ
సత్యం వదామి సుశ్రోణి! తాంబూలం దేహి మేఽంగనే! ॥ 18
- ఏలాలవంగకర్పూరజాతీపత్రైః సపూగకైః
నాగవల్లీదళైర్మృక్తం పునర్దేహి వరాననే! ॥ 19

- ఇత్యుక్తా ధరణీ దేవీ తాంబూలం పునరప్యదాత్
పునరాలోచయంతీ సా పులిందా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 20
- యోఽసౌ తురగమారూఢః పురుషః పూర్వమాగతః
కిరాతరూపధారి స సాక్షాన్మన్మథమన్మథః ॥ 21
- తం దృష్ట్వా మోహమాయాతా కామజ్వరసుపీడితా
దుహితా తేఽభవద్రాజ్ఞి! తతోఽస్యా అంగశోషణమ్ ॥ 22
- తచ్ఛాంత్యర్థం వరారోహే! తస్మై సా సంప్రదీయతామ్
ఇత్యుక్తా ధరణీ దేవీ ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 23

ధరణీ -

- క్వాఽఽస్తే కిరాతరూపీ స దుహితుర్మేఽంగశోషకః
వద తన్నామ కిం భద్రే! వరం దాస్యే తవేష్పితమ్
ఇతి పృష్టా ధర్మదేవీ ధరణీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 24

ధర్మదేవీ-

- వైకుంఠస్థో హరిః సాక్షాత్ వర్తతే వేంకటాచలే
శ్రీనివాస ఇతి ఖ్యాతో విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ॥ 25
- తస్యాశ్వం త్వత్పుత్రా బాలా తాడయామాస చాశ్రభిః
ఆరామద్వారనికటే పతితః స హయోత్తమః ॥ 26
- అశ్రుభిస్తాడితోఽత్యంతం విహ్వలః పృచ్ఛ తత్సఖీః
గౌరవాద్రాజపుత్రాస్తు క్షమేత పురుషః స తత్ ॥ 27
- ఇతి మే సత్యవచనం దత్త్వా తాం సుఖమేష్యసి
అదత్త్వా దుఃఖమాప్నోషి న మే వాణీ మృషా భవేత్ ॥ 28

- అదానే దినమాత్రేణ సా మ్రియేత న సంశయః
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా ధరణీ పునరబ్రవీత్ ॥ 29
- ధరణీ -**
కిం మాం వదసి దుర్వాక్యం అసత్యం వామలోచనే!
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా పునరాహ మనస్వినీ ॥ 30
- ధర్మదేవీ -**
నాసత్యం వచనం దేవి! మయోక్తం పూర్వమేవ తత్
ఇతి భీతా తద్వచనాత్ రాజ్ఞీ వాక్యమథాబ్రవీత్ ॥ 31
- ధరణీ -**
అయాచితా మయా కన్యా కథం దేయా భవిష్యతి
ఇతి చింతాపరా రాజ్ఞీ ధర్మదేవీం వచోఽబ్రవీత్ ॥ 32
- అద్వైవ ఘటికాంతే త్వాం ఆగమిష్యతి కాచన
అబలా బహువృద్ధా చ ధర్మార్థకుశలా భువి ॥ 33
- మద్వాక్యం విశ్వసంతీ త్వం రాజానం పరిచోదయ
తౌండమానంచ తే భర్తుః భ్రాతరం ససుహృద్గణమ్ ॥ 34
- సంబోధ్య సాధుమార్గం త్వం సమాశ్రయ నృపప్రియే!
సన్నిధౌ మమ సంకల్పం కురు కన్యానిమిత్తకమ్ ॥ 35
- ధరణీ -**
యేన కేనాప్యపాయేన జీవితా స్యాత్ సుతా మమ
సుతాం తస్యైవ దాస్యామి గిరిగహ్వరవాసినః ॥ 36
- ధర్మదేవి -**
ఏవం చేత్ తే సుతా రాజ్ఞీ! జీవిష్యతి న సంశయః
పతిర్మే వర్తతే యత్ర దేవి! తత్ర వ్రజామ్యహమ్ ॥ 37

- ఇత్యుక్త్వా తద్వచః సత్యం ద్రష్టుకామా ధరాఽబ్రవీత్
ధరణీ -
తదా తే వచనం సత్యం యద్యేవం సంభవిష్యతి ॥ 38
- ఇత్యుక్తాఽసౌ జగామాశు నిజధామ వరాంగనా
సాఽపి తాం 'బాధ' మిత్యుక్త్వా నిర్జగామ పురాద్భుపిః ॥ 39
- కక్షే బద్ధ్వా సుతం రాజన్! స్వర్ణశూర్పం సగుల్మకమ్
జగామోత్తరమభ్యేత్య పులిందా మిథిలేశ్వర! ॥ 40
- పులిందాయాం గతాయాం తు ధరణీ వామలోచనా
పుత్ర్యా నికేతనం ప్రాప్య రుదంతీ భృశదుఃఖితా ॥ 41
- కిం తే మనోగతం పుత్రి! యత్త్వమిచ్ఛసి తద్వద
నచ మాతృసమం మిత్రం పుత్రాణామస్తి నందిని ॥ 42
- కిన్ను కార్యమకార్యం వా తన్మమాచక్ష భామిని!
పూరయామి మనఃస్థం చ కిమర్థం తవ శోషణమ్ ॥ 43
- అభాగ్యాఽహం మహాభాగే ! విషపానం కరోమి చ
ఇత్యుక్త్వా సా పరాధీనా దుఃఖితాఽరుదితాఽపభవత్ ॥ 44
- దుఃఖితాం జననీం దృష్ట్వా మందమాహ మనోగతమ్
పద్మావతీ -
కిం వదిష్యామి హే మాతః సూతికాదుఃఖమాగతమ్ ॥ 45
- అథవా పుత్రలాభం కిం ప్రవదామి నిగూఢజమ్
నాకృత్యం తాదృశం కించిత్ జాతా క్వాపి తు మే వరే! ॥ 46
- కాఙ్గా సంప్రతి తామద్య వక్తుం శక్నోమి న స్వయమ్
తథాఽపి తవ వక్ష్యామి మాతృత్వాత్ శృణు భామినిః ॥ 47

పద్మావతీకథితభగవల్లభణతద్భక్తలక్షణాని

- త్వయాఽఽ జ్ఞప్తాఽఽ గమం మాతః! పుణ్యారామం సఖీయుతా
తత్రాఽఽ యాతః పుమాన్ కల్పిత పురాణపురుషోత్తమః॥ 48
- మాతః! స్మరామి తద్భక్తం పుండరీకనిభేక్షణమ్
తం వినా న హి జీవామి సత్యమిత్యవధారయ ॥ 49
- చరితం తస్య కృష్ణస్య జానంతి విబుధేశ్వరాః
పాతాళజాశ్చ మనుజాః న జానంతి హరిం పరమ్ ॥ 50
- సత్యం సర్వోత్తమః సాక్షాత్ స ఏవ పురుషోత్తమః
దక్షిణం పాణిమాశ్రిత్య రాజతే చక్రముత్తమమ్ ॥ 51
- తథా సవ్యే శంఖరాజో రాజతే రాజవల్లభే!
యత్నంరే కౌస్తుభం రత్నం శ్రుత్యోర్మకరకుండలే ॥ 52
- యస్య చక్రప్రభావేణ దగ్ధా వారణాసీ పురీ
యస్య శంఖధ్వనిం శ్రుత్వా విద్రవంత్యసురాదయః॥ 53
- తద్భక్తలక్షణం వక్ష్యే శృణు మాతః సవిస్తరమ్
వేదశాస్త్రపరా యే చ స్వధర్మాచరణే రతాః ॥ 54
- వేదోక్తం కర్మ కుర్వంతి తద్భక్తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్
శంఖచక్రాంకితా యే చాపూర్వపుండ్రధరాశ్చ యే ॥ 55
- నాసత్యవచనా యే తు పితృమాతృమతే స్థితాః
తద్భక్తలక్షణం త్వేతత్ తం వినా కో ను జీవతి? ॥ 56
- తనయావచనం శ్రుత్వా సానందా వాక్యమబ్రవీత్

ధరణీ -

- సత్యం వద మహాప్రాజ్ఞే! భ్రమో వా జ్వరకారణమ్॥ 57

పద్మావతీ -

- సత్యం వదామి మాతర్యః దృష్టపూర్వో మహాప్రభుః
తద్దర్శనధియా మేఽద్య జాయతే దేహశోషణమ్ ॥ 58

శతానందః -

- సాంత్యయిత్వా సుతాం భద్రా భర్తుర్భవనమభ్యుగాత్
పాకార్థం పరమానందా భరితా భాగ్యసంపదా ॥ 59

- పుత్ర్యంగశోషం సంక్షుబ్ధం కృచ్ఛసంతపసంయుతమ్
అవదత్స్వపతిం ప్రాప్య పుత్రీకాయవిశోషణే ॥ 60

- కారణం ధర్మదేవ్యుక్తం అథ తచ్ఛాంతికారణమ్
సర్వం సంబోధయామాస పుత్ర్యా హృద్గతమాదరాత్ ॥ 61

ధరణీశం ప్రతి పద్మావతీసఖీభిః సహ వకుళాగమనమ్

- ఏతస్మిన్నేవ సమయే కన్యాశ్చ వకుళాన్వితాః
ఆభిషిచ్యాప్యగస్త్యేశం శంకరం బ్రాహ్మణైః సహ ॥ 62

- సంభారాన్ శిరసా ధృత్వా బ్రాహ్మణైః సపురోహితైః
రాజధానీం సమాసాద్య భర్తుర్భవనమభ్యుయుః ॥ 63

- సమాగతాన్ ద్విజాన్ సర్వాన్ సంపూజ్య విధిపూర్వకమ్
గంధపుష్పాక్షతాద్వైశ్చ వస్త్రాలంకారభూషణైః ॥ 64

- విప్రాశీర్వాదమంత్రై ర్మార్జయిత్వా స్వకాం సుతామ్
అభుంక్త చ స్వయం రాజా బ్రాహ్మణానామథాజ్ఞయా ॥ 65

సా భుక్త్వా యథా మహాభాగః ధరణీ బహిరాగతా
దదర్శ తాం మహారాజః వకుళాం నవరూపిణీమ్ ॥ 66

ధర్మదేవ్యా వచః శ్రుత్వా తత్సమీపముపాగమత్
పప్రచ్ఛ తాస్తదా కన్యాః ఏతద్భూతాంతకోవిదాః ॥ 67

ధరణీ -

కైషా కస్మాదుపాయాతా పూజ్యేవ ప్రతిభాతి మే
పుచ్ఛతాం కన్యకా! అస్యాః కిమాగమనకారణమ్ ॥ 68
ఏవముక్తాః కన్యకాస్తు ధరణీమబ్రువంస్తదా

కన్యకాః -

వాసః పన్నగశైలేఽస్యాః స్వామీ శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥ 69
తదాజ్ఞాకారికా కాచిత్ నామ్నా వకుళమాలికా
అనయా ధరణీదేవ్యాః సన్నిధౌ మమ కించన ॥ 70

కార్యమస్తీతి కథితం తతస్తు సహితాస్తయా
వయం ప్రాప్తా మహాభాగే! త్వత్సమీపమిహాధునా ॥ 71

పుచ్ఛతాం నైవ వృత్తాంతం తదాగమనకారణమ్
ఏవముక్తాఽథ కల్యాణీ వకుళాం సమభాషత ॥ 72

తిష్ఠ భద్రే! వరారోహే! రత్నపీఠే సునిర్మలే
ఇత్యుక్తా యథా నందభరితా వకుళా తత్ర సంస్థితా ॥ 73

మేనే కృతార్థమాత్మానం సాఫల్యం జన్మనోఽపిచ

ధరణీ -

స్వాగతం తే వరారోహే! మమ పుణ్యసముచ్చయాత్ ॥ 74

మన్యే కృతార్థమాత్మానం సఫలం సాధుసంగమాత్
నిర్దేష్టవ్యం భవత్కర్మ తదద్య విదధీమహి ॥ 75

కిమర్థమాగమో మాతః శీఘ్రం తత్కథ్యతామితి
బభాషే వకుళా భార్యాం రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ 76

ధరణీం ప్రతి పకుళోక్తస్వాగమనకారణమ్

వకుళా -

కన్యాపేక్షా ముఖ్యకార్యం పునః కార్యశతేన కిమ్?
ముఖ్యకార్యం తతః శ్రుత్వా వకుళామబ్రవీదిదమ్ ॥ 77

ధరణీ -

సమ్యగుక్తం త్వయా దేవి! వరాపేక్షాఽపి వర్తతే
కో వరః కశ్చ దేశోఽస్య గోత్రం నక్షత్రకం చ కిమ్ ॥ 78

కిం నామ? జనకశ్చాస్య మాతా చాపి మహాత్మనః
కిం కులం? కోఽస్య చాఽచారో? జాతిర్వా తస్య కా? వద
కులాచారాదికం పృష్టా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 79

వకుళా -

శృణు రాజ్ఞి! సవిస్తారం గోత్రం బంధుజనం తథా
దేవకీ జననీ తస్య జనకః శూరనందనః ॥ 80

నిశాకరకులం తస్య నామ కృష్ణ ఇతి స్మృతమ్
వసిష్ఠగోత్రే చోత్పత్తిః నక్షత్రం శ్రవణం తథా ॥ 81

ఆవాసో వేంకటగిరిః విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ
బహుళాచారసంపన్నో వయసా పంచవింశకః ॥ 82

పాణిగ్రహణకాలే తు తం దృష్ట్వా తోషమేష్యసి
కిమత్ర బహునోక్తేన దర్శనాత్తే సుఖం భవేత్
తద్బ్రుత్తమఖిలం శ్రుత్వా తామాహోఽనందనిర్భరా ॥ 83

ధరణీ-

శంకా జాతా వరారోహే! మమ తే వచనాత్సఖి!
సభాగ్యశ్చ కులీనశ్చ బుద్ధిమాంశ్చ యువా బలీ ॥ 84
వాగ్మీ చోక్తోఽస్య చైతావత్ వివాహో న కృతః కుతః ?
సా తద్వచనమాకర్ణ్యానపత్యమనుచింత్య తమ్
ధైర్యేణ వచనం ప్రాహ ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥ 85

వకుళా-

కృతవైవాహికో దేవి! బాల్యే భాగీరథీపితా
తత్రాపత్యమనాలోక్య ద్వితీయం కర్తుముత్సుకః ॥ 86
న దోషమితరం విద్ధి శ్రీనివాసే నిరామయే
తద్బ్రుత్తమఖిలం శ్రుత్వా సమాహూయ స్వకం సుతమ్ ॥ 87
నృపమాహ్వోపయామాస ధరణీ పతిమాత్యనః
ఏకాంతే రాజశార్దూలం ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 88

ధరణ్యుక్త్యా వియన్న్రుపకృతపద్మావత్యాశ్వాసనప్రకారః

ధరణీ -

కన్యార్థమాగతా రాజన్! వకుళా వేంకటాచలాత్
సుతం సంప్రేక్ష్య చాపి త్వం స్వపురోహితమంత్రిభిః ॥ 89
వరస్యాపి విచార్యాఽఽశు కులవిద్యాబలాదికమ్
గోత్రఋక్షాద్యానుకూల్యం బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః ॥ 90

విచార్య వరవధ్యోశ్చ యోనినాడీసుసంగతిమ్
సర్వం సమ్యక్సమాలోచ్య కన్యాదానం కురు ప్రభో! ॥ 91

కన్యార్థమాగతా సాధ్వీ దుహితుర్విదితం మనః
తమేవేచ్ఛతి తే పుత్రీ వేంకటాచలవాసినమ్ ॥ 92

ధర్మదేవీవచః సత్యం శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్
ఇతి పత్న్యా వచః శ్రుత్వా సోఽభూదానందనిర్భరః ॥ 93

అకాశరాజః -

అహో మంగళమస్మాకం సంప్రాప్తం పూర్వపుణ్యతః
అస్మాకం పితరః సర్వే కృతార్థా ముక్తిభాగినః ॥ 94

త్వద్వాక్యామృతపానేన రోమహర్షస్తు జాయతే
కదా పశ్యామి కల్యాణం వధూవరసమాగతమ్ ॥ 95

సభర్తృకాం రాజపుత్రీం రాజసింహాసనే స్థితామ్
కదా పశ్యామి నేత్రాభ్యాం బంధుమండలమధ్యగామ్ ॥ 96

ఇత్యుక్త్వా భవనం చాగాత్ దుహితుర్దుహితృప్రియః
నృపః పద్మావతీం ప్రాహ సాంత్యయన్ వచసా సుతామ్ ॥ 97

నృపః-

భద్రే! దుఃఖం మనఃస్థం తే త్యజ శీఘ్రమతః పరమ్
హృదయే తవ కల్యాణి! కాఽఽపేక్షా వర్తతే వద ॥ 98

తామద్యాహం కరిష్యామి నాత్ర కార్యా విచారణా
జనకస్య వచః శ్రుత్వా జననీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 99

116

తొండమాన్ -

శృణు తాపసశార్దూల! వచనం రాజభాషితమ్
పద్మావతీ వివాహార్హా సంపన్నా గురుపూజితా ॥ 117

శ్రీనివాసాయ తాం కన్యాం ప్రదాతుం కాంక్షతే నృపః
యుక్తాయుక్త విచింతాయై గురుమాహూతవాసవి ॥ 118

తదర్థమేవ చాద్య త్వాం సమాహ్వయతి భూమిపః
యుక్తాయుక్తే విచింత్యాథ లేఖితుం శుభపత్రికామ్ ॥ 119

అవకాశం చ కృత్వాఽద్య గచ్ఛ తన్నగరీం ప్రతి
ఏవముక్తో మహీదేవ! మహీపాలేన భూమిప ॥ 120

స సంభ్రమాత్ సముత్థాయ వ్యభ్రమద్విభ్రమన్నివ
భిందన్ కమండలుం రాజన్! భిందన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 121

విచ్ఛద్య మణిమాలాశ్చ స ననర్త మహామునిః
ముహూర్తమిత్థం రాజేంద్రః తద్బుద్ధిరవశం గతా
ఉవాచ పశ్చాద్రాజానం కార్ష్యైవాయనిర్మునిః ॥ 122

శ్రీశుకః -

సాధూదితం వాక్యముదారవిక్రమ!
త్వయా హరేర్వేంకటశైలవాసినః ।
కన్యాప్రదానం పురుషార్థసాధనం
సమస్తలోకస్య పవిత్రకారకమ్ ॥ 123

ఆకాశరాజధిషణౌ శ్రీనివాసకృపాబలాత్
మహాదానపరావిత్రం భూయాస్తాం చ దినే దినే ॥ 124

ఇత్యాశిషా ప్రశస్యాథ పద్మతీర్థే వగాహ్య చ
కృత్వా మాధ్యాహ్నికీం సంధ్యాం త్యక్త్వా జీర్ణోపబర్హణమ్ ॥ 125

స నవాని కుశాగ్రాణి నికృత్య మునిసత్తమః
కిరీటం బంధయిత్వా తైః ఉత్తమాంగనిబంధనమ్ ॥ 126

కవచం కల్పయామాస కుశాగ్రైః కుసుమైస్తదా
తుళసీమణిమాలాభిః కంఠకర్ణవిభూషితః ॥ 127

అపాదలంబికృష్ణత్వకృవచైస్సమలంకృతః
అశ్వయానేఽధిరోఽప్యైసం నినాయ స నృపానుజః ॥ 128

తమాయాంతం మునిం దృష్ట్వా చతురంగబలాన్వితః
పురోహితం పురస్కృత్య కుశమూలఫలోదకైః ॥ 129

అభియాతస్తదా రాజా సంతోషం ప్రాప సా పురీ
యానాదుత్తీర్య రాజేంద్రః సాష్టాంగం ప్రణిపత్య తమ్
గజమారోఽప్య నగరీం సపురోహిత ఆనయత్ ॥ 130

నికేతనాంతర్భవనే నివేశ్య
నిధిం మునీనాం ప్రవరం స రాజా!
సంపూజయామాస విధానవిత్తమో
విద్యాగురుం జ్ఞానగురుం చ నత్వా ॥ 131

రాజా -

తాపసం పరిపప్రచ్ఛ కన్యార్థం ధిషణాగ్రతః
పద్మావతీం ప్రదాస్యామి భవద్భ్యామనుమోదితః
శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ నిశ్చితో హి మయా పరః ॥ 132

స తద్వచనమాకర్ణ్య రాజానం రాజసత్తమ!
శుకోఽబ్రవీద్ధిరం పుత్రీకారణాత్మరుణాన్వితః ॥ 133

శ్రీశుకః -

మా కురుష్వ మహారాజ! సందేహం దానకర్మణి
ధన్యోఽసి త్వం మహీపాల! కులం పావనతాం గతమ్ ॥ 134

పితరస్తు దివం ప్రాప్తాః నాత్ర కార్యా విచారణా
కిం త్వయాఽఽ చరితం పుణ్యం పూర్వజన్మని భూమిపః ॥ 135

భగవానరవిందాక్షః శ్రీనివాసః సతాం గతిః
జామాతృత్వం సమాపన్నః తస్మాన్నాస్తి తవాధికః ॥ 136

విలంబో నైవ కర్తవ్యః శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్
వయం ధన్యాః కృతార్థాః స్మః తవ సంగేన భూమిపః ॥ 137

వయంతు తపసాఽఽ రాధ్య కందమూలఫలాశనాః
సర్వసంగం పరిత్యజ్య న పశ్యామోఽత్ర తం విభుమ్ ॥ 138

సంగతేస్తవ పశ్యామః శ్రీనివాసం శ్రియా యుతమ్
సంగతిస్తవ భద్రా నో భవజ్ఞన్మని జన్మని ॥ 139

ఏవం తముక్త్వా రాజర్షిం తూష్టిమాస స తాపసః
శుకవాక్యం తతః శ్రుత్వా స రాజాఽఽ నందనిర్భరః ॥ 140

వైయాసకేర్వచః శ్రుత్వా ప్రశశంస ప్రజాపతిః
మన్యే కృతార్థమాత్మానం వ్యాసపుత్ర! నమోఽస్తు తే ॥ 141

గ్రహాణాం చ గతిస్తాతః తయోర్యోగో విచింత్యతామ్
ఋక్షయోగం గోత్రయోగం పశ్య విప్ర బలాబలమ్ ॥ 142

ఇతి రాజ్ఞో వచః శ్రుత్వా సురాచార్యః ససంభ్రమమ్
ఛాయాశాస్త్రవిధానజ్ఞో వకుళాం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 143

గురుకృతపద్మావతీశ్రీనివాసవివాహయోగాద్యానుకూల్యవిచారః

భృహస్పతిః -

గోత్రం శ్రీవేంకటేశస్య తన్నామాచక్షు భామిని!
నక్షత్రం చ వరారోహే! కథ్యతామితి చాబ్రవీత్
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా కించిత్కేపాన్వితాఽబ్రవీత్ ॥ 144

వకుళా -

బ్రాహ్మణాః సత్యసంపన్నాః కలౌ మిథ్యాప్రవాదినః
జానంతోఽపి మహారాజ! న వదంతి హితాహితమ్ ॥ 145

శ్రీశుకః -

అవిశ్వాసశ్చ విప్రేషు క్షత్రియాణాం వరాననే!
ధర్మోఽప్యధర్మతామేతి హ్యధర్మో ధర్మతాం గతః ॥ 146
తస్మాత్త్వయా మహాభాగే! కథనీయం హితాహితమ్

వకుళా -

నక్షత్రం శ్రవణం తస్య గోత్రం వాసిష్ఠసంజ్ఞకమ్ ॥ 147
ఊచుః పురాతనా మత్యకూర్మకృష్ణాదిరూపిణః

రాజా -

గోత్రమత్రేర్మహాభాగ ! నక్షత్రం మృగశీర్షకమ్ ॥ 148

సీతాసత్యాదిరూపాయాః పద్మావత్యా విదుర్భుధాః
ఉభయోర్వచనం శ్రుత్వా గురుర్యోగం విచింత్య సః
హర్షోద్రిక్తమనా భూత్వా సత్యమాహ మహామతిః ॥ 149

గురుః -

- నాడీకూటం విశేషేణ సూత్రకూటం విశేషతః
యోనికూటం చానుకూలం గ్రహాశ్చ శుభదర్శనాః॥ 150
- సర్వం విచార్య భూపాలః స్వార్థభావం సమాశ్రితః
సమ్మంత్ర్య బంధుమిత్రాద్యైః కన్యాదానం కురు ప్రభోః ॥ 151
- ఏవం గురువచః శ్రుత్వా విచార్యా ౨ శు విచక్షణః
భక్త్యా పరమయా రాజా స్వార్థభావం సమాశ్రితః ॥ 152
- జ్ఞాతిబాంధవసంబంధిసుహృన్మిత్రజనైర్యుతః
మంత్రం చకార రాజేంద్రః కన్యాదాననిమిత్తకమ్ ॥ 153
- తే సర్వే బంధువర్గాశ్చ రాజానం ప్రత్యపూజయన్
సభాం చ కారయామాస రత్నసింహాసనే స్థితః ॥ 154
- వాచయిత్వా ౨ ధ పుణ్యాహం కన్యానిశ్చయకారణాత్
తాంబూలం దక్షిణాం చాదాత్ పూజయిత్వా గణాధిపమ్
భుజముద్భుత్య రాజేంద్రః సభామధ్యే వచో ౨ బ్రవీత్ ॥ 155

రాజా -

- పద్మావతీం ప్రదాస్యామి శ్రీనివాసాయ శార్ణిణే
యూయం బంధుగణాశ్చాత్ర దయాం కురుత మాం ప్రతి ॥ 156
- ప్రతిజ్ఞామకరోదిత్థం కన్యార్థే వేంకటేశితుః
స చోవాచ మహారాజో గురుం గురుజనప్రియః ॥ 157
- కిం కార్యం వద విప్రేంద్ర! సంకల్పానంతరం మయా
రాజానమబ్రవీద్రాజన్! అంగిరా దేవతాగురుః 158

బృహస్పతిః -

- విలిఖ్య పత్రికాం రాజన్ ! శ్రీనివాసాయ విష్ణవే
విప్రం ప్రేషయ రాజేంద్ర! తస్యాగమనకారణాత్
స్వగురోర్వాక్యమాకర్ణ్య రాజా గురుమభాషత ॥ 159

రాజా -

- కిం లేఖ్యం ప్రాకృతైర్విద్వాన్! అప్రాకృతశరీరిణః
తథా ౨ పి లేఖనీయం యత్ తద్ బ్రూహి గురుసత్తమ! ॥ 160
- ఆకాశరాజవచనం శ్రుత్వా గీష్పతిరాదరాత్
లిఖిత్వా బోధయామాస రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః
గురూపదిష్టమార్గేణ విలిలేఖ స పత్రికామ్
శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్ముపలిఖితవివాహపత్రికాప్రకారః
- అప్రాకృతాయ నిత్యాయ సచ్చిదానందమూర్తయే ॥ 162
- స్వతంత్రాయాద్వితీయాయానంతరూపాయ శార్ణిణే
భక్తిప్రియాయ భక్త్యైకవేద్యోపాదేయరూపిణే ॥ 163
- దేవాధిదేవపూజ్యాయ బ్రహ్మపూజ్యాయ విష్ణవే
శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ వేంకటాచలవాసినే ॥ 164
- సాంగైః సర్వైశ్చ వేదాద్యైః ఆగమైః సపురాణకైః
ఆవేదితానంతగుణకర్మణే శ్రీధరాయ తే ॥ 165
- ఆశీర్వాదం కరిష్యామి బంధుత్వాత్తే సురోత్తమ!
త్వత్పాదపద్మసంవీక్షాకామ ఆకాశనామకః ॥ 166
- త్వదాశ్రయం సమాకాంక్షన్ లేఖయామృద్య మాధవ!
స్త్రీపుత్రభ్రాతృభిః సాకం సర్వే కుశలినో వయమ్ ॥ 167

- త్వదనుగ్రహమాత్రేణ వసామోఽత్ర హరేః పురే
సర్వేషాం భవతాం క్షేమం పత్రద్వారా నిబోధయ ॥ 168
- చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం ఏతత్పత్రం విలిఖ్యతే
కన్యాం పద్మావతీం తుభ్యం దాస్యామీతి మతిర్మమ ॥ 169
- తామంగీకురు గోవింద! వివాహవిధిపూర్వకమ్
శుకో వేత్తి గురుర్వేత్తి హృదయం మమ సర్వతః ॥ 170
- మా కురుష్వాత్ర సందేహం కన్యార్థం పురుషోత్తమః
వైశాఖశుక్లదశమీభృగువారే శుభే దినే ॥ 171
- బంధుభిః సహ సంప్రాప్య మాముద్ధృత్య గణైః సహ
హర్షేణ పాణిగ్రహణం కర్తవ్యం మే మనోగతమ్ ॥ 172
- అధికం లేఖనీయం తే కిమస్తి పురుషోత్తమ!
శుకో వదతి యత్సత్యం తత్సర్వం కురు కేశవ! ॥
- ఇత్యాశిషః సంతు మహానుభావ! తే
సమస్తకల్యాణగుణార్ణవ! ప్రభో!
నిత్యాయ సత్యాయ సుఖస్వరూపిణే
సమస్తలోకప్రభవే మహాత్మనే ॥ 174
- ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం
ఆకాశరాజో జగదీశసన్నిధిమ్ ।
సంప్రేషయామాస శుకం మహాంతం
నపుత్రమిత్రః సహబాంధవానుగః ॥ 175
- క్రోశమాత్రముపాగమ్య శుకం వచనమబ్రవీత్

రాజా-

- యేన కేన ప్రకారేణ తస్య చిత్తం వశీకురు ॥ 176
- అయుతం స్వర్ణలక్షం వా కోటిం వాఽర్బుదమేవ వా
దాస్యామి ద్రవ్యనిచయం నాత్ర కార్యా విచారణా
ఏవముక్తో మహీదేవో గతః శేషాచలం ప్రతి ॥ 177
- మధ్యం గతే దీప్తకరే మహాత్మా
సమాగతస్తత్ర శుకస్సశిష్యః ।
హరేర్జనన్యాఽనుగతో విరాగీ
తద్దర్శనాఘోదగతాధ్వశేషః ॥ 178
- అంబామవీక్ష్వ చాయాంతీం వేంకటాద్రిశిఖామణిః
మాతా చ నాఽఽగతా కస్మా దితి చింతాపరో హరిః
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు కృష్ణద్వైపాయనాత్మజమ్ ॥ 179
- దదర్శ సశిరఃపాణిం కృతకార్యవినిశ్చయమ్
శుకం ప్రాహ స్మ భక్త్యైవ చాసనాదుత్థితో హరిః॥ 180

శ్రీనివాసః-

- కార్యం మదీయం విప్రేంద్రః పక్వం వా పక్వమేవ వా । 181

శ్రీశుకః -

- కార్యం తవ కృపాసింధోః పక్వమేవ న సంశయః॥
శుభం వాక్యమితి శ్రుత్వా దండవత్ప్రణతం భువి
సమాలింగ్య శుకం కృష్ణో భక్త్యా హర్షవశం గతః ॥ 182
- అతిచిత్రచరిత్రాఽత్యా శుకమాహ మహీపతే!

శ్రీనివాసః -

వదంతి లోకా అన్యతాన్ సహస్రాన్ వివాహకామా నరజన్మనో యే॥ 183

తే యాంతి మద్ధామ కిమత్ర వాచ్యం జగత్కుటుంబస్య వివాహకామే ॥ 184

నరో బిభర్తి స్వసుతం స్వభార్యాం స్వజనం గృహమ్
బ్రహ్మాండం భవనం విద్వన్ బ్రహ్మ మే నాభిసంభవః
యా లక్ష్మీర్మమ కల్యాణీ యే చాన్యే మమ చౌరసాః ॥ 185

చతుర్నవతిలక్షాణి జీవాః సంతి హ్యసంఖ్యాకాః
ఏతేషాం రక్షణే బద్ధదీక్షోఽహం మునిసత్తమ! ॥ 186

మహాకుటుంబయుక్తస్య మమ కల్యాణకారణాత్
యస్మిన్ భాషితం స్వామిన్! త్వయాఽద్య మునిసత్తమ! ॥ 187

త్వత్ప్రత్యసోపకారస్య ప్రతిదాతుం న విద్యతే
తథాఽపి తవ దాస్యామి శరీరాలింగనం మునే! ॥ 188

మచ్ఛరీరాధరిష్ఠం తు న విజానామి తే శుభమ్
ఏవముక్త్వాంగసంగం చ తస్యాదాత్ పురుషోత్తమః ॥ 189

త్వత్పుణ్యస్యావధిర్దాన్తి మత్సంగస్తవపుణ్యజః
యథా త్వయా కృతం కర్మ తథా పూర్వం కపీశ్వరః ॥ 190

సీతానిమిత్తం యః కర్మ కృతవాన్ మారుతాత్మజః
తస్మై ప్రాదాం మహీదేవ! సంతుష్టః సహభోజనమ్ ॥ 191

సత్యలోకాధిపత్యం చ సీతావార్తావలంబినే
తస్మాద్వరిష్ఠం తే కర్మ మునేః తాపసపుంగవ! ॥ 192

ఏవముక్త్వా సుభద్రాణి వాక్యాని వివిధాని చ
తతః ప్రోవాచ భగవన్ కక్షే కిం భాతి భానువత్ ॥ 193

శ్రీనివాససన్నిధౌ వియన్ముపప్రేషితశుకోక్తవివాహోదంతః

శ్రీశుకః-

రాజరాజేన లిఖితా పత్రికా పురుషోత్తమ!
ప్రోక్తం తవ మహాభాగ! పూర్వమేవాస్య కారణమ్
ఇత్యుక్తః సన్ రమాకాంతః పత్రికాం శిరసా దధౌ ॥ 194

శ్రీనివాసః-

కుశలీ వర్తతే రాజా భార్యా తస్య పతివ్రతా
భ్రాతా తస్య మహాభాగః పుత్రస్తస్య విశాం పతే : ॥ 195

శ్రీశుకః-

సర్వంతు కుశలం తస్య భగవన్! భూతభావన! 197

వియన్ముపం ప్రతి శ్రీనివాసవిలిఖితశుభపత్రికా

ఏవముక్తః పపాతాథ పత్రికాం పురుషోత్తమః
పఠన్ హృష్టమనా భూత్వా వాచమూచే రమాపతిః ॥ 198

శ్రీనివాసః-

పత్రికా లిఖ్యతే విప్ర! మయాఽఽ కాశన్మపాయ చ
త్వద్వాచమనుసృత్యైవ రాజ్ఞః ప్రీతివిధాయికా ॥ 199

తతః స పత్రం పురుహూతమిత్రం
స్వయం లిలేఖాథ మహార్థసంయుతమ్ ।

అత్యంతసంహృష్టమనఃప్రసూచకం
కృష్ణావతారే ప్రతి రుక్మిణీమివ ॥ 200

- రాజాధిరాజపూజ్యాయ సుధర్మతనయాయ చ
నమో నమోఽతిభక్త్యైవ కృత్యేయం పత్రికాఽ ధునా ॥ 201
- లిఖ్యతే శ్రీనివాసేన శుభవిజ్ఞప్తిగర్భిణీ
శ్రీమద్రాజాధిరాజేంద్రకిరీటాఘృష్టపాదుక! ॥ 202
- అస్మద్భుంధువరేణ్యాధ్యగుణపూర్ణసమృద్ధిమన్!
సుధర్మతనయాకాశనామ్నాఽఽ శాసు సుకీర్తిమన్ ॥ 203
- నమో నమోఽస్తు తే రాజన్ శ్రీనివాసస్య శారిణః
శ్రీనివాసేన బాలేన విజ్ఞప్తిః క్రియతే త్వియమ్ ॥ 204
- భవద్భిర్లిఖితం దృష్ట్వా సంతోషో హ్యభవన్మమ
వైశాఖశుద్ధదశమీభృగువారే మహోత్సవే ॥ 205
- ఆంగీకరోమి రాజేంద్రః కన్యాం తవ విశాంపతే
యథా పురా సాగరో మే కన్యాదానసుకీర్తిమాన్ ॥ 206
- తథా దత్త్వా తు మే కన్యాం భవేన్స్వం బహుకీర్తిమాన్
యథా వై సాగరాన్ పూర్వాన్ కపిలేన నిపాతితాన్ ॥ 207
- భగీరథో మహారాజో గంగామాదాయ వై పురా
ఉద్భుత్య కీర్తిమాపేదే తథా త్వం రాజసత్తమ! ॥ 208
- దత్త్వా మే శుభగాం కన్యాం తవ పూర్వోత్తరం కులమ్
ఉద్భుత్య బహుళాం కీర్తిం లభస్వేతరదుర్లభామ్ ॥ 209
- లిఖితవ్యం విశేషేణ కింతేఽస్తి నృపసత్తమః
విశేషజ్ఞోఽసి ధర్మాత్మా వేత్తి సర్వం శుకో మునిః
ఇతి విజ్ఞాపనం జ్ఞేయం మమ ప్రణతిపూర్వకమ్ ॥ 210

- ఇత్థం లిఖిత్వా వరపత్రికాం శుభాం
శేషాద్రినాథో మునినా శుకేన
సంప్రేషయామాస సురేంద్రపూజ్యం
పురం నృపేంద్రస్య వియన్ముపస్య ॥ 211
- శ్రీనివాసః -**
అవిదిత్వా కులం గోత్రం నామ సంస్థానమందిరమ్
కథం దాస్యతి రాజేంద్రః కన్యాం మమ మహీసురః ॥ 212
- శ్రీశుకః -**
న కులం న చ గోత్రం తే న జన్మమరణే హరే!
న జరా న చ వృద్ధిశ్చ న చ స్థానం న చాశ్రయః ॥ 213
- విడంబమాత్రం గోవిందః కురుషే పురుషోత్తమ!
న తేఽపేక్ష్యం కులం గోత్రం విదితస్య జగత్పతేః ॥ 214
- మమ వాక్యాద్వియద్రాజః కన్యాం తే సంప్రదాస్యతి
మమ వాక్యాజ్జగన్నాథః దయాం కృత్వా వియన్ముపే!
ఇయం చ కన్యా గోవిందః స్వీకార్యా కృపయా త్వయా ॥ 215
- శ్రీనివాసాజ్ఞయా శుకస్య వియన్ముపనగరం ప్రత్యాగమనమ్**
ఇతి స్తుత్వా శుకస్తీవ్రం విసృష్టో హరిణా పునః
హరిసందర్శనాల్లభ్యహర్షో రాజపురం యయౌ ॥ 216
- గతే తు మునిశార్దూలే భగవాన్ భక్తవత్సలః
మాతరం సందదర్శాథ మార్గశ్రాంతాం వయోగతామ్
వకుళాం ప్రణిపత్యాథ మాధవో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 217

శ్రీనివాసాయ పకుళాకథితపద్మావతీపరిణయోదంతః

శ్రీనివాసః-

అంబ! కాలవిలంబస్తే కిమర్థం కమలాననే!
కా తత్ర వార్తా నగరే తన్మమాచక్షు భామిని! ॥ 218

పకుళా-

సాధితా బహుయత్నేన కన్యా తే పురుషోత్తమ
దైవమేవ పరం మన్యే పౌరుషం నైవ కారణమ్ ॥ 219

నారాయణాశ్రమాత్మప్త! ధర్మదేవీ సమాగతా
దైవయోగేన సా భద్రా సంప్రాప్తా రాజమందిరమ్ ॥ 220

ఉవాచ తాని భవద్దానయోగ్యాం కన్యాం నృపాత్మజామ్
కన్యాపి త్వదృతేన నృం సా నైవాకాంక్షతి లౌకికమ్ ॥ 221

తయోర్వాక్యం సమాకర్ణ్య దాతుం తే సోఽన్వమన్యత
ఇమాం దాస్యామహే పుత్రీం వేంకటాద్రినివాసినే ॥ 222

ఇత్థం సంకల్పయామాస సభామధ్యే ముదా నృపః
త్వయైన జాతమేతద్ధి న దైవం భవతః పరమ్ ॥ 223

ఇతి మాతృవచః శ్రుత్వా కించిద్ధాస్యముఖో హరిః
మాతరం ప్రతినంద్యాధ చింతయన్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 224

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే పద్మావతీ
పరిణయనిశ్చయో నామ నవమోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ దశమోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీనివాసాజ్ఞయా బ్రహ్మాద్యానయనార్థం శేషగరుడగమనమ్

జనకః-

మాతుర్వచనమాకర్ణ్య కృతవాన్ కిం రమాపతిః ?
తన్మమాచక్షు భగవన్! సవిస్తారం సతాం ప్రియః ॥ 1

శతానందః-

త్వం హరేరసి భక్తేషు ప్రథమోఽతిప్రియః సదా
తస్మాద్ధరికథాసక్తమనాస్తే తు వదామి తత్ ॥ 2

స్వయమానందపూర్ణోఽపి కర్మభుజ్జ్వరవద్ధరిః
మాత్రా చోదితమాకర్ణ్య తామూచే మధురం వచః ॥ 3

శ్రీనివాసః-

మహోత్సవం విధాతుం హి మమ బుద్ధిర్న జాయతే
అబంధోర్బంధుయుక్తస్య సంబంధో న ప్రశస్యతే ॥ 4

యయోరేవ సమం విత్తం యయోరేవ సమం కులమ్
తయోర్వివాహో మైత్రీ చ నోత్తమాధమయోః క్వచిత్ ॥ 5

వివాహశ్చ వివాహశ్చ సమయోరేవ శోభతే
అహమేకః సోఽపి బంధుసమేతో ధరణీపతిః ॥ 6

కథం నృపస్యాస్య మయోచితః స్యాత్
అబంధునా బంధుయుతస్య సంగః ।

భవేత్సుఖం నేతి వదంతి సంతః

ఇత్యద్య చింతా ఖలు బాధతే మామ్ ॥

బంధుహీనస్య మే రాజా కథం కన్యాం ప్రదస్యతి
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వకుళా వాక్యమబ్రవీత్ ॥

8

వకుళా -

త్వాదృశః పురుషో లోకే నాసత్యం వదతి క్వచిత్
సత్యమేవ ప్రశంసంతి మునయో వీతకల్మషాః ॥

9

శుకస్త్వత్కార్యనిష్ఠస్థు దేవానాం గురురంగిరాః
సద్ధర్మిణో మహీశస్య తస్యాఽశాం మా వృథా కురు ॥

10

స్మర బంధూన్ సురాన్ సర్వాన్ బ్రహ్మరుద్రపురోగమాన్
పుత్రాన్ పౌత్రాన్స్తథా భ్రాతృన్ స్నుషాశ్చ పురుషోత్తమ! ॥

11

తదాఽగతిస్తు గోవింద! దుర్లభా చ కలౌ యుగే
సోఽపి పశ్యతు రాజర్షిః త్వత్సంబంధిజనానిహ ॥

12

మాతుర్వచనమాకర్ణ్య మనసా శేషపక్షిణౌ
సస్మార పృథీవీపాల! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥

13

తావాగతౌ శేషవియచ్చరౌ తదా
క్షణేన శేషాచలవల్లభాంతికమ్ ।
దదర్శ భక్త్యా పురతః స్థితావిమౌ
నిదేశయామాస పురాణపూరుషః ॥

14

శ్రీనివాసః-

పక్షిరాట్! గచ్ఛ మే పుత్రం సత్యలోకేశ్వరం నృప!
గచ్ఛాహిభూషణం శేష! మమ పౌత్రముమాపతిమ్ ॥

15

ఇత్యుక్త్వా పత్రికాం తాభ్యాం విలిఖ్యాదాచ్ఛుభాత్మికామ్
ప్రణిపత్యాథ విశ్వేశం ఖగమార్గేణ జగ్ముతుః ॥

16

సత్యలోకం తతో గత్వా బ్రహ్మణం భాస్కరోపమమ్
దృష్ట్వా నత్వాఽథ భక్త్యైవ పక్షిరాట్ పత్రికామదాత్
పితామహస్తు తం దృష్ట్వా గరుడం ప్రత్యభాషత ॥

17

బ్రహ్మ-

చిరకాలేన సంప్రాప్తః పక్షిరాట్ కశ్యపాత్మజః
కుత్రాస్తి శ్రీనివాసః సః వాసుదేవః పితా మమ
పితామహవచః శ్రుత్వా పక్షిరాట్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥

18

గరుడః-

వాసుదేవో వసత్యంగ! వైకుంఠగిరిమూర్ధని
తద్వివాహార్థమాయాంతం మాం విద్ధి చతురానన! ॥

19

నారాయణేన లిఖితాం పత్రికామవలోకయ
పపాఠ పత్రికామిత్రం చోదితోఽనేన వై విధిః ॥

20

చిరంజీవాయ పుత్రాయ బ్రహ్మణే నాభిజన్మనే
శ్రీవేంకటాద్రినాథస్య శ్రీనివాసస్య మంగళాః ॥

21

వైదిక్య ఆశిషః సర్వాః సర్వదా సంతు పుష్కలాః
కలావాకాశరాజో మే కన్యాదానం కరిష్యతి ॥

22

పత్రికాదర్శనాదేవ సపుత్రః సపరిగ్రహః
స లోకపాలః సస్త్రీకః నగంధర్వః సహోరగః ॥

23

సమాగత్యాశు కల్యాణం దృష్ట్వా గచ్ఛ యథాసుఖమ్
పత్రికార్థమితి జ్ఞాత్వా కించిద్భ్రానముపాగతః
సంతోషమతులం లేభే విధిః కల్యాణకౌతుకీ

24

శ్రీనివాసవివాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి బ్రహ్మద్యాగమనమ్
చతుర్ముఖః -

ద్వారపాలాన్ సమాహూయ చేదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 25

భేరీదుందుభయశ్చాద్య వాద్యంతాం సర్వతోముఖమ్
భవద్భిర్మే ఖ్యాపయద్భిః గమనం ధరణీతలే ॥ 26

ఇత్యుక్తా ద్వారపాలాస్తే వాద్యాని సమవాదయన్
బ్రహ్మణం ప్రణిపత్యాథ నిదేశజ్ఞో వచోఽబ్రవీత్ ॥ 27

ప్రయాణభేరీనినదః సుమంగళః
సంశ్రూయతే సర్వజనైః కుతూహలాత్ !
కం దేశముద్దిశ్య పితామహాద్య
సంతాద్యతే వాద్యగణో వదాద్య ॥ 28

‘భారతేఽస్మిన్ మహావర్షే జంబూద్వీపస్య దక్షిణే
శేషాచలం సముద్దిశ్య నియుజ్ఞ్వా చతురంగిణీమ్ ॥ 29

సేనాం పరాం మమేత్యుక్త్వా సేనాపతిమథాబ్రవీత్
స్కందాఽఽహ్వయ సురాన్ సర్వాన్ సర్వాన్ దిక్పాలకానితి ॥ 30

సత్యలోకజనాన్ సర్వాన్ స్వయమాహ పితామహః
భవంతో రసికాః సర్వే కల్యాణార్థం కలౌ యుగే ॥ 31

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య పితృర్మే పురుషోత్తమాః
సమాగచ్ఛంతు సర్వే మే సేనాధీశాః మయా సహ
ఇతి బ్రహ్మవచః శ్రుత్వా సేనానాథాస్తమబ్రువన్ ॥ 32

సేనాపతయః -

‘వార్షికం దేహి నో బ్రహ్మాన్! ఆగచ్ఛామస్త్వయా సహ’
ఏవముక్తో ధనం తేషాం దత్తవాన్ స పితామహః
వాహనాని విచిత్రాణి రథాంశ్చ వివిధానపి ॥ 33

భూషణాని చ వస్త్రాణి రత్నాని వివిధాని చ
పత్నీః సందేశయామాస వివాహార్థం పితామహః ॥ 34

స్వయమంతర్గతః శ్రీమాన్ ఆత్మానం సమభూషయత్
దధార శిరసా శీఘ్రం కిరీటం పశ్చిమేన తు ॥ 35

అన్యేన శిరసా ధాతా రక్తోష్ణిషమధారయత్
దక్షిణేనోత్తమాంగేన శిరోవేష్టమబంధయత్ ॥ 36

కుశకేతుం కుశశ్రేష్ఠైః ధృతవాసన్యమూర్ధని
నీలమౌక్తికవైడూర్యయుతే మకరకుండలే
కర్ణయోర్భూషయామాస కరౌ కనకంకణైః ॥ 37

కవచం ధారయామాస నవరత్నసమాకులమ్
కాంచీదామసమాబద్ధాం ముక్తామణివిభూషితామ్
సరస్వతీం చ సావిత్రిం గాయత్రీం వై తతః పరమ్ ॥ 38

పుత్రాన్ పౌత్రాంస్తథా సర్వాన్ సవాజిరథకుంజరాన్
మనఃపుత్రాన్ వీర్యపుత్రాన్ సమాహూయ పితామహః ॥ 39

అలంకారయుతాన్ కృత్వా గమనాభిముఖోఽభవత్
స్వసేనాం పురతః కృత్వా నాభిజో నిర్యయౌ పురాత్ ॥ 40

హంసం చంద్రప్రతీకాశం ఆరురోహ పితామహః
విమానాని విచిత్రాణి వధ్వ ఆరురుహుస్తదా ॥ 41

- ఘంటాచామరనిర్ఘోషైః సహితా నృప! రేజిరే
శూరా వీరాసనా ధీరాః గజాశ్వరథసంస్థితాః ॥ 42
- సముచ్చితైర్ఘృతైర్దీర్ఘపతాకైః సమలంకృతాః
నానాయుధధరా వీరాః తేషాం మధ్యే పితామహాః ॥ 43
- రరాజ చంద్రమా రాజన్! తారాభిర్గగనే యథా
శ్వేతచ్ఛత్రం హేమదండం రత్నకుంభయుతం ధృతమ్ ॥ 44
- యోజనత్రయవిస్తీర్ణం దశలక్షణనైర్ఘృతమ్
నభః ప్రకాశయామాస దేవదేవస్య వై తదా ॥ 45
- అవాదయన్ మహారాజ! వాద్యాని వివిధాని చ
భేరీశ్చ నవసాహస్రం దుందుభీనాం శతత్రయమ్ ॥ 46
- మృదంగపణవాన్ ధక్కామడ్డునిస్సాణడిండిమాన్
గోముఖాన్ మురజాన్ వీణాః తథా వై ఝర్జరాదికాన్ ॥ 47
- బర్హరైః శతశృంగైశ్చ దీర్ఘశృంగైశ్చ సస్వరైః
సప్తస్వరైః సప్తరాగైః సర్పాణామపి మోహకైః ॥ 48
- పూత్యరైశ్చ పషట్యరైః ధ్వనయద్భిశ్చ వారిజాన్
గంధర్వైర్గాననిపుణైః స్వరభేదవిచక్షణైః ॥ 49
- వీణాదండస్థసూత్రైశ్చ వాదయద్భిః సుఖావహైః
నర్తకైర్నటకైశ్చైవ హాహాహూహూముఖైర్ఘృతమ్ ॥ 50
- స్తూయమానాస్తుంబురుణా సూతమాగధవందిభిః
సురాః సర్వే శ్రీనివాసమహోత్సవదిదృక్షవః ॥ 51
- అనుజగ్మర్మహారాజం బ్రహ్మణం యాంతమగ్రతః
సత్యలోకే తపోలోకే జనోలోకే తతః పరమ్ ॥ 52

- మహర్లోకే సువర్లోకే స్వర్గలోకే మహీతలే
ఏవం క్రమాన్మహాభాగం బ్రహ్మణం దదృశుర్జనాః ॥ 53
- ఋషయః సత్త్వసంపన్నాః తదాఽత్యద్భుతదర్శనమ్
వాసుదేవసమాకారం వైశ్వానరసమాననమ్ ॥ 54
- దదృశుః సర్వలోకేశం సాక్షాద్బ్రహ్మణమగ్రజమ్
కేచిన్నారాయణో నాయం వదనానాం విపర్యయాత్
ఇత్యబ్రువంస్తతః సర్వే మత్వా తం చతురాననమ్ ॥ 55
- హంసస్థం భూషణైర్ముక్తం కవచాడంబారాన్వితమ్
అపృచ్ఛంస్తే మహీదేవాః బ్రహ్మణోఽనుచరాన్ జనాన్ ॥ 57
- మహాదేవాః --**
- కం వా దేశం ప్రతి జనాః కుతో నాగమనం విధేః ? 58
- జనాః -**
- గచ్ఛామోఽద్య వివాహార్థం శ్రీనివాసస్య భూతలమ్
తేనైవాకారితాః సర్వే సత్యలోకాన్మహీసురాః
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తేషాం అనుజగ్మర్మహర్షయః ॥ 59
- సాగ్నిహోత్రాః సపుత్రాశ్చ సశిష్యాః సపరిగ్రహాః
ఏవం విభవమాస్థాయ బ్రహ్మోఽగాద్వేంకటాచలమ్ ॥ 60
- వాదిత్రాణాం స్వనేనైవ దుందుభీనాం చ నిస్సవైః
ఆపూరితం జగదిదం సశైలవనకాననమ్ ॥ 61
- శ్రీనివాసం ప్రతి చారాదిజ్ఞాపితబ్రహ్మగమనమ్**
- ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు భగవాన్ లొకికైః సమః
అదృష్ట్వా ఖగరాజం తం మాతరం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 62

- కౌతూహలం నోపనీతా కదాచిదపి యేన వై
న కశ్చిద్ధియతే క్వాపి త్వాం వినా చతురాననః ॥ 81
- వదత్యేవం హృషీకేశే నోవాచ చతురాననః
ముహూర్తద్వయమాత్రం తు శ్రీనివాసోఽపి నోచివాన్ ॥ 82
- ఆనందబాష్పసంపూర్ణనయనౌ తౌ పరస్పరమ్
స్నేహోత్పపుల్లవదనౌ ముఖం దదృశతుర్ముదా ॥ 83
- పితుర్ముఖం సుతోఽపశ్యత్ సుతవక్త్రం హరిస్తథా
తతః సంతుష్టమనసౌ లేభాతే పరమాం ముదమ్ ॥ 84
- తౌ క్రీడంతౌ శ్రీనివాసబ్రహ్మణౌ దేవసంసది
పితాపుత్రౌ తదా దృష్ట్వా సత్యలోకనివాసినః ॥ 85
- దేవాః-**
- న తేన సదృశః పుత్రీ న తేన జనకో భువి ॥ 86
- ఇత్యేవం ప్రశశంసుస్తే భక్తిస్నేహవశం గతాః
తతః సుతం సమాశ్వాస్య పరిమృజ్యాక్షిజం జలమ్ ॥ 87
- బ్రహ్మణః పాణిముద్భుత్య స్వనేత్రజలమున్ముజన్
వల్మీకస్థానమాశ్రిత్య పుత్రేణ సహ తస్థివాన్
తత్ర చ శ్రీనివాసస్తం ఉవాచ పురుషోత్తమః ॥ 88

శ్రీభగవాన్-

- కచ్చితే కుశలం తాత! స్నుషాయా మమ సంప్రతి
పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రాణాం క్షేమం ప్రబ్రూహి మే సుత! 89

బ్రహ్మ-

- సర్వమంగళమస్మాకం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ!
తాత! మే వద తే క్షేమం పురాణపురుషోత్తమః ॥ 90

చతుర్ముఖం ప్రతి శ్రీనివాస జ్ఞాపితస్వపరిణయోదంతః

శ్రీభగవాన్-

- ద్వాపరాంతే కృతం కర్మ శృణు పుత్రః సమాధినా
వైకుంఠే శేషతల్పస్థం భృగుః పాదతలేన మామ్
తతాడోరసి తే మాతుః ఆస్పదే కమలాసన! ॥ 91
- తదా తే జననీ పుత్ర! కరవీరపురం గతా
తేన దుఃఖేన సంతప్తః త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్ ॥ 92
- ఇహాగతో వేంకటాద్రిం నాత్రాపశ్యం నికేతనమ్
అత్ర వల్మీకగం నిత్యం చోళభృత్యః కురారతః ॥ 93
- ప్రాహరన్మాం రాజభార్యాతాడితో ధేనుకోపతః
బృహస్పతేః ప్రసాదేన జీవామి కరుణానిధేః ॥ 94
- అభివాదయ కల్యాణీం మాతరం మమ నందన!
ఇత్యుక్తో వకుళాం బ్రహ్మ వవందే హరిమాతరమ్ ॥ 95

బ్రహ్మ-

- జననీ తవ గోవింద! కుత్రేయం జనితా పురా
ఏతదాఖ్యాహి భగవన్! శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ॥ 96

శ్రీభగవాన్ -

- యశోదా వకుళా భూత్వా వర్తతే వేంకటాచలే
రక్షితోఽహం తయా భద్ర! బహుకాలం పితామహ! ॥ 97

- అపత్కాలే తు యో రక్షేత్ తం విద్యాత్పితరం గురుమ్
కదాచిన్మృగయాఽ ఽ సక్తః పద్మతీర్థసమీపతః ॥ 98
- అగామహం తత్ర పుష్పవనే కన్యా ఉపాగమన్
తాసాం మధ్యే విరాజంతీ కన్యా కాచిదుపాగమత్ ॥ 99
- యామాకాశప్రభోః పుత్రీం నామ్నా పద్మావతీం విదుః
తామవేక్ష్యాతిమోహన్మే మనస్తామేవ కాంక్షతే ॥ 100
- తామేవ ఘటయాఽ ఽ శు త్వం పుత్రోఽసి పరమో మమ
వదత్యేవం హృషీకేశే శుశ్రువే దుందుభిస్వనః ॥ 101
- శ్రీనివాసపరిణయార్థం శేషాచలం ప్రతి రుద్రాద్యాగమనమ్**
శ్రీ భగవాన్-
- కస్య వాద్యమిదం బ్రహ్మన్! కశ్చ మాముపగచ్ఛతి
వదత్యేవం పరే ధామ్ని నీలకంఠోఽ న్వపద్యత ॥ 102
- పితామహం చ పితరం వవందే వసుధాధిప!
పార్వత్యా షణ్ముఖేనాపి ప్రమథాధిపసేవకైః ॥ 103
- తమాలింగ్య హృషీకేశః ప్రాహ శంకరమాగతమ్
వత్సాత్రాఽ ఽ యాహి నికటం తిష్ఠ భద్ర! వరాసనే ॥ 104
- ఏవం సంభాషమాణే తు నీలకంఠేన కేశవే
తతః సమాగమత్సద్యః కుబేరో నరవాహనః ॥ 105
- యక్షేంద్రః పుత్రభృత్యైశ్చ భార్యాబంధుభిరన్వితః
తమాయాంతముపాలక్ష్య భగవానాహ భూమిప! ॥ 106
- ధనాధిప! మహాప్రాజ్ఞ! ధనవాన్ భవ సర్వదా
ఇత్యాశిషాఽ ఽ నందయతి హృషీకేశే ధనేశ్వరమ్ ॥ 107

- స్వాహాస్వధాభ్యాం సహితః ఆరూఢో మేషవాహనమ్
అగ్నిశ్చాగాత్ సుపుత్రశ్చ సబంధుర్వేంకటాచలే ॥ 108
- స జాతవేదసం దృష్ట్వా జాతాఽ ఽ ఘోదో జగత్పతిః
తమాలింగ్యాతివేగేన తిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ ॥ 109
- తతః ప్రేతపతిశ్చాపి స్వదూతైశ్చ స్వభార్యయా
స్వవాహనం సమారుహ్య ప్రాప శేషగిరిం స్వయమ్ ॥ 110
- చిత్రగుప్తో మహాప్రాజ్ఞః సంప్రాప్తో రాజసత్తమమ్ !
తతో జలపతిశ్చాగాత్ నక్రమారుహ్య భక్తిమాన్ ॥ 111
- భార్యయా బహురత్నాఢ్యో నారాయణగిరిం ప్రతి
ఆరుహ్య గజరాజం స్వం ఇంద్రః సాక్షాచ్ఛచీపతిః ॥ 112
- భోగిరాజగిరిం రాజన్! సర్వభోగాఽ ఽ లయో మహాన్
పౌలోమ్యా సహ పుత్రేణ సప్రాప్తస్త్రిదశేశ్వరః
యథార్హం శ్రీనివాసేన సత్కృతో నిషసాద చ ॥ 113
- ఏవం సమారుహ్య చ భారతీయుతః
సుగంధయుక్తః సముపాయయౌ గిరిమ్ ।
భక్తోఽథ వాయుం తమిమం జనార్దనః
క్షేమం చ పప్రచ్ఛ తదా ముదాన్వితః ॥ 114
- స్థీయతామితి రాజేంద్ర! హరిర్వాయుమభాషత
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సంప్రాప్తౌ చంద్రభాస్కరౌ
మన్మథోఽ ప్యాగమద్భావ! సరతిస్తురగోపరి ॥ 115
- మునయశ్చ మహారాజ! సమాజగ్మూర్మహాగిరిమ్
కశ్యపోఽ త్రిర్భురద్వాజో వామదేవశ్చ గౌతమః ॥ 116

- విశ్వామిత్రో వసిష్ఠశ్చ వాల్మీకిర్ణమదగ్నిజః
పులస్త్యశ్చ దధీచిశ్చ శునశ్శేఫశ్చ గాలవః ॥ 117
- గార్ఘ్యః కృష్ణో మహారాజ! సపుత్రాః సపరిగ్రహాః
గన్ధర్వాపురసశ్చైవ సర్వే సిద్ధాః సహారగాః ॥ 118
- ఏవం మహర్షయో దేవా రాజానశ్చ సమాగతాః
వివాహార్థం సమాజగ్ముః సర్వే సంభ్రమకాతరాః ॥ 119
- సమాశ్వాస్యాథ గోవిందో యథాయోగ్యం తదా నృపః
స్థీయతామితి చోవాచ సర్వేషాం పురతో హరిః ॥ 120
- బ్రహ్మజ్ఞయా విశ్వకర్మకృతపరిణయార్హ పురనిర్మాణక్రమః**
తతోఽభూద్వాసుదేవస్య విశ్వకర్మా ౨క్షిగోచరః
తమాలోక్య హృషీకేశః ఇంద్రమాహ స్మ మన్యుమాన్ ॥ 121
- ఇంద్రాస్య గర్వబాహుళ్యం పశ్య విశ్వకృతోఽధునా
భ్రాతుర్బాహుబలాదేష న జానాతి హితాహితమ్ ॥ 122
- యథాన్యాన్ పశ్యతి సురాన్ తథా మామపి పశ్యతి
సాధు జాతం సురశ్రేష్ఠ! త్యజైనమసమంజసమ్ ॥ 123
- అన్యం శాలాకర్మరతం శుద్ధం మద్భక్తిసంయుతమ్
నియోజయ సురశ్రేష్ఠ! దేవతాగృహకర్మణి ॥ 124
- ఇత్యప్రియం వచః శ్రుత్వా విశ్వకర్మా సరేశ్వర!
ప్రణిపత్యాహ గోవిందం వర్ధకీ భయవిహ్వలః ॥ 125

వర్ధకీ-

- భగవంస్త్వదభీష్టం యత్ అజ్ఞానాన్న మయా కృతమ్
క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం భగవన్! కరుణానిధే! ॥ 126
- దేవాదిదేవ! దేవేశ! స్వల్పస్య మమ కారణాత్
ఇయాన్ కోపః కిమర్థం? తే సంజాతో భగవాన్! హరే! ॥ 127
- ఏవం సంప్రార్థితః శక్రం శ్రీనివాస ఉవాచ హ
సభాం కారయ దేవేంద్ర! దేవార్థం మునికారణాత్ ॥ 128
- పంచాశద్ద్యోజనగణవిశాలాం సుమనోహరామ్
సువిచిత్రాం చ మహతీం త్రింశద్ద్యోజనమాయతామ్ ॥ 129
- ఇత్యేవం శాసితః శక్రః తేన వర్ధకినా తదా
కారయామాస విపులాం విచిత్రాం మహతీం సభామ్ ॥ 130
- చక్రే శక్రాజ్ఞయా తత్ర విశ్వకర్మా మయాగ్రజః
అనంతరం వాక్యమూచే శతక్రతుమనామయమ్ ॥ 131

శ్రీభగవాన్-

- ఆకాశరాజనగరం శీఘ్రం గచ్ఛ శచీపతే!
రాజానం సాంత్యవచనైః కార్యే కర్మణి బోధయ ॥ 132
- తత్రాప్యనేన కర్తవ్యం సభాగేహాది కారయ
వాసుదేవస్య వాక్యాని శ్రుత్వా తస్య శచీపతిః ॥ 133
- జగామ రాజనగరం సహితో విశ్వకర్మణా
విస్తార్య నగరం రాజ్ఞః పరితో బహుయోజనమ్ ॥ 134

సంభిద్య చ మహారాజ! వనాని గిరిగహ్వరాన్
విషమాం చ సమాం చక్రే ధరాం తాం ధరణీపతే!
గృహాణి చ విచిత్రాణి సభాశ్చ పటమండపాన్ ॥ 135

కల్యాణవేదీం స దదర్శ రత్న -
సంపూర్ణకక్షైః సుకృతాం విచిత్రామ్ ।
స్తంభైర్యుతాం మౌక్తికరత్ననిర్మితైః
నారాయణస్యైవ నృపేణ నిర్మితామ్ ॥ 136

వాసుదేవస్య భవనం వాసవో విశ్వకర్మణా
కారయామాస రాజరేంద్ర! సరత్తస్తంభగోపురమ్
ధనధాన్యసమాకీర్ణం రత్నతోరణమండితమ్ ॥ 137

వాపీకూపశతం వాజిగజానాం భవనం తథా
వాసవే తు గతే రాజన్! వాసుదేవోఽవదత్సురాన్ ॥ 138

దేవాదికృతపరిణయార్థభగవత్ప్రార్థనాభ్యుపగమః

ఆకాశరాజస్య సుతాఽస్తి యా సురాః
ఇచ్ఛామి కర్తుం కిల తత్కరగ్రహమ్ ।
అంగీకృతం చేద్భవదీయమండలైః
అంగీకరోమ్యద్య తు రాజకన్యకామ్ ॥ 139

వాక్యమాహుర్మహారాజ! వాసుదేవపరాయణాః ॥ 140

బ్రహ్మాదిదేవాః -

వయం తు దాసభావేన తిష్ఠామః పురుషోత్తమ ।
త్వత్ప్రసాదాద్వయం సర్వే పశ్యామోఽత్ర మహోత్సవమ్ ॥ 141

శంకరః -

వినోదవచనం కృష్ణ! భాషసే ప్రాకృతో యథా
మనసస్తే ప్రశస్తం చేత్ క్రియతామితి చాబ్రవీత్ ॥ 142

శంకరస్య వచః శ్రుత్వా ప్రశశంస హసన్ హరిః
తతశ్చతుర్ముఖః ప్రాహ శేషాచలపతిం ప్రతి 143

బ్రహ్మ -

సర్వజ్ఞస్త్వం దయాసార! సత్యసంకల్పవానసి
అష్టవర్గం తతః కార్యం వివాహాత్ పూర్వమేవ హి ॥ 144

తస్మాదాజ్ఞాం దేహి మమ పుణ్యాహే పురుషోత్తమ!
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా వసిష్ఠం మునిమానయత్ ! 145

వసిష్ఠాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతవివాహకార్యనియోజనప్రకారః

వసిష్ఠం చ మహాభాగం పౌరోహిత్యే న్యయోజయత్
యజుఃశాఖామహామంత్రై కర్తవ్యం స్వస్తివాచనమ్ ॥ 146

సర్వేషామపి దేవానాం యజమానో భవానితి
దేవానాం చ ఋషీణాం చ మానసే శంకరం నృధాత్ ॥ 147

దేవాహ్వనే కుమారం తు ప్రత్యుత్థానే చ మన్మథమ్
దత్త్వా తేషాం వీటికాం తు కృష్ణవర్జ్మానమాహ్వయత్ ॥ 148

గృహాణ త్వం వీటికాం చ పాకార్థం హవ్యవాహన!
ఋషీణాం సర్వదేవానాం తవ పాకస్తు సమ్మతః ॥ 149

తస్మాత్ పాకం కురుష్వ త్వం స్వధాస్వాహాసమన్వితః
ఇతి శిష్టో యజ్ఞమూర్తిః తథాఽస్మిన్ తృణవీధిరిమ్ ॥ 150

- తతః స ప్రాహ వరుణం జలార్థం సర్వదేహినామ్
దుష్టానాం దండనే రాజన్! శిష్టానాం పరిపాలనే ॥ 151
- యమం స కల్పయామాస సుగంధే వాయుమాదిశతే
ధనదానే బ్రాహ్మణార్థే వస్త్రాలంకారదాపనే ॥ 152
- కుబేరం యోజయామాస భగవాన్ నృపసత్తమ!
ప్రదీపదారణే రాజన్! నిశాకరమయోజయత్ ॥ 153
- వసూన్ సందేశయామాస భాండానాం శుద్ధికారణాత్
గ్రహంశ్చ ద్రోణపాత్రేషు న్యయోజయదరిందమః ॥ 154
- ఏవం సంశాసితాః సర్వే పురాణపురుషేణ చ
ఆజ్ఞామాదాయ తేఽభూవన్ సర్వే స్వస్థాః స్వకర్మసు ॥ 155
- తతో వాక్యమువాచేదం బ్రహ్మ లోకపితామహః
బ్రహ్మ -
మజ్జనం కురు గోవింద! మంగళం మధుసూదన! ॥ 156
- పుణ్యాహపూర్వకర్మాణి స్వేష్టదేవప్రపూజనమ్
కులదేవప్రతిష్ఠాం చ సాంగం కురు రమాపతే! ॥ 157
- వివాహార్థం కరవీరపురాద్రమాహ్వాపనమ్
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా సస్మార జగదీశ్వరః
రమాం రాజీవనయనాం కరవీరపురాలయామ్ ॥ 158
- మత్స్యా వియోగినీం రాజన్! దుఃఖితః సురసత్తమః
రురోద లోకరీత్యైవ భగవాన్ లౌకికైః సమః ॥ 159
- న శోభతే సభా దివ్యా తయా విరహితా సుత!
భవానహం మహాప్రాజ్ఞ! దేవాశ్చ సపరిగ్రహః ॥ 160

- న శోభంతే యథాఽఽ కాశే తారాస్తారాపతిం వినా
ఆపాదనం యథాఽఽ రణ్యం అపక్షాశ్చ విహంగమాః ॥ 161
- అఫలాశ్చ యథా వృక్షాః అధనాః వాసుదేవమభాషత
తథా వయం మహాప్రాజ్ఞ! రహితా రమయా తయా ॥ 162
- వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాసుదేవమభాషత
శంకరః పృథివీపాల! సముత్తిష్ఠన్ మహాభుజః ॥ 163
- శంకరః -
కిమర్థం రోదనం తాత? కిం తే కార్యం విడంబనమ్
అసంగస్యాప్రమేయస్య చాక్రూరవరదస్య చ ॥ 164
- అక్షేశకస్య దేవేశ! కిమర్థం రోదనం వృథా
స చ తద్వచనం శ్రుత్వా నీలకంఠమభాషత ॥ 165
- శ్రీభగవాన్ -
త్వం న జానాసి భోః శంభోః బాలభావేన పౌత్రక!
యదా బ్రహ్మైవ సానే చ న కించిదవశిష్యతే ॥ 166
- తదా క్షీరోదకే శంభోః నిరాలంబే నిరాశ్రయే
సా మే శయ్యా సఖీ భూత్వా క్రీడతే హితకారిణీ ॥ 167
- ఏతాదృశీం వినా శంభో! మమ సౌఖ్యం కథం భవేత్?
వదత్యేవం జగన్నాథే వేధా వాక్యమభాషత ॥ 168
- బ్రహ్మ -
నోక్తం త్వయేదం గోవింద! పూర్వమేవ జనార్దన!
అద్య మాం కమలానాథ! రమాఽఽ హ్వనే నియోజయ ॥ 169

భగవదుక్త్యా రమానయనాయ కరవీరపురం ప్రతి సూర్యగమనమ్
 సోఽపి పుత్రవచః శ్రుత్వా ద్యుమణిం శీఘ్రమాహ్వయత్
 షణ్ముఖేన మహారాజ! సోఽపి తత్ర సమాగతః ॥ 170

ననామ భక్త్యా స్తుత్వాఽథ ప్రాంజలిః సమ్ముఖే స్థితః
 భాస్కరం భక్తినిద్రాంగం భగవానాహ హృద్గతమ్ ॥ 171

శ్రీభగవాన్-

శృగాలవాసుదేవస్య నగరం గచ్ఛ భానుమన్!
 తత్రాఽఽస్తే జగతాం మాతా తామానయ మమాంతికమ్ ॥ 172

భారతీం వాసుదేవస్య శ్రుత్వా పౌత్రో దివాకరః
 వినయేన సమాయుక్తః శిరసాఽఽనమ్య చావదత్ ॥ 173

భానుః-

కథం తాం లోకజననీం ఆనయిష్యే తవాంతికమ్
 తన్మమాచక్ష్య గోవింద! కథం మాం విశ్వసేద్రమా ॥ 174

శ్రీభగవాన్-

అస్తి తస్మాన్మయి న్నేహః సదా లోకమహోదయే
 త్వదాగమనసంహృష్టా సమాయాతి మమాంతికమ్ ॥ 175

ఉపాయం ప్రవదిష్యామి తదాగమనకర్మణి
 అశ్రు ముంచన్నపమృజన్ తద్ద్వారి కురు సంస్థితమ్ ॥ 176

త్వాం తు దృష్ట్వా జగన్మాతా సాంత్యయిష్యతి భానుమన్!
 ఏవం వదంతీ వాక్యం త్వాం కించిద్దుఃఖసమాకులా ॥ 177

శాసనం తే హృతం కేన ధరణ్యాం కథ్యతామితి
 త్వం సమాచక్ష్య తాం దేవీం ఇత్థమత్యంతదుఃఖితః ॥ 178

శాసనం హృతం మేఽద్య మాతః! కేనాపి భూతలే
 శయనం తు కృతం తేన తవ భర్తాద్య భూతలే ॥ 179

యేన వై శాసనం దత్తం మాతర్మే కృపయేద్దృశమ్
 నిశ్చేతనోఽద్య పతితో భర్తా జీవతి తే న వా ॥ 180

భర్తా తవ జగన్నాథస్త్వశక్తోఽద్య విభాతి మే
 కదా ద్రక్ష్యామి దేవీం తాం ఇత్యాస్తే ప్రలపన్నితి ॥ 181

సా త్వద్వచనమాకర్ణ్య సమాయాతి న సంశయః
 ఉపాయం తు తతః శ్రుత్వా కించిద్ధాస్యముఖాన్వితః ॥ 182

బభాషే భక్తినిద్రాంగో భయభక్తిసమన్వితః
 సర్వజ్ఞా సర్వలోకేషు విశ్రుతా కమలాఽలయా ॥ 183

జానాతి హృద్గతం సర్వం కథం మాం విశ్వసేద్విభో!
 అరోగస్య చ రోగం హి కథం వక్ష్యామి తే హరే ॥ 184

స భానోర్వచనం శ్రుత్వా భానుమాహ మనోగతమ్
 శ్రీ భగవాన్-

మన్మాయయా మోహితా సా భవిష్యతి న సంశయః ॥ 185

ఇత్యుక్తః ప్రణిపత్యాథ వాసుదేవం రథే స్థితః
 కరవీరపురం గత్వా యథోక్తం తత్తథాఽకరోత్ ॥ 186

కరవీరపురాత్ శేషాచలం ప్రతి రమాఽఽగమనమ్

సా తద్వచనమాకర్ణ్య యథాఽఽదేశం తదా రమా
 రథమారుహ్య ఖేదేన భానువాక్యాదరేణ సా ॥ 187

- సంప్రాప్తా వాయువేగేన రవియుక్తా రమాపతిమ్
తదాగమనవార్తాం చ శ్రుత్వా తస్మిన్ క్షణే హరిః ॥ 188
- జగామ దర్శనాపేక్షీ హ్యశక్త ఇవ సముఖమ్
తాదృశీమాకృతిం ప్రాప్య తదద్భుతమివాకరోత్ ॥ 189
- దేవానాం పూర్వదేవానాం మునీనామూర్ధ్వరేతసామ్
భుజే భుజంగభూషస్య వామం సంస్థాప్య వై భుజమ్ ॥ 190
- తథా పరం బ్రహ్మకంఠే నిధాయాగాద్భుజం స్వభూః
ఏవంభూతం శ్రీనివాసం దదర్శ కమలాలయా ॥ 191
- రథాదుత్తీర్య వేగేన కించిద్ధాస్యముఖాంబుజా
చాంపకం పుష్పనిచయం వికీర్య పదపంకజే ॥ 192
- సమాలింగాతిభక్త్యైవ ముహూర్తద్వయమాస్థితా
తదాలింగనమాత్రేణ పుష్టాంగో విష్ణురశ్రవాః ॥ 193
- కుశలం పరిపప్రచ్ఛ తస్యాః సాఽపి హరేస్తదా
పితరౌ సర్వలోకానాం రమానారాయణావుభౌ ॥ 194
- సంప్రాప్తౌ స్వస్థతాం రాజన్ ! సర్వదేవనమస్మతౌ

రమాయై శ్రీనివాసకథితపద్మావతీపరిణయోదంతః

శ్రీ రమా-

- మాం మోహయతి గోవింద! తవ మాయా దురత్యయా ॥ 195
- భానునా మయి గోవింద! కర్మ చిత్రం త్వయా కృతమ్
త్వన్మాయామోహితాః సర్వే బ్రహ్మేశానాదయః సురాః ॥ 196

- వదాఽదేశం వాసుదేవ మమాద్యాఽఽ హ్యసకారణమ్
స రమావచనం శ్రుత్వా సాధ్వీమాహ మహీపతే! ॥ 197

శ్రీనివాసః -

- త్వయా రామావతారే తు కథితం స్మర భామిని!
వేదవత్సా వివాహస్య సంప్రాప్తః కాల ఏష వై ॥ 198
- త్వత్సన్నిధౌ వోధుమేనాం కామయేఽహం కలౌ యుగే
వదత్యేవం హృషీకేశే సాఽస్మరత్పూర్వికాం గిరమ్ ॥ 199

శ్రీ రమా -

- తామంగీకురు గోవింద! వివాహే విధిపూర్వకమ్
ఇతి మే వచనం కృష్ణ! సఫలం కురు వత్సల! ॥ 200
- ఇత్యుక్త్వా శ్రీనివాసం సా ననామ చ ముదాఽన్వితా
హరిస్తు లోకజననీం ఆనందయదుదారధీః ॥ 201
- స రమాగిరమాకర్ణ్య పరిపూర్ణమనోరథః
పరమానందసంపూర్ణః ఉరగాద్రౌ వ్యరాజత ॥ 202
- సంతోషసంసూచకసర్వగాత్రః ఆనందబాష్పేణ సమృద్ధనేత్రః
బ్రహ్మాదిదేవైర్నుతనచ్ఛరిత్రః తదా బభౌ వేంకటశైలమిత్రః ॥ 203

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీనివాసస్య
వేదవతీవివాహాయ బంధులక్ష్యాద్యాగమనం నామ దశమోఽధ్యాయః

-----o-----

భగవతః పద్మాదికారితపరిణయార్హమంగళాభిషేకక్రమః

జనకః -

తతః కిమకరోత్పృష్ఠః శ్రీనివాసః సతాం గతిః

తన్మమాచక్ష్య భగవన్! విస్తరేణ మహామునే !॥

1

శతానందః --

శ్రీలక్ష్మీసహితః శ్రీమాన్ శ్రీనివాసః పితామహమ్

అబ్రవీత్ప్రీతమనసా ప్రయుంజానః ప్రయజనే ॥

2

శ్రీనివాసః -

కర్మాణి పుత్ర! కార్యాణి కురు శీఘ్రమతంద్రితః

స తద్వచనమాకర్ణ్య సంతోషః పితామహః ॥

3

కటాహభాండనిచయం ఆనేతుం ప్రైషయత్సురాన్

గరుడప్రముఖాన్ వీరాన్ నారాయణపరాయణాన్ ॥

4

తే తస్య వచనం శ్రుత్వా క్షణేన గరుడాదయః

కటాహదీన్ గృహీత్వాఽథ సమాజగ్మరనేకధా ॥

5

ఆపూరయత్తతస్తేషు స వాయుః సలిలాధిపః

సుగంధం తోయనిచయం దివ్యతీర్థోద్భవం శుభమ్ ॥

6

తతః సర్వాః సువాసిన్యో వస్త్రాలంకారమండితాః

అరుంధతీం పురస్కృత్య కృతమంగళకౌతుకాః ॥

7

సదీపకలశాన్ రాజన్! పార్వతీప్రముఖాః స్త్రియః

చక్రః సమస్తాన్మంగల్యాన్ ససావిత్రిపురోగమాః ॥

8

గాయంత్యః శుభగానాని నిరాతంకకృతం తథా

కృష్ణావతారవిభవం గాయంత్యశ్చామరాంగనాః ॥

9

సిద్ధాంగనాశ్చ రాజేంద్రః తస్థుర్యైఖానసాంగనాః

ఏవం ప్రవృత్తే పుణ్యేఽస్మిన్ వివాహే వేంకటేశితుః ॥

10

స్నుషాశ్చ వాసుదేవస్య జహసుశ్చారులోచనాః

శ్వశూం చ పురతః కృత్వా మాతరం వకుళాం హరేః ॥

11

ఏవం మహోత్సవస్తత్ర సమభూత్సప్తమీదినే

చతుర్దిక్షు చ సంస్థాప్య కలశాన్ జలపూరితాన్ ॥

12

సూత్రేణ వేష్టయిత్వా తు తన్మధ్యే రత్నపీఠకమ్

సంస్థాప్య సంభ్రమైర్ముక్తాః ఇదమాహుః సురాంగనాః ॥

13

‘ఉత్తిష్ట పురుషశ్రేష్ఠ! తిష్ఠ త్వం సూత్రమండలే’

స ఇత్థముక్తో భగవాన్ యోషితాం పురతో హరిః ॥

14

ప్రోవాచ దీనవదనః ప్రసవన్నేత్రజం జలమ్

‘పితామహ మహాప్రాజ్ఞ! వివాహవిభవే మమ ॥

15

కః కరోత్యభిషేకం తు తైలేనాశీః క్రమేణ వై

యస్య నాస్తి మహారాజ! మాతా వాఽపి పితా తథా ॥

16

వివాహే చ విపత్తౌ చ తస్య ధిగ్జన్మ జీవనమ్

భగిన్యో భ్రాతరశ్చైవం మాతులా భాగినేయకాః ॥

17

న మే సంతి మహాప్రాజ్ఞ! కః కరోత్యభిషేచనమ్

మాతాపితృవిహీనానాం కా గతిర్వై భవిష్యతి ॥

18

న చ మాతృసమం మిత్రం జనకేన సమం సుఖమ్

న భార్యాసదృశం భాగ్యం న పుత్రేణ సమా గతిః ॥

19

- న హి భ్రాతృసమో బంధుః న విష్ణోర్దేవతా పరా'
ఇతి సంభాష్య గోవిందో లీలామానుషవిగ్రహః 20
- రురోద లోకరీత్యైవ పశ్యన్ బ్రహ్మననం హరిః
ఉపధార్య హరేర్వాక్యం సభవః కంజసంభవః 21
- సాంత్యయన్ వాసుదేవం తు భారతీమాహ భూపతే!
బ్రహ్మ-
కిమర్థం మోహయసి నో మాయాపంజరవాసినః 22
- కోఽపి నాస్తీతి యత్రోక్తం తదసత్యం చతుర్భుజ!
పుత్రోఽహం తవ కల్యాణ! పౌత్రః సాక్షాత్తిలోచనః 23
- మన్మథోఽన్యః పుమాన్ పుత్రః పౌత్రపుత్రః షడాననః
జగత్పాణో జ్యేష్ఠపుత్రః స్నుషా తే భారతీ హరే! 24
- సరస్వత్యాదికాః సర్వాః స్త్రియస్తత్పాదసేవికాః
త్వం పుమాన్ పరమః సాక్షాత్ జగద్ధాత్రీ తవాంగనా 25
- క్రీడామాత్రమిదం మన్యే త్వత్ప్రతాపం పురుషోత్తమ!
ఏవం విభవమాపన్నః త్వం నో మోహయసే వృధా 26
- ఇత్థముక్త్వా చతుర్వక్త్రో వాసుదేవం రమాసఖమ్
రమాం సంకేతయామాస సా రమా వాక్యమబ్రవీత్ 27
- శ్రీరమా-
విదితం హృదయం దేవ! తవ వేంకటవల్లభ!
తైలాభ్యంగాది కర్మాణి కరిష్యే పురుషోత్తమ! 28
- ఉత్తిష్ఠ త్యజ దుఃఖం తే సమారోహ వరాసనమ్
స రమాగిరమాకర్ణ్య సంతోషాన్నయనాజ్ఞలమ్ 29

- ముంచన్ మునివరాన్ రాజన్! నందయన్ నరసారథిః
కశ్యపాత్రిభరద్వాజవిశ్వామిత్రపురోగమాన్ 30
- శ్రీనివాస-
అనుజ్ఞాం దేహి మే బ్రహ్మన్! మజ్జనార్థం మహామునే! 31
- తథాస్త్రిత్యబ్రవీత్పుష్టం వసిష్ఠః స పురోహితః
సపత్నీకాన్ సురాన్ సర్వాన్ సభార్యాన్ ఋషిమండలాన్ 32
- అనుజ్ఞాప్యానుగైః సార్థం ఉదతిష్ఠత్పురోత్తమః
వికీర్య కేశమూలాని పూర్వాశాఖిముఖం తతః 33
- ఆరోపయన్ రత్నపీఠే శ్రీనివాసం సుయోషితః
తాసాం మధ్యే సింధుపుత్రీ రమా కమలలోచనా 34
- రుక్మపాత్రం సమాదాయ తైలపూరితమాదరాత్
అభ్యంచయత్తదా దేవీ స్వాశీర్భిరభినంద్య తమ్ 35
- శ్రీరమా-
దీర్ఘాయుర్భవ గోవింద! బహుపుత్రో ధనాధిపః
చతుర్దశానాం లోకానాం ఏకచ్ఛత్రాధిపో భవ! 36
- ఏవముక్త్వా తదా దేవీ సాఽభ్యనక్తి స్మ మాధవమ్
దేవాంగం మర్దయామాస తైలేనాతిసుగంధినా 37
- తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ చంద్రకాశ్మీరకర్ణమమ్
తేన మార్జాలతైలేన తథా మృగమదేన చ 38
- హరిద్రాచూర్ణపిష్టేన నిర్భుజ్య చ వృషాకపిమ్
సుమంగళైర్వాద్యఘోషైః సహ సర్వపరిచ్ఛదైః 39

- సమంతాత్పురవీధీషు కరికుంభైరుపాహృతైః
సమంతాత్పుణ్యతీర్థస్థపుణ్యతీర్థాభిపూరితైః ॥ 40
- సరత్వైః కాంచనైః కుంభైః తాపితోదకమిశ్రితైః
అభిషేకం తతశ్చక్రే కమలా జగదీశితుః ॥ 41
- ఆపాదమాలిపర్యంతం సా కృత్వోద్వర్తనం హరేః
మేనే కృతార్థమాత్మానం సేవయా కేశవస్య తు ॥ 42
- చతస్రస్తు సువాసిన్యః పాణిభిః కలశాన్ నృపః
ధృత్వా మౌక్తికతోయైస్తం అభ్యషించన్ సురేశ్వరమ్ ॥ 43
- జలైర్నిరాజయామాసుః పుత్రవాన్ ధనవాన్ భవ
ఇత్యాశిషాఽభినందంత్యః శ్రీనివాసం సురాంగనాః ॥ 44
- గాయంత్యః శుభగీతాని కౌంకుమైః నలిన్తైస్తతః
ఆరార్తికాం మాంగలికీం సర్వాశ్చక్రస్తథాంగనాః ॥ 45
- తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ సావిత్రీ వస్త్రముత్తమమ్
తేన వస్త్రేణ సర్వాంగం మమార్జ విధివద్రమా ॥ 46
- పార్వతీ ధూపమాదాయ దదౌ లక్ష్మీకరాంబుజే
ధూపయిత్వా సుధూపేన వికీర్ణోజ్జితబంధనాన్ ॥ 47
- బబంధ కమలా దేవీ మూర్ధజాన్ మధుఘాతినః
ఆదర్శం దర్శయామాస సావిత్రీ స్వర్ణభూషితమ్ ॥ 48
- రతిశచ్యౌ చామరే చ వీజయంత్యౌ స్థితే తదా
ఛత్రం దధార సా దేవీ భారతీ భక్తిసంయుతా
పాదుకే ప్రదదౌ భద్రా గంగా గంగాపితుస్తదా ॥ 49

- నిధాయ పాదౌ వరపాదుకాద్వయే
యయా ప్రన్నార్దిహరో హరిః స్వయమ్
యాభ్యాం పురా పావనతాం గతా మునేః
శాపేన చాశ్మత్వముపాగతాఽబలా ॥ 50
- పాదుకాభ్యాం చరన్ భూమిం వరాసనమగాద్ధరిః ॥ 51
- బ్రహ్మాదయః సురశ్రేష్ఠాః ఇంద్రాద్యా లోకపాలకాః
కశ్యపాదిమునిశ్రేష్ఠాః వసిష్ఠాదితపోధనాః ॥ 52
- సనకాద్యాశ్చ యోగీంద్రాః భృగ్వాద్యాశ్చ ఋషీశ్వరాః
అర్యమాద్యాశ్చ పితరః తుంబుర్వాద్యాశ్చ గాయకాః ॥ 53
- రంభాద్యాశ్చైవ నర్తక్యః సూతమాగధవందినః
ఉపాసతాఽసనే రమ్యే పశ్యంతః పురుషోత్తమమ్ ॥ 54
- స్వామిపుష్కరిణీతీరే దక్షిణే పక్షివాహనమ్
అష్టమీందుకళాకారే లలాటే దర్పణస్ఫుటే ॥ 55
- ఊర్ధ్వపుండ్రం దధారాధ శ్రీనివాసః సతాం గతిః
తదాహ కమలాం రాజన్! వకుళా లోకమాతరమ్ ॥ 56
- రేఖాం రచయ కల్యాణి! లలాటే కుంకుమేన తు
ఏవముక్తా దేవమాత్రా రమా కుంకుమమాలిఖత్ ॥ 57
- తదా ముహూర్తకాలస్తు దర్శితో దైవచింతకైః
భూషణాని స్వపుత్రస్య పౌత్రం తు జగదీశితుః ॥ 58
- యాచయిత్వా మహారాజ! కుబేరమథ సా రమా
ఆదాయ తం దదర్శాథ భగవానాహ తాన్ నృపః ॥ 59

శ్రీభగవాన్-

సంభూషయ వరారోహే! భూషణైర్మాం వరాననే!
ఏవముక్తా హసంతీ సా భూషణైస్తమభూషయత్ ॥ 60

పీతాంబరం దధారాశు కటిసూత్రమనర్హకమ్
స్వర్ణైరాభరణైర్వస్త్రైః భూషితస్తు తతో హరిః ॥ 61

కశ్యపాత్రిభరద్వాజవసిష్ఠాదీన్ మహామునీన్
నమశ్చక్రే విరించేశవినుతోఽపి విడంబయన్ ॥ 62

సంధ్యాముపాస్య విధివత్ కృత్వా తాత్కాలికక్రియాః
వసిష్ఠమాహూయోవాచ సంతోషోద్రిక్తమానసః ॥ 63

శ్రీభగవాన్ -

మునిశ్రేష్ఠ వసిష్ఠ! త్వం ఉత్తరం కార్యమాచర
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసిష్ఠో వదతాం వరః ॥ 64

విరచ్య వేదికాం తత్ర మౌక్తికైశ్చతురశ్రికామ్
శ్రీనివాసం ప్రతిష్ఠాప్య సంకల్పవిధిపూర్వకమ్ ॥ 65

చక్రే పుణ్యాహకర్మాథ వరయిత్వా ద్విజన్మనః
అష్టవర్గం తతశ్చక్రే సృష్టికర్తా పితామహః ॥ 66

తతో నియుక్తవిధినా దత్త్వా తాంబూలదక్షిణాః
విప్రాణాం వేదవిదుషాం తథా మంగళవాదినామ్ ॥ 67

దదుర్దేవా ధనం వస్త్రం వాసుదేవస్య యే ప్రియాః
తతః సమాప్య కర్మాణి శాస్త్రోక్తాని యథావిధి ॥ 68

కులదైవమపుచ్ఛత్తం వసిష్ఠో వసుధాధిప!
స తస్య వచనం శ్రుత్వా భగవానాహ వై మునిమ్ ॥ 69

భగవత్పుతపరిణయాంగకులదేవతాప్రతిష్ఠావిధానమ్

శ్రీభగవాన్ -

వసిష్ఠ మమ కల్యాణీ కులదేవీ శమీ స్మృతా
మమాపి పాండవానాం చ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 70

క్వ చాస్తి స ద్రుమశ్రేష్ఠః ఇత్యుక్తేఽగస్త్య ఊచివాన్

అగస్త్యః-

అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే తీర్థే కౌమారసంజ్ఞకే ॥ 71

వర్తతే వృక్షరాజశ్చ తత్ర గత్వా తమానయ
అగస్త్యవచనేనైవం తత్ర గత్వాఽథ తం ద్రుమమ్ ॥ 72

కృత్వా ప్రదక్షిణం రాజన్! భగవాన్ లౌకికైః సమః
సమశ్చక్రే శమీవృక్షం కులదైవం వృషాకపిః ॥ 73

శ్రీభగవాన్ -

శమి! పాపం శమయ మే శమి! శత్రువినాశిని!
అర్జునస్య ధనుర్దాత్రి! రామస్య ప్రియదర్శిని! ॥ 74

మాతర్మే కురు కల్యాణం అవిఘ్నైః సురప్రియే!
కలహః సర్వదేవానాం రాజ్ఞస్తస్య చ నోద్భవేత్ ॥ 75

ఇతి సంప్రార్థ్య దేవేశః కులదేవీం సురార్చితామ్
అర్చయిత్వా విధానేన స్కంధమల్పం మహీపతే! ॥ 76

నికృత్య శిరసా ధృత్వా వాదిత్రాణాం స్వనేన చ
పూరయన్నంబరం సర్వం పునః స్వస్థానమాగతః ॥ 77

శ్రీనివాస:-

సా కుత్ర స్థాప్యతే బ్రహ్మన్! వసిష్ఠ! కులదేవికా
వదత్యేవం వాసుదేవే వసిష్ఠం వసుధాధిపః ॥ 78

నారదశృంగతికం గత్వా ప్రోవాచ మధుసూదనమ్

శ్రీనారద:-

వరాహశరణే దేవ! స్థాప్యతాం కులదేవతా ॥ 79

యస్మిన్ స్థానే స్వకం ధామ తత్ర తాం కృష్ణ! పూజయేత్
ఏవం విద్వన్మతం పూర్వం నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥ 80

స నారదవచః శ్రుత్వా వసిష్ఠసహితో హరిః
వరాహశరణం గత్వా వచ ఏతత్తమబ్రవీత్ ॥ 81

శ్రీనివాస:-

ప్రసాదాత్తవ గోవింద! వివాహం కర్తుముత్సుకః
సహితో ధరయా సార్థం త్వమాగచ్ఛ నృపాలయమ్ ॥ 82

గురుస్త్వం సర్వలోకానాం కృతకృత్యం చ మాం కురు
శ్రీనివాసవచః శ్రుత్వా భూధరో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 83

శ్రీవరాహ:-

మమ స్థానే మహారాజ! వకుళాం విద్ధి మే సఖీమ్
క్షేత్రం పక్వం మదీయం యత్ తస్మాన్మాం తృక్తుమర్హసి ॥ 84

వరాహవచనం శ్రుత్వా వాసుదేవోఽభ్యభాషత

శ్రీనివాస:-

కులదేవీప్రతిష్ఠాం చ కరిష్యే శరణే తవ ॥ 85

ఇత్యేవం ప్రార్థయంతం తం శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్
తథాఽస్త్విత్యబ్రవీద్రాజన్! కోలరూపీ హరిః స్వయమ్ ॥ 86

కలశే స్వర్ణఖచితే ముక్తారాశిం ప్రపూర్య చ
వస్త్రేణ వేష్టయిత్వాఽథ పూజాం కృత్వా విధానతః ॥ 87

ప్రతిష్ఠాప్య వరాహస్య సన్నిధౌ ప్రాకృతో యథా
స్వస్థానం పునరాగత్య శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 88

కుబేరాఽశ్రీనివాసకృత స్వపరిణయార్థఋణాదానప్రకారః

అభోజనేన గంతవ్యం నారాయణపురాహ్వయమ్
ఆకాశరాజనగరమితి నిశ్చిత్త్య చేతసి ॥ 89

బ్రహ్మణమబ్రవీద్రాజన్! త్వరయా గమనే రతః

శ్రీనివాస:-

విధేఽద్యైవ నియుజ్జ్వేతాం సేనాం తే చతురంగీణీమ్ ॥ 90

శీఘ్రం గంతుం చతుర్వక్త! నారాయణపురం ప్రతి
మాభూత్కాలో వృధైవాత్ర దూరోఽధ్వా హ్యస్య వర్తతే ॥ 91

బలం సర్వం వనే తాత! వృద్ధబాలాబలాన్వితమ్
శనైర్గచ్ఛతు రాజేంద్ర! మునిమండలపూర్వకమ్ ॥ 92

స తస్య వచనం శ్రుత్వా చక్రపాణేశ్చతుర్ముఖః
వచనం వ్యాహరచ్ఛీఘ్రం పితరం పురుషోత్తమమ్ ॥ 93

బ్రహ్మ -

కృత్వా పుణ్యాహకర్మాణి ప్రతిష్ఠాప్య కులేశ్వరీమ్
నోపవాసేన గోవింద! గంతవ్యమితి మే మతిః ॥ 94

మునయః క్షుధితాః సర్వే బాలవృద్ధాదయస్తథా
వదత్యేవం చతుర్వక్తే చక్రపాణిరభాషత ॥ 95

శ్రీనివాసః-

వచనాని మహార్వాణి తవ పుత్ర! పితామహ!
కథం కార్యమకార్యం చ నైవ జానాసి పుత్రక! ॥ 96

దేశకాలావనాలోచ్య భాషసే బాలిశో యథా
ద్రవ్యాణామయుతం తాతః గతం మే కాననే గిరౌ ॥ 97

ఏవం వ్యయం సమాపన్నం కథం పశ్యసి చక్షుషా
జ్ఞాత్వాపి రి క్తతాం వాచా త్వేవముక్తే కథం భవేత్ ॥ 98

వదత్యేవం స్వపితరి బ్రహ్మ లోకపితామహః
తూష్టిమభూన్మహారాజ! భగవత్పురతస్తదా ॥ 99

నీలకంఠోఽబ్రవీద్వాక్యం పితరం స్వపితుస్తతః

నీలకంఠః-

శ్రోతవ్యం వచనం తాత!మమ బాలస్య మాధవ! ॥ 100

వివాహకరణే దేవ! తథా భవనకర్మణి
ప్రారబ్ధస్యాంతపర్యంతం యో హి యత్నం సమాచరేత్ ॥ 101

స ఏవ పుణ్యవాన్ లోకే కీర్తిమేతి న సంశయః
సంపాద్యాః సర్వసంభారాః శుభకార్యేషు పుష్కలాః ॥ 102

బహులార్థవ్యయేనాపి తదభావే త్స్వణం చరేత్
స శంభువచనం శ్రుత్వా శంబరారిపితాఽబ్రవీత్ ॥ 103

శ్రీ భవవాన్ -

సభాయాం కిమిదం ప్రోక్తం పౌరుషేణ వచః శివ!
కో వాఽద్య ఋణదాతాఽస్తి వివాహస్యాస్య పుష్కలమ్ ॥ 104

పురుషః పౌరుషం యత్నం ఆచరేన్నైవ భాషయేత్
ఏవముక్త్యా శివం ప్రాహ కుబేరం పురుషోత్తమః ॥ 105

నిమిత్తం వర్తతే కించిదిత ఏహి ధనాధిప!
ఇత్యేవముక్తో ధనదః పితామహసమన్వితః ॥ 106

సముత్తస్థౌ సభామధ్యాత్ త్వరితం శివసంయుతః
బ్రహ్మణా స కుబేరేణ శంకరేణ రమాపతిః ॥ 107

ఏకాంతే స్వామితీర్థస్య పశ్చిమేఽశ్వత్థసన్నిధౌ
గత్వోవాచ ధనేశానం శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 108

శ్రీనివాసః-

సాధయస్య మహాభాగ! కల్యాణం మే కలౌ యుగే
దత్త్వా ధనం యావదిష్టం పుత్రస్య సరవాహన ॥ 109

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసుపాలోఽబ్రవీద్ధరిమ్

కుబేరః -

త్వదధీనం దేవ! సర్వం జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ 110

బహూనాం జీవరాశీనాం మధ్యే కోఽహం జగత్పతే!
నియోజితేన భవతా రక్షితం త్వద్ధనం మయా ॥ 111

తద్దానాఽదానయోః శక్తిః మమ నాస్తి ఖగధ్వజః
గ్రహీతా త్వం చ దాతా చ స్వతంత్రోఽత్ర త్వమేవ హి ॥ 112

బ్రువత్యేవం ధనపతౌ శ్రీపతిర్వాక్యమబ్రవీత్

శ్రీనివాసః-

ఏకస్మిన్ బ్రహ్మదివసే త్వవతారా దశ స్మృతాః॥ 113

మమావతారసమయే నానయామి ధనం గృహాత్
భూగతం చ ధనం రాజన్! నైవ నేష్యామి మద్గృహమ్ ॥ 114

యథాయుగం యథాకాలం యథాదేశం యథావయః
ఆవతారమహం కుర్వన్ రమేఽత్ర రమయా సహ ॥ 115

నిమిత్తమాత్రమపి మే ధనం త్వం ధనదాధునా
యుగానుసారిణే దేహి దేశకాలానుసారతః ॥ 116

స తస్య వచనం శ్రుత్వా కుబేరో వాక్యమబ్రవీత్

కుబేరః-

యుగానుసారిణస్తేఽద్య కథం దాస్యామి చక్రభృత్! ॥ 117

యది దత్తం త్వయా పత్రం తదా దాస్యామి తే వసు
అధనః సధనం లోకే యథా కాంక్షతి మాధవ! ॥ 118

తథైవ నరశార్దూల! భగవాన్ లౌకికైః సమః
ఏవం తద్వచనం శ్రుత్వా హరిర్బ్రహ్మణమబ్రవీత్ ॥ 119

శ్రీనివాసః-

కథం లేఖ్యం మయా పత్రం ఋణాదానే వదాద్య మే

బ్రహ్మ-

ఋణగ్రాహీ శ్రీనివాసో ధనదాయీ ధనేశ్వరః ॥ 120

ఆత్మకార్యనిమిత్తం తు కల్యాణార్థం కలౌ యుగే
వైశాఖే శుక్లసప్తమ్యాం విలంబే చైవ వత్సరే ॥ 121

నిష్కాణాం రామముద్రాణాం లక్షాణి చ చతుర్దశ
ద్రవ్యం దత్తం ధనేశేన వృద్ధిగ్రహణకారణాత్ ॥ 122

సవృద్ధి దిత్సతా మూలం స్వీకృతం చక్రపాణినా
వివాహవర్షమారభ్య సహస్రాంతే ధనం పునః ॥ 123

దాతవ్యం యక్షరాజాయ శ్రీనివాసేన శారిణా
ఏకః సాక్షీ చతుర్వక్తో ద్వితీయస్తు త్రిలోచనః ॥ 124

తృతీయోఽశ్వత్థమాకర్ణ్య ఋణపత్రం రమాపతిః
ఇత్యేతద్గుణపత్రం తు శ్రీనివాసోఽలిఖత్స్వయమ్ ॥ 125

ఏవం పత్రార్థమాకర్ణ్య ఋణపత్రం రమాపతిః
లిఖిత్వా తత్కరే దత్త్వా ధనేశం చాబ్రవీద్ధరిః ॥ 126

ధనం దేహి ధనేశాన! పత్రే లిఖితమాత్రకమ్
ఏవముక్తో వసుపతిః వాసుదేవేన భూమిప! ॥ 127

దదౌ ధనం కుబేరస్తు క్షప్తసంఖ్యం వృషాకపేః
దృష్ట్వా తద్ధనరాశిం తు తత్కరేఽదాద్ధరిర్ముపః ॥ 128

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుబేరకృతవైవాహికపదార్థసజ్జీరణప్రకారః

కుబేరమబ్రవీద్దేవః సంభారానయనం ప్రతి

శ్రీభగవాన్ -

ఆసీయతాం తండులం చ మితం ప్రస్తైర్ధనేశ్వర! ॥ 129

మాషాదికం చ ముద్గాదీన్ గోధూమాంశ్చ సమానయ
గుడతైలమధుక్షీరశర్మరాజ్యదధీని చ ॥ 130

వస్త్రాణి యోగ్యమూల్యాని సోత్తరీయాణి చానయ
తిలహింగుమరీచాదిజీరసర్షపమేధికాన్ ॥ 131

హరిద్రాక్తాని కుర్వీథాః వస్త్రాణి ద్విజయోషితామ్
కంబలాశ్చ ధనాధీశ! క్రీయంతామితి చాబ్రవీత్ ॥ 132

దేవానాముత్తరీయం చ దేవస్త్రిణాం దుకూలకమ్
పూగీఫలాని దివ్యాని నాగవల్లీదలాని చ ॥ 133

ఏలాలవంగకర్పూరమృగనాభిరసం తథా
మాంగల్యతంతుం కన్యార్థం పాదాంగుష్ఠాదిముద్రికామ్ ॥ 134

హస్తాంగులీయకం మేఽద్య కుబేర! కురు శీఘ్రతః
ఇతి గోవిందవచనం శ్రుత్వాఽసౌ నిర్మమే క్షణాత్ ॥ 135

కుబేరః -

త్వత్ప్రసాదేన గోవింద! సర్వం సజ్జీకృతం మయా
పాకార్థం పుండరీకాక్ష! నియుజ్ఞ్యాగ్నిమతః పరమ్ ॥ 136

భగవదాజ్ఞయా వహ్నికృతదివ్యాన్నసజ్జీకరణప్రకారః

ఏవముక్తః కుబేరేణ శ్రీనివాసః సతాం గతిః
షణ్ముఖం ప్రేషయామాస వహ్నిరాహ్వనకారణాత్ ॥ 137

స గత్వా త్వరితం స్కందః శాసనం జ్ఞాపయన్ హరేః
సంప్రాప్తో వాయువేగేన సహితో జాతవేదసా ॥ 138

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ త్వరితం హవ్యవాహనమ్

శ్రీభగవాన్ -

క్షణాద్భక్త్యాన్నశాకాది పచ స్వాహాసమన్వితః” ॥ 139

ఇతి నారాయణవచః శ్రుత్వాఽగ్నిస్తమభాషత

అగ్నిః -

పాకార్థం భాజనం కృష్ణ! నాస్త్యేకమపి మే హరే! ॥ 140

కార్యః పాకో మహారాజ! బహూనాం భక్తవత్సలః
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శార్థ్యగ్నిం ప్రత్యభాషత ॥ 141

శ్రీభగవాన్ -

భవతాం భవనే తాత! కించిజ్ఞాతే మహోత్సవే
భాజనాని మహాభాగ! వర్ధంతే వటబీజవత్ ॥ 142

మమ కల్యాణసమయే భాండమేకం న దృశ్యతే
దైవమేవ పరం మన్యే సర్వేషాం సర్వసాధనే ॥ 143

ఉపాయం శృణు సప్తాస్యః పాకార్థం భాజనైర్విना
అన్నం స్వామిసరోమధ్యే సూపం పాపవినాశనే ॥ 144

వియద్గంగాజలే వహ్ని! పరమాన్నం గుడాన్నితమ్
దేవతీర్థే శాకమగ్నో! తుంబుతీర్థే తు చిత్రకమ్ ॥ 145

కుమారధారికాతీర్థే భక్ష్యాణి వివిధాని చ
పాండుతీర్థే చ కర్తవ్యః తింత్రిణీరస ఉత్తమః ॥ 146

వ్యంజనాన్యన్యతీర్థేషు కందమూలఫలైః సహ
క్రియతాం లేహ్యపేయాని తీర్థేష్వన్యేషు పావక! ॥ 147

ఇతి దేవస్య వాక్యాని ప్రశశంసుర్మహర్షయః

తథా చ కృతవాన్ జాతవేదా వేదవిశారదః ॥ 148

ఏవం విచిత్రకర్మాణి హరేర్వైకుంఠవాసినః
యుగానుసారిణస్తస్య తదద్భుతవిదంబనమ్ ॥ 149

అచింత్యం దేవతాకార్యం అవాఙ్మనసగోచరమ్

ఆగ్నిః-

దధ్యోదనతిలాన్నే చ పరమాన్నం మధుస్రవమ్ ॥ 150

మాషాపూపాః గుడాపూపాః శాకద్వయమతః పరమ్
సర్వం సుపక్వతాం నీతం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ! ॥ 151

ఆమంత్రయ ద్విజేంద్రాంశ్చ సురానపి మునీనపి
అగ్నివాణీం సమాకర్ణ్య శ్రీనివాసో నిరామయః ॥ 152

సంప్రైషంచ్చివసుతం షణ్ముఖం మిథిలేశ్వర!

శ్రీశేషాద్రౌ కశ్యపాదిభ్యో బ్రహ్మాదికృతోపచారప్రకారః

స జగామాతివేగేన జపతోఽగ్నిపరాయణాన్ ॥ 153

బ్రాహ్మణాన్ వేదవిదుషః ఆజుహోవ జనాధిప!
పాకః సంపూర్ణతాం ప్రాప్తః ఉత్తిష్ఠత సురద్విజాః ॥ 154

ఇతి తేన సమాహూతాః కశ్యపాత్రిపురోగమాః
దేవాశ్చ నికటం తస్య పాకస్థానస్య భేజిరే ॥ 155

విభజ్య తత్ర విధివత్ పాత్రభూతాన్ పృథక్ పృథక్
పంక్తిశ్చ కారయిత్వాఽథ తారతమ్యానుసారతః ॥ 156

పాత్రాణి వ్యస్త్రణోచ్చంభుః పాత్రాపాత్రవిచక్షణః
పాండుతీర్థం సమరభ్య శ్రీశైలావధి భూసురాః ॥ 157

దేవాశ్చ నిబిడీభూతాః తస్మిన్ కృష్ణమహోత్సవే
స్థితా దేవద్విజాస్తత్ర స్వస్వపాత్రాంతికే పృథక్ ॥ 158

తదాహ భగవాన్ రాజన్! బ్రహ్మిణం చతురాననమ్

శ్రీభగవాన్ -

అనర్పితం న దాతవ్యం దేవానాం చ ద్విజన్మనామ్ ॥ 159

బ్రహ్మ-

సర్వజ్ఞం సర్వభోక్తారం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్
త్వామేవ వేద్మి గోవింద! న త్వత్తుల్యో న చాధికః ॥ 160

కస్మై నివేదయేయం భోః ప్రశాధి కమలాపతే!
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా పుత్రమాహ హసన్నివ ॥ 161

శ్రీభగవాన్-

అహోబిలన్మసింహస్య పూజాం కృత్వా నివేదయ
ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన నృసింహస్యార్చణం నృప! ॥ 162

బ్రహ్మ చకార సర్వేషాం మునీనామపి సమ్మతమ్
గృహారాధనదేవాంశ్చాఽమంత్యాఽఽనర్చ తతః పరమ్ ॥ 163

అక్షతార్ఘ్యాంబుగందైశ్చ ధూపదీపానులేపనైః
విప్రాణామర్చనం చక్రే బ్రహ్మ చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 164

ననామానందసంపూర్ణో హరిస్తాన్ లౌకికైః సమః
పరివేషం తతశ్చక్రః అఘ్నో దిక్పాలకాస్తదా ॥ 165

పాత్రసంస్కారపూర్వం చ చక్రుస్తే పరివేషణమ్
పరివేషం చ సంపూర్ణం ఆకర్ణ్యాగ్నిముఖాద్ధరిః ॥ 166

- ఏకో విష్ణుర్మహద్భూతం పృథగ్భూతాన్యనేకశః
తీన్ లోకాన్ వ్యాప్య భూతాత్మా భుంక్తే విశ్వభుగవ్యయః ॥
- ఇత్థం కృష్ణార్పణం చక్రే శ్రీనృసింహాయ విష్ణవే
కశ్యపాద్యాంశ్చ గోవిందో 'జుషధ్వ' మితి చాబ్రవీత్ ॥ 168
- భవతాం జ్ఞానపూర్ణానాం కిమనేనాద్య పూర్ణతా
భవిష్యతి మహాప్రాజ్ఞాః! దయావంతస్తపోధనాః ॥ 169
- దరిద్రం మాం చ జానంతస్త్వన్నం మే సజలం లఘు
బహుకృత్య స్వీకురుత కృపయా నితరామితి ॥ 170
- ప్రార్థనాం బ్రాహ్మణానాం తు కృతవాన్ ప్రాకృతో యథా
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాక్యమాహుర్మహీసురాః ॥ 171
- ఋషయః:-**
- తవాన్నమమృతప్రఖ్యం ముక్తిమార్గస్య సాధనమ్
వయం ధన్యాః కృతార్థాః స్మ కలౌ పాపాకులే హరే! ॥ 172
- అభినంద్య తమిత్థం తే సుసంతుష్టా అభుంజత
భోజనానంతరం రాజన్! బ్రాహ్మణానాం యథార్హతః ॥ 173
- తాంబూలం దక్షిణం చైవ ప్రదదౌ భగవాన్ హరిః
స విప్రభోజనస్యాంతే స్వయం భోజనమాచరత్ ॥ 174
- పుత్రేణ పుత్రపుత్రేణ భార్యయా బంధుభిర్యుతః
సాగ్నిః సలోకపాలశ్చ సశేషో గరుడాన్వితః ॥ 175
- భోజనాంతే దినాధీశో రాత్రిస్థానముపాగతః
శయనం కృతవాన్ కృష్ణః పర్యంకే రమయా సహ ॥ 176

- స్వయం నిద్రావిహీనోఽపి రేమే ప్రాకృతవద్ధరిః
బ్రహ్మాదయః సురశ్రేష్ఠాః కశ్యపాత్రిపురోగమాః ॥ 177
- శయనం చక్రిరే రాజన్! కందరేషు గృహేషు చ
వృక్షమూలేషు శైలానాం గహ్వరేషు దరీషు చ ॥ 178
- భగవదాజ్ఞాయా బ్రహ్మకృతసైన్యసంజ్ఞీకరణప్రకారః**
- తతః ప్రభాతే విమలే శ్రీనివాసః సతాం గతిః
గరుడం ప్రేషయామాస బ్రహ్మీణం ప్రతి భూమిప! ॥ 179
- స గత్వా వాయువేగేన బ్రహ్మీణం తల్పసంస్థితమ్
ప్రత్యువాచ మహారాజ! పక్షిరాట్ పరమం వచః ॥ 180
- గరుడః:-**
- గచ్ఛ తాతాంతికం బ్రహ్మన్! వస్త్రాలంకారభూషితః
హంసమారుహ్య చంద్రాభం గంతుం రాజేంద్రపత్తనమ్ ॥ 181
- వాద్యంతాం చ విచిత్రాణి వాదిత్రాణి మహాంతి చ
గజమారోప్య మహతీ భేరీ చాద్యానువాద్యతామ్ ॥ 182
- వాహనాని విచిత్రాణి రథా ఆందోలికా ఆపి
అలంక్రియంతాం రాజేంద్రపురీం గంతుం ససంభ్రమమ్ ॥ 183
- పక్షిరాద్వచనం శ్రుత్వా పక్షివాహననందన
నియోజయామాస తదా బలం దేవగణస్య చ ॥ 184
- గజానాం చ హయానాం చ వృషభాణాం చ మండలమ్
పదాతీనాం చ శూరాణాం మండలం సమలంకృతమ్ ॥ 185

శూరాశ్చ కృతవిద్యాశ్చ ధృతశస్త్రాస్త్రపాణయః
పితామహం పురస్కృత్య జగ్ముర్నారాయణాంతికమ్ ॥ 186

తం దృష్ట్వా సర్వదేవేశం భగవానాహ భూపతే!

శ్రీనివాసః-

విలంబః క్రియతే కస్మాత్ గమనార్థం పితామహః ॥ 187

నియోజయ బలం సర్వం రాజధాన్యై నృపస్య చ
ఇత్థం హరేర్వచః శ్రుత్వా వాసుదేవాత్మజో ౨ బ్రవీత్ ॥ 188

బ్రహ్మ-

సజ్జీకృతం బలం సర్వం ధృతాయుధమరిందమ!
ఉత్తిష్ఠ పురుషశ్రేష్ఠ! సమారోహ ఖగేశ్వరమ్ ॥ 189

వియద్రాజపురం ప్రతి సపరికర శ్రీనివాసగమనమ్

స ఇత్థముక్తో భగవాన్ గరుడస్కంధమాస్థితః
బ్రహ్మణమగ్రతః కృత్వా రుద్రం కృత్వా తు దక్షిణే ॥ 190

వామే వాయుం తతః కృత్వా కుమారం పృష్ఠతస్తథా
రమామారోపయామాస రథం కాంచననిర్మితమ్ ॥ 191

మాతరం వకులాం రాజన్! విమానం సూర్యసన్నిభమ్
సమారోప్య మహారాజ! భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 192

స్వయం తు గరుడారూఢో జగామ చ సతాం గతిః
శేషో దధార రాజేంద్ర! శ్వేతచ్ఛత్రం శశివ్రభమ్ ॥ 193

చామరే చంద్రసంకాశే వీజయామాస మారుతః
వ్యజనేన విచిత్రేణ రత్నదండేన మాధవమ్ ॥ 194

వీజయామాస రాజేంద్ర! విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్
భేరీదుందుభినిర్ఘోషైః వాదిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 195

నర్తకైర్నటనైశ్చైవ హాహాహూహూయుతోఽంజసా
యయౌ విభవమాపన్నః సర్వాత్మా సర్వతోముఖః ॥ 196

గమనే వాసుదేవస్య దేవానామపి భూమిప!
ఋషీణాం పూర్వదేవానాం గంధర్వాణాం తపస్విసామ్ ॥ 197

సమ్మర్దః సంబభూవాత్ర పశూనాం మానుషాత్మనామ్
వనితానాం చ వృద్ధానాం బాలానాం రక్షసామపి ॥ 198

అన్యోన్యం కలహస్తత్ర వనితానామభూత్తదా
ఋషీణాం ఋషికన్యానాం దేవస్త్రీణాం చ దైవతైః ॥ 199

తత్రాధనా తు గచ్ఛంతీ మార్గమధ్యే మహీపతే!
కాచిద్భర్తారమాలంబ్య పుత్రమంసే నిధాయ చ ॥ 200

భరముద్భుత్య శిరసి పద్భ్యామేవ స్మ గచ్ఛతి
తస్మిన్ కాలే మహారాజ! రథస్థాః సురయోషితః ॥ 201

పంథానమనురుంధత్యోఽతర్జయంశ్చాధనాన్ కృశాన్
తదా వియోగమాపన్నా భర్తా సా భారపీడితా ॥ 202

కూజంతీ నాథ హా నాథ! వనే న త్యక్తుమర్హసి
ఏవముక్త్వా విప్రపత్నీ సపుత్రా పతితా భువి ॥ 203

రుదితాః శిశవస్తత్ర ప్రహృష్టాస్తత్ర కేచన
కేచిత్పయః స్మ కాంక్షంతి కేచిదన్నం మహీపతే!

భుంజంతి కేచిత్ క్షీరాన్నం కేచిద్దధ్యోదనం నృపః ॥ 204

హసంతి కేచిత్ ప్రరుదంతి కేచిత్
ప్రయాంతి కేచిత్ప్రలపంతి కేచిత్ ।
పతంతమన్యే కరపల్లవేన
సముద్ధరంతి స్మ హసంతి కేచన ॥ 205

సురాంగనాశ్చ రాజేంద్ర! తథా వైఖానసాంగనాః
ఋష్యంగనాశ్చ గంధర్వవనితాశ్చారులోచనాః 206

అవారోహన్ గిరేశ్వైవ శ్రీనివాసపరాయణాః
శేషాచలం సమారభ్య నారాయణపురావధి ॥ 207

తిలమాత్రావకాశః స్మ మార్గమధ్యే న దృశ్యతే
మధ్యే కృత్వా పద్మతీర్థం గతా సా వాహినీ హరే ॥ 208

ఋగ్యజుస్సామాధర్వాద్యైః గీయమానో జగద్గురుః
శ్రీపతిః పద్మతీర్థాఖ్యం మహాతీర్థం మహీపతే ॥ 209

ఆససాద జగద్యోనిః సచ్చిదానందవిగ్రహః
ససురాసురగంధర్వసిద్ధసాధ్యమరుద్ధణః ॥ 210

భగవంతం ప్రతి శుకమునికృతోపచారక్రమః

ప్రాప్తం గరుడమారూఢం కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః
సాష్టాంగనృసనం రాజన్! ప్రణిపత్య శుకోఽబ్రవీత్
తపశ్చ సఫలం మన్యే కృతం మే పురుషోత్తమ! ॥ 211

యో భవాన్ బ్రహ్మరుద్రాద్యైః అగమ్యో వేదగోచరః
తం భవంతం ప్రపశ్యామి నేత్రాభ్యాం పురుషోత్తమ॥ 212

సపుత్రమిత్రాఖిలలోకపాలం
శేషేణ లక్ష్మ్యా చ యుతం యతోఽహమ్!
పశ్యామి భాగ్యోదయశాలిదృగ్భ్యాం
త్వత్వాదపూజా సఫలా తతో మే ॥ 213

విజ్ఞాపనం మే శృణు దేవరాజ!
ప్రసాదహేతోస్తవ వాసుదేవ!
కృత్వా కృపాం వేంకటశైలనాథ!
భుక్త్వా మదీయం ఫలకందమూలమ్ ॥ 214

ఇత్యుక్తో మునినా తేన వాసుదేవోఽభ్యభాషత
శ్రీభగవాన్ -

శృణు తాపసశార్దూల! వచనం సాధుసమ్మతమ్ ॥ 215

భవాన్ కృశో విరాగీ చ బ్రహ్మచారీ దృఢవ్రతః
వయం సంసారనిరతాః బహవశ్చాత్ర భూసుర! ॥ 216

అద్యైవ నగరీం గత్వా రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః
తత్రైవ భోజనం కుర్మ ఇతి మే వర్తతే మనః ॥ 217

వదత్యేవం హృషీకేశే వ్యాసపుత్రోఽభ్యభాషత

శ్రీశుకః-

నిష్కించనోఽహం గోవింద! నిష్కించనజనప్రియ! ॥ 218

త్వయి భుక్తే జగద్భుక్తం నాత్ర కార్యా విచారణా
వదత్యేవం శుకే కృష్ణం పకులా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 219

పకులా-

శృణు తద్వచనం కృష్ణ! త్వద్వివాహే రమాపతే!
యత్నం బహువిధం చక్రే రాజానం స హి బోధయన్ ॥ 220

ఇతి మాతుర్వచః శ్రుత్వా మాధవః శుకమబ్రవీత్
శ్రీనివాసః -

త్వద్వాక్యామృతపానేన తృప్తిరేఽభూన్మునీశ్వర! ॥ 221

కిమన్యేన ప్రాకృతేన ఫలేనాల్పరసేన మే
తథాఽపి తవ వాక్యేన కరిష్యే భోజనం మునే! ॥ 222

సాంత్యయిత్వా మునివరం గరుడాదవరుహ్య సః
కుటీరం సంప్రవిశ్యాథ సపుత్రః సపరిగ్రహః ॥ 223

ముంజైః కృతాసనే రమ్యే సంస్థితః పరమేశ్వరః
శుకః స్నాత్వా పద్మతీర్థే కృత్వాఽన్నం భక్తిసంయుతః ॥ 224

అమృతాబీజనిచయం ముష్టిభిః ప్రవిహత్య చ
తత్తండులైర్మహారాజ! కృతవాసన్నముత్తమమ్ ॥ 225

బృహతీఫలసంయుక్తం తింత్రిణీరససంయుతమ్
స్వాంతరస్థస్య యద్యోగ్యం పూజాసాధనమేవ చ ॥ 226

తేనైవ బాహ్యమూర్తేస్తు పూజనం సాధుసమ్మతమ్
ఇతి మత్వాఽర్థతత్త్వజ్ఞః కృత్వా పాదావనేజనమ్ ॥ 227

పద్మపత్రాణి చాస్తీర్య తత్రాన్నం రససంయుతమ్
వినిక్షిప్య విశేషేణ కృతసాష్టాంగసన్నతిః ॥ 228

భోజనం కురు గోవింద! సదా పూర్ణమనోరథ!
ఏవం సంప్రార్థితో దేవః శుకేన పరమర్షిణా ॥ 229

తద్భక్తిపారవశ్యేన భగవానాత్మభూః స్వయమ్
ఋషీణాముచితాహారాన్ బుభుజే సర్వభోజనః ॥ 230

లక్ష్మీస్తస్యాఽజ్ఞయా మాత్రా సార్థం వకులమాలయా
బుభుజే మునినా దత్తం తదన్నమమృతప్రభమ్ ॥ 231

తస్మిన్ భుక్తవతి శ్రీశే ఋషయః కోపపూరితాః
తదా శుకం భీషయంతః సముత్తస్థుర్వరాసనాత్ ॥ 232

శాపానుగ్రహసామర్థ్యసాధనాశ్చ తపోధనాః
తేషాం మతం తు విజ్ఞాయ భగవాన్ బహిరాగతః ॥ 233

పూత్కారం కృతవాన్ కృష్ణః సర్వేషాం తృప్తిహేతవే
తన్ముఖాంభోజసంభూతవాయునా తృప్తిహేతునా ॥ 234

సురధేన్వా యథా తృప్తాః తథైవ మునిపుంగవాః
శుకం సంతోషయామాసుః వచనైః స్తోత్రమిశ్రితైః ॥ 235

శ్రీనివాసాభిముఖతయా స్వపురాత్ సపరికరవియస్సపాగమనమ్

కృత్వాఽష్టమ్యాం తత్ర వాసం నవమ్యాం గురువాసరే
ప్రభాతసమయే ప్రాప్తే శ్రీనివాసస్త్వరాన్వితః ॥ 236

పునర్గరుడమారుహ్య గురువారే జగద్గురుః
చతురంగబలాధ్యక్షం బ్రహ్మాణం చ పితామహమ్ ॥ 237

నిధాయ పురతో రాజన్! జగామ జగదీశ్వరః
అస్త్రాద్రిం ప్రస్థితే భానౌ తస్మిన్ కాలే మహీపతే ! ॥ 238

ఆష్టవర్గం స్వయం కృత్వా కృతకౌతుకమంగలః
పద్మావతీం స్నాపయిత్వా గంధతైలేన భూమిప ! ॥ 239

అలంకృత్య వరాం కన్యాం అలంకారైర్మహీపతిః
గజమారోప్య తరసా పుత్రీం పుత్రీహితే రతః ॥ 240

ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా పుత్రేణ సహ సంయుతః
పురోహితేన శక్రేణ తౌండమానేన నిర్యయా ॥ 241

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం ద్రష్టుకామో రమాపతిమ్
చతురంగబలైః సర్వైః గజాశ్వరథసంయుతైః ॥ 242

ధ్వజైశ్చైవ పతాకాభిః చామరైర్వజనైరపి
భేరీదుందుభినిర్ఘోషైః వాదిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥ 243

నర్తకైర్నటకైశ్చైవ సూతమాగధవందిభిః
స్తూయమానో మహారాజ! సైన్యమధ్యే వ్యరాజత ॥ 244

యథాఽఽ కాశే చంద్రబింబం నక్షత్రగణమండలే

శ్రీనివాసవియస్సుపపద్మావతీనాం పరస్పరావలోకనమ్

రాజా దదర్శ గోవిందం శక్రేణ పరిదర్శితమ్ ॥ 245

గరుడస్కంధమారూఢం శ్వేతచ్ఛత్రాదిభిర్భుజితమ్
సుకుమారం యువానం చ సుందరం సుందరాననమ్ ॥ 246

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం సచ్చిదానందవిగ్రహమ్
దృష్ట్వా సంతుష్టమనసా స రథాదవరుహ్య చ ॥ 247

పద్మావతీం స్వపుత్రీం చ నిధాయ పురతో నృపః
పురోహితం పురస్మత్య చేదం వచనమబ్రవీత్ ॥ 248

ఆకాశరాజః -

ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం స్వర్గమార్గం సమాస్థితః
ఏవం వదంతం తత్కాలే శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 249

దదర్శ రాజశార్దూలం నారదేన ప్రదర్శితమ్

నారదః -

దీర్ఘశ్మశ్రుం దీర్ఘభాహుం సర్వదా దీర్ఘదర్శనమ్ ॥ 250

శ్వశురం తవ గోవింద! పశ్య మాధవ భూమిపమ్

శ్రీనివాసః -

ధన్యం నారద! మజ్జన్మ యదాకాశోఽద్య బాంధవః ॥ 251

సంబంధస్తేన సంప్రాప్తః కిం మయాకాశోఽద్య బాంధవః
వదత్యేవం హృషీకేశే రాజా సత్యపరాక్రమః ॥ 252

ద్వారతోరణమాసాద్య శ్రీనివాసం దదర్శ హ
పూజయామాస గోవిందం వసనాభరణాదిభిః ॥ 253

గంధతైలేన రాజేంద్ర! జామాతరమపూజయమ్
సా దదర్శ వరారోహా పతిం పరమపావనమ్ ॥ 254

పద్మావతీ విశాలాక్షీ లజ్జయా పరిమోహితా
తాం దదర్శ జగద్యోనిః కమలాక్షీం మహిపతే! ॥ 255

పద్మావతీశ్రీనివాసౌ వాహనాదవరుహ్య చ
అన్యోన్యాలోకనం రాజన్! చక్రాతే సంస్థితౌ తతః ॥ 256

వాసుదేవస్య యే భక్తాః తేఽన్యోన్యం పరిరేభిరే

శ్రీనివాసస్య పద్మావత్యా సహ దుర్గాదర్శనపూర్వకం పురప్రవేశః

నగరద్వారనిలయాం దుర్గామాసాద్య భక్తితః ॥ 257

పద్మావతీ విశాలాక్షీ సావిత్రీం పరముత్తమమ్
వరం యయాచే గోవిందః కురు భార్యామిమామితి ॥ 258

పద్మావతీ విశాలాక్షీ సావిత్రీం పరముత్తమమ్
పతిం కురు రమానాథం శ్రీనివాసం జగన్మయమ్ ॥ 259

- ఇతి వృత్వా చ సా దేవీం నత్వైరావతమాశ్రితా
గరుడస్కంధమారూఢో భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 260
- దీపకైస్తైలసంసిక్తైః సహస్రాయుతసంఖ్యకైః
లాజాన్ పుష్పాణ్యక్షతాంశ్చ వికిరద్భిరితస్తతః ॥ 261
- స్తువద్భిర్వందివృందైశ్చ ససూతైర్మాగధైరపి
ఆశీర్వాదం ప్రకుర్వద్భిర్వేదఘోషపురస్సరమ్ ॥ 262
- బ్రహ్మాదిభిః సురశ్రేష్ఠైః భూసురైః శుకపూర్వకైః
శ్రీనివాసం ప్రపశ్యద్భిః పౌరనారీనరైర్వృతః ॥ 263
- వీణావేణుమృదంగాంశ్చ పణవానకదుందుభీన్
వాదయద్భిర్జనైశ్చాన్యైః వారనారీగణైస్తథా ॥ 264
- గంధర్వైర్గాననిపుణైః సూతామాత్యైశ్చ సంయుతః
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 265
- పద్మావత్యా సమేతం తం శ్రీనివాసం ససంభ్రమమ్
సంచారయన్ సమంతాచ్చ నారాయణపురే శనైః ॥ 266
- రంభాస్తంభైరిక్షుదండైః పూగీపోతైరలంకృతమ్
రసాలపల్లవయుతైః పూర్ణకుంభైరలంకృతమ్ ॥ 267
- ముక్తాజాలావృతైశ్చాన్యైః పద్మరాగవిరాజితైః
వజ్రవైడూర్యఖచితైః ఇంద్రనీలసమప్రభైః ॥ 268
- తథా మరకతప్రభైః తోరణైరుపశోభితమ్
కుంకుమోదకసంపూర్ణకనత్మనకభాజనైః ॥ 269

- స్త్రీభిర్నిరాజయంతీభిః రాజమానచతుష్పథమ్
వేదిత్రయం పరిక్రమ్య వాసుదేవాలయం యయౌ ॥ 270
- తద్భంధుషండం మునివర్యగుప్తం
శ్రీవేంకటేశం బహురత్నసమ్మితమ్
తద్భంధుషండం మునివర్యగుప్తం
బలం యయౌ నాథనికేతనేషు ॥ 271
- శ్రీనివాసాజ్ఞయా తౌండమాన్మృపకృతం దివ్యాన్నసజ్జీకరణమ్**
రాత్రిస్తు పంచఘటికా సమభూచ్చ తదా తతః
జగామ భవనం రాజన్! స్వకీయం రాజవల్లభః ॥ 272
- తదాఽఽగతో మహారాజ! తౌండమానో మహీపతే!
తమాహ కరుణం శ్రీమాన్ శ్రీనివాసః క్షుధాఽర్దితః ॥ 273
- శ్రీనివాస-**
వైవాహికజనాః సర్వే ఉపవాసపరాయణాః
అహం చ మమ పుత్రశ్చ మమ మాతా సురాదయః ॥ 274
- భార్యా పతివ్రతా లక్ష్మీః క్షుధయా పరిమోహితాః
తేషామన్నం మహారాజ! భక్ష్యాణి వివిధాని చ ॥ 275
- కురు రాజన్! సత్వరస్త్వం ఋషీణామూర్ధ్వరేతసామ్
పాకస్త్వత్ర విశేషేణ కర్తవ్యో జాతవేదసా ॥ 276
- మమాపి చ ప్రేషణీయం పక్వాన్నం రాజసత్తమ !
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వసుధేశోఽబ్రవీద్ధరిమ్ ॥ 277

తొండమానః -

- ఇదం శరీరం జగదీశ! రాజ్యం
త్వదీయమేతద్ధి ముకుందమూర్తే!
నరో యథా లోకగతిం ప్రపన్నః
తథా మమాన్నం ప్రతి ముహ్యసి త్వమ్ ॥ 278
- ఏవముక్త్వా మహారాజ! జగామ భవనం స్వకమ్
క్షణేన కారయామాస పాకం రాజా హవిర్భుజా ॥ 279
- ఋషీణాం వేదవిదుషాం సురాణాం సురయోషితామ్
రాజాఽన్నమర్చయామాస విప్రాణాం చాన్నకాంక్షిణామ్ ॥ 280
- భోజనం కృతవంతస్తే భక్త్యాన్నరససంయుతమ్
వాసుదేవాయ రాజేంద్రః ప్రేషయామాస సాదరః ॥ 281
- అన్నం బహువిధం భక్త్యం సమాషం మధుసంయుతమ్
స్వయం సమేత్య రాజేంద్రో ఽకల్పయద్భోజనం హరేః ॥ 282
- బుభుజే పురుషశ్రేష్ఠో లక్ష్మ్యా చ పరమేష్ఠినా
మాత్రా చ సహితో రాజన్! సశేషో గరుడాన్వితః ॥ 283
- దత్త్వా వస్త్రాణి దివ్యాని జామాతుః శ్రీపతేర్ఘ్నపః
జగామ భవనం రాజా వాసుదేవాజ్ఞయా తదా ॥ 284
- గతే రాజ్ఞి మహారాజ! శ్రీనివాసస్త్వరాన్వితః
నిద్రాం చకార విధివత్ నిర్దోషోఽపి సుఖాసనే ॥ 285
- ఏవం గతా చ సా రాత్రిః ప్రభాతసమయోఽభవత్
పూర్వదేవగుర్వారః సంప్రాప్తో దశమీదినే ॥ 286

- సముత్థితో వాసుదేవః కృతమంగలమజ్జనః
వసిష్ఠమబ్రవీద్రాజన్! భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥ 287

శ్రీభగవాన్ -

- సహైవ భోజనం కార్యం లక్ష్మ్యా చ పరమేష్ఠినా
మాత్రా పురోహితేనాపి వయం పంచాన్నవర్జితాః ॥ 288
- రాజ్ఞస్తు భవనే రాజా రాజవత్సీ పతివ్రతా
కన్యా పురోహితో భ్రాతా తేఽపి పంచాన్నవర్జితాః ॥ 289
- ఏవముక్త్వా వసిష్ఠస్తు పురోహితమరిందమ!
కుబేరమబ్రవీద్రాజన్! శ్రీనివాస! సతాం గతిః ॥ 290

శ్రీనివాసః -

- గచ్ఛ యక్షగణాధ్యక్ష! రాజానం విప్రకారణాత్
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా యక్షరాద్రాజసత్తమమ్ ॥ 291
- గత్వాఽఽహ భారతీం పుణ్యాం శ్రీనివాసేన భాషితామ్

కుబేరః -

- భోజనం త్వష్టిముఖ్యానాం కర్తవ్యం పూర్వమేవ హి ॥ 292
- ముహూర్తకాలో రాత్రౌ తు నాడికాః స్యుస్తయోదశ
తదా సాధ్యం మహారాజ! రాత్ర్యాం బ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ 293
- ఇతి సందిశ్య రాజానం కుబేరః పునరాగతః
తథా చకార రాజర్షిః భోజనం బ్రహ్మవాదినామ్ ॥ 294
- దదౌ చ దక్షిణాం నిష్కం తాంబూలం చ ద్విజన్మనామ్

వివాహార్థం శ్రీనివాసానయనాయ తన్మందిరం ప్రతి నృపాగమనమ్	
ఏవంభూతే మహీపాల! కల్యాణదివసే హరేః ॥	295
శుక్రవారే దశమ్యాం చ సాయంకాలే వియన్మపః	
చతురంగబలం సర్వం నిధాయ పురతః సుతమ్ ॥	296
వసుదానం మహారాజ తౌండమానం చ సోదరమ్	
పురోహితం పురస్కృత్య సహ సంబంధిబాంధవైః ॥	297
ఐరావతం మహానాగం రత్నకంబలభూషితమ్	
మేఘరాడ్వర్ణసంయుక్తం బద్ధఘంటాకులాన్వితమ్ ॥	298
రక్తదంత మహారావం కర్ణబద్ధసుచామరమ్	
పురందరం పురస్కృత్య గజమైరావతం తథా ॥	299
ఆహ్వానకారణాత్ప్రాప్తః శ్రీనివాసాలయం తదా	
తస్మిన్ మహాగృహే రాజన్! అయుతస్తంభశోభితామ్ ॥	300
సభాం చకార రత్నాధ్యాం విశ్వకర్మా విభోః ప్రియామ్	
తత్రాఽఽ సీనా మహాభాగాః బ్రహ్మాద్యాః సర్వదేవతాః ॥	301
విశ్వామిత్రో భరద్వాజో వసిష్టో గౌతమస్తథా	
భృగురత్రిః పులస్త్యశ్చ వాల్మీకిర్మిథిలేశ్వరః ॥	302
వైఖానసశ్చ దుర్వాసా మార్కండేయోఽథ గాలవః	
దధీచిశ్చవనో రాజన్! సనకశ్చ సనందనః ॥	303
ఏతే శ్రేష్ఠతమా లోకే మునయో వీతకల్మషాః	
జటామకుటభూషాంగాః జ్వలత్ప్రవృజ్జానింబరాః ॥	304

కశ్యపస్తు పురస్కృత్య సమాసీనాః సభాంతరే	
తన్మధ్యే వాసుదేవస్తు రత్నకంబలసంయుతః ॥	305
కృతాంజలిపుటస్తస్థా బ్రహ్మ లోకపితామహః	
తత్సభాద్వారమాసాద్య రాజా సత్యపరాక్రమః ॥	306
పురోహితం పురస్కృత్య స ప్రాప్తో హరిసన్నిధిమ్	
సముత్తస్థా వాసుదేవో దృష్ట్వా రాజానమాగతమ్ ॥	307
పరిరంభణమాసాద్య భగవాన్ వాక్యమబ్రవీత్	
శ్రీనివాసః -	
భవాన్ శ్రేష్ఠతమోఽత్యంతం వృద్ధోఽసి నృపసత్తమ! ॥	308
కిమర్థమాగతోఽసి త్వం మద్భూహం రాజసత్తమ!	
వసుదానం తు రాజేంద్ర సమాహ్వానే నియోజయ ॥	309
వదత్యేవం శ్రీనివాసే పురోహితమభాషత	
రాజా -	
విలంబః క్రియతే కస్మాత్పూజాం కురు రమాపతేః ॥	310
స రాజవచనం శ్రుత్వా ధరణీం వాక్యమబ్రవీత్	
వియన్మప్రోక్త్యా వసిష్ఠప్రేరితధరణీకృత శ్రీనివాసోపచారః	
వసిష్ఠః-	
అరుంధతీం పురస్కృత్య కురు పూజాం రమాపతే ॥	311
సా సంభ్రమాత్సముత్థాయ బాష్పసందిగ్ధలోచనా	
ముఖం విలోక్య రాజేంద్ర కృష్ణస్య నృపవల్లభా ॥	312
మత్స్యా కృతార్థమాత్మానం ఆనందపరిపూరితా	
సలజ్జా పూజయామాస సచ్చిదానందవిగ్రహమ్ ॥	313
ప్రాహుః ప్రహృష్టహృదయాః ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥	314

తతశ్చకార రాజేంద్ర! మధుపర్కం పురోహితః
పురోహితోక్తమంత్రేణ తస్య పాదావనేజనమ్ ॥ 332

‘సహస్రశీర్షా పురుష’ ఇతి మంత్రం సముచ్చరన్
ధరణ్యాస్సావిత్రిః కృత్వా స్వామితీర్థజలైశ్శుభైః ॥ 333

హరిపాదోదకం పుణ్యం దధార శిరసా నృపః
భార్యాం పుత్రం భ్రాతరం చ భవనం కోశమేవ చ ॥ 334

గజాఽగారం రథాగారం వస్త్రాఽగారం చ తజ్జలైః
మార్జయామాస రాజేంద్రః శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 335

రాజా -

అద్య మే సఫలం జన్మ జీవితం చ సుజీవితమ్
అద్య మే పితరస్తుష్టాః వాసుదేవపదోదకాత్ ॥ 336

ఏవముక్త్వా మహారాజః కన్యాం కమలలోచనామ్
అలంచక్రే విచిత్రైస్తాం అలంకారైర్మహీపతే ॥ 337

తతస్తు ఘంటికాఘోషం కృతవాన్ దేవచింతకః
సుముహూర్తే తదా ప్రాప్తే మంగళాష్టకమబ్రవీత్ ॥ 338

వరాయ వియన్ముపదత్తవైవాహికభూషణాదికమ్

కన్యాప్రదానసమయే దక్షిణాం రాజసత్తమః
కోటిసంఖ్యాన్నిష్కపుంజాన్ దత్తవాన్వేంకటేశితః ॥ 339

తం దృష్ట్వా ధనరాశిం తు భగవానాహ భూమిపమ్

శ్రీనివాసః -

దాతవ్యం కిం త్వయా రాజన్! పుత్రస్య తవ భూపతే ॥ 340

వివాహకర్మనిపుణో భవాన్ దానపరాయణః
దదస్వ భూషణాన్యంగ! బహురత్నాన్వితాని చ ॥ 341

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన భూషణాని దదౌ నృపః
కిరీటం శతభారం తు కంఠికామపి తావతీమ్ ॥ 342

పునరేకాం తదర్థం చ తదర్థం చైన కంఠికామ్
పదకాని దదౌ సప్తానర్థాన్భూషణాన్ నృపోత్తమః ॥ 343

మాలికాం మౌక్తికానాం చ భుజభూషణయుగ్మకమ్
కర్ణభూషౌ మౌక్తికాధ్యవంసపర్యంతలంబినౌ ॥ 344

కంకణే రత్నమాణిక్యవజ్రవైడూర్యనిర్మితే
ద్వాత్రింశద్భారసంయుక్తే అనర్థే దత్తవాన్ముప ॥ 345

నాగభూషణయుగ్మం చ బాహుపూరాదికాంస్తథా
భూషణాన్యంగుళీయాంశ్చ దశానాం వీరముద్రికామ్ ॥ 346

కటిసూత్రం స్వర్ణమయం వరవజ్రసమన్వితమ్
ఏకాదశశతీభారం బహురత్నసమన్వితమ్ ॥ 347

పాదుకే చ తతో రాజా దత్తవాన్మధుఘాతినే
దదౌ భోజనపాత్రం చ షష్టిభారయుతం ప్రభోః ॥ 348

లఘుపాత్రసమోపేతం బృహత్పాత్రమపాం తథా
కంబళానాం చతుష్షష్టిం దత్తవాన్రాజసత్తమః ॥ 349

భూషణైర్భూషితాంగస్య కన్యాదానమథాకరోత్
కన్యాప్రవరమూచేఽథ గురుస్సాక్షాద్భూహస్పతిః ॥ 350

గురువసిష్టకథితవధూవరప్రవరాదికమ్

బృహస్పతిః -

అత్రిగోత్రసముద్భూతాం సువీరస్య ప్రపౌత్రికామ్
సుధర్మణస్తు పౌత్రీం చ పుత్రీమాకాశభూపతేః ॥ 351

త్వమంగీకురు గోవింద! కన్యాం కమలలోచనామ్
ఏవముక్తే మహారాజో ముదా రత్నాంబరం దదౌ ॥ 352

వసిష్ఠః -

ప్రపౌత్రస్య యయాతేస్తు పౌత్రస్యామితతేజసః
శూరసేనస్య రాజేంద్ర! వసుదేవస్య భూపతేః ॥ 353

పుత్రస్య వేంకటేశస్య గోత్రే వాసిష్ఠసంజ్ఞకే
జాతస్మాత్రికులోత్పన్నాం కన్యాం కనకభూషితామ్ ॥ 354

గ్రహీష్యామో వయం రాజన్! తవ పుత్రీం నృపోత్తమ
కన్యావరప్రవరయోరిత్యుచ్చారితయోరథ ॥ 355

ధరణ్యా సహ రాజేంద్రః కన్యాదానపరాయణః
ప్రహృష్టహృదయః ప్రాహ శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ॥ 356

శ్రీనివాసస్య వసిష్ఠాదికారితపద్మావతీపాణిగ్రహోత్సవః

ఆకాశరాజః -

కన్యామిమాం ప్రదాస్యామి గృహాణ పురుషోత్తమ!
ఇత్యుక్త్వా ప్రాక్షిపద్రాజా ధరణ్యా స్రావితాం తదా ॥ 357

మంత్రపూతాం స్వామితీర్థధారాం సకనకాం కరే
దక్షిణే శ్రీనివాసస్య దదౌ పద్మావతీం తతః ॥ 358

విధానం చ తతశ్చక్రే రాజేంద్రస్సపురోహితః
పూజయిత్వా జగన్నాథం గంధవస్త్రానులేపవైః ॥ 359

కంకణం బంధయామాస వాసుదేవకరాంబుజే
పద్మావత్యాః కరాంభోజేఽబంధయత్కంకణం గురుః ॥ 360

తథా మాంగల్యసూత్రస్య బంధం వైవాహికం తదా
శ్రీనివాసేన దేవేనాకారయత్స పురోహితః ॥ 361

సవాసిన్యః -

సావిత్రివ చ కల్యాణి బహుపుత్రవతీ భవ
సర్వలోకస్య జననీ భవ మంగళదాయినీ ॥ 362

ఇత్థం సుమంగలీస్త్రీషు గాయంతీషు శుభాశిషః
బ్రాహ్మణానాం కరస్పర్శాద్రాజ్జశ్చాపి మహాత్మనః ॥ 363

బబంధ పూతం మాంగల్యసూత్రం మంత్రాభిమంత్రితమ్
కంఠే పద్మావతీదేవ్యాశ్శ్రీనివాసో జగత్పతిః ॥ 364

మునిభిః సహ విద్యద్భిర్నాజైర్హోమం పురోహితః
వసిష్ఠోఽకారయత్పద్మావత్యంజేల్వర్పితైస్తతః ॥ 365

యజుశ్శాఖాక్రమేణైవ జుహోవాగ్నో యథావిధి
సర్వం వైవాహికవిధిం వసిష్ఠోఽథ సమాపయత్ ॥ 366

తతః పురోహితో రాజ్ఞస్సుస్తివాచనపూర్వకమ్
మునీనామంజలిపుటే నవరత్నాక్షతాన్ దదౌ ॥ 367

తే వేదమంత్రైర్జగదీశమూర్ధ్ని
రత్నాక్షతాన్వేదవిదః ప్రచిక్షిపుః

- తదా నృణాం తత్ర మహోత్సవోఽ భూ -
దాకాశరాజస్య పురీనివాసినామ్ ॥ 368
- తస్మిన్నాలే మహారాజో దక్షిణాం బ్రహ్మవాదినామ్
దాపయామాస సంతుష్టో విప్రైస్తాంబూలపూర్వకమ్ ॥ 369
- గవాం కోటిసహస్రాణి చాశ్వానామయుతం తథా
వస్త్రాణాం నిచయం రాజన్! విప్రేభ్యో దత్తవాన్ విభుః ॥ 370
- ఏవం మహోత్సవస్తత్ర సమభూద్దశమీదినే
వధూవరౌ ప్రతిష్ఠాప్య భోజయామాస వై తతః ॥ 371
- అన్నం బహువిధం సూపరసభక్త్యసమన్వితమ్
పరమాన్నం చ సఘృతం సక్షీరం శర్కరాయుతమ్ ॥ 372
- పురోహితేన సహితో భోజనం కృతవాన్ హరిః
మాత్రా లక్ష్మ్యా చ సహితః పుత్రేణ సహితస్తథా ॥ 373
- ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా భుక్తవాన్మృష్టసన్నిధౌ
లక్ష్మ్యా సమేతా ధరణీ తథా వకుళమాలయా ॥ 374
- అభుంక్తాన్నం రసైర్మృక్తం పతిపుత్రసమన్వితా
తతః ప్రభాతే రాజేంద్ర! సువాసిన్యస్సరేశితుః ॥ 375
- మజ్జనం కారయామాసుర్గంధతైలైస్సనిర్మలైః
అన్యోన్యమజ్జనం తత్ర చాన్యోన్యోద్వర్తనం తథా ॥ 376
- హరిపద్మావతీదేవ్యోస్తాస్సహాసమకారయన్
స రాజా విప్రముఖ్యానాం సురాణాం బహుభోజనమ్ ॥ 377

- స్త్రీణాం చ పురుషాణాం చ బహుమానపురస్కరమ్
యథేష్టం దాపయామాస హృష్ట ఆకాశభూమిపః ॥ 378
- అపూపాన్వివిధాంశ్చక్రే సూపశాకాదికాంస్తథా
ఘృతకుల్యాం క్షీరకుల్యాం దధికుల్యాం తతః పరమ్ ॥ 379
- తత ఉద్భుత్య నిక్షిప్తం బహిర్భుక్తవతాం నృణామ్
ఉచ్ఛిష్టపత్రజాలం చ పుష్కలాన్నాదినంయుతమ్ ॥ 380
- సారమేయగణైః కీర్ణం రాక్షసానాం గణైస్తథా
ఏవం కోలాహలం చక్రే దివసాంశ్చతురస్తథా ॥ 381
- హాసస్తత్ర వినోదేన నిత్యమాసీచ్ఛ మజ్జనమ్
దివసే పంచమే ప్రాప్తే కృత్వా నాకబలిం తథా ॥ 382
- కలశాంశ్చతురో న్యస్య దీపజ్వాలావిరాజితాన్
వధూవరౌ ప్రతిష్ఠాప్య రత్నసింహాసనే నృప ! ॥ 383
- పూజయామాస గోవిందం జామాతరమనామయమ్
ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా క్షీరపాత్రం కరేఽదధత్ ॥ 384
- మాతరం వాసుదేవస్య నామ్నా వకుళమాలికామ్
పూజయిత్వా విధానేన వస్త్రాలంకారభూషణైః ॥ 385
- నాభిం క్షీరేణ సమృజ్య పుత్రీం పద్మావతీం తదా
అర్చయామాస దుఃఖేన బ్రహ్మణ్యో రాజసత్తమః ॥ 386
- మహాలక్ష్మ్యా నాభిమూలం సఘృతక్షీరసేచనమ్
కృత్వాఽర్చయామాస పుత్రీం రుదన్ గద్గదకంఠవాన్ ॥ 387

శ్రీనివాసేన సహ శేషాచలం ప్రతి పద్మావతీప్రేషణమ్

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య శేషాచలనివాసినః
రాజభార్యా మహాభాగా రుదంతీ కురరీవ చ ॥ 388

పుత్రీహస్తం ప్రదాయాథ హస్తే రాజకులాంగనా
క్షీరం సంయోజ్య కృష్ణస్య నాభిమూలేఽతిదుఃఖతాః ॥ 389

భృశం రుదంతీ మంత్రేణ దుగ్ధసందిగ్ధలోచనా
అర్చయామాస కృచ్ఛ్రేణ పుత్రీం పద్మావతీం తతః ॥ 390

ప్రోవాచ చ శ్రీనివాసం రుదంతీ రాజవల్లభా

ధరణీ-

పాలితాం లాలితాం పుత్రీం నవమాసధృతాం మయా ॥ 391

త్వదధీనాం జగన్నాథ! కరిష్యే మమ నందినీమ్
ఇత్యేవమర్చయంత్యాం తు ధరణ్యాం రాజసత్తమః ॥ 392

స తస్యా రోదనం దృష్ట్వా రాజా దుఃఖపరాయణః
రురోద దీనవదనః పుత్రీమాలింగ్య భూపతిః ॥ 393

రాజా -

హో పుత్రీ! మందభాగ్యోఽహం త్వద్వియోగేన కేవలమ్
జీవనం మమ కల్యాణి! న స్థిరం చ భవిష్యతి ॥ 394

క్రీడాగృహే రాజపుత్రీ! తథా భోజనసద్మని
భ్రాతా తవ కథం క్రీడాం భోజనం వా కరిష్యతి ? ॥ 395

ఏవం రుదంతమాలోక్య భ్రాతరం దీనచేతనమ్
తౌండమానో నృపశ్రేష్ఠో దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 396

తౌండమానః-

వయం దరిద్రా నిర్భాగ్యాః కృపణా దీనచేతనాః
వయం మరణమాపన్నాః నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 397

ఏతాద్భుతీ చ కల్యాణీ నైవ లబ్ధా కలౌ యుగే
ఇత్థం వయం నిశ్చినుమో వియోగభృశదుఃఖితాః ॥ 398

ఏవం తాన్ రుదతో దృష్ట్వా వసుదానోఽతిదుఃఖితః
భగినీం దీనవదనాం ఆలింగాత్ २హ రుదన్ముహూః॥ 399

వసుదానః -

మాతరం బాలకం త్యక్త్వా యథా లోకే ధనార్జకః
గచ్ఛేత్తథా మాం భగిని! త్యక్త్వా త్వం క్వ ను గచ్ఛసి ॥ 400

ఏవం ప్రసంగాత్తత్రాసీత్ దేవానామపి భూమిప!
ఋషీణాం కశ్యపాదీనాం దుఃఖమత్యంతదారుణమ్ ॥ 401

రుదంతం సృపతిం దృష్ట్వా శ్రీనివాసః సతాం గతిః
స్వయం రురోద గోవిందో భగినీం పార్థవల్లభామ్ ॥ 402

స్మృత్వా శ్రీ దేవకీపుత్రః తదద్భుతమివాభవత్
ఇత్థం కృత్వా లోకరీతిం ఐరావతముపాస్థితః ॥ 403

పద్మావత్యా తయా సార్థం సర్వవాద్యసమన్వితః
గ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య రమయా సహితో హరిః ॥ 404

స్వనివేశగృహం భేజే పద్మాసనభవాదికైః
తతో హరిః శ్రీనివాసః స్వస్థానం గంతుమైహతః॥ 405

గరుడస్కంధమారూఢః పత్నీం పద్మావతీమపి
ఆరోపయన్వరారోహం అన్యోన్యం పరిరభ్య చ ॥ 406

గరుడస్కంధమారూఢో గంతుం స్వస్థానముత్సుకః
హరిరామంత్రణార్థం తు శ్వశ్రూశ్వశురయోస్తదా ॥ 407

పునర్భూతం సంప్రవిశ్య గమనేచ్ఛురభూదధ
శ్వశురౌ పర్యపుచ్చచ్చ సాష్టాంగం ప్రణిపత్య వై ॥ 408

ఆశీర్వాదం తతశ్చక్రే స్వజామాతురనామయమ్
ఆకాశరాజః శ్వశురః శ్వశ్వా చ ధరయా సహ ॥ 409

ఆకాశరాజః -

ద్రిష్టాయుర్భవ గోవింద! సర్వలోకధురంధర
ఇత్యాశిషాఽభినంద్యాథ వాసుదేవమభాషత ॥ 410

రాజా -

మాసాంతే గచ్చ గోవింద! వధ్వా సహ వయోగతమ్
శ్వశురం మాం చ తే శ్వశ్రూం మానయస్వ మహామతే ॥ 411

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా వాసుదేవోఽబ్రవీన్నృపమ్

శ్రీనివాసః -

నృప! వాక్యం శృణు మమ కార్యస్య మహతీ త్వరా ॥ 412

తస్మాదాజ్ఞాం చ మే దేహి రాజంస్తే స్యాత్ కృపా మయి
ఇత్యుక్త్వా వాసుదేవస్తు గరుడస్కంధమాస్థితః ॥ 413

జగామ భగవాన్ సాక్షాత్ సర్వదేవసమన్వితః
ఆకులాః వ్యాకులాః సర్వే నగరస్థా జనాస్తదా
ప్రాకారగోపురారూఢాః పశ్యంతః స్వదృశాఽవదన్ ॥ 414

జనాః -

ధన్యా రాజకులోత్పన్నా పద్మా కమలలోచనా
అనుగచ్ఛతి గోవిందం పశ్యతేతి పరస్పరమ్ ॥ 415

పద్మావతీశ్రీనివాసయోర్వియన్మపప్రేషితపారిబర్వాది :

తదా దదౌ మహారాజః పారిబర్హం శ్రియఃపతేః
తండులాన్ శాలిసంభూతాన్ వృషభాణాం రథోపరి ॥ 416

ఆరోప్య ప్రేషయామాస శతం ఖారీర్వియన్మపః
ముద్గాన్ గోస్వామిసంరూఢాన్ త్రింశత్ఖారీర్దదౌ హరేః ॥ 417

గుడభారం మహాంతం చ తింత్రణీభారమేవ చ
పయోఘటసహస్రాణి దధిభాండశతాని చ ॥ 418

సహస్రార్థం ఘృతాపూర్ణచర్మపాత్రాణి సర్వపాన్
మేధికాన్ హింగులవణతిలపాత్రాణి చైవ హి ॥ 419

తథా శర్మరయా పూర్ణఘటాంస్తు ద్వే శతే తథా
వార్తాకం చూతకదలీఫలజంబీరకాణి చ ॥ 420

కూష్మాండకందమూలాని మరీచామలకాని చ
మధుబాండశతే ద్వే చ రంభాకాష్ఠచయాంస్తథా ॥ 421

రంభాత్వచశ్చ రాజేంద్ర! పత్రాణాం విచయం తథా
అశ్వనామయుతం దత్త్వా గజానాం చ సహస్రకమ్ ॥ 422

ధేనూనాం పంచసాహస్రం ఆవికానాం శతం తథా
దాసీనాం ద్వే శతే రాజన్! దాసానాం త్రిశతం తథా ॥ 423

వస్త్రాణి వివిధాన్యాశు పర్యంకం నృపసత్తమ!
ఉపబర్హం రత్నయుతం పారిబర్హేణ సంయుతమ్ ॥ 424

ఏవమాదీని వస్తూని గృహీత్వా నృపసత్తమః
పుత్రేణ సహితో రాజా శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 425

ఆకాశరాజో ధర్మజ్ఞః శ్రీనివాసస్య సన్నిధిమ్
ఆగతః శ్వశురం దృష్ట్వా చోత్తస్థా జగదీశ్వరః ॥ 426

వియన్మృషస్య శ్రీనివాసదత్తస్వభక్తివైరంతర్యరూపవరప్రాప్తిః
శ్రీనివాసః-

దూరాధ్వానం మహారాజ! కిమర్థం త్వం సమాగతః
దాతవ్యం కిం నృపశ్రేష్ఠ! తవ పుత్రస్య మేఽనఘ! ॥ 427

కన్యా దత్తా సుతః ప్రాప్తః సుకృతం కిం కృతం త్వయా?
సంతోషశ్చాతులః ప్రాప్తో మమ తాత! న సంశయః ॥ 428

కిం తే మనోగతం రాజన్! తన్మమాచక్ష్య భూపతే!
సందేహం మా కురుష్వాత్ర దానాదానే మహాపతే
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా వాసుదేవమభాషత ॥ 429

రాజా-

సర్వమంగళమస్మాకం త్వత్ప్రసాదేన కేశవ!
నాన్యధ్యాచే జగన్నాథ! తవ పాదసరోరుహే ॥ 430

భక్తిం దేహ్యచలాం కృష్ణ! సకుటుంబస్య మేఽనఘ
తచ్ఛృత్వా వచనం తస్య శ్వశురస్య మహాత్మనః ॥ 431

దత్తవాసస్య సాయుజ్యం ఆకాశనృపతేస్తదా
స్యాలకస్య దదౌ వస్త్రం స్వాంగస్తం మధుసూదనః ॥ 432

జామాత్రా చ సమాజ్ఞప్తః పుత్రీభవనమభ్యగాత్
పుత్రి! గచ్ఛామి నగరం విహరస్వ హరిప్రియే ॥ 433

శయనే శ్రీనివాసస్య శయనం కురు మంగళే
ఇతి రాజా! సాంత్యయిత్వా పుత్రీం కమలలోచనామ్ ॥ 434

శశాస సా స్వప్నితోక్తం శీఘ్రం మాధవమభ్యగాత్
రుదన్ గద్గదకంఠేన జగామ నగరం నృపః ॥ 435

భగవత్పుత్రషణ్మాసావధికాగస్త్యాశ్రమావాసప్రతిజ్ఞా
పద్మావత్యనుగో దేవో బ్రహ్మరుద్రాదికైర్యుతః
సువర్ణముఖరీం ప్రాప్య తత్ర వాసమకల్పయత్ ॥ 436

షణ్మాసావధి లక్ష్మీశో 'దీక్షితోఽహం మహామతే!
న శైలరాజమారోహ' మితి నిశ్చిత్య దేవరాట్
అగస్త్యభవనం గత్వా తత్ర వాసమకల్పయత్ ॥ 437

స్వావాసం ప్రతి భగవత్పుత్ర దేవాదిప్రేషణమ్
దేవాన్ సంప్రేషయామాస స్వధామాని వృషాకపిః
బ్రహ్మాదీనాం సురాణాం చ మునీనామూర్ధ్వరేతసామ్ ॥ 438

దదౌ వస్త్రం యథాయోగ్యం భగవాన్ భక్తవత్సలః
తేనాఽఽజ్ఞప్తా జగద్ధాత్రా జగ్ముర్లోకం స్వకం సురాః ॥ 439

ఋషయశ్చ తపోరణ్యం జగ్ముర్నారాయణాజ్ఞయా
లక్ష్మీర్జగామ రాజేంద్ర! కరవీరపురం తదా ॥ 440

మహాత్మవం తంత్యనుభూయ దేవతాః
బ్రహ్మేశపూర్వాః సమహర్షిసత్తమాః!
జగ్ముః స్వకం ధామ మహానుభావాః
రాజేంద్రపూజ్యం ప్రశశంసురాదరాత్ ॥ 441

గతే దేవగణే తత్ర త్వగస్త్యనిలయం గతః

భుంజాన్ భోగమతులం తత్రాస్త భగవాన్ హరిః॥ 442

వివాహాధ్యాయఫలశ్రుతిః

శతానందః-

వివాహాధ్యాయమహాత్మ్యం యే శృణ్వంతి జనేశ్వర!
తేషాం భాగ్యోదయం వక్ష్యే శృణు రాజన్! సవిస్తరమ్ ॥ 443

కోటికన్యాప్రదానేన యావద్భూమిప్రదానతః
యత్ఫలం లభతే దేహీ తత్ఫలం శ్రవణాదరాత్ ॥ 444

యే ఉత్సవం కారయంతి వైవాహం వేంకటేశితుః
తస్యోత్సవో భవేద్రాజన్ ! వేంకటేశప్రసాదతః ॥ 445

ఇతి తే కథితం రాజన్! వివాహచరితం హరేఃచి
శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపి సర్వాభీష్టమవాప్నుయాత్
శుభదం శృణ్వతాం చైవ సర్వేషాం మంగళప్రదమ్ ॥ 446

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీనివాస
వివాహవర్ణనం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

-----o-----

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

-----o-----

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్ముపోదంతజ్ఞాపకదూతాగమనమ్

జనకః-

తతః కిమకరోత్పప్తో రాజ్యేఽస్మిన్ పార్థసారథిః
తన్మమాచక్షు విప్రేంద్ర! యత్ప్రతం చక్రపాణినా ॥ 1

శతానందః-

ఏవం కాలే గతే తస్మిన్ షణ్మాసాశ్చ సమత్యయుః
నారాయణపురాద్దూతః ఆగతో వేంకటేశ్వరమ్ ॥ 2

దూతం దృష్ట్వాఽబ్జజాతా సా సువర్ణముఖరీజలే
స్నాతుకామాఽరవిందాక్షీ దూతం వచనమబ్రవీత్ ॥ 3

పద్మావతీ -

కిమర్థమాగతో దూత! కేన త్వం ప్రేషితస్విహ
రాజ్ఞా వా రాజపుత్రేణ తొండమానేన వా పునః? ॥ 4

పప్రచ్ఛ కుశలం తం చ రాజ్ఞస్తస్య పితుస్తథా
కుశలీ వర్తతే చార! జనకో జననీ మమ ? ॥ 5

తొండమాన్ రాజశార్దూలః కుశలీ వర్తతే బలీ?
రాజ్ఞః ప్రకృతయః సర్వాః వర్తంతే క్షేమసంయుతాః ॥ 6

ఏవముక్తస్తదా దూతో దుఃఖసందిగ్ధలోచనః
ఉవాచ దీనయా వాచా రాజపుత్రీం నిదేశతః ॥ 7

దూతః-

కిం వదిష్యామి హే మాతః! పితుస్తే కాల ఆగతః
మరణాభిముఖో భూత్వా కించిజ్జీవనమన్వితః ॥ 8

త్వాం ద్రష్టుకామో రాజేంద్రః శ్రీనివాసం సుహృద్భృతమ్
నయ శీఘ్రం పతిం భద్రే! రాజధానీం పితుస్తు తే ॥ 9

సాఽపి దూతవచః శ్రుత్వా పపాత గతచేతనా
అగస్త్యభార్యా తాం బాలాం ఉత్థాప్య కమలాలయామ్ ॥ 10

శ్రీనివాసాంతికం నిన్యే రాజపుత్రీం పితృప్రియామ్
తద్వార్తామవదద్దేవీ శ్రీనివాసాయ విష్ణవే
తచ్ఛ్రుత్వా వాసుదేవస్తు రురోద నరసత్తమ ॥ 11

శ్రీనివాసః -

అహో బత మహాత్మష్టం సంప్రాప్తం మమ భామిని!
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి? బ్రూహి త్వం పద్మసంభవే!
ఇత్యేవముక్త్వా తాం దేవీం అబ్రవీత్ కుంభసంభవమ్ ॥ 12

వియన్ముపవిలోకనాయ అగస్త్యేన సహ శ్రీనివాసగమనమ్

శ్రీభగవాన్ -

అగస్త్య మునిశార్దూల! గచ్ఛామి నగరం ప్రతి
పద్మావత్యా సహాద్యైవ సార్ధం వకుళమాలయా ॥ 13

ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ రాజన్! భగవాన్ భక్తవత్సలః
అనంతేనాపి సహితః త్వరయైవ మహర్షిణా ॥ 14

ఆదిత్యేఽస్తం గతే రాజన్! నగరద్వారమాగతః
పప్రచ్ఛ ద్వారపాలాంశ్చ రాజక్షేమం సురేశ్వరః ॥ 15

రాజమార్గే మహారాజ! భగవాన్ ప్రియయా సహ
అంతర్నికేతనం ప్రాప్య రాజానం పృథివీపతే ! ॥ 16

శయానం దర్శయామాస వినిఃశ్వాససమన్వితమ్
పపాతాస్య మహారాజ! కాయే కమలలోచనః ॥ 17

మరణోద్భుక్తం వియన్ముపముద్దిశ్య శ్రీనివాసాదికృతనిర్వేదనమ్

ముఖే ముఖం వినిక్షిప్య లలాటం చ లలాటకే
ఉదరే చోదరం బద్ధ్వా నేత్రం నేత్రే సమర్పయత్
అంగసంగం దదౌ తస్య శ్వశురస్య మహాత్మనః ॥ 18

హా తాత! నాథ! క్వ గతోఽసి చ త్వం
సంత్యజ్య దేహం స్వసుతం స్వపుత్రీమ్!
స్వభ్రాతరం సూక్ష్మమతిం సరాష్ట్రకం
రాజ్యం త్వదీయం క్వ విస్మజ్య గచ్ఛసి! ॥ 19

మాతాపితృవిహీనానాం అస్మాకం జనకో భవాన్
కథం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం త్వన్ముఖాంభోజముత్తమమ్ ॥ 20

ఉత్థాపయ సుతాం రాజన్! రుదంతీం తనయం తథా
వసుదానం శిశుం రాజన్! పితృహీనం చ మాం నృప! 21

కస్త్రాతా త్వాం వినా రాజన్! అస్మాకం తు భవిష్యతి!
అనాథాన్ నాథ! నః పాహి ప్రజాః పాహి ప్రజాపతే ॥ 22

ప్రలపన్ పునరప్యాహ లోకానిత్యం విడంబయన్
కలేవరం కథం దాస్యామ్యగ్నయే లోకమోహనమ్ ॥ 23

ఏతదర్థం స్వపుత్రీం మే దత్త్వా మృతిమవాప్స్యసి
శ్రీనివాస! న గచ్ఛేతి పూర్వమేవ త్వయోదితమ్ ॥ 24

ఉక్తం హితం మయా తాత న శ్రుతం తే మహీమతే!
న తృప్తం నేత్రయుగళం దృష్ట్వా త్వన్ముఖపంకజమ్ ॥ 25

తొండమాన్ మండలాధీశో వసుధాయాం మహామతే!

కా గతిర్మమ రాజేంద్ర కా వార్తా క్వ భవిష్యతి! ॥ 26

విలోకయ మహారాజ! మాం చ పద్మావతీం తథా

మునిః -

జామాతాఽయం సమాయాతః పద్మావత్యా సమన్వితః ॥ 27

బహిర్గచ్ఛ పురేవ త్వం సమానయనకారణాత్
భోజనం దీయతాం తస్య జామాతుః పరితోషకమ్ ॥ 28

గజానశ్వాన్ మహారాజ! వస్త్రాణీచ్ఛతి తే సుతః
తాం దదస్వ మహారాజ! ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ 29

ఇత్యగస్త్యేన వై రాజ్ఞి! బోధితేఽప్యప్రబోధిని
విలలాప మహారాజ! భగవాన్ లౌకికైః సమః ॥ 30

తదద్భుతం కర్మ చకార దేవో
విడంబయన్ సర్వజనం జగత్పతిః ।
యథా కురూణాం రణరంగమధ్యే
కర్ణే హతే ధర్మరాజశ్చకార ॥ 31

ఏవం రుదతి గోవిందే రాజాఽఽ కాశః శ్వసన్ నృప!
కించిత్సంజ్ఞాయుతో భూత్వా వాసుదేవమభాషత ॥ 32

రాజా -

‘పుత్రం సభ్రాతరం త్రాహి శ్రీనివాస! నిరామయ!’
ఇత్యుక్త్వా భూపతీ రాజన్! కరే కృష్ణస్య తౌ దదౌ ॥ 33

భార్యాం సందేశయామాస స్వలోకగమనాయ చ
ఇత్యాదిశ్య త్యజన్ ప్రాణాన్ సత్యలోకం జనాధిపః ॥ 34

దివ్యం విమానమారూఢో జగామ స నృపోత్తమః
సాఽపి తేన జగామాశు ధరణీరాజసత్తమః ॥ 35

మృతాయ వియన్మృపాయ వసుదానకృతచరమకృత్యక్రమః

తతశ్చితాం సమారోప్య రాజానం సపరిగ్రహమ్
వసిష్ఠో గౌతమోఽత్రిశ్చ భరద్వాజోఽతివిశ్రుతః ॥ 36

వహంతో రాజశార్దూల! శ్రీనివాసప్రియం నృపః
జుహువుర్బ్రహ్మమేధేన మంత్రైశ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 37

తతః కృతాని సర్వాణి ప్రేతకార్యాణి భూపతేః
షోడశే దివసే ప్రాప్తే మాసికాన్యకరోత్పుతః ॥ 38

నిమంత్రితాశ్చారుపుణ్యాః బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
కశ్యపోఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః ॥ 39

వామదేవః పులస్త్యోఽథ వాల్మీకిర్వసుధాధిప!
జమదగ్నిర్భృగుః శ్రీమాన్ సనందశ్చ పరాశరః ॥ 40

యాజ్ఞవల్క్యశ్చ జాబాలిః శునఃశేషోఽథ కాహలః
ఏతే మహర్షయో రాజన్! రాజార్థే బ్రాహ్మణోత్తమః ॥ 41

అభుంజతాన్నసారం చ వసుదాననిమంత్రితాః
సమాప్య సర్వకార్యాణి హరిః స్వస్థానమాశ్రితః ॥ 42

పద్మావతీం పురస్కృత్య పురాణపురుషోత్తమః
అగస్త్యైలయమాసాద్య సుఖమాస్త సురేశ్వరః ॥ 43

తొండమానవసుదానయోః రాజ్యముద్దిశ్య కలహప్రవృత్తిః
మృతే రాజ్ఞి గతే కృష్ణే కలహః ప్రత్యపద్యత
తొండమానపతేస్తస్య విష్వక్సేనస్య భూమిప! ॥ 44

తొండమానః -

జ్యేష్ఠే మృతే కనిష్ఠస్య రాజ్యమేతద్విదో విదుః
పరంపరార్జితం హీతి తొండమానబ్రవీత్సుతమ్ ॥ 45

వసుదానః -

‘పరాక్రమార్జితం రాజ్యం పిత్రా మమ నృపోత్తమ!
మమైవ స్యాదిదం హీ’ తి తొండమానం సుతోఽబ్రవీత్ ॥ 46

ఏవం వివాదమాపన్నే తొండమాన్నపపుత్రకౌ
రాజశార్దూల! రాజ్యార్థం ఉభావపి మహాబలౌ ॥ 47

అంతరం కృతవంతౌ తౌ యుద్ధే యస్య జయో భవేత్
తస్య రాజ్యమిదం సర్వం అన్యథాఽథో ప్రజేదితి ॥ 48

కృత్వా సమయమారభౌ సంగరం జయకాంక్షిణౌ
నానాదేశకిరాతాంశ్చ క్షత్రియాన్ యుద్ధదుర్మదాన్ ॥ 49

ఆవాహయచ్చ రాజేంద్ర తొండమాన్ యుద్ధదుర్మదః
అక్షౌహిణీద్వయం తేన సైన్యం సంపాదితం నృపః ॥ 50

తావద్రాజకుమారేణ మిలితం సైన్యమక్షయమ్
నారాయణపురప్రాంతే దక్షిణే రణమేదినీ ॥ 51

సాహ్యశయా శ్రీనివాసం ప్రతి తొండమాన్వసుదానాగమనమ్

కృత్వా సాహ్యశయా రాజన్! తొండమాన్రాజనందనౌ
సంప్రాప్తౌ వాసుదేవస్య చరణౌ శరణం గతౌ ॥ 52

తవాగతౌ రాజకుమారరాజౌ
దృష్ట్వాఽతివేగేన స చాలిలింగ!
సంభాష్య దత్త్వాపి చ రత్నపీఠం
ప్రీత్యాఽతిహృష్టో వచనం బభాషే ॥ 53

శ్రీనివాసః-

‘కిమర్థమాగమస్తాత! తన్మమాచక్ష్య భూమిప!’
శ్రీనివాసవచః శ్రీశుత్వా స్యాలకస్తమభాషత ॥ 54

స్యాలకః-

‘యుద్ధం ప్రసక్తం గోవింద! కనిష్ఠజనకేన మే
రాజ్యార్థం మమ సాహాయ్యం కురు వారిజలోచన! ॥ 55

బాలోఽస్మి పితృహీనోఽహం అసహాయోఽస్మి దేవరాట్
స్యాలకస్య వచః శ్రుత్వా రాజా తం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 56

రాజా -

శ్రీనివాసారవిందాక్ష! కురు కార్యం పురః స్థితః

శ్రీనివాసః-

ఏకోఽహం కస్య సాహాయ్యం కరిష్యే నృపసత్తమ! ॥ 57
తమేవముక్త్యా భగవాన్ అంతర్భవనమభ్యగాత్

పద్మావత్యుక్త్యా వసుదానసాహ్యకరణాయ శ్రీనివాసాగమనమ్

పద్మావతీం విశాలాక్షీం పద్మనాభోఽభ్యభాషత

శ్రీనివాసః-

కల్యాణి! కార్యమాపన్నం మహత్ప్రప్టుతరం మమ ॥ 58

తవ బ్రాతా వరారోహే! కనిష్ఠజనకస్తవ
రాజ్యార్థం కలహం కృత్వా మమ సాహాయకాంక్షితౌ॥ 59
భిన్ధి సందేహమధునా కస్య సాహ్యం విధీయతామ్
నియోజయస్య మాం దేవి! యుక్తమాలోచ్య విస్తరాత్ ॥ 60

పద్మావతీ -

ధర్మధర్మౌ మనుష్యాణాం సర్వదా సంస్థితౌ హరే !
ధర్మమేవ ప్రశంసంతి సర్వదా బ్రహ్మవాదినః॥ 61
ధర్మ ఏవ త్వయా కార్యో ధర్మాధారో భవానివా
బాలకః పితృహీనశ్చ మాతృహీనోఽధనః కృశః ॥ 62
తస్యాపి రక్షణం పుణ్యం పురాణపురుషోత్తమ!
స రాజా బహువిత్తాఢ్యో రాజ్యకాంక్షీ పితుర్మమ ॥ 63
స ఏవ సర్వధర్మజ్ఞః తౌండమాన్ నృపసత్తమః
సర్వధర్మస్య వై తత్త్వం ఆలోచయితుమర్హతి ॥ 64
పద్మావతీవచః శ్రుత్వా స్థాలకస్యైవ సాహ్యకృత్
తౌండమాన్ఘృపతేర్ధివ్యే శంఖచక్రే దదౌ హరిః ॥ 65
ఉచ్చైఃశ్రవం సమంచాశ్వం సమారుహ్య ఖగధ్వజః
జగామ యుద్ధకుశలః స్థాలకేనాథ సంగతః ॥ 66

శ్రీనివాసతౌండమాన్వసుదానయుద్ధప్రకారః

చైత్రశుక్లత్రయోదశ్యాం యుద్ధం పరమదారుణమ్
కురూణాం పాండవానాం చ యథా యుద్ధం తథాఽభవత్॥ 67

రణస్తంభే మహాఘోరే హతే పశుగణే తతః
శూరాణాం రణధీరాణాం సమృద్ధస్తు బభౌ తదా ॥ 68
సింహనాదః శంఖనాదః తథా దుందుభినిఃస్వనః
శస్త్రాణామస్త్రముఖ్యానాం గజానాం చ మహాస్వనః ॥ 69
హయానాం వృషభాణాం చ రథానాం చ పరస్పరమ్
పద్మగృధ్రవృహకారీ తయోర్మధ్యే జగత్పతిః ॥ 70
రరాజ భగవాన్ సాక్షాత్ రణమండలమభ్యుగ్రాత్
విష్వక్సేనస్తాండమానం దశభిః సాయకైర్ఘృపః ॥ 71
తాడయామాస రాజేంద్రం అర్ధచంద్రైరజిహ్వాగైః
శ్రీనివాసస్తాండమానం రాజపుత్రోఽతిబాలకః ॥ 72
శరాణాం పంచసాహస్యా శ్రీనివాసం చ వక్షసి
తాడయామాస వేగేన సర్వాన్ విస్మాపయన్ జనాన్ ॥ 73
తౌండమానోఽపి రాజర్షిః విష్వక్సేనం చ మాధవమ్
వాసుదేవో రాజపుత్రం బాణైర్దశభిరేవ చ ॥ 74
జఘాన తరసా బాలం తదద్భుతమివాభవత్
చతుర్భిశ్చతురో వాహాన్ బాణేనైకేన సారథిమ్
ఛత్రమేకేన రాజేంద్ర! రథం పంచేషుభిస్తథా ॥ 75
రథాదవప్లుత్య మహానుభావః
స రాజపుత్రస్త్రిదళం చ చక్రమ్
చిక్షేప కృష్ణే చ హయోత్తమే చ
వక్షఃస్థలే వాసవవజ్రకల్పమ్ ॥ 76

రణరంగే మూర్ఛితం శ్రీనివాసం దృష్ట్వా పద్మావత్యనుశోచనమ్

తేనాతివిద్ధో నిపపాత భూమౌ

చక్రేణ చక్రాంకితబాహుదండః

శేషాచలేశో రణరంగగామీ

మనుష్యభావేన విడంబయన్ జనాన్ ॥

77

మూర్ఛాముపాగమ్య హయోత్తమాద్ధరిః

యథా మనుష్యో రణరంగమధ్యతః ।

తథా హ్యసౌ దేవగణస్య మధ్యే

సవిస్మయోత్ఫుల్లవిలోచనస్య ॥

78

తదా ప్రాకారమారూఢా రాజపుత్రీ హరిప్రియా

అగస్త్యమబ్రవీద్రాజన్! చక్రపాణేర్నిపాతనమ్ ॥

79

పద్మావతీ-

అగస్త్య! పశ్య గోవిందం పతితం రణమండలే

అవస్థా కిమియం ప్రాప్తా రణే కృష్ణేన దృశ్యతామ్ ॥

80

మూర్ఛాం గతో వా కిమియం మనో మే భ్రమతే మునే!

కిమత్ర కార్యం యోగీంద్రః తన్మమాచక్ష్య కుంభజ! ॥

81

పద్మావతీవచః శ్రుత్వా పద్మనాభం చ సంస్మరన్

ఉవాచ వచనం శ్లాఘ్యం రాజన్! కాలోచితం మునిః ॥

82

ఆనన్ద్యః-

దేశకాలావతిక్రమ్య యః కర్మ కురుతే నరః

న స గచ్ఛేత్కర్మఫలం న సుఖం విందతే నరః ॥

83

సర్వే స్వకార్యే నిపుణాః పరకార్యే న కశ్చన

నాలోకయతి కో వాపి త్వత్పతిం పతితం రణే ॥

84

క్షత్రియాణాం శరీరాణి రణరంగగతాని చ

వికసత్సంగరోత్సాహకౌతుకాన్ముత్తరోత్తరమ్ ॥

85

జీవంతి కుసుమాయంతే సజీవాని సతాం ప్రియే!

నిర్జీవాని తు తాన్యేవ వీక్షతే నైవ కశ్చన ॥

86

ఆజీవమేవ శూరేభ్యః కార్యం గృహ్యేత రాజభిః

తస్మాత్స్వద్వల్లభదశాం న కోఽప్యత్రానుశోచతి ॥

87

తస్మాత్స్వమస్య భద్రేచ్ఛుః నివర్తయ పతిం రణాత్

స్త్రీణాం తు పరమో ధర్మః పతిభక్తిః పతిప్రియే !॥

88

భద్రం తే భ్రాతురేవ స్యాత్ కనిష్ఠపితురేవ వా

ఏవం మత్వా మహాభాగే! కురు త్వం త్వత్పతేర్హితమ్ ॥

89

మనసో మమ కల్యాణి! సంధియత్నః ప్రశస్యతే

తావుభౌ రాజ్యకర్తారౌ పితాపుత్రౌ న సంశయః ॥

90

ఇత్యుక్తా మునినా తేన రాజపుత్రీ సముత్థితా

ప్రాకారాన్మునివాసార్థం సంగ్రామధరణీం యయౌ ॥

91

ఆందోళికాం మహారాజ! హేమదండవిభూషితామ్

ఆరుహ్య రాజతనయా శ్రీనివాసపరాయణా ॥

92

గరుడధ్వజమాలోక్య పతితం పృథివీతలే

రణాగ్రే స్వపతిం కృష్ణం శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥

93

సఖద్గం వర్మసహితం సముత్థాప్య రణాంగణే

సశీతలోదకామోదైః వ్యజనైః సాధ్వమార్జయత్ ॥

94

కుపితం శ్రీనివాసం ప్రత్యగస్త్యకృతపద్మావత్యాశయజ్ఞాపనమ్
పద్మావత్యబ్రవీచ్ఛాపి శోచంతీ తం పతివ్రతా

పద్మావతీ -

ఉత్తిష్ట రణభూమ్యాస్త్యం త్యక్త్వా మూర్ఛాం ఖగధ్వజ! ॥ 95

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా పద్మావత్యా తదా నృపః
ముహూర్తమాత్రం గోవిందో! నరలోకం విడంబయన్ ॥ 96

మూర్ఛాం గత ఇవ స్థిత్యా ప్రబుద్ధ ఇవ చోత్థితః
ఉత్థాయ రణభూమ్యాం సః పశ్యన్ దశ దిశో హరిః ॥ 97

దదర్శ స్వప్రియాం రాజన్! స్థితాం పద్మావతీం విభుః
భ్రుకుటీయుతనేత్రస్తు గర్హయన్ వాక్యమబ్రవీత్ ॥ 98

శ్రీనివాసః-

అస్మిన్ రణాజరే ఘోరే వనితానాం ప్రయోజనమ్
కిమస్తి? మునిశార్దూల! ద్రుతమేషాఽద్య గచ్ఛతు ॥ 99

ఇత్థముక్తో భగవతా పద్మావత్యా సహృదృ గతః
అగస్త్యః శ్రీనివాసం తం ప్రత్యభాషత తాపసః ॥ 100

అగస్త్యః -

సంధిరత్ర ప్రకర్తవ్యః శ్రీనివాసః సతాం గతే
ఉత్తిష్ట స్వాంకం బాలం సమానయ నృపోత్తమమ్ ॥ 101

తొండమానం మహారాజం తత్సతతం తం మహాబలమ్
శ్రీనివాసాభిధానం చ తవ రోషాకరం హరే! ॥ 102

సమాధానం కర్తుకామా సంప్రాప్తేషా రణాంగణే
శోచంతీ తవ దుఃఖేన భ్రాతుశ్చ మరణం ప్రతి ॥ 103

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా కించిత్ క్రోధసమన్వితః
భర్తృయన్ పద్మనయనాం సంగ్రామస్థలమాగతామ్ ॥ 104

అయుక్తం యోషితాం ధీమన్! సంగ్రామాగమనం మునే!
అథాహం తొండమానస్య శిరః కాయాద్ధరామ్యహమ్ ॥ 105

తత్సతతం తం మహాభాగం శ్రీనివాసం మహాబలమ్
హత్వా రాజ్యం ప్రదాస్యామి విష్వక్సేనాయ ధీమతే ॥ 106

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా సాష్టాంగం ప్రణిపత్య సా
కృతాంజలిపుటా భూత్వా దేవం వాక్యమభాషత్ ॥ 107

పద్మావతీప్రార్థనయా శ్రీనివాసకృతతొండమానవసుదాన సంధిక్రమః
శ్రీపద్మావతీ -

స్వామిన్! నాథారవిందాక్ష! శ్రీనివాస! కృపానిధే!
దయాం కురు దయాసింధో భక్తానామభయం కురు ॥ 108

కిమనేన జగన్నాథ! లోకనాశనకారిణా
ఉభౌ రాజ్యస్య కర్తారౌ భవతాం రాజసత్తమౌ ॥ 109

విభజ్య రాజ్యం సర్వం చ కోశం దేహి రమాపతే!
స్వస్త్వస్తు సర్వలోకేభ్యః పిత్రే చాపి కనీయసే ॥ 110

ప్రసాదాత్తవ గోవింద! నివర్తస్య రణాంగణాత్
ఇతి ప్రియావచః శ్రుత్వా శ్రీనివాస ఉవాచ తామ్ ॥ 111

శ్రీనివాసః-

క్షాత్రధర్మం న జానాసి త్వం గచ్ఛాద్య రణాంగణాత్
అథాహం తొండమానస్య సపుత్రస్య రణే శిరః ॥ 112

పాతయిప్పే మహాసంఖ్యే పశ్యతాం సర్వదేహినామ్
స్యాలకార్థం మ్రియే చాపి నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 113

ఇత్యుక్తా సా కంపమానా మునిమాహ కృపానిధిమ్ ॥ 114

పద్మావతీ -

‘నివర్తయ రణాత్త్వం వా వేంకటేశం మునీశ్వర’
ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా లోపాముద్రాపతిస్తదా
మునిః ప్రోవాచ రాజేంద్ర! శ్రీనివాసం రణప్రియమ్ ॥ 115

సాంత్యయిత్వా శ్రీనివాసం విష్వక్సేనం మహీపతిమ్
విభక్తం కురు గోవింద! రాజ్యం కోశం తయోరితి! ॥ 116

అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా తొండమానం నృపాత్మజమ్
సమాహూయాఽహ వచనం సంధికారో జనార్దనః ॥ 117

కిం తే మనోగతం రాజన్! ఇత్యుక్తో వాక్యమబ్రవీత్

తొండమానః -

త్వమేవ గతిరస్మాకం త్వయ్యేవ రమతే మనః ॥ 118

తచ్ఛ్రుత్వా తం సమాహూయ స్యాలకం వాక్యమబ్రవీత్

శ్రీ భగవాన్ -

భగినీ తవ కల్యాణీ సంధిం శ్యాలక వాంఛతి ॥ 119

హృద్గతం తవ యద్రూపి సత్యం తత్ప్రథివీపతే
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా విష్వక్సేనోఽభ్యభాషత ॥ 120

రాజపుత్రః -

శాసనే తవ గోవింద! స్థితోఽహం సర్వదా హరే!
యథైవేచ్ఛా తవ హరే! తథైవ కురు కేశవ! ॥ 121

ఇతి విజ్ఞాపితస్తాభ్యాం ఉభాభ్యాం వేంకటేశ్వరః
సంధిం చకార రాజేంద్ర! శ్రీనివాసస్తయోస్తదా ॥ 122

తదా రాజ్యం విభజ్యాథ హస్త్యశ్వరథసంయుతమ్
ధనం కోశం తథా గ్రామాన్ దుర్గాణి నగరాణి చ ॥ 123

వివిచ్య సర్వరాజ్యం చ వస్త్రమాస్త్రీర్య దేవరాట్
యయాచే షోడశం భాగం రాజానం రాజనందనమ్ ॥ 124

భవద్భిస్తు రణం కృత్వా వృథామరణమిచ్ఛతః
దాతవ్యో రాజ్యభాగస్తు మమ వా దుహితుస్తు వా ॥ 125

ఇత్యేవం శ్రీనివాసేన పృష్టౌ రాజనృపాత్మజౌ
దదతుస్తౌ మహారాజ! గ్రామాన్ ద్వాత్రింశతం హరేః ॥ 126

తొండమానం ప్రతిష్ఠాప్య తొండరాజ్యే తదా హరిః
విష్వక్సేనం ప్రతిష్ఠాప్య నారాయణపురే నృప ॥ 127

తద్గృహే భోజనం కృత్వా స్యాలకస్య గృహే తథా
భుక్త్వా స్వయం భోజయిత్వా పద్మావత్యనుగో యయా ॥ 128

అగస్త్యనిలయం రాజన్! శ్రీనివాసః సతాం గతిః
ముముదే రమయా సార్థం భగవాన్ శుభదర్శనః ॥ 129

య ఇదం పుణ్యమాఖ్యానం శృణుయాత్ శ్రావయేచ్ఛ యః
శ్రీనివాసప్రసాదాత్ సః సర్వమంగళవాన్ భవేత్ ॥ 130

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే తొండమాన
వసుదానయుద్ధసంధిప్రశంసనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః

-----o-----

తౌండమానకృతదివ్యస్వరూపజ్ఞాపనపూర్వక శ్రీనివాసస్తుతిః

జనకః -

తతః కిమకరోత్ కృష్ణః శతానంద! నృపశ్చ వా
తన్మమాచక్ష్య యోగీంద్ర! రాజ్ఞస్తచ్చరితం మహత్ ॥ 1

శతానందః -

కదాచిద్వేంకటేశస్య దర్శనార్థం నరాధిపః
ఏక ఏవాధిగమ్యాథ ననామ చరణౌ హరేః ॥ 2

తం దృష్ట్వా రాజశార్దూలం ఆలింగ్యైః హ వచో హరిః

శ్రీనివాసః -

కిమాగమనకార్యం తే తన్మమాచక్ష్య భూపతే! ॥ 3

స దేవవచనం శృత్వా వాసుదేవమభాషత

రాజా -

దర్శనాత్తవ గోవింద! నాధికం వర్తతే హరే! ॥ 4

త్వాం వదంతి సురాధ్యక్షం వేదవేద్యం పురాతనమ్
మునయో మనుజశ్రేష్ఠాః తచ్ఛ్రుత్వా హమిహాగతః ॥ 5

స్వామిన్! అచ్యుత! గోవింద! పురాణపురుషోత్తమ!
అప్రాకృతశరీరోఽసి లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 6

త్వామేవ సృష్టికరణే పాలనే హరణే హరే!
కారణం ప్రకృతేర్యోనిం వదంతి చ మనీషిణః ॥ 7

జగదేకార్ణవం కృత్వా భవానేకత్వమాప్య చ
జీవకోటిధనం దేవ! జఠరే పరిపూరయన్ ॥ 8

క్రీడతే రమయా సార్థం రమణీయాంగవిశ్రమః
సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ 9

త్వన్ముఖాద్విప్రనిచయో బాహుభ్యాం క్షత్తమండలమ్
ఊరుభ్యామభవన్ వైశ్యాః పద్భ్యాం శూద్రాః ప్రకీర్తితాః ॥ 10

ప్రభుస్త్వం సర్వలోకానాం దేవానామపి యోగినామ్
అన్తఃసృష్టికరస్త్వం హి బహిఃసృష్టికరో భవాన్ ॥ 11

నమః శ్రీవేంకటేశాయ నమో బ్రహ్మాదరాయ చ
నమో నాథాయ కాంతాయ రమాయాః పుణ్యమూర్తయే॥ 12

నమః శాంతాయ కృష్ణాయ నమస్తేఽద్భుతకర్మణే
అప్రాకృతశరీరాయ శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥ 13

అనంతమూర్తయే నిత్యం అనంతశిరసే నమః
అనంతబాహవే శ్రీమన్! అనంతాయ నమో నమః ॥ 14

సరీసృపగిరీశాయ పరబ్రహ్మాన్! నమో నమః
ఇతి స్తుత్వా శ్రీనివాసం కమనీయకలేవరమ్ ॥ 15

విరరామ మహారాజ! రాజేంద్రో రణకోవిదః
స్తోత్రేణానేన సుప్రీతః తౌండమానకృతేన చ ॥ 16

సంతుష్టః ప్రాహ గోవిందః శ్రీమంతం రాజసత్తమమ్

శ్రీనివాసః -

రాజన్! అలమలం స్తోత్రం కృతం పరమపావనమ్ ॥ 17

- అనేన స్తవరాజేన మామర్చంతి చ యే జనాః
తేషాం తు మమ సాలోక్యం భవిష్యతి న సంశయః ॥ 18
- ఆకాశరాజో ధర్మాత్మా ప్రాప ముక్తిపదం నృపః
తేన రాజ్ఞా ప్రసిద్ధోఽహం భూలోకే భూమిపాలక! ॥ 19
- కృత్వా వివాహవిభవం దృష్ట్వా మామాగతం గృహమ్
సంతోషమతులం లేభే రాజా పరమధార్మికః ॥ 20
- దైవమేవ పరం మన్యే మమ భాగ్యఫలోదయమ్
కృతం కర్మ సుఖం దుఃఖం అనుభోక్తవ్యమంజసా ॥ 21
- కా గతిః పురతో రాజన్! వినా రాజ్ఞా మహాత్మనా
శ్రీధరస్య వచః శ్రుత్వా తౌండమానాహ మాధవమ్ ॥ 22

తౌండమాన్ -

- ప్రారబ్ధకర్మణః పుంసః కథం సౌఖ్యం భవేద్ధరే!
కిమర్థం రోదిషి భృశం హతం బంధుం స్మరన్ హరే ! ॥ 23
- మా శోకం కురు గోవింద! రాజానం స్వర్గం ప్రతి
పశ్య మాం పుండరీకాక్ష! విష్వక్సేనం చ బాలకమ్ ॥ 24
- సాంత్యితస్తేన రాజ్ఞేత్థం శ్రీనివాసః సతాం గతిః
ప్రాహ వాణీం జగన్నాథః తౌండమానం ప్రజాపతిమ్ ॥ 25
- తౌండమానం ప్రతి దివ్యాలయకరణాయ శ్రీనివాసచోదనా**
కుటుంబం స్థాపితం తేన రాజ్ఞా భ్రాత్రా గరీయసా
నాస్తి మే భవనం తాత! వాసార్థం దుహితుస్తవ ॥ 26

- వియన్ముపస్య జామాతా వర్తతే పరమందిరే!
ఏషాఽ కీర్తిర్మమానంతదుఃఖదా దుఃఖనాశన! ॥ 27
- పారతంత్ర్యం మహాత్మ్యం మనుష్యాణాం తు కా కథా
తస్మాన్నే భవనం కార్యం త్వయా రాజకులోద్భవ! 28
- త్వాం వినా రాజశార్దూల! కీర్తిం స్థాపయితుం స్థిరామ్
కః సమర్థో ధరాపుష్టే నాకే నాగాలయేఽపి వా ॥ 29
- వదత్యేవం వాసుదేవే తథాఽ స్థిత్యవదన్నపః
సుముహూర్తే సులగ్నే చ సునక్షత్రే శుభే తిథౌ ॥ 30
- భోగిరాజగిరిం రాజన్! ఆరురోహ ఖగధ్వజః
సహితః కమలాదేవ్యా రాజయుక్తః స దేవరాట్ ॥ 31
- నివేశం దర్శయామాస వరాహానుమతేన చ
స్వామిపుష్కరిణీతీరే దక్షిణే పక్షివాహనః ॥ 32
- అత్రైవ కార్యం రాజేంద్రః చైత్యం పూర్వముఖం శుభమ్
గోపురద్వయసంయుక్తం ప్రాకారత్రయమవ్యయమ్ ॥ 33
- సప్తద్వారవరోపేతం దేహలీతోరణాన్వితమ్
ధ్వజస్తంభవరోపేతం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ 34
- ఆస్థానమండపం దివ్యం అద్భుతం యాగమండపమ్
గోశాలాం ధాన్యభవనం తతో మాలాకరం గృహమ్ ॥ 35
- వస్త్రగేహం తైలశాలాం ఘృతార్థం భవనం పృథక్
భక్ష్యశాలాం విశాలాం చ భూషణానాం గృహం తథా ॥ 36

కర్పూరగంధమార్జాలతైలకస్తూరికాగృహమ్
కల్పయాఽఽశు చ రాజేంద్ర! గజాశ్వభవనం పృథక్॥ 37

తామ్రపత్రైః సుసంబద్ధం స్వర్ణాలంకారమండితమ్
శ్రీతీర్థమన్నశాలాగ్రే భూతీర్థం భూమిపాలక!॥ 38

త్వయా వినిర్మితం పూర్వం తౌండమానమహీపతే!
తదద్య కురు శోభాధ్యం శిలాబంధనపూర్వకమ్ ॥ 39

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన రాజా వచనమబ్రవీత్
భగవత్కృత తౌండమాననృపపూర్వోదంతః

తౌండమానః-

‘కథం పూర్వం మయా కూపః కృతస్తే కేన జన్మనా ॥ 40

కోఽహం పూర్వం చ కా జాతిః తన్మమాచక్ష్య విస్తరాత్’
రాజ్ఞేత్యుక్తోఽబ్రవీద్రాజన్! శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 41

శ్రీనివాసః-

పురా వైఖానసో నామ ఋషిరత్యంతశుద్ధధీః
భావికృష్ణావతారస్య కథాం శ్రుత్వా పురాతనీమ్ ॥ 42

కాలానాం కర్మణాం చైవ శరీరాణాం చ న స్థితిః
జనానామితి నిశ్చిత్త తపస్తప్తం ప్రచక్రమే ॥ 43

ద్రావిడే చోలదేశే తు ప్రకృష్టే కుశవిస్తృతే
కృష్ణరూపం ప్రపశ్యామి నిరాహరో జితేంద్రియః ॥ 44

తపసా దుష్కరేణేతి సుదృఢం కృతనిశ్చయః
తపసా తవ్యమానస్య తస్య వై భక్తవత్సలః ॥ 45

ప్రాదుర్భూతం భగవాన్ పురా గోపాలవేషభాక్
ప్రాదుర్భూతం హరిం దృష్ట్వా తుష్టావ స మునిస్తదా ॥ 46

శ్రీవైఖానసః -

పూజాం కరోమి పురుషోత్తమ! పుణ్యమూర్తే!
గోపాల! దేవ! కరుణాకర! దేవదేవ!
ఇత్థం సమీరిత ఉవాచ మునీశ్వరం తం
తస్యోచితం వచనమేష మహానుభావః ॥ 47

శ్రీకృష్ణః-

త్వయా ధ్యేయః శ్రీనివాసో నాహం ధ్యేయో మునీశ్వర!
గచ్ఛ శేషగిరిం తత్ర వల్మీకే వర్తతే శుభా ॥ 48

ప్రతిమా శ్రీనివాసస్య తత్పూజాం కురు సంతతమ్
సంగమిష్యతి తే మార్గే శూద్రః శ్రీరంగదాసకః ॥ 49

పూజకస్య భవేచ్ఛూద్రః నేవకస్తే మహామునే!
ఏవముక్తోఽథ హరిణా సంప్రాప్తో వేంకటాచలమ్ ॥ 50

సంగమస్తు బభూవాస్య మునేః శూద్రేణ వర్తని
తతస్తు తేన సహితో గత్వా శ్రీవేంకటాచలమ్ ॥ 51

వల్మీకస్థం హరిం దృష్ట్వా పూజయామాస వై మునిః
పుష్పాణ్యాహారయామాస రంగదాసో మహాయశాః ॥ 52

అకస్మాద్దైవయోగేన గంధర్వః కుండలాహ్వయః
స్నానార్థమగమచ్ఛ్రుం స్వాభిః స్త్రీభిర్జలాశయమ్ ॥ 53

వసంతే విజనే తత్ర స్వామిపుష్కరిణీజలే
జలక్రీడాపరాస్తత్ర దృష్ట్వా తా రంగదాసకః ॥ 54

ముదోద్రిక్తమనా భూత్వా రేతోఽత్యాక్ష్మీద్ధరాతలే
పునః స్నాత్వా శుచిర్భూత్వా పశ్చాత్తాపేన నిందితః ॥ 55

బద్ధం మాలాకులం సర్వం పరిత్యజ్య పునస్తదా
పునరాహృత్య పుష్పాణి శీఘ్రమాదాయ పాదజః ॥ 56

దేవాగారం సమాపాద్య స్థితవానగ్రతో హరేః
రంగదాసం మునిర్దృష్ట్వాఽగర్హయద్రజపా ముహుః ॥ 57

పూజాకాలో హృతిక్రాంతః చక్రపాణేర్మహాత్మనః
కిమర్థం కృతవాన్ బాల! విలంబం శూద్రనందన! ॥ 58

నిందిత్వా మునిశార్దూలే శూద్రం పూజావిలోపినమ్
తూష్ణిం స్థితే తు విప్రేంద్రే స్థితే తూష్ణిం చ పాదజే ॥ 59

శంఖచక్రధరః శూద్రం ఉవాచ పరయా గిరా

శ్రీనివాసః-

మా భైషీః పుత్ర! భద్రం తే రంగదాస! మహామతే! ॥ 60

మాయయా మే హితం విశ్వం ససురాసురమానుషమ్
తత్రాపి తవ బుద్ధిస్తు పశ్చాత్తాపేన యోజితా ॥ 61

తస్మాత్ప్రమశుభః శూద్ర! సంత్యజాఽతః కలేబరమ్
స్వామిపుష్కరిణీతీరే సర్వపాపనివారణే ॥ 62

మరణాత్పుణ్యదేశేఽస్మిన్ శుద్ధో జన్మాంతరే పునః
సుధర్మతనయో భూత్వా తౌండదేశాధిపో భవ ॥ 63

తౌండమానితి విఖ్యాతో లోకే కీర్తిం గమిష్యసి
శతస్త్రీవల్లభో భూత్వా మమ భక్తశ్చ కేవలమ్ ॥ 64

తతస్త్వం సార్వభౌమః సన్ రాజ్యభోగముపైష్యసి
కన్యాదానప్రసంగశ్చ భవిష్యతి న సంశయః ॥ 65

తస్మాద్దేహం త్యజాత్తైవ నిరాహారోఽతినిర్మలః
సుధర్మరాజతనయో రాజాఽఽకాశానుజో భవ ॥ 66

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన తనుం తత్రైవ సోఽత్యజత్
స త్వమద్యాకాశరాజానుజోఽభూర్ధార్మికో నృపః ॥ 67

తదా త్వయా కృతస్త్వేషః కూప ఆరామకారణాత్
ఇతి తే కథితం పూర్వజన్మకర్మసముద్భవమ్ ॥ 68

తౌండమానన్యప్రార్థనయా భగవత్కృతనవీనమందిరప్రవేశః

గోవిందవచనం శ్రుత్వా తౌండమాన్ రాజసత్తమః
కూపం సంశోధయామాస స్వకృతం పూర్వజన్మని ॥ 69

విమానం కారయామాస రత్నచిత్రం మహోన్నతమ్
చతుర్మూర్తివరోపేతం వైనతేయవిభూషితమ్ ॥ 70

కలశేన సమోపేతం సౌవర్ణేనాద్భుతేన వై
ఆగతానాం జనానాం చ సమారోహావరోహయోః ॥ 71

మార్గం యోజనవిస్తీర్ణం ససోపానం చకార హ
మధ్యేమధ్యే మండపాని ప్రపాకూపాంశ్చకార చ ॥ 72

శ్రీనివాసం సమాగమ్య తౌండమానబ్రవీత్తతః

రాజా -

- త్వయా నియమితం దేవ! సర్వం సంపూర్ణతాం గతమ్ ॥ 73
- ఆగచ్ఛాద్య జగన్నాథ! చైత్యం తవ జనార్దన!
ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా భగవానాహ భూపతిమ్ ॥ 74
- అవశ్యమనుగచ్ఛామి తవ భక్త్యా ప్రతోషితః
ఇత్యుక్త్వా ప్రస్థితం దేవం దేవైశ్చేంద్రపురోగమైః ॥ 75
- వైఖానసఋషిశ్రేష్ఠైః బ్రాహ్మణైః బ్రహ్మవిత్తమైః
ఋక్సామగాయత్రైశ్చైవ మంత్రైశ్చ విధిపూర్వకమ్ ॥ 76
- వాదిత్రైర్వాద్యమానైశ్చ ఘోషయద్భిర్దిశో దశ
దేవైర్బ్రహ్మపురోగైశ్చ స్తువద్భిః స్తుతిభిర్ద్వరిమ్ ॥ 77
- ప్రవేశయామాస వరం సుమందిరం
శ్రీ శ్రీనివాసం పురుషం పురాణమ్ ।
పద్మావతీం చాపి ముదా మహీపతిః
సమస్తలోకైర్మునిభిర్మహాత్మనైః ॥ 78
- పుష్పాణ్యవర్షంశ్చ సురాసురాద్యాః
సయక్షగంధర్వనరోరగాశ్చ!
దేవస్య మూర్ధ్వాశు విమానవర్యే
తం పూజయంతస్త్వషయశ్చ హర్షాత్ ॥ 79
- తత ఆనందనిలయే తౌండమాన్మపనిర్మితే
విమానాగ్ర్యే శ్రీనివాసో రరాజ భగవాన్ హరిః ॥ 80
- ఆనందజనకత్వాత్తం ఆనందనిలయం విదుః
వరపద్మాసనే సుస్థాం విధాయ కమలాలయామ్ ॥ 81

- పద్మావతీం విశాలాక్షీం భగవానాత్మవక్షసి
అరిశంఖవిహీనోఽసౌ కటిన్యస్తకరోత్తమః ॥ 82
- దర్శయన్ పాణినైకేన దక్షిణేన వృషాకపిః
పదపద్మం సురారాధ్యం గతిం చ పరమాం నృణామ్ ॥ 83
- కటిన్యస్తకరేణాపి నిజపాదాబ్జగామినామ్
నృణాం భవపయోరాశిం కటిదఘ్నం ప్రదర్శయన్ ॥ 84
- విరాజతే వేంకటేశః సంప్రత్యపి రమాపతిః
ఇతి తే కథితం రాజన్! మాహాత్మ్యం వేంకటేశితుః
పవిత్రం పరమం పుణ్యం మంగళానాం చ మంగళమ్ ॥ 85
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే శ్రీభగవత్ప్రత
తౌండమాన్మపతి త్రయోదశోఽధ్యాయః నిర్మిత
నవీనమందిరప్రవేశాదివర్ణనం నామ

-----o-----

బ్రహ్మకారితదీపారోపణ భగవదుత్సవప్రశంసా

శతానందః-

సర్వాభ్యుదయకామోఽథ భూతానాం హితకామ్యయా
తదా వై భగవాన్ బ్రహ్మ దీపద్వయమకల్పయత్ ॥

1

ప్రార్థయామాన గోవిందం వరమేకమనామయమ్
'యావత్కలియుగం తిష్ఠేత్ తావద్దీపోఽభివర్ధతామ్' ॥

2

'యదా విమానపతనం యదా దీపవినాశనమ్
తదాఽవతారః సంపూర్ణ ఇతి మే నిశ్చితోఽవధిః' ॥

3

ఇతి తస్మై వరం దత్త్వా బ్రహ్మణమవదద్ధరిః

శ్రీనివాసః-

శ్రూయతాం వచనం తాత! భుజముద్భుత్య చోచ్ఛతే ॥

4

ఉత్సవం కురు మే పుణ్యం బ్రహ్మన్! లోకపితామహా!
ధ్వజారోహణమారభ్య రథాంతం చ సవాహనమ్ ॥

5

నైవేద్యం బహుచిత్రం చ బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః
కర్తవ్యం మమ కల్యాణం త్రికాలే భయభక్తితః ॥

6

తదేతద్వచనం శ్రుత్వా పితుః స చ పితామహః
తౌండమానం సమాహూయ వచనం వ్యాహరత్తదా ॥

7

బ్రహ్మ-

వాహనాని విచిత్రాణి కురు శీఘ్రం రమాపతేః

రథో దారుమయస్తాత! బహుచిత్రవిచిత్రితః ॥

8

అతంద్రేణ మహాపాల! కర్తవ్యో విశ్వకర్మణా
చిత్రాణి చామరే పుణ్యే వ్యజనం రాజసత్తమ! ॥

9

ఇత్యుక్త్వా విశ్వకర్మాణం ఆహూయ నృపతేర్వశమ్
విధాతా విదధే సోఽపి యథా రాజానుశాసనమ్ ॥

10

వాహనాని రథచ్ఛత్రచామరవ్యజనాని చ
కృతవాన్ క్షణమాత్రేణ ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥

11

మహాత్మవార్థం వేంకటాద్రిం ప్రతి నానాదేశీయనృపాగమనమ్

ఉవాచ వచనం దేవో రాజానం సపితామహమ్
సర్వదేశజనాకీర్ణం ఉత్సవం చోత్తమం విదుః ॥

12

ఆనయస్వ నృపాన్ సర్వాన్నానాదేశగతానితి
శాశితో వాసుదేవేన భృత్యాన్ సంప్రేషయన్మమః ॥

13

అంగవంగకళింగాద్యాః పౌగండాః కాశికాస్తతః
కాంభోజాః కేరళద్వీపా విరాటకురుజాంగలాః ॥

14

బర్బరాః పాండ్యదేశీయాః చైద్యా మాత్యాః ససైంధవాః
ఆగతాస్తే మహీపాలాః సకుటుంబాః సవాహనాః ॥

15

కేచిద్యానగతాః కేచిత్ గజస్థాః కేచిదశ్వగాః
కేచిచ్చ శిబికారూఢాః కేచిత్పద్భ్యాం సమాయయుః ॥

16

ఛత్రైః సచామరైర్దివ్యైః మయూరశుకపింఛకైః
ఆరాధనం ప్రకుర్వాణా విప్రాణాం చైవ భోజనైః ॥

17

బ్రహ్మక్షత్రియవిట్పాద్రాః యే చాన్యే నవజాతిజాః
చండాలయవనాంస్త్యక్త్వా సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥

18

సమాగమే మార్గమధ్యే సంకీర్ణజనమండలే
అశ్చన్తః కేచిదాయాంతి కేచిదన్నవివర్జితాః ॥ 19

కేచిత్ క్షీరప్రపానాశ్చ కేచిద్ధారణపారణైః
సర్వేభవన్ హరేర్భక్తాః శ్రీనివాసస్య భూమిప! ॥ 20

ధనాని వస్త్రాణి చ భూషణాని
కాయాన్నజీవాని సుఖాని సర్వే ।
శ్రీవేంకటేశస్య పదార్పితాని
చక్రర్జునా భాగవతాః కలౌ యుగే ॥ 21

తత్రాఽఽ హూయ మునీన్ సర్వాన్ మహీపాలాన్ యథాక్రమమ్
కన్యామాసం గతే భానౌ ద్వితీయాయాం జగత్పతేః ॥ 22

ధ్వజారోహణమాధాయ సాంకురార్పణమేవ చ
వైఖానసమునిశ్రేష్ఠైః పూజా మన్తైః ప్రకల్పితా ॥ 23

నరయానం రత్నమయం నిధాయ పురతో హరేః
వాసుదేవం బభాషేఽథ బ్రహ్మ లోకపితామహః ॥ 24

నరయానం సమారుహ్య కురు చైత్యప్రదక్షిణమ్
ఏవముక్తః ప్రత్యువాచ శ్రీనివాసః పితామహమ్ ॥ 25

భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతభగవన్మూర్తిచతుష్టయనిర్మాణప్రకారః
శ్రీనివాసః-

భోః పుత్ర బాలభావోఽసి శాసితో వేదనిర్ణయ
స చాద్య విస్మృతస్తాత! పరీక్షా దీయతాం మమ ॥ 26

స తద్వచనమార్ఘ్య కించిచ్ఛింతాసమాకులః
పరీక్షాం చ దదౌ విష్ణోః వేదానాం వేదవిత్తమః ॥ 27

స్థాలిత్యమభవత్కించిత్ పరీక్షాయాం విధేస్తదా
తతోఽవబోధితః సమ్యక్ వేధాః వేదానుశాసనమ్ ॥ 28

నిర్మమే క్షణమాత్రేణ శ్రీనివాసాత్మికాః శుభాః
మూర్తిశ్చతస్రో మంత్రైస్తు చతుర్వేదసముద్భవైః ॥ 29

పుథజ్ఞామాని తాసాం వై చకార స మహామతిః
ఉత్సవః శ్రీనివాసాఖ్యా త్వాద్యాఽన్య చోగ్రనామికా ॥ 30

సర్వాధికసమాఖ్యాన్యా లేఖకాఖ్యా తదాఽపరా
మూలమూర్తి రభూత్తాసాం మూర్తీనాం చతురాత్మనామ్. 31

స్వయం శ్రీవేంకటాధీశః సర్వాత్మా జగదీశ్వరః
దేవానాం కల్పయామాస తత్తన్మూర్త్యభిమానినామ్ ॥ 32

అసంకీర్ణాని కార్యాణి తాని తాని విధిస్తతః
పంచానామపి దేవానాం తత్తన్మూర్త్యభిమానినామ్ ॥ 33

చతుర్ముఖేషు చతురో మనస్యేకం విధిస్తదా
అనుదధ్యౌ తదా తేన సర్వకర్మ మహోత్సవే ॥ 34

ఉత్సవే శ్రీనివాసస్య యాత్రాకర్మణి దీక్షితః
తేన నిర్వర్తయామాస యాత్రాకర్మోత్సవం విధిః ॥ 35

నైవేద్యం బహుధా చిత్రం చక్రే బ్రహ్మోత్సవే శుభే
గుడౌదనం తిలాన్నం చ పరమాన్నం పయఃశ్రుతమ్ ॥ 36

ముద్గాన్నం మాషకాన్నం చ దధ్యోదనమతః పరమ్
షడ్విధాన్నం చ సాపూపం సపాయససుశర్కరమ్ ॥ 37

గుడాపూపాంస్తిలాపూపాన్ మాషాపూపాన్ మనోహరాన్
మోదకాంశ్చ శతచ్ఛిద్రప్రముఖాన్ కారయన్ విధిః ॥ 38

బ్రహ్మకారితశ్రీనివాసమహోత్సవవైభవప్రకారవర్ణనమ్

అర్చయామాస దేవాయ శ్రీనివాసాయ విష్ణవే
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య విధిర్యాత్రాం మహోత్సవే ॥ 39

కారయామాస వై వేధాః ధ్వజారోహణపూర్వకమ్
సాయంకాలే చ పూర్వేద్యుః ధ్వజారోహణవాసరాత్ ॥ 40

అనంతగరుడాద్యాశ్చ బ్రహ్మాద్యాశ్చ తథాఽమరాః
సర్వే చాన్యే మహర్వాద్యాః విష్వక్సేనపురఃసరాః ॥ 41

వల్మీకాదిభవాం మృత్స్నాం పవిత్రాం నగరాద్భూహిః
ఖానితాం విధివన్మంత్రైః హస్తమస్తకరోపితామ్ ॥ 42

సర్వమంగళవాద్యైశ్చ సహసర్వపరిచ్ఛదైః
ససంభ్రమం సమానీయ ప్రాదక్షిణ్యేన వీధిషు ॥ 43

అంకురార్పణమాతేనుః సహర్షపులకాంకురాః
తతో పరేద్యురుషసి ధ్వజారోహమహోత్సవమ్ ॥ 44

ఆరభ్యావభృథాంతం చ పుష్పయాగాంతమేవ చ
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య చకార విధివద్విదిః ॥ 45

తస్మిన్ మహోత్సవే విష్ణోః ధ్వజారోహణవాసరే
ప్రథమే ప్రథమం యానం మనుష్యాందోళికాఽభవత్ ॥ 46

ద్వితీయం చ తథా రాత్రౌ అభవచ్ఛేషవాహనమ్
శేషే శయనశీలస్య శేషాచలనివాసినః ॥ 47

సదా శేషప్రియస్యాస్య శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః
ద్వితీయదివసే చాద్యం భూయోఽభూచ్ఛేషవాహనమ్ ॥ 48

ద్వితీయం చ తథా రాత్రౌ అభవద్ధంసవాహనమ్
తృతీయదివసే చాద్యం అభవత్సంహవాహనమ్ ॥ 49

ద్వితీయం చ తథా యానం రాత్రౌ మౌక్తికమండపమ్
చతుర్థదివసే యానం ఆదిమం కల్పభూరుహః ॥ 50

ద్వితీయమభవద్రాత్రౌ సర్వభూపాలవాహనమ్
పంచమే దివసే చాద్యం యానమాందోళికాఽభవత్ ॥ 51

హరేరమృతసందాయిమోహినీవేషధారిణః
ద్వితీయం రజనౌ యానం వేదవేద్యస్య వై హరేః ॥ 52

బభూవ చ స్వయం సాక్షాత్ ఛందోమూర్తిః ఖగేశ్వరః
ఆద్యం యానం షష్ఠదినే హనూమానభవద్ధరేః ॥ 53

ద్వితీయం మంగళగిరిః సాయం యానమబూద్ధరేః
మాహిషీసంయుతస్యాస్య వసంతోత్సవరాగిణః ॥ 54

ద్వితీయం రజనౌ యానం ఆసీదైరావతో గజః
మహిషీసంయుతస్యాస్య వసంతోత్సవరాగిణః ॥ 55

తృతీయం రజనౌ యానం ఆసీదైరావతో గజః
రమణీయతమోద్యానవిహారోత్సవరాగిణః ॥ 56

కుసుమాపచయవ్యగ్రమహిషీజనశాలినః
తృతీయం రజనౌ యానం అభవచ్ఛంద్రమండలమ్ ॥ 57

అష్టమే దివసే చాద్యం అభవద్వాహనం హరేః
నానావిధైరలంకారైః మండితః సుమహాన్ రథః ॥ 58

- ద్వితీయం రజనౌ యానం అభూదుచ్చైఃశ్రవా హయః
నవమే దివసే చాద్యం యానమాందోళికాఽభవత్ ॥ 59
- ద్వితీయం మంగళగిరిః యానమాసీద్రమాపతేః
హరిద్రైః పింగళైశ్చరైః అభిషిక్తస్య మంగళైః ॥ 60
- సముద్యుక్తస్యావభృథస్నానమాంగలికోత్సవే
స ఇత్థం మంగళైశ్చరైః హరిద్రైరభిషేచితః ॥ 61
- సుందరం మంగళగిరిం సమారుహ్య సతాం గతిః
చైత్యం ప్రదక్షిణీకృత్య సహ సర్వైర్మహాజనైః ॥ 62
- జపద్భిర్వైదికాన్ మంత్రాన్ సహితశ్చ ద్విజోత్తమైః
చకారావభృథస్నానం భగవానాదిపూరుషః ॥ 63
- స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే సర్వలోకైకపావనే
అవతారదినే తస్మిన్ నక్షత్రే శ్రవణే ప్రగే ॥ 64
- తృతీయం మంగళగిరిః యానం రాత్రావభూతతః
ధ్వజావరోహణాభిఖ్యః ఉత్సవోఽభూత్తదా హరేః ॥ 65
- తతోఽపరేద్యురభవత్ పుష్పయాగమహోత్సవః
దేశాంతరాత్ ఆగతానాం సపర్యాఽఽసీత్తతో నృణామ్ ॥ 66
- దేవా జగ్ముః స్వకం ధామ రాజానో రాజసత్తమ!
జగ్ముః స్వనగరం దివ్యం దృష్ట్వా దేవమహోత్సవమ్ ॥ 67
- బ్రహ్మ జగామ స్వం లోకం నత్వా వేంకటవల్లభమ్
సమాప్య చోత్సవం సర్వం స రాజా తాండమాన్ నృపః ॥ 68

- వాసుదేవం నమస్కృత్య చాఽఽజ్ఞామాదాయ మౌలినా
స్వపురం ప్రాప్య ధర్మాత్మా కృత్వాఽఽర్చాం వేంకటేశితుః॥ 69
- సంస్థాప్య పూజయామాస స్వపురే నిజమందిరే
రాజ్యం చకార ధర్మాత్మా సత్యేన పృథివీపతిః ॥ 70
- గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ చాతిథీనాం హితాయ చ
సద్ధర్మనిరతః శాంతో జితమన్యుర్జితేంద్రియః ॥ 71
- నిత్యమారాధయన్ కృష్ణం బిలమార్గేణ చాగతః
ఇత్థం కుర్వతి రాజేంద్ర! రాజరాజకులోద్భవే ॥ 72
- గంగాస్నానగంత్వకూర్మాఖ్యద్విజవృత్తాంతః**
- కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే దైవయోగేన భూపతే!
సమాయయౌ ద్విజశ్రేష్ఠః కూర్మో వాసిష్ఠగోత్రజః ॥ 73
- పితురస్థి సమాగృహ్య గంగాస్నానసముత్సుకః
అకస్మాద్రాజనగరం విప్రక్షత్రియసంకులమ్ ॥ 74
- సమంతతః సమాకర్ణ్య తాండమాన్ కీర్తిసంభ్రమమ్
రాఘవాఖ్యసుతేనైవ మహాలక్ష్మ్యాఖ్యభార్యయా ॥ 75
- పురాద్భూహిర్వినిక్షిప్య భార్యాం పుత్రం చ స ద్విజః
సమాసదద్రాజగృహం రాజదర్శనలాలసః ॥ 76
- సింహాసనగతః కాంతం విద్వన్మండలమండితమ్
తమాశీర్భిర్విశేషేణ సంస్తుత్య పృథివీపతిమ్ ॥ 77
- రాజానమబ్రవీద్విప్రః కూర్మో వేదాంతపారగః
కూర్మః -
శ్రుతా బహుముఖాత్మీర్తిః తవ భూప! విశాం పతే! ॥ 78

తచ్చుత్వాఽద్య సమీపం తే సంప్రాప్తోఽహం నృపోత్తమ!

ఇతి విప్రవచః శ్రుత్వా పూజయామాస స ద్విజమ్ || 79

తొండమానః -

‘కిమాగమనకార్యం తే తన్మమాచక్ష్య భో ద్విజ!’

ఇత్థముక్తోఽబ్రవీద్రాజన్! కూర్మో వేదవిదాం వరః || 80

కూర్మః -

‘మత్ప్రితా ప్రేతతాం ప్రాప్తః కాలేన పృథివీపతే!

తస్యాస్థినిచయం నీత్వా గంగామజ్జనహేతవే || 81

కాశీం గచ్ఛామి రాజేంద్రః మనసా కృతనిశ్చయః

దైవాచ్చ గర్భిణీ జాతా మమ భార్యా పతివ్రతా || 82

పంచవర్షశ్చ మే పుత్రో న శక్తో గంతుమాత్మనా

తస్మాత్త్వయా మహారాజ! రక్షణీయౌ చ తావుభౌ || 83

అశక్తోఽహం తయా గంతుం గర్భిణ్యా తు ద్విజప్రియ!

స్త్రీణాం పత్యుర్ఘృహే వాసో నియతశ్చేదితోఽన్యథా || 84

పిత్రోః సమీపే వాసస్తు తదభావే స్వసుర్ఘృహే

అథవా మాతులగృహే త్వథవా రాజమందిరే || 85

షడేతే పితరః స్త్రీణాం ఇతి జానామి తత్ప్రితిమ్

తస్మాత్త్వం రక్ష రాజేంద్ర! తస్య దత్త్వా ధనం బహు || 86

ఇత్యేవముక్తో విప్రేణ కూర్మసంజ్ఞేన తొండమాన్

బాధమిత్సుక్తవాన్ రాజన్! తస్య దత్త్వా ధనం బహు || 87

తత్ర సంస్థాప్య తౌ విప్రో బాష్పసందిగ్ధలోచనః

అబ్రవీత్ససుతాం పత్నీం బాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ || 88

గచ్ఛామ్యహం వరారోహే! గంగాం భాగీరథీం ప్రియే!

మా రోదీస్త్యం వరారోహే! పశ్య పుత్రం భయాకులమ్ || 89

ఇత్యేవముక్తా సా విప్రపత్నీ భర్తారమబ్రవీత్

నిజనాథస్య వదనం పశ్యంతీ దుఃఖభాగినీ || 90

శీఘ్రమాగచ్ఛ భోః స్వామిన్! కృత్వా గంగావగాహనమ్

పుత్రోఽపి తే మహాప్రాజ్ఞ! త్వామేవమనుమన్యతే || 91

ఇత్థం వదంతీం స్వాం భార్యాం పశ్యన్నాలింగ్య చాత్మజమ్

జగామ విప్రో రాజేంద్రః పశ్యంత్యై పృష్ఠతః పునః || 92

సా జగామ గృహం రాజ్ఞః పశ్యంతీ పతిమాత్మనః

పరిమృజ్యాక్షిజం తోయం సాంత్యయిత్వా సుతం తథా || 93

రాజపత్నీం సమాసాద్య పుత్రేణ సహసా స్థితా

గతే విప్రే స రాజర్షిః తస్య భార్యాం చ సుందరీమ్ || 94

దృష్ట్వా చింతాకులో భూత్వా మనసీతమచింతయత్

త్రివిధాః పురుషాః ప్రోక్తాః ధియస్తేషాం పృథగ్విధాః || 95

తస్మాన్మయాఽతియత్నేన స్థాపనీయా ద్విజప్రియా

ఇతి సంచింత్య ధర్మాత్మా తొండమాన్ రాజసత్తమః || 96

ఏకాంతే భవనం కృత్వా స్థాపయామాస తత్ర తామ్

అన్నం షణ్మాసపర్యాప్తం సకృత్సోపస్కరం దదౌ || 97

- తండులాద్యైశ్చ కాష్ఠాంతైః సర్వోపకరణైః సమమ్
తత్గృహం శృంఖలైర్బద్ధ్వా స రాజా తొండమాన్ నృపః ॥ 98
- దూతాన్ విధాయ వై దూరే చార్థక్రోశాయతే నిజే
గృహ ఏవ క్వచిత్కోణే నిగూఢం తాం తదా నృధాత్ ॥ 99
- ధూర్తానాం తు యథా నేయం న గచ్ఛేద్గోచరం దృశామ్
తతో రాజ్యే సమాసక్తో రాజా కార్యవశం గతః ॥ 100
- రాజ్యభారేణ రాజేంద్ర! వ్యస్మరద్బాహ్మణప్రియామ్
ద్విపత్నరాంతే విప్రేంద్రః కృత్వా గంగావగాహనమ్ ॥ 101
- గయాం గత్వా గయాశ్రాద్ధం కృత్వా నిజపితృస్తథా
గంగాయా వివధం చోడ్వా స్కంధదేశే ద్విజోత్తమః ॥ 102
- తొండమానపురం ప్రాప్య ప్రవివేశ నృపాలయమ్
రాజానమబ్రవీద్రాజన్! ఆశీర్భిరభినంద్య చ ॥ 103
- దీర్ఘాయుర్భవ రాజేంద్ర! పుత్రవాన్ జ్ఞానవాన్ భవ
త్వత్ప్రసాదేన రాజేంద్ర! కృతం గంగావగాహనమ్ ॥ 104
- గంగావగాహనం రాజన్! కురుష్వైతజ్జలైః శుభైః
ఏవముక్తః స రాజర్షిః విస్మృతాం బ్రాహ్మణీం స్మరన్ ॥ 105
- స్తబ్ధో బభూవ చాకస్మాత్ దండాహత ఇవోరగః
పద్మవ్యాపే షడ్రథిక్వైః ద్రోణకర్ణపురోగమైః ॥ 106
- నిరుద్ధానాం సైంధవేన బాలమర్జుననందనమ్
నిహతం పశ్యతాం రాజన్! పాండవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 107
- వాసుదేవముఖాఽచ్చుత్వా చార్జునస్య మనో యథా
రామబాణేన విద్ధస్య రావణస్య మనో యథా ॥ 108

- తద్దైవ తొండమానస్య హృదయం పర్యకంపత
దైర్యేణ మనసః స్వాస్థ్యం ప్రాప్తవాన్ స ప్రజాపతిః ॥ 109
- తదాహ భారతీం విప్రః కించిత్ దుఃఖసమన్వితః
రాజానం రాజశార్దూలం పప్రచ్ఛ కుశలం తదా ॥ 110
- భార్యా మే గర్భిణీ పూర్వం ప్రసూతా కిం సుతం సుతామ్
న శ్రూయతే తయోర్వార్తా మమ చిత్తప్రతోషిణీ ॥ 111
- పుత్రో మే నిర్గుణో రాజన్! సర్వదా క్రీడనే రతః
తటాకే పుష్కరిణ్యాం వా కూపే వా విపులాంభసీ ॥ 112
- తస్మాన్మే మనసో దుఃఖం సదా భావి విశాంపతే
భార్యా మే రాజశార్దూల! మమ దర్శనకారణాత్ ॥ 113
- న చాఽఽగతా వరారోహో కుతో మే భ్రమతే మనః
సుతం భార్యాం చింతయామి దివా నక్తం చ గర్భిణీమ్ ॥ 114
- తస్య విప్రస్య స శ్రుత్వా రాజా దైర్యేణ భారతీమ్
వ్యాహరత్తొండమానోఽపి యథా ధీరో హ్యవర్తత ॥ 115

తొండమానః -

- భో భూసురకులోత్పన్న! మా భైషీః పుత్రకారణాత్
క్షేమం ప్రసూతా తే భార్యా పుత్రేణ తిష్ఠతి ॥ 116
- బహవో యోషితో విప్ర! మయా దృష్ట్వా ఇతః పురా
న సుతో న చ తే భార్యా మమ దృష్టిపథం గతా ॥ 117
- అథ తద్వృత్తమఖిలం శ్రూయతాం భూసురోత్తమ!
పూర్వదేవగురోర్వారః సంప్రాప్తస్తు గతే దినే ॥ 118

- తద్దినే వేంకటేశస్య ప్రసక్తమభిషేచనమ్
తద్దర్శనార్థం మే కన్యాః సర్వా జగ్ముర్మహీసుర! ॥ 119
- తాభిః సమేతా తే భార్యా పుత్రీపుత్రసమన్వితా
జగామ వేంకటం శైలం దేవదర్శనకారణాత్ ॥ 120
- అద్య శో వా పరశో వా సా గమిష్యతి తేఽంతికమ్
ఇతి తం సాంత్యయిత్వా సః గూఢం పుత్రమభాషత ॥ 121
- గచ్ఛాద్య పుత్ర భవనం విప్రపత్న్యాస్తు శోభనమ్
అవ్యగ్రః శృంఖలాం చింధి ప్రవిశ్యాంతర్భహం పునః ॥ 122
- తాం దృష్ట్వా పుత్రసహితాం శీఘ్రమానయ భూసురీమ్
స చ గత్వాఽతివేగేన కృతవాన్ జనకేరితమ్ ॥ 123
- దదర్శ తత్రాస్థిమాత్రం రుదన్ గద్గదకంఠవాన్
ద్రువం నో వంశనాలం తు చిన్నమూలం భవిష్యతి ॥ 124
- ఇతి సంచింతయన్నేత్య పితరం వాక్యమబ్రవీత్
భోస్తాత! రాజవంశస్య నాశకాలః సమాగతః ॥ 125
- యతః సా బ్రాహ్మణీ పూర్ణగర్భా సహసుతా మృతా
అస్థిభూతా నిజే గేహే తదన్నాద్యవిచారణాత్ ॥ 126
- ఇత్యుక్తో విప్రవర్యాయ పాకార్థం తండులాదికమ్
దదౌ ధైర్యేణ రాజేంద్ర! స జగామ జలాంతికమ్ ॥ 127
- తస్మిన్ గతే విప్రముఖ్యే రాజా శేషాచలం యయా
పుత్రేణ సహితో రాజా శరణార్థం రమాపతేః ॥ 128

- పదద్వయం ప్రపన్నస్తు రుదన్నాసీన్మహీపతిః
రుదంతం చ నృపం దృష్ట్వా శ్రీనివాసస్తదాఽబ్రవీత్ ॥ 129
- తౌండమానప్రార్థనయా భగవత్పూజకూర్మద్విజపుత్రాద్యుజ్జీవనక్రమః
శ్రీభగవాన్ -**
- అకాలే చ కిమర్థం త్వం ఆగతో నృపసత్తమ!
రాజరాజ! కిమర్థం త్వం రోదనం కురుషేధునా ॥ 130
- ధీరత్వం చ ధనుష్పత్వం ప్రసిద్ధం భూతలే తవ
అద్య కిం కారణం తాత! రోదనే వద తన్మమ ॥ 131
- ఇత్యుక్తః శ్రీనివాసేన నాబ్రవీత్ స చ కించన
విదిత్వా హృదయం తస్య జగాద వచనం తతః ॥ 132
- విదితం హృదయం రాజన్! ఆతురస్య తవాధునా
త్వయా కృతమిదం పాపం మయైవాచరితం నృప! ॥ 133
- నివర్తస్వ చ పాపాత్మన్! కిం కరోమి నృపాత్మజ!
అకార్యం కర్మ భూపాల! త్వయా కృతమరిందమ! ॥ 134
- అహం పాపో దురాచారో నిత్యదుఃఖసమన్వితః
హోఽకాలే కాలమేష్యామి క్రూరం వా నరకం నృపః ॥ 135
- అదాతవ్యం హి దౌర్భాగ్యం స్వభక్తస్య దురాత్మనః
దరిద్రత్వం తథా భక్తస్యైవం ధర్మవిదో విదుః ॥ 136
- మయి తే భక్తిభావే చ లోపో నైవ త్వయా కృతః
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి క్రూరం పాపం త్వయా కృతమ్ ॥ 137
- తథాఽపి తవ సౌహార్దాత్ కరిష్యే జీవితాన్ మృతాన్
కలౌ వేంకటనాథేన నృపస్యాస్య విమోక్షణమ్ ॥ 138

- కృతం మహాపాతకిన ఇతి కీర్తిర్భవిష్యతి
పుత్రం ప్రేషయ భూపాల! శాపభీరుమరిందమ! ॥ 139
- తేషాం మృతానామానేతుం సర్వాణ్యస్థీని సంప్రతి
ఇతి శ్రీవేంకటపతేః వాక్యం శ్రుత్వా స చాఽఽతురః ॥ 140
- ప్రేషయామాస పుత్రం తాన్యస్థీన్యానేతుమాత్మనః
స జగామాతివేగేన మృతానాం భవనం నృపః ॥ 141
- బద్ధ్వా తదస్థినిచయం వస్త్రేణాచ్ఛాద్య భూపతే!
నరయానే వినిక్షిప్య స్వాచ్ఛాద్య నృపనందనః ॥ 142
- తదా శేషగిరిం ప్రాప్య పితరం వాక్యమబ్రవీత్
తదస్థిమండలం తాత సంప్రాప్తం విద్ధి భూపతే! ॥ 143
- శ్రీనివాసాయ శాంతాయ తదాఽఽ నీతం వదాధునా
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా శ్రీనివాసమభాషత ॥ 144

రాజా -

- సమానీతః పుత్రకేణ మృతాస్థినిచయే హరే!
యథా తే జీవితం కృష్ణ! ప్రాప్నువంతి తథా కురు ॥ 145
- ఏవముక్తః శ్రీనివాసః తదస్థినిచయం నృపః
కరాభ్యాం ప్రతిగృహ్యథ స్వోత్తరీయే బబంధ హ ॥ 146
- స్వామిపుష్కరిణీ యత్ర తస్య పూర్వదిశి స్థితమ్
పాండుతీర్థం సమాసాద్యోతస్య తీరముపాగతః ॥ 147
- తత్ర కించిద్దేవఖాతం ఆసాద్య మధుసూదనః
తౌండమానం చ తత్పుత్రం త్యక్త్వా తీర్థముపాగతః ॥ 148

- ఆకంఠజలమధ్యే చ నిమమజ్జ జనార్దనః
అస్థీని తత్ర నిక్షిప్య శిలాయాం తీర్థసన్నిధౌ ॥ 149
- ప్రక్షాల్య విష్ణుః పస్పర్శ స్వాంజిలిక్షిప్తవారిణా
జీవనం సన్నిపతితం తదస్థినిచయే తదా ॥ 150
- ఇతి తే జీవితా విష్ణోః పాణిస్పర్శప్రభావతః
వపుషుః పుష్పవరాక్షణి తత్తీర్థే వాసవాదయః ॥ 151
- విస్మేరచిత్తాః సర్వేఽపి దృష్టతత్తీర్థవైభవాః
యదా తీర్థప్రభావేణ జీవితా మృతకాశ్చ తే ॥ 152
- తదా సర్వే సురా రాజన్! బ్రహ్మరుద్రేంద్రపూర్వకాః
అస్థితీర్థమితి ఖ్యాతం తస్య నామ దదుర్ముదా ॥ 153
- యేషామత్రాస్థి నిపతేత్ నరకే వసతామపి
తే సర్వే స్వర్గమృచ్ఛంతు సద్య ఇత్యపి తే వదన్ ॥ 154
- ఉజ్జీవయన్ సోఽథ మృతాం సపుత్రాం
తాం కూర్మభార్యాం నిజగర్భవాసితామ్ ।
దదౌ నృపాయాతివిమూఢచేతసే
దత్త్వాఽథ తం పార్థివమాబభాషే ॥ 155

శ్రీభగవాన్ -

- కృతోపకారస్య కృతా హ్యపక్రియా
శతాధికా తే నృపతే! మయాఽఽ ధునా!
తవాగ్రజస్యాప్తతయా కృతా మయా
హ్యపక్రియేయం ధరణీపతే! తవ ॥ 156

ఇతః పరం మౌనమహం ప్రపద్యే
నాత్యంతమేకాంతిజనాత్పరేణ
కేనాపి కుర్వే సహ వాగ్విలాసం
సాక్షాత్ కలావన్యముఖాద్ధి భాషే ॥ 157

గచ్ఛ త్వదీయం పురమద్య రాజన్!
తస్మై ద్విజాయాఖిలలోకసాక్షిణీమ్ ।
భార్యాం సుపత్రామతిభక్తియుక్తాం
ప్రదాయ రాజ్యం త్వమకంటకం కురు ॥ 158

తొండమానాజ్ఞయా స్వావాసం ప్రతి సుకటుంబకూర్మద్విజాగమనమ్

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన తత్పత్నీసహితో నృపః
గత్వా చ నగరం పుత్రసహితః కూర్మమబ్రవీత్ ॥ 159

భూదేవ! తవ భార్యేయం సుపుత్రీ పుత్రసంయుతా
సంప్రాప్తా దైవయోగేన తాం గృహీష్టా ద్విజోత్తమ! ॥ 160

ఇత్యుక్త్వా ససుతాం పత్నీం స విప్రాయ న్యవేదయత్
వృత్తాంతమఖిలం జ్ఞాత్వా పత్న్యా రాజముఖాద్ద్విజః ॥ 161

రాజ్ఞః సమక్షం పప్రచ్ఛ పత్నీం శిశుసుతాన్వితామ్
క్వ గతాఽసి మహాభద్రే! యథావత్కథ్యతామితి ॥ 162

మహాలక్ష్మీః -

కిం వదిష్యామి హే స్వామిన్! దేవమాయాం దురత్యయామ్
తస్యోదరే మయా దృష్టో విచిత్రో లోకవిస్తరః ॥ 163

లోకాలోకౌ మయా దృష్టౌ దృష్టౌ బ్రహ్మముఖాః సురాః
సాత్త్వికా రాజసాశ్చైవ తమః ప్రకృతయస్తథా ॥ 164

రాఘవః -

తాతాద్భుతం మయా దృష్టం త్రినేత్రాణాం గణస్తథా

శిశుః -

సాగరాః సప్త మే తాత! దృష్టిమార్గముపాగతాః ॥ 165

గుహాగిర్యటవీవుక్షాః దేవదానవరాక్షసాః
ఇత్యుక్తో లజ్ఞితోఽవాదీత్ పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః
ధిజ్ఞే జన్మ తపో ఘోరం ధిగ్వేదాధ్యయనం తథా ॥ 166

నారాయణస్యాఖిలలోకధామనాం
నివాసభూతస్య చరాచరాణామ్ ।
దృష్టం భవద్భిర్జ్వరే విచిత్రం
భూగోళముఖ్యాఖిలలోకజాలమ్ ।
త్రినేత్రముఖ్యైః సహ చీర్ణపూర్ణ -
పుణ్యైరపీదం మనుజైర్న లభ్యమ్ ॥ 167

ఇత్యేవం సంస్తువన్ స్వీయాన్ పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః
రాజానం చాపి సంస్తుత్య దేశం గంతుం ప్రచక్రమే ॥ 168

రాజా -

అహో భాగ్యమహో భాగ్యం త్వత్పత్నీసుతయోః శిశోః
యద్దృష్టం శ్రీనివాసస్య జరరే సర్వమద్భుతమ్ ॥ 169

ఇత్యుక్తో నృపవర్యేణ సహభార్యః సుతాన్వితః
జగామ విప్రముఖ్యోఽసౌ రంగక్షేత్రం స్వకాశ్రమమ్ ॥ 170

శ్రీనివాసప్రసాదేన తొండమాన్ భక్తిసంభ్రమాత్
స విప్రః సహితః పుత్రభార్యాభ్యాం భవనం యయౌ ॥ 171

విస్మయ విప్రం భూపాలః సకుటుంబం సపుత్రకమ్
దధ్యా చిత్రం హరేః కర్మ నిగ్రహం తస్య చాత్మని ॥ 172

వ్యచింతయద్వేంకటనాథవైభవం
తీర్థానుభావం ద్విజదేవభక్తః ।
కరోమి కిం వేంకటనాథతుష్టయే
దాస్యామి కిం తస్య హరేః ప్రపత్తయే ॥ 173

**అంగిరసోక్త్యా శ్రీనివాసాయ తుళసీమర్చయంతం తొండమానం
ప్రతి భగవదుక్తిః**

ఇతి చింతాపరో భూత్వా విప్రాన్ వేదవిదోఽబ్రవీత్

తొండమానః -

భూదేవ! దేవతుష్టార్థే క ఉపాయో హ్యనామయః
కథం తుష్యతి గోవిందో వద మే గురుసత్తమః ॥ 174

రాజ్ఞస్తు వచనం శ్రుత్వా నృపమాంగిరసో గురుః
అబ్రవీచ్ఛ్రీనివాసస్య నిగ్రహాద్భీతమాతురమ్ ॥ 175

గురుః -

తదనుగ్రహసిద్ధ్యర్థం తత్పూజాం కురు భో నృప!
సహస్రనామభిర్ధివ్యైః సహస్రైస్తుళసీదళైః ॥ 176

తత్ప్రీతిహేతుస్తుళసీ తస్మాత్త్వం పూజయాచ్యుతమ్
తేనాపరోక్షమాయాతి తవ వేంకటవల్లభః ॥ 177

తతస్తద్వచనం శ్రుత్వా తచ్ఛ్రుకార తథా నృపః
తుళసీదళసాహస్రం స్వర్ణరత్నవినిర్మితమ్ ॥ 178

వేంకటేశాత్మకైర్నామసహస్రైస్తత్పదేఽర్చయన్
క్రమేణ మాసత్రితయం పూజాం తస్య చకార సః ॥ 179

ఏవం పూజాం కృతవతి భూపాలే భూరివిక్రమే
త్యక్తవాన్ న చ వైముఖ్యం నారాయణగిరీశ్వరః ॥ 180
తదా స రాజా దుఃఖేన సర్వజ్ఞం వాక్యమబ్రవీత్

తొండమానః -

భక్తానామపరాధాన్ న గణయంతి గుణాధికాః ॥ 181

క్షమస్య మమ దౌరాత్మ్యం భక్తస్య పురుషోత్తమ!
వరదానే వాసుదేవ! భవాన్ శ్రేష్ఠతమో మతః ॥ 182

దయాం కురు దయాసింధో! భక్తోపరి భయాపహా
ఇత్యుక్తస్తొండమానేన భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥ 183

తదాఽఽహ భారతీం రాజన్! ఆకాశపథమాశ్రితః
భక్తాశ్చ బహవః సంతి నాస్తి తత్సద్భుతో భువి ॥ 184

కర్మ కృత్వా సుఘోరం తు బ్రహ్మాస్త్రీపుత్రఘాతుకమ్
ప్రపితృసి కథం పారం దుఃఖాద్రాజకుమారక! ॥ 185

‘తవాగ్రజోపకారేణ జీవితం తు మయా కృతమ్’
ఏవమాకాశగాం వాణీం శ్రుతవాన్ రాజసత్తమః ॥ 186

తదాఽఽహ దేవదేవేశం రాజా మోహవశం గతః

రాజా -

కృతోపకారాః పురుషాః న వదన్తి కృతం హరేః ॥ 187

- కో వదేద్ది కృతాం సేవాం మూఢోఽపి గుణవర్జితః
మాం వినా న హి తే భక్తః త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ 188
- కో వా పురాణపురుష! త్వయ్యేకాంతరతః సదా
భక్తానామగ్రణీశ్చాహం దయాళూనాం త్వమగ్రణీః ॥ 189
- ఏవం గర్వోక్తిమాకర్ణ్య తూష్ణీమాసీద్రమాపతిః
తతో భూయోఽతిభక్త్యా యం పూజయామాస మాధవమ్
సౌవర్ణరత్నఖచితతుళసీకుసుమవ్రజైః ॥ 190
- కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యకులాలోదంతః**
- తతః కదాచిదద్రాక్షీత్ తౌండమాన్ నృపసత్తమః
సౌవర్ణరత్నఖచితతుళసీకుసుమోపరి ॥ 191
- సంస్థితాం మృణ్మయాం శ్యామాం తుళసీకుసుమావళిమ్
తతః కదాచిన్మృపతిః నిరస్తాం చ సుదూరతః ॥ 192
- సౌవర్ణరత్నఖచితతుళసీకుసుమావళిమ్
దదర్శ మృణ్మయాం చైవ సులగ్నం హరిపాదయోః ॥ 193
- శ్యామాం సురుచిరామార్ద్రాం తుళసీకుసుమావళిమ్
దృష్ట్వా త్రీవతేః స్వస్మిన్ నిగ్రహం చింతయన్మృపః ॥ 194
- ముక్తకంఠం రుదన్నాచే తౌండమాన్ భృశదుఃఖితః
భగవన్! క్రూరపాపం మాం అనాథం కిముపేక్షసే ॥ 195
- కేన భక్తాగ్రగణ్యేన స్వీకరోషి సమర్పితమ్
మృణ్మయామేవ సంప్రీత్యా తుళసీకుసుమావళిమ్ ॥ 196
- ఇత్యేవముక్తా భగవాన్ తౌండమానేన వై హరిః
రాజానం రమణీయాంగం ప్రత్యభాషత భూపతే! ॥ 197

తౌండమానం ప్రతి భగవత్ జ్ఞాపితభీమాఖ్యకులాలోదంతః
శ్రీభగవాన్ -

- భక్తాశ్చ బహవః సంతి త్రిగుణాన్ద్రివిధాత్మకాః
తేషాం మధ్యే దరిద్రోఽస్తి కులాలో భీమనామకః ॥ 198
- అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే రాజన్! యోజనదూరతః
స కులాలోఽతిభక్త్యైవ భిత్తికాబిలమధ్యతః ॥ 199
- దారుభూతం చ మాం శూద్రః ప్రత్యహం పూజయత్యసౌ
స్వస్థః శాంతః స్వకృత్యం చ ప్రసమాప్య హరిప్రియః ॥ 200
- స్నాత్వా విధివదాత్మజ్ఞో మృణ్మయైస్తుళసీసుమైః
తద్భక్త్యా పరితుష్టేన తదంగీక్రియతే మయా ॥ 201
- తత్ర గత్వా ప్రతిదినం తం దృష్ట్వా తత్ప్రియాం తథా
రాజన్! బహువిధాః సంతి మద్భక్తాశ్చ విరాగిణః ॥ 202
- యదుక్తం తు త్వయా పూర్వం ఏకోఽహం భక్తిమానితి
తద్వచస్త్వదహంకారమహోఽచ్ఛాయవిజృంభితమ్ ॥ 203
- తదుక్తమాకర్ణ్య విసమ్రమస్తకః
సంతృప్త్య చైత్యం తదను ప్రజాపతిః
పద్భ్యాం జగామోజ్ఞితరాజగౌరవః
తదాస్య మార్గం ప్రణమన్ ముహుర్ముహుః ॥ 204
- భీమాఖ్యకులాలనగరం ప్రతి తౌండమానగమనమ్**
- తం చక్రవర్తినం దృష్ట్వా పద్భ్యాం ధావంతమాతురమ్
పుచ్చంతం తస్య భవనం పరితో ఘటకారిణః ॥ 205

- ప్రాహుస్తం భగవద్భక్తం కులాలం మార్గవర్తినః
వసత్యత్రైవ రాజన్! స కులాలో భీమనామకః ॥ 206
- భక్తిర్యస్య హరౌ కృష్ణపేవాం నిత్యం కరోతి యః
ఏవముక్తః స లోకైశ్చ పథికైః పృథివీపతిః ॥ 207
- జగామ తస్య భవనం తౌండమాన్ రాజసత్తమః
తద్గృహాద్భహిరాస్థాయ స్తుతవాంస్తద్గృహం నృపః॥ 208
- ద్వారతోరణమాసాద్య పపాత గతవిభ్రమః
తతః కులాలో భ్రమితో జనైర్విజ్ఞాపితస్తతః
దదర్శ రాజశార్దూలం పతితం ప్రాంగణే తదా ॥ 209
- కిమిదం భోః మహాత్మష్టం రాజాఽసౌ పతితః కుతః
మమాపరాధో నాస్త్యత్ర తథాఽపి యమదండనే ॥ 210
- శక్తోఽసౌ రాజశార్దూలః సజ్జోఽహం తస్య కర్మణి
నైవేద్యార్థం హరేస్తస్య ఘటానాం శతకం మమ ॥ 211
- కథితం తేన భూపేన తదద్య ప్రదదామి తాన్
ఏవం శూద్రే చోక్తవతి రాజా సంజ్ఞాముపేయివాన్ ॥ 212
- కోఽసౌ భీమో హరేర్భక్తః కులాలః కృష్ణతోషణః
తత్పాదయుగళం వందే సతతం సాధుసమ్మతమ్ ॥ 213
- ఏవం వదతి రాజర్షౌ భగవాన్ భక్తవత్సలః
ఆవిర్భూభావ పురతః కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 214
- ఆవిర్భూతం హరిం దృష్ట్వా కులాలో భక్తిసంయుతః
తుష్టావ హర్షపుష్టాంగః శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 215

- స్వపురస్తాత్రాదుర్భూతం భగవంతం ప్రతి కులాలస్తుతిః
త్వద్దామ వైకుంఠపురం మహాత్మన్
త్వద్వల్లభా సాగరనందినీ చ!
త్వన్నాభిజాతో హి పితామహోఽపి
కిం త్వాం స్మరామీశ! కులాలజన్మా ॥ 216
- త్వత్పాదసంభవా దేవీ సాక్షాద్భాగీరథీ శుభా
తవ పుత్రీం వదతి తాం చతుర్వేదమయో విధిః ॥ 217
- తవాసనం సదా దేవా? వదంతి ఫణినం విభో!
సహస్రవదనం శేషం సువర్ణం వాహనం విదుః ॥ 218
- నక్షత్రమాలా తవ దంతపంక్తిః
విద్యుత్ప్రకాశస్తవ దేహకాంతిః ।
మహీధరా మేరుహిమాద్రిముఖ్యాః
త్వదస్థిభూతాః పురుషోత్తమాద్య!
తవాక్షిణీ భానువిధూ చ విష్ణో!
విరాట్పదం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 219
- ఏవం స్తువతి శూద్రే తం ప్రసన్నా కమలాలయా
జగద్ధాత్రీ జగాదైవం పురుషం పరమేశ్వరమ్ ॥ 220
- క్వాయం కులాలః పురుషోత్తమాస్య
కథం బభూవ త్వయి భక్తిరీదృక్ ।
కా జాతిరస్య క్వ చ సద్గుణాస్తే
కిమద్భూతం భోః కరుణాంబురాశే! ॥ 221
- ఇత్యుక్తస్తు జగద్ధాత్ర్యా గరుడం ప్రత్యభాషత

శ్రీభగవాన్ -

తమాసయాతివేగేన మత్సమీపం కులాలజమ్
ఇత్యుక్తో గరుడో వేగాదానినాయ చ శూద్రజమ్ ॥ 222

‘ఇత ఏహీ’ తి సంభాష్య సమీపం పరమాత్మనః
స నత్వా శిరసా దేవం ప్రత్యభాషత మాధవమ్ ॥ 223

కులాలః -

‘కిమర్థమాగమో దేవ! గృహం మే శూద్రజన్మనః
న చాహం విదురో దేవో న చాహం శబరీ ప్రభో! ॥ 224

న చాహం గజరాజేంద్రో న చోద్ధవవిభీషణౌ
కిం దేయమస్తి మద్గేహే త్వదర్థం పురుషోత్తమ’ ॥ 225

వదత్యేవం కులాలే తు తస్య పత్నీ తమాలినీ
ప్రాసాదయచ్చ గోవిందం ద్రౌపదీవ జనార్దనమ్ ॥ 226

తమాలినీ -

అనాథనాథ గోవింద! బుద్ధిస్త్వయ్యేవ వర్తతే
న జానే మంత్రమార్గం తు న జానే కర్మనిర్ణయమ్ ॥ 227

అశౌచకులజాతానాం కుతో వేదః కుతస్తపః
భక్త్యా మే పరితుష్టః సన్ మద్భర్తుశ్చ విశేషతః ॥ 228

మయా పాచితమన్నం చ యావనాలకులోద్భవమ్
యధేష్టం భుజ్ష్వ మద్దత్తం సహమోదరసాదరమ్ ॥ 229

భగవత్ప్రతభీమాఖ్యభక్తోపచారాభ్యుపగమః

ఇత్థముక్తో జగద్యోనిః తయా భక్త్యా తమాలయా
కమలాముఖమాలోక్య జహాస జగదీశ్వరః ॥ 230

సుప్రసన్నోఽథ భగవాన్ తామువాచ తమాలినీమ్
అవశ్యమన్నం భోజ్యం తే భక్త్యా దత్తం తమాలిని!
ఇత్యేవముక్త్వా భగవాన్ భక్తవాత్సల్యవారిధిః ॥ 231

రమాసమేతో రమణీయవిగ్రహః
కులాలవర్యేణ కులాలజాయయా!
అభుంక్త దత్తం చ తదన్నముత్తమం
భుక్త్వా తయోశ్చ ప్రదదౌ పదం స్వకమ్ ॥ 232

ఏతత్కౌతుకమాలోక్య బ్రహ్మేశానపురోగమాః
తుష్టువుర్తుష్టుమనసః స్రష్టారం సర్వదేహినామ్ ॥ 233

దేవదుందుభయో నేదుః ఖాత్యేతుః పుష్పవృష్టయః
ఏతస్మిన్నేవ సమయే విమానం ప్రాప్తముత్తమమ్ ॥ 234

విమానం ప్రాప్తమాలోక్య శ్రీనివాసః సతాం గతిః
స్వకిరీటం దదౌ తస్య శంఖచక్రే చ కౌస్తుభమ్
పీతాంబరమలంకారం కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 235

భగవదనుగ్రహేణ కులాలదంపత్యో సారూప్యప్రాప్తిః

రమాయా భూషణం తావత్ తమాలాయాశ్చ సందదౌ
దివ్యం విమానమారూఢౌ విష్ణునా దత్తవైభవౌ ॥ 236

కులాలదంపతీ భక్తౌ పశ్యతస్తస్య భూపతేః
జగ్గుతుర్విష్ణుభవనం సాయుజ్యపదవీం గతౌ ॥ 237

కులాలపదవీం దృష్ట్వా తౌండమాన్ సృపసత్తమ
ప్రీడితః పుండరీకాక్షం శ్రీనివాసమభాషత ॥ 238

తొండమానస్య భగవద్దత్తసారూప్యప్రాప్తిప్రకారః
మద్రాష్ట్రగతశూద్రస్య సర్వదా పాపకారిణః
సద్గతిస్తు త్వయా దత్తా కా గతిర్మమ బాంధవ! ॥ 239

శ్రీనివాసః-

‘ఏతద్దేహం పరిత్యజ్య చాన్యం దేహముపాశ్రయ
తత్రారాధ్య హృషీకేశం గచ్ఛ సారూప్యముత్తమమ్’ ॥ 240

శతానందః-

ఇత్యుక్తో నృపతిః సద్యః స్నాత్వా స్వామిసరోజలే
కలేవరం పరిత్యజ్య పునర్దేహాంతరం గతః ॥ 241

తత్రారాధ్య హృషీకేశం శ్రీనివాసం నిరామయమ్
సారూప్యం గతవాన్ రాజా స్వామినా పూర్వకల్పితమ్ ॥ 242

ఏవం హరిస్తత్ర చరిత్రమద్భుతం
కుర్వన్ జగన్మాతృసమన్వితో గిరౌ ।
అంతే జగత్యాం చ సురౌఘపూజితో
దదద్యథేష్టం చ మనోరథాన్స్తతామ్ ॥ 243

ఇత్యేవం కథితం రాజన్! మాహాత్మ్యం వేంకటేశితుః
యః శ్రుణోతీదమాఖ్యానం మనోరథఫలప్రదమ్
ఇహ లోకే సుఖం భుక్త్వా సోఽథ యాతి హరేః పదమ్ ॥ 244

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే కులాలప్రశంసనం
నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

॥ శ్రీ వేంకటేశచరణారవిందార్పణమస్తు॥

-----o-----

శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

శ్రీయై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యమ్

(శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణాంతర్గతరహస్యాధ్యాయః)

శ్రీయః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్

శ్రీ వేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రీయాధ్యాసితవక్షసమ్

శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

॥హరి : ఓమ్ ॥

శ్రీసూతః -

శృణుధ్వం మునయః సర్వే శౌనకాద్యాస్తపోధనాః

తద్విష్ణోర్వేంకటేశస్య రహస్యానుభవం పరమ్ ॥ 1

బ్రహ్మాండే యాని తీర్థాని స్వయంవ్యక్తాని యాని చ

చిరంతనాని క్షేత్రాణి పుణ్యారణ్యాని పర్వతాః ॥ 2

పూర్వం శ్రుతాని సర్వాణి పురాణాని ద్విజోత్తమాః

సామాన్యాని చ ముఖ్యాని రహస్యం ముఖ్యముత్తమమ్ ॥ 3

అష్టాదశపురాణానాం సారం చాంతే మయా శ్రుతమ్

వ్యాసప్రసాదాత్కారుణ్యాత్ పరిప్రశ్నేన సేవయా ॥ 4

వైకుంఠపదసాయుజ్యం పరమానందదం పరమ్

భవిష్యోత్తరసారాంశః సర్వవేదాంతసంగ్రహః ॥ 5

- తత్రాపి చోత్తరే ఖండే సాక్షాత్సంసారమోచకః
ఉమామహేశసంవాదే రహస్యానుభవో ద్విజాః ॥ 6
- ఆనందనిలయస్యైవ క్షేత్రమహాత్యముత్తమమ్
మంత్రాణాం మంత్రరత్నే ద్వే ద్వివిధం ధ్యానముత్తమమ్ ॥ 7
- శృణుధ్వం పరమానందపదావాప్త్యై చ దుర్లభమ్
దేవానామపి సిద్ధానాం మహతాం యోగినాం నృణామ్ ॥ 8
- అచికిత్స్యగ్రహగ్రస్తవికలాంగవిరూపిణామ్
రోగిణామచికిత్సానాం దుష్కర్మపరిపాకినామ్ ॥ 9
- ఆపద్భిరనివార్యాభిః ఆవృతానాం చ దుఃఖినామ్
మహాపాతకసంభూతకుప్టరోగకురూపిణామ్ ॥ 10
- కాణాంధబధిరాణాం చ మూకానాం పంగుకుబ్జయోః
ప్రాయశ్చిత్తవిహీనానాం పాపినాం దుఃఖదుఃఖినామ్ ॥ 11
- క్వాప్యనిర్గతికానాం చ సర్వదా క్రూరకర్మణామ్
భవేత్ప్రతివిధిః సద్యః ప్రత్యక్షో వేంకటాచలాత్ ॥ 12
- భక్తానాం భవతప్తానాం గతిశ్చాన్యత్ర నాస్తి భోః
స పరః సర్వలోకానాం సర్వవ్యాధీన్ కృపానిధిః ॥ 13
- నికృంతన్నస్తి చక్రేణ యత్ర తస్మాద్ధి వేంకటాత్
తస్మాత్స ఏవ గంతవ్యో భోగమోక్షరత్నైర్జనైః ॥ 14
- విశేషతః క్రూరకలౌ నరాణాం పాపకరాణాం పరిపీడితానామ్
భూగోళమధ్యే ద్రవిదే చ పుణ్యే శ్రీవేంకటాద్గిర్గతిరేవ నాన్యా ॥ 15

- కలౌ యుగే మనుష్యాణాం సంకీర్ణానాం చ రక్షితా
శ్రీవేంకటేశాన్నానోఽస్తి సర్వానిష్ఠనివారణాత్ ॥ 16
- యం దృష్ట్వా నాపరం స్థానం యం దృష్ట్వా నాపరో గిరిః
యం దృష్ట్వా నాపరం తీర్థం యం దృష్ట్వా నాపరం తపః ॥ 17
- యం దృష్ట్వా నాపరో దేవో యం దృష్ట్వా నాపరో మనుః
యం దృష్ట్వా నాపరా భక్తిః యం దృష్ట్వా నాపరా గతిః ॥ 18
- యం దృష్ట్వా నాపరం జ్ఞానం యం దృష్ట్వా నాపరం పదమ్
యం దృష్ట్వా నాపరో లాభో యం దృష్ట్వా నాపరః ప్రియః ॥ 19
- యం దృష్ట్వా నాపరం ధామ సాక్షాదానందసాంద్రకమ్
యం దృష్ట్వా నాపరం ధ్యానం సమాధిరపి నాపరః ॥ 20
- యం దృష్ట్వా నాపరా ముక్తిః సర్వేంద్రియమనోహరా
యం దృష్ట్వా నాపరో నిత్యో యస్య కాలభయం న హి ॥ 21
- యం దృష్ట్వా నాపరో విష్ణుః భక్త్యా సర్వజగన్మయః
యం దృష్ట్వా త్రివిధం కృత్యం కృతవాన్ నాత్ర సంశయః ॥ 22
- యం దృష్ట్వా నాపరో దాతా రమేశాన్నాస్తి కామదః
యం దృష్ట్వా నాపరం బ్రహ్మ సచ్చిదానందవిగ్రహాత్ ॥ 23
- యం దృష్ట్వా నాపరో యోగః సాష్టాంగః సర్వసిద్ధిదాత్
యం దృష్ట్వా నాపరః పూర్ణః సర్వగో వేంకటేశ్వరాత్ ॥ 24
- న వేదాంతాత్పరం శాస్త్రం న దేవో వేంకటేశ్వరాత్
న వైకుంఠాత్పరం ధామ న గిరిర్వేంకటాత్పరః ॥ 25

సత్యం సత్యం పునః సత్యం న దేవో వేంకటేశ్వరాత్
బ్రహ్మాండే నాస్తి యత్కించిత్ న భూతం న భవిష్యతి ॥ 26

వేంకటేశసమో దేవో నేతి వేదాంతనిర్ణయః
తద్రహస్యసుసంవాదం స్వచిత్తస్థముమేశయోః ॥ 27

శృణుధ్వమవధానేన సిద్ధాంతం మునిపుంగవాః ।

శ్రీసూతః -

కైలాసేఽనంతశిఖరే పర్వతే నిర్మలోజ్జ్వలే ॥ 28

జ్ఞాననిర్మలచిత్తాధ్యయోగిమండలసేవితమ్
సుఖాసీనం మహాదేవం రత్నసింహాసనోత్తమే ॥ 29

ప్రణిపత్య కృపాసింధుం పార్వతీ పర్యపుచ్చత

పార్వతీ -

దేవదేవ! విరూపాక్ష! త్రైలోక్యతిమిరాపహ! ॥ 30

తవాంతఃకరణానందరహస్యానుభవం పరమ్
ముక్తిక్షేత్రేషు సిద్ధానాం ముక్తానాం కర్మబంధనాత్ ॥ 31

తేషామానందసాంద్రాభ్యైః అవాప్తిర్యత్ర శంకరః
తద్దామ గోప్యం త్వద్భావవైభవానందమీశ్వర! ॥ 32

పూర్ణానందకృపాదృష్టిః అస్తి చేత్రవ మే వద

ఈశ్వరః -

సాధు పృష్టం త్వయా దేవి! భక్తానాం హితకామ్యయా ॥

ప్రియాత్ప్రియతరం మేఽస్తి తద్రహస్యం వదామి తే
బ్రహ్మాండమండలే పుణ్యే ద్రవిడే వేంకటాచలే ॥ 34

రహస్యం సర్వలోకానాం పావనం పరమాద్భుతమ్
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం భక్తిజ్ఞానసుఖప్రదమ్ ॥ 35

దర్శనాత్సర్వజంతూనాం ఆశ్చర్యం భువి రాజతే
ఆజన్మసంచితం పాపం దర్శనాదేవ నశ్యతి ॥ 36

తత్క్షణాత్ జ్ఞానసంపన్నాః ముక్తాః సంసారబంధనాత్
పరానందపదే స్థిత్వా మోదంతే వేంకటాచలే ॥ 37

స్నానపానస్పర్శనైస్తు కిము వక్తవ్యమీశ్వర!
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థమహిమా కేన వర్ణ్యతే ॥ 38

మయా వక్తుం విరించాద్వైః న శక్యో లోకదుర్లభః
కిం పునః సిద్ధయోగీంద్రైః ససురాసురమానవైః ॥ 39

సార్ధత్రికోటితీర్థానాం పాతకఘ్నీ సుపావనీ
వేంకటేశ్వరసద్దామ్నః సమంతాద్యోజనత్రయమ్ 40

ముక్తిభూమిశ్చిదానందఘనసందోహమండలమ్
తత్ర స్థితానాం జంతూనాం భాగ్యం భాగ్యమహో నృణామ్ ॥ 41

యద్దర్శనం సదాఘ్నోది సచ్చిదానందసంభృతమ్
అహో చిత్రమహో చిత్రం అస్మిన్వైకుంఠమండలే ॥ 42

నిద్రాసమాధిసంపత్తిః నివాసః కేవలం తపః
కృతకృత్యమభూజన్మ శేషాచలనివాసినః ॥ 43

ప్రార్థయామో వయం నిత్యం తం నివాసం నృణాం కిము!
తథాఽపి భక్తిసంయుక్తం కర్మాచారవ్రతాదికమ్ ॥ 44

మనఃప్రసాదనం శక్త్యా స్వామిప్రీతికరం చరేత్ అన్నదానం మహాపూజోత్సవవైభవముత్తమమ్ ॥	45
స్వామిప్రసాది కైంకర్యం ఆనంత్యాయోపకల్ప్యతే యత్కించిత్యర్థదానాన్నపితృశ్రాద్ధాదికర్మ చ॥	46
అత్ర స్థానే కృతం సర్వం అనంతఫలదం స్మృతమ్ జ్ఞానినోఽజ్ఞానినో వాపి సమానం భక్తిపూర్వకమ్ ॥	47
కాలక్షేపార్థముత్సాహే కర్మణా బంధనం న హి చిరంతనేషు క్షేత్రేషు ముక్తిపాత్రముదాహృతమ్ ॥	48
సాయుజ్యముక్తిరానందప్రాప్తిః శ్రీశైలమంతకే ముక్తిక్షేత్రేషు ముక్తానాం స్వానందానుభవాగమః ॥	49
తద్విష్ణోర్వేంకటేశస్య పరానందపదే స్థితిః ఏతద్విచిత్రమత్రైవ వేంకటేశ్వరమండలే ॥	50
వస్తుస్వభావవైచిత్ర్యాత్ పరమానందపదే స్థితిః ముక్తానాం యోగినాం మధ్యే కశ్చిత్పరమయోగిరాట్ ॥	51
ఏతత్పరం రహస్యం తు లోకే జానాతి నాపరః సర్వవేదాంతసిద్ధాంతసారస్యానుభవం ప్రియే! ॥	52
బ్రహ్మనందపదప్రాప్తికారణత్వాన్మమ ప్రియమ్ నైతద్రహస్యమాఖ్యానం వక్తవ్యం యస్య కస్యచిత్ ॥	53
భక్తియుక్తాయ శాంతాయ వక్తవ్యం వేంకటేశ్వరే సచ్చిదానందసన్మూర్తేః కల్యాణగుణవారిధేః ॥	54

వేంకటేశహరేర్ధ్యానవైభవం శృణు పార్వతి! అనంతకల్పసంజాతపాపరాశివినాశనమ్ ॥	55
వాఙ్మనఃశ్రవణానందమకరందఫలప్రదమ్ ధ్యానశ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మానందపదప్రదమ్ ॥	56
న శక్యతే మయా వక్తుం తద్దామధ్యానజం ఫలమ్ తద్దామస్వామినశ్చిత్రం అవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥	57
కిము గీర్వాణసిద్ధేంద్రైః బ్రహ్మద్వైర్మునిమండలైః అత ఏవ రహస్యాధ్యో ధ్యానానుభవ ఉత్తమః ॥	58
క్షేత్రే చాదివరాహస్య సాక్షాత్ జ్ఞానమయే శుభే స్వామిపుష్కరిణీతీరే నిర్మలాత్మభిరీడితే ॥	59
సార్థత్రికోటిసంస్థానైః పుణ్యతీర్థైః సమావృతే పుణ్యవృక్షలసత్పుష్పశ్రీగంధతరువాసితే ॥	60
పారిజాతవనోద్యానరత్న మండలమండితే నానాద్రుమలతారామపుష్పవాటిభిరావృతే ॥	61
నిర్ఘరీదేవతాపక్షిమృగాణాం ధ్వనిపూరితే సమస్తదేవతాసిద్ధయోగిమండలసేవితే ॥	62
రమ్యే మనోహరానందే భక్తిసారమహోత్సవే వైకుంఠే విరజానద్యాః తటే బాధావివర్జితే ॥	63
నవరత్న రీమయోద్భూతసహస్రస్తంభమండపే జాంబూనదభరాక్షప్తరత్నప్రాకారభాస్వరే ॥	64

రత్నప్రభాలసద్దేమవై చిత్రవివిధోజ్జ్వలే చతుర్దిక్షు చతుర్థామ చతుర్ముక్తిఫలప్రదమ్	65
అనంతార్కతటిచ్చంద్రమండలోపరి మండలమ్ దుర్నిరీక్షం దురాధర్షం దుఃసహం దేవతాదృశామ్	66
అచింత్యం తేజసా వ్యాప్తం అప్రమేయమగోచరమ్ ఛాదితం మాయయా విష్ణోః జ్వలితం సర్వతోముఖమ్	67
మధ్యే తురీయబ్రహ్మఖ్యం స్వప్రకాశం తదేవ సత్ స్వశక్తిగుణవైచిత్ర్యాత్ విసృజద్విశ్వమవ్యయమ్	68
ఉపాదానం నిమిత్తం చ కారణం జగతః సతః ఊర్ణనాభేస్తంతునేవ విహరస్తస్య మాయయా	69
మూలప్రకృతిసంగాత్ తత్ కార్యత్వేనాపి సంగతమ్ తత్తద్వారా బహిర్వృత్తం తతస్తత్త్రివిధం కృతమ్	70
తత్తత్కర్మానుగుణ్యేన భాతి స్థూలం మహత్పృశమ్ విషయగ్రహణే పూర్వం దృశ్యతే హి తదేవ సత్	71
విదుషామహముల్లేఖపరామర్శావభాసకమ్ తదుపాధిభిరచ్ఛిన్నం మహత్ స్థూలం తథా కృశమ్	72
స్థూలసూక్ష్మచ్ఛిద్రఘటాత్ యథోద్గచ్ఛతి దీపభాః తథైవ బ్రహ్మణస్తేజో భాతి భిన్నముపాధిభిః	73
ఉపాధిత్రయమేతత్తు చ్ఛిత్వా భక్తిమతాం నృణామ్ ఏకమేవాద్వితీయం తత్ త్రిశూన్యం భాతి జృంభితమ్	74

మేఘచ్ఛిద్రాణి సంఛిద్య భానుతేజ ఇవోత్థితమ్ నానాత్వకల్పనాయుక్తం విశ్వప్రకృతివర్జితమ్	75
నేతి నేతీతి చ శ్రుత్యా బోధితం యత్పరం పదమ్ పరిచ్ఛేత్తుమశక్యత్వాత్ స్వప్రకాశం తదేవ సత్	76
సత్యం జ్ఞానమనాద్యంతం ఆనందమమృతోత్థితమ్ నిత్యశుద్ధప్రబుద్ధాత్మస్వరూపం వాగగోచరమ్	77
సర్వతో వ్యాప్తమాత్మానం నిర్మలం నిష్కలం శివమ్ శూన్యాశూన్యఫలం హిత్వా ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ జృంభితమ్	78
భావాభావవినిర్ముక్తం ద్వైతాద్వైతవివర్జితమ్ సచ్ఛిదానందసాంద్రాద్ధిపరిపూర్ణమనామయమ్	79
సత్యచిద్దనసూక్ష్మాగ్ర్యం అఖండమకుతోభయమ్ కైవల్యపదసాయుజ్యపరానందపదప్రదమ్	80
నిర్గుణం చేంద్రియాతీతం నిరాకారం నిరంజనమ్ స్వభక్తదర్శనార్థాయ లోకానాం రక్షణాయ చ	81
కృపయా సర్వదేవానాం సిద్ధానాం యోగినాం హితమ్ కాలప్రవాహగంభీరమాయావర్తభవాంబుధేః	82
తారణాయ వరం దాతుం భక్తిజ్ఞానపురస్సరమ్ భజతాం వాంఛతాం సంపదాయురారోగ్యవర్ధనమ్	83
అణిమాద్యష్టసిద్ధీంశ్చ యోగసిద్ధిం చ సందిశత్ అష్టాంగయుక్తాం సద్విద్యాసిద్ధిం చ విజయాన్వితమ్	84

మంత్రయంత్రమహాతంత్ర దేవతాసిద్ధికారణమ్ స్వాంశావతారమూర్తీనాం సర్వశక్తిఫలప్రదమ్ ॥	85
త్రికాలయోగ్యం రక్షార్థం స్వప్రసిద్ధ్యర్థకారణమ్ స్వీకుర్వత్స్వగుణం బ్రహ్మ మూర్తిమత్తదనామయమ్ ॥	86
వైకుంఠేన సహగతం పరమిదం శ్రీవేంకటాద్రిస్థిత పూర్వం జ్ఞానవరాహమూర్తిహరిణా భూమ్యా సహాధిష్ఠితమ్॥ లక్ష్మణుః లలింగితరూపమద్య సగుణం కల్యాణమాస్తే దధత్ శుద్ధం బ్రహ్మ తదేవ విశ్వజననస్థేమవ్యయానాం ప్రభుమ్ ॥	87
సర్వాధ్యక్షం మహావిష్ణుం సర్వలోకైకనాయకమ్ కారుణ్యానందబాహుళ్యాత్ సర్వాశ్చర్యమయం విభుమ్ ॥	88
ఆనందమూర్తిమానందం అచింత్యైశ్వర్యసంయుతమ్ కోటిబాలార్కసంకాశం తడిత్కోటిసమప్రభమ్ ॥	89
చంద్రకోటిప్రభం రత్నజాంబూనదపరిష్కృతమ్ విమానదేవతామూర్తితేజోమండలసంయుతమ్ ॥	90
దివ్యం విమానమారూఢం స్థితం పరమశోభనమ్ సర్వోత్తమం మహాప్రఖ్యం సర్వాలంకారభూషితమ్ ॥	91
నీలజీమూతసంకాశం పీతాంబరతడిద్భుతమ్ రత్నతోరణవిద్యోతమానద్వారప్రభాన్వితమ్ ॥	92
పంచాయుధవర్షైర్విద్యైః మూర్తిమద్భిరుపాసితమ్ చండప్రచండప్రముఖైః ద్వారపాలైరభిష్టుతమ్ ॥	93

సునందనందప్రముఖైః పారిషద్యైః సమన్వితమ్ రవికోటిప్రకాశాఢ్యం చంద్రకోటిసుశీతలమ్ ॥	94
అనర్హరత్నఖచితదివ్యాభరణభూషితమ్ అచ్యుతానంతగోవిందప్రముఖానంతవిగ్రహమ్ ॥	95
పూర్ణబ్రహ్మతనుప్రఖ్యకృష్ణరామావతారకమ్ ఆద్యంతరహితం సత్యజ్ఞానవిజ్ఞానవిగ్రహమ్ ॥	96
నిఖిలోపనిషత్పారఘనసంవేద్యవిగ్రమ్ శ్రీభూమిసహితం శ్యామం సుందరం వేంకటేశ్వరమ్ ॥	97
అనేకకోటికందర్పలావణ్యమథనోత్థితమ్ జగన్మోహనగోపాలలీలావైచిత్ర్యకారణమ్ ॥	98
నానాగమరసాభిజ్ఞైః వైఖానసమహర్షిభిః బ్రహ్మగన్త్యభరద్వాజసనకవ్యాసనందనైః ॥	99
వామదేవశతానందభృగ్వాద్యైశ్చ ప్రపూజితమ్ జనకాద్యైర్హృషీకేశ్యైః అర్చితం పురుషోత్తమమ్ ॥	100
మయాఽప్యంగిరసా దేవి! లోకపాలైః సమర్చితమ్ బహువర్షసహస్రాణి స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥	101
మత్కుమారతపోధ్యానసమాధికుసుమార్చితమ్ కుమారం పరమానందపరం నిత్యాభిషేచితమ్ ॥	102
మామంతఃకరణానందస్వానుభూతిరసాలయమ్ శంఖచక్రాభయోద్వక్తనితంబస్థచతుర్భుజమ్ ॥	103

దర్శనీయతమం లోకే ప్రసన్నవదనాంబుజమ్ ఆకర్ణాంతవిశాలాక్షికటాక్షాబ్ధితరంగిణమ్ ॥	104
మందస్మితం సునాసాగ్రం సుభ్రువం ఫాలశోభితమ్ జాంబూనదేందుకస్తూరీకుంకుమాద్యూర్ధ్వపుండ్రకమ్ ॥	105
పాదనూపురమారభ్య కిరీటాంతైః సమర్చితమ్ వజ్రాంకుశధ్వజాబ్జాదిరేఖపాదలలామయోః ॥	106
నఖమండలచంద్రాణాం జ్యోత్స్నయా జితమాయయోః విలసత్కుచకారిన్యకుంకుమాంకితరేఖయోః కమలాకరకారిన్యభావిమ్రదిమశాలినోః ॥	107
భజతాం పరమానందమకరందవదాన్యయోః లసన్మాణిక్యమంజీరవిద్యుత్పుంజప్రభార్మురైః ॥	108
మణికింకిణికాజాలఘోషైః వేదాంతరూపిభిః పాదారవిందసౌందర్యయోగ్యానర్హసుభాషణైః ॥	109
చారుజానూరులావణ్యప్రభారంజితభూషణైః నితంబవిలసత్ప్రీతకౌశేయాంబరమేఖలైః ॥	110
అనర్హరత్నఖచితైః జాంబూనదపరిష్కృతైః విచిత్రతేజసాం పుంజైః కాంచీవైడూర్యమండలైః ॥	111
నాభీపుటలసత్ప్రీతపద్మకోశశ్రియోజ్జ్వలైః ఊర్ధ్వరోమావళీభాభిః జితేంద్రమణికాంతిభిః ॥	112
ముక్తాదామలసద్వక్షస్థలపద్మాతడితరైః జ్యోతిర్మయైర్బ్రహ్మసూత్రైః తపనీయమయోజ్జ్వలైః ॥	113

కంబుగ్రీవాలసత్కంఠమాలారత్నప్రభాంకురైః పదకేషు లసన్నానామణిదీపావళీవరైః ॥	114
సురత్నాంగదకేయూరకంకణైరంగుళీయకైః ఇంద్రనీలమణిశ్యామరమణీయాహిభూషణైః ॥	115
శంఖచక్రాభయాదిశ్రీభూషితైశ్చ భుజోత్తమైః సుచారుచుబుకోల్లాసివల్లవాధరపాటలైః ॥	116
వజ్రపంకిలసద్గంఠకాంతిచంద్రాతపస్మితైః పూర్ణచంద్రముఖాంభోజరమ్యనాసాసమోన్మతైః ॥	117
సువర్ణమకరప్రఖ్యకుండలాభ్యాం కపోలయోః జితబాలార్కబింబాభ్యాం సౌందర్యాకరసీమయోః ॥	118
దయాంబుధిసుధాస్నానకమలాక్షిద్వయోత్సవైః మణిచాపలతాచారుభ్రూల్లసద్భాలపట్టకైః ॥	119
ఆనీలచికురాంతఃస్థముక్తారాజివిరాజితైః రమణీయసుకర్ణాక్షినిటలాలకకుంతలైః ॥	120
రాజత్కిరీటసౌందర్యజితకందర్పకోటిభిః త్రితేజోఽధికసంకాశైః నానారత్నైర్మహాశ్రయైః ॥	121
తప్తహాటకసంలగ్నైః నానావైచిత్ర్యరశ్మిభిః అలంకృతం కిరీటేన స్కందదత్తేన తేన చ ॥	122
రాజమానం దయాంభోధిం సుధాధారాభివర్షిణమ్ సర్వాంగభూషణైస్సర్వజగన్మోహనవిగ్రహమ్ రూపలావణ్యసర్వాంగభూషణాద్వైరతిప్రియమ్ ॥	123

- ఆపాదకేశవిలసన్మణిమన్మహార్థ-
నేపథ్యజాలమణికాంతితడిత్కులానామ్!
జాంబూనదాగ్ర్యఖచితామలరమ్యభాసాం
సోపానపాలిభిరతీవ భృశాభిరామమ్ ॥ 124
- తారాగణేందురవిమండలమండితోద్య-
త్సేదమినీత్రిపథగాగ్రహరాశియుక్తమ్!
తార్యోదయాద్రికనకాచలశృంగనిష్ఠం
కాలాభ్రబృందమివ కాంతికులాభిరామమ్ ॥ 125
- శ్రీవేంకటేశమతిసుందరమోహనాంగం
శ్రీభూమికాంతమరవిందదలాయతాక్షమ్ ।
ప్రాణప్రియం ప్రవిలసత్కరుణాంబురాశిం
బ్రహ్మేశవంద్యమమృతం వరదం భజామి ॥ 126
- సతతం హృదయాంభోజమధ్యే శ్రీవేంకటేశ్వరమ్
ప్రణవార్ధస్వరూపం తం త్రిమండలసుసంస్థితమ్ ॥ 127
- చంద్రసూర్యాగ్నిబింబానాం ప్రకాశకరమచ్యుతమ్
ధ్యానస్వరూపం దేవేశం సర్వదానందదం మమ ॥ 128
- ఆపాదమస్తకాంతం వై శ్రీమద్భూషణభూషితమ్
చందనాగరుకర్పూరకస్తూరీమృగలాంఛనైః ॥ 129
- కుంకుమైర్ఘనసౌరభ్యసువాసితదిగంతరైః
మిశ్రితైర్దివ్యగంధైశ్చ సులిప్తాంగం మనోహరైః ॥ 130
- నానావర్ణలసత్పుష్పదివ్యసౌరభ్యమాలయా
హిమాంబుసిక్తయా దివ్యవైజయంత్యా విరాజితమ్ ॥ 131

- కుమారస్వామినా నిత్యం భక్త్యా నిర్మలచేతసా
దివ్యోత్పవైర్దివ్యరసప్రవాహోమృతపాయసైః ॥ 132
- దధిక్షీరఘృతైర్దివ్యసూపాన్నమధుశర్మరైః
దివ్యసౌరభతాంబూలైః ముక్తాచూర్ణవిమిశ్రితైః ॥ 133
- దివ్యోపచారైః కల్యాణవైభవైః షోడశాభిధైః
దివ్యసౌరభతాంబూలైః ముక్తాచూర్ణవిమిశ్రితైః ॥ 134
- కర్పూరవీడికాభిశ్చ దివ్యభోగైః సుపూజితమ్
సర్వాంగభూషణాధిక్యలసత్కమలయా సహ ॥ 135
- ధూపదీపమహాదీపరాజన్నీరాజనోత్తమైః
సుందరైశ్చామరైశ్చత్రైః వ్యజనైర్దర్పణోత్తమైః ॥ 136
- గీతవాదిత్రస్తృత్యైశ్చ మృదంగపటహానకైః
వీణావేణుసతాలాద్యైః గోముఖస్వరమండలైః ॥ 137
- తూర్యభేరీసుశంఖేంద్రదివ్యఘోషైరివౌకసామ్
సిద్ధకిన్నరగంధర్వాప్సరః కింపురుషవ్రజైః ॥ 138
- సతుంబురుహోహాహూహూనారదాదిసురర్షిభిః
గరుడోరగయక్షాణాం విద్యాధరవినోదినామ్ ॥ 139
- సంగీతమధురాలాపైః స్కందస్తోత్రైః సుతోషితమ్
శుద్ధసత్త్వమయాకారం అపి స్వామిసరస్తటే ॥ 140
- రమంతం రమయా సార్థం ఆనందకరమానసమ్
వసంతమమలానందం ఆత్మారామం ముదాన్వితమ్ ॥ 141
- సమస్తదేవతావంద్యం సార్వభౌమశిఖామణిమ్
కర్తారం సృష్టికాలే చ భర్తారం పాలనే జగత్ ॥ 142

- హర్తారం ప్రళయే కాలే వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్
సర్వదేవనియంతారం సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ 143
- చరాచరాత్మకం విశ్వం రక్షితారం కృపానిధిమ్
కిరీటాంగదసంరాజద్విర్భూహుమరిందమమ్ ॥ 144
- సర్వాంగలక్షణానందం దర్శయంతం పదాంబుజమ్
సత్యం విశుద్ధవిజ్ఞానం ఘనప్రజ్ఞాప్రదం హరిమ్ ॥ 145
- కారుణ్యవిగ్రహం దేవం సర్వజీవదయాపరమ్
ఉపాస్మహే వయం నిత్యం హృదయేఽష్టదశాంబుజే ॥ 146
- అష్టాక్షరపదానందం రమేశం కర్ణికోపరి
ఏవం ధ్యేయం పురస్కృత్య పశ్చాద్ధ్యానమిదం వదేత్ ॥ 147
- యన్నామశ్రుతిసారసాంద్రజలధిస్థానే లసత్కైస్తుభం
స్వాజ్ఞానందతమింద్రదుఃఖహరణం మత్పుత్రసంజీవనమ్
విశ్వాభీష్టవరప్రదానఫలదం భోగీంద్రసద్భూణం
సర్వైశ్వర్యనిదానమాత్మవరదం శ్రీవేంకటేశం భజే ॥ 148
- సంతోషో మమ వేంకటేశనికటే శ్రీస్వర్ణముఖ్యాస్తటే
స్వావాసో భవతీతి దివ్యసరితః స్వర్గాపవర్గప్రదే
కైలాసే విధికుంభసంభవసుతే శ్రీకాళహస్తిస్థలే
కైవల్యే వసతామనంతమహిమా యోగీశ్వరో దుర్లభః ॥ 149
- తారం నతిం సముద్ధృత్య శ్రీపూర్వం మంత్రముచ్చరేత్
నవాక్షరమిదం దేవి సర్వగోప్యం హృది స్థితమ్
త్వయి న్నేహోత్సమాఖ్యాతం పరానందపదప్రదమ్ ॥ 150

- నమః శ్రీవేంకటేశాయ శుద్ధజ్ఞానస్వరూపిణే
వాసుదేవాయ శాంతాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥ 151
- మంత్రధ్యానమిదం కృత్వా పశ్చాన్మంత్రమిదం వదేత్
నమః శ్రీవేంకటేశాయ నమోఽంతం వా సముచ్చరేత్ ॥ 152
- అష్టాక్షరమిదం ఖ్యాతం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్
రహస్యం సర్వమంత్రాణాం గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥ 153
- స్వామిపుష్కరిణీస్నానం వేంకటేశ్వరదర్శనమ్
మహాప్రసాదస్వీకారః త్రయం త్రైలోక్యదుర్లభమ్ ॥ 154
- సర్వత్ర కీర్తయేత్ప్రాజ్ఞః స్వామిపుష్కరిణీం పరామ్
సువర్ణముఖరీం దివ్యాం వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ 155
- అజ్ఞానాంధతమఃసూర్యం పాపినాం తు న రోచతే
ఏతత్సుక్ష్మతరం పుణ్యం యోగినామపి దుర్లభమ్ ॥ 156
- స్వామిపుష్కరిణీం గంగాం సువర్ణముఖరీం పరామ్
వేంకటేశం హరిం నేతుం సర్వతీర్థేషు సంస్మరన్ ॥ 157
- మహాపాతకసఘేభ్యో ముక్తః ప్రజ్ఞానవాన్ భవేత్
ఏతత్ స్థూలం మహాపుణ్యం పాపినాం తు న రోచతే ॥ 158
- స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం దివ్యాషధరసాయనమ్
వైద్యః శ్రీవేంకటేశోఽయం మృత్యురోగనికృంతనః ॥ 159
- యావద్వేంకటనాయకస్య శిఖరప్రాప్తిర్న వై యోగినాం
తావజ్జన్మజరాదిదుఃఖనిలయః సంసారకోలాహలః
బ్రహ్మాండాంతపరిభ్రమత్ప్రతమహాపుణ్యోఽఘచంద్రోదయే
సత్సంగామృతసేవనాద్ధరిమయే ప్రీతిర్భవేద్వేంకటే ॥ 160

- యావన్నాస్తి సమస్తలోకరమణః శ్రీవేంకటేశాభిధః
స్వానందానుభవస్థిరో మలధియాం యోగీశ్వరాణాం నృణామ్ |
నానాయోనిషు గర్భవాసమసుఖం విణ్మాత్రశోకాకులం
సంప్రాప్యైశ్చ శువినాశదుఃఖనరకాంస్తావద్భవాబ్ధౌ స్థితిః || 161
- ఆఖ్యానం దేవతాగోప్యం బ్రహ్మగోప్యం సమాసతః
ఇదమేవ మమానందం ధ్యానం హృదయగోచరమ్ || 162
- అస్య శ్రీవేంకటేశస్య సీమాయాం యాత్రికే జనే
వాఙ్మనఃకాయవర్గేణ యే కుర్వంతి నరాధమాః? || 163
- ఉపద్రవం చ ఘాతం చ ద్రవ్యం చాపహరంతి తే
రౌరవాదిషు సర్వేషు నరకేషు చ దారుణమ్ || 164
- బ్రహ్మకల్పసహస్రాంతం పచ్యంతే నాత్ర సంశయః
భక్త్యా శ్రీవేంకటేశస్య సీమారక్షాం కరోతి యః || 165
- స ఏవ రాజ్యకర్తా స్యాత్ దేహంతే ముక్తిమాప్నుయాత్
పరమానందదం ధ్యానం కృత్వాన్నం భుజ్యతే మయా || 166
- త్వయా సమో నైవ నైవ ధ్యేయో బ్రహ్మాండగోలకే
సత్యం శ్రీవేంకటేశస్య నమః కాలత్రయేఽపి వా || 167
- ఏతం రహస్యమధ్యాయం శ్రీవేంకటపతేః ప్రియమ్
జపిత్వా భుజ్యతే యేన ప్రత్యహం పరమాత్మనః || 168
- నృత్యంతి పితరః సర్వే సంతుష్టాస్తస్య వంశజాః
దేవాశ్చ ఋషయస్తప్తాః ప్రయాంతి పరమం పదమ్ || 169

ఋషయః

- ఆశ్చర్యమతులం శ్రుత్వా పరమానందనిర్భతాః
ఆనందాశ్రుపరిక్లిన్నా రోమాంచితవపుర్ధరాః || 170
- విస్మితాః శౌనకాద్యాస్తు భక్త్యాఽఽనందం పునర్గతాః
పునర్ద్వానం సమాసాద్య పునర్గద్గదయా గిరా || 171
- ఊచుః శనైర్మహాత్మానం సూతం పౌరాణికోత్తమమ్
వ్యాసశిష్యం మహాభాగం శాస్త్రసిద్ధాంతకోవిదమ్ || 172
- అద్య శ్రుతం శ్రుతం ముఖ్యం అధ్యానందం గతా వయమ్
అద్వైత జన్మ సఫలం సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ || 173
- త్వత్ప్రసాదాద్గమిష్యామో వయం శేషాచలం ప్రతి
శ్రీసూతః -
- అష్టాదశపురాణేతిహాసానాముపధర్మిణామ్ || 174
- పురాణానాం స్మృతీనాం చ సర్వేషాం శ్రుతిసారిణామ్
అఖిలోపనిషత్సారవేదాంతానాం మునీశ్వరాః || 175
- శ్రవణైశ్చ కృతైర్మౌనైః భక్తిజ్ఞానవిరాగదైః
యజ్జ్ఞదానతపఃకర్మవ్రతమంత్రజపార్చనైః || 176
- ఆజన్మ నైమిశారణ్యకృతపుణ్యైరనేకశః
భవతామాగతం హస్తే సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ || 177
- వైకుంఠస్థానశేషాద్రిప్రాప్తిరూపం మహత్ఫలమ్
అహం గోప్యమిదం వేద్మి శుకో వేత్తి న చాపరః || 178
- మద్గురోః కృపయాఽధీతం ఉక్తం చ భవతాం ద్విజాః
గచ్ఛద్ధ్వం మునయః సర్వే సప్తీవృద్ధాః సబాలకాః || 179

సమాప్య సత్రం సకలం విలంబో మాఽస్తు శీఘ్రతః తత్ర గతోపవాసేన స్నాత్వా స్వామిసరోవరే ॥	180
నత్వాఽఽ ద్యం భూమివారాహం జ్ఞానక్షేత్రనివాసినమ్ దివ్యం విమానమాశ్చర్యం నత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరమ్ ॥	181
ప్రదక్షిణనమస్కారైః స్తుత్వా స్తోత్రైః ప్రణమ్య చ నైవేద్యదానధర్మైశ్చ పూజాం కృత్వా చ భక్తితః ॥	182
మౌనవ్రతమథ త్యక్త్వా క్షమాపూర్వం వరప్రదమ్ సంప్రార్థ్య నివసామోఽత్ర భూయాత్తేఽనుగ్రహో మహాన్ ॥	183
ఇత్యేవం కాయవాచ్ఛితైః నివాసం సత్యమీరితమ్ కురుధ్వం త్వరయా భక్త్వా యూయం వైకుంఠవేంకటే ॥	184
పరమానందసాంద్రాబ్ధౌ క్రీడధ్వం మునిపుంగవాః ! సమస్తదేవతాసిద్ధసన్నిధావాత్మవేంకటే ॥	185
స్వామినా క్షేత్రపాలేన సుప్రసన్నేన రక్షితే నివాసమపి నిర్విఘ్నం కురుధ్వమవిశంకయా ॥	186
తయోరనుగ్రహేణైవ వైకుంఠక్షేత్రపాలయోః భద్రం వో వసతాం నిత్యం శాశ్వతం భవతి ద్విజాః ॥	187
అస్మిన్ క్షేత్రే కృతానాం చ మహతాం పాపకర్మణామ్ క్షేత్రపాలస్య శూలాగ్రే యాతనా చక్రవర్భవేత్ ॥	188
యుగాంతం క్షణమాత్రేణ తేషాం కాలస్తు గచ్ఛతి పాపాంతే ముక్తిరస్మేవ వేంకటాద్రౌ న సంశయః ॥	189

సత్యం సత్యం పునః సత్యం మద్గురోర్వచనం ద్విజాః । భవతాం పుణ్యశీలానాం నైమిశారణ్యవాసినామ్ ॥	190
కృపయాఽనుగ్రహం లబ్ధ్వా కాశీం గత్వా ప్రణమ్య చ మద్గురోః పాదమూలం చ వ్యాసస్యామితతేజసః ॥	191
అనుజ్ఞయా గమిష్యామి వేంకటాద్రిం ద్విజోత్తమాః ! సూతవాక్యప్రమాణేన తత్రానందపదాంబుధౌ ॥	192
సమాప్య సత్రమాగత్య వేంకటాద్రిమనూప్య చ సూతవాక్యప్రమాణేన తత్రానందపదాంబుధౌ ॥	193
దేహాంతం ప్రాప్య మోదంతే ససూతాః శౌనకాదయః ఇమం పవిత్రమధ్యాయం సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥	194
సర్వవేదాంతసిద్ధాంతం యః శ్రావయతి నిత్యశః వేంకటేశ్వరభక్తేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యోగినామ్ ॥	195
యః శృణోతి సదా భక్త్వా రహస్యానుభవోత్తమమ్ యః స్థాపయతి లోకేఽస్మిన్ సిద్ధాంతమమద్భుతమ్ ॥	196
విద్యార్థి లభతే విద్యాం ధనార్థి లభతే ధనమ్ పుత్రార్థి లభతే పుత్రాన్ కన్యార్థి లభతే వధూమ్ ॥	197
వశ్యార్థి వశ్యమాప్నోతి జయార్థి జయమాప్నుయాత్ మోక్షార్థి మోక్షమాప్నోతి జ్ఞానార్థి జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥	198
యాం యాం కామయతే సిద్ధిం తాం తామాప్నోతి స ద్విజః వేంకటేశ పరాం ప్రీతిం లభతే సోఽతిభక్తిమాన్ ॥	199

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వర
సంవాదే సకలోపనిషత్పిఠాంత శ్రీవేంకటేశ్వరరహస్యానుభవో నామ

అశీతతమోఽధ్యాయః

-----o-----

హరిః ఓం ॥తత్సత్ ॥

కల్యాణాద్భుతగాత్రాయ కామితార్థప్రదాయినే!
శ్రీమద్వేంకటనాథాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥ 4 ॥

॥ శ్రీరస్తు ॥

మాతృకాంతరే ఉపలబ్ధః టిప్పణీభాగః

-----o-----

పుటే.

ప్రథమసంపుటే

శ్లో.

90 ప్రవర్తకాస్త్రాణి= విరోధనిరసన హేతువ్యాపారప్రవర్తకాస్త్రాణి నివర్తకాస్త్రాణి, 37
విరోధనిరసనే నిష్పున్నే తదితరనాశపరిహారాయ ప్రవర్తకాస్త్రాణాం
తాదృశవ్యాపారనివర్తనఫలాన్యుపసంహారాస్త్రాణి

137 నివసామి= ప్రతికల్పం వాసం కరోమి 47

ఆస్తే= ప్రతికల్పం నివాసం కరోతి! స్వామిపుష్కరిణ్యాః పశ్చిమే- 49
తీరే శ్రీవరాహభగవతః దక్షిణతీరే శ్రీ శ్రీనివాసభగవతశ్చ వాసఃప్రతికల్ప
నియతభావీతి భావః= ఈదృశవాసస్య ప్రతికల్పనియత-భావిత్యాదేవ
- పూర్వశ్లోకే నివసామీతి అత్ర శ్లోకే ఆస్త ఇతి వర్తమాననిర్దేశః కృతః-
ఏవముత్తరత్రావ్యయం న్యాయో బోధ్యః-సా స్వామిపుష్కరిణీ
సకలైస్తీర్థైస్సమా సముదితానాం సకల - పుణ్యతీర్థానాం యావతీ
పావనత్వశక్తిరస్యామే కస్యామేవాస్తి. అతఃసర్వోత్తరేయమితి భావః.

140 'మద్దివ్యాలయవాయవ్య' ఇతి ఇదానీం మేరుశిఖరాద్వరాహభగవదా-72
గమనస్యాత్ర ఇతః పరమేవ భావిత్యేపి పూర్వపూర్వ కల్పతాదృశ
భగవదాగమననిబంధనాత్తత్క్షేత్రాలయాదిసమాఖ్యా సమారాధనాది
విశేషవ్యవహారా అవిచ్ఛిన్నా ఏవ - శ్రీరామేణాస్మిన్ కల్పే సేతు
బంధనాత్పాగపి పూర్వకల్పకృతతత్కార్యమూలసేతు తీర్థవ్యవహార
ప్రసిద్ధివత్ - అతో మద్దివ్యాలయవాయవ్య ఇత్తుక్తిః న దోషాయ వరాహక్షేత్ర
శ్రీవరాహ భగవత్స్థానాదిప్రసిద్ధేస్సంభవాత్ - అత ఏవ హి
వాసుదేవాలయో మహానితి గిరేర్వాసుదేవాలయత్వేన ప్రసిద్ధ సద్భావః
ప్రాక్ దర్శితః

143 వైవస్వతేంతరే = వర్తమానశ్వేతవరాహకల్పీయవైవస్వతమన్వంతరే
పుణ్యతమే కృతయుగే - ప్రథమప్రవృత్తకృతయుగే.

145 సభవిష్యం - అస్మిన్ కల్పే వర్తిష్యమాణవృత్తాంతసహితం - సహోత్తరం
ఇత ఉత్తరస్మిన్నపి కల్పే వర్తిష్యమాణవృత్తాంతసహితం పురావృత్తం -
పూర్వ కల్పే నిర్భృతం చరిత్రం కథయిష్యామి ఆయం భావః లోకరక్షార్థం
భువనమధ్య భగవదావిర్భావాదిరూప చరిత్రస్య ప్రతికల్పమేకరూపతయా
వృత్తవర్తమానవర్తిష్యమాణ కల్పవృత్తాన్తే ష్వేకత రాభి ధానే
తస్మిన్నేవాంతర్భూతమితస్తత్ సరూప తయైవోన్నేతుం శక్యమితి.

145 పూర్వే వైవస్వతేంతరే = పూర్వకల్పీయవైవస్వతమన్వంతరే కృత 2
యుగేంతరే - ఆదికృతయుగకాలే పూర్వకల్పవైవస్వతమన్వంతరేపి
తథావిధవృత్తాంతస్య భావిత్వమభిధీయతే - వరాహభగవతా ధరణీం
ప్రతి.

146 పురా = పూర్వకల్పే.

6

146 ఆసితా చ తథోత్తరమితి-పూర్వకల్పాగస్త్యవృత్తాంతతుల్యాగస్త్య 20
వృత్తాంతస్యాస్మిన్నపి కల్పే భావత్వముచ్యతే.

147 భవిష్యతీత్యాద్యర్థం = ఏతత్కల్పభావివృత్తాంతపరమ్. తస్మిన్ శాస 15
తీత్యాద్యుపరితనగ్రంథః పూర్వకల్పవృత్తాంతపరః - అస్మిన్ ఉక్తరాజ
సమాననామని పృథివీపతౌ పూర్వకల్పీయస్యపే ధర్మేణ భూలోకం శాసతి
సతీత్యర్థో బోధ్యః.

190 వక్ష్యామీత్యర్థః = భవిష్యద్వృత్తాంతకథనప్రతిజ్ఞాపరమ్. అస్మిన్ 3.
మహీధర ఇత్యాద్యుపరితనగ్రంథః పూర్వకల్పవృత్తాంతపరః - ఏవం భూత
ఏవ వృత్తాంతో భవిష్యతీత్యభిప్రాయేణ ప్రవృత్తః - తదిదం దశ

మాధ్యాయాంతే - ఏతద్భవిష్యం దేవేశి మయోక్తం వరవర్జినీత్యనేన
వృక్షీభవిష్యతి - యద్వా భావివృత్తాంత ఏవ భూతవదుచ్యతే. భావి
వృత్తాంతం భూతవత్ సాక్షాత్పత్య తత్కాలానుసంహితసాక్షాత్పత
వృత్తాంతోంతర దశాపన్నేన వక్త్రా యథావత్సాక్షాత్కారపాటవాతిశయేన
భూతవత్సాక్షాత్పతస్య శ్రోతృమనో రంజనాయ భూతవదేవాభిధానస్యాస్మిన్
ప్రకరణేఽభిమతత్వాదితి వా బోధ్యమ్.

224 సుధాభిలాషదేవభూః = సుధాయాం స్వస్వ యోగ్య సర్వవిధభగవ 60
దనుభవలక్షణాయాం - అభిలాషో యేషాం తేషాం - దేవానాం సర్వేంద్రి
యాణాం భూః న భూతః - సుధాభిపూరితేక్షణ ఇతి పారే తు
భగవత్సాక్షాత్కార జానందపూరితలోచన ఇతి సుగమోఽర్థః.

339 కలౌ చోళన్మప ఇత్యారభ్య పూర్వకల్పవృత్తాంత ఉచ్యతే - తస్మిన్ 5
కథితే సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయ దితి శ్రుతి
న్యాయేనా త్రాపి కల్పే తదైవ భవిష్యతీతి శ్రోతుస్సమాధానార్థమితి బోధ్యమ్
- అన్యథా భావివృత్తాంతప్రశ్నే భూతవృత్తాంత కథనకారణా భావాత్ -
ధరణీవరాహ సంవాదేఽప్యేవమేవ భూతవృత్తాంతాభిధానేన
భావివృత్తాంతనిదర్శనాచ్చ యద్వా భావివృత్తాంత ఏవ భూతవదుచ్యతే
భావివృత్తాంతం భూతవత్సాక్షాత్పత్య తత్కాలానుసంహిత సాక్షాత్పత
వృత్తాంతోత్తరదశాపన్నేన వక్త్రా యథావత్సాక్షాత్కారపాటవాతిశయేన
భూతవత్సాక్షాత్పతస్య శ్రోతృమనో రంజనాయ భూతవదేవాభిధానస్యాస్మిన్
ప్రకరణేఽభిహితత్వాదితి బోధ్యమ్.

444 జ్వాలాకేశమిత్యాది = త్వయి నిత్యశో వసంతం జ్వాలాకేశం 136
త్రిన యనం మాం లోకే కేచన జనాః విష్ణుశివాత్మకం బ్రహ్మార్చయంతి.
విష్ణుశివాత్మక బ్రహ్మత్వేనార్చయిష్యంతి - విష్ణుశశివాంశసమ్మిశ్ర

పరబ్రహ్మబుద్ధార్పయివ్యంతీతి యావత్ - అత్ర విష్ణ్వాత్మకత్వం విష్ణుసంబంధి సుదర్శనాంశసమ్మిత్ర చతుర్ముఖనిర్మితకాలాఖ్య చక్ర శరీరవర్తితయా పరంపరయా విష్ణుసంబంధిత్వరూపమ్. న తు సాక్షాత్తత్సంబంధిత్వరూపమ్. మార్వమస్మిన్ ప్రకరణే సాక్షాత్తత్సంబంధానర్హత్వాభిధానాత్, త్వయి వసంతమిత్యత్రైవ శ్లోకే చక్ర సంబంధిత్వస్య విష్ణ్వాత్మకత్వబీజతాయాః స్పష్టతరం ప్రదర్శితత్వా చేత్యేవధేయం= అత్ర బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమితి చ నైకం పదమ్ అత్ర చతుర్ముఖసంబంధప్రసక్తేరభావాత్ - ఉత్తరశ్లోకే - పీఠే శైవే చ వైష్ణవ ఇతి శివసంబంధమాత్రజ్ఞాపనాచ్చ.

ద్వితీయసంపుటే

6. వాయోరావేశనాచ్చేత్యాది= 2 అజ్యతే అధిగమ్యతే- ఆవిశ్యత 11 ఇత్యంజన ఇతి వ్యుత్పత్త్యా వ్యాప్తికర్మవాచీ హ్యంజనశబ్దో వాయువ్యాప్తి మూల ఇత్యభిప్రాయః అఙ్జా వ్యక్తిశక్లకాంతిగతిష్వితి గత్యర్థ కత్వాద్ధాతోర్గతిర్వాప్తి రూపా భవితమర్హతి - చకారేణ ప్రాగుక్తాంజానాదేవీప్రసవనిమిత్త కత్వమంజనసంజ్ఞా సముచ్చీయతే.

9. గుణసామాన్యభావేనేతి గుణానాం సామాన్యభావే 22
భయోస్తుల్యత్వే 22.

294 ఆరాయ కాణే వికటే= ఆరాయ కాణే వికటే గిరిం గచ్చ 21
సదాన్వే శిరింబిరస్య సత్త్వభిః తేభిష్ట చాతయామసీత్యేషా ఋక్ -
ఋగ్వేదే అష్టమాష్టకే అష్టమాధ్యాయే త్రయోదశే వర్గే ప్రథమా.

337 స్వపుత్రస్యేత్యాది= స్వపుత్రస్య జగదీశితుః బ్రహ్మణః పౌత్రం 56
కుబేరం పులస్త్యస్య పుత్రత్వాత్పౌత్రమ్.

394 తొండమానేనేతి= తొణ్ణం తన్నామకదేశం మానయతి స్వీయత్వేన 241
భావయతి ఇతి తొండమానః. తొండమానితి శబ్దోఽవ్యుక్తార్థ ఏవ క్విబంతో
ద్రష్టవ్యః.

-----o-----

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే వసిష్ఠనారద సంవాదే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే

శ్రీ వేంకటేశ సహస్రనామస్తోత్రమ్

వసిష్ఠ ఉవాచ:

భగవన్ కేన విధినా నామభిర్వేంకటేశ్వరమ్,
పూజయామాస తం దేవం బ్రహ్మ తు కమలైః శుభైః. 1

పుచ్చామి తాని నామాని గుణయోగపరాణి కిమ్,
ముఖ్యవృత్తీని కిం బ్రూహి లక్షకాణ్యథవా హరేః. 2

నారద ఉవాచ:

నామాన్యనంతాని హరేః గుణయోగాని కానిచిత్,
ముఖ్యవృత్తీని చాన్యాని లక్షకాణ్యపరాణి చ ॥ 3

పరమార్థైః సర్వశబ్దైరేకో జ్ఞేయః పరః పుమాన్,
ఆదిమధ్యాంతరహితస్త్వవ్యక్తోఽనంతరూపభృత్ ॥ 4

చంద్రార్థవహ్నివాయ్వాద్యా గ్రహర్క్షాణి నభో దిశః,
అన్వయవ్యతిరేకాభ్యాం సంతి నో సంతి యన్మతేః॥ 5

తస్య దేవస్య నామ్నాం హి పారం గంతుం హి కః క్షమః,
తథాఽపి చాభిధానాని వేంకటేశస్య కానిచిత్ ॥ 6

బ్రహ్మగీతాని పుణ్యాని తాని వక్ష్యామి సువ్రత!
యదుచ్చారణమాత్రేణ విముక్తాఘః పరం వ్రజేత్ ॥ 7

శ్రీ వేంకటేశసహస్రనామస్తోత్రమ్

565

వేంకటేశస్య నామ్నాం హి సహస్రస్య ఋషిర్విధిః
ఛందోఽనుష్టుప్ తథా దేవః శ్రీవత్సాంకో రమాపతిః ॥ 8

బీజభూతస్తథోంకారో హ్రీం క్లీం శక్తిశ్చ కీలకమ్,
ఓం నమో వేంకటేశాయేత్యాదిర్మంత్రోఽత్ర కథ్యతే ॥ 9

బ్రహ్మాండగర్భః కవచమస్త్రం చక్రగదాధరః,
వినియోగోఽభీష్టసిద్ధౌ హృదయం సామగాయనః॥ 10

ధ్యానమ్

భాస్వచ్ఛంద్రమసౌ యదీయనయనే భార్యా యదీయా రమా
యస్మాద్విశ్వసృడవ్యభూద్యమికులం యద్ధ్యానయుక్తం సదా,
నాథో యో జగతాం నగేంద్రదుహితుర్నాథోఽపి యద్భక్తిమాన్
తాతో యో మదనస్య యో దురితహో తం వేంకటేశం భజే ॥

ఊర్ధ్వో హస్తౌ యదీయౌ సురరిపుదలనే బిభ్రతౌ శంఖచక్రే
సేవ్యావంశ్రీః స్వకీయావభిదధదధరో దక్షిణో యస్య పాణిః,
తావన్మాత్రం భవాద్ధిం గమయతి భజతామూరుగో వామపాణిః
శ్రీవత్సాంకశ్చ లక్ష్మీర్యదురసి లసతస్తం భజే వేంకటేశమ్॥

ఇతి ధ్యాయన్ వేంకటేశం శ్రీవత్సాంకం రమాపతిమ్,
వేంకటేశో విరూపాక్ష ఇత్యారభ్య జపేత్కమాత్ ॥

వేంకటేశో విరూపాక్షో విశ్వేశో విశ్వభావనః
విశ్వసృద్విశ్వసంహర్తా విశ్వప్రాణో విరాడ్వపుః॥ 1

శేషాద్రినిలయోఽశేషభక్తదుఃఖప్రణాశనః,
శేషస్తుత్యశ్శేషశాయీ విశేషజ్ఞో విభుః స్వభూః॥ 2

విష్ణుర్జిష్ణుశ్చ వర్ధిష్ణురుత్సహిష్ణుస్సహిష్ణుకః బ్రాజిష్ణుశ్చ గ్రసిష్ణుశ్చ వర్తిష్ణుశ్చ భరిష్ణుకః ॥	3
కాలయంతా కాలగోష్ఠా కాలః కాలాంతకోఽఖిలః కాలగమ్యః కాలకంఠవంద్యః కాలకలేశ్వరః॥	4
శంభుః స్వయంభూరంభోజనాభిః స్తంభితవారిధిః, అంభోధినందినీజానిః శోణాంభోజపదప్రభః॥	5
కంబుగ్రీవః శంబరారిరూపః శంబరజేక్షణః బింబాధరో బింబరూపీ ప్రతిబింబక్రియాతిగః ॥	6
గుణవాన్ గుణగమ్యశ్చ గుణాతీతో గుణప్రియః, దుర్గుణధ్వంసకృత్సర్వసుగుణో గుణభాసకః ॥	7
పరేశః పరమాత్మా చ పరంజ్యోతిః పరా గతిః, పరం పదం వియద్వాసాః పారంపర్యశుభప్రదః॥	8
బ్రహ్మాండగర్భో బ్రహ్మాణ్యో బ్రహ్మస్మద్ బ్రహ్మబోధితః, బ్రహ్మస్తుత్యో బ్రహ్మవాదీ బ్రహ్మచర్యపరాయణః॥	9
సత్యవ్రతార్థసంతుష్టః సత్యరూపీ ఝషాంగవాన్, సోమకప్రాణహారీ చానీతామ్నాయోఽబ్ధిసంచరః॥	10
దేవాసురవరస్తుత్యః పతన్మందరధారకః, ధన్వంతరిః కచ్చపాంగః పయోనిధివిమంథకః ॥	11
అమరామృతసంధాతా ధృతసంమోహినీవపుః హరమోహకమాయావీ రక్షస్సందోహభంజనః.	12

హిరణ్యాక్షవిదారి చ యజ్ఞో యజ్ఞవిభావనః, యజ్ఞీయోర్వీసముద్ధర్తా లీలాక్రోడః ప్రతాపవాన్.	13
దండకాసురవిధ్వంసీ వక్రదంష్ట్రః క్షమాధరః, గంధర్వశాపహరణః పుణ్యగంధో విచక్షణః॥	14
కరాలవక్త్రః సోమార్కనేత్రః షడ్గుణవైభవః శ్వేతఘోణీ ఘూర్ణితభూర్ఘర్ఘ్నరధ్వనివిభ్రమః॥	15
ద్రాఘీయాన్ నీలకేశీ చ జాగ్రదంబుజలోచనః, ఘృణావాన్ ఘృణిసమ్మోహూ మహాకాలాగ్నిదీధితిః॥	16
జ్వాలాకరాలవదనో మహోల్కాకులవీక్షణః, సటానిర్భిన్నమేఘౌఘో దంష్ట్రారుగ్ఘ్నాస్తదిక్షటః॥	17
ఉచ్చాసాకృష్టభూతేశో నిశ్వాసత్యక్తవిశ్వసృట్, అంతర్భ్రమజ్జగద్గర్భోఽనంతో బ్రహ్మకపాలహృత్॥	18
ఉగ్రో వీరో మహావిష్ణు ర్జ్వలనః సర్వతోముఖః, నృసింహో భీషణో భద్రో మృత్యుమృత్యుః సనాతనః ॥	19
సభాస్తంభోద్భవో భీమః శిరోమాలీ మహేశ్వరః, ద్వాదశాదిత్యచూడాలః కల్పధూమసటాచ్ఛవిః॥	20
హిరణ్యకోరఃస్థలభిన్నఖః సింహముఖోఽనఘః, ప్రహ్లాదవరదో ధీమాన్ భక్తసంఘప్రతిష్ఠితః॥	21
బ్రహ్మరుద్రాదిసంసేవ్యః సిద్ధసాధ్యప్రపూజితః, లక్ష్మీనృసింహో దేవేశో జ్వాలాజిహ్వంత్రమాలికః ॥	22

- ఖడ్గీ ఖటీ మహేష్వాసీ కపాలీ ముసలీ హలీ,
పాశీ శూలీ మహాబాహుర్జ్వరఘ్నో రోగలుంతకః॥ 23
- మౌంజీయుక్ ఛాత్రకో దండీ కృష్ణాజినధరో వటుః,
అధీతవేదో వేదాంతోద్ధారకో బ్రహ్మనైష్ఠికః॥ 24
- అహీనశయనప్రీతః ఆదితేయోఽనఘో హరిః,
సంవిత్ప్రియః సామవేద్యో బలివేశ్మప్రతిష్ఠితః॥ 25
- బలిక్షాలితపాదాబ్జో వింధ్యావలివిమానితః
త్రిపాదభూమిస్వీకర్తా విశ్వరూపప్రదర్శకః ॥ 26
- ధృతత్రివిక్రమః స్వాంఘ్రినఖభిన్నాండ(ఖ)కర్పరః,
పజ్జాతవాహినీధారాపవిత్రితజగత్త్రయః॥ 27
- విధిసమ్మానితః పుణ్యో దైత్యయోద్ధా జయోర్జితః,
సురరాజ్యప్రదః శుక్రమదహృత్సుగతీశ్వరః॥ 28
- జామదగ్న్యః కుఠారీ చ కార్తవీర్యవిదారణః
రేణుకాయాః శిరోహారీ దుష్టక్షత్రియమర్దనః॥ 29
- వర్చస్వీ దానశీలశ్చ ధనుష్మాన్ బ్రహ్మవిత్తమః,
అత్యుదగ్రః సమగ్రశ్చ నృగ్రోధో దుష్టనిగ్రహః॥ 30
- రఘువంశసముద్భూతో రాఘవో భరతాగ్రజః,
కౌసల్యాతనయో రామో విశ్వామిత్రప్రియంకరః॥ 31
- తాటకారిః సుబాహుఘ్నో బలాతిబలమంత్రవాన్,
అహల్యాశాపవిచ్ఛేదీ ప్రవిష్టజనకాలయః॥ 32

- స్వయంవరసభాసంస్థ ఈశచాపప్రభంజనః,
జానకీపరిణేతా చ జనకాధీశసంస్తుతః ॥ 33
- జమదగ్నితనూజాతయోద్ధాఽయోధ్యాధిపాగ్రణీః,
పితృవాక్యప్రతీపాలస్త్యక్షరాజ్యః సలక్ష్మణః॥ 34
- ససీతశ్చిత్రకూటస్థో భరతాఽఽహితరాజ్యకః,
కాకదర్పప్రహర్తా చ దండకారణ్యవాసకః॥ 35
- పంచవట్యాం విహారీ చ స్వధర్మపరిపోషకః,
విరాధహోఽగస్త్యముఖ్యమునిసమ్మానితః పుమాన్॥ 36
- ఇంద్రచాపధరః ఖడ్గధరశ్చాక్షయసాయకః,
ఖరాంతకో దూషణారిష్టిశిరస్కరిపుర్రుషః॥ 37
- తతః శూర్పణఖానాసాచ్ఛేత్తా వల్కలధారకః,
జటావాన్ పర్ణశాలాస్థో మారీచబలమర్దకః॥ 38
- పక్షిరాట్పృతసంవాదో రవితేజా మహాబలః,
శబర్యానీతఫలభుక్ హనూమత్పరితోషితః॥ 39
- సుగ్రీవాభయదో దైత్యకాయక్షేపణభాసురః,
సప్తతాలసముచ్ఛేత్తా వాలిహృత్పిసంవృతః॥ 40
- వాయుసూనుకృతాసేవస్త్యక్షపంపః కుశాసనః,
ఉదన్వత్తీరగః శూరో విభీషణవరప్రదః ॥ 41
- సేతుకృద్దైత్యహో ప్రాప్తలంకోఽలంకారవాన్ స్వయమ్,
అతికాయశిరశ్శేత్తా కుంభకర్ణవిభేదనః ॥ 42

దశకంఠశిరోధ్వంసీ జాంబవత్ప్రముఖావృతః,
జానకీశః సురాధ్యక్షః సాకేతేశః పురాతనః ॥

43

పుణ్యశ్లోకో వేదవేద్యః స్వామితీర్థనివాసకః,
లక్ష్మీసరఃకేలిలోలో లక్ష్మీశో లోకరక్షకః ॥

44

దేవకీగర్భసంభూతో యశోదేక్షణలాలితః
వసుదేవకృతస్తోత్రో నందగోపమనోహరః॥

45

చతుర్భుజః కోమలాంగో గదావాన్నీలకుంతలః
పూతనాప్రాణసంహర్తా తృణావర్తవినాశనః॥

46

గర్గారోపితనామాంకో వాసుదేవో హృథోక్షజః,
గోపికాస్తన్యపాయీ చ బలభద్రానుజోఽచ్యుతః॥

47

వైయాఘ్రనఖభూషశ్చ వత్సజిద్వత్సవర్ధనః,
క్షీరసారాశనరతో దధిభాండప్రమర్దనః ॥

48

నవనీతాపహర్తా చ నీలనీరదభాసురః,
ఆభీరదృష్టదౌర్జన్యో నీలపద్మనిభాననః ॥

49

మాతృదర్శితవిశ్వాఽఽస్య ఉలూఖలనిబంధనః,
నలకూబరశాపాంతో గోధూలిచ్ఛురితాంగకః॥

50

గోసంఘరక్షకః శ్రీశో బృందారణ్యనివాసకః,
వత్సాంతకో బకద్వేషీ దైత్యాంబుదమహానిలః॥

51

మహాజగరచండాగ్నిః శకటప్రాణకంటకః,
ఇంద్రసేవ్యః పుణ్యగాత్రః ఖరజిచ్ఛండదీధితిః॥

52

తాలపక్షఫలాశీ చ కాలీయఫణిదర్పహః,
నాగపత్నీస్తుతిప్రీతః ప్రలంబాసురఖండనః॥

53

దావాగ్నిబలసంహారీ ఫలహారీ గదాగ్రజః,
గోపాంగనాచేలచోరః పాథోలీలావిశారదః॥

54

వంశగానప్రవీణశ్చ గోపీహస్తాంబుజార్చితః,
మునిపత్న్యావృతాహారో మునిశ్రేష్ఠో మునిప్రియః॥

55

గోవర్ధనాద్రిసంధర్తా సంక్రందనతమోఽపహః,
సదుద్యానవిలాసీ చ రాసక్రీడాపరాయణః॥

56

వరుణాభ్యర్చితో గోపీప్రార్థితః పురుషోత్తమః,
అక్రూరస్తుతిసంప్రీతః కుబ్జాయౌవనదాయకః ॥

57

ముష్టికోరఃప్రహరీ చ చాణూరోదరదారణః,
మల్లయుద్ధాగ్రగణ్యశ్చ పితృబంధనమోచకః॥

58

మత్తమాతంగపంచాస్యః కంసగ్రీవానికృంతనః
ఉగ్రసేనప్రతిష్ఠాతా రత్నసింహాసనస్థితః॥

59

కాలనేమిఖలద్వేషీ ముచుకుందవరప్రదః,
సాల్వసేవితదుర్ధర్షరాజస్మయనివారణః॥

60

రుక్మిగర్వాపహరీ చ రుక్మిణీనయనోత్సవః,
ప్రద్యుమ్నజనకః కామీ ప్రద్యుమ్నో ద్వారకాధిపః॥

61

మణ్యాహర్తా మహామాయో జాంబవత్కృతసంగరః,
జాంబూనదాంబరధరో గమ్యో జాంబవతీవిభుః॥

62

కాలిందీప్రథితారామకేలిర్గుంజావతంసకః,
మందారసుమనోభాస్వాన్ శచీశాభీష్టదాయకః॥

63

సత్రాజిన్మానసోల్లాసీ సత్యాజానిః శుభావహః,
శతధన్వహరః సిద్ధః పాండవప్రియకోత్సవః॥

64

భద్రప్రియః సుభద్రాయా భ్రాతా నాగ్నజితీవిభుః
కిరీటకుండలధరః కల్పపల్లవలాలితః॥

65

భైష్మీప్రణయభాషావాన్ మిత్రవిందాధిపోఽభయః,
స్వమూర్తికేలిసంప్రీతో లక్ష్మణోదారమానసః॥

66

ప్రాగ్జ్యోతిషాధిపద్ధంసీ తత్తైన్యాంతకరోఽమృతః,
భూమిస్తుతో భూరిభోగో భూషణాంబరసంయుతః ॥

67

బహురామాకృతాహ్లాదో గంధమాల్యానులేపనః,
నారదాదృష్టచరితో దేవేశో విశ్వరాడ్గురుః॥

68

బాణబాహువిదారశ్చ తాపజ్వరవినాశకః,
ఉషోద్ధర్షయితాఽవ్యక్తః శివవాక్తుప్తమానసః ॥

69

మహేశజ్వరసంస్తుత్యః శీతజ్వరభయాంతకః,
నృగరాజోద్ధారకశ్చ పౌండ్రకాదివధోద్యతః॥

70

వివిధారిచ్ఛలోద్విగ్నబ్రాహ్మణేషు దయాపరః,
జరాసంధబలద్వేషీ కేశిదైత్యభయంకరః॥

71

చక్రీ చైద్యాంతకః సభ్యో రాజబంధవిమోచకః,
రాజసూయహవిర్భిక్తా స్నిగ్ధాంగః శుభలక్షణః॥

72

ధానాభక్షణసంప్రీతః కుచేలాభీష్టదాయకః,
సత్త్వాదిగుణగంభీరో ద్రౌపదీమానరక్షకః॥

73

భీష్మధ్యేయో భక్తవశ్యో భీమపూజ్యో దయానిధిః,
దంతవక్తశిరశ్చేత్తా కృష్ణః కృష్ణాసఖః స్వరాట్ ॥

74

వైజయంతీప్రమోదీ చ బర్హిబర్హవిభూషణః,
పార్థకౌరవసంధానకారీ దుశ్శాసనాంతకః॥

75

బుద్ధో విశుద్ధః సర్వజ్ఞః క్రతుహింసావినిందకః,
త్రిపురస్త్రీమానభంగః సర్వశాస్త్రవిశారదః॥

76

నిర్వికారో నిర్మమశ్చ నిరాభాసో నిరామయః,
జగన్మోహకధర్మీ చ దిగ్వస్త్రో దిక్పతీశ్వరః॥

77

కల్మీ మ్లేచ్ఛప్రహర్తా చ దుష్టనిగ్రహకారకః,
ధర్మప్రతిష్ఠాకారీ చ చాతుర్వర్ణ్యవిభాగకృత్ ॥

78

యుగాంతకో యుగాక్రాంతో యుగకృద్యుగభాసకః,
కామారిః కామకారీ చ నిష్కామః కామితార్థదః॥

79

భర్గో వరేణ్యః సవితుః శార్ఙ్గీ వైకుంఠమందిరః
హయగ్రీవః కైటభారిః గ్రాహఘ్నో గజరక్షరః॥

80

సర్వసంశయవిచ్ఛేత్తా సర్వభక్తసముత్సుకః
కపర్ద్ధీ కామహరీ చ కలా కాష్ఠా స్మృతిర్థుతిః॥

81

అనాదిరప్రమేయౌజాః ప్రధానః సన్నిరూపకః,
నిర్లేపో నిఃస్పృహోఽసంగో నిర్భయో నీతిపారగః॥

82

- నిష్ప్రేక్ష్యో నిష్క్రియః శాంతో నిష్ప్రపంచో నిధిర్నయః,
కర్మకర్మ వికర్మ చ కర్మేషుః కర్మభావనః॥ 83
- కర్మాంగః కర్మవిన్యాసో మహాకర్మ మహావ్రతీ,
కర్మభుక్కర్మఫలదః కర్మేశః కర్మనిగ్రహః॥ 84
- నరో నారాయణో దాంతః కపిలః కామదః శుచిః,
తప్తా జప్తాఽక్షమాలావాన్ గంతా నేతా లయో గతిః॥ 85
- శిష్టో ద్రష్టా రిపుద్వేష్టా రోష్టా వేష్టా మహానటః,
రోద్ధా బోద్ధా మహాయోద్ధా శ్రద్ధావాన్ సత్యధీః శుభః॥ 86
- మంత్రీ మంత్రో మంత్రగమ్యో మంత్రకృత్పరమంత్రహృత్,
మంత్రభృన్మంత్రఫలదో మంత్రేశో మంత్రవిగ్రహః॥ 87
- మంత్రాంగో మంత్రవిన్యాసో మహామంత్రో మహాక్రమః,
స్థిరధీః స్థిరవిజ్ఞానః స్థిరప్రజ్ఞః స్థిరాసనః॥ 88
- స్థిరయోగః స్థిరాధారః స్థిరమార్గః స్థిరాగమః
నిశ్చేయసో నిరీహోఽగ్నిర్నిరవద్యో నిరంజనః॥ 89
- నిర్వైరో నిరహంకారో నిర్దంభో నిరసూయకః,
అనంతోఽనంతబాహూరురనంతాంఘ్రిరనంతదృక్ ॥ 90
- అనంతవక్త్రోఽనంతాంగోఽనంతరూపో హ్యనంతకృత్,
ఊర్ధ్వరేతా ఊర్ధ్వలింగో హ్యూర్ధ్వమూర్ధోర్ధ్వశాఖకః॥ 91
- ఊర్ధ్వ ఊర్ధ్వాధ్వరక్షీ చ హ్యూర్ధ్వజ్వాలో నిరాకులః,
బీజం బీజప్రదో నిత్యో నిదానం నిష్కృతిః కృతీ॥ 92

- మహానణీయాన్ గరిమా సుషమా చిత్రమాలికః,
నభస్స్పృజ్నభసో జ్యోతిర్నభస్వాన్నిర్నభా నభః॥ 93
- అభుర్విభుః ప్రభుః శంభుర్మహీయాన్ భూర్భువాకృతిః,
మహానందో మహాశూరో మహోరాశిర్మహోత్సవః॥ 94
- మహాక్రోధో మహాజ్వాలో మహాశాంతో మహాగుణః
సత్యవ్రతః సత్యపరః సత్యసంధః సతాం గతిః ॥ 95
- సత్యేశః సత్యసంకల్పః సత్యచారిత్రలక్షణః,
అంతశ్చరో హ్యంతరాత్మా పరమాత్మా చిదాత్మకః ॥ 96
- రోచనో రోచమానశ్చ సాక్షీ శౌరిర్జనార్దనః
ముకుందో నందనిష్ఠుండః స్వర్ణబిందుః పురందరః॥ 97
- అరిందమః సుమందశ్చ కుందమందారహాసవాన్,
స్యందనారూఢచందాంగో హ్యనందీ నందనందనః ॥ 98
- అనసూయానందనోఽత్రినేత్రానందః సునందవాన్,
శంఖవాన్సంకజకరః కుంకుమాంకో జయాంకుశః ॥ 99
- అంభోజమకరందాఢ్యో నిష్పంకోఽగరుపంకిలః,
ఇంద్రశ్చంద్రరథశ్చంద్రోఽతిచంద్రశ్చంద్రభాసకః॥ 100
- ఉపేంద్ర ఇంద్రరాజశ్చ వాగింద్రశ్చంద్రలోచనః,
ప్రత్యక్ పరాక్ పరంధామ పరమార్థః పరాత్పరః ॥ 101
- అపారవాక్ పారగామీ పారావారః పరావరః,
సహస్వానర్థదాతా చ సహనః సాహసీ జయీ॥ 102

- తేజస్వీ వాయువిశిఖీ తపస్వీ తాపసోత్తమః,
ఐశ్వర్యోద్భూతికృద్భూతిరైశ్వర్యాంగకలాపవాన్ ॥ 103
- అంభోధిశాయీ భగవాన్ సర్వజ్ఞః స్సామపారగః,
మహాయోగీ మహాధీరో మహాభోగీ మహాప్రభుః॥ 104
- మహావీరో మహాతుష్టిర్మహాపుష్టిర్మహాగుణః,
మహాదేవో మహాబాహుర్మహాధర్మో మహేశ్వరః॥ 105
- సమీపగో దూరగామీ స్వర్గమార్గనిరర్గలః,
నగో నగధరో నాగో నాగేశో నాగపాలకః॥ 106
- హిరణ్మయః స్వర్ణరేతా హిరణ్యార్చిర్హిరణ్యదః,
గుణగణ్యః శరణ్యశ్చ పుణ్యకీర్తిః పురాణగః॥ 107
- జన్యభృజ్జన్యసన్నద్ధో దివ్యపంచాయుధో వశీ,
దౌర్జన్యభంగః పర్జన్యః సౌజన్యనిలయో లయః॥ 108
- జలంధరాంతకో భస్మదైత్యనాశీ మహామనాః,
శ్రేష్ఠః శ్రవిష్ఠో ద్రాఘిష్ఠో గరిష్ఠో గరుడధ్వజః॥ 109
- జ్యేష్ఠో ద్రధిష్ఠో వర్షిష్ఠో ద్రాఘీయాన్ ప్రణవః ఫణీ,
సంప్రదాయకరః స్వామీ సురేశో మాధవో మధుః॥ 110
- నిర్నిమేషో విధిర్వేధా బలవాన్ జీవనం బలీ,
స్మర్తా శ్రోతా వికర్తా చ ధ్యాతా నేతా సమోఽసమః॥ 111
- హోతా పోతా మహావక్తా రంతా మంతా ఖలాంతకః,
దాతా గ్రాహయితా మాతా నియంతాఽనంతవైభవః ॥ 112

- గోష్ఠా గోపయితా హంతా ధర్మజాగరితా ధవః,
కర్తా క్షేత్రకరః క్షేత్రప్రదః క్షేత్రజ్ఞ ఆత్మవిత్ ॥ 113
- క్షేత్రీ క్షేత్రహరః క్షేత్రప్రియః క్షేమకరో మరుత్,
భక్తిప్రదో ముక్తిదాయీ శక్తిదో యుక్తిదాయకః ॥ 114
- శక్తియుజ్మోక్తికస్రగ్వీ సూక్తిరామ్నాయసూక్తిగః,
ధనంజయో ధనాధ్యక్షో ధనికో ధనదాధిపః ॥ 115
- మహాధనో మహామానీ దుర్యోధనవిమానితః,
రత్నాకరో రత్నరోచీ రత్నగర్భాశ్రయః శుచిః ॥ 116
- రత్నసానునిధిర్మౌలిరత్నభా రత్నకంకణః,
అంతర్లక్ష్మోఽంతరభ్యాసీ చాంతర్ధ్యేయో జితాసనః॥ 117
- అంతరంగో దయావాంశ్చ హ్యంతర్మాయో మహార్ణవః,
సరసః సిద్ధరసికసిద్ధిః సాధ్యః సదాగతిః॥ 118
- ఆయుఃప్రదో మహాయుష్మానర్చిష్మానోఽధీపతిః,
అష్టశ్రీరష్టభాగోఽష్టకకుబ్జాష్టయశో వ్రతీ ॥ 119
- అష్టాపదః సువర్ణాభో హ్యష్టమూర్తిస్త్రిమూర్తిమాన్,
అస్పష్టః స్పష్టగః స్పష్టః సుస్పష్టఫలదాయకః॥ 120
- దుస్సుష్టషడ్భంసకో ధ్వస్తదుర్నిమిత్తః శివంకరః
సువర్ణవర్ణః సంభావ్యో వర్ణితో వర్ణసమ్ముఖః॥ 121
- సువర్ణముఖరీతీరశివధ్యాతపదాంబుజః,
దాక్షాయణీవచస్తుష్టో దుర్వాసోదృష్టిగోచరః ॥ 122

- అంబరీషప్రతప్రీతో మహాకృత్తివిభంజనః,
మహాభిచారకధ్వంసీ కాలసర్పభయాంతకః॥ 123
- సుదర్శనః కాలమేఘశ్యామః శ్రీమంత్రభావితః,
హేమాంబుజసరస్నాయీ శ్రీమనోభావితాకృతిః॥ 124
- శ్రీప్రదత్తాంబుజస్రగ్వీ శ్రీకేలిః శ్రీనిధిర్భవః,
శ్రీప్రదో వామనో లక్ష్మీనాయకశ్చ చతుర్భుజః॥ 125
- సంతృప్త స్తర్పిత స్తీర్థస్నాతృసౌఖ్యప్రదర్శకః,
అగస్త్యస్తుతిసంహృష్టో దర్శితావ్యక్తభావనః॥ 126
- కపిలార్చిః కపిలవాన్ సుస్నాతాఘవిపాటనః,
వృషాకపిః కపిస్వామిమనోఽంతఃస్థితవిగ్రహః॥ 127
- వహ్నిప్రియోఽర్థసంభావ్యో జనలోకవిధాయకః,
వహ్నిప్రభో వహ్నితేజాః శుభాభీష్టప్రదో యమీ॥ 128
- వారుణక్షేత్రనిలయో వరుణో వారణార్చితః,
వాయుస్థానకృతావాసో వాయుగో వాయుసంభృతః॥ 129
- యమాంతకోఽభిజననో యమలోకనివారణః,
యమినామగ్రగణ్యశ్చ సంయమీ యమభావితః॥ 130
- ఇంద్రోద్యానసమీపస్థః ఇంద్రదృగ్విషయః ప్రభుః,
యక్షరాట్సరసీవాసో హ్యక్షయ్యునిధికోశకృత్॥ 131
- స్వామితీర్థకృతావాసః స్వామిధ్యేయో హ్యథోక్షజః
వరాహోద్యష్టతీర్థాభిసేవితాంఘ్రిసరోరుహః॥ 132

- పాండుతీర్థాభిషిక్తాంగో యుధిష్ఠిరవరప్రదః,
భీమాంతఃకరణారూఢః శ్వేతవాహనసఖ్యవాన్॥ 133
- నకులాభయదో మాద్రీ సహదేవాభివందితః,
కృష్ణాశపథసంధాతా కుంతీస్తుతిరతో దమీ॥ 134
- నారదాదిమునిస్తుత్యో నిత్యకర్మపరాయణః,
దర్శితావ్యక్తరూపశ్చ వీణానాదప్రమోదితః॥ 135
- షట్కోటితీర్థచర్యావాన్ దేవతీర్థకృతాశ్రయః,
బిల్వామలజలస్నాయీ సరస్వత్యంబుసేవితః॥ 136
- తుంబురూదకసంస్పర్శజనచిత్తతమోఽపహః,
మత్స్యవామనకూర్మాదితీర్థరాజః పురాణభృత్ ॥ 137
- చక్రధ్యేయపదాంభోజః శంఖపూజితపాదుకః,
రామతీర్థవిహారీ చ బలభద్రప్రతిష్ఠితః ॥ 138
- జామదగ్న్యసరస్తీర్థజలసేచనతర్పితః,
పాపాపహారికీలాలసుస్నాతాఘవినాశనః ॥ 139
- నభోగంగాభిషిక్తశ్చ నాగతీర్థాభిషేకవాన్,
కుమారధారాతీర్థస్థో వటువేషః సుమేఖలః॥ 140
- వృద్ధస్య సుకుమారత్వప్రదః సౌందర్యవాన్ సుఖీ,
ప్రియంవదో మహాకుక్షిరిక్వాకులనందనః ॥ 141
- నీలగోక్షీరధారాభూర్వరాహాచలనాయకః,
భరద్వాజప్రతిష్ఠావాన్ బృహస్పతివిభావితః ॥ 142

- అంజనాకృతపూజావాన్ అంజనేయకర్చితః,
అంజనాద్రినివాసశ్చ ముంజకేశః పురందరః ॥ 143
- కిన్నరద్వయసంబంధిబంధమోక్షప్రదాయకః,
వైఖానసమఖారంభో వృషజ్ఞేయో వృషాచలః ॥ 144
- వృషకాయప్రభేత్తా చ క్రీడనాచారసంభ్రమః,
సౌవర్చలేయవిన్యస్తరాజ్యో నారాయణప్రియః ॥ 145
- దుర్మేధోభంజకః ప్రాజ్ఞో బ్రహ్మోత్సవమహోత్సుకః,
భద్రాసురశిరశ్చేత్తా భద్రక్షేత్రీబీ సుభద్రవాన్ ॥ 146
- మృగయాఽక్షీణసన్నాహః శంఖరాజన్యతుష్టిదః
స్థాణుస్థో వైసతేయాంగభావితో హ్యశరీరవాన్ ॥ 147
- భోగీంద్రభోగసంస్థానో బ్రహ్మాదిగణసేవితః,
సహస్రార్చచటాభాస్వద్విమానాంతఃస్థితో గుణీ ॥ 148
- విష్వక్సేనకృతస్తోత్రః సనందనపరీవృతః,
జాహ్నువ్యాదినదీసేవ్యః సురేశాద్యభివందితః ॥ 149
- సురాంగనానృత్యపరో గంధర్వోద్గాయనప్రియః,
రాకేందుసంకాశనఖః కోమలాంఘ్రిసరోరుహః ॥ 150
- కచ్చపప్రపదః కుందగుల్ఫకః స్వచ్ఛకూర్పరః,
మేదురస్వర్ణవస్త్రాఢ్యకటిదేశస్థమేఖలః ॥ 151
- ప్రోల్లసచ్చురికాభాస్వత్కటిదేశః శుభంకరః,
అనంతపద్మజస్థాననాభిర్వాక్తికమాలికః ॥ 152

- మందారచాంపేయమాలీ రత్నాభరణసంభృతః
లంబయజ్ఞోపవీతీ చ చంద్రశ్రీఖండలేపవాన్ ॥ 153
- వరదో భయదశ్చక్రీ శంఖీ కౌస్తుభదీప్తిమాన్,
శ్రీవత్సాంకితవక్షస్కో లక్ష్మీసంశ్రితహృత్తటః ॥ 154
- నీలోత్పలనిభాకారః శోణాంభోజసమాననః,
కోటిమన్మథలావణ్యశ్చంద్రికాస్మితపూరితః ॥ 155
- సుధాస్వచ్ఛోర్ధ్వపుండ్రశ్చ కస్తూరీతిలకాంచితః
పుండరీకేక్షణః స్వచ్ఛో మౌలిశోభావిరాజితః ॥ 156
- పద్మస్థః పద్మనాభశ్చ సోమమండలగో బుధః,
వహ్నిమండలగః సూర్యః సూర్యమండలసంస్థితః ॥ 157
- శ్రీపతిర్భూమిజానిశ్చ విమలాద్యభిసంవృతః
జగత్కుటుంబజనితా రక్షకః కామితప్రదః ॥ 158
- అవస్థాత్రయయంతా చ విశ్వతేజస్వరూపవాన్,
జ్ఞప్తిర్జ్ఞేయో జ్ఞానగమ్యో జ్ఞానాతీతః సురాతిగః ॥ 159
- బ్రహ్మాండాంతర్బహిర్వాప్తో వేంకటాద్రిగదాధరః
శ్రీవేంకటాద్రిగదాధర ఓం నమ ఇతి.
- ఏవం శ్రీవేంకటేశస్య కీర్తితం పరమాద్భుతమ్,
నామ్నాం సహస్రం సంత్రావ్యం పవిత్రం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1
- శ్రవణాత్సర్వదోషఘ్నం రోగఘ్నం మృత్యునాశనమ్
దారిద్ర్యభేదనం ధర్మం సర్వైశ్చర్యఫలప్రదమ్ ॥ 2

- కాలాహివిషవిచ్ఛేది జ్వరాపస్మారభంజనమ్,
విద్యాభిలాషీ విద్యావాన్ ధనార్థీ ధనవాన్ భవేత్ || 3
- అనంతకల్పజీవీ స్వాదాయుష్కామో మహాయశాః,
పుత్రార్థీ సుగుణాన్ పుత్రాన్ లభేత్ ౨౨ యుష్మతస్తతః || 4
- సంగ్రామే శత్రువిజయీ సభాయాం ప్రతివాదిజిత్,
దివ్యైర్నామభిరేభిస్తు తులసీపూజనాత్మకృత్ || 5
- వైకుంఠవాసీ భగవత్పద్యశో విష్ణుసన్నిధౌ,
కల్వారపూజనాన్మాసాత్ ద్వితీయ ఇవ యక్షరాట్ || 6
- నీలోత్పలార్చనాత్సర్వరాజపూజ్యః సదా భవేత్,
హృత్సంస్థితైర్నామభిస్తు భూయాద్భుగ్విషయో హరిః || 7
- వాంఛితార్థం తదా దత్వా వైకుంఠం చ ప్రయచ్ఛతి,
త్రిసంధ్యం యో జపేన్నిత్యం సంపూజ్య విధినా విభుమ్ || 8
- త్రివారం పంచవారం వా ప్రత్యహం క్రమకో యమీ,
మాసాదలక్ష్మీనాశః స్యాత్ ద్విమాసాత్స్వాన్నరేంద్రతా || 9
- త్రిమాసాన్మహదైశ్వర్యం తతః సంభాషణం భవేత్,
మాసం పఠన్మౌనకర్మపూర్తిం చ సమవాప్నుయాత్ || 10
- మార్గభ్రష్టశ్చ సన్మార్గం గతస్వః స్వం స్వకీయకమ్,
చాంచల్యచిత్తోఽచాంచల్యం మనస్స్విస్థ్యం చ గచ్ఛతి || 11

- ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం జ్ఞానం మోక్షం చ విందతి,
సర్వాన్మామానవాప్నోతి శాశ్వతం చ పదం తథా || 12
- సత్యం సత్యం పునస్సత్యం సత్యం సత్యం న సంశయః
ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే వసిష్ఠనారదసంవాదే శ్రీవేంకటాచలమహాత్మ్యే
శ్రీవేంకటేశసహస్రనామస్తోత్రం సమాప్తమ్.
- శ్రియః కాంతాయ కల్యాణనిధయే నిధయేర్థినామ్,
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ||
- శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్,
శ్రితచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ||

-----○-----

ఓం శ్రీవేంకటేశ తాపిన్యపనిషత్పారభ్యతే ॥

తత్ర పూర్వతాపినీ

మం॥ ఓం భద్రం కర్ణభిః శృణుయామ దేవాః

భద్రం పశ్యే మాక్షభిర్యజత్రాః

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంస స్తనూభిః

వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః.

మం॥ స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః

స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః

స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః

స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

॥ హరిః ఓం ॥

1. ప్రథమః ప్రపాఠకః

జనకో హ వై నామ రాజా వైదేహో రాజ్యే అమాత్యాదీన్ భ్రాతృంశ్చ నిధాపయిత్వేద మశాశ్వతం మన్యమానః శరీరం వైరాగ్య ముపేతోఽరణ్యం నిర్ణగామ. స తత్ర పరమం తప ఆస్థాయాదిత్య ముదీక్షమాణ ఊర్ధ్వబాహు స్తిష్ఠత్యంతే సహస్రస్య మునిరంతిక మాజగామాగ్ని రివాఽధూమక స్తేజసా నిర్దహన్నివ. సదా తేషాం సమ్మత ఆత్మవి చ్ఛాకాయన్యోఽబ్రవీ దుత్తిష్టోత్తిష్ట వరం వృణీష్యేతి రాజానమ్. స తస్మై నమస్కృత్యోవాచ భగవన్నహ మాత్మవిత్త్వం తత్త్వవిచ్ఛిణ్మమో వయం త్వత్తః స్వాత్మవేదనసాధనం ప్రత్యక్షం ప్రత్యక్ష సిద్ధిద మిత్యుదాహౌతద్వత్తం పురస్తాదశక్యం కథం పృచ్ఛస్యేతత్ప్రశ్నం

వైదేహాన్యాన్ కామాన్ వృణీష్యేతి ॥ శాకాయన్యస్య తదను శిరసాఽన్య చరణావభిమృశ్య మానో రాజేమాం గాథాం జగాద ॥

ఇత్యాధర్వణే మంత్రరహస్యే శ్రీవేంకటేశ

పూర్వతాపిన్యపనిషది ప్రథమః ప్రపాఠకః ॥

2. ద్వితీయః ప్రపాఠకః

భగవన్ప్రస్థి చర్మ స్నాయు రోమ నాడీమాంస మేదో మజ్జా శుక్ర శోణిత క్లేష్మాఽన్య క్షూరితే విణ్మాత్ర వాత పిత్త సంఘాతే దుర్గంధే నిస్సారేఽస్మిన్ శరీరే కిం కామోపభోగోఽగైః? ॥ 1 ॥

కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్య విషదష్ట వియోగానిష్ట సంప్రయోగ క్షుత్పిపాసా జరా మృత్యు రోగ శోకాద్వై రభిభూతేఽస్మిన్ శరీరే కిం కామోపభోగైః ॥ 2 ॥

సర్వం చేదం క్షయిష్టు పశ్యామో యథేమే దంశమశకాదయస్తృణవనస్థా ఉభయే ప్రధ్వంసినః ॥ 3 ॥

అథ కిమేతైర్వా పరే మహాధనుర్ధరా శ్చక్రవర్తినః కేచిత్ప్రద్యుమ్న ద్యుతిద్యుమ్నోద్రద్యుమ్నాః కువల యౌవనాశ్వ వ్యాఘ్రా శ్వాశ్వపతి శశిబిందు హరిశ్చంద్రాంబరీషాః అథోఽనున్మతాః స్వర్యాతి యయాత్యనరణ్యోగ్రసే నాదయో మరుద్భరత ప్రభృతయో రాజానో మిషన్తో బంధువర్గం మహతీం శ్రియం త్యక్త్వా అస్మాల్లోకాదముం ప్రయాతా ఇతి ॥ 4 ॥

అథ కిమేతై ర్వా పరైః అన్యై ర్గంధర్వాఽపృరో యక్ష రాక్షస భూతగణ పిశాచోరగ గ్రహాదీనాం నిరోధనం పశ్యామః ॥ 5 ॥

అథ కిమేతైర్వా శోషణం మహార్ణవానాం శిఖరిణాం ప్రపతనం ద్రువస్య చలితం, పాతః కల్పక పాదపానాం, నిమజ్జనం పృథివ్యాః, స్థానాదపసరణం, సురాణా మిత్యేతద్విధేఽస్మిన్ సంసారే కిం కామోపభోగైః? || 6 ||

అర్థేష్వేవాసక్తస్య సకృదుపావర్తనం దృశ్యత ఇత్యుద్ధర్తు మర్హసి. అంధోదపానస్థ భేక ఇవాహ మస్మిన్ సంసారే భగవంస్త్వం నో గతి స్త్వం నో గతి స్త్వం నో గతిః || 7 ||

అథ జన్మ జరా మరణ దుఃఖ ప్రధానే స్మిన్సంసారే భగవ ద్భక్తియోగం వినా నాన్య త్పరాయణ మిత్యతో వేంకటేశస్య సర్వసులభస్య సర్వ ప్రత్యక్షానితరలభ్యస్యాస్య సంకల్పవశా జ్ఞాతప్రపంచే యత్సారభూతం తదేవ తే ప్రదర్శయిష్యే వైదేహ శృణుప్యైతద్భాగవతేనైవ చేత్యస్యేతి || 8 ||

ఇత్యాధర్వణే మంత్రరహస్యే శ్రీవేంకటేశ
పూర్వతాపిన్యపనిషది ద్వితీయః ప్రపాఠకః || 2 ||

3. తృతీయః ప్రపాఠకః

అథ భగవా జ్ఞాకాయన్యస్య బ్రవీ ద్రాజన్! జనక! వైదేహ! మైథిల వంశధ్వజశీర్ష! అత్మజ్ఞః కృతకృత్యస్తం రాజర్షే! బ్రహ్మవిచ్ఛేష్ఠ ఇతి విశ్రుతో భవసీత్యయం వా ఖలు పంథానో భగవాన్ పురా సముపదిదేశ. అథ వై తే 2 హం తద్వక్ష్యామ్యేతత్సర్వం విదితం భవతి || 1 ||

అథ య ఏషో త్యవష్టంభేనే త్యూర్హు ముత్క్రాంతో వ్యధమానో వ్యధనప్రీత స్తస్య తమః ప్రణుదత్యేష ఆత్మేత్యాహ భగవాన్ || 2 ||

అథ య ఏష సంప్రేత్యాస్మా చ్చరీరా త్నముత్థాయ పరం జ్యోతి రుపసంపద్య స్వేన రూపేణాభినిష్పద్యత ఏష ఆత్మేతి హోవాచైతదమృత మభయమేతత్పరాయణమేతద్భూమేతి || 3 ||

అథ ఖల్వియం బ్రహ్మవిద్యా సర్వా సర్వోపనిషద్విద్యా రాజన్నస్మాకం భగవతా మైత్రేయేణ వ్యాఖ్యాతా2 హం తే కథయిష్యామి. తద్యథా2 పహత పాప్నాన స్తిగ్మతేజస ఊర్ధ్వరేతసో వాలఖిల్యా వైఖానసాశ్చేతి శ్రూయంతే. అథ తే ప్రజాపతి మబ్రువ ఇచ్ఛకట మివాచేతన మిదం శరీరం, తస్మైష ఖల్వీదృశో మహిమా2 తీంద్రియేణ యేన తద్విధమేత చ్చేతనవత్ప్రతిష్ఠాపితమ్. ప్రచోదయితా వైషో2స్య కో భగవ న్నిద మస్మాక మాదౌ బ్రూహీతి. స తానువాచ || 4 ||

ఏతత్థలు వా వ సర్వవరిష్ఠః శ్రూయతే ఉత్తమపురుషః స ఏష శుద్ధః పూతః శాంతో2 ప్రాణో2 నిశమాత్మానోజ్ఞేయః శాశ్వతశ్చ స్థిర ఈశః స్వతంత్రః స్వమహిన్ని తిష్ఠతి. అనేనేదం శరీరం చేతనవ త్ప్రతిష్ఠాపితం ప్రచోదయితా వైషో2స్యేతి తదధీనో2 యమాత్మా పరాధీన చేతనో2 నాది కర్మబద్ధః పురుషసంజ్ఞో బుద్ధిపూర్వ మిహైవావర్తతే2 శేన సుప్తస్యేవ బుద్ధిపూర్వం విబోధయత్యగ్రే. యో హ ఖలు వావాంశాంశితామాత్రః ప్రతిపురుషం క్షేత్రజ్ఞః సంకల్పాధ్యవసాయాభిమానలింగః ప్రజాపతి ర్విశ్వో 2 క్షరస్తేన చేతనేనేదం శరీరం చేతనవత్ప్రతిష్ఠాపితం ప్రచోదయితా వైషో 2స్యేతి || 5 ||

తే హోచు ర్భగవ న్నీదృశస్య కథ మంశీభూత స్వానురూప స్వాత్మనః పరాధీనచైతన్యత్వేన తస్య తు స్వాధీనచైతన్యత్వేన చ వర్తనమితి || 6 ||

ప్రజాపతిర్వా ఏకో2 గ్రే తిష్ఠన్త నారభతైకః స ఆత్మాన మభిధ్యాయన్ బహ్వాః ప్రజా అస్మజత. అస్మై వా ప్రబుద్ధ అప్రాణః స్థాణురివ తిష్ఠమానా అపశ్యన్త ఆరభతాన్యథైతాసాం ప్రతిబోధనాయా2 భ్యంతరం విశామీతి.

స చతుర్భుజః కరవరదరారిపో వేంకటేశ చిత్త్రభారూపో దహర వైకుంఠ
రథ భూతసంఘః స్వస్థః స్వతంత్రః పునః స వాయు మివాత్మానం
కృత్వాభ్యంతరం ప్రావిశత్స ఏకో నాశకత్స పంచధాఽఽత్మానం
ప్రవిభజ్యోద్యతో యః ప్రాణోఽపానస్సమానో వ్యాన ఉదాన ఏవైతాః శిరా
అనువ్యాప్తా ఏష వా వ స వ్యానః ॥ 7 ॥

అథోపాంశు రంతర్యామ్యభివత్యంతర్యామీ ఉపాంశు మనయో
రంతరాలే చౌష్ఠ్యం ప్రాస్రవ దృఢౌష్ఠ్యం పురుషోదయః పురుషస్సోఽగ్నిర్యైశ్వాన
రోఽసౌ. అన్యత్రాప్యక్తం అగ్నిర్యైశ్వానరో యోఽయమంతః పురుషో యేనేద
మన్నం పచ్యతే యదిద మద్యతే తస్మైష ఘోషో భవతి. యదేతత్కర్ణే చ
పిధాయ శృణోతి చ యదాక్రమిష్యన్ భవతి నైనం ఘోషం తం శృణోతి. స
ఏష పంచధాత్మానం విభజ్య నిహితో గుహాయాం మనోమయోఽశరీరో
భారూపః సత్యసంకల్ప ఆత్మా దివ్యశరీరః శ్రీవేంకటేశ ఇతి ॥ 8 ॥

సవా ఏషోఽస్య హృదంతరే తిష్ఠన్నకృతార్థో మన్యతే యత్ప్రేదన మశ్నాతీ
త్యథేమాని భిత్వాదినః పంచభీ రశ్మిభి ర్విషయా నతీతి. బుద్ధీంద్రియాణి
యానీమా న్యేతాన్యస్య రశ్మయః కర్మేంద్రియా ణ్యస్య హయా రథః శరీరం
మనోఽభియంతా ప్రకృతిమయోఽస్య ప్రచోదసేన ఖల్వీరితం పరిభ్రమతీదం
శరీరం చేతనవత్ ప్రతిష్ఠితం ప్రచోదయితా వైషోఽస్యేతి ॥ 9 ॥

స వా యోఽయం హృద్యంతః పురుషో భగవాన్ వేంకటేశస్తురీయో
వాసుదేవాత్మా స ఏషదహరాకాశ మాదిత్యరూపః శరీర మిత్థం రథీకృత్య
స్వయం రథికో భూత్వైవమేవ పిండబ్రహ్మాండరథరథికో బభూవ ॥ 10 ॥

స వా ఏష ఆత్మేహాత్మని వసితాని తైః కర్మఫలైః పరిభూయమాన ఇవ
శరీరే వా విచరత్యవ్యాపకత్వాత్సాక్షాత్త్వా దదృశ్యత్త్వా దగ్రాహ్యత్త్వా
న్నిర్మమత్త్వాచ్చ నావస్థాకర్తా కర్తేహ న పశ్యః ॥ 11 ॥

స వా ఏష శుద్ధః స్థిరోఽచల సాలేపో వ్యగ్రోఽప్రేక్షకవ దస్థితః స్వస్థ
శృరితభూ గుణమయేన పటేన నాత్మాన మంతర్దాయావస్థిత ఇత్యవస్థితః ॥
12 ॥

ఇత్యాధర్వణే మంత్ర రహస్యే శ్రీ వేంకటేశ
పూర్వతాపిన్యపనిషది తృతీయః ప్రపాఠకః

4. చతుర్థః ప్రపాఠకః

తే హోచుర్భగవన్ యద్వేదమాత్మనో మహిమానం సూచయసి,
తర్హయం వావ జీవాత్మా కథం సితాసితైః కర్మఫలై రభిభూయమానః
సదసద్యోని మాపద్యతే అవాచీం వోర్ధ్వాం వా గతిం ద్వంద్వై రభిభూయమానః
పరిభ్రమతీతి. అన్యోపవ్యాఖ్యానమ్ పంచ తన్మాత్రాణి. భూతశబ్దేనోఽచ్యంతే.
పంచ మహాభూతాని భూతశబ్దేనోఽచ్యంతే. అథ తేషాం యః సముదాయ
స్తచ్చరీర మిత్యుక్తమ్. అథ యో హ ఖలు వావ ఆశరీర ఇత్యుక్తః స
భూతాత్మేత్యుక్తోఽధాస్తి తస్మాత్మబిందురివ పుష్కర ఇతి ॥ 1 ॥

స వా ఏషోఽభిభూతః పరకృతై ర్గుణై రిత్యంశాభిభూతత్వా త్సమ్మాధః
ప్రయాతః. సమ్మాధత్వాదాత్మానం ప్రభుం భగవంతం కారయితారం
నాపశ్యత్. గుణౌఽస్థైర్యమానః కలుషీకృత హృచ్చిత్త శృంచలో లుప్యమానః
సన్నుహో వ్యగ్రశ్చాభిమానిత్వం ప్రయాత ఇత్యాహ సోఽహం మమేదమితి.
ఏవం మన్యమానో నిబద్ధో హ్యేత్యనాత్మానం జానన్నేవ ఖచరః కృతస్వానుచరైః
పత్రైరభిభూయమానః పరిభ్రమతీతి ॥ 2 ॥

అథాప్యన్యత్రాప్యక్తమ్ - యథా లోహపిండ స్త్వగ్నిసంపర్కా ల్లోహమయో
లోహగత ప్రహారాదీ ననుభవతీతి, తద్వ ద్దేహేంద్రియ భూతగుణై రయం
పురుషోఽభిభూయత ఇవ ॥ 3 ॥

అథాప్యన్యత్రాప్యక్తమ్ - శరీర మిదం మైథునా దేవోద్భూతం సంవిద్యు
పేతం నిరయ ఏవ మూత్రద్వారేణ నిష్క్రాంత మస్థిభిశ్చితం మాంసేనా
వలిప్తం చర్మణాఽవబద్ధం విణ్మూత్ర పిత్తకఫ మజ్జా మేదోవసాభి రన్యైశ్చ
మలైర్బహుభిః పరిపూర్ణం కోశైరివ నిర్మితమ్ ॥ 4 ॥

అథాన్యత్రాప్యక్తమ్ - సమ్మోహో భయం విషాదో నిద్రా తంద్రా వ్రణో
జరా శోకః క్షుత్తిపాసా కార్పణ్యం క్రోధో నాస్తిక్య మజ్ఞానం మాత్సర్యం వై
కారుణ్యం మూఢత్వం నిర్ద్విత్యం నికృతత్వ ముద్ధతత్వ మసమత్వ మితి
తామసాన్వితః. తృష్ణా స్నేహో రాగో లోభో హింసాఽరతిర్హృష్టి వ్యాపృతత్వ
మిత్యస్థిరత్వం చలత్వం వ్యగ్రత్వం జిహీర్షాఽర్థోపార్జనం మిత్రానుగ్రహణం
పరిగ్రహవలంబోఽనిష్టే ష్వింద్రియార్థేషు ద్విష్టిరిష్టే ష్వింద్రియార్థే ష్వభిషంగ
ఇతి రాజసాన్వితైః పరిపూర్ణ ఏతైరభిభూత ఇత్యయం భూతజీవాత్మా తస్మా
న్నానారూపాణ్యాప్నోత్యాప్నోతీతి ॥ 5 ॥

అథాన్యత్రాప్యక్తమ్ - మహానదీపూర్వయ ఇవానివర్తక మన్యత్పురా కృతం
సముద్రవేలేవ దుర్నివార్య మస్య మృత్యోరాగమనం సదసత్ఫలమయైః పాశైః
పంగోవ బంధనం, బంధనస్థస్యైవాస్వాతంత్ర్యం, యమవిషయస్థస్యైవ
బహుతరావస్థం, మదిరోన్మత్త ఇవ మోదమదిరోన్మత్తం, పాపూనా గృహీత
ఇవ భ్రామ్యమాణం, మహోరగదష్ట ఇవ విపద్దష్టం, మహాంధకార ఇవ
రాగాంధం, ఇంద్రజాలమివ మాయామయం, స్వప్న ఇవ మిథ్యాదర్శనం,
కదలీగర్భ ఇవాసారం, నట ఇవ క్షణవేషం చిత్రభిత్తిరివ మిథ్యామనోమయ
మితి. యథోక్తమ్ -

శ్లో॥ “శబ్దస్పర్శాదయో హ్యర్థా అనర్థా ఇవ తే స్థితాః

విషాం సక్తస్త్రు భూతాత్మా న స్మరేచ్ఛ పరం పదమ్” ఇతి ॥

తేహ ఖలు వా ఊర్ధ్వరేతసోఽతి విస్మిత మభిసమేత్యేచు ర్భగవన్నమస్తే
త్వం నః శాధి, త్వమస్మాకం గతి రన్యా న విద్యతేఽస్య కో విదు ర్భూత
జీవాత్మనో యేనేదం హిత్వా సాయుజ్యముపైతి తం హోవాచేతి ॥ 7 ॥

ఆయం వా వ ఖల్వస్య ప్రతినిధి ర్భూతాత్మనో యదవిద్యాధిగమః
స్వధర్మస్యానుచరణం, స్వాశ్రమేష్వేవానుక్రమణం, స్వధర్మ ఏవ సర్వం ధత్తే
విశావేవ నరాణాం తేనోర్ద్వభాగ వత్యన్యథాధః పతత్యేష స్వధర్మోపదేశేషు
స్వధర్మాతిక్రమేణ నాసమభవ దాశ్రమే ష్వేవావస్థిత స్తవస్వీ ముచ్యతే.
ఏతదప్యక్తం నః -

శ్లో॥ “తస్యాత్మజ్ఞానే-ధిగమః కర్మబుద్ధిర్వై హర్యహమ్

తపసా ప్రాప్యతే సత్త్వం సత్త్వాత్సంప్రాప్యతే మనః ।

మనసా ప్రాప్యతే హ్యత్మా ఆత్మనా న నివర్తత” ఇతి ॥ 8 ॥

అథాహ భృశవిస్మితాస్తే హ్యూర్ధ్వరేతసః సముత్థాయ పాదయోః
పితామహస్య దండవత్పునః పతంతి. పున రుత్పతంతో భగవన్ కృపాలు
స్త్వమసి సర్వజ్ఞో హి జగతాం ధాతాఽసి పితాఽసి. వయం కించిద్జ్ఞాః
ప్రమాథినో బహు భవ్య పరాజ్ఞుభాః సంసారభీతా హి. అస్మాకం సర్వేషాం
చ యత్సారతరం తత్త్వజ్ఞానం సూక్ష్మోపదేశేనై వానాయాసేన మననాయ
దృఢం భవతి, యదనుష్ఠాన మాత్రేణ వైకస్మిన్నేవ జన్మని పరా గతి ర్భవతి
తద్రూపీతి. అథవా శిష్యానుజిఘ్ముక్షుః పరమసాధనం పరమసులభం పరమ
శ్రేష్ఠం పరమ రహస్యం ప్రతిజ్ఞాం చకార. తేన తే కృతకృత్యా అభూవన్.
తజ్ఞానాదేవ పూర్వే వర్తమానా భవిష్యంతశ్చ ముక్తా ముచ్యమానా మోక్ష్యంతే
చ. తదేవారోపయామ్యనేనైవ విమోక్షాయ భవత్యస్మిన్నిష్ఠా పరా దేహే గేహే
రాజ్యే వా సుఖాసీనో విమనా న క్లిశ్యతీతి తద్వక్తుముపక్రమతే ॥ 9 ॥

ఇత్యాధర్వణే మంత్ర రహస్యే శ్రీవేంకటేశ పూర్వతాపిన్యపనిషది

చతుర్థః ప్రపాఠకః.

5. పంచమః ప్రపాఠకః

తమో వా ఇదమేక ఆసీత్సన్మా త్పరేణ నోదితః విషమత్వం యాత్యేతద్వై రజసో రూపం తేజః ఖల్వీరితం విషమత్వం ప్రయాత్యేతద్వై సత్త్వస్య రూపం తత్సత్త్వమేవేరితం రజసోఽపాద్రవత్సోఽంశోఽ యం యశ్చైతన్యమాత్రః ప్రతిపురుషం క్షేత్రజ్ఞః సంకల్పాధ్యవసాయాభిమానలింగః ప్రజాపతిస్తస్య ప్రోక్తో ఽస్యాస్తనవో బ్రహ్మరుద్రౌ విష్ణురితి. అథ యో హ ఖలు వా వాస్య రాజసాంశోల్లాసేవ యోఽయం విష్ణుః న వా ఏకస్తిథా భూత్వా దశధా అపరిమిత భూతోద్భూతత్వా ద్భూతేషు చరతి ప్రతిష్ఠితః స దేవానా మధిపతి ర్భభూవేత్యసావాత్మాంతర్బహింతర్బహిశ్చ ॥ 1 ॥

యో హ వై భగవానాత్మా యథాంత ర్బహి ర్వాప్తః ప్రసిద్ధ స్తథా స్వం రూపం పరమం ద్వేధా చకార విష్ణు ర్వేంకటేశాఖ్యం నారాయణాఖ్యమితి. అథైత న్నారాయణాఖ్యస్య వైకుంఠం నిత్యనివాసం చకార, వేంకటేశాఖ్యస్య తు వేంకటాచలం నిత్యనివాసమ్. యథా బింబాదివోద్భూతం బింబం తద్వన్నారాయణా ద్వేంకటేశో వైకుంఠయో ర్వేంకటాచల స్తదను వేంకటాచల నామకం సంస్థానం వేంకటేశోఽహమధిష్ఠాయ సకల దృగ్గోచరత్వేన సకల తారణాయ స్వయం వ్యక్తరూపీ వక్షస్థిత రమాఖ్యం మంగలం రూపమాదాయ స్వామిపుష్కరిణీతీరే సన్నిహితః సమాస్తే. అత్రాయం శ్లోకో భవతి -

శ్లో ॥ “మాయావీ పరమానంద స్త్యక్త్వా వైకుంఠముత్తమమ్ ।

స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే ॥ ఇతి ॥

స్వయం భగవానద్యాపి పరిదృశ్యతేఽద్యాపి పరిదృశ్యతే. తత్సర్వం సులభం తదుపాసనం యత్ర కుత్ర వా స్థితస్య సకృద్దర్శన మాత్రేణ సర్వజ్ఞో భక్తస్తదుపాసనయైన ముచ్చత ఏవేతి తత్సర్వం యథావిభవ విస్తరం సమాసేనైవ వక్ష్యామీతి భగవాన్ ప్రజాపతిః ॥ 2 ॥

శ్రుత్వేహ ఊర్ధ్వరేతసో భగవాన్ భక్తానుజిఘ్నక్షయా యథాయోగ్య మంతర్యా మ్యరూపా ణ్యదధత్తదను తత్సర్వం విశిష్టాధికరణ మేవోపాసనా విషయ మేవేతి మన్వానః పునర్దివ్యాస్తే ఽర్థ మానుషమయం వ్యక్తిభేదభిన్నాని వా అవతారసహస్రాణ్యదదత్తేభ్యోఽభిముఖ్యం వేంకటేశాఖ్యం భగవద్వ పురిత్యత ఏవాగమోఽప్రతర్భశ్చ తస్మహిమేత్యత్ర సంప్రదాయవిదో మునయ ఏవమామనంత్యేవం ఖలు వ్యవసాయినీ రాగిణాం సాంఖ్యో యోగో రాగిణాం కర్మయోగో రాగిణి రాగిణాం భక్తియోగ ఏవం పరమ తరణోపాయః . భక్తియోగినాం భగవదవతారరూప గుణ కర్మనామజాలం వినా నోపాసనైవ సంగచ్ఛత ఇతి. తత్రాద్యవతారరూపా అప్రత్యక్షా తదుపాసనాతీవ గహనేత్యథ దయాలుః భగవా నర్చావతార కోటి కోటి శ్రేష్ఠం సర్వసిద్ధిద మిత్యుక్తోపర రామ. తదద్యోర్ధ్వరేతసోఽభితః కిమియం తూష్టిముపాసేతి తస్య పద మభివృ శ్యమానా శ్రీ వేంకటేశ్వరస్య రహస్య ముపాసనాయాః ప్రకారం సర్వమాన్య ముపదిశంతం ప్రార్థయమానా అభవన్. తదను పూర్వకృతాం శ్రీవేంకటేశ్వర స్యాజ్ఞాం స్మరన్ భక్తేభ్యోఽవశ్య మనుగ్రహ యోగ్య మేవేతి వాలఖిల్యా ప్రృతిభూయ ఏవ తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రుత్వా యావత్సంవత్సరం వత్సరానంతరం రహస్యత్రయం సర్వం హ వో వక్ష్యామీతి ప్రజాపతిః ప్రతిజ్ఞాం చకార ॥

మం॥ ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః

భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిః

వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ హరిః ఓం ॥

ఇత్యాధర్వణే మంత్రరహస్యే శ్రీ వేంకటేశ పూర్వతాపిన్యపనిషది

పంచమ ప్రపాఠకమ్

ఇతి పూర్వతాపిన్యపనిషత్.

తత్తోత్తరతాపిన్యపనిషత్

శాంతిమంత్రము

మం॥ ఓం. భద్రం కర్ణభిః శృణుయామ దేవాః
భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః
స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంస స్తనూభిః
వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః.

మం॥ స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః
స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః
స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః
స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు.
ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

ప్రజాపతి రువాచోర్వరేతసః ఓం ఆపో వా ఇదమాసన్ సలిల మేవ స ప్రజాపతి రేకః పుష్కరపర్ణే సమభవ ద్భగవతోఽస్మాంతర్మనసి కామ స్సమవర్తత ఇదం సృజేయ మితి. స తపోఽతప్యత. స తపస్తప్త్వా స ఏతం సంసృష్టం వేంకటేశేతి చతురక్షరం సమలభత. తతః కాలేన ఆదితః శ్రీబీజం చ ఖాదేవాలభత. ఏవం పంచాక్షరం స్మరణీయ మభవత్. తం పంచాక్షరం మంత్రం స్మరన్ స్థిత్యా తతః కాలేన తన్మంత్రమహిమ్నా సహస్ర శీర్షాది లక్షితం పురుషం ప్రత్యక్షీచకార. తథా చ యజాంషి - సహస్రశ్రీర్షా పురుష ఇత్యాదీని షోడశ ప్రసిద్ధాని. తతో బ్రహ్మ బిభయాంచకార అలౌకిక మప్రతిమం రూపం వీక్ష్య. స తమాశ్వాసయత్. తతో భగవాన్ తస్య దివ్యదృష్టిం ప్రదదౌ చ. తతో బ్రహ్మ కస్త్యం కో హమిత్యవాచ. నారాయణః క ఏవాహం కస్త్యమేవాసీతి. తస్మాద్భగవతో నారాయణస్య క ఇతి ముఖ్యనామ తథైవ క

ఇతి బ్రహ్మణశ్చ నామాసీత్. అతః క ఇతి నారాయణకృతం బ్రహ్మనామ జానీయాత్ - యో జానీతే సోఽశ్వమేధఫలమాప్నోతి.

అథ నారాయణో బ్రహ్మణే నాభిపద్మగతాయ వేంకటేశాఖ్యం రూపం దర్శయామాస. ఇద మతిరహస్యం గోప్యాద్గోప్యతరమ్. ఏతత్పురం నవాక్షరం “ఓం నమః శ్రీవేంకటేశాయ” ఇత్యుపాదిశత్.

తజ్జపా దుద్బుద్ధతత్త్వః స్రష్టు ముపాక్రామత్. భగవన్నిమిద మాదౌ చతురక్షర మను పంచాక్షరం తదను నవాక్షరం మంత్రం పర ముపదిష్టవా నితి. సోఽబ్రవీత్. బ్రహ్మ త్వత్తః సృష్టికామోఽహ మద్య త్వం తద్విధానే నానుష్ఠానం వినా తస్య న శక్నోషి కిం బహునా అహమపి. మమ తద్రూపానుసంధానం ప్రేక్షితుం న శక్నుయా ఇతి. అథ విస్మితో మహాప్రసాద ఇతి బ్రహ్మ ప్రాణమత్.

తమను తతః శిరః స్ఫుష్ట్యా హృదయే వేంకటేశాఖ్యం దివ్యం రూపం చతుర్భుజం వక్షఃస్థలస్థిత దివ్యమంగళ దీప్యమానం కటివరద శంఖచక్ర కర చతుష్టయం పీతాంబరం నీలమేఘశ్యామ మప్రతర్థ్య ప్రత్యంగ శోభాభిరామం ధ్యానగోచరం కారయిత్వా ముఖ్యాష్టాక్షర మహామంత్ర ముపదిదేశ. తస్య బ్రహ్మ ఋషిః. గాయత్రీ ఛందః. ఇతి సకల చరాచర నియామికా వేంకటదేవతేతి పూర్వోక్తమేవ ధ్యానమితి.

అదౌ ప్రణవం దక్షిణే కర్ణే వ్యాహరత్, నమ ఇతి పశ్చాత్, వేంకటేశాయే త్యుపరిష్టాత్. ఓం ఇత్యేకాక్షరం, నమ ఇతి ద్వే అక్షరే, వేంకటేశాయేతి పంచాక్షరాణి. ఏతద్వేంకటేశస్యాష్టాక్షరం పదమ్. యోహ వై శ్రీవేంకటేశ స్యాష్టాక్షరం పదమధ్యేతి, అనుపద్రవః సర్వమాయురేతి, విందతే ప్రాజాపత్యం రాయస్సోషం గోపత్యమ్. తతోఽమృతత్వమశ్నుత ఇతి. ప్రత్యగానందం

బ్రహ్మపురుషం ప్రణవస్వరూపం అకారః ఉకారః ఇతి. తదేకం సమభవత్తదో మితి- 'యముక్త్యా ముచ్యతే యోగీ జన్మ సంసార బంధనాత్'. ఓం నమో వేంకటేశాయే త్యష్టాక్షర మూల మంత్రోపాసకః శ్రీవేంకటేశ సకృద్దర్శనపరః శ్రీ వైకుంఠభవనమేకస్మిన్నేవ జన్మని గమిష్యతి. తదిదం పురుషం పుండరీకం విజ్ఞానఘనమ్. తస్మాత్తటిదాభమాత్రో బ్రహ్మణ్యో దేవకీపుత్రో బ్రహ్మణ్యో మధుసూదన ఇతి. సర్వభూతస్థ మేకం వై వేంకటేశం కారణ పురుష మకారణం పరం బ్రహ్మ. ఓంకారేణ సహితం భవత్యోమి త్యేతదక్షర మిదం సర్వ మిత్యాద్యేత దధర్వణ శిఖా వేంకటేశ మంత్ర వైభవం యోఽధీతే స సర్వ మహా పాతకోపపాతకా త్ప్రముచ్యతే. తస్య శ్రీవేంకటేశస్య నారాయణస్య సాయుజ్యమాప్నోతి. య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్ || 1 ||

అథాహోష్టాక్షరం వై వేంకటేశం ధ్యాయన్ జపం స్తన్మహిమ్నా మంత్రరాజ మానుష్టుభం వేంకటేశ మపశ్యత్. తేన చ వై సర్వ మిద మస్మజ దష్టాక్షరేణ యదిదం కిం చ. తత ఏవాష్టాక్షరేణ వా ఇమాని భూతాని జాయంతే, అష్టాక్షరేణైవ జాతాని జీవంతి, అష్టాక్షరం ప్రయం త్యభిసంవిశంతీతి. తేనైవ సర్వా వాచోఽపి సంపద్యంతే. తస్మా త్సర్వాత్మక మష్టాక్షరం య ఏవం వేద స సర్వాత్మవాన్ భవతి || 2 ||

అథాహ శ్రీమన్నారాయణాష్టాక్షరం బ్రహ్మణే సముపదిశ్య తన్మహిమ్నా ప్రపంచం తన్ముఖాద్విచయ్య తదనుజిఘ్ముక్తుః పునః కదాచి దాగత్య బ్రహ్మన్ వత్సత్వం ప్రపన్నోఽసి రహస్యద్వయం న గృహీత్వా భగవానసీతి, తదా నిగర్వితః పుత్రః ప్రణిపాతాది కుర్వన్ననుశాధి మామితి, తతో మూర్ధాన మభిమృశ్య, శృణు వత్స మహాచక్రవిధానమిదం బ్రహ్మహోమితి.

అథాహ నారాయణః ఇదం సార్వకామికం మోక్షద్వారం యద్యోగిన ఉపదిశంతి షడరం వా ఏతత్పుదర్శనం మహాచక్రం తస్మా త్సహస్రారం

హంఘడితి షడక్షరం భవతి షట్కోణం చక్రం భవతి. షడ్ వా ఋతవః ఋతుభిః సమ్మితం భవతి. మధ్యే నాభి ర్భవతి. వృత్తాకారేణ నాభ్యాం వా ఏతే అరాః ప్రతిష్ఠితాః మాయయా వేష్టితవ దృష్వంతి. అత ఏవ మాయయాత్మానం స్పృశంతి. తన్మధ్యే శ్రీ ఓం నమో వేంకటేశాయ గ్నేమితి లేఖనీయం భవతి.

అథాష్టాక్షర మష్టపత్రం చక్రం భవతి. తన్మధ్యే శ్రీవేంకటేశాయ నమః, ఓం నమో నారాయణాయ, ఓం నమః శ్రీవేంకటేశాయ, ఓం నమో వేంకటేశాయేతి మాలాష్టాక్షరో మంత్రః ప్రధానతయా లేఖ్యో భవతి. అష్టాక్షరా వై గాయత్రీ. గాయత్ర్యా సమ్మితం భవతి. బహిర్మాయయా వృత్తాకారేణ వేష్టితం భవతి. క్షేత్రం క్షేత్రం వై మాయయా సంపద్యతే.

అథ ద్వాదశారం ద్వాదశపత్రం చక్రం భవతి. తన్మధ్యే శ్రీనివాసాయ వేంకటేశాయ నమః, ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయేతి చ లేఖ్యో భవతి. ద్వాదశాక్షరా వై జగతీ. జగత్యా సమ్మితం భవతి. బహిర్మాయయా వృత్తాకారేణ వేష్టితం భవతి, స్థూలదేహం మాయయా స్పృశతి.

అథ షోడశాక్షరం షోడశపత్రం చక్రం భవతి. తత్ర కాదిస్వరా లేఖ్యా భవంతి. క్రమాత్పునః కాదయః షోడశకలా వై పురుషః. పురుష ఏవేదం సర్వం పురుషేణ సమ్మితం భవతి. బహిర్మాయయా వృత్తాకారేణ వేష్టితం భవతి. సూక్ష్మదేహం మాయయా స్పృశతి.

అథ చతుర్ద్వింశత్పురం చతుర్ద్వింశతి పత్రం భవతి. శ్రీ వేంకటేశాయ పరమాత్మనే నమో మహాభీష్టకామానాం ప్రయచ్ఛ భవతి. తద్దలేషు మాలామంత్రో లేఖ్యో భవతి. చతుర్ద్వింశతి మూర్తయః తాభిస్సంమితా భవంతి. బహిర్మాయయా వృత్తాకారేణ వేష్టితం భవతి. కారణదేహం మాయయా స్పృశతి.

అథ ద్వాత్రింశత్పత్రం భవతి. తద్దలేషు -

“నమః శ్రీవేంకటేశాయ శుద్ధజ్ఞానస్వరూపిణే!

వాసుదేవాయ శాంతాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్” ॥

ఇతి లేఖనీయం భవతి. ద్వాత్రింశదరా వా అనుష్టుభా సమ్మితం భవతి. అష్టోత్తర నవతిభిర్వా ఏతత్సర్వతః సంక్రామతి. ఛందాంసి వై పత్రాణి.

అథ తదుత్తరం భూపురత్రయేణ వేష్టితం భవతి. ద్వారేషు ముఖే క్షం క్షేత్రపాలాయ నమ ఇతి, పృష్ఠే తం తందుభైరవాయ నమ ఇతి, దక్షిణే దుందుర్గాయై నమ ఇతి, వామతో గం గణపతయే నమ ఇతి, ద్వారదేవతా స్థాపనం భవతి. తద్వాప ఏతచ్ఛ్రీవేంకటేశ్వరం మహాచక్రం సార్వకామికం మోక్షద్వారం ఋజ్యాయం యజుర్మయం సామమయం బ్రహ్మమయ మమృత మయం భవతి. తస్య పురస్తా ద్వసవ ఆసతే. రుద్రా దక్షిణతః అదిత్యాః పశ్చా ద్విశ్వే దేవా ఉత్తరతో, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరా నాభ్యామ్. సూర్యాచంద్రమసౌ పార్శ్వయోః.

తదేత దృచాభ్యుక్తమ్ - ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్. యస్మిన్దేవా అధివిశ్వే నిషేదుః. యస్తం న వేద కిమృచా కరిష్యతి. య ఇత్త ద్విదు స్త ఇమే సమాసత ఇతి.

తదేతచ్ఛ్రీవేంకటేశ్వరం మహాచక్రం బాలో వా యువా వా వేద, స మహాన్ భవతి. అష్టాక్షరేణ హోమం కుర్యాదష్టాక్షరేణార్చనమ్. తదేత ద్రక్షోఘ్నం మృత్యుతారకం గురుణా లబ్ధం కంఠే బాహౌ శిఖాయాం వా బద్ధిత. సప్తద్వీపవతీ భూమి ర్దక్షిణార్ధం నావకల్పతే. తస్మాచ్ఛ్రద్ధయా యాం కాంచిద్గాం దద్యాత్సా దక్షిణా భవతి.

అథాహ నారాయణః కృతకృత్య మాత్మానం మన్యమానం వత్స బ్రహ్మన్ రహస్యం త్వం యదంతర్భూతం తృతీయం, తన్న వేత్సి తదుహ తముపదేక్ష్యామి

యదనుపదేక్ష్య నైతద్విద్యాయాః పూర్తిర్భవతి. జన్మకోట్యాపి దేవో న ప్రసీదతి. న యజ్ఞ దాన మాత్రేణ సర్వపూర్తి ర్భవతి. తతః ఖేచరీం ముద్రాం తేహం దాస్యామి. దేయం రాజ్యం, దేయం శిరః న విచాన్యైషా ముద్రా ఖేచరీ దేయా భవతి. ఖేచరీ ముద్రాయాం సద్యః ప్రకాశకం పరిభాసతే. అభ్యాసా త్పవనమనః క్షయమూలా ద్వేవస్య ప్రత్యక్షం భవతి. దేహంతే నిస్సంశయేన దేవోఽపరోక్షో భవతి.

ఋజుకాయ స్సిద్ధాసనోఽధోముఖ మున్నమయ్య నాసాగ్రే షణ్ముఖీ ముద్రయా తేజః పశ్యేత్. కులం పవిత్రం తస్య కృతార్థా జననీ పుణ్యవతీ విశ్వం భారతేన. తస్మా న్నిత్య మేకకాలం ద్వికాలం త్రికాలం వా ఖేచరీ మభ్యసేత్. శుచిః పూతః కర్మణో బ్రాహ్మణః కృతకృత్య ఇహ భుక్త్వా భోగాన్ అంతే సాయుజ్యం గచ్ఛతీత్యుపనిషత్ ॥ 2 ॥

అథ కైర్మంత్రైః స్తుతో దేవః ప్రీతో భవతి? యేన ప్రత్యహం శ్రోత్రేణ ఖేచర్యాది రహస్య త్రయానుసంధానేన వినా వైకల్యసిద్ధి ర్భవతి, తం తే వదామీతి నారాయణః, ఓం యో హ వై శ్రీవేంకటేశ్వరో దేవో భగవాన్ భూర్భువస్సువ రేతస్మై వై నమో నమః. ఓం యో హ వై శ్రీ వేంకటేశ్వరో దేవో భగవాన్ యశ్చ బ్రహ్మ తస్మై వై నమో నమః. యశ్చ విష్ణుః, యశ్చ మహేశ్వరః, యశ్చ పురుషః, యశ్చేశ్వరః, యా సరస్వతీ, యా శ్రీ, ర్యా గౌరీ, యా ప్రకృతి ర్యా విద్యా, యశ్చాంకారః, యాశ్చ తస్మాద్గమాత్రా, వేదాస్సాంగాః సశాఖాః, యే పంచాగ్నయః, యా స్సప్త వ్యాహృతయః, యే చాష్టా లోకపాలాః యే చాష్టా వసవః యే చ రుద్రాః యే చాదిత్యాః, యే చాష్టా గృహాః, యాని చ పంచమహాభూతాని, యశ్చ కాలః యశ్చ మనుః యశ్చ మృత్యుః, యశ్చ యమః, యశ్చాంతకో, యశ్చ ప్రాణః, యశ్చ సూర్యః, యశ్చ సోమః, యశ్చ విరాట్, యశ్చ జీవః, యశ్చ సర్వం తస్మై వై నమో

నమః ఏతై ర్వా మంత్రైః దేవం స్తుహి. తతో దేవః ప్రీతో భవతి, సాత్మానం దర్శయత్యంతే ఖేచరీ ప్రకాశకే చక్రరాజే. తస్మా దేతైర్మంత్రైః నిత్యం దేవం స్తుత్వా దేవం పశ్యతి, సోఽమృతత్వం గచ్ఛతి. ఖేచరీ ప్రకాశశ్చ సర్వపూర్తిశ్చ సిద్ధ్యతి. య ఏవం వేదేతి మహోపనిషత్ || 3 ||

నారాయణో బ్రహ్మణ ముపదిదేశ రహస్య త్రయానుసంధానస్య ఫల మాకర్ణయేతి. ఏత ద్రహస్య త్రయ మేకకాలం వా నిత్య మనుసంధత్తే సో ఽగ్నిపూతో భవతి. స ఆదిత్యపూతో భవతి. స సర్వపాప్మానం తరతి. స భ్రూణహత్యాం తరతి. స వీరహత్యాం తరతి. స సర్వం తరతి. య ఏతం మంత్రరాజ మనుసంధత్తే సోఽగ్నిం స్తంభయతి. స వాయుం స్తంభయతి. స ఆదిత్యం స్తంభయతి. స సోమం స ఉదకం స సర్వాన్ గ్రహాన్. స విషం స్తంభయతి. య ఏతం మంత్రరాజం నిత్యమధీతే దేవానాకర్షయతి, స యక్షాన్, స నాగాన్. స సర్వా నాకర్షయతి య ఏవం మంత్రరాజం నిత్యమధీతే స భూర్లోకం జయతి. స భువః, స సువః, స మహః, స జనః, స తపః, స సర్వ లోకాన్ జయతి. య ఏతం మంత్రరాజం నిత్య మధీతే, సోఽగ్నిష్టోమేన యజతే. స ఉక్లేన, స షోడశినా, స వాజపేయేన, సోఽతిరాత్రేణ, స ఆప్తోర్యామేన, స సర్వైః క్రతుభిర్యజతే.

య ఏతం మంత్రరాజం నిత్యమధీతే, స ఋచోఽధీతే, స యజుంఽపి, స సామాని, సోఽధర్వణం, సోఽంగిరసః స శాఖాః, స పురాణాని, స కల్పాన్, స గాథాః, స నారాశంసీః, స ప్రణవం, స సర్వ మధీతే. అనుపనీత శత మేక మేకేనోపనీతేన తత్సమ ముపనీతశతం గృహస్థేన రుద్రసూక్తజాపకేన, పురుషసూక్త జాపకేన, అధర్వణశిరో జాపకేన, తాపనీయోపనిషజ్జాపకేన, మంత్రరాజ జాపకేన తద్వా ఏతత్పురమం ధామ మంత్రరాజాఽధ్యాపకస్య చక్రపూజకస్య చ ఖేచరీ ముద్రా ప్రకాశకస్య.

యత్ర న సూర్యస్తపతి, యత్ర న వాయు ర్వాతి, యత్ర న చంద్రమా భాతి, యత్ర న నక్షత్రాణి భాంతి, యత్ర నాగ్ని ర్దహతి, యత్ర న మృత్యుః ప్రవిశతి, యత్ర న దుఃఖం సదానందం పరమానందం శాంతం శాశ్వతం సదాశివం బ్రహ్మాది వందితం యోగిధ్యేయం పరమపదం వేంకటేశాఖ్యం వైష్ణవం, యథత్వా న నివర్తంతే యోగినః.

తదేత దృచాభ్యుక్తమ్ - “తద్విష్ణోః పరమం పదం సదా పశ్యంతి సూరయః. దివీచ చక్షురాతతం. తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస సృమింధతే, విష్ణో ర్యత్పురమం పదమ్”. “న తత్ర సూర్యో భాతి న చంద్రతారకం నేమా విద్యుతో భాంతి కుతోఽయ మగ్నిః?” తమేవ భాంత మనుభాతి సర్వం తస్య భాసా సర్వ మిదం విభాతి. తదేత న్నిష్కామం భవతి” ఇత్యుత్తర తాపిన్యపనిషత్.

శాంతిమంత్రము

మం॥ ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః

భద్రం పశ్యేమాక్షభి ర్యజత్రాః

స్థిరైరంగై స్తుష్టువాంస స్తనూభిః

వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః.

మం॥ స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః

స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః

స్వస్తి నస్తార్క్యో అరిష్టనేమిః

స్వస్తి నో బృహస్పతి ర్దధాతు.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

హరిః ఓం, ఇతి శ్రీవేంకటేశ తాపిన్యపనిషత్సమాప్తా.

శ్రీనివాసాయ మంగళమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీవేంకటేశ అష్టోత్తర శతనామావళి:

ఓం వేంకటేశాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శేషాద్రినిలయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వృషదృగ్గోచరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం విష్ణవే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సదంజనగిరీశాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వృషాద్రిపతయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మేరుపుత్రగిరీశాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సరస్వమితటీజుషే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కుమారాకల్పసేవ్యాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వజ్రిదృగ్విషయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సువర్చలాసుతన్యస్తనైనాపత్యభరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం రామాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం పద్మనాభాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సదా వాయుస్తుతాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం త్యక్తవైకుంఠలోకాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం గిరికుంజవిహారిణే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం హరిచందనగోత్రేంద్రస్వామినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శంఖరాజన్య నేత్రాబ్జవిషయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వసూపరిచరిత్రాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

ఓం కృష్ణాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అభికన్యాపరిష్కృతవక్షసే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వేంకటాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సనకాదిమహాయోగిపూజితాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం దేవజిత్ప్రముఖానంతదైత్య సంఘప్రణాశినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్వేతద్వీపవసన్ముక్తపూజితాంఘ్రియుగాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శేషపర్వతరూపత్వ ప్రకాశనపరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సానుస్థాపితతార్క్ష్యాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం తార్క్ష్యచలనివాసినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మాయాగూఢవిమానాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం గరుడస్కంధవాసినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అనంతశిరసే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అనంతాక్షాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అనంతచరణాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్రీశైలనిలయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం దామోదరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నీలమేఘనిభాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం బ్రహ్మాదిదేవదుర్ధ్రువిశ్వరూపాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వైకుంఠాగత సద్దేమవిమానాంతర్గతాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అగస్త్యాభ్యర్థితాశేషజనదృగ్గోచరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

ఓం వాసుదేవాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం హరయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం తీర్థపంచకవాసినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వామదేవప్రియాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం జనకేష్టప్రదాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మార్కండేయమహాతీర్థజాతపుణ్యప్రదాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వాక్పతిబ్రహ్మదాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం చంద్రలావణ్యదాయినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నారాయణనగేశాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం బ్రహ్మక్షుప్తోత్సవాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శంఖచక్రవరానమ్రులసత్కరతలాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం ద్రవస్త్రిగమదానక్తవిగ్రహాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కేశవాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నిత్యయౌవనమూర్తయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అర్థితార్థప్రదాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం విశ్వతీర్థాఘహారిణే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం తీర్థస్వామి సరస్నాత జనాభీష్టప్రదాయినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కుమారధారికావాసస్కందాభీష్టప్రదాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం జానుదఘ్నుసముదృఢతపోత్రిణే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కూర్మమూర్తయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

ఓం కిన్నరద్వంద్వశాపాంతప్రదాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం విభవే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వైఖానసమునిశ్రేష్ఠపూజితాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సింహాచలనివాసాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్రీమన్నారాయణాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సద్భక్తనీలకంఠార్చ్యనృసింహాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కుముదాక్షగణశ్రేష్ఠసైనాపత్యప్రదాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం దుర్యోధఃప్రాణహర్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్రీధరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం క్షత్రియాంతకరామాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మత్స్యరూపాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం పాండవారిప్రహర్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్రీకరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం ఉపత్యకాప్రదేశస్థశంకరధ్యాతమూర్తయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం రుక్మాబ్జసరసీకూలలక్ష్మీకృతతపస్వినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం లసల్లక్ష్మీకరాంభోజదత్తకల్వార్కకస్రజే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సాలగ్రామనివాసాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శుకద్వగ్గోచరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నారాయణార్థితాశేషజనద్విగ్విషయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మృగయారసికాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

ఓం వృషభాసురహారిణే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అంజనాగోత్రపతయే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వృషభాలచలవాసినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అంజనాసుత దాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మాధవీయాఘహారిణే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం ప్రియంగుప్రియభక్షాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్వేతకోలవరాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నీలధేనుపయోధారాసేకదేహోద్భవాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శంకరప్రియమిత్రాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం చోళపుత్రప్రియాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సుధర్మిణీసుచైతన్యప్రదాత్రే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మధుఘాతినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం కృష్ణాఖ్యవిప్రవేదాంతదేశికత్వప్రదాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వరాహాచలనాథాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం బలభద్రాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం త్రివిక్రమాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం మహతే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం హృషీకేశాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అచ్యుతాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం నీలాద్రినిలయాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

ఓం క్షీరాబ్ధినాథాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం వైకుంఠాచలవాసినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం ముకుందాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం అనంతాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం విరించాభ్యర్థితానీతసౌమ్యరూపాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం సువర్ణముఖరీన్నాతమనుజాభీష్టదాయినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం హలాయుధజగత్తీర్థ సమస్తఫలదాయినే	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం గోవిందాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః
ఓం శ్రీనివాసాయ	శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

శ్రీవేంకటేశ్వర అష్టోత్తరశతనామపూజాం సమర్పయామి

-----○-----

శ్రీ పద్మావతీ చతుర్వింశతి నామావళి:

ఓం శ్రీం శ్రియై నమః

ఓం శ్రీం లోకధాత్ర్యై నమః

ఓం శ్రీం బ్రహ్మమాత్రే నమః

ఓం శ్రీం పద్మనేత్రాయై నమః

ఓం శ్రీం పద్మముఖ్యై నమః

ఓం శ్రీం ప్రసన్నముఖ పద్మాయై నమః

ఓం శ్రీం పద్మకాంత్యై నమః

ఓం శ్రీం బిల్వవనస్థాయై నమః

ఓం శ్రీం విష్ణుపత్న్యై నమః

ఓం శ్రీం విచిత్రక్షౌమధారిణ్యై నమః

ఓం శ్రీం పృథుశ్రోత్ర్యై నమః

ఓం శ్రీం పక్వబిల్వఫలాపీనతుంగస్తన్యై నమః

ఓం శ్రీం సురక్త పద్మపత్రాభకరపాదతలాయై నమః

ఓం శ్రీం శుభాయై నమః

ఓం శ్రీం సరత్సాగద కేయూరకాంచీనూపురశోభితాయై నమః

ఓం శ్రీం యక్షకర్ణమసంలిప్తసర్వాంగాయై నమః

ఓం శ్రీం కటకోజ్జ్వలాయై నమః

ఓం శ్రీం మాంగల్యాభరణైశ్చిత్రైర్ముక్తాహారైర్విభూషితాయై నమః

ఓం శ్రీం తాటంకైరవతంసైశ్చ శోభమానముఖాంబుజాయై నమః

ఓం శ్రీం పద్మహస్తాయై నమః

ఓం శ్రీం హరివల్లభాయై నమః

ఓం శ్రీం ఋగ్యజుస్సామరూపాయై నమః

ఓం శ్రీం విద్యాయై నమః

ఓం శ్రీం అభిజాయై నమః

-----o-----

